

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

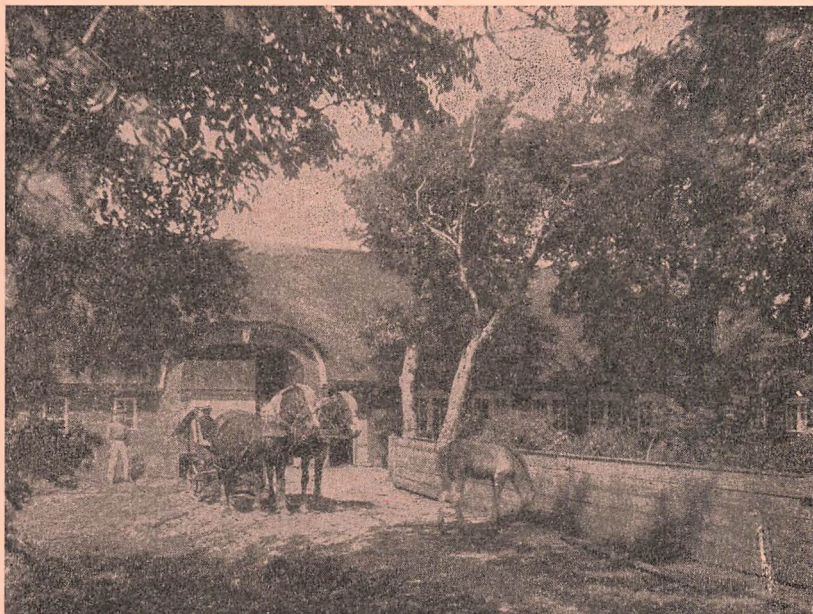
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JENS M. LAURIDSEN

MIN SLÆGTSHISTORIE

MED STAMTAVLER
OG KULTURHISTORISKE NOTER

Den gamle Gaard

BIND II—III
VILSLEV-SLÆGTEN

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR RIBE AMT

MIN SLÆGTSHISTORIE

BIND II

REDAKTØR: *CARL NIELSEN*,
TJÆREBORG
—
EGET FORLAG

JENS M. LAURIDSEN

MIN SLÆGTSHISTORIE

MED STAMTAVLER
OG KULTURHISTORISKE NOTER

II BIND
VILSLEV-SLÆGTEN

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR RIBE AMT

1943
RIBE BOGTRYKKERI
AAGE JACOBSEN

Nogle faa af de tilsendte Billeder har desværre vist sig at være saa utydelige, at det ikke har været muligt at fremstille brugelige Klicheer efter dem.

Angaaende Datoer og Aarstal *efter 1890* har Forfatteren udelukkende været henvist til personlige Opgivelser, hvorfor han ikke kan paatage sig noget Ansvar for Rigtigheden af disse. Oplysninger om Fejl modtages gerne, og der vil muligvis blive udsendt Rettelsesblade til Subskribenterne.

Til Hjælp til Slægtsbogens Trykning er der fra forskellig Side ydet større og mindre Pengebidrag, for hvilke Udvalget bringer Bidragyderne en hjertelig Tak.

Tjæreborg, i Januar 1943.

Carl Nielsen.

*Mit Hjem, hvor mine Fædres Fjed
gi'r Genlyd ud fra svundne Dage,
hvor Nutidstimen kun er Led
i Kæden, som gaar did tilbage!
Mit Hjem, hvor Slægtens Sjæleguld
jeg fik i Arv med Markens Muld.*

*Mit Hjem, hvor Lyset falder blødt
og trænger Skyerne tilbage,
hvor alt det gamle Nag er dødt,
som fødtes i de onde Dage;
hvor Suk fra hundredaarig Tvang
er jublet ud i Frihedssang.*

*Mit Hjem, et af de tusind' Hjem,
hvor danske Bønder bor og bygger,
hvor Solen lyser stærkest frem
paa Baggrund af de dybe Skygger.
Mit Hjem! jeg synger til din Pris,
du er paa Jord mit Paradis!*

(P. A. Møller).

VILSLEV-SLÆGTEN

DEN GAMLE GAARD

TIL Vilslevslægten henføres alle de, der har Rod, er fødte og gaaet ud fra den gamle Gaard, Matr. Nr. 9, i Vilslev. Det var kun de faa, der blev paa Stavnen; den enkelte fik ny Podekvist i hver Generation. Mens de, der gik ud fra Hjemmet, var mange i hvert Slægtled, saa langt tilbage i Tiden, som de kendes. Men for de mange, som gik ud fra den gamle Gaard, vedblev den at være Barndomshjemmet, hvortil man følte sig knyttet ved stærke Minder. — Flere Slægtninge, hvis Far eller Mor var fødte paa den gamle Gaard, har ogsaa følt sig knyttet til Gaarden i Vilslev, og de ved at fortælle om, at de som Børn ofte hørte Far eller Mor fortælle om Barndoms- og Ungdomsdagene i Hjemmet i Vilslev og om Livet og Virksomheden der. — Skete det, at de fik Lov til, sammen med Mor og Far, at besøge den gamle Gaard, var det store og højtidelige Dage, som var imødeset med Spænding. Det var med dyb Ærbødighed, man traadte ind over Dør-

Den gamle Gaard.

tærskelen til det gamle Hjem, under hvis lave Tag der gemtes saa mange vidunderlige og dyrebare Minder.

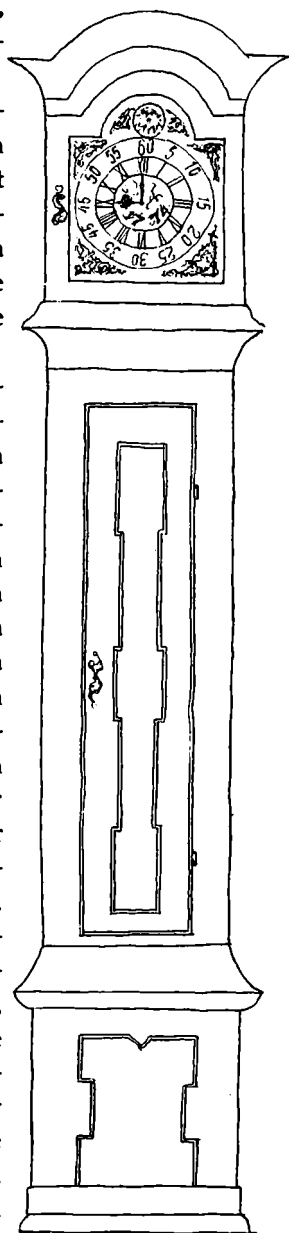
I Stuehuset fandtes et Stykke Bohave, som var af mere end almindelig Interesse, og som de, der var opfødte i Hjemmet, huskede; det var Sejerværket — „æ gaml Klok“ — en vidunderlig Maskine i en maskinløs Tid, — udover denne fandtes der næppe andet i Gaarden, der kunde bære Navnet „Maskine“; det skulde da være Spinderokken, som jo ogsaa løb rundt, naar den blev traadt. Dette Stueur var lavet af en Uhrmager J. J. Schultz i Ribe; han var en meget dygtig Haandværker, der lavede en hel Del af disse Klokker, hvoraf der endnu findes flere paa Ribegnen — som gør Tjeneste den Dag i Dag, næsten 200 Aar gamle.

Denne Uhrmager er gaaet over i Historien; men mærkværdigt nok ikke, fordi han var en kunstfærdig og dygtig Haandværker, der som saadan havde fortjent en Plads i Historien, men fordi han i sin Tid havde været Vært for Digteren Ambrosius Stub, mens denne opholdt sig i Ribe som Børnelærer; hvorved han tabte en

Del Penge, da den fattige Digter døde, uden at han havde været i Stand til at betale for Opholdet hos Uhrmageren.

Den gamle Klokke bærer – foruden Uhrmagerens Navn – Aarstallet 1774 paa en Messingplade midt paa Uhrskiven; øverst paa Skiven findes paa en rund Plade indgraveret Navnene „Jens Jensen og Anna Michelsdatter“. Det er Indehaverne af disse Navne, vi begynder Vilslevslægtens Historie med.

Dette Stueuhr havde sin Plads i Gaardens Sovekammer, der var beliggende mellem Dagligstuen og Køkkenet; det var saa nemt blot at aabne Døren enten fra Køkkenet eller Dagligstuen og kikke ind i Sovekammeret; saa kunde man se, hvad Klokken var. Men om Vinteren, undertiden ogsaa om Sommeren, blev Sovekammeret ogsaa benyttet som Opholdsstue; det sparede paa Varmen om Vinteren; saa behøvede man blot at fyre i Sovekammerets Bilæggerkachelovn, og naar Aftenen kom, kunde man aabne Laagerne for Alkovesengene; saa var disse lunere at krybe i, naar Sengetid var inde; saa kunde man altid vide, hvad Klokken var, hvornaar den skulde „drejes“, d. v. s. Lodderne trækkes op; det skete altid umiddelbart, før man gik til Sengs. Men Klokken var ikke blot Tidsmaaler om Dagen, ogsaa om Natten kunde man have Rede paa Tiden. Thi ved Hjælp af en Snor, fastgjort til en Øsken i Klokkens Værk og ført hen til Alkovens Hovedende, kunde man, ved at trække i Snoren, faa at vide, hvad Klokken sidst havde slaaet, idet den da gentog Slagene; saa vidste man Tiden og kunde enten sove videre eller staa op,

Det gamle Stueuhr.

efter som Tid var. Paa Klokkehusets Laage var nogle af de senere Slægtleds Navne paamaalede, men uden Aarstal; Klokken var saaledes noget af et Stykke Slægtsarkiv.

Hvor kunde det være fængslende at aabne Klokkehusets Laager og se de tunge Blylodder hænge i stramme Snore, medens det gule, hjerteformede Messingpendul adstadigt og langsomt svang sig frem og tilbage, mens Tiden med Tik, Tak blev hakket i Stykker, eller lukke op ind til Skiven og Viserne og ind til Værket, der var et helt Virvar af Hjul og Mekanik; det var noget, der kunde sætte en Barnefantasi i Sving; men røre ved Værket maatte man ikke, thi saa kunde der ske kostbare Ulykker og Tiden gaa i Staa. — En Gang om Aaret kom Uhrmageren for at gøre Klokkeværket rent og belægge Ziraterne paa Skiven med straalende Bladguld; da var der rigtignok Spænding; se ham skille Klokken ad i Stumper og Hjul, pudse dem blanke med Sandpapir og Børster og saa — ja, mon han kunde faa det sat sammen igen, saa den kunde gaa og slaa og vise Tiden som før; ellers var det jo en net Redelighed. — Men gamle Carsten Uhrmager kunde, han havde Forstand paa Klokker.

Klokken blev ogsaa sammen med Almanakken — den eneste ny Bog, som var sikker om Aaret — brugt til at lære Børnene Tidsregningen efter. Almanakken lærte os, at hver Gang, det var Nytaarsaften, var der gaaet et Aar og et nyt begyndte, at Aaret deltes i 4 Aarstider, Vinter, Vaar, Sommer og Høst, at Aaret deltes i Maaneder efter Maanens Gang, at Maanederne deltes i Uger og Ugerne i Dage. Derefter maatte Klokken træde til; den fortalte os, at Døgnet deltes i Dag og Nat, hver paa tolv Timer, at Timerne deltes i halve Timer og Kvarter, og at en Time var 60 Minutter; alt dette kunde aflæses paa Uhrskiven, men at et Minut deltes igen i 60 Sekunder, kunde ikke ses paa Skiven, det maatte tælles paa Pendulet, for naar den havde svinget frem og tilbage 60 Gange, viste Klokkens lange Viser, at der var gaaet et Minut; 3600 Penduslag, saa løb den lange Viser Skiven rundt, medens den lille Viser kun sneglede sig fra Tal til Tal i samme Tid; jo, den Klokke var vel nok et Underværk. — Nu kendes der langt finere Stueuhre, men alligevel har den gamle Klokke en anderledes Eventyrglans over sig, i hvert Fald for dem, som er vokset op under dens Tik, Tak og Klokkeslag.

Nogen Uhygge var der dog ved den gamle Klokke; thi oven paa Klokkehuset var anbragt et Ris, bundet sammen af tynde Birkekviste; det var det Tugtens Ris, der skulde hævde Retfærdigheden over for Børnene, naar de havde været uartige, og det var rigtignok ikke morsomt at føle dets Pendulslag i en nøgen Barnerumpe. Det gamle Sejerværk har trofast delt Tiden ud i Hak for 6 Generationer, det fortsætter stadig sin Gang og kan sikkert gøre det mange Aar endnu. — Kunde det fortælle, hvad der er sket i den gamle Gaard, mens den har maalt Tiden ud, ja, da blev det et meget bedre Stykke Slægtshistorie, end her kan leveres, men den fortsætter bare sit „Tik Tak“. Dog er det den gamle Klokke, der skal danne Grundlaget for Vilslevslægtens Historie, for den gav os de første svage Oplysninger om Slægten ved Navnene Jens Jensen og Anna Michelsdatter, der stod indmejslede paa dens Skive. — Det kan desuden være ret logisk at lade en Tidsmaaler danne Indledningen til Historien, thi at skrive Historie, er jo blot at kunne tidsfæste og stadfæste Begivenhederne, der fortælles om.

Slægten er gammel i Gaarden; Gaarden er gammel i Byen, og Byen er gammel i Landet; historisk at gengive Oprindelsen kan dog ikke lade sig gøre, men man kan danne Gisninger eller Slutninger, som har Sandsynligheden for sig.

Byen „Vilslev“ hører til de ældste i Landet ligesom alle andre danske og sønderjydske Byer med Endelsen —„lev“ —, der betyder Levning, Arv eller Efterladenskaber af blivende Art. — Ikke Bohave eller Arvegods i Almindelighed, da sligt aldrig har ført Navnet —„Lev“. —

*)De danske „lev“ = Byer har alle et rigt Jordtilliggende og formodes at gaa tilbage til Tiden omkring Aar 500. — Lev-Byerne optræder først paa Sjælland, men samtidig med, at Danmark samles til et Rige under den sjællandske Konges Magt, breder denne Landsbytype sig til Jylland især til de østjydske Kystegne. Naar vi i Vestjylland kun har Emmerlev, Sejerslev, Birkelev, Vilslev, Alslev, Hyllerslev og Allerslev, synes det at tyde paa, at kun faa af de krigerske sjællandske Søhøvdinge er naaet til Vestkysten, men saa har de ogsaa slaet sig ned, hvor der var rig Handel ved

*) Tildels efter cand. mag. Niels Cl. Hansen fra Vejrup. — Omtales senere under „Slotslægten“.

Aaernes Udløb; her kommer der stadig Handelsskibe paa Vej fra Rhinlandene, saa her var der god Lejlighed for en Sørøver eller Viking. (Se Bykortet S. 40 og 41).

Stednavneforskerne vil fastslaa, at — lev-Byernes Fornavne altid er et Mandsnavn fra Hedenskabets Tid. Hvilket Navn, Manden har haft, der gav Vilslev Navn, vides ikke, men der gættes paa — Vils, Villads, Vilger eller Vile. — Der er dog Sandsynlighed for, at Fornavnet til Vilslev ikke er et Mandsnavn, men at Navnet hidrører fra „Vi“, hvilket betyder Offersted eller Gudehov.

Vilslevs nuværende Kirke er meget gammel, opført ca. 1150, og det er sandsynligt, at der har været en Trækirke før denne. At der har været Bosteder i Vilslev før Vikingetiden, er sikkert. I Aaret 1896 fandtes 100 Alen Nordøst for Gaarden „Møllevang“ en Boplads, der vidner om, at Egnen har været befolket, før man kendte til Bygninger eller Boliger. Ved Gravning efter Sand til Murbrug fandt man under Rømningsjorden først et Lag urent Sand af ca. 1 Alens Tykkelse, Flyvesand fra Kongaadalen, derunder et 6 á 10 Tommer tykt Lag Trækul — forkullet Træ — og derunder en temmelig akkurat udført Brolægning af Kampesten. Man var klar over at have fundet en ældgammel Boplads. Kullene blev brugt til Brændsel, Stenene til Gulv i Kobaasene — en Del af disse var dog ubrugelige, da de var sprængte eller forvitrede af Ilden. — En lignende Boplads fandtes nogle Aar senere, ogsaa i Nærheden af Kongeaaen lidt sydøst for Vilslev By, ved en anden Bygnings Opførelse. Et Par lignende Bopladser er der fundet Rester af paa „Tauler“ — Vest for Sogneskallet mellem Vilslev og Jernved ogsaa i Nærheden af Kongeaaen. — Ligeledes har man fundet Gravurner baade i Vilslev By og længere mod Vest paa Herredsbjærget i Vilslev Enge. Saa der kan ikke være Tvivl om, at Kongeaaens Bredder ved Vilslev har været befolket længe før den historiske Tid. — Nord for Kongeaaen findes et Par store Vange, der endnu bærer Navnene „Risagre“ og „Birkelev“, disse tyder paa, at der har været Birkeskov og Krat — Ris —. Nord og Vest for disse Vange fandtes flere Hundrede Tdr. Land Mose og Kær. Paa en Landtange — vest for Vilslev — der har strakt sig ud i Havet, findes et Par store Markarealer, der har Navnene Bramland og Hindhøj. „Bram“ betyder „stikkende“ — og hen-

tyder saaledes til en Bevoksning med stikkende Planter, som Brombær, Revling, Gyvel, Krageklo og lignende. — Planter, som der findes Spor af endnu paa disse Marker. — Navnet Hindhøj fører jo uvilkaarligt Tanken hen paa et Vildtrevier. — Ernæringsforholdene for Mennesker i Oldtiden har saaledes været gode omkring Vilslev. — Vildt i Skov, Krat og Mose; Ferskvandsfisk i Kongeaaen, Saltvandsfisk i Vesterhavet og Strandfuglevildt langs Kysten. — Der er saaledes Muligheder nok for, at Byens Navn kan hidrøre fra „Vi“ = Offersted. Men der er selvfølgelig ogsaa en Mulighed for, at en Røverhøvding eller Viking ved Navn Vile er kommet til disse Egne, hvor han har slaaet sig ned og taget fast Bopæl, og at Beboerne saa har givet sig ind under ham og hans Slægt imod at faa Beskyttelse mod fremmede Plyndrere. — Det Omraade, han saaledes fik at beskytte eller værne, nævntes naturligvis ved hans Navn og af hans Efterkommere som „Viles-arv“, Vilsleff. — — Saaledes vil det være naturligt at forklare disse — lev — Navnes Fremkomst. Det samme gælder for de tyske Navne paa — leben — Eisleben o. fl.), der opstaar samtidig med den første Adel, den berømte Feudaladel, der Aarhundreder igennem havde Røverridderinstinkter. I Danmark kaldtes de Vikingehøvdinge.

I Erik Pontoppidans „Danske Atlas“ 1769, Bind 5, Side 690 d, fortælles: „Vesten for Vilslev ligger Herridsbjerg eller Harildsbjerg, en Bavnehøj, hvor fordem har staaet en Herregaard, som siden er flyttet til Hunderup Sogn og kaldes Kjærgaard.“ — Maaske var det der, Vile og hans Efterkommere har boet. — En Mindelse om Høvdingens Vikingetogter med unge Mænd fra Egnen er, at Vilslev Kirke er viet til Skt. Nikolaus — de søfarendes Helgen. — Helt op imod Aaret 1200 drager man altsaa i Langfart herfra.

Om Kirken fortæller Kirkehistorikeren Pastor Jørgensen, Nr. Farup (19. Februar 1923) følgende: „Vilslev Kirke er en af de ældste af vore Landsbykirker, bygget ca. 1150; der har muligvis været en Trækirke i Forvejen. — Vilslev — da Navnet ender paa lev — er Vilslev en Slags Adelsby, og det kan let tænkes, at Vilslev derfor har faaet en af de første Stenkirker. Kirken er bygget i Smag med Ribe Domkirke; Korrundingen er efter samme Mønster, og Byggematerialet er Tufsten fra Andernack ved Rhinen

ligesom Domkirkens Byggemateriale. De fleste af Jyllands gamle Kirker er bygget af Granit. — Kun hvortil man har kunnet sejle — saaledes ved de vestjydske Aaløb — er der Kirker, som er opført af Tufsten. Biskop Omer af Ribe, der var en Ven af Biskop Absalon, har indviet Vilslev Kirke. Han var Biskop i Ribe i Dronning Dagmars Tid, ca. 1200 — i Pavedømmets Størhedstid. — Vilslev Kirkes Navn er „Sankt Nikolaj Kirke“, og den er indviet til Sømændenes Helgen „Sankte Nikolaus“. Kirken er bygget paa Strandbredden, hvor Kongeaaen dengang løb ud i Vesterhavet. — Fra Navnet Nikolaj stammer Navnene Niels, Nis, Claus og Kløj. — Den 6. December, der er Nikolaus' Helgensdag, holdtes der i den katolske Tid Messer i alle Nikolaj Kirker.“

Alt dette vidner om Byens Ælde, men de historiske Begivenheder og Tildragelser maa vi lade hvile i Dunkelheden.

Byens Beliggenhed er det sydvestlige Hjørne af Nørrejylland, begrænset af Vesterhavet mod Vest og af Kongeaaen mod Syd; tæt sammenpresset har Huse og Gaarde ligget paa et lille lavt Højdedrag ved Kongeaaens Udløb i Havet. Fra Byen førte kun to Veje, een fra Vest gennem hele Byen — Gaden — mod Øst, hvor den mandede ud i Landevejen mellem Ribe og Varde i Nærheden af Gredstedbro; og en Vej fra Kirken lige mod Nord — Vaasen — der satte Byen i Forbindelse med Kjærgaard og de nordlige Sogne. Disse to Veje, der krydsede hinanden omtrent midt i Byen, dannede en Korsvej, der delte Byen i fire Dele. Denne Deling blev benyttet som Bydelag, især ved Begravelser. Var en Gaardmand død, saa blev hele Byen bedt til Jordefærd, men var det en Boelsmand, der var død, saa kunde man nøjes med at byde den Fjerdedel af Byen, hvori den afdøde havde boet. Det samme gjorde sig — tildels — ogsaa gældende ved andre Gilder som Barnedaab, Bryllup og Julegilder. Men forøvrigt bestod hele Byen af et fælles Grandelaug, der tog Bestemmelser om Byens Ve og Vel ved de almindelige Grandestævner. Disse sammenkaldtes og lededes af Byens Oldemand — Poldmand kaldtes han — saa ofte han fandt det fornødent, og det var i Fællesskabets Tid ofte; der skulde jo tages Bestemmelse om Sæd og Høst, Vejarbejde, Kvægets Pasning om Sommeren og Faarenes om Vinteren paa Fællesgræsgangene, om Trætte og Tvistigheder og meget andet.

Sæden blev saadet samtidig i de fælles Vange, Høsten blev ligeledes paabegyndt og udført samtidig, ligesaa med Gødningskørsel, Højbjergning samt Ud- og Indstaldning af Kvæget Foraar og Efteraar; alt dette og meget mere blev der taget Bestemmelse om ved Grandestævnet. Baade Jordbrug og Kvægavl stod paa et meget lavt Stade. Fællesskabet følte som en Hindring for Udvikling og Fremskridt. Det gjaldt bare om at bjerge Føden og de nødvendige Livsfornødenheder. Kunde der saa blive Raad til lidt Fest en Gang imellem, ja, saa slog man Gækken løs og morede sig efter fattig Evne, ofte paa en noget grovkornet Maade. Drukenskab og Udskejelser var ikke sjældne, hvad Sognets Kirkebøger bærer Vidnesbyrd om; ved flere Dødsfald er Dødsarsagen anført som Delirium Tremens, og uægte Barnefødsler var ikke sjældne.

Byen bestod af 28 Gaarde, der alle havde været Fæstegaarde under Kjærgaard, hvortil Bønderne foruden at yde Fæsteafgift ogsaa maatte gøre Hoveri, desuden var der Præstegaarden, som var paa Størrelse med 3 almindelige Bøndergaarde; til Præstegaarden hørte 3 Huse, hver med en Toft, hvorpaa der kunde holdes en Ko. Disse Huses Indehavere skulde besørge Arbejdet paa Præstegaarden. Endvidere var der i Byen omtrent lige saa mange Boelsteder (smaa Ejendomme med under 1 Td. Hartkorn), som der var Gaarde; disse Boelsmænd var vistnok fri for Hoveriet. — Alle disse 28 Gaarde var 4-længede Bygninger med en indelukket Gaardsplads, hvor Møddingen havde sin Plads. Gaardene er sandsynligvis i sin Tid opførte af Herremændene paa Kjærgaard; de var i hvert Fald alle byggede i samme Stil og omtrent ens indrettede; alle var de grundmurede, kun i Præstegaarden var der Bindingsværk; men dette var bearbejdet og hentet paa Fyn. Egnen her har ikke været skovrig paa Bygningstømmer, medens der har været rigeligt med Materiale til Teglsten — Ler og Klæg — især det sidste, der gav gode Mursten; disse lavede man selv, og Fremgangsmaaden var saaledes: Naar Laden i Foraaret var tom og Gaardspladsen ryddet for Møddingen, blev der hentet Klæg i Engene; dette aflæssedes i det brolagte Møddingssted, hvor det blev æltet med Heste, strøget i Forme og sat til Tørring i den tomme Lade, hvor de stod indtil Høsletten; da blev de halvtørrede Sten sat ud paa Gaardspladsen, hvor de

stod opstablede til efter Høst for derefter at blive ført til Tegloven, hvor de blev brændt ved Tørv eller Klyne fra Vilslev Mose. Byen havde to Teglovne, en Øst for Byen lige Syd for Vejen til Gredstedbro i en Sandbanke paa Matr. Nr. 15 i Øst-siden af Toften, hvor nu Simon Hjortlund bor; den anden Teglovn laa Vest for Byen paa Gjavlshøj, Matr. Nr. 63, lige Nord for Nordengevejen — vis-à-vis Johannes Broks Bygning paa Matr. Nr. 35 i Vilslev. — Hver Ovn kunde tage ca. 4000 Sten; de fleste Gaarde lod hvert eller hverandet Aar brænde en Ovnfuld Sten, og da helst i uafbrudt Rækkefølge. — Naar en Gaard skulde ombygges, blev Stenene fra flere Gaarde slaaet sammen, saa der blev Sten nok til Nybygningen, og saaledes hjalp man hinanden efter Tur og Trang. Der findes endnu store Huller og Afgravninger i Engene — især vel nok langs Sønderengevej, hvor Klægen var særlig godt egnet til Teglsten — hvor der er hentet Klæg til Teglbrænding. — Klægstenene var af Farve mørkebrune og ofte blaasorte inde i Stenene, der gav en smukt farvet Mur, og Stenene var meget holdbare. — Tømmeret i Husene var overvejende Eg, der sikkert nok er hentet overvejende i Skovene omkring Kjærgaard — Fruerlund og Nørlund. — Bjælkerne — ogsaa i Stuerne — var svære, groft tilhuggede Egebjælker, der ved senere Ombygninger dog gerne blev afløst af velforarbejdede Fyrrebjælker og Spær; selv Lægterne, hvorpaa Straalaget blev lagt, var ofte vringledede Egerafter. — Søm og Spiger brugtes ikke, alt Tømmeret var tappet og pindet sammen, selv Lægterne blev fastgjort til Spærrene med Pinde — d. v. s. man borede et Hul gennem Lægten og dybt ind i Spærret, hvorefter en tilpasset rund Pind, som holdt Lægte og Spær sammen, blev drevet ned i Hullet. Bygningerne var vel ikke store Kunstværker, men de var meget velindrettede og velegnede til deres Brug. — Oprindeligt har Bønderne vel nok selv været Bygmestre, hvor de mere snilde og nævenyttige her har taget Føringsen ved Opførelsen; efterhaanden er saaledes opstaaet en Haandværkerstand, der gennem Øvelse og Erfaring er naaet frem til stor Dygtighed, sikkert er det, at mange af de gamle Gaarde i Vilslev har været godt og solidt Arbejde, der uden Læ har trodset Storm og haardt Vejr og holdt sig gennem mange Generationer. — Oprindeligt har Bygningerne været ganske simple, Murene af Sten, Taget af Straa, Gulvene af

stampet Ler, Lofterne af Rafter, dækket med Halm og Sadder (Slyd) og aabent Ildsted i Stuehuset; senere er der saa kommet Bræddelofter og Gulve og murede Skorstene, men endnu ved Aarhundredskiftet 1900 fandtes der i Gaarde i Vilslev Lergulve i Stuer, toppede Brosten til Gulve i Køkken og Bryggers og Slyd til Lofter i Stalde, men de forsvandt dog snart.

Efter denne lille Oversigt over Vilslev By's Oprindelse og dens ældste Historie vil vi samle vor Opmærksomhed om „den gamle Gaard“ — Matr. Nr. 9 —; dens Historie vil jo i nogen Maade ogsaa være gældende for de øvrige Gaarde i Byen.

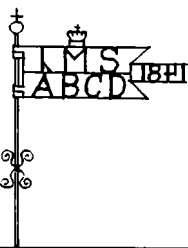
Denne Gaard er nu — 1935 — den ældste Gaard i Byen, og den har, i hvert Fald i det ydre, bevaret sit Udseende fra Fæstetiden; der er sket Ombygninger og større Reparationer, men der er næppe derved sket Forandringer i dens Indretning eller Form.

Hvornaar Gaarden oprindelig er opført, vides ikke, men Stuehuset — hele Sydlængen — er sikkert nok blevet ombygget omkring 1780 eller i Tiden forud derfor. — En anden Gaard i Vilslev — Matr. Nr. 25 — som brændte og blev genopført 1781 — er bygget i akkurat samme Stil og med samme Indretning, saa der kan antagelig ikke ligge mange Aar mellem de to Gaardes Opførelse eller Ombygning.

Sydmuren i Stuehuset til den gamle Gaard er meget svær; den er opført med massiv 2 Stens Mur af nye helbrændte Klægsten, medens det skønnes, at alle de gamle Mursten er anvendt i Stuehusets Nordmur til Gaardsiden og i Skillevæggene. I Sydfacaden er der to dobbelte Døre, en Forstuedør eller Indgangsdør og en „Ligdør“, der førte ind til Gaardens Storstue, samt længst til Vest en Stalddør; disse Døre fandtes ikke i den oprindelige Bygning; der vendte alle Døre ind mod Gaardspladsen, baade fra Stuehus, Stald og andre Længer, kun Gennemkørselsporten, der ogsaa var mod Syd i Sydfacaden, førte ud fra Gaardspladsen til Gaardens Opkørselsvej. De gamle Gaarde var saaledes hele smaa Fæstninger; naar Indkørselsporten var stænget, var der ingen Adgang udefra. — Desuden fandtes der i Stuehusets Sydfacade 7 Karme 12-rudede Vinduer — der havde vistnok været 8 Karme, men den ene Karm havde maattet give Plads til den nævnte „Ligdør“; endvidere var der 2 Karme Vinduer i Stuehusets Østgavl. Alle disse Vinduer var foroven rundbuede, og i Stuerne var

der Vinduesnicher fra Gulv til Loft. Disse Vinduesnicher blev omkring 1870 tilmuret fra Gulvet til Vindueshøjde, hvorved de fik det Udseende inde fra Stuerne, de har nu. Hele Østlængen staar endnu i sin oprindelige Skikkelse fra Fæste- og Hoveritiden, medens alle de øvrige Længer er fornyede eller ombyggede. Hele Ladebygningen samt den vestre Mur af Staldlængen er blevet ombygget 1841, hvortil der ligesom til Ombygningen af Stuehuset er brugt hjemmebrændte Klægsten. — Østsiden af Staldlængen ind mod Gaarden blev ommuret 1880. Tømmeret paa Stalden blev ikke fornyet, hvorimod Laden fik helt nyt Tømmer ved Ombygningen.

Aarsagen til, at jeg mindes Aarstallet for Ladens Ombygning, der skete 30 Aar, før jeg blev født, er en lille kuriøs Historie, som skal gengives her: En Dag da jeg, som 10 Aars Dreng, var i Færd med mine Lektier og lige var blevet færdig med noget Afskrivning, der blev dateret med det mærkværdige Aarstal 1881, som kunde læses lige godt baade forfra og bagfra, gav en Vejrfløj eller Vejrhanen, der var anbragt paa den lange Ladebygning, sig til at hvine saa højt i sine Hængsler, at den tildrog sig min Opmærksomhed. Det var stærkt Blæsevejr, og Kastevindene fra Hustagene kunde faa Fløjen til at svinge helt rundt, saa den snart viste mod Vest og snart mod Øst. — I Fløjpladen var anbragt to Rækker Bogstaver og en Række Tal; at den første Bogstavrække — J. M. S. — kunde være Forbogstaverne til min Bedstefaders Navn — Jens Michel-Sen — kunde jeg til Nød tænke mig, men nedenunder fulgte, ogsaa i Række, Bogstaverne A. B. C. D. Hvad disse fire Bogstaver i Alfabetet skulde betyde, var en Gaade, jeg ikke kunde løse; ligeledes med Talrækken; naar Fløjen viste mod Vest, stod der 1481, altsaa et Aarstal, der laa 400 Aar forud for indeværende Aar 1881 — men naar Fløjen viste mod Øst, stod der 1841 (med spejlvendt 4-Tal), der kunde tydes baade som 1814 eller 1841 — der maatte være noget galt ved det. — Jeg fik fat paa min Mor og bad hende forklare mig, hvorfor Alfabetets fire første Bogstaver var anbragt under Bedstefaders Navn paa Fløjen. — „Jo“, sagde hun, „det er din Bedstemoders Navn —

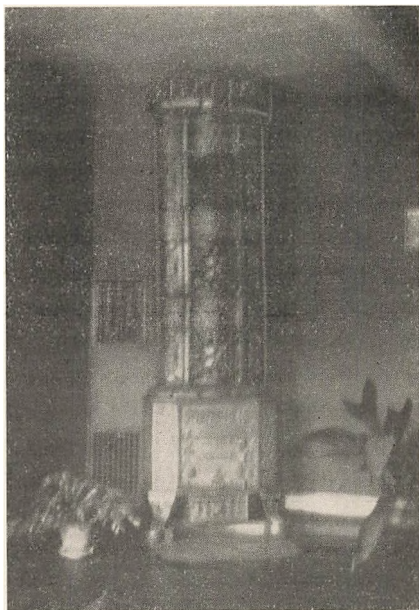
Vejrhanen.

Ablone Christens-Datter.“ — „Jamen Mor da, det kan ikke passe, for der staar jo Aarstallet 1481, og hverken Bedstemor eller Fløjen kan da være 400 Aar gammel i Aar.“ — „Nej, min Dreng, der staar 1841, det var det Aar, din Bedstefader lod Laden ombygge.“ „Ja, men Mor, saa er Firetallet forkert vendt.“ — „Ja, det kan godt være, det er Laust Smed, der har lavet Fløjen, og han er kejthaandet.“

Gaardens Beliggenhed er i den nordvestlige Fjerdedel af Byen, ca. 270 Alen Vest for Korsvejen, der dannes ved, at Vaasen skærer Gaden og løber over i Kirkevejen, her gaar en ca. 110 Alen lang Opkørsel fra Gaden mod Nord med Haver paa begge Sider lige op mod den store rundbuede, hvidmalede Gennemkørselsport, der førte ind til Gaardspladsen paa den gamle Gaard. Ogsaa denne Opkørsel dannede en Korsvej med Byens Gade, idet Genbogaardens — Matr. Nr. 12 — Opkørsel Syd for Gaden gik lige i Flugt med førstnævnte.

Inde paa Gaardspladsen var der to store Indkørselsporte — en ved hver Ende af Laden — til Indkørsel af Korn og Hø samt en mindre Port til Opbevaringsrummet for Redskaber og Vogne, desuden var der Døre til Stuehus, Stald og Faareskur. Paa Gaardspladsen fandtes ogsaa Brønden med Pumpen, der forsynede Kvæget og de øvrige Husdyr med Vand. Ved en lang Trærende blev Vandet ledet fra Pumpen ind til Vandtruget, der fandtes ved Siden af Stalddøren. Møddingstedet, der forlængst var fjernet fra Gaardspladsen, havde faaet sin Plads Syd for Staldlængen, Vest for Opkørselen til Gaarden, medens der Øst for denne var Have foran Stuehusets Vinduer.

Tværs over Gaardspladsen førte en Afløbsrende for Spildevand fra Bryggerset; alt Gaardens Regnvand samledes med Spildevandet i denne Rende og løb ud i en Andedam i Gaardspladsens Vestside; denne havde igen Afløb gennem en Rendesten i Vestsiden af Gennemkørselsporten med Udløb i Møddingstedet. — Selve Møddingstedet havde Afløb for Spildevand og Ajle gennem en Grøft, der løb langs Vestsiden af Opkørselen til Gaden, hvor den havde Forbindelse med Gadegrøfterne; disse stod igen i Forbindelse med de offentlige Vandløb, der førte til Kongeaaen, hvorefter denne førte det hele ud i Vesterhavet. Dette var hverken økonomisk, hygiejnisk eller skønt, men man skulde

Etagekakkelovnen i Dagligstuen paa den gamle Gaard i Vilslev.

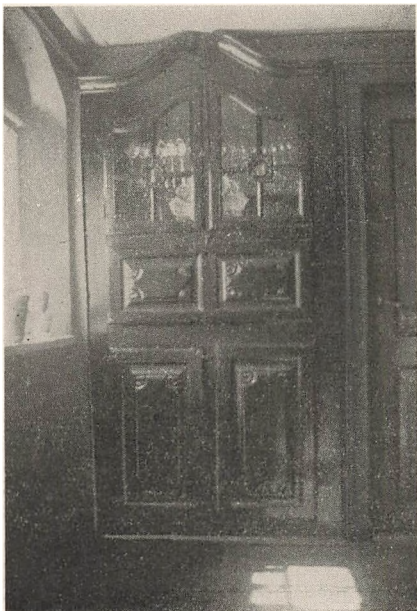
jo af med Skidtet; Nælder, Mælkebøtter og andet Ugræs groede frodigt langs disse Afløb og dækkede over megen Vederstyggelighed. — Saadan var Kloakforholdene over hele Byen i Slutningen af det nitteende Aarhundrede, og saaledes havde det været i umindelige Tider; Ajlebeholdere var endnu en ukendt Ting.

Indretningen af Bygningen er gengivet i hosstaaende Grundrids S. 24—25, og vi vil nu gøre et hurtigt Løb gennem Huset, som det var indtil 1900, og som det havde været saa længe, nogen kunde huske. —

Gaarden var Byens største Gaard næst efter Præstegaarden, og der havde altid været nogenlunde Velstand i Gaarden gennem alle kendte Slægtled; af disse Grunde var Gaarden vistnok lidt mere komfortabelt udstyret end i Almindelighed. — Fra Gennemkørselsporten førte en Dør ind til en lille Forstue, — senere kom der ogsaa en Indgangsdør til denne i Sydturen ved Siden af Porten; som før nævnt gjaldt det jo i gamle Dage om, at ingen Døre vendte udad — udover Indkørselsporten. Gaarden skulde jo foruden at være Bolig ogsaa være et Værn mod Stimmænd og Tyve. —

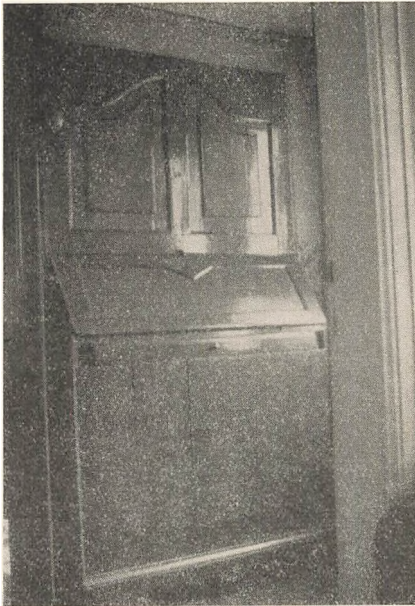
Fra Forstuen kom man ind i Dagligstuen — (æ Sønderdaans) — en 3 Fags Stue med en Sofa, et Bord, nogle Stole, et Skatol og en Etagekakkelovn. Den østre Skillevæg ind til Lillestuen bestod af et ejendommeligt Skab*, der var fint formet: foroven to svajede Laager med Glasruder, indenfor hvilke der fandtes Hylde, hvorpaa der var anbragt Glas og Porcelæn samt Sølvtoj — Spiseskeer og Teskeer var anbragt i Hyldeens Kant. Nedenfor fandtes en Klap, der kunde bruges som Anretterbord, naar den var lukket ned; indenfor Klappen var der Plads til Kaffeservice,

og nederst to Laager, bagved hvilke der var Hylde med Plads til Spisestel. — Paa Pillerne mellem Vinduerne var der anbragt Spejle og paa Væggene ganske faa Billeder — mest Fotografier — dog et større Billede af Prinsen af Wales (den senere Kong Edward VII) og hans Hustru: den danskfødte Prinsesse Alexandra, — samt et Pibebrædt. Der var i de senere Aar Tæppe paa Gulvet og Gardiner for Vinduerne. Skønt Stuen var beregnet til Dagligstue, brugtes den dog kun sjældent dertil; mest naar der kom fremmede Folk i Besøg.

Vægskabet set fra Dagligstuen.

Den næste Stue i Sydsiden var Lillestuen — (æ Lilledaans) — en to Fags Stue, hvortil der var Adgang baade fra Dagligstuen og Køkkenet. Ogsaa der var Sofa, Bord, Stole og en Etagekakkellovn. Bagsiden af Vægskabet i Dagligstuen dannede ogsaa et Skab* ind i Lillestuen, men der var kun en Klap lig en gammel-dags Skatolklap; naar den blev slaaet ned, dannede den et Skrivebord. Indenfor i Skabet var der Plads til Skrivematerialer og lignende. Paa Gulvet var der for det meste om Vinteren Tæppe og for Vinduerne Gardiner; paa Væggen fandtes blandt andre Billeder et stort Olietryksbillede af Kong Frederik d. 7. i stor forgyldt Ramme. Lillestuen blev i mange Aar, da Gaardens Ejer var Sogneraadsformand, benyttet som Kontor. — Den var desuden Hjertet i Huset — beliggende midt i Salshuset ved Siden af Køkkenet — kunde man der rart uforstyrret faa sig en lun Passiar eller en hyggelig Sladder med Nabokonerne eller andre Venner ved en god Kaffetaar. — Men det vigtigste ved denne Stue var en Alkove, der fandtes i Stuens Inderside ved Siden af Døren til Køkkenet; i denne Seng er alle Gaardens Børn født før Aaret 1900. Alkoven eller Sengen var omgivet af Mur til alle Sider med

Vægskabet set fra Lillestuen.

Undfagelse af Forhængen ind til Lillestuen. — Troels Lund fortæller i sin Bog: „Dagligt Liv i Norden“, at det var en gammel Tradition, at Børnene skulde fødes midt i Huset — i Husets Hjerter — i en Seng, der ikke stødte ind til nogen Ydermur. — „Stensengen“ kaldte man denne Fødsels seng. — Den gamle Tradition har altså været holdt i Hævd i den gamle Gaard. — Fra Lillestuen kom man ind i Storstuen, en 4 Fags Stue, der var dybere end de andre Stuer. Her brugte man i ældre Tid at opbevare Korn og Sulevarer; det første paa Gulvet, medens

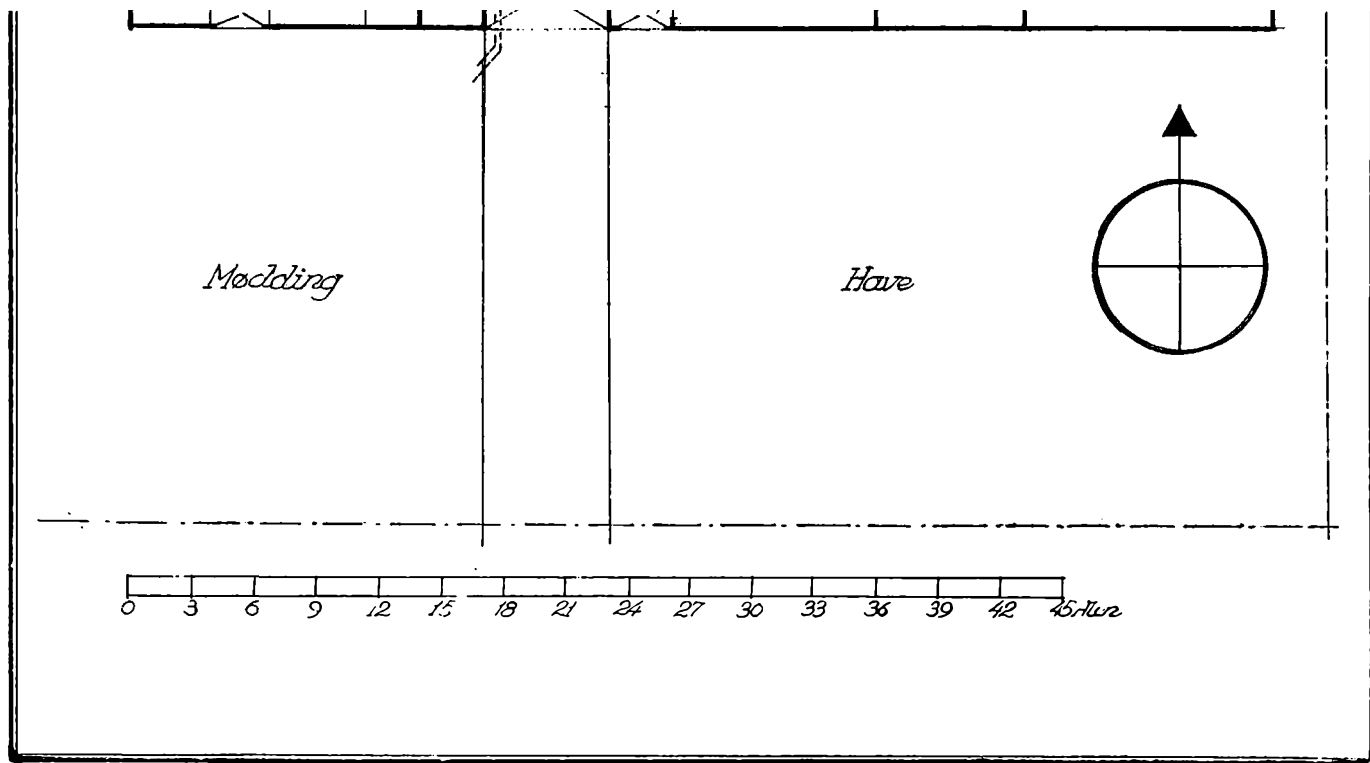
Flæsk og Kød i tørret Tilstand hængte under Bjælkerne. Paa Væggene havde bl. a. Stadseletøjet sin Plads, for saa vidt man havde Raad til denne Luksus; desuden var der langs med Væggene Plads til Kister, der gemte Husets Forraad af Tøj — uldent og Linned i baade forarbejdet og uforarbejdet Stand.

I Slutningen af det 19. Aarhundrede blev Storstuerne mere moderniserede. Korndyngerne og Sulevarerne samt Seletøjet rykkede efterhaanden ud og blev anbragt paa andre Pladser. I den gamle Gaards Storstue stod et ovalt poleret Bord midt paa Gulvet omgivet af 4 Stole. I det indre Hjørne af Stuen havde et stort dobbelt Klædeskab sin Plads; deri gemtes hele Familiens Gangklæder, d. v. s. Stadstøjet. I det andet vestre Hjørne stod et stort gult Linnedskab, der gemte alt Linnedtøjet — Skjorter, Lagener o. s. v. — I et tredje Hjørne stod en Piedestal — et fint Skab — der gemte Husets eller Familiens Sølv, Porcelæn og pænere Spisestel. I Stuens fjerde Hjørne var anbragt en Kommode, hvori der opbevaredes Duge, Dækketøj og lign. — Paa Væggene hang der Billeder, bl. a. af Frihedsstøtten paa Vesterbro i København. Paa Indervæggen hang en hel Samling tyske

Billeder af religiøs Art i smuk Indramning: I Midten et Billede af Vorherre, der forestilledes som en gammel Mand med hvidt Haar og Skæg og et godt Ansigt, iført et grønt Gevandt; han svævede i Skyerne med vidt udbredte Arme. — Dette Billede gav sikkert Børnene i Gaarden det første og varigste Guds-begreb.

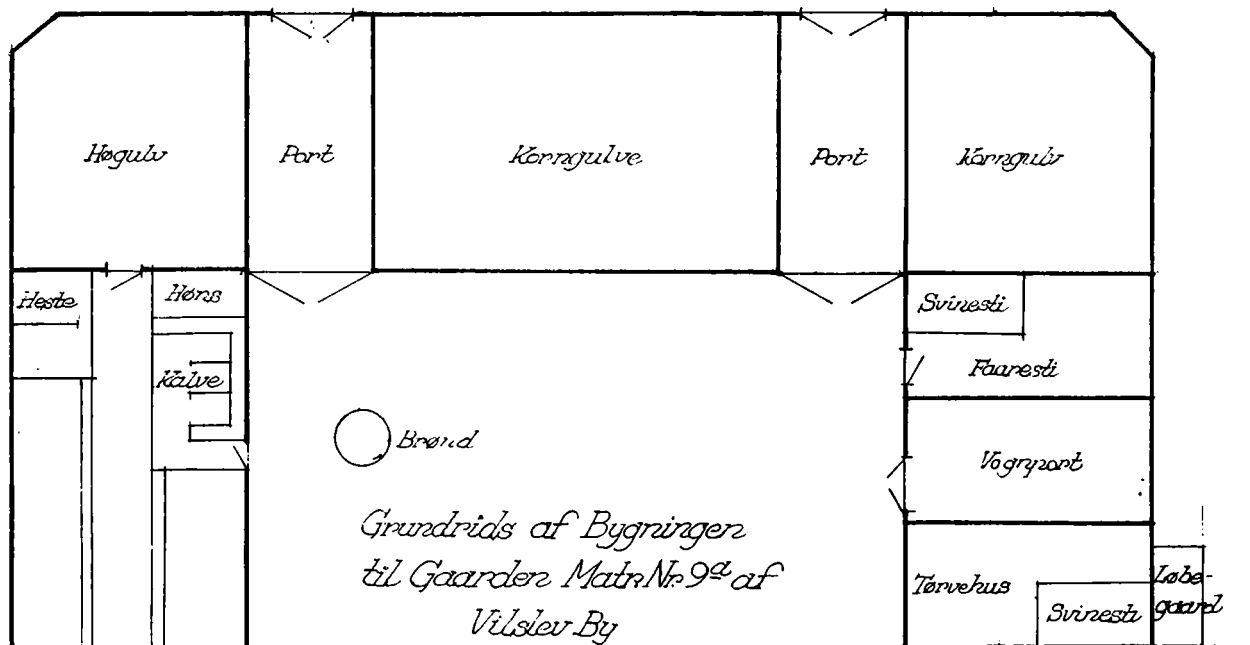
Men Storstuens fornemste og vigtigste Brug har dog nok været Fest og Familiesammenkomsterne — Bryllup, Barsel, Begravelse og Julegilder; da blev der spist og drukket, sunget, danset og — grædt, alt efter Lejlighed, og dertil afgav den store Stue jo god Plads. — Fra denne Stue førte, som før nævnt, i de senere Aar en dobbelt Dør ud i Haven, hvor der paa hver Side af Døren stod et mægtigt Kastanietræ; denne Dør kaldtes „Ligdøren“, og den blev kun sjældent aabnet, undtagen ved Begravelse, da Baa-ren blev bragt ud af Huset derigennem til Haven. — Dog hvert Foraar under Husrengøringen blev Døren aabnet, nemlig en Dag med Solskin; da blev alt Tøjet fra Skabe og Kister bragt ud i Haven for at luftes og soles og børstes; det skulde jo bevares for Møl og Larver! — Endskønt Husrengøring er noget uhyggeligt noget, har det sikkert været en stor Dag for Husmoderen, naar Have og Husmure var dækket med den Mængde Tøj, der fandtes i Husene dengang; det var solidt og hjemmegjort, hendes eget Værk og Husets eller Familiens Formue; thi dengang var Formue ikke Penge eller Sparekassebøger, men Varer og Livs-fornødenheder. — Fra Storstuen førte en Dør ind i Østlængen; her var Gæstekammeret med fritstaaende Seng, med Servante og Spejl og med de Kister, der før havde haft Plads i Storstuen, som gemte nyt Sengetøj og andre Varer af Uld og Linned, tænkt som Udstyr til Gaardens Døtre, naar den Dag kom, da de skulde drage af Gaarde for selv at starte et Hjem.

Vi maa nu tilbage til vort Udgangs- eller Indgangspunkt igen og igennem den Del af Stuehuset, der vender mod Gaardsiden. — Fra Dagligstuen kommer man ind i Sovekammeret; her fandtes 3 Alkovesenge, der om Dagen var adskilt fra Stuen med tæt-lukkede Sengelaager eller Døre. I Sovekammerstuen fandtes først og fremmest den føromtalte gamle Klokke, desuden et Slagbord og en Bænk med Rygstød og Endestykker. — Denne Bænk kunde vendes med Bunden opad og var da indrettet saaledes,

Grundrids af den gamle Gaard.

Toft

Grundriis af Bygninger
til Gaardens Matr. Nr. 9^e af
Vilslev By

at den kunde benyttes som Trendebænk, naar en Væv skulde slaas op. Bunden af Bænken var inddelt i smaa Rum, hvori der kunde ligge et Nøgle Garn, der trillede rundt i Hullet — Rummet — mens de samtidig alle afgav Garnet til Trenden. I Stedet for Nøgler kunde der over Rummene anbringes Speltetene, der blev fastgjorte til Bænken ved en Jertraadsaksel, hvorpaa de løb rundt, mens de afgav Garnet til Trenden. — Uldgarn til Væv var gerne vundet i Nøgler, medens Traad af Hør eller Bomuld mest blev opspeltet paa store Tene ved Hjælp af Spinderokken. — Desuden fandtes i Sovekammeret nogle simple Armstole med Halmsimesæder, der var gode at sidde i — samt en Bilæggerkakkellovn. Dette Sovekammer blev meget brugt som Opholdsstue om Vinteren; det sparede saa rart paa Varmen. Bilæggeren var saa nem at fyre i. Det skete fra Køkkenet ved Siden af den murede Skorsten — senere Komfuret — og det gav ingen Griseri i Stuen, hverken med Tørv eller Aske. Kunde Varmen fra Bilæggeren ikke slaa til, saa var det nemt at aabne Køkkendøren, thi der var altid varmt. —

Mod Aften blev Sengelaagerne aabnede; saa trak Varmen ind i Sengene; det lunede saa rart. Luften i Stuen var vist sjældent god, men det mærkede man ikke noget til; det var Varmen og Lunheden, der var det vigtigste.

Paa Gulvet blev der fejjet og strøet rent hvidt, vaadt Sand hver Morgen, og man fik Lov at opholde sig i denne Stue med Træsko paa. Paa Væggene hang der nogle Mindetavler over afdøde Slægtninge samt et Spejl, et Termometer og et Barometer. Over Vinduerne var der en Strimmel Gardin.

Fra Sovekammeret kom man „fram“ i Køkkenet; der fandtes et langt Bord og tilsvarende Bænk, et stort Komfur med 3 Fyrhuller og 6 eller flere Kogehuller med Ringe. Desuden fandtes en stor Tørvekasse og et Skab til Køkkentøjet. Her ved det lange Bord indtoges Dagens Maaltider; der var nem Servering lige ved Siden af Komfuret.

Fra Køkkenet kom man ud i en Forstue, der havde Udgangsdør til Gaardspladsen samt en Dør ind til et halvmørkt Spisekammer. En tredie Dør førte ind til Bryggerset, som var i Østlængen. I Bryggerset, der var ret stort, fandtes ved Ydersiden et Bord, en Vandpost og en Vask; ved Indersiden var Opgang til

Loftet, Plads til en Række Mel- og Gryntønder, som var grøn-malede og med hvidmalet Navn, der angav Tøndens Indhold, et aabent Ildsted, en Bageovn og en Grue- eller Bryggerkedel. Midt i Bryggerset førte en Dør ned til en flere Trappetrin dyb Øl- og Mælkekælder; her stod Mælkefadene paa store Hylde-reoler til Flødeafsætning. Ved en anden Side i Kælderens laa Øltønderne i Rad. Desuden var der Plads til Messing- og Kobbertøjet, der hang blankpudset paa en Væg, og endelig var der en lille Bilæggerkakkellovn, der kunde lune lidt, naar Vinteren blev for streng. Længst ude i Bryggerset ved Siden af Gruekedlen var der en Dør, som førte ind til et lille Kammer, der kaldtes Bagekammeret. Her stod Dejtruget og Saltkarret; i det nedsaltedes Kød og Flæsk, som henstod her, indtil det skulde tørres og røges. Endvidere var der et langt, fast Bord, hvorover der var anbragt flere Hylder, hvorpaa Potter, Pander, Gryder og andet Husgeraad havde sin Plads. I dette Kammer blev Dejgen lagt og Brødene slaaet op, naar der skulde bages. Ved Enden af Bryggerset førte en Dør ind til Tørvehuset, et stort 2 Fags Rum, hvor der var Plads til en Mængde Brændsel. I dette Tørvehus fandtes en Svinesti med en Løbegaard Øst for Huset; det var saa rart nemt at blive af med Madlevninger og Opvaskeaffald ved bare at bringe det ud til Grisen eller Grisene. I den nederste Ende af Bryggerset førte ogsaa en Dør ud til Gaardspladsen; den var meget brugbar, naar der skulde slagtes, vadskes, brygges, bages o. l.

Paa Stuehusets Loft var der Plads til Korndyngerne; op til Skorstenen, der altid var varm og tør, var der lavet et stort Skab til Opbevaring af Kød og Flæsk i saltet og tørret Tilstand, her kunde det holde sig tørt ved Varmen fra Skorstenen, og her var ingen Adgang for Fluor og Insekter. Bag ved Skorstenen stod en mægtig Halmkurv, der rummede flere Tønder Malt, — undertiden brugte man at hængemme tørrede Skinker nedgravede i Maltdyngen; det gav Flæsken en dejlig sød Maltsmag uden at skade Malt og Øl. Desuden brugtes Loftet til Hengemning af Redskaber, der kun brugtes en kort Tid af Aaret — saasom Leer, River, Forke, Tøj til Lysestøbning, Skætter og Bryder til Hørberedning og meget andet; en Del af Loftet benyttedes til Pulterkammer til forlængst afbrugte Ting som Brændevinstøj og Kartoffelmølle til Fremstilling af Kartoffelmel o. a.

Der stilledes dengang store Krav til en Husmoder; hun maatte være i Besiddelse af Omtanke, Omhu og Dygtighed for at kunne bestride alle de Pligter, som Husførelsen krævede af hende. Det var ikke alene den daglige Husgerning, som Madlavning, Rengøring, Malkning og Børnenes Pasning. — Nej, hun skulde selv sørge for at faa tilvirket næsten alt til Livets Behov i Hjemmet; man kendte ikke til at kunne løbe til Købmanden efter alt, hvad man skulde nytte og bruge — som man gør nu.

Vi vil i det følgende prøve at faa et lille Indblik i Husholdningen, som den foregik i den gamle Gaard og over hele Byen i 1870—80'erne — umiddelbart før den store Omvæltning skete, da Mejerierne, Slagterierne, Bagerierne, Bryggerierne, Brugsforeningerne og lignende Foretagender helt ændrede Forholdene i de gamle Bondebyer. Samtidig dermed skete der en aandelig og folkelig Vækkelse, der især gjorde sig gældende blandt Landbefolkningen. De Kold-Grundtvigske Skoleideer vandt efterhaanden Indpas i Børneskolen; Højskolebevægelsen havde Bud til Bondeungdommen. Det blev snart almindeligt, at de unge Piger og Karle tog et Vinter-Ophold paa Højskole, og for mange af de unge Karle senere et Ophold paa en Landbrugsskole. Næsten i hvert Sogn blev der stiftet en Foredragsforening, hvor Højskolemænd og grundtvigianske Præster samlede store Skarer af vaagne Tilhørere om sig. Dertil kom det politiske Røre, der begyndte i April 1885, da Regeringen begyndte at regere ved Hjælp af provisoriske Love. Folkets brede Lag saa den Frihed, de havde opnaaet ved Grundloven af 5. Juni 1849, truet, og der rejste sig — for Bevarelsen af det opnaaede Selvstyre — i Løbet af kort Tid en voldsom Bevægelse, en Frihedskamp, som Danmark ikke før havde kendt Mage til. Ved omtrent samme Tid skete Landbrugets Industrialisering; det strenge kropslige Arbejde blev i et kort Aaremaal afløst af Maskiner og andre stærkt forbedrede Hjælpemidler. Alt dette medførte en hel Revolution i Landbruget og ikke mindst indendørs i de gamle Bondehjem.

Som noget af det vigtigste Kvindearbejde maa først nævnes Behandlingen af Mælk og Smør; det var vel nok den Gerning, der krævede størst Omhu og mest Regelmæssighed, og den krævedes daglig. — Tre Gange om Dagen skulde Køerne malkes, og straks derpaa skulde Mælken sies op i flade, graa Mælkefade

til Flødeafsætning og anbringes paa Hylderne i den kølige Kælder. Efter et Døgn's Henstand i Kælderen blev Mælken skummet med en flad Skummeske af Metal. Nogle Steder brugte man at blæse Fløden af Mælken med Munden, efter at den var løsnet fra Fadets Kant med en Finger. — Den saaledes afskummede Fløde blev hældt i en saakaldt Flødespand — et Trækar — hvori den henstod til Syrning et Par Dage, hvorefter der et Par Gange om Ugen blev kærnet Smør af den. Fløden anbragtes i en Stampekærne, der bestod af et tøndeformet Kar, vid forneden, indsnævret opad og øverst aflukket med en Træbøtte, i hvis Bund der i Midten var boret et Hul til Kærnestaven, hvori denne kunde bevæges op og ned; paa den nederste Ende af Kærnestaven var anbragt en cirkelrund Bøgeplade med mange gennemborede Huller. Naar Kærnestaven bevægedes op og ned, skulpedes Fløden gennem Hullerne, hvorved Flødens Fedtkugler sammenkærnedes til en Smørmasse. I Husmands- og Boelsteder, hvor Koholdet var lille, var Kærnen ikke ret stor; her bevægedes Kærnestaven ved at løfte den op og ned med Armene, men paa Gaardene, hvor man havde store Stampekærner, brugte man en Vinde eller Vippe til at bevæge Kærnestaven med*. Kærnen var altid anbragt i Bryggerset, og Vinden blev anbragt i et Par Jernhængsler, der var fastgjort i Loftsbjælken. Til Vindens øvre Ende blev Kærnestaven fastgjort, medens der ved dens nederste Ende, der havde Haandtag, blev anbragt en Karl og en Pige, der i Løbet af en Times strengt Arbejde kunde faa Smørret kærnet ud af Fløden. Derefter skulde Smørret vadskes, æltes og saltet, saa det kunde holde sig friskt; blev derefter nedslaaet i Bøtter, Dritler eller formet i faste Stykker; disse sidste til Hjemmeforbrug. Foruden Malkning og Smørlavning hørte ogsaa med til det kvindelige Husarbejde at passe Smaadyr: Kalve, Grise og Fjerkræ, hvortil en stor Del af Mælken anvendtes, baade i nymalket og skummet Tilstand, sammen med andet Affald fra den daglige Husholdning.

En Gang hver Maaned skulde der bages Brød. Efter at en Tønde Rug havde været sendt til Mølle til Fjnmaling, blev Melet hældt op i det store Dejgtrug, omrørt med kuldslaaet Vand og tilsat Surdejg, hvorefter det blev æltet godt sammen; det krævede stærke Arme og var strengt Arbejde for Pigerne. Naar det var

gjort, blev Dejgen tildækket med Tæpper og Melsække og var lagt til Hævning — Gæring. Dette var gerne Morgenarbejde, men ved Aftenstid skulde Dejgen atter æltes og gennearbejdes og slaaes op i store Hvæller; disse blev med en Kniv delt i passende Stykker, der opsloges og formedes til Brød. Disse stod Natten over paa Borde i det opvarmede Bagekammer til fornyet Hævning. Tidlig næste Morgen skulde den store Bageovn fyres op; den var Dagen i Forvejen blevet fyldt med Tørv sat op i Skruer, saa Luften kunde faa fri Adgang til Ilden. Ligeledes brugtes gammelt Træ og Lyng som Brænde; det gjaldt at faa Ovnens godt varm, saa den sorte Mand blev jaget godt ud af „æ Aan“ — d. v. s. Ovnens skulde lyse, naar den var rigtig god; den skulde kunne brune eller brænde indstrøet Mel, naar Ilden var raget ud. — I den udragede Ild — eller gloende Aske — blev der hældt en lille Spandfuld Kartoffler, der i Løbet af kort Tid blev stegt i de gloende Emmer. Det var en Herreret baade for voksne og Børn, disse stegte Kartoffler. Børnene aad af dem, saa de blev sorte som Negre baade paa Hænder og i Hovedet. De, som ikke har smagt saadanne stegte Kartoffler, kender ikke den bedste Maade at tilberede Kartoffler paa.

Naar Ilden og Asken var raget ud af Ovnens — dertil brugtes en Ovnrage, der var formet som en stor Roehakke, Ragen og den nederste Halvdel af Skaftet, altsaa den Del, der skulde bruges i Ilden, var af Jern, medens den øverste Del, hvor der skulde tages fat med Hænderne, var et Træskaft — og Ovnens Bund fejret ren med en opslidt Piassava- eller Lyngkost, blev Brødene sat ind i Ovnens ved Hjælp af en Skødsel — et fladt, tyndt Stykke Brædt af et Brøds Form og Størrelse med et langt Træskaft. — I det første Brød, der blev sat ind i Ovnens, blev der stukket en flad Pind omviklet med et Stykke Lærred, som var dyppet i smeltet Talg; denne Pind blev antændt, saa den oplyste hele Ovnens, hvorved man kunde se at faa Brødene sat rigtig paa Plads. Naar Ovnens var fyldt med Brød, blev Ovnens dør sat for, og saa henstod Brødene i Ovnens i ca. 3 Timer; dermed var de bagt færdig. Derefter blev Brødene taget ud af Ovnens med Skødselen eller Ovnragen og anbragt i Husets Sengedyner til Afsvaling; denne maatte nemlig ikke ske for brat. Sengetøjet virkede vel noget i Retning af en Høkkasse, som gav en Slags Efter-

bagning; det gav i hvert Fald en meget langsom Afkøling, thi Brødene kunde endnu være meget varme, naar de om Aftenen fjernedes fra Sengene og anbragtes i det velrensede Dejgtrug, hvori de hensattes til Opbevaring.

Efter Brødbagningen var Ovnen endnu varm nok til Smaabagning af Sigtebrød, Tvebakker, Smaakager, Ovnkage, Knepkage og Skrabekager. Knepkagerne var lavet af Bygmel og formet som flade, aflange Kager, der gennemflækket paa langs, afgav et Par lækre Mellemmader. Skrabekagerne var lavet af Dejgrester tilsat lidt fint Mel og noget Sukker, formet som Knepkagerne; disse blev gerne fortæret straks efter Bagningen. Ligeledes maatte Sigtebrødene spises i de nærmeste Dage efter Bagningen; de kunde nemlig ikke holde sig saa længe som Brødene; de blev for tørre og vilde undertiden mugne.

Bagedagene var altid Festdage for Børnene, især om Vinteren; der stod Varme over hele Huset, og Luften var fyldt med den herligste Duft af Bagværket. Man fraadsede, saa Maven struttede af den herlige Mad. Ovnkagen — en lækker Bygmelskage — til Unnen (Middag) med Flæsketærninger stegt med Fedt og Sirup til Dypelse var en Herreret, og de varme Knep- og Skrabekager med paasmurt Smør til Vesper- eller Aftensmad; og om Aftenen var Sengene jo varme af de nybagte Brød; de duftede saa dejligt, og det var ligefrem herligt at komme i Seng saadan en Aften, hvad det ellers ikke altid var; man var trætte og mætte og nød en Himmerigssøvn.

Ølbrygning var ogsaa en af de store tilbagevendende huslige Begivenheder. Kaffe og The var endnu næsten ukendte Nydelsesmidler og langt fra daglig Drik. Af Mælk brugtes der daglig meget, men Øllet var dog det vigtigste Middel til at slukke Tørsten med; altid stod Ølkruset eller Ølpotten paa Bordet eller i Vinduet fyldt med Øl. Det var mange Gange om Dagen, at Husets Beboere følte Trang til at tage sig en Slurk. Ja, naar det var rigtig varmt, var det vederkvægende rigtig at balle Øl i sig. Ogsaa til Madlavning i Husholdningen brugtes der meget Øl. Om Sommeren — i Slet og Høst og ved andet Markarbejde — førte man Øl med sig i Marken og Engen i store Dunke eller i Ølankre — Bimpel. Men ogsaa som Nydelsesmiddel og Festdrik brugtes Øl; Gammeløl, der var stærkt spiritusholdigt, var dog ikke saa

almindelig i Vestjylland som paa Fyn og i Østjylland, men kom der fremmede paa Besøg eller i Ærinde, var den almindelige Velkomst næsten altid en Snaps og et Krus Øl. En Ølpunch — varmt Øl med en Snaps Brændevin og Sukker i — var ogsaa en yndet Drik. — Det var store Mængder Øl, der blev brugt i en Bondegaard Aaret rundt; derfor var Ølbrygning et betydeligt Arbejde, der maaatte foretages flere Gange aarligt. De 4 vigtigste Brygninger var Julebryg — Paaskebryg — én Brygning før Høstet i Juni, og én Brygning efter Høst i September.

Maltningen af Byggen var Mandfolkenes Bestilling. Denne blev besørget hvert Efteraar, naar Høsten var endt. Flere Tønder af den bedste Byg blev udtaget til Maltning; den skulde være velsorteret og rensset. Maltningen indlededes med, at Byggen blev fyldt i store Kar — Bryggekarrene — disse maatte dog ikke være helt fyldt med Byg, men skulde fyldes til Randen med Vand, hvorefter Byggen blev rørt kraftigt op med en Træspade, saa alle lette Korn, Avner og en Del Ukrudtsfrø kom til at svømme ovenpaa Vandet. Dette blev skummet af med en stor Si; derved blev Byggen endnu bedre rensset, saa kun den vægtfyldigste Del blev tilbage i Karrene; derefter henstod Byggen i Vandet et Døgn, saa den var tilstrækkelig udblødt. Derpaa blev Vandet hældt fra og Byggen henlagt i en Dynge paa et Ladegulv, hvor den henlaa tildækket, under Sække og Dækkener, i flere Dage og tog Varme, indtil den begyndte at spire. Naar Spiringen var saa vidt fremskredet, at Rodtrevlerne var godt fremme, blev Spiringen afbrudt, ved at Dynge jævnedes ud paa et Logulv og afkøledes samt fik nogen Lufttørring, hvorefter Byggen eller Maltet blev fyldt i Sække og ført til Maltkøllen for at tørres færdig.

Maltkøllen var et lille Hus, der laa uden for Byen; inde i det fandtes et mindre, muret Hus eller Rum, der i Form lignede det ydre Hus, men med en Gang rundt om det inden for det ydre Hus's Vægge. I dette indre Hus var der et Par Alen over Gulvet et Loft af løse Træplader — undertiden Jernplader — (Fleger); disse var gennemhullede, saa Røg og Varme kunde trænge igennem, men Hullerne var saa smaa, at Byggen ikke kunde drysse ned. Under dette Loft var der paa Gulvet et muret, gennemhullet Ildsted; i dette blev der fyret med grønt Træ, der udviklede Røg og Varme, som trængte op igennem Maltet, der var anbragt oven-

paa de gennemhullede Plader eller Fleger, som de kaldtes, hvorved dette blev baade gennemtørret og gennemrøget; især grønt Hyldetræ var godt; det gav Maltet en dejlig sød, krydret Duft og Smag. Efter et Par Dages Tørring i Maltkøllen var Maltet færdig; det blev bragt hjem og fyldt i Maltkurven paa Loftet, hvor det kunde opbevares i Aarevis.

Ølbrygningen, der helt var Kvindearbejde, indlededes med, at Maltet blev sendt til Mølle; det skulde groftmales og blandes med noget fintmalet Rugmel; dette gjorde Øllet federe. Denne Blanding blev hældt op i de store Bryggerkar, hvorefter disse blev fyldt med kogende Vand og derefter tildækkede; det henhod saaledes til Udtrækningen af Maltet havde mættet det kogende Vand, hvorpaa dette østes op i Tapkarret, et Kar, der var anbragt paa en Trefod saa højt over Gulvet i Bryggerset, at en Balje eller Spand kunde skydes ind under det. — Tapkarret var et almindeligt stort Kar, hvori der var boret et Hul i Bunden; i dette Hul var anbragt en Stang, der ragede op over Karret — Tapstangen —. Bunden af Karret omkring Taphullet og Tapstangen var dækket og omviklet med formede Halmviske, der virkede som en Si eller Filter, naar Øllet tappedes ud af Karret. Eftersom Øllet aftappedes, blev det fyldt over i et andet stort Bryggekar til Afsvaling.

Var Maskekarrene tømt for det første Udtræk, kunde der atter tilsættes kogende Vand paa det i Karrene værende Malt, og naar dette blev omrørt, kunde det atter give en Tapning Øl, men dette blev selvfølgelig ringere og af mindre kraftig Smag end den første Tapning. Dette kunde gøres flere Gange, men Øllet blev selvfølgelig ringere for hver Gang, det gentoges; det blev til „tyndt Øl“, som vel kunde bruges.

Øllet, især af det første Maltudtræk, smagte dejligt, men i den Tilstand kunde det ikke holde sig friskt ret længe; det skulde præserves, saa det kunde holde sig længe; dertil brugtes et Afkog af Humle — Humleurt — der havde en stærk bitter Smag; dette tog noget af Dejligheden fra Smagen af den søde Ølmost. — Mod Aften, naar Øllet var afsvalet til en passende Varme-grad, blev det tilsat Gær og derefter tildækket; saaledes stod det Natten over. Var Øllet i Karrene næste Morgen godt overdækket med nyt Gær, var Brygningen vellykket og godt overstaet; til-

bage var kun at faa det tyttet paa de store Øltønder og Ankere, der stod parate i Række i Kælderen, godt rengjorte og svovlede og ventede paa Øllet. Renlighed og Akkuratesse var en vigtig Ting ved Ølbrygningen saavel som ved de øvrige Fremstillinger af Husholdningsvarer, da Holdbarheden af disse i høj Grad var afhængig deraf, og en saadan Brygning, der skulde vare i indtil 3 Maaneder, var især i den varme Sommertid, udsat for adskiligt.

I Tilknytning til Ølbrygningen skal ogsaa omtales Humlehandelen, der i mange Aar i Vilslev Sogn skete fra den gamle Gaard. Hvert Efteraar kom Humlemanden kørende fra Fyn med et stort Læs Humle fyldt i store Sække; disse Sække aftømtes efterhaanden i en mindre Sæk, som Humlemanden tog paa Ryggen og fastholdt der med den ene Haand, medens han i den anden Haand bar en Bismervægt. Saaledes udstyret vandrede han Sognet rundt fra Hus til Hus og solgte Humle. Alle skulde jo have et Aars Forsyning af den gode fynske Humle; der var ingen anden at faa, før han til næste Efteraar kom igen.

Naar saa Sognet var forsynet, kørte han til det næste Sogn — Nr. Farup eller Hunderup og Darum, eftersom han havde lagt sin Rute. Han vidste omtrent, hvor stor en Forsyning hans Kundekreds brugte Aar efter Aar, og derefter var hans Last eller Fragt beregnet.

Der var flere af disse fynske Humlehandlere; de havde delt deres Handelsomraader saaledes, at hver havde sine Sogne, og denne Deling overholdt de alle i mangfoldige Aar, saa ingen kom ind i en andens Kundekreds. De gjorde alle Turen med Heste og Vogne, indtil Jernbanen i 1870erne blev aabnet for Trafikken; da blev Humlen sendt til Jernbanestationerne, hvorfra den blev afhentet fra den Gaard, hvor Humlemanden havde Logi og Ophold, mens Handelen stod paa. Denne Handel vedblev indtil Aarhundredskiftet — 1900 — da Ølbrygningen mere og mere gik over til Ølbryggerierne, samtidig med at The- og Kaffedrikningen mere og mere tog Overhaand i Hjemmene. — Den sidste Humlehandler her paa Egnen hed Rasmus Nielsen, han var fra Bogenseegnen, og han var en gammel Mand, før han omkring 1900 holdt op. Baade ham og hans Fader, hans Bedstefader og Oldefader, havde været Humlehandlere; alle havde de haft Til-

hold i den gamle Gaard i Vilslev i umindelige Tider, altid var de ventet med Længsel, især af Børnene, thi de havde foruden Humlen ogsaa gerne en Sæk fynske Æbler med, og baade Æbler og Humle var en sjælden Frugt her i Byen.

Foruden Ølbrygning havde man ogsaa i tidligere Tid selv foretaget Brændevinsbrænding paa Gaardene. Dette havde dog vist mest været Mandfolkearbejde; denne Fremstilling af Brændevin havde medført megen Drukkenskab. — I Slutningen af det nittende Aarhundrede var dette dog forlængst en „Saga blot“, men paa Loftet i den gamle Gaard fandtes dog ved denne Tid en Del af Brændevinstøjet endnu. — Ligeledes fandtes der ogsaa paa Loftet en Del Hørtilberednings Redskaber, som „Brage“, „Skætter“ og „Hørkamme“, hvilket fortæller om, at der ogsaa paa Gaarden i sin Tid har været Høravl og Hørtilberedning.

Naar Køerne om Foraaret var sat paa Græs, og Mælken var rigelig, skulde der laves Ost til et helt Aars Forbrug, og der skulde laves mange Slags Ost: Sødmælksost — Skummetmælksost — Bagenost — Knapost — Myseost og flere Slags Oste; dette var ogsaa et stort Arbejde, og det var ikke alene Fremstillingen, men ogsaa Lagringen og Pasningen, der krævede Omhu og Opmærksomhed, hvis Ostelavningen skulde blive vellykket og god.

Om Sommeren var det en yndet Sport at gaa til Havs og fange Smaafisk — Skuld — Flynder — Rødspætter og flere, saa ofte Tid og Lejlighed gaves. Dette Fiskeri øvedes baaede af Børn, voksne og ældre Folk, og det var slet ikke noget lille Bidrag til Husholdningen, der tilvejebragtes paa denne Maade. Hvad der ikke kunde fortælles i fersk Tilstand blev saltet, tørret og hængt til Vinterbrug. Ogsaa Kongeaaen kunde yde et lille Bidrag til Husholdningen af Ferskvandsfisk — Skaller, Aborner, Gedder og Aal. — Laks og Ørred var i Almindelighed for dyre til Husholdningsbrug; de skulde sælges. Dog kunde det hændes, at der en Gang imellem blev benyttet en af disse Fisk til eget Brug, og det kan vel nok være, at røget Laks paa Smørrebrød var en Ret, der satte Kulør paa Tilværelsen.

Ved Novembertid var Slagtetiden inde, da stod Slagtekoen, et Par mere end aargamle Svin samt flere Faar og Beder færdig-

fedede til Slagtning i den gamle Gaard. Slagtedagen var vel nok den vigtigste, den mest spændende og den alvorligste Dag i hele Aaret. Det var uhyggeligt at tænke paa, at saa mange kendte Dyr skulde dræbes, men det var jo Sulemad til mange Dage og til mange Mennesker, og Tanken om den gode, ferske Mad i de første Maaneder, mildnede lidt paa Uhyggen. — Forud for Slagtedagen havde man travlt med at snitte Pølsepinde, at støde Krydderier — Peber, Allehaande, Ingefær — og Løg skulde pilles. Alt dette gav smilende Taarer i Øjnene og nysende Kildren i Næsen; med dette blev Slagtedagens Spænding indledet. — Naar Dagen kom, var alle voksne Folk tidligt paa Benene. Grubekedlen og alle Gryder skulde være i Kog, og alt skulde være færdig og parat baade ude og inde, naar Slagteren (Den gamle Stoffer Hjuler fra Landevejen) kom, og han kom tidlig saadan en Dag; allerede Kl. 4, længe før det var lyst, mødte han. — Børnene laa lysvaagne i Sengene, uagtet der var længe til Dag; det var jo umuligt at sove, naar der var noget saa alvorligt, der skulde gøres. De hørte tydeligt Slagteren komme igennem Køreporten i sine store Træskostøvler, der gungrede hult mod Stenbroen. De hørte Koen blive trukket ud af Stalden og over i Loen, hvor den skulde slagtes, de hørte Øksens Slag mod Koenes Pande og Dyrets svattende Fald og krøb langt ned under Dynen. Saa var der Ro en god Times Tid, men saa hørtes Grisenes hvinnende Skrig, saa det skar i Ørene, og man søgte atter Tilflugt under Dynen i Sengen. — Uh! hvor det var uhyggeligt, — ogsaa Faarene, der var anbragt i et Hjørne af Gaardspladsen, lod deres Brægen høre nu og da, mens de ventede paa at dø. — Det var næsten rart, da det blev lyst, at komme op af Sengen og til Skole, bort fra al denne Vederstyggelighed.

Hen paa Eftermiddagen skulde de slagtede Dyr parteres og Kødet og Flæsket sorteres, hvert Stykke til sit Brug; derefter blev den største Del nedsaltet i Saltkarret — Tarme og Indvolde skulde renses, Huder og Skind bringes til Købmanden, Gaardsplads og Porte renses efter Slagtningen. Dermed var Slagtningen udendørs forbi; men indendørs var der endnu travlt til langt ud paa Natten, baade Piger, Karle og Børn blev sat i Virksomhed med at skære Talg og Fedt i Tærninger til Afsmeltning, med at hakke Kød paa Hakkebrædt med Krumkniv til Fars, til Kød- og Me-

disterpølser; der skulde laves Rullepølser og Sylte, koges Sortsuppe og Finker og meget andet. Køkken og Bryggers stod i en tyk Taage af Dampen fra de kogende Kedler, saa Lysskæret fra Talglysene ikke kunde gennemtrænge den, og Gulvene var et helt Søle. Desuden var Luften fyldt med en Duft af smeltet Talg, Fedt og Krydderier, noget, der var aldeles ejendommelig for Slagtedagen. — Ogsaa i de følgende Dage var der travlt. Der skulde jo baade steges og henkoges; det gjaldt om at bevare en stor Del af Slagtemaden fersk og frisk saa længe som muligt, — der kunde jo blive Saltmadsdage nok endda. Det var ret mærkeligt, at man kendte Pasteuriseringsens Nytte længe før Pasteurs Tid; man vidste ikke, hvad der foregik, men man vidste af Erfaring, at Kogning og Hindring af Luftens Adgang til det kogte øgede Holdbarheden, og man vidste, at kold Opbevaring var bedre end lun eller varm.

I Dagene efter Slagtingen blev der i den gamle Gaard tændt Ild paa det store, aabne Ildsted i Bryggerset, derefter blev en hel Del store, sorte Jydepotter fyldt med Kød og Vand og anbragt paa Ildstedet til Kogning; oven paa Jydepotterne blev der som Laag anvendt Stenfade med Bunden opad, Fadenes Rand skulde passe nøje til Grydernes Rande. Naar Suppen og Kødet var godt gennemkogt, blev Fadet klistret tæt til Jydepottens Rand, saa ingen Luft kunde trænge ind i den. Klistret, der bestod af en Dej lavet af Rugmel og Vand, lod sig bage haardt af Ilden; og man vaagede nøje over, at det ikke slog Revner, naar Suppen afkøledes; i saa Fald maatte et nyt Lag Klistre lægges om straks. Foruden Dejgskorpen lagde der sig et Lag storknet Talg over Suppen med Kødet. Man mente, at ogsaa dette hjalp til med at bevare Suppen og Kødet friskt og holdbart. — Saaledes henkogt kunde Varen holdes frisk til efter Jul, ofte meget længere. — Der blev ogsaa stegt en Masse Frikadeller, som blev hengemt i aabne Krukker, kun dækket af et Lag Talg; disse kunde ogsaa holde sig i lang Tid, men maatte en Gang imellem omsteges, da denne Opbevaringsmaade ikke var nær saa sikker som Opbevaringen i Jydepotterne.

Snart efter Slagtingen skulde den afsmeltede Talg laves til Lys til Brug i de lange Vinteraftener, og Lysestøbningen foregik saaledes:

En Aften blev Karle og Piger og alle, der kunde, sat til at lave Lysevæger. Disse Væger blev lavet af Bomuldsgarn, hvoraf flere Traade blev lagt sammen og afskaaret dobbelt saa lange, som Lysene skulde være. Til disse Traade blev der føjet en stærk Linnedtraad af samme Længde. Midten af disse Traade blev lagt om en løs Træpind, der paa en eller anden Maade var fastgjort til en Stol, en Skuffe eller andet. Naar Vægen var bøjet om Pinden, blev der lige under denne slaaet en Løkke om Traadene med Linnedtraaden, saa den Del af Vægen, der omgav Pinden, kom til at danne Lysets Topende. Paa denne Maade blev man ved at føje Væge til Væge paa Pinden, indtil man mente at have Væger nok til det Antal Lys, man havde Brug for eller til den Talg, man havde til Raadighed. — Dagen efter tog man Lysetøjet frem. Dette bestod af et cirkelrundt Bord, der kunde drejes paa en staaende Akse eller Bordben. Rundt paa Kanten af dette Bord var anbragt Kroge, hvorpaa der hang runde Brikker. Bordpladens Diameter var ca. $1\frac{1}{2}$ Alen og Brikernes ca. 10—12 Tommer. Brikkerne havde i Oversidens Midte fastgjort et opretstaaende Haandtag, i hvis øverste Ende der var en Krog til at hænge paa Bordkantens Kroge; paa Brikkens Underside var der fastskruet ca. 1 Snes Kroge, hvorpaa Lysevægerne anbragtes med Topenden, efter at de var strøget af Pindene, de var lavet om. Disse Brikker — mindst et Dusin — hang rundt om Bordet med Lysevægerne og Lysene, saa længe Støbningen foregik. Til Dyppekar brugtes Smørkernen; denne blev godt halvfylt med kogende Vand, og over dette blev der hældt smeltet Talg, saa det fyldte Kærnen til Randen, Talgen holdt sig oven paa Vandet, og det varme Vand bevirkede, at Talgen ikke størknede, saa længe den var i Kærnen, ligesom Talgen i Kærnen helt kunde udnyttes, da Lysene under Dypningen godt kunde sænkes gennem hele Talglaget og ned i Vandet. Man tog nu Brik efter Brik med Lysevægerne og dyppede disse i den smeltede Talg i Kærnen; men man maatte passe nøje paa, at Vægerne ikke kom i Urede ved den første Dypning; siden gik det let nok. Saaledes blev man ved stadig at dreje Støbebordet rundt og dyppe de paa Brikkerne anbragte Lysevæger, indtil Lysene havde opnaaet den ønskede Tykkelse. — Alle Lysene var langtfra lige tykke; de sværeste var Fest- og Gildelys, de mellemste Hverdagslys, og de tyndeste

Praaser og Løbelys. Naar Lysestøbningen var færdig, blev Lyse-
sene pudset af i Enderne med en Kniv, indpakkede i Papir og
hengemt i de store Skatolskuffer, hvor de var godt bevarede; der
kunde Musene ikke komme til dem. Disse Lys var det bedste
og vigtigste Belysningsmiddel i de vestjydske Bøndergaardene i
mange Slægtled; først ved Slutningen af det 19de Aarhundrede
blev Petroleumslamperne kendte, og disse blev igen efter en Men-
neskealders Forløb afløst af det elektriske Lys.

Til alle de nævnte større huslige Arbejder føjede sig saa den
daglige Madlavning. — En Spiseseddel for en Uge kunde ret al-
mindelig se saaledes ud:

Søndag: Kødsuppe med Melboller. Kogt Kød med Peberrods-
sauce og Kartoffler. — Om Vinteren var det mest fersk Suppe,
om Sommeren grønsaltet Suppe. — Eller Sødsuppe med Flæsk.

Mandag: Grød (Byggryn). Stegt Flæsk og Kartoffler.

Tirsdag: Grød eller Vælling. — Æggekage.

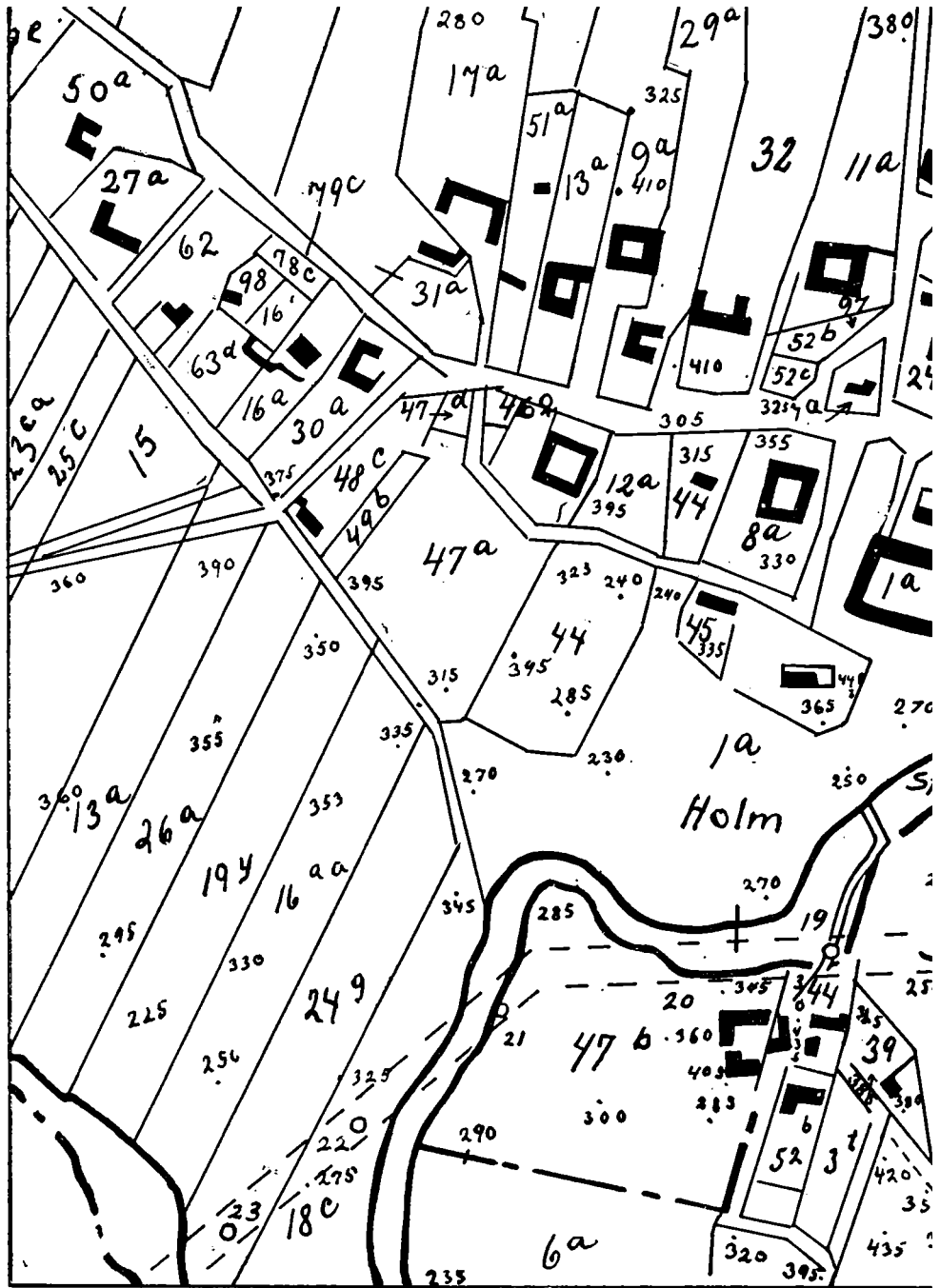
Onsdag: Grønkaal eller Ærter og Flæsk.

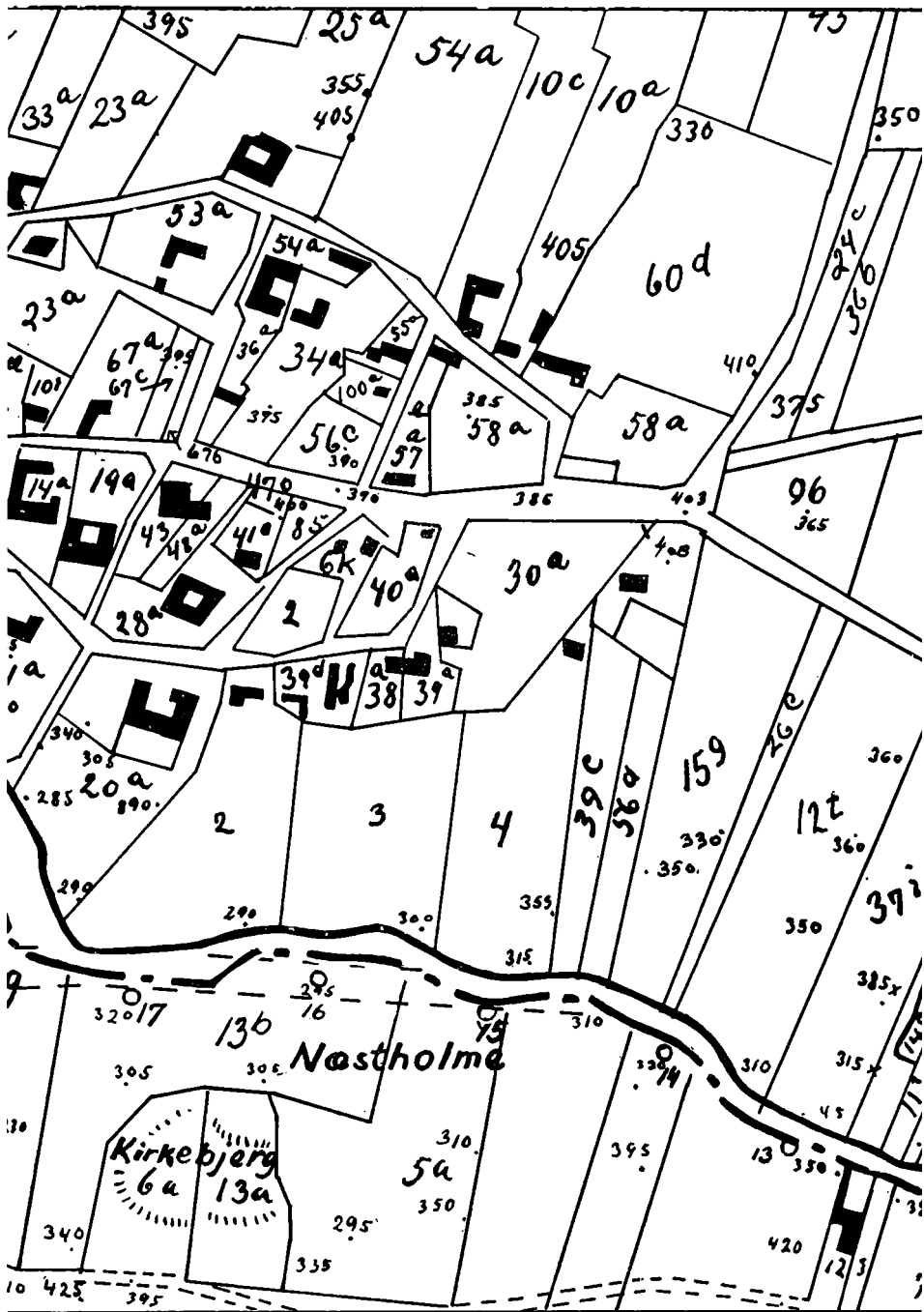
Torsdag: Grønkaal og Biksemad.

Fredag: Grød — Kød eller Flæsk stegt — eller Frikadeller.

Lørdag: Pandekager, Æbleskiver med Sødsuppe eller Kærne-
mælksvælling.

Der kunde dog være store Variationer i Spisesedlen; især
maatte meget jo rette sig efter Aarstiderne; om Vinteren gav
Slagtetiden og Juletiden Anledning til store Ændringer i Spise-
sedlen, og om Sommeren krævede især Høstetiden Forandringer,
ligesom Forraadet af Frugt og Grønsager maatte gøre sig gæl-
dende. Til Davre brugtes hver Dag „Øllegrød“ — en Blanding
af Øl og Mælk kogt sammen og tilsat Grød kogt af hele Byg-
gryn i Kærnemælk, dertil smurte Fedtebrøds Mellemmader. I
Højtiderne gjordes dog Undtagelser. Til Nadver eller Aftens-
mad spistes ogsaa mest Øllegrød med Fedtebrødsmellemmader,
dog afvekslende med Bygggrød kogt i Kærnemælk, hvortil man
søbede Sødsmælk — denne Ret kaldtes almindelig „Storebens-
grød“. — Efter Slagtetiden var Aftensmaden i lange Tider mere
righoldig; thi da spistes foruden Øllegrød ogsaa Blodpølser med
Fedtegrever og Finker som Formad. Til Frokost og Vesper
spistes altid Smørrebrød med Paalæg af Kød og Ost, hvortil man

drak Øl, der om Vinteren var varmt og sødet. — Men var der Fest eller Højtid, ja, da fraadsede man nærmest i god og veltilberedt Mad og Drikke.

Der skulde dog mere til i et Hjem med en stor Familie end Mad og Drikke; Livsfornödenhederne var jo mange. Naar de lange Aftener indfandt sig, begyndte det stillesiddende Vinterarbejde. Da maatte Karterne og Spinderokkene frem. Faarenes Uld og Agerens Hør skulde laves i Stand til Sengetøj, Lagener og Linnedvarer og Klæder til Menneskene. Dette var jo næsten lige saa nødvendigt som Føden. Der skulde kartes og spindes, vindes og tvindes, farves og væves, strikkes og syes, — jo, der var ingen Arbejdsmangel.

Hvor kunde der være hyggeligt i de gamle Gaarde paa en saadan Vinteraften, naar alle var beskæftigede med den hjemlige Husflid. Talglyset, der stod i sin Stage paa Bordet, sendte sit dunkle Lys ud over Stuen. Under Bilæggerovnen, der lunede saa rart, laa Kattene og spandt omkap med Mor og Pigerne, der traadte de snurrende Spinderokke, mens Pigerne til Takten af Rokkens Vippe og Tenens Bas nynnede eller sang de gamle tungsindige Markedsviser om ulykkelig Kærlighed eller skuffet Elskov. Da var der over den lave Bondestue med det tarvelige Bohave en Poesi, der prægede sig saa stærkt i Børnenes Sjæle, saa det aldrig slap dem af Minde, og som de nuværende moderne Bondestuer, fyldte med blanke Møbler og broderede Tæpper, slet ikke kan komme op ved Siden af. Udstyret og Bohavet i de gode gamle Hjem var maaske nok tarveligt, man var nøjsomme, men det var solidt og godt og hjemmegjort altsammen. Bortset fra de faa Møbler, var det en Moders Værk, alt hvad Hjemmet var udstyret med, baade Brugsgenstandene og de oplagrede Forraad.

En gammeldags Husmoder var en beundringsværdig Type paa en Kvinde og paa, hvad en Kvinde kan udrette i et Hjem; der blev stillet store Krav til hendes Omtanke, Dygtighed og Flid. Alt i Hjemmet skulde passes, og der skulde holdes Orden paa det altsammen. Det var ikke alene Fremstillingen af Livsfornödenhederne, hun maatte forestaa, ogsaa Opbevaringen af disse krævede hendes idelige Aarvaagenhed, hvis det skulde undgaa Fordærv eller Ødelæggelse; Smørret kunde blive harsk, Mælken

blive sur og løbe sammen, der kunde gaa Mider i Mel og Gryn, Brødet kunde mugne — „blive mule“ — Øllet kunde blive surt og saa langt, at det kunde hænges op. Der kunde gaa Maddiker i Kød og Flæsk og Ost, der kunde gro Skæg paa den hengemte Grød. Ogsaa det hengemte Tøj og Klædevarer var udsatte for Angreb af Møl og anden Ubehagelighed. Selv Rotter og Mus var slemme Gæster, der ikke altid var lette at holde i Ave, men som kunde gøre stor Skade, naar de fandt Adgang til Forradskamre og Gemmesteder; det var vanskelige Gæster at holde ude; Gulve af Beton kendtes ikke, Gulve af Brædder var der ikke Raad til, og under de almindelige Gulve af Ler eller Brosten havde disse Gnavere let ved at bane sig Vej. Jo, der var lurende Farer nok.

Børnenes Pasning, Opdragelse og Forberedelse til Skoleundervisningen var som oftest ogsaa Moderens Gerning; dette krævede sin Tid ved Siden af alt det andet. Dertil kom, at Børnesygeligheden var stor i de gamle Hjem: Strubehoste, Kighoste, Diffteritis, Skrifuløse og Tuberkulose i flere Former krævede mange Ofre blandt Børnene; der var næppe et Hjem, der ikke havde Børnegrave paa Kirkegaarden. Dette var baade strengt og uhyggeligt, og man stod ret hjælpeløs og uforstaaelig over for disse dødbringende, smitsomme Sygdomme. Man mente, det var Guds Vilje, og saa maatte man bøje sig og finde sig i det uafvendelige. Det syntes rigtignok, at Gud kunde være urimelig haard ved visse Familier, selv om de var meget fromme og gudfrygtige.

Skønt Vorherre fik Skylden for Børnedødeligheden, var Aarsagen dog nok at søge et helt andet Sted. Hygiejnen — Sundhedsplejen — havde man meget ringe Kendskab til og Forstaaelse af, — det var sikkert nok den, det skortede paa.

De gamle Stuer kunde være hyggelige, men sunde Opholdssteder var de ikke. Gulvene i Stuerne var som nævnt enten af Ler eller Teglstensfliser, sjældnere af Brædder. Disse Gulve blev dagligt fejede og bestrøede med hvidt Sand, der var fugtet med Vand, det dæmpede jo noget paa Støvet efter Fejningen og friskede Luften, selv om Støvet fandt Vej til alle Kroge, hvor det aflejedede sig. Paa disse Gulve færdedes man altid med Træsko, der medførte Snavs fra Stalde og Veje, ligesom man ogsaa spyttede paa de sandstrøede Gulve; man var jo ikke endnu paa Landet blevet saa fine paa det, at man benyttede Spyttebakke med Sand.

— Støvet har sikkert altid været bakteriefyldt og en farlig Smittekilde; dertil kom, at Sollyset kun fandt ringe Adgang til Stuerne gennem de smaa — ofte grønne — Glasruder. Vendte Opholdsstuen mod Nord, hvad den ofte gjorde, kom der slet ikke Sol i Stuerne. Vinduerne var fast tilsømmede, saa de ikke kunde aabnes. Vindueshængsler, som vi har nu, var ukendte. Luftfornyelsen i Stuerne blev derfor kun ringe; den maatte foregaa gennem aabne Døre og Sprækker. Selve Bilæggerovnen, der nok kunde yde Varme, bragte ingen Luftfornydelse, da dens Fyrsted og Trækaabning fandtes i Køkkenet. — Ogsaa Alkoverne, der var indelukkede og hverken fik Lys eller Luft udover det Par Gange om Aaret, der var Husrengøring, da de kalkedes, og Sengetøjet kom ud i Luften og Sollyset, maatte jo være Arnesteder for Usundhed. Der laa Børn og Voksne stuvede ned mellem hverandre, det gjaldt jo om at holde paa Varmen. — Det er utvivlsomt, at disse Forhold bærer sin store Del af Skylden for den store Børnedødelighed. — De voksne var ogsaa ofte svage, — hængte ad et Aarstid, som man sagde — men kom over det. — Det var jo de mest levedygtige af Børnene, der blev voksne, og det blev dem, der kom til at forplante Slægten. Det er muligt, at Slægten derved efterhaanden er blevet mere modstandsdygtig mod Sygdomme og Farsoter. Men dertil kommer, at af alle de mægtige Fremskridt, der er gjort i de sidste Par Menneskealdrer, er sikkert nok Fremskridtene paa de sundhedsmæssige og lægevidenskabelige Omraader de betydningsfuldeste, de har i høj Grad medvirket til, at Børnesygdommene er blevet mindre farlige, og at Børnedødeligheden nu er nedbragt til et Minimum.

Efter dette lille Indblik i Kvindfolkenes Husholdningsarbejde, maa vi ogsaa have et Overblik over Mandfolkenes Arbejde i Stald, Lade og Mark. — Først gør vi et Løb gennem Udhusene, Stald og Lade, og følger Tegningen med Grundridset af den gamle Gaards Bygninger. Fra Køreporten kom man igennem en Dør ind til Hestenes Foderlo — Hakkelseloen —. Til Gaarden hørte et stort Hestehold, og det kunde hælde, at en Fodermester, foruden Besætningens Røgt og Pasning, maatte skære Hakkelse i en Hakkelsekiste med Haandkniv til 17 Heste i den lille Foderlo en Vinter igennem; det var strengt Arbejde, men Hakkelse-

kisten blev midt i 1870erne afløst af en Hakkelsemaskine til Haandkraft; denne fik sin Plads paa Loftet over Foderloen. — Ved Siden af Foderloen fandtes Karlekamret, et lille Kammer med 2 Senge, Karlens Klæde-kister og et lille Bord. Gaardens Folkehold var almindelig 2 voksne Karle og desuden en Hyrdedreng om Sommeren; disse havde Sovested i Karlekamret. — Gaardens 2 voksne Piger havde Sovested i Familiens Sovekammer i en Alkove. —

Fra Foderloen førte en Gang, der skilte Heste- og Korækken, ind i den 42 Alen lange Stald, hvor Arbejdshestene var anbragt i den sydligste Ende, medens Plage og Føl havde Plads i den norligste Ende af Stalden. Paa Østsiden havde Køerne og Kalvene deres Baase, medens Studenes lange Rækker fyldte hele Vest-siden. I Stalden fandtes kun een Svinesti, et Par andre Svinestier var anbragt andre Steder i Gaardens Bygninger, disse var dog kun til Sommerbrug. Mod Syd, midt for Staldgangen, var Hovedudgangsdøren med Møddingsstedet lige for; en anden Stalddør førte mellem Ko- og Kalverækken ud til Gaardspladsen, hvor Vandpumpen stod. I Gangen mellem Køerne og Kalvene var ogsaa Staldens Vandtrug anbragt; denne fik Vandet tilført gennem en lang Trærende fra Vandpumpen i Gaarden. I Nordenden af Staldgangen førte en Dør ind til Laden. Her i det første Ladegulv og over Staldloftet var Høet til Vinterbrug hengemt. I de øvrige 3 Ladegulve havde Kornet, henholdsvis Byg, Havre og Rug, sin Plads. Det var sjældent, at Avlen kunde rummes i Huset, men saa maatte en stor Del af Høet anbringes paa Gaardspladsen i lange Høhæs tværs over Gaarden fra Vest til Øst, saa Gaarden tit var næsten fyldt med Hø og Korn. Gaardspladsen var saaledes blevet forvandlet fra Møddingsted til Foderopbevaringssted. — Dette var sket som en Følge af Jordarealernes Forøgelse og næppe som en Følge af en bedre Drift og større Avl paa Arealerne. Ladeportene benyttedes om Vinteren til Tærskning, den vestre dog ogsaa som Foderlo. — I Østhuset fandtes Faarestien, et Par Svinestier og en Vognport. Tagetagen i dette Hus blev mest brugt til Hengemning af Langhalm, der om Vinteren ved Tærskningen var blevet lavet til Tækning af Hustagene i det kommende Foraar.

Gaardens Redskaber var meget primitive, Vognene var simple

trækslede Vogne, Plovene var de gammeldags Hjulpløve med Træmuldplade og en tohjulet Forvogn, der krævede et Forspand paa 3—4 Heste, — Hjulpløvene blev dog i sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede afløst af Svingpløvene. Harverne, der før havde haft Trætænder, fik omkring ved samme Tid Jerntænder, og den ny Svenskharve med Lappetænder vandt noget Indpas. — Ogsaa Haandredskaberne var meget simple. Skovlene havde Træblad uden Jernbeslag, Spaderne, der ogsaa havde Træplade, var dog beslaaede med Jern paa den nederste Ende, saa de kunde skærpes, Forkene var toflænedede, og Grebene treflænedede, lavede af Smedejern af Landsbysmeden. Alt Hø og Korn blev høstet med Le og samlet med Haandrive, og alt Kornet blev tærsket med Plejl. Maskiner kendtes næsten slet ikke, bortset fra en enkelt tarvelig Kornrensemaskine og en dito Hakkelsemaskine, som kom frem i den allersidste Del af Aarhundredet. Først ind i det 20. Aarhundrede begyndte Maskinerne at vinde Indpas, og da der først var blevet begyndt, skete Overgangen til Maskindriften ret hurtig. I Aaret 1909 holdt Elektriciteten sit Indtog i Byen, og dermed var Teknikkens Revolution i Landsbyen Vilslev næsten fuldbyrdet.

Var Redskabstøjet primitivt, var selve Agerbruget det ogsaa; den største og den vigtigste Avl var Høavlen og Sommergræsningen. Over Halvdelen af Gaardens Jordtilliggende var Marskenge og Græsfenner (Kær og Toft), derfor var Høbjærgningen ogsaa det betydningsfuldeste af Aarets Arbejder. — Agermarkens Sædskifte var i Almindelighed Byg, Rug og Havre samt et fleraarigt Græsleje med Naturgræs som Udlæg. Græsfrø kendtes kun som Affald fra Høet, men da Græsset blev slaet i Blomstringstiden, gav dette kun lidt spiredygtigt Frø, men det meste Høsmuld gik i Møddingen og blev ad denne Vej bragt i Marken. Hvis noget af det havde Spireevne og groede i Græsmarken, var det ikke ildeset, dette gjaldt især Hvidkløveren. —

Agermarkens Drift paa den gamle Gaard var saaledes: naar Rugen om Efteraaret var saaet og Kvæget sat paa Stald, blev den ældste Græsmark „fællet“, d. v. s. skrælplojet ganske tyndt, saaledes laa den Vinteren over, tidligt næste Foraar fik den et godt Lag Staldgødning, hvorefter den skrælplojede Fure blev vendt tilbage, saa den dækkede Gødningen; saadan henlaa Marken derpaa til hen i Maj Maaned, da den blev dybpløjet og tilsaaet med

6radet Byg. Efter Høst blev Bygstubben igen gødet med Staldgødning og tilsaaet med Rug. Efter at Rugen var høstet, fik Marken i det følgende Foraar atter Staldgødning, blev dybpløjet og tilsaaet med Havre. Efter Havrehøsten var Kvikken eller Senegræsset gerne god igen i en lang Aarrække. — Aaret efter — altsaa det første Udlægsaar — kunde en saadan Græsmark være meget smuk. Jorden var meget sur — kalkfattig. Syre eller Rødknæ dækkede hele Marken med sin kønne mørkerøde Farve isprængt med blaa Markvioler (Stedmoderblomster) og det lysegrønne Kvikgræs, der stak op iblandt. — I det andet Aar var Rødknæene helt forsvundne, og nu var Kvikgræsset næsten ene dominerende, dette kunde holde sig i flere Aar, men efterhaanden som det blev ældre, tog Hvene- eller Fioringræsset til at brede sig paa Kvikkens Bekostning; dette Græs ansaas for at være særlig godt til Heste og Faar. — Trods den stærke Gødskning, — den store Høavl og den forholdsvis lille Kornudsæd gav jo rigelig med Staldgødning — var Kornavlen paa Agermarken oftest meget lille; Jorden kom ikke i ordentlig Kultur, det gjaldt jo noget om at bevare Kvikken til Udlæget. Sommerens Tørkeperiode kunde standse Grødens Vækst, saa Havre og Byg blev saa kortstraæde, at det ikke kunde bindes i Neg, men maatte bjærges som Rivning. Dog kunde enkelte vaade Somre give en stor Avl, undertiden med Lejesæd, men dette var sjældent.

Aarets Arbejder foregik omtrent saaledes i Rækkefølge: Naar Høsten var endt, Sommeren forbi, Slagtetiden overstaaet og Kvæget sat paa Stald, gik Karlene paa Loen og tog fat paa Tærskningen, der varede hele Vinteren; medens Kvægets Røgt og Pleje mest blev besørget af Manden i Gaarden. Dette Arbejde ansaas for at være det fornemste og vigtigste Vinterarbejde, det blev kun betroet til den solideste af Gaardens Folk, naar ikke Manden selv kunde overkomme Røgtningen. Der var jo ogsaa meget Arbejde dermed i en Gaard, hvor Besætningens Størrelse var omkring 50 Stk. Kvæg, 10 à 12 Heste, et Par Snese Faar og nogle Svin; Svinenes Pasning var dog som nævnt ofte Kvindearbejde.

Forinden Karlene gik i Loen om Morgen, var det deres Tur at rense Stalden for Gødningen og at feje; dette skulde gøres inden Davretid, og mens Manden gav Kvæget den første Givt Hø. — Naar Davren var til Ende, gik Karlene paa Loen, Pigerne paa-

begyndte Malkningen, og Manden gav sig til at vande Hestene og give Kalvene Drikke. — Naar Malkningen var færdig, havde Kvæget faaet Høet opædt, og Vandingen af dette tog sin Begyndelse. Dette skete paa den Maade, at Kvæget — 2 ad Gangen — blev løst af Bindslet og jaget af Baasen til Vandtruget; dette tog Tid, og Vandpumpningen, der skulde foretages hver Gang et fire—fem Par af Dyrene havde faaet Vand, var et møjsommeligt Arbejde. Var Vandingen tilendebragt, fik Køerne et Havreneg hver og Ungkvæget en Givt Rivning, Stalden blev fejjet, og Formiddagsrøgtningen var forbi. — Efter Middagsmaden fik Kvæget igen en Givt Hø, Hestene blev fodret, og saa blev der nogen Tid til Hakkelskæring. — Om Eftermiddagen ved 4-Tiden blev Hestene og Køerne vandet igen — Ungkvæget ikke — hvorefter der atter blev fodret med Hø, Havreneg eller Rivning, og endelig om Aftenen ved Sengetid, Kl. 9, fik Kvæget allesammen en Givt Halm, som de kunde æde af eller lægge sig i efter Behag. — Kalvenes Fodringstider faldt sammen med Maltetiderne, Morgen, Middag og Aften. Pasningen af Hestene, der blev fodret med Hakkelse af Havreneg og et Par Givter Hø om Dagen, samt Pasningen af Faarene og Svinene, foregik sideordnet med Kvægets Røgt.

Omtrent saaledes foregik Røgterens daglige Arbejde Vinteren igennem. — Tærskearbejdet i Loen var mere ensformigt, Dag efter Dag at staa og svinge Plejlen over de paa Logulvet udlagte Neg afvekslende med Halmens Opbinding, kun afbrudt af de Dage, da Kornet skulde renses og bæres paa Loftet, kunde være ret trist at blive ved med en hel Vinter igennem. De muntre, taktfaste Plejlslag, der lød fra Loen fra Morgen til Aften, var mere til Opmuntring for dem, der var uden for Loen end for dem inde i den.

3 Traver (à 60 Neg) Vaarsæd (Byg og Havre) eller 1½ Trave Rug, hvoraf der skulde laves Rugtag til Hustækning, var en Dags Arbejde til en Karl. Der blev kun tærsket ved Dagslys, selv i de korteste Dage. De lange Vinteraftener tilbragte Karlene i Opholdsstuen ved den varme Kakkellovn sammen med Pigerne, der spandt, Karlene skulde der sno Halmsimer — Tækkereb — til at sy Taget fast paa Husene med, naar Foraarstækningen foregik. — Karlene bragte med ind i Opholdsstuen hver sin Tag-

kjærv, hvoraf de tog Taget eller Halmen til Simesnoningen; denne foregik ved, at Halmen rullede og snoedes mellem Hænderne, mens Simen fastholdtes med Foden mod Gulvet. Mange af Karlene havde en forbavsende Færdighed i at udføre dette Arbejde; hver Sime eller Tagreb havde en Længde af 5 eller 6 Favne, og hver Karl fik paa Forhaand opgivet, hvor mange Tagreb han skulde sno i Vinterens Løb. Naar saa det bestemte Antal Tagreb var færdige, havde Karlene de øvrige Aftener til fri Raadighed, men før det meste foretrak Karlene at holde Pigerne ved Spinderokkene med Selskab; de hjalp dem da med at vinde Garn eller at karte Uld til Tøjer, mens Aftenen gik med Sang og Fortælling.

Selve det ensformige Tærskearbejde afbrødes dog af en ca. 3 Ugers Juleferie og maaske af enkelte Dage med Snekastningsarbejde, men ellers gjaldt det om at hænge i, saa man kunde være færdig med Tærskningen, før Storken kom; var man ikke det, kunde man risikere en Omgang Sommertærskning, og det var en Skam. Var Vinteren til Ende, var Udlængslen stærk; da gjaldt det bare om at slippe ud af Loen — jo før jo bedre. Saasnart Jorden var optøet, skulde Vaarsæden lægges snarest muligt; saa var den gode Tid med Arbejde i Guds frie Natur forestaaende.

Noget af det første Foraarsarbejde, og det, som krævede mest Aarvaagenhed, var Pløjningen og Tilsaaningen af de lave Fenner i Kær og Mærsk; dér gjaldt det om at benytte Tiden, saasnart Jorden var til at køre paa og bekvem til Saaning. Afvandingen var ikke god, og hvis det slog i med Regnvejr i April, kunde Jorden blive saa blød, at den var umulig at færdes paa. Skete det, kunde Saaningen komme til at trække længe ud og blive altfor sent. — Størst maatte Paapasseligheden dog være i Mærskengene, hvor man plejede at have 4—5 Tdr. Land tilsaaet med Havre. Den Havre, der avledes i Engene, var, naar den lykkedes, gerne Gaardens bedste Avl; Jorden var næringsrig, og Kærnen blev baade fyldig og vægtig, dertil kom, at den var fri for Ukrudt, hvad Mark- og Kærhavren sjældent var. Derfor kunde Mærskhavren sælges til en god Pris, hvad der ofte skete, det gav jo altid en haardt tiltrængt Skilling i de pengeknappe Tider. — Men Saaningen var vanskelig, Redskaberne var ikke gode, Vejen derud var lang, og Jorden klæg og tung at arbejde med. Det var altid

en streng Omgang baade for Folk og Heste, dertil kom, at Jorden hverken maatte blive tør eller vaad, mens Tilberedningen og Saaningen stod paa. Var Jorden for vaad, var den ikke til at køre paa; Hestene gled, Redskaberne tilstoppedes med Klæg, og det hele blev et Ælte, der var alt andet end bekvemt til Saaning. Var det stærkt Tørvejr med Sol og Blæst, kunde Jorden blive tør og haard som en Sten, saa Harvningen blev uden Virkning; bedst var det at pløje en Ager om Formiddagen og faa den tilsaaet om Eftermiddagen, da den nypløjede Jord var mest bekvem. — Pløjefurerne i Klægen skulde være smaa og smalle, men var Pløjningen veludført — og det skulde den være — saa laa disse med skarpe Kamme. Efter et Par Dræt eller Drag af Slagharven saadedes den sorte Havre, 2 Tdr. (ca. 300 Pund) pr. Td. Land, hvorefter man harvede paa Kryds og Tværs (slangeharvede) til Jorden var jævn; dermed var Saaningen færdig.

Naar en saaledes behandlet Mark stod med sine grønne Havrespirer, lignede den en radsaaet Mark, hvor der havde været noget langt mellem Rørene paa Radsaamaskinen. — Den bredsaadede Havre blev jo harvet ned mellem Plovfurernes Kamme og dækket med den Smule Jord, disse gav under Harvningen, hvorved Sæden kom til at ligge i Rækker.

Var Saaningen vel tilendebragt, var det værste Arbejde i Engene overstaet, men om Avlen vilde lykkes, beroede dog paa meget andet; Nattefrost og Foraarskulde, for tørre eller for vaade Somre kunde i høj Grad skade Avlen, værst var dog nok Stankelbenslarverne, der kunde optræde i saa store Mængder i den nyspirede Sæd, saa de helt kunde rasere Marken, men for det meste gav Engene dog en god Havrehøst paa 15—20 Fold.

Engene, hvori der pløjedes, brugtes i ældre Tid saaledes: 4 Aar med Havre, — sort Havre var den eneste Kornsort, der saadedes i Engene, — derefter et 8-aarigt Udlæg med Naturgræs til Afgræsning. — Græsfrø saadedes aldrig, det kendte man ikke. — Senere gik man over til kun at have 2 Aars Havresæd og 4 Aar Græsleje; man mente, at Græsset blev bedre efter 2 Aars Pløjning end efter 4 Aars Pløjning; i begge Tilfælde kom den gamle Grønsvær op til Udlæget, men overgemt Græsfrø, især det holdbare Hvidkløver saavel som de gamle Græsrodde antoges at have større Spireevne og Grokraft efter den kortere Pløjetid, hvil-

ket vistnok var rigtigt. — — At Høsten og Hjemkørslen af Eng-havren kunde være vanskelig er næsten en Selvfølge, især kunde Engvejene blive ufremkommelige i det vaade Efteraar.

Noget af det første udendørs Foraarsarbejde var ellers altid Gødningskørsel. Møddingen var stor, Vognene smaa, og Mark-vejen lang. Møgkørslen tog lang Tid, men man kunde altid køre Møg, naar man ikke kunde gøre andet, selv i ustadigt Vejr. — Det var ogsaa en god Motion for Karlene, der hele Vinteren havde staaet i Loen, at komme til at rive i den halmede Mødding med tunge, klodsede Læssegrebe. Gødningslæsning og Møgspredning var et strengt og snavset Arbejde især i fugtigt Vejr, et Arbejde, der nok skulde faa Lungerne rensed for Vinterens Ladestøv og Musklerne godt træned til Somrens Friluftsarbejde.

Var man først naaet saa vidt, at Vaarsæden var lagt, Møddingstedet rensed, Kvæget udstaldet og Staldene gjort rene, ja, saa var det værste overstaaet. Derpaa fulgte Puslearbejdet, Redskabs-tøjet skulde renses og istandgøres, Vognene skulde til Aaen og vaskes efter Møgkørslen, Faarene skulde vaskes og klippes, et Stykke af Husenes Straatag skulde fornyes, og mulige andre Hus-reparationer foretages — undertiden ved Hjælp af Haandværkere.

Havde man faaet alt dette til Side, saa gik Turen ad Mosen, der skulde skæres og æltes Tørv, saa der kunde blive nok at varme op med til næste Vinter og til Madkogning for hele Aaret.

Mosetiden faldt altid i Foraarets skønneste Tid, naar Syren og Guldregn blomstrede, men Arbejdet var noget af det mest snavsede, man havde med at gøre. Mosedynd og Tørvestøv satte sig fast baade i Ansigtet og paa Arme og Ben, det var ikke nemt at fjerne; selv om man vaskede sig nok saa grundigt, havde man dog en Følelse af at være snavset. — — En værnepligtig Karl, som i Mosetiden mødte til Session i Ribe, blev hjemsendt med den Besked, at han skulde møde til næste Aar igen, men saa maatte han se at faa sig rensed, saa man kunde se, hvorfra han bestod.

Mosearbejdet var forøvrigt ikke strengt, og noget festligt var der gerne over Mosetiden. Alt, hvad der kunde undværes hjemme af Karle og Piger, blev sendt i Mosen uden Opsyn af Husbonden;

man havde en Regel for, hvormange Tusinde Klyne hver Mand skulde fremstille eller behandle daglig, — bl. a. skulde en Mand stryge 2000 Klyne daglig, — naar dette var udført, var hans eller hendes Arbejde færdigt for den Dag. For øvrigt gik Dagen, ved Siden af Arbejdet, med Liv og Løjer, der undertiden kunde blive grovkornede nok og ende med Skænderi, Slagsmaal og Avind. Modsat hændte det jo ogsaa, at der blev Moseforlovelser; det kunde næppe være anderledes, hvor saa mange unge Folk var overladt til sig selv i flere Dage.

Om Morgen, naar Davren var spist, vandredé man den flere Kilometer lange Vej til Mosen. Man medbragte en god Madkurv og en stor Øldunk. Begge Dele var bundet sammen med et Stykke Reb, hængt over Skulderen, saa Madkurven hang paa Ryggen, medens Dunken dinglede paa Brystet; man maatte jo have noget at staa imod med den lange Dag i Mosen, og Varmen gav Tørst. Ved Middagstid, mens Varmen var stærkest, sov man Middagssovn i 2—3 Timer, alt efter som man havde faaet udnyttet Formiddagen til Arbejde, tog derefter atter fat til Kl. 6 Eftm., da alle holdt Fyraften, hvorefter man i Flok og Følge fulgtes ad hjem til Aftensmaden og Hvilen. Det kunde være et ejendommeligt Syn, naar alle Mosefolkene vendte hjem den lange Vej fra Mosen til Byen ad Gangstier, hvor de gik i Gaasegang i en næsten uendelig lang Række — Karle, Piger, Drengene og Arbejds-mænd. Længe før de naaede Byen, var de observerede af Børnene og Husmoderen i Hjemmene, og saa skulde Konen nok sørge for, at Maden stod parat paa Bordet til dem, saa snart de ankom.

Efter Mosetiden var Karlernes Bestilling mest Oprensning af Vandløb og Hegnsgrøfter i Kær og Enge, hvormed Tiden gik indtil Midten af Juni Maaned; da begyndte Forberedelserne til Højbjergningen i Marskengene. Dette var Aarets vigtigste Arbejde, det var ogsaa langt den strengeste Arbejdstid, men det var alligevel Aarets festligste Tid. Høøsten varede fra lidt over Midten af Juni til i Begyndelsen af August, det kunde ske lidt hurtigere, naar Bjærningsvejret var godt, medens det i regnfuldt og daarligt Vejr ogsaa kunde trække adskilligt længere ud; i saa Fald blev Kornhøsten gerne rigelig, og det blev senere modent end i en tør og varm Sommer. Dette var heldigt; thi det var næ-

sten grueligt, hvis Kornhøsten indtraf, førend Høhøsten var tilendebragt.

Forinden Høsletten tog sin Begyndelse, maatte Leerne efterses, om de var godt skaffede og i Orden. De skulde slibes, hares og godt afprøves, inden de toges i Brug, Riverne skulde istandgøres med nye Tænder o. lign., Forkene skulde maaske en Omgang til Smeden for at spidses og opskaffes, Tømmefjæl og Tømmererb efterses eller fornyes, Høstvognene skulde tildannes med Skraver, Læssetræer og Vognreb, alt maatte være vel forberedt, saa man helt kunde hellige sig Højbjergningen, naar man først kom i Gang med den. Var alt dette i Orden, tog man sig et Bad i Kongeaaen, kasserede det gamle Kluns — de gamle Klæder, — der havde faaet den sidste Maling i Mødding, Mose og gamle Grøfter og iførte sig nyt Tøj lige fra inderst til yderst; dette skulde være til næste Aar, til næste Høslet. I Engene var der ingen Støv, og i Høet blev man aldrig snavset, saa det var den rigtige Tid at skifte Tøj paa, og saa var man ordentlig paaklædt til Sommerens store Fest — Højbjergningen i Marskengene.

Høsletten var tilrettelagt, længe før den begyndte. Fennerne, der var paa 3—4 eller 5 Tdr. Land, skulde helst slaas paa en Gang — i et Døgn —, men da der sjældent var mere end én højst to Karle paa en Gaard, og da en Karl ikke kunde slaa mere end 1 Td. Land i Døgnet, maatte der Hjælp til, naar en hel Fenne skulde slaas i et Døgn. Dette ordnede man ved, at man fik Karle fra andre Gaarde med, saamange som der var Tdr. Land i Fennerne, saa ydede man Gengældelse ved at hjælpe dem, naar deres Engfenner skulde slaas, — dette kaldte man at gøre Mageslet. — Paa denne Maade kom alle høsletdygtige Karle i Arbejde næsten samtidig. Der brugtes ogsaa Daglejere til Høsletten, og der fandtes mange Husmænd i Vilslev, som var dygtige, professionelle Sletkarle; disse kunde efter Datids Lønforhold tjene sig en god Skilling i Høsletten. — Prisen for at slaa en Tønde Land var alm. — paa egen Kost 4 Kr., — blev Kosten ydet, betaltes 2,66 Kr. Mange af disse daglønnede Sletkarle slog Græs 30—40 Døgn i et Køre.

Mellem Kl. 2 og 3 Eftm. stod Sletkarlenes Vogn forspændt i Gaarden, tillæstet med Høleer, River, det store velfyldte Madskrin, der rummede det bedste, Huset formaaede af Brød, Kage,

Sletkarle i Vilslev.
Fra højre: Morten
Markmand, Mads
Lambertsen, Mor-
ten Kromann, Jep
Nielsen Jepsen og
to Tjenestekarle
hos Niels Skade.

Smør, Ost Kød, Flæsk, Pølse, Sukker, Smaakager o. m. a., et stort Anker Øl og en Dunk Brændevin. Saa kørte man den milelange Vej ud i Engene. Ankommet til Fennen sprang Karlene, paa Kusken nær, af Vognen, fik fat paa Leerne og slog Græsset af en firkantet Plet i Engen, saa der kunde blive Plads til Vognen, hvorpaa Kusken kørte denne ind i Fennen, spændte Hestene fra og tøjrede dem paa Grøftvolden. Dernæst blev Vognen væltet ned paa Siden med Hjulene vendt mod Vinden; saa var Lejrstedet bragt i Orden, Madskrin, Ølanker og Brændevinsdunk blev sat til Rette, saa der var nem Adkomst til Forplejning og Forfriskninger. Saa trak man af Tøjet paa nær Skjorten og Bukserne, — og hvis Solen skinnede, Straahatten, — tog sig en Dram og en Slurk Øl, og saa gik man løs med Leen; med taktfaste, samtidige Hug, der sang, slog man løs paa Græsset, saa det rullede sammen i tykke Skaar. Forkarlen var i Spidsen, denne talte hele Tiden Huggene, var han naaet til 30, hævdede han Leen og slog med Lestrygen til Lyd paa Lebladet, dette var Tegn til, at Leerne skulde stryges — skærpes —, Sletkarlene strøg da Leerne, saa det klang over Engene. Naar dette var gjort, gik det løs paa de næste 30 Hug, og saaledes fremdeles, til Engen var slaaet. — Var man naaet til Ende med et Skaar, gik man ledig med Leen paa Nakken — eller Ryggen — tilbage efter næste Skaarrække, men forinden, man begyndte paa denne, maatte man besøge Lejrpladsen og gøre sig tilgode med den medbragte Mad og Drikke. Var Trækkene eller Skaarene korte, kunde man selvfølgelig ikke

spise hver Gang, men en Smaakage, en „Knorres“ — Snaps — og en Taar Øl kunde man altid faa ned, det gjaldt om at styrke sig, for Arbejdet var strengt. — Saaledes fortsatte man til Kl. ca. 11 Aften eller saa længe, man kunde se, saa trak man alt sit Tøj paa — gennemvaad af Sved, som man var —, tilsidst en Overfrakke og et Tæppe om sig, hvorpaa man tildækkede sig med det grønne, friskslaaede Græs og sov saa i Læ af den væltede Vogn i en 3 à 4 Timer. — Saa snart Dagen gryede, rejste Forkarlen sig og slog til Lyd paa Leen med Strygen, hvorpaa alle vaagnede og rejste sig. Det kunde være koldt, man skuttede sig — rystede — men Tøjet maatte af Kroppen igen, en Dram i Halsen og maaske en Bid Mad; derpaa strøg man Leerne, saa det sang ud i den friske Morgenluft ud over Engene, endnu før Fuglene havde begyndt paa Morgensangen. — Saa gik det løs paany. Kl. 6—7 Morgen, inden det blev varmt, skulde Engen helst være færdigslaaet. Saa blev Vognen rejst paa Hjulene igen og tillæsset, Hestene spændt for, hvorpaa man kørte hjemad i strygende Fart. — Det kunde være et smukt Syn, naar Sletkarlene i lange Vogn-tog rullede ind i Byen i den aarle Morgen — som oftest med Sang — og var der en Hornblæser imellem, ogsaa med Musik, mens Støvskyen efter dem dalede ned over Markerne. Paa Vejen mødtes de med Hyrdedrengene, der ogsaa syngende drev Køerne paa Græs, og Kirkeklokken ringede en ny Dag ind.

Hjemme havde Konerne og Pigerne forlængst været paa Benene, Køerne var malkede og drevet paa Græs, og den hjemvendende Hyrdedreng maatte tage sig af de fraspændte Heste og ride dem i Marken. Inde i Stuehuset stod Bordet dækket med en kraftig Frokost — Suppe, Steg og alt, hvad godt Huset formaaede til de hjemvendte Sletkarle. Naar de havde spist, vankede der en varm Kaffepunch til at lette Fordøjelsen; det gjaldt skam om at holde Appetitten vedlige. Derpaa gik Karlene til Sengs og sov til godt Middag. Efter Søvnens skulde Leerne skærpes — hares — kaldtes det; dette foregik saaledes: et Jernspid — Harespid — med et lille firkantet Staalhoved, blev slaaet fast ned i Logulvet, dets Hoved ragede en halv Alen op over Gulvet; paa dette blev Leens Æg — Skæresiden — anbragt; foran blev lagt et Knippe Halm indrullet i en Sæk eller Dækken, paa dette lagde Karlen sig plat lige paa Maven, og med en tung Hammer, der havde et smalt

Staalnæb, hamrede Karlen saa Leen i Æggen, indtil den blev saa tynd, at den kunde give sig eller bøje sig for Trykket af en Negl. — Dette tog en lille Times Tid, men var det godt udført, saa skulde Høleen nok kunde holdes godt skarp ved Strygning til den næste Dags Slet. — Efter at dette var besørget, spiste man et meget solidt Middagsmaaltid, hvorefter Vognen atter blev tillæstet og forspændt, og Karlene kørte paany i Engene for at slaa den næste Fenne. — Saaledes fortsatte man i 20—30 Døgn. — At man benyttede Natten til Græsslaaningen i Stedet for Dagen, var dels for at undgaa Arbejdet i Døgnest varmeste Tid, og dels, fordi Græsset var lettere at skære med Leen, naar det var dugvaadt, end naar det var tørt.

De meget jævne, flade og lave Marskenge var ofte, næsten aarlig, udsat for Oversvømmelse af Vesterhavets Saltvand, der gav Vegetationen et stærkt Saltvandspræg. Skete disse Oversvømmelser om Vinteren, var Indflydelsen paa Plantebestanden mindre, end naar det skete sent Foraar eller tidligt Efteraar, men allerværst var Forandringen, naar der kom Stormflod i Sommer-tiden, hvad der kunde hænde, men det var dog sjældent. Da forsvandt alle Ferskvandsgræsserne, — deriblandt særlig Hvidkløveren, som var Engens bedste Plante, for flere Aar; medens Saltvandsgræsserne — Harril, Soja iblandet nogen Rødsvingel, Krybhvene og Musehale, blev eneraadende i Engen. Gik der flere Aar, at man var fri for Oversvømmelser i Væksttiden, kunde Plantebestanden næsten helt skifte Karakter, bedre Græsser indfandt sig, Ruggræs eller Engbyg kunde give store Afgrøder; ogsaa Rajgræs, Kamgræs, Engsvingel, Rapræs og Mosebunke indfandt sig, ligesom Hvidkløveren bredte sig stærkt. Der groede ogsaa Krydderplanter især i Engene ved Kongeaaen, bl. a. Kommen, og det lille uanseelige Græs „vellugtende Gulaks“, der gav Høet en forunderlig dejlig Duft. Paa mere næringsfattige Pletter i Mærskken voksede Faareleger og Skjaller. — Kongenskapper og Ras, kaldte man dem — desuden paa vaade Steder Kongelys, Siv og grønne Flæg; disse pyntede svært op i det dybgrønne Græs med deres stærke Farver i rødt, gult, hvidt og blaåt, men disse maatte dog nærmest betragtes som Ukrudtsplanter. — Dette blomstrende Engtæppe var et herligt Syn for Øje og Sind, naar det stod færdigt til Høslet. Det var derfor ogsaa en meget yndet Udflugt om

Søndagen og Dagene umiddelbart før Høsletten at køre en Tur rundt i Engene med hele Familien.

I tørre Somre kunde Høavlen blive meget lille. Det kunde hælde, at man maatte nøjes med et Læs Hø pr. Td. Land eller endog mindre, medens der i fugtige Somre kunde avles 4—5 Læs Hø pr. Td. Land. — Dette førte til, at der rundt om i Engene anbragtes smaa 4-vingede Pumpemøller, der postede Vand op fra Grøfter og Vandløb, som man saa ledte ud over Fennerne. Dette gav meget Hø, forsaavidt der kunde skaffes Vand nok. Det var forøvrigt et sjældent Syn, en Blæsevejrsmølle, at se ud over de store, flade Enge, naar de mange Møller snurrede rundt og sprøjtede Vand i Massevis ud af Pumpernes Tude; man kunde næsten føle sig hensat til en Eventyrverden. Især for Drengene var det fængslende; det var jo noget med Mekanik i, og sligt kendte man kun lidt til i disse Tider.

Men, som nævnt, det kneb ofte med at skaffe Vand, ikke alene til Møllerne; men ogsaa Drikkevand til Kvæget, der græssede i Engene. Hver Formiddag maatte man ud at drive alle Kreaturer og Heste ad Strandholmvej til Kongeaaen for at faa dem vandet. Var det varmt Vejr — Bissevejr — og man ikke kom tidlig nok ud til Kvæget, kunde man omtrent være sikker paa, at det var forsvundet fra Fennerne, hvor det skulde græsse og søgt om til Vandingsstedet ved Strandholm.

Denne Vandmangel var en Ulempe, som alle ønskede afhjulpet. Man havde i 1870'erne med Bistand af Møller Fogh i Jedsted Mølle, der forstod sig paa Nivellering, forsøgt at faa lavet et Drikkevandsanlæg i Vilslev Enge. Der blev lavet Sluser eller Stemmeværker i Vandløbene ved Polde og Føllehave, hvor al Vandet fra Engene og Vilslev Vestermarker havde Afløb til Kongeaaen. Det lod sig paa denne Maade gøre at tilbageholde en Del Vand i nogle Grøfter, men det stillestaaende Vand, der tilbageholdtes, var daarligt Drikkevand. Derimod var det godt nok til Vanding med Vindmøllerne.

Sidst i Halvfjerdserne — 1878—79 — lykkedes det med Hedeselskabets Bistand at faa anlagt de store Engvandingskanaler, der ved Opstemning af Kongeaaen var i Stand til at lede Vandet derfra og ud over Engene. Dermed var ikke alene Drikkevands-spørgsmaalet, men ogsaa Pumpemøllerne blevet overflødige; thi

nu kunde Engene helt overrisles med Ferskvand, og Virkningen var forbløffende. Det er overmaade store Mængder af Hø, Engene har afgivet i de to Menneskealdre, som er forløbet, siden dette Vandingsanlæg blev udført. — I Aaret 1912 blev Havdiget opført til Værn mod Havets Oversvømmelser. Dette Digeanlæg bevirkede, at Engene fik en hel anden Karakter; Saltvandsgræsserne forsvandt helt, og Ferskvandsgræsser, hvoraf en hel Del, nærmest moseagtige Græsser, som Mosebunke, Kæruld og Lyse-siv, er ved at blive helt dominerende. Dette vil sikkert medføre, at Engene efterhaanden vil blive pløjede, dyrket med Korn og sat under anden Kultur. — Men dermed forsvinder et Stykke særpræget Natur af en ejendommelig Skønhed.

Nærværende Skildring af Højbjergningen i Vilslev Enge maa henregnes til Tiden 1880—1900, den hørige Tid, forinden Maskinerne vandt Indpas paa Engene, og vi fortsætter Beretningen om Højbjergningen:

Naar det afslaaede Græs havde ligget 8 Dage paa Skaar til Vejring, begyndte først Høtilberedningen. Da maatte alle, der kunde undværes i Huset, ud i Engene at arbejde i Høet med Haandriver. — Tilbage blev kun Husmoderen, der ene maatte sørge for Madlavningen baade til Sletkarlene og Riverne, samt Hyrdedrengen, der skulde passe Køerne og Faarene, samt tage mod Hestene og ride dem i Marken, naar Høfolkene kom hjem fra Engene. Alle, som kunde magte en Rive, maatte med, Husbonden, Piger, Børn, Haandværkere, Mænd, der var blevet for gamle til at svinge en Le og Daglejerkoner, der kunde være borte fra deres Hjem.

Først skulde Høet „hverres“ — vendes — ved, at man med Riven vendte Høet i Skaaret, saa det fik Undersiden opad; efter en saadan Vending skulde Skaaret, efter endnu en Dags Vejring, slaaes ud, saa det laa strøet over hele Engen; det skete ved, at man gik langs Høskaaret med Riven vendt bagefter sig og svingede den til begge Sider i Skaaret, saa Høet strøedes. Havde Høet ligget saadan i nogle Timers Solskin, var det som Regel tjenlig til Sammenrivning og Stakning. — Sammenrivningen foregik saaledes:

4—5 Riverne rev i Række efter hverandre hver sit Skaar — 1 Skaar ca. 2 Meter — de mindste forrest, de kraftigste bagerst; thi

Hørullen eller Høstrengen blev jo tykkere og sværere, jo flere Rivere den maatte passere, saa den tilsidst laa i en lang, tyk Streng. Saadan blev man ved Streng efter Streng, indtil Engen var revet og Høet slæbt sammen i Stakke. Høstrengen maatte jo fjernes for hver Kast eller Rejse, Riverne havde gjort; dette var gerne Husbondens Bestilling og kaldtes at „tømme“ Høet i Stak. — En saadan „Tømme“ bestod af et stærkt 6 Alen Brædt, til hvis Ender, der var fastgjort et Par lange, svære Reb, der i den modsatte Ende var fastgjort til Hammelen, som Hestene trak i. Hestene blev anbragt én paa hver Side af Høstrengen, og Tømmefjælen for Enden af den. Manden stod midt paa Tømmefjælen med Hestetømmen i den ene Haand og et langt Reb, der gik fra Hammelen hen over Høstrengen, i den anden Haand. Naar saa Hestene gik frem, kunde de paa denne Maade slæbe et halvt Læs Hø sammen i en Stak. — Var Fennen revet færdig og Høet sammenslæbt, stod endnu tilbage at faa Stakkerne opgjorte; det skulde gøres godt; de skulde være pænt formede og opsatte, saa de kunde skyde Vandet, naar det gav Regnvejr. Dette kunde være et drøjt Arbejde, hvis der var mange Høstakke, og Armene allerede var ved at være trætte efter Sammenrivningen. Men var man færdige med Rivningen og Staksætningen, saa var en saadan nyrevet Eng med kønne, velformede Stakke et smukt Syn og en Fryd for Øjet.

Saaledes gik Arbejdet de lange Dage; det var strengt, men man mærkede det næppe; thi Arbejdet gik med Løjer og Leg, med Sang og glade Tilraab; der var Tusinder af Mennesker i Marskengene hver Dag, alle i nyt Tøj, alle med højt Humør — der var Feststemning trods al Travlheden — over det hele. — Men kun naar Vejret var godt, hvad det heldigvis var for det meste. En enkelt Tordenbyge kunde man tage med Sindsro, men slog det i med Regnvejr i flere Dage, og Engene blev vaade i Bunden, saa Høet ikke kunde blive ordentlig tørt, ja, da kunde Høbjergningen blive trist nok, og saa kunde Humøret ikke holde.

Naar Sletkarlene var færdige med Slaaningen, maatte de hjælpe til med Høbjergningen. Da blev det meget lettere for Pigerne, Børnene og de gamle; saa fik Hørivningen og Stakningen snart Ende.

Men endnu stod Hjemkørslen af Høet tilbage; det var mest Karlenes Arbejde, men enkelte dygtige Piger hjalp dog ofte med

at læsse Hø i Engene; ellers var Pigernes og Børnenes Plads mest i Høladen og paa Stænget, hvor Høet blev aflæsset. — Høkørselen tog gerne et Par Uger; et Spand Heste kunde kun hente 4—5 Læs om Dagen, og saa gjorde man endda Dagen lang, ca. 20 af Døgnets Timer blev Arbejdsdag. Det var en haard Omgang for Folk og Heste. — Vognene blev tillæsedede om Aftenen Kl. 11 i Engene, hvorefter man tog sig 3—4 Timers Søvn i en Høstak. Imens gjorde Hestene sig tilgode med den ny, friske Eftergræsning; Kl. 3 stod man op, spændte Hestene for og kørte Hø Dagen lang. Saaledes fortsatte man, indtil man var færdig, hvis Vejret tillod det. I fugtigt og regnfuldt Vejr maatte man jo enten indstille Høkørselen eller indrette sig efter Vejret. Engvejene var sjældent gode og i ustadigt Vejr altid daarlige. Det kunde, paa Grund af den knapt tilmaalte Søvn i varme Dage, knibe for Kusken at holde sig vaagen, naar han kørte paa Hølæsset, men det kunde ikke gaa an at blunde; thi var man ikke agtpaagivende, væltede man let. — Man havde rigtignok den Trøst, at det tog ikke lang Tid; det sinkede ikke at vælte. — Nej, det gjorde det ikke, men Omlæsningen tog Tid, og det var en Skam at vælte, thi saa var man en daarlig Kusk. — Omkring 100 Læs Hø gled hvert Aar gennem Porten i den gamle Gaard; det var en streng, men alligevel en herlig Tid.

Var Høkørselen færdig inden Ribe Dyrskue, der afholdtes sidst i Juli eller først i August Maaned, var det Regel, at alle, som kunde undværes hjemme, maatte komme til denne Festlighed, men var man ikke færdig, maatte man blive hjemme og køre Hø. Derfor gjaldt det om at være færdige forinden; alle vilde jo gerne være med til denne „Slukefter“ oven paa Højbjergningen.

Efter Højbjergningen stod Kornhøsten gerne lige for Døren. — Over Kornhøsten var der dog aldrig den Spænding eller den Festglans, der hvilede over Højbjergningstiden, skønt Kornhøsten Landet over vel nok anses for det betydningsfuldeste af Aarets Arbejder; der er jo saa uhyre meget, der afhænger af en vellykket Høst. — Som Engen har ogsaa Marken og Høsten sin Skønhed. Jeppe Aakjær havde set det, da han sang:

„Aldrig saa jeg en Eng saa grøn,
som den om min Hjemstavns Haver.
Og aldrig saa jeg en Sol saa skøn,
som den, der gik ned mellem Traver.“

Rughøsten var den vigtigste, Rugen var jo Brødkornet — det daglige Brød — hvorom vi bad i Fadervor. Var Vejret godt, stod Rughøsten ikke længe paa, men slog det i med Regn og Tordenvejr, hvad ofte var Tilfældet i August Maaned, da kunde Bjergningen blive alvorlig nok; thi kom Rugen til at spire i Hobene, eller den ikke kom ordentlig tør i Hus, kunde den mugne eller tage Skade, saa det blev umuligt at bage godt Brød af den. — Var Rugen kommet godt i Hus, gik den øvrige Del af Høsten sin jævne, rolige Gang. — Høstkarlen gik i Marken fulgt af sin Optagerske, han svang Mejeleen i Kornet, medens Pigen brugte Kratten, samlede og bandt Negene, som Husbonden satte i Skokke. — Var Kornet vejret og tjenlig til Hjemkørsel, maatte et Par Mand i Marken med Halmbaand for at binde Negene i Kjærve. — 3 Neg i et Baand gav en Kjærv, 80 Kjærve gav et Læs paa fire Traver Neg. Hjemkørselen foregik gerne let og hurtigt, naar Vejret var til det; Vejen til Markerne var ikke saa lang; Paa- og Aflæsningen gik rask fra Haanden, da de store Kjærve var hurtige at haandtere. I Korngulvene var det — i al Fald for Rugens Vedkommende — altid Husmoderens Bestilling at hensætte Kornet paa den rigtige Maade. Omkring Midten af September var Høsten for det meste til Ende, og snart efter fulgte „Opskaarsgildet“ — Høstgildet — hvortil alle, som havde deltaget i Høsten — undertiden mange flere — skulde være Gæster. Paa denne Dag levede man højt, lod alt Arbejde hvile og slog Gækken løs. Gildet endte gerne med en Svingom. Dette var Afslutningen og Takken for en travl Tid, der lykkelig og vel var overstaaet.

Snart derefter maatte Karlene igen paa Loen for at tærsk Rug til Sæd og til den første Bejt — Bægt eller Bagning — af den nye Rug. Denne Bagning var især spændende; blev den vellykket med godt Brød, glædede man sig, men blev Brødet klasset, frafalden eller klæg, var det modsatte Tilfældet. Brødet skulde jo nydes hver Dag i det kommende Aar, det var en alvorlig Sag, om Rugen gav godt eller daarligt Brød. — Ved denne Bagning blev der til alle i Gaarden — Karle, Piger samt Daglejere, der havde deltaget i Høsten, bagt en stor, rund Sigtekage med Forbogstaverne til vedkommendes Navn ridset i Overskorpen. En saadan Kage kaldtes en „Opskaarskage“, den var temmelig stor og kunde yde Sigtebrøds mellemstater til mange Dage, hvis man selv

foretrak at spise den; men de fleste bragte den hjem til Mor og Far eller andre Paarørende.

Tilbage var endnu at faa Sommermøddingen udkørt og nedpløjet paa Marken, hvori den ny Rug skulde saaes til næste Aars Avl. Dermed var omtrent alle Aarets Arbejder til Ende paa denne Side Skiftedagen — 1. November.

En Ting var der dog endnu at gøre, det var Indstaldningen af Kreaturerne, der gik paa Eftergrøden i Engene. Den plejede man at trække ud saa længe som muligt, men det kunde hænde, at det blev nødvendigt, før man ventede det. — Kom man hen i Oktober Maaned, kunde Efteraarsstormene indfinde sig med kort Varsel. — I den Tid iagttog Bønderne i Marsken flittigt Barometrets Svingninger, ligesom de var godt indforstaaet med Almanakkens Oplysninger om Højvandstider og Springflod. — Begyndte Vinden at kule op med Regn og Slud fra Sydøst med Vinddrejning mod Sydvest, og Barometret faldt stærkt, saa var der Storm og Stormflod i Vente, da sov man ikke roligt. Gik Vinden i Sydvest, og Blæsten tog til, maatte man op af Sengen og ud i Engene. Man maatte stride sig mod Stormen og Regnen ofte i ravende Mørke. Det kunde være svært at finde Kreaturerne, at faa dem drevet sammen fra Fennerne og jaget hjem eller op paa den højere liggende Agermark, hvor de kunde være nogenlunde sikrede mod Druknedøden, naar Stormfloden væltede ind over Engene. Ja, undertiden steg Vandet saa højt, at det trængte ind i Husene i Byen. — Havde man ikke faaet Kvæget bjærget op af Engene i Tide, maatte man ofte vade i Vand til midt paa Livet, vaad til Skindet fra Top til Taa, i Mulm og Mørke, saa man kun kunde orientere sig, naar Lynene lyste op over Vandmasserne. Man maatte tage Kending af Ledstolper og Rækværk, naar disse kunde ses eller føles. — Kun de, der har prøvet en saadan Tur i en hylende Storm, kan gøre sig Begreb om, hvor frygteligt det var. Det var Livets Indsats for at redde Kvæget fra Druknedøden. Dog mærkedes Faren maaske mindst, naar man var midt i den. Spændingen for at redde Kvæget og Livet afløstes tildels af selve Kampen derfor; og underligt nok, selv om man havde gaet i Vand i flere Timer, selv om man af Stormen blev gennemblæst, saa det bed i Huden, blev man dog næsten aldrig forkølet eller syg af en saadan Tur. — At Stormfloderne krævede Menne-

skeliv og Dyreliv — til Tider i de ret store Floder endda uhyggeligt mange — er kendt nok; men endda maa det betragtes næsten som et Mirakel, at der ikke gik mange flere tabt, end Tilfældet var.

Efter en saadan Stormflod duede Græsset i Engene ikke mere det Aar, Kvæget maatte sættes paa Stald, man indrettede sig paa en ny Vinter med Arbejde i Stald og Lo, mens man atter begynde saa smaat at forberede sig til at længes mod den evigunge, fornyende Vaar.

Ja, saaledes gik Aaret paa den gamle Gaard og i mange andre Gaarde i gamle Dage med slidsomt Arbejde, men med Ro og Tilfredshed i Sindet. Man vænnede sig til Nøjsomhed og til selvskabte Glæder. Man følte Tryghed, thi man var Herre paa sit Eje og Selvforsørger — alle Folk paa den samme Gaard følte sig som et Hele, der hørte sammen. Man hjalp hinanden i stort og smaat; det gjaldt jo bare om at skaffe Føde, Klæder og Husly og saa forøvrigt tage Livet fra den glade Side, at føle sig tilfredse i den Stilling, Livet havde givet. Man havde en stærk Følelse af, at Arbejdet var strengt. Folk blev krumbøjede og stive i Lemmerne af det slidsomme Legemsarbejde. Man havde en Talemaade eller et Mundheld, der lød saaledes: „Alt det krumme Arbejde burde afskaffes“ — men der var aabenbart ingen, der ventede, det kunde ske; det var bare et dristigt, haabløst Ønske.

Men nu! — et Par Menneskealdre senere — nu er det jo næsten sket. Udviklingen er i dette korte Tidsrum foregaaet saa rask, ja, saa voldsomt baade paa det tekniske og det kulturelle Omraade i de gamle Bondehjem, som aldrig før er sket, og som næppe senere kan gentage sig, en Omvæltning ingen dengang havde drømt om eller tænkt sig mulig.

Mælken gaar nu til Mejeriet, hvor Smør og Ostelavningen foregaar meget bedre end før i Hjemmene. Nu holder der daglig Bagervogne, Ølvogne, Slagtervogne og Fiskevogne — eller Biler — for Dørene med friske Varer. Spisekamrenes og Forraadskamrenes Varer er blevet opmagasinerede paa Købmandens og Brugsforeningernes Varelagre. Spinderokken, Væven og Kisterne har faaet Plads paa Lofterne eller Museerne, Tekstilfabrikkerne og Manufakturhandelen har slaaet dem ud. Tællelysene er afløst af det straalende elektriske Lys. — Det gamle solide, tarvelige

Bohave i Bondehjemmene er afløst af fine, polerede og polstrede Møbler. Den gamle solide, værdige Bondekone er blevet til en pyntelig, nervøs Frue. — Den gamle Husmoder lavede alting selv, den unge køber det. Deri ligger Forskellen — at klare sig med eller uden Penge.

Udendørs er Revolutionen ikke mindre. Man gaar ikke længere paa Loen og tærsker med Plejl en Vinter lang, det elektrisk drevne, selvrensende Tærskværk gør i faa Dage en hel Vinters Tærskearbejde. Dens Brummen har afløst Plejlens taktfaste Slag. Radsaamaskinen har fortrængt Sædemanden med Sækken paa Nakken. — Den knebrende Slaamaskine og den store Hesterive har gjort Højbjærgningen let, men Høtiden har mistet hele sit glade, festlige Præg. Høstkarlen og hans Optagerske er overflødiggjort af den klaprende, selvbindende Mejemaskine, der let og hurtigt forvandler den staaende Sæd til velformede, pyntelige Neg. — De gamle farvestraalende Græsmarker med Rødknæ, Violer og Kvik er blevet erstattede af frodige Kløvermarker. — Det gamle Sædskitte med tarvelige, ukrudtfulde Kornmarker, der ogsaa kunde vise en farverig Skønhed, naar den gule Kid-dike, den røde Valmue, den blaa Kornblomst eller de prangende Morgenfruer stod i Blomst og kastede Glans over det fattige Korn, er nu forsvundet og har maattet give Plads for rene, bugnende Kornvange og grønne velholdte Roemarker. — Husdyrenes Pleje og Pasning er ogsaa blevet langt bedre, end den var i fordums Dage, ja, selv de gamle lave, straatækte Bygninger maa efterhaanden forsvinde for nye, moderne Huse. — Ogsaa Stormflodens Uhygge er der sat Grænser for ved Opførelsen af det store Havdige.

Det er store Forandringer, der er sket i den gamle Gaard, i den gamle By, ja, over det ganske Land, i Løbet af et halvt Aarhundrede. Og Forandringen er til det bedre. — „Det krumme Arbejde er afskaffet!“ Arbejdet er blevet lettere og bliver bedre udført nu end i gamle Dage. Livet er blevet rigere og mere afvekslende. Sundhedsplejen og Renligheden er blevet langt bedre, end den var i de gode, gamle Dage. Der er vundet frem til meget, men meget er ogsaa gaaet tabt — Idyllen, Hyggen, Poesien — Livets naturlige Glæder forsvinder. — Arbejdets Glæde er afløst af Dansen om Guldkalven. — — Der findes endnu Bønder, som

har levet i den gamle Tid, som har gjort hele Revolutionen med, og som har kæmpet med Liv og Lyst og med jernhaard Vilje for at naa frem til det nye. — Sejren er vundet, meget er vundet, men ogsaa meget er tabt, ræsonnerer han. — Det hænder, at Tvivlen rører sig i den gamle Bondes Sjæl. Han overvejer, om ikke det vundne er for dyrt betalt med det tabte. Han ser paa sine pæne, pyntelige Stuer og mindes de hyggelige gamle Stuer fra Mors Tid. — Han ser ud over de frodige Marker, hvor Selvbinderne glider rundt og gør smukt Arbejde, og tænker paa sin Fars Marker med det stakkede Korn og paa Høstfolkene med Mejele og Kratte. Jo, han ser Forskellen mellem før og nu — han anerkender, at det nye har bragt saa mange store og uvurderlige Goder, at det gamle kommer aldrig mere igen; — men alligevel drages han mod den gamle Tid, hans Sind fyldes med sugende Længsel, og han nynner med Jeppe Aakjær:

„Her vendte Far sin Plov,
aa, saa mangen, mangen Gang;
og her traadte Mor sin Rok,
imens Foraarslærken sang.“

Der er endnu mange Ting at berette om fra den gamle Gaard og fra Landsbylivet i Almindelighed, f. Eks. om Højtids- og Familiefester, om Handel og Vandel, om Tro og Overtro, om Sæder og Skikke o. m. a., men det maa vi lade fare her — meget af det vil blive omtalt i Tilknytning til Beretningen om de enkelte Slægtsmedlemmer. — Forøvrigt findes der gode Oplysninger om Folkelivet i Vestjylland i Pastor H. F. Fejlbergs Bog: „Dansk Bondeliv“, og endnu mere uddybet og omstændeligt i det 14 Bind store Værk af Troels-Lund: „Dagligt Liv i Norden i det 16. Aarhundrede“, til hvilke der henvises.

Endnu skal her omtales Ejendomsformen eller rettere Formen for Besiddelse og Brug af Ejendom.

De før omtalte Bopladser i Vilslev Sogn, der er fundet langs Kongeaaen, bærer Vidne om, at der her har boet Folk i en Tid, da man ikke har kendt noget til Huse og Boliger, men har boet i Skove, i Huler eller under aaben Himmel, og har levet af Jagt og Fiskeri.

Senere, da man begyndte at dyrke Jord, har man vel sagtens

lavet sig Huse af Træ, Sten og Jord, og efterhaanden har Bosættelsen fæstnet sig og er blevet almindelig.

I den ældre Middelalder var Selveje det almindeligste, Modsætningen mellem Hovedgaarde og Bøndergaarde kendtes ikke. Først ved Valdemarstiden fremkom Standsmodsætningen mellem Adel og Bønder, og efterhaanden underlagde Adelen sig Bøndergodset enten ved Køb, Overenskomst eller Tvang og Ran. — Derefter blev Fæste under Herregaardene det almindelige, dog blev meget herreløs Jord lagt ind under Kronen til Kongens Raadighed og kaldtes Krongods; paa dette blev der ogsaa udstedt Fæstebreve. — Formen for Besiddelsen og Brugen af Jordjendomme blev derefter i flere Hundrede Aar Fæste under forskellig Former, saasom Arvefæste, Livsfæste eller Fæste under kortere Tid. — Fæsteafgifterne bestod i Penge, i Hoveri, i Tiender og Afgifter under anden Form. — Ofte blev Bønderne gjort til Trælle under Herremandens eller hans Hjælperes Pisk, blev vornede, stavnsbundne og straffede med Hundehul og Træhest og ofte mange Aars Milit. — Fæstevæsenet har sikkert altid været følt som Tvang, men Forholdet var dog langtfra lige slemt overalt; forstaaende Foresatte fandtes der mange af.

Hvornaar Vilslev By er blevet underlagt Herregaarden Kjærgaard vides ikke, og Kjærgaards Oprindelse kendes heller ikke med Sikkerhed, men den er meget gammel. — Ifølge Dr. Terpger i hans Rip. Cimbr., pag. 164, findes en Donationsakt — Gavebrev, — der oplyser, at Kjærgaard har været i Adelen Besiddelse i det mindste fra Aarhundredet før Reformationen. Den ældste Herremand, man har Navnet paa, er Henrik Esgesen (Lange), som ejede Kjærgaard 1440. — Fæsteprotokollerne, der kunde have givet gode Oplysninger om Fæsteforholdet, kan ikke fremskaffes. — Paa Arkivet i Viborg findes en lille Fæsteprotokol fra Kjærgaard, der kun omfatter Slutningen af Fæstetiden; den gaar fra 22. August 1719 og til det sidste Fæstebrev, der er udstedt 19. December 1785. — Fæsteprotokollerne fra før den Tid er sikkert nok alle blevet tilintetgjort ved en Brand paa Armvanggaard ved Varde i 1893, hvor et meget righoldigt Arkiv fra Kjærgaard gik til Grunde, deriblandt flere gamle Thingbøger.

De første sikre Oplysninger om Fæstegaardene i Vilslev har vi efter Præsten Knud Lang, der i sine Optegnelser blandt andet

skriver følgende om Gaardens Størrelse før Aaret 1766:

„Hver Gaard har haft sin visse Bredde af Skaar — hvert Skaar beregnet til 3 Alen — i alle Stykker af Ager og Eng, hvor de findes, hvorefter Gaardene selv har deres Navn af 3 Skaar Gaarde, 4 Skaar Gaarde etc., og Præstegaarden selv en 12 Skaar Gaard, ligesom ogsaa alle dens Ager- og Engstykker i gamle Tider har haft 12 Skaars Bredde, hvor de fandtes.“

Altsaa har Gaardene i Vilslev før 1766 været af ulige Størrelse. Dette blev ændret ved Udskiftningen, der var foranlediget af Præsten, og som blev gennemført under hans Ledelse, — derom skriver han selv:

„Udskiftningen blev foretaget i Foraaret 1764 og fuldendt i Foraaret 1766, ved hvilket store Værk Herregaardens Fuldmægtig, Hr. Hans Smidt, har vist en utrættelig Flid og Nidkærlighed fra først til sidst og derved gjort sit Navn udødelig i Vilslev By; en Udskiftning, hvis Lige ikke for nærværende Tid skal findes i Danmark udi saa stor en By som denne og af en saadan Beskaffenhed, efterdi alle Bøndergaardene, 28 i Tallet, Kjærgaard tilhørende, som hidindtil havde været af ganske ulige Størrelse, blive nu efter denne Forandring ej alene gjort lige i Hartkorn, Hovning og Landgilde, og hver Gaard altsaa derved har faaet en velproportioneret Størrelse af 6 Tdr. Hartkorn og lidet derover.“*)

Denne Udskiftning medførte en hel Omvæltning i Byens tidligere Forhold; det hæmmende Fællesskab og Fællesdrift var dermed forbi. Gaardene blev ikke alene gjort lige store i Areal, men hver Mand fik sin Lod eller Del samlet i hver Vang paa Agermarkerne og ligeledes sin Englod i et samlet Stykke i hver Engafdeling. Nu behøvede man ikke som hidtil ved Rebning (Maaling med Reb) at faa udmaalt sine 3—4 eller 5 Skaar, eftersom man ejede en 3—4 eller 5 Skaar-Gaard efter Tur og Tilfælde. Nu kunde man hegne, om man fandt det formaalstjenligt, drive og dyrke sin Gaard efter egen Vilje. — Dette skærpede Kappelysten, de dygtigste blev Foregangsmænd, men i Spidsen for dem alle gik Præsten Knud Lang. Han var ikke alene en klog og

*) Denne Udskiftning er sikkert den første i Danmark. P. Eliassen skriver i sin Bog: „Strejftog“ — at Udskiftningen i Hjarup ved Kolding, der ledes af Præsten F. C. Friis, var den første, men denne var først færdig i 1769 — og var desuden meget ufuldstændig.

fremsynet Mand, der kunde skaffe ordnede Forhold, men han var ogsaa en dygtig Mand, der kunde gaa foran og vise, hvordan Arbejdet skulde gøres, idet han selv tog sig af Præstegaardens Drift. Han foretog Indgrøftninger og gennemførte Vandafledninger fra de laveste, men frugtbare Arealer, saa de blev dyrkbare og gav store Afgrøder. Han satte Jorden i god Kultur ved bedre Bearbejdning og Gødskning, lærte Folk at rense Kornet for Ukrudt og at skaffe sig rent og godt Korn til Udsæd. Han lærte dem at udvælge og benytte de bedste Dyr til Avls- eller Tillægsdyr. Han var i det hele en god Foregangsmand, der forstod at anspore Kappelysten og Driftigheden hos sine Sognebørn. Han skriver saaledes selv derom:

„Denne øjensynlige Nytte og Haabet til de gode Frugter, som endmere i Fremtiden deraf kan høstes, har saaledes sat alle endog de i Begyndelsen uvillige og søvnagtige Beboere udi Bevægelse og deres Hænder i Arbejde med Grøftning og Indhegninger efter mit eget Exempel, som selv gemenlig alle Vegne har været deres Formand, at der paa en Tid af tvende Aar er gjort fast utrolige Ting til Landeriernes Forbedring og et Arbejde allerede bragt til Veje, dels ved Beboerne selv og deres Tjenestefolk, dels ved fremmede Daglønnere for rede Penge, som ikke kunde gøres for Tusinde Daler, om det skulde betales med Penge, og hvormed der bestandig fortsættes.“

Det er aabenbart givet, at denne dygtige, reformivrige Præst har staaet i Yndest hos sine Sognefolk, men det er lige saa sikkert, at han har haft stor Indflydelse hos sin Foresatte, Enkefru Margrethe Rosenørn paa Kjærgaard og hendes højtbetroede Fuldmægtig Hans Smidt. Thi det blev ikke ved Udskiftningen og det dermed følgende Arbejdsmod alene. 6 Aar efter — 1772 — blev ogsaa det forhadte Hoveri, ved Præstens Indvirkning, afløst, saa at man fik mere Tid at afse paa sin Fæstegaard. — Hoveriet afløstes paa den Maade, at Bønderne i Stedet for Hovarbejde betalte 50 pCt. mere i Pengeafgift af Fæstet.

I en af Vilslevslægtens — Michel Jensens — efterladte Papirer findes et Fæstebrev, der giver gode Oplysninger baade om Fæstevilkaarene og om Hoveriets Afløsning. — Fæstebrevet er udstedt til en Mand, der hedder Hans Olesen fra Hillerup, og angaar sikkert nok den Gaard i Vilslev, der ved Matrikuleringen i 1844

fik Matr. Nr. 28 i Vilslev. — Det er vistnok det eneste originale og fuldstændige Fæstebrev fra Kjærgaard til Vilslev, der findes. — En Genpart af det findes i den føromtalte Fæsteprotokol i Landsarkivet i Viborg; men denne Protokol indeholder forøvrigt mest kun Transport af Fæsteovergang fra Fader til Søn, uden yderligere Oplysninger om Fæsteforholdet. De enkelte Genparter af Fæstebreve, der findes i den, er omtrent efter samme Formular som det efterfølgende, dog er der i de enkelte Fæstebreve indført en Passus om Forsørgelse af den afløste Fæster og hans Hustru:

(Stempel, 1767.)
24 Skilling.

No. 7261.

Margrethe Rosenørn sal. Oberst-Løjtnant Christopher Frederich von Gersdorffs til Kjærgaard, gjør vitterlig, at jeg haver stæd og fæstet til Hans Olesen fra Hillerup den Gaards Part i Vilsleff, som Ole Therkildsen fradøde, staaende for Hartkorn efter den i Byen skete Ligning 6 Tdr. 1 Skpr. 2 Album. — Hvilken fornævnte Gaards Part bemeldte Hans Olesen, sin Livstid i Fæste maa beholde, imod, at han til rette Tid og Sted betaler al kongl. extra og ordinære paabudne af Gaardens Hartkorn og de paa samme sig befindende Folk. — Betaler den aarlige Landgilde til hver Martiny med 15 Rd. 2 Mark, forrette det Hoveri, som han herfra tilsiges, holde Bygning og Besætning paa Stedet i god Stand. Dyrke og drive Gaardens Ejendomme forsvarlig — og ej til Upligts. — Lade sit Husholdningskorn male paa min tilhørende Mølle. Og i det øvrige rette sig efter Landsloven, samt være sit Herskab og Fuldmægtig hørig og lydig. — Alt under dette Fæstes Fortabelse.

Til Bekræftelse under min Haand og Segl.

Kjærgaard, den 26. Novbr. 1767.

Salig Gersdorffs. M. Rosenørn.“
(Segl.)

Paa Fæstebrevet er tilføjet følgende:

„Ved den over hele Vilslev By skete Udskiftning og Ligning mellem Beboerne er dette Sted, ligesom de øvrige Gaardes Parter, ansatte for Hartkorn 6 Tdr. 1 Skpr. 2 Album og Ejendommen derefter i Proportion, hvoraf den aarlige Landgilde er 15 Rd. 2 Mark, som betales hver Martiny, og da Fæsterne er akkorderet

at give Frihedspenge aarlig til 1. Maj 7 Rd. 4 Mark, saa er han derimod for al Slags Hoveri, Ægter og Arbejde fri og forskaanet, alene han forretter én og i det højeste tvende Ægter med Korn til Ribe eller Darum Oure aarlig, om det maatte forlanges. Forøvrigt retter Fæsteren sig i alle Tilfælde efter sit Fæstebrev.

Kjærgaard, den 18. Juli 1772.

Sal. Gersdorffs. M. Rosenørn.“
(Segl.)

Dette Fæstebrev vidner om, at Fæstevilkaarene har været gode for Fæsterne allerede paa den Tid, og adskilligt vidner om, at man stadig fra de overordnedes Side har søgt at fremme Arbejdsviljen hos Fæsterne og at forbedre deres Kaar. — Margrethe Rosenørn sad Enke i 38 Aar, og omtrent lige saa længe — i 37 Aar — var Knud Lang Præst i Vilslev, og Bønderne har sikkert ikke i hele Fæstetiden haft et mere forstaaende og velmenende Herskab. — Knud Lang døde 1781, og Fru Rosenørn døde i Maj 1786; — men allerede i Oktober 1786 blev Fæstegaardene ved Auktion overdraget Fæsterne til Selveje paa meget lette og billige Vilkaar. — Tilsyneladende har dette ogsaa været planlagt og ordnet af Godsejerinden og hendes Præst.

Overgangen fra Fæste til Selveje har vel nok været spændende for Bønderne, der nu helt skulde staa deres egen Risiko; men i Vilslev var Produktionsapparatet jo allerede i god Orden og Gænge. Dertil kom, at det efterhaanden blev gode Tider for Bønderne paa flere Maader. — Stavnsbaandets Løsning og de store Landboreformer, der gennemførtes og bragtes ud i Livet, gjorde deres gode Virkning; dertil kom, at Napoleonskrigene i Begyndelsen af det nye Aarhundrede medførte, at Landbrugsproduktionen kunde afsættes til stadigt stigende Priser. — I 1807 kostede en Tønde Rug ifølge Kapitelstakst, 6 Rd. 4 Mark. — og den steg Aar efter Aar indtil 1813; da var Kapitelstaksten løbet op til 131 Rd. for 1 Tønde Rug. — 1 Rdlr. Kurant = Kr. 3,20.

Selvfølelsen voksede med de gode Kaar; man titulerede sig „Selvejergaardmand“, og ved Sammenkomster — Familiefester og lignende — vaagede man nøje over, at hver fik sit Sæde ved Maaltiderne efter Rang, — Velstand og sit Hartkorns Størrelse.

Man følte sig vel nærmest som smaa Herremænd, efter det store Forbillede paa Herregaarden.

Hartkornet var paa det nærmeste ens paa Gaardene i Vilslev, da de gik over til Selveje i 1786 = 6 Tdr. 1 Skp. 0 Fjdn. 2 Album, eller det samme som ved Udskiftningen i 1766. — Men allerede ved Aarhundredskiftet — 1800 — var der adskillige, der havde solgt Jord, enten paa Grund af Dødsfald eller paa Grund af mindre Dygtighed. De rigtig gode Tider med de store Pristigninger kom jo først noget ind i det nye Aarhundrede og varede da ved, indtil Statsbankerotten i 1812 gjorde sig gældende. Da kom Landbrugskrisen med en Voldsomhed, som fik adskillige til at stikke Nøglen i Døren og gaa bort fra Hus og Hjem. Andre hang ved Ejendommen og hutlede sig igennem Armoden ved yderste Nøjsomhed, og nogle solgte bort af Besætning og Jord for at skaffe Penge til Skatter, Renter og andre Afgifter. — Den Jord, der solgtes, blev til Dels købt af Husmænd og Boelsmænd, der i de gode Tider havde forstaaet at konsolidere sig, og nu benyttede sig af en gunstig Lejlighed til paa en billig Maade at faa deres Jordarealer forøgede. Der var ogsaa et Par af Gaardmændene, der forøgede deres Gaardes Jordtilligender betydeligt, nemlig Hans Hansen, der ejede Gaarden Matr. Nr. 8,*) og Michel Jensen, der ejede Gaarden Matr. Nr. 9.)*

Disse to Mænd hører begge med i denne Slægts Historie. Den ene, Hans Hansen, er allerede omtalt under Afsnittet: „Aschou-slægten“, og den anden, som er den betydeligste Person blandt de ældre under „Vilslevslægten“, bliver omtalt der.

Den gamle Gaard i Vilslev var før Udskiftningen — 1766 — en mindre Gaard — en saakaldt „Treskaarsgaard“, med Hartkorn 4 Tdr. 2 Skpr. 7 Fjdn., men blev ved Udskiftningen gjort lige i Maal — Areal — og i Hartkorn — 6 Td. 1 Skp. 0 Fjdn. 2 Album — med Byens øvrige Gaarde.

Dette Areal og denne Størrelse havde Gaarden, da Jens Jensens Enke, Anna Michelsdatter, i 1786 købte den til Selveje for 1229 Rigsdaler og 1 Mark, og ligeledes i 1789, da hun afstod den til sin ældste Søn Michel Jensen — Gaardens Areal var da ca. 84 Td. Land, hvorefter Prisen pr. Td. Land med paaløbende Skødemkostninger blev ca. 15 Rigsdaler = 48 Kr.

*) Alle anførte Matr. Nr. er efter Matrikullen af 1844, hvor intet andet er anført.

Gaardens Jordlodder var dengang følgende:

<i>Agerjord og Pløjefenner.</i>			<i>Eng.</i>		
1. Bjærgtet	2½ Td. Ld.	18. Mølleholm	0½ Td. Ld.		
2. Sdr. Bramland	2½ " "	19. Sandskær	2 " "		
3. Vesterkær	4 " "	20. Langer	3 " "		
4. Nørre Kær	1 " "	21. Polde	3 " "		
5. Toft og Byggeplads	3 " "	22. Sønderenge	3 " "		
6. Bogetsvang	2½ " "	23. Pumpekrog	1½ " "		
7. Stiaga	2½ " "	24. Sdr. Storefenne	9 " "		
8. Skidenvang	4 " "	25. Hemmesbroenge	4 " "		
9. Grøfteagre	5 " "	26. Rørskifte	4 " "		
10. Ulkjær	2½ " "	27. Grøft	3 " "		
11. Mellemveje	3 " "				
12. Mølleagre	2½ " "	Tilsammen	33 Td. Ld.		
13. Risagre	2½ " "				
14. Stenagre	1 " "	<i>Mose.</i>			
15. Langagre	2½ " "	28. Langskifte	2 Td. Ld.		
16. Vestervang	2½ " "	29. Gammelskifte	2 " "		
17. Vestlinger	2½ " "	30. Saddeskifte	0½ " "		
		31. Brommerholm	0½ " "		
Tilsammen	46 Td. Ld.	Tilsammen	5 Td. Ld.		
Agerjord og Pløjefenner	46 Td. Ld.				
Eng	33 " "				
Mose	5 " "				
Ialt	84 Td. Ld.				

Michel Jensen tilkøbte senere:

Anpart i Sognets Konge-, Korn- og Kvægtiende d. 7. Januar 1799 og i Kirkens Korn- og Kvægtiende d. 21. Juni 1798.

Desuden følgende Jordlodder, som han lagde ind under sin Gaard:

	Td. Ld.	Fra Matr.	Købt	Købesum
1. Øster Mose (Fællesjord kaldet), købt fra Kjærgaard i Fællig med Byens øvrige Gaarde	0 ⁵ / ₈		19 ¹⁰ / ₁₀ 1792	10½ Rdl.
2. Vestre Store Fenne Eng ...	9	Nr. 28 i Vilslev	17 ⁷ / ₇ 1799	650 "
3. Bøgesvang, 2 Skifter	5	Nr. 32 i "	20 ¹ / ₁ 1814	205 "
4. Langskifte, Mose	2½	Nr. 32 i "	20 ¹ / ₁ 1814	400 "
5. Vestre Bramland	2½	Nr. 6 i "	7 ¹⁰ / ₁₀ 1815	600 "
6. Mølleagre, 2 Skifter	5	Nr. 6 i "	15 ¹ / ₁ 1817	169 "
7. Vestre Langagre	2½	Nr. 6 i "	20 ² / ₂ 1817	177 "
8. Lille Rørskifte	2½	Nr. 6 i "	20 ² / ₂ 1817	387 "

29⁵/₈ Td. Ld. — Ca. 100 Rdl. eller ca. 325 Kr. pr. Td. Ld. — 2598½ Rdl.

Fra Michel Jensens Død 1825 og 40 Aar frem i Tiden beholdt Gaarden, der nu var paa ca. 114 Td. Land, denne Størrelse, indtil hans Sønnedatter, Sidsel Jensen, 1865 kom i Ægteskab med Niels Lauridsen — en Gaardmandssøn fra Vilslev.

De overtog da Slægtsgaarden — den gamle Gaard — og han medbragte fra sin Fødegaard, Matr. Nr. 30 i Vilslev — der blev delt — følgende Lodder:

1. Mølleagre	2½ Td. Ld.
2. Stenagre	1 —
3. Nord St. Fenne	4½ —
4. Nørre Bramland	2½ —
	<hr/>
	10½ Td. Ld.

Senere tilkøbte han:

5. Stenagre	1 Td. Ld. fra Matr. Nr. 22 af Vilslev
6. Mølleagre	2½ — — 22 —
7. Risagre	2½ — — 15 —
8. Sønder Kær	4 — — 15 —
	<hr/>
	10 Td. Ld. = ialt 20½ Td. Land.

Desuden havde Gaarden Anpart i „Fælles-Heden“ mellem Vilslev Mose og Gredsted Sogneskel samt i „Tyreng“ i Jedsted Enge og i „Flaujord“ ved Bramlandvad, Vest for Vilslev. Gaardens Størrelse var altsaa nu blevet paa 135 Td. Land med ca. 10 Tdr. Hartkorn og næst efter Præstegaarden den største i Vilslev.

I Julen 1895 blev Gaardens Jorder delt mellem Niels Lauridsen og Sidsel Jensens ældste Sønner, Laurids Thomsen Lauridsen og Jens Mikkelsen Lauridsen. Ved Lodtrækning tilfaldt Slægtsgaarden — den gamle Gaard — førstnævnte, medens sidstnævnte overtog „Møllevang“, paa hvis Jorder der blev opført nye Bygninger.

VILSLEV-SLÆGTEN*)

(*Table 9*)

DEN gamle Klokke — Stueuhret — der bærer Slægtsnavnene Jens Jensen og Anne Michelsdatter samt Aarstallet 1774 har ikke noget med disses Overtagelse af Gaarden eller deres Bryllup at gøre; den er først anskaffet længe efter. Man kan gætte paa, at den er bestilt til deres Sølvbryllup, som kunde fejres den 18. Oktober 1773, altsaa Aaret før; — eller maaske til Annes 50 Aars Fødselsdag, som indtraf i Aaret 1774; derom vides intet bestemt; men at en Fæstebonde har haft Raad til at anskaffe sig et saa kostbart og sjældent Stykke Bohave, vidner om en vis Velstand, hvad der sikkert ogsaa har været i dette Hjem. — Ved Byens Udskiiftning var Gaardens Jordtilligende blevet forøget. Man var blevet frigjort fra det hæmmende Fællesskab og kunde dyrke og drive sin Gaard efter Evne. Store Grundforbedringer var gennemført, Jorderne bragt i bedre Kultur og Hoveriet afløst. Der er meget, der tyder paa, at Kaarene kunde føles bedre, og Udsigten for de kommende Tider har været lysere, saa der er blevet Raad til Anskaffelse af det dyre Sejerværk.

Jens Jensen er født i August 1720 paa Gaarden, og allerede i 1841 — godt 20 Aar gammel — overtog han den i Fæste efter sin Fader. Derom fortæller Fæsteprotokollen, hvorefter Fæstebrevet, der er Transport fra Fader til Søn, her gengives:

Af Kjærgaards Fæsteprotokol (1720—86, Fol. 107).

„Jeg, Christopher Frederich von Gersdorff til Kjærgaard, Kgl. Majst. bestaltet Oberstliutenant af Cavaleri-Etat, kjender og vitterliggjør at have stæd og fæst, saasom jeg og herved stæder og fæster til Jens Jensen, barnefødt i Vilslef, den Trejskar Gaard sammesteds, som hans Fader, Jens Jensen, beboer, og nu godvilligen til samme opladt og afstanden haver, i ny Matrikul optagen for Hartkorn 4 Tdr. 2 Skpr. 1 Fjdr. — Trejskar Gaard, med al den Rettighed, som dertil ligger, og ligesom hans Formand brugt

*) Slægtstavler til Vilslev-Slægten findes i Bind III.

og fæst haver, fornævnte Jens Jensen nu udi Fæste skal nyde, bruge og beholde sin Livstid, og saa længe han deraf aarligen og til rette Tider svarer og betaler alle kongel. Majest. Contributioner, saavel som Landgilde efter Jordbogens Formelding, item svarer og klarerer den sædvanlige Hoveri, Ægt, Arbejde, som gjorde og givet hauer, saasom og Bygningen derpaa findes ved god Lige og Magt holder, og dem aarligen efter Loven at forbedre, ej tilstæder at noget af Gaardens Tilliggende bortlejes eller frahæves.

Løvrigt holde sig hans kgl. Majest. allernaadigste Love og Forordninger efterrettelig, med besømmelig Lydighed mod sin Husbond og her ansatte Fuldmægtig, alt under dette sit Fæstes Tab. Til Bekræftelse under min Haand og Signet.

Kjærgaard, den 19. Maj 1741.

C. F. Gersdorff. (Segl)“.

Dette Fæstebrev er som nævnt en alm. Transport af Fæste fra Fader til Søn; det meddeler ikke ret meget om Fæstevilkårene; ikke en Gang Fæsteafgiftens Størrelse er angivet. — Selve det originale Fæstebrev til Slægten er sandsynligvis meget gammelt og har bestaaet i flere Slægtled. Man faar dog lidt at vide af denne Fæsteoverdragelse. — Fader og Søn har haft samme Navn. Faderens og Sønnens Fæstevilkåar har været ens, endvidere, at der ikke blev paalagt Aftægtsyndelse til Forældrene, samt at Gaarden har været en mindre Gaard — en 3 Skaars Gaard.

Først 7 Aar efter Gaardens Overtagelse kom Jens Jensen i Ægteskab med *Anne Michelsdatter* — derom oplyser Vilslev Sogns Kirkebog: — „Den 21. Juli 1748 blev Jens Jensen og Anna Michelsdatter Trolovede, Copulerede Fredagen den 18. Oktober 1748.“

Trolovelsen skulde anmeldes til Præsten ved 5 Vidner, og Begivenheden fejredes med en Festlighed i Brudens Hjem. — I Trolovelsestiden — der alm. varede i 13 Uger — maatte de unge Folk ikke søge Bord og Seng sammen. Efter Trolovelsestidens Udløb foretoges Copulationen — eller Ægtevielsen — i Kirken; da først var Ægteskabet fuldbyrdet. Denne Form for Ægteskabets Indgaelse var efter gammel Skik og Brug bevaret, indtil Trolovelsen ved Kongelig Bevilling, udstedt 30. December 1778, blev ophævet.

Anne Michelsdatter var født 1724 paa Gaarden, Matr. Nr. 24 i Vilslev; denne var ogsaa en gammel Slægtsgaard, der laa paa Østsiden af „Vaasevejen“ ved Siden af Skolen. Den havde været i Slægtens Eje i umindelige Tider, men omkring Aarhundredskiftet 1900 blev Gaardens Jorder udstykkede og bortsolgte og Bygningerne paa nær et Hjørne af Stuehuset, nedbrudt.

Jens Jensen døde i Maj 1780. — I Vilslev Sogns Kirkebog læses: „26. Maj 1780 begravet Jens Jensen af Vilslev. — 59 Aar 9 Md. gl. — Døden skyldtes en ulykkelig Hændelse; han faldt ned fra Tækkeladet og brækkede sin Hals.“ — En Maaned efter Dødsfaldet blev der paa Gaarden afholdt Skifteforretning, og da denne fortæller en Del om Familien, anføres den her efter Hunderup Birks Skifteprotokol:

„Anno 1780 den 19. Juni — som rette 30 Dage efter at Jens Jensen i Vilslev ved Døden var afgangen — indfandt sig i bemeldte Afdødes Sterfboe*) paa Herskabets Vegne til Kjærgaard sammes Fuldmægtig, Lars Larsen, fra ibidem for efter bemeldte Afdøde at holde Registrering og Vurdering til paafølgende Skifte og Deling imellem Arvingerne, som ere Enke Anne Michelsdatter paa den ene og hendes med den salig Mand i Ægteskab avlede Børn paa den anden Side, som ere:

En Datter, Maren, gift med Peder Joensen her i Byen,

En Datter, Johanne, gift med Niels Hansen ibedem.

En Datter, Anne, ugift, hjemme hos sin Moder, 25 Aar.

En Søn, Michel Jensen, 20 Aar og

En Søn, Jens Jensen, 17 Aar gammel, ligeledes begge hos deres Moder.

Af fornæfnte var ellers tilstede Enken med hendes antagne Lavværg, Niels Pedersen her af Byen, samt Peder Joensen og Niels Hansen paa deres Hustruers Vegne. For Datteren, Anne, var til Stede som Formynder, hendes Morbroder og Fadersøsters Mand, Peder Michelsen; for Sønnerne var til Stæde som Curator og Formynder deres Morbroder Morten Michelsen**) her af Byen; saa vare og tilstæde som Vurderingsmænd og Testes Ejler Vindfeldt og Terman Clausen, ligeledes her af Byen, og efterat der var gjort Beregning over Boets Formue og dens Besvær, saa gik fornæfnte Enke med Lavværg ind paa at ville give hendes Børn i fædrene og mødrene Arv, saaledes i Henseende til hendes slette Helbred ville hun afstaa Gaarden til en af hendes ugifte (Sønner) Børn, som da skal svare hende Livsophold. De andre

*) Dødsbo.

**) Ejer af Gaarden Matr. Nr. 24.

skal derimod have, saasom Maren og Anne Jensdøttre, hver 46 Rd. 4 Mark, hvilke udbetales til den første eller hendes Mand, Peder Joensen, imod Afkald, naar de ej længere ville lade dem staa uden Rente. Annes bliver staaende uden Rente i 2de Aar fra Dato at regne. Ermeldte Anne skal desuden have en forsvarlig Kiste og Seng, ligesom hendes gifte Søstre allerede har bekommen. Endelig skal efter Enkens Død ald hendes Lif- og Gangklæder deles imellem foranmeldte Maren og Anne Jensdøttre. Hvad den 3die Datter angaar, da hafte hun allerede faaet sin Andel her ud af Gaarden, og hvorfor hendes Mand hafer givet Afkald saavel for Fader- som mødrene Arv, hvilket fornæfnte, Niels Hansen, tilstod at være rigtig. En af Sønnerne tiltænkte hun Gaarden, og den anden derimod skal have i fædrene og mødrene Arv 93 Rd. 2 Mark — skriver halvfemsindstyre og trej Rigsdaler og to Mark — hvilke bliver staaende i Gaarden uden Rente, til den som skal flytte af Gaarden fylder sine 24 Aar. Den skal desuden have ald hans salig Faders Lif- og Gangklæder. Imidlertid forbliver de hos Moderen og arbejder med hende for Føde og Klæder, saalænge de paa begge Sider finder sig fornøjet, ligesom og Enken forbliver ved hendes salig Mands Fæste saalænge hun finder det forgodt, og i den Tid ej alene holder Gaarden i forsvarlig Stand, men endog betaler alle af den svarende Udgifter.

Med foranstaaende af Enken gjorde Tilbud erklærede samtlige Arvinger saavel de myndige som de umyndige med Curator og Formyndr sig tilfredse og i alle Maader velfornøjet, og dernæst var alle begjærende, at Skiftet maatte sluttet, og da de alle paa foranførte Maade var forenet samt tillige forsikrede at holde Skifteforvalteren uden An- og Tilsvær i alle Maader, saa blev dette Skifte i Venlighed sluttet og med samtliges Hænders Underskrift bekræftet.

Datum Sterfboen i Wilslef ut supra — L. Larsen.

Enken med Laugværge A.M.D. — Niels Pedersen.

Paa vore Hustruers Vegne. Peder Joensen, Niels Hansen.

Paa den umyndiges Vegne. Peder Michelsen.

Med Curator og Formyndr. Michel Jensen, Jens Jensen.

Morten Michelsen.

Overværende Mænd og Testes.

Ejlert Vindfeldt og Terman Clausen.“

Endskønt Anna Michelsdatters Helbred i Følge Skifteordlyden ikke var godt, var hendes Saga dog langt fra ude endnu. Selv beholdt hun Gaarden i Fæste. Hendes Dreng, der var de yngste af

Børneflokken, havde ikke naaet Myndighedsalderen, da deres Fader døde, Michel var kun 20 Aar og Jens 17 Aar den Gang. Det havde vel været Meningen, at den yngste skulde have haft Gaarden i Fæste, naar hans Søkende var enten bortgiftede eller havde faaet en selvstændig Stilling; han havde jo ogsaa faaet baade Faderens og Farfaderens Navn, det hørte til Gaarden. — Men det skulde gaa helt anderledes, som vi nu skal høre.

Som før nævnt døde Fru Margrethe Rosenørn til Kjærgaard i Maj 1786, og den 25. og 26. Oktober samme Aar blev Fæstegaardene i Vilslev bortsolgt ved offentlig Auktion til Fæsterne. Ved denne Auktion købte Anna Michelsdatters ældste Søn, Michel Jensen, der nu havde naaet Myndighedsalderen — paa sin Møders Vegne — Gaarden til sig selv. Derom fortæller Skødet paa Gaarden, der er udstedt 10. Januar 1789, og derfor her anføres i sin Helhed:

Stempel No 14.
Sex og en halv Rigsdaler. Nr. 232.
1789.

„Lars Larsen af Vilslev, Kongelig Majestæts Birkedommer og Skriver til Hunderup Birk, gjør vitterlig, at Aar 1786 den 25. og 26. Oktober, haver Jens Jensens Enke af Vilslev ved den udi Sterfboen efter afgangne Frue Oberst-Lieutenantinde Gersdorff og Kjærgaard Gaard og Gods anstillede Auktion, i Kommission af hendes Søn, Michel Jensen, som højstbydende tilkjøbt ham sin paaboende Gaard i bemeldte Vilslev Sogn og By, Hunderup Birk, staaende for Hartkorn 6 Tdr. 1 Skp. 0 Fjd. 2 Album for den Summa 1229 Rd. 1 Mark, og at samme rigtig er betalt, viser den derfor udstedte Kvittering, dateret Herningsholm den 21. Juli 1788, og da fornævnte Michel Jensen saaledes for mig har bevist, at Kjøbesummen, 1229 Rd. 1 M. med Renter og videre er betalt, saa i Kraft af den kongl. allernaadigste Forordning om Auktionsværket i Danmark dateret 19. December 1693, skøder og overleverer jeg herved paa Embedsvegne, som Auktions-Direktør i Hunderup Birk fra velbemeldte afdøde Frue Oberst Lieutenantinde Gersdorffs høje respektive Arvinger til nævnte Michel Jensen og hans Arvinger fornævnte, tilkjøbte og paaboende Sted af Hartkorn 6 Tdr. 1 Skp. 0 Fjdk. 2 Album med al den Rettighed og Herlighed, som dertil retteligen henhører, intet i nogen Maade undtagen være sig af Grund, Bygning, Besætning, Ægter og Arbejde, Ager, Eng, Rørtag, Forte, Fællig, Hede, Kjær, Krat, Mose, Fiskevand og Fægang, Tørvegroft og Lyngslet, vaadt og tørt,

inden og uden Markskjel, alt saaledes som han samme efter Lov og Forordninger maa nyde og bruge og in Specie efter de til Kjøberens Efterretning paa Auktionsstedet bekendtgjorde Conditioner, som i Auktionsprotokollen er indførte. Hvorfor og højbemidlede respektive Arvinger efter denne Dag ingen videre Lod eller Del kan eller bør have til eller udi bemeldte Sted og det rette Tiliggende, men da de derfor efter Kvitteringens Indhold har oppebaaret fornøjelig Betaling. Saa bør de som Sælgere og deres høje Arvinger for dette Kjøb være Kjøberens faste Hjemmel efter Loven.

Dette Auktionsskøde maa uden Kald og Varsel læses og protokolleres ved, hvad Retten fornødent eragter. — Til Stadfæstelse under min Haand og Segl.

Vilslev, den 10. Januar 1789.

L. Larsen.

Læst for Retten paa Hunderup Birks Ting. Fredag den 6. Oktober 1789 og Protokollen tilført Fol. 311.

L. Larsen.
(Segl).

Anna Michelsdatter blev begravet paa Vilslev Kirkegaard den 3. Februar 1790, 66 Aar gammel. Hun og hendes Mand, Jens Jensen, havde hele deres Tid været Fæstebønder. Deres Liv faldt i en bevæget, men god Tid; de oplevede Udskiftningen af Gaardene i Vilslev, Hoveriets Afskaffelse og en Opgangstid for den forkuede Bondestand. Ja, Anna Michelsdatter oplevede endda Overgangen fra Fæste til Selveje. — Hendes Søn, Michel, blev den første Selvejer paa den gamle Slægtsgaard ligesom hendes øvrige Børn paa deres Ejendomme. Hun oplevede at se Bønderne i Vilslev gaa Fremtiden i Møde med store Forhaabninger og lyse Drømme.

Jens Jensen og Anna Michelsdatter havde 5 Børn:

1. Maren Jensdatter, født 1749.
2. Johanne Jensdatter, født 1751.
3. Anne Jensdatter, født 1755.
4. Michel Jensen, født 1760.
5. Jens Jensen, født 1763.

Disse bliver omtalt i Rækkefølge efter Alder, med Undtagelse af den, der overtager Slægtsgaarden i Vilslev; han vil blive om-

talt først, fordi jeg har gjort den gamle Gaard, Matr. Nr. 9, til det centrale i denne Slægtshistorie, det Sted, hvor alle de Slægtslinjer, der bliver behandlede, er udgaaet fra; saaledes vil denne Gaards Historie blive færdigskrevet først sammen med de af Slægten, der har boet og levet deres Liv i den, medens de øvrige, der er gaaet ud fra den, selv har startet nye Hjem. I den gamle Gaard har de allesammen Rod, herfra gik deres Verden ud til vidt forskellige Steder.

IV. *Michel Jensen* er født i Vilslev 1760, hans Fødselsdag har ikke kunnet opspores. Han er den ældste af Jens Jensens og Anna Michelsdatters Sønner, men den 4de i Rækken af Børneflokket. Han overtog som nævnt Slægtsgaarden som Selveje 1789 og var den første Selvejer paa Gaarden i Slægten. Han ansaas, i hvert Fald blandt de ældre Slægtsmedlemmer, for at være Slægtens betydeligste Mand; der blev i flere Generationer set op til ham som Eksempel til Efterfølgelse, hvad han sikkert nok ogsaa var værdig til. — Han har været en dygtig og handlekraftig Mand, der dog til Tider synes at have været noget stejl og haardhændet. Der lever endnu en Del Historier om ham i Slægten, der fortæller om hans Virksomhed og Vandel. — Som ung Karl skal han have været ualmindelig dygtig til Arbejde. Han var ikke rar at have foran i Arbejdet, da ingen kunde følge eller hamle op med ham. Der fortælles saaledes, at han ene Mand har slaaget Græsset med Le i hele Langer — 3 Tdr. Land Eng — paa et Døgn, et Arbejde, der ellers skulde 3 Mand til i et Døgn. — Der gaar ogsaa adskillige Fortællinger om Michel Jensens Overtagelse af Gaarden sat i Forbindelse med hans Giftermaal, men skønt forskelligt fortalt er de dog i det hele samstemmende og bærer Præg af Rigtighed: „Enken, hans Mor, havde fæstet en Datter fra Breumgaarden i Darum som Tjenestepige paa Gaarden. Hun hed Maren og var en ualmindelig dygtig Pige, der i alle Maader var Michel Jensen jævnbyrdig i Arbejdet. De passede godt sammen og blev Kærestefolk, men Maren var en fattig Pige. Da han skulde overtage Gaarden til Selveje og præstere den dermed forbundne Udbetaling, har han vist ikke set Udveje til at kunne gifte sig med Maren uden at maatte give Afkald paa Gaarden. Der fortælles, at en Dag, han stod paa Loftet og var i Færd med at maale Korn

i Sække, — det blev nok en lang Dag, — bestemte han sig til at bryde med Maren, skønt det faldt ham svært. — Derefter friede han til Plejedatteren „Lisbeth“ i Præstegaarden, som gav ham sit „Ja“. — Hun havde vistnok Penge.“*)

En anden fortæller Historien saaledes:

„Pigen fra Breumbanke Gaarden i Darum, der tjente hos Jens Jensens Enke, hed Maren, hun var forlovet med Sønnen, Michel Jensen. De passede godt sammen; thi hun var ligesom han en rask og dygtig Pige. Michel Jensen var en dygtig Høstkarl, og naar hun bandt Korn op efter ham, blev der noget bestilt i Marken, men hun kunde dog ikke følge med ham, thi han kunde arbejde for 3 Mand, om det skulde være. Naar de høstede, havde han hende ofte foran sig i Skaaret (d. v. s. hun var et Skaar bag-efter) — selv om Skaarene var saa lange som paa „Langagrene“. Men trods hendes Dygtighed og deres gensidige Kærlighed, foretrak han dog Pigen fra Præstegaarden.“**)

At Michel Jensen har været Kæreste med Maren fra Breumbankegaarden er sikkert rigtignok, men hvorfor og hvorledes Forlovelsen gik overstyr, fremgaar dog mest sandsynlig af den følgende Historie, som er fortalt af én af hans Børnebørn:**)

„En Dag i Aaret 1789 fik Anne Michelsdatter Besøg af Præstenken, Anne Marie Henriksen — Knud Langs Enke. — Hun havde et meget vigtigt Ærinde; hos hende havde *Lisbeth Lauridsdatter* fra Uldum — af Øster Snede-Slægten — nu været i 14 Aar som Plejedatter, hun var en god og dygtig Pige, som hun syntes kunde være en passende Kone til hendes Søn, Michel Jensen, hvis dette Parti kunde laves i Stand. Med Hensyn til Overtagelsen af Gaarden vidste hun ogsaa gode Udveje. Da hun erfarede, at Michel Jensen havde opsparet et Par Hundrede Rigsdaler, vilde Lisbeth af hende faa noget lignende i Medgift. — Resten, de 800 Rd., som han skulde bruge til Gaardens Udbetaling, kunde han laane hos hende mod Pant i Gaarden, og saa var den Sag klaret.

De to gamle Damer har drøftet Storpolitik, og de har sikkert haft let ved at blive enige. — Michel Jensen var beskæftiget paa Loftet med at maale Korn i Sække. Da Damerne havde færdig-

**) Efter Kirsten Nielsen Lang, Darum.

*) Efter Dorthea Brogaard, Trekroner.

behandlet Planerne, gik der Bud efter ham, hvorefter Sagen blev forelagt ham til Overvejelse og Godkendelse. Michel Jensen havde hørt paa Tilbudet, men gav intet Svar og gik til sit Arbejde paa Loftet igen. Det var mod Aften; og der fortaltes, at han blev paa Loftet den hele Nat; han havde siddet paa en Sæk Korn. Det har nok været svært for ham at træffe sit Valg. — Maren, hans Hjertenskær og „rive Ganning“ paa den ene Side — og Lisbeth, han kendte som en god Pige, og dertil Gaardens Pengesager ved Købet ordnet med det samme, paa den anden Side, har sikkert været alvorlige Vilkaar for denne Ungersvend at blive stillet overfor. — Næste Morgen kom han ned fra Loftet, gik lige ind til Moderen i Sovekammeret og sagde: — „Ja, Muer, saa ka do godt skik Bøj ætter æ Præjstkuen, saa tejer a Lisbeth.“

I Michel Jensens efterladte Papirer findes en kvitteret Panteobligation, der fortæller, at han den 16. Juni 1789 har modtaget et Laan af Madam Lang i Vilslev Præstegaard paa 800 Rigsdaler, og at Laanet er tilbagebetalt til hendes Arvinger — Sønner — den 13. Juni 1811.

Det varede dog 3 Aar efter denne Handel, før Michel Jensen og Lisbeth holdt deres Bryllup, Forholdet til Maren, hans gamle Kæreste, skulde vel først afvikles paa en sømmelig Maade.

Først den 11. Maj 1792 fejredes deres Bryllup, hans Moder, Anne Michelsdatter, oplevede ikke denne Begivenhed; hun var død 2 Aar før, medens Lisbeths Plejemoder, Præsteenken Madam Lang, levede i 3 Aar efter deres Bryllup. — Nu var ogsaa den yngste af de jydsk Piger naaet i Havn — Eventyret var endt, ogsaa hun havde fundet sin Prins — og et lille Kongerige.

Skønt Michel Jensen og Lisbeth var Modsætninger af Natur, blev deres Forhold i Ægteskabet dog godt; de udfyldte hinanden paa en god Maade; han var ivrig og virksom, — hun stille og godmodig; han var altid i Arbejde og Aktivitet, medens hun var noget tilbøjelig til Drømmeri, Tanker om Barndomshjemmet i det mere idylliske Østjylland, Opholdet i Præstehjemmet i Ungdomsaarene har vel nok nu og da optaget hende. Overgangen derfra og til Husmoderstillingen i den travle Bondegaard var jo ogsaa stor. Men hun var Pladsen voksen, hun var en udmærket Husmoder, der var særdeles dygtig til Madlavning, Husorden og hvad andet, der hørte til i et Bondehjem dengang. Der fortælles,

at mange af Byens Gaardmandskoner gerne søgte til hende om Raad og Vejledning til deres Husførelser, hvilke hun altid beredvilligt ydede. Ogsaa Havebrug havde hun, ligesom sin Søster Maren, der blev gift med Birkedommeren, Interesse for — dette er sikkert noget medfødt fra Slægten i Øster Snede. Det er øjensynligt, at denne Interesse har forplantet sig — er gaaet i Arv — til de senere Generationer i Slægten efter „de jyske Piger“. Man overraskes ikke saa sjældent over at se — endog unge — Slægtsmedlemmer efter dem med stærkt udpræget Lyst til og Interesse for Havebrug, uden at de aner eller har det mindste Kendskab til dem.

Af Havebrug i Vilslev paa den Tid var der ikke andet, hvis der overhovedet var noget, end et tarveligt inddiget Stykke Jord ved Huset, der kaldtes en „Kaalgaard“. — Diget, der skulde hegne og give Læ for Kaalgaarden, var gerne tilplantet med „Bukke-tjørn“; indenfor dette fandtes der saa nogle Hyldebuske, lidt Grønkaal, Kartofler og maaske nogle Krydderurter. — Lisbeth fik Digerne jævnet omkring Kaalgaarden foran Stuehuset ved den gamle Gaard. I Stedet for blev der rundt om Haven plantet Birk. Disse Birketræer, der efterhaanden voksede stærkt til, var meget smukke og pyntelige med deres lyse Løv og hvide Bark. De var allesammen hentede som smaa Træer i Vilslev Mose. — Foran Storstuens Dør — Ligdøren — ud til Haven blev der plantet et Par Kastanietræer, en ved hver Side af Døren, de voksede om Kap med Birketræerne og blev meget store. De var især smukke, naar de stod i Blomst. Desuden var der i Haven plantet en Del Frugttræer, Æbler, Pærer og Blommer, men medens Løvtræerne — Birkene — voksede til, saa de snart overskyggede hele Haven, gik de fleste af Frugttræerne til Grunde, de kom ikke til at bære nævneværdig Frugt. — Kun et Pæretæ — en Bergamot — der var plantet midt i Haven, kunde klare sig mellem Birkene; det voksede stærkt til og blev et mægtigt Træ, der vistnok har haft nogle af sine Rødder strakt ind under Gaardens Møddingsted Vest for Opkørselen til Gaarden. — Dette Pæretæ, der nu — 1935 — er langt over Hundrede Aar gammel, har i mange Aar baaret og bærer endnu store Mængder af Frugt. Næsten alle i Byen kendte og har spist af disse Pærer. Det var vist ikke særlig fin Frugt. De skulde spises paa et tidligt Modenhedsstade, der

kun varede kort; de blev hurtig melede og tørre, og saa virkede de trykkende i Maven. Paa et endnu senere Modenhedsstade blev de bløde og saftige, men vamble; gemmes kunde de ikke. Men i den Tid, de var spisefærdige, blev de uddelt mellem Byens Folk, og de blev spist med god Appetit, thi Frugt var jo dengang en sjælden Vare paa disse Egne.

Kastanietræerne, Pæretræet og de andre Frugttræer havde Lisbeth selv tiltrukket af udsaaede Frugtkerner. Vest for Opkørselen fra Gaden til Gaarden, langs Møddingstedets Afløb, blev der anlagt en Køkkenhave eller Kaalgaard, som den kaldtes; i denne fandtes foruden Kartofler, Kaal og andre Køkkenurter ogsaa en Del Frugtbuske og et Blomsterbed; mellem Køkkenhaven og Møddingstedet blev der plantet en Række Asketræer, hvoraf et enkelt staar endnu — 1935 — ogsaa dette er langt over Hundrede Aar gammelt.

Ogsaa i Stuerne begyndte Lisbeth at reformere. Lergulvene blev efterhaanden erstattede med Trægulve, og det tarvelige Bohave, der var, maatte give Plads for mere moderne Møbler; der blev anskaffet Schatol, Sofa, Borde og Stole; ogsaa Kakkellovne blev vistnok fornyede. Bilæggerovnene blev i Dagligstue og Lillestue erstattede med Etagekakkellovne. Det aabne Ildsted i Køkkenet blev afløst af et meget stort Komfur med 3 Fyrsteder og mindst 6 Kogehuller. Nogle af Møblerne var vistnok medbragt som Udstyr eller Arv fra Præstegaarden.

Hos en Dattersøn efter Lisbeth — Michel Gravesen, Mulvad, nu Bramminge — findes endnu følgende Møbler, som skal være kommet fra Præstegaarden og er gaaet i Arv til ham: 1 Schatol, 1 Dragkiste, som er meget pæne, samt en Kiste med Navn og et Par malede Urtepotter. — Ogsaa hos en Sønnesøn i Darum — Peder Lang — fandtes et schatollignende Møbel med Skab, der var beslaaet med Sølv-Zirater; det var meget smukt og skal ogsaa være gaaet i Arv efter Præsteenken.

Gamle Jeppe Mikkelsen, der som Plejebarn kom i Gaarden hos Mikkil Jensen og Lisbeth og der havde sit Hjem og Tilhold i over 70 Aar, har meddelt det foranstaaende om Have og Hus, og om sine Plejeforældre. Lisbeth skildrer han saaledes: „Hun var en pæn Kone, rank af Legemsbygning, et særpræget Ansigt med store, gode, ærlige Øjne, en noget høj, kraftig, men

velformet Næse; hun var godmodig, men vistnok noget forfængelig.“

Følgende Fortællinger tegner et lille Billede af Michel Jensen: „Han var en lille, ivrig og ilter Mand, der altid havde travlt. Naar han kørte Hø fra Engene, skulde det altid gaa med Fart, saa snart Vognen var læsset og forspændt, sprang han paa Ryggen af den „nærmere“ Hest og red med Læsset bag efter sig, mest i Trav, hjemad med Høet. I Engene var der dengang ingen Grøfter, saa man kunde køre overalt; indgrøftede Veje — anlagt som nu — fandtes ikke. — Han væltede ofte.“*)

„Michel Jensen handlede en Del med Kvæg og Heste. Han købte mange Stude rundt omkring, baade paa Egnen og længere borte. Naar han var paa Handelen, var han gerne kørende. For Vognen havde han en broget Hest, som han kørte med i mange Aar. Michel Jensen og den brogede Hest var kendt viden om. Hesten var jo kendelig paa lang Afstand, og den og dens Husbond var gerne velkomne Gæster. En Handelsmand var altid velset; det gav jo en Skilling, hvis man havde noget, der kunde sælges. — Hesten blev meget gammel; da den ikke kunde mere, skulde den skydes; den blev ført om i Toften bag ved Gaarden, hvor den skulde begraves. Michel Jensen vilde selv skyde den; men da det kom til Stykket, kneb det for ham at dræbe den gamle trofaste Fælle. Han rystede paa Haanden og skød fejl, — Sønnen maatte tage Bøssen fra ham og skyde Hesten.“**)

Det blev gode økonomiske Opgangstider, Michel Jensen og Lisbeth kom til at virke under i de første 25 Aar af deres Ægteskab, men derefter kom Statsbankerotten 1813, som medførte den voldsomme Landbrugskrise, der satte ind i 1818 og bevirkede, at mange Bønder maatte forlade Hus og Hjem. Modløsheden greb de fleste, saa de blev sløje og selvopgivende. — Michel Jensen og Lisbeth havde dog faaet betalt deres Gæld og endda faaet Gaardens Jordtilligender betydeligt forøgede, ligesom de ogsaa havde faaet Besætningen og Gaardens Drift i det hele meget forbedret; men alligevel følte Omslagets Voldsomhed ogsaa for dem. — Der fortælles, at Michel Jensen skal have været meget nedtrykt efter Katastrofen. Han sagde til sin Kone: — „Der kan

*) Efter Niels Skytte i Vilslev.

***) Efter Michel Gravesen, Mulvad.

du se, Lisbeth, hvad vi har for al vor Slid og Stræben, nu kommer vi maaske til at gaa fra Gaarden alligevel.“ — Naa, Michel Jensen klarede sig endda, han var ikke saa let at slaa ned. Da de andre Bønder i Byen gav sig til at sælge løs af deres Jord for at klare Terminerne, gav han sig til at købe Jord, selv om han ofte maatte laane Pengene til Betalingen.

Michel Jensen kom ogsaa til at spille en Rolle i Byen som Foregangsmand. Det var ham, der blev Ophavsmanden til Langerdiges Opførelse langs Kongeaaen i de laveste Enge. Aaens idelige Oversvømmelser var især i Sommertiden til stor Fortræd; det blev afværget ved Digets Fremkomst. — Ligeledes var det paa hans Initiativ, at de laveste Enge blev indgrøftede og fik en forbedret Vandafledning. — Disse, som derefter fik Navnet „Grøft“, var de første Fenner, der blev indgrøftede i Vilslev Enge. — Forbilledet og Nyttten var som nævnt allerede givet ved Indgrøftningen i Kær og Tofter.

Ogsaa Vandafledningen fra den øvrige Del af Engene søgte han at faa forbedret — al Vandet fra Engene blev ledet ud i Kongeaaen ved „Føllehave“s Østside mellem denne og „Langer“, der var det laveste Sted i Engene. Her løb alle Vandafledningsgrøfter sammen fra Engene og Kærrene. — Fra Vest-Store-Fennerne ved Havet, førtes Vandet mod Øst forbi Nordenden af „Hemmesbroenge“ til „Grøft“, ligeledes fra Nord-Store-Fenner mod Syd til „Grøft“-Engenes Sydende, hvor den løb sammen med det fra Vest-Store-Fennerne kommende Vandløb; herfra fortsatte Vandløbet mod Øst til „Slauge“, hvor en Vandafledningsgrøft Syd paa — mellem Hemmesbroenge og Østenderne af „Slauge“ — stødte til. Herfra gik Vandløbet videre mod Øst mellem „Slauge“ og „Hindhøj“, hvor det ved disse Enges Østende løb ud i „Føllehave“-Afledningsgrøften, der kom fra Nord, hvor den var forgrenet med Vandløb fra Koagre, Kær og Tofter. — De lave Grøftenge, hvortil Vandtilstrømningen i Regntiden var særlig stor, trængte selvfølgelig haardt til Indgrøftning og Vandafledning. Disse Foranstaltninger gennemførtes i Aaret 1802, men foregik ikke uden stor Modstand med Proces eller Sagsanlæg mod Michel Jensen, der dog vandt Sagen.

Michel Jensen var ogsaa i mange Aar Byens „Oldermand“ eller „Poldmand“, som det kaldtes her og i hele Marsken langs

Slesvigs Vestkyst. — Nogle har ment, at Navnet „Poldermand“ bare skulde være en Forvanskning af Navnet „Oldermænd“ med et „P“ foran, men saadan er det ikke. Sagen med denne Navneforandring forholder sig saaledes:

„For nogle Hundrede Aar siden var Marskengene ikke et stort fast sammenhængende Hele som nu. I Engene fandtes en Masse „Vejler“ — Smaarender med stillestaaende Vand, — der skadede Engene meget baade med Hensyn til Græsning og Højbjergning. — Jordstykkerne, som disse „Vejler“ omgav, kaldtes „Polder“. — Disse „Polder“ og „Vejler“ kan endnu ses udendigs langs Marskens Vestkyst.

En af Oldermændenes vigtigste Opgaver i disse Egne var hvert Foraar at sørge for, at Vandet fra disse „Vejler“ blev fjernet enten ved Vandafledning, Beplantning, Belægning med Græstørv — Sadder — eller ved Opfyldning, saa „Polderne“ blev tilgængelige baade for græssende Dyr og for Køretøjer. — Derfra stammer Navnet „Poldermand“ eller „Poldmand“ i Stedet for „Oldermænd“, som ellers bruges over det meste af Danmark.“

Skønt Fællesskabet forlængst var ophævet, og „Vejlerne“ vel ogsaa for det meste opfyldte og udgravede, opretholdtes Oldermændene og Grandestævnet dog i Byen endnu; der var jo adskillige Sager, der skulde røgtes og varetages i Fællesskab, og anden Form for Sogneraad kendtes ikke. Her skal blot nævnes: Vejenes Vedligeholdelse, Markvejenes Udlejning, Vandløbenes Oprensning, Markmandsinstitutionen, Byhyrden skulde lejes, Bytyren, Maltkøllen og Tegloven, hørte altsammen med under fælles Interesser. Skole, Kirke og Fattigvæsen hørte dog nok ikke endnu ind under Bygrandens og Oldermændens Virkefelt, men ordnedes ad andre Veje.

Michel Jensen har, trolig nok, været en betydelig Mand i sin By. Han var ikke alene en dygtig og virksom Mand, men han var ogsaa Ejer af Byens største Bondegaard og havde paa en Maade baade Birkedommeren og Præsten i Byen til Svogre, hvilket sikkert ogsaa betød en Del i disse Tider.

I Hjemmet voksede en stor Flok raske og dygtige Børn op. Men da de blev voksne, vilde de følge deres Hjertes Trang og selv bestemme eller vælge deres Ægtefæller. Dette vilde Michel Jensen imidlertid ikke vide noget af; han vidste, hvad det vilde

sige at komme til at leve under fattige Kaar, og at Armod hurtig fortærer Kærligheden. Han vilde selv bestemme, hvem der var værdige til at ægte hans Børn. Men da flere af Børnene havde faaet en god Del af Michel Jensens stejle Karakter og Viljestyrke i Arv, kom det flere Gange til voldsomme og oprivende Affærer, mellem Fader og Børn, der dog mest førte til, at Faderen satte sin Vilje igennem. — Han har vel nok husket sine egne Kærlighedsaffærer, og Erfaringen har vel overbevist ham om, at Forstand er solidere at bygge paa en Følelse, at Fejltagelser lettere sker ved Sindspaavirkning end ved Omtanke. Paa den Tid var det jo ogsaa noget uhørt, at Ægteskaber kunde indgaaes af egen fri Vilje uden Forældrenes Samtykke — eller, som det hedder i Visen:

„Se dengang var ej Talen
om eget Valg, nej, Mor og Far
bestemte Hr. Gemalen,
og saa var Sagen klar.
Saa snart man foreslog ham,
hu, ha! slog ham,
saa nejed man og tog ham
og takkede dertil.“

Michel Jensen døde den 2. Maj 1825, 66 Aar gl. Ved Dødsantegnelsen i Kirkebogen har Præsten anført, at han var „Opsynsmand“ uden anden Forklaring. — Præsten har sikkert kendt Navnet „Poldmand“ og ikke dets Oprindelse, men vidst, at det betød noget med Opsyn eller Tilsyn med Byens offentlige Arbejder og Fællesskab; han har sikkert fundet Betegnelsen Opsynsmand mere oplysende end Poldmand — ell. Oldermænd. — Hans Hustru, Lisbeth Lauridsdatter, overlevede ham i ca. 7 Aar; hun døde den 20. Februar 1832, 69 Aar gl. — Deres Grave er paa Vilslev Kirkegaard lige Nord og midt for Kirkehuset i Gaarden, Matr. Nr. 9's Familiegravsted.

I Ægteskabet var der 7 Børn, 3 Piger og 4 Dreng:

1. *Anna Michelsdatter*, født 7. Oktbr. 1793. — Se Tavle 11.
2. *Jens Michelsen*, døbt 2. Novbr. 1795. — Se Tavle 10.
3. *Laust Michelsen*, døbt 3. Decbr. 1797. — Se Tavle 12.
4. *Niels Lang Michelsen*, døbt 25. Aug. 1799. — Se Tavle 13a og 13b.

5. *Mette Michelsdatter*, døbt 29. Nov. 1801. — Se Tavle 14.
6. *Ingeborg Michelsdatter*, døbt 2. April 1804. — Se Tavle 15.
7. *Poul Lang Michelsen*, døbt 10. Nov. 1805, død 10. Decbr. 1805, 6 Uger gammel. Han fik Navn efter Moderens Plejebroder, Poul Lang, den mislykkede Student, der boede ugift hjemme i Præstegaarden, og som Lisbeth var vokset op sammen med.

Michel Jensens Søkende:

(Tavle 9)

I. *Maren Jensdatter*, døbt 27. April 1749, er Jens Jensens og Anna Michelsdatters ældste Barn. Hun blev gift 17. Juli 1769, kun 20 Aar gammel, med Fæstegaardmand *Peder Joensen* i Vilslev, hvor han var født og døbt 30. Maj 1728. Han var altsaa 20 Aar ældre end Maren. — Hans Forældre var Joen Pedersen og Hustru, Margrethe Villadsdatter, der var Husmandsfolk i Vilslev. — Peder Joensen var den ældste af 6 Søkende; hans yngste Broder, der hed Frantz Joensen blev Ejer af og Stamfader til den kendte Slægt, der ejede Gaarden, Matr. Nr. 10 i Vilslev, og som den sidder inde med endnu — 1942.

Gaarden, Peder Joensen og Maren Jensdatter havde i Fæste, laa vestligst paa den nordre Række af Bygninger i Byen lidt Nordvest for, hvor Gyden drejer fra Gaden mod Syd. Gaarden er nu nedlagt, men ved Matrikuleringen i 1844 fik den Matr. Nr. 31 i Vilslev. Den er ligesom Byens øvrige Gaarde i Aaret 1786 købt til Selveje fra Herregaarden Kjærgaard. Den har fra den Tid sandsynligvis været behæftet med megen Gæld af hvilken Grund en Del af dens Jordtilliggende sikkert nok er blevet solgt ret snart efter Overtagelsen.

Det er ikke meget, man har kunnet faa oplyst om Maren og Peder Joensen. Det mest bemærkelsesværdige er næsten, at de har haft en meget stor Børneflokk, ialt 11 Børn, i et 23-aarigt Ægteskab, hvoraf de 10 var levende, da Faderen døde i Julen 1792. Han blev begravet den 3. Januar 1793 i Vilslev, 64 Aar gl.

Godt et Par Maaneder efter hans Død blev der holdt en Skifteforretning paa Ejendommen, der fortæller noget, men ikke ret meget om Familien og deres Omstændigheder.

Denne Skifteforretning er ikke indført i Ribe Herreds Skifteprotokol, men findes som et løst Bilag dertil og er mærket „Nr. 13“. — Det var i disse Aar, at Hunderup Birk blev nedlagt, mens Vilslev Sogn endnu ikke var blevet endelig henlagt under et andet Herred:

— „Skifteforretning efter Peder Joensen i Vilslev er begyndt og sluttet den 11. Marts og ratificeret 31. December 1793.

Anno 1793, den 11. Marts, indfandt sig i Vilslef i afgangne Boelsmand Peder Joensens Sterfboe — paa den høje Skifteforvalter, højvelbaarne Hr. Stiftamtmand v. Hellfrieds samt Birke-dommer, Hr. Raadmand Lunds Vegne — Chr. Hermansen af Ribe med 2-de tiltagne Testes og Vurderingsmænd navnl. Graus Pedersen og Thomas Jensen begge af Vilslef for at foretage lovlig Skifte imellem den afdødes Enke, Maren Jensdatter, og de i deres Ægteskab sammenavlede Børn, som er 10 i Tallet, nemlig:

En Søn, Joen Pedersen	24	Aar gl.
„ Søn, Jens Pedersen	20	Aar gl.
„ Søn, Laust Pedersen	18	Aar gl.
„ Søn, Jens Michael Pedersen	11	Aar gl.
„ Søn, Jacob Carsten Pedersen	8	Aar gl.
„ Søn, Willads Peder Pedersen	5	Aar gl.
„ Søn, Frands Pedersen	1½	Aar gl.
„ Datter, Margrethe Pedersdatter	21	Aar gl.
„ Datter, Anna Pedersdatter	16	Aar gl.
„ Datter, Anne Marie Pedersdatter	13	Aar gl.

Ved Forretningen var nærværende Enken med hendes Laugværge, Michel Jensen, Vilslef, og som Curator for Joen Pedersen samt som Formynder for Anna Pedersdatter, Christen Michelsen af Gredsted. Jens var selv nærværende med Curator, Sognefogden Terman Clausen, som tillige paatog sig Formynderskabet for Laust, — for Jens Michael og Jacob Carsten, Søren Hansen Slot af Vilslef, for Villads Peder og Anna Marie, Hans Olesen Slot og endelig for Margrethe, som er i Kjøbenhavn, og Frands, Frands Joensen af Vilslef, udi hvis samtlig hos og overværelse blev foretaget Registrering og Vurdering saaledes:

	Rdl.	Mk.	Sk.
Stervbohuset staaende for Hartkorn 3 Skpr. med dens Tilliggende blev vurderet for.....	115	0	0
1 Stueriser	2	0	0
1 Fyrbord	0	1	0
2 Tinfade	0	1	0

	Rdl.	Mk.	Sk.
2 Tallerkener	0	0	10
1 Krus med Tin Laag	0	0	2
2 hvid sten fade	0	0	4
1 Tabelet	0	0	4
1 Tin Theepotte	0	0	2
1 Ølglas og 1 Thedaase	0	0	2
1 Krus med Tin Laag	0	0	8
1 liden Spejl	0	0	8
1 Messing Lysestage	0	0	8
5 gl. Stoele	0	0	8
1 liden Bænk	0	0	6
1 pr. Karter	0	0	8
1 Træ Kop	0	0	2
2 gl. Æsker med gammel Tøj udi	0	0	2
1 blaa malet hængskab	0	4	0
1 mindre do.	0	2	0
2 Sølv Skeede à 7 Mk.	2	2	0
1 Blik Tragt	0	0	4
1 Trekrukke med noget Skramleri	0	0	2
1 Oliesteen med Futteral	0	0	2
1 deel smaa Krukker	0	0	1
1 Reol med nogle gl. Bøger	0	1	0
Johan Arnt sande Kristendom	0	3	0
1 Stryg Jern	0	0	2
1 pr Mangel Tøj	0	0	4
1 Sæng bestaaende af 1 blaa og rødtribet Overdyne, 1 graa bolster underdyne, 2 blaagarns Lagener, 1 hoved Pude og 2 smaa do.	4	0	0
I et Kammer næst ved Stuen:			
1 Ølfjerding	0	1	8
1 stor Flaske	0	1	0
2 Boutellier	0	0	4
1 rød Potte	0	0	2
1 Steen Krukke og en liden flask	0	0	2
1 do.	0	0	2
1 Øll Tragt	0	0	2
I Storstuen:			
1 fyr halv Kiste	1	2	0
derudi:			
1 Hat	0	2	0
1 sort Kjole	0	3	0

	Rdl.	Mk.	Sk.
1 grøn do	1	2	0
1 do, vest	0	4	0
1 hvid Kiol	0	3	0
1 Damaskes Trøye	0	4	0
1 grøn Vest	0	2	0
6 al sort Vadmel	1	2	0
1 pr. blaa Strømper	0	0	6
1 grøn Kabus	0	0	4
9 Pund Hør	0	5	0
1 Hathus	0	0	8
1 Spind Rok	0	0	8
1 Tønde med Laag	0	0	6
1 gl. do.	0	0	8
1 fløde spand	0	0	4
1 Kaalspand med Esse	0	1	0
1 liden Kurv	0	0	1
1 gl. Skab	0	0	10
2 Pd. ulden Garn	0	1	8
1 liden Trug	0	0	2
1 Sæng, ringe	1	0	0
grøn Omhæng for en Sengested	0	3	0
I Køkkenet:			
7 fyr Bøtter	0	2	0
1 fyr Strippe	0	0	6
1 Kierne	0	0	6
1 Spand med 2 Jern Gjorde	0	0	4
9 Potter	0	0	6
1 Peber Qvern	0	0	1
1 Thee Kiedel	0	1	0
1 Rist og Pande	0	1	0
1 Stenfad	0	0	2
2 smaa Skaaler	0	0	2
1 Hamer, Naptang og Sax	0	1	0
1 Ildklem og 1 Fyhrfad	0	0	4
1 Kielske	0	0	6
1 Mæssingbækken	0	1	0
I Stalden:			
1 sort broge Koe	4	0	0
1 do.	3	0	0
1 graa Kalv	0	3	0
1 Jern Gryde	0	1	8
2 faar	1	0	0

	Rdl.	Mk.	Sk.
1 Bag Trug	0	1	0
1 Kar	0	1	0
2 gl. Tønder	0	1	0
noget gl. Skraberi	0	1	0
1 Plejl og Rive	0	0	4
Mere forefandtes ikke à Registerne eller Würdere. Enken med Laugværge forklarede desuden, at hun intet eyet mere end som anført, hverken af Penge eller andet.			
Indtægt Summen	147	4	15
Derimod blev anført til Udgift følgende:			
1 Skyldig til Nis Post (Cort) i Ribe efter Oblg. af 18. Juni 1788	133	2	0
2 Til Hr. Lang i Wilslef laant Penge	10	0	0
3 Til Michel Jensen laante Penge	20	0	0
4 Til Frands Joensen	16	0	0
Summa Udgift	179	2	0

Mere til Udgiwt vidste Enken med Laugværge ikke. Formyn-
derne havde og ikke heller noget imod det anførte. Ligesom og
alle med den rette Vurdering var fornøyet.

Af anførte ses altsaa, at intet bliver for de anførte Børn at arve.

Enken lovede at opdrage hendes Børn, de som ej endnu var
myndige, Christelig og skikkelig saavel af Føde, Klæder og for-
nøden Skolegang til deres 18de Aar fyld, ligesom og i Sygdoms
Tilfælde at have Tilflugt til Deres Moder.

Enken blev alt det registrerede overleveret til frie og lovlige Dis-
position imod, at hun betaler alt anførte Gjeld, saa velsom om no-
get mere maatte være, ingen af Creditorerne var ej heller tilstæde
for at paastaa Betaling.

Saaledes er dette Skifte herved sluttet og tilendebragt, hvilket
bekræftes med hænder Underskrift.

Vilslef, den 11. Marts 1793.

Paa den høje Skifteforvalters samt Hr. Raadmand Lunds Vegne.

C. Hermansen.

3. *Margrethe Pedersdatter* er døbt 2. Februar 1772 i Vilslev. Under Skiftet efter Faderen i 1793 oplyses, at hun da opholdt sig i København, i hvilken Anledning omtales ikke; andet vides ikke om hende. Hun er muligvis død ung, hvilket kunde være antydnet ved, at Broderen Joen i 1797 har ladet en af sine Børn døbe med hendes Navn.

4. *Jens Pedersen*, døbt 14. September 1773 i Vilslev. Han var Husmand i Vilslev og døde der den 14. August 1832. Skifteprotokollen oplyser, at han ikke ejede mere end til Begravelsen. Den 28. August 1824 blev han gift med Enken Sidsel Marie Andersdatter, født 1795. Ved Brylluppet benævnes ogsaa han som Enke-mand, men i Vilslev Sogns Kirkebog findes intet om hans første Ægteskab. — Begge hans Ægteskaber synes at have været barnløse, da Kirkebøgerne intet oplyser om Børn efter ham.

5. *Laust Pedersen*, født den 29. Oktober 1775 i Vilslev, hvor han var Boelsmand og Tømrer. — Om ham: se Vilslevslægten, Tavle 16 a.

6. *Anna Pedersdatter*, døbt 26. November 1777 i Vilslev, død 22. Januar 1852 i Fardrup — Nr. Farup —. Gift den 9. Januar 1808 med Hans Christian Hansen, kaldet Puggaard, født 1762 (Søn af Hans Hansen (Puggaard) til Nygaard og Ane Cathrine Christensdatter). Gaardejer i Kærbøl, død 22. December 1820.

7. *Anna Marie Pedersdatter*, døbt 2. Juli 1780 i Vilslev. Gift den 15. Februar 1812 med Smed og Husmand Ole Christian Vallentin, døbt 25. December 1782 i Vilslev og død der 24. Juli 1857. O. C. Vallentin ejede Boelstedet Matr. Nr. 37 i Vilslev. Ejendommen solgtes i Aaret 1856 — altsaa Aaret før hans Død, — til Grdr. Johannes Kølner i Vilslev, der lod Ejendommen udstykke. Hvornaar Anna Marie er død, og om der var Børn, vides ikke; der har næppe været Efterkommere efter dem med Navnet Vallentin.

8. *Jens Micael Pedersen*, døbt 22. December 1782 i Vilslev. Om ham oplyser Vilslev Sogns Kirkebog, at han i 1815 har faaet et uægte Barn sammen med en Pige fra Jedsted, der fik Navnet Maren Jensdatter, men Barnet døde spæd. Om Jens Micael Pe-

dersen senere ægtede Barnets Moder vides ikke. Ad Ænden Vej er oplyst, at han skal have været Husmand i Vilslev. — 1827 var han imidlertid bosiddende i Føvling; dette Sogns Tilgangsliste anfører ham og Hustruen Else Marie Jepsdatter som Bønderfolk fra Vester Hjerting, her er imidlertid ikke fundet nogen Oplysning om ham og ej heller i de omliggende Sogne. 19. Oktober 1838 døde hans Hustru i Føvling, hvorpaa han i Foraaret 1839 flyttede til sit Fødesogn Vilslev. Her døde han 27. Februar 1842. Ægteskabet var barnløst.

9. *Jacob Carsten Egidius Johannes Pedersen*, døbt 13. November 1785 i Vilslev, konfirmeret 1803. — I Gørding og Malt Herreders Lægdsruller er han anført 1809 som Hornblæser ved sjællandske Skarpskyttekorps, og 1820—29 som Reservehornblæser ved jydsk Jægerkorps, 2. Bataillon. 1850 opholdt han sig i Vilslev og var ugift, men senere vides intet om ham.

10. *Villads Peder Pedersen*, døbt 26. December 1788 i Vilslev. Han aftjente sin Værnepligt som Soldat i sjællandske Skarpskyttekorps; — død som ugift 1. Februar 1868 i Vilslev. Paa sine gamle Dage boede han hos sin Broderdatter Gunder og hendes Mand, Bødker Peder Hansen, der ejede det foromtalte Boelsted Matr. Nr. 48 øst for Gyden i Vilslev. — 2 Dage før sin Død oprettede han et Testamente, hvori han overdrog denne sin Broderdatter, „Gunder Lauridsdatter, som er gift med Peder Hansen Nielsen i Vilslev, for hendes gode Pleje mod mig i min Sygdom, de 160 Rdl. — er et Hundrede og Tredsindstyve Rigsdaler, som jeg tidligere havde tænkt at overlade til min Brodersøn Peter Frandsen, men da han, Peter Frandsen, nu er afgaaet ved Døden, og de saaledes ikke kan komme ham til Nytte, saa har jeg, som ovenfor bemærket, overdraget denne Kapital til min Broderdatter, Gunder Lauridsdatter, som den, der plejer mig i min Sygdom og Alderdom.“ — Villads P. blev 80 Aar gammel.

11. *Frands Pedersen*, døbt 29. Januar 1792 i Vilslev, død 8. Marts 1868 i Farup Sogn, hvor han ejede Gaarden Hillerupholm øst for Hillerup. Gift den 25. Juni 1826 i Vilslev med Mariane Andreasdatter fra Tjæreborg. Han var da 34 og hun 26 Aar gl.; hun er født 2. Februar 1797 i Tjæreborg (Datter af Gaardmand

Andreas Bastian og Maren Jensdatter), død 6. December 1877 i Farup. — 5 Børn.

Om Frands Pedersen, Hillerupholm, og om hans Børn findes der mere fyldige Oplysninger i Slutningen af Vilslev Slægten (se Tavle 16 b, Vilslevslægten).

II. *Johanne Jensdatter*, døbt 25. Juli 1751 i Vilslev. Er Jens Jensens og Anna Michelsdatters næstældste Barn. Hun blev gift den 23. April 1779 med *Niels Hansen* (Olufsen) af Vilslev. — I Daaben har han kun Navnet Niels Hansen, men senere findes altid Navnet Olufsen eller Olesen tilføjet i Parentes. — Der fandtes paa den Tid i Vilslev ikke mindre end 4 Mænd med Navnet „Niels Hansen“, hvorfor hver af dem fik tilføjet et Kendingsnavn, som altid brugtes saaledes: „Niels H. Olesen, — Niels H. Hollænder, — Niels H. Uss — og Niels H. Jedsted“.

Hvor Niels Hansen Olesen er fra eller hører hjemme har ikke været nemt at konstatere, men der er størst Sandsynlighed for, at han har haft hjemme paa den nu nedlagte Gaard Matr. Nr. 28 i Vilslev. Denne Antagelse grunder sig paa følgende: „I disse Optegnelser om Vilslev-Slægten findes Side 69 en Genpart af et originalt Fæstebrev lydende paa den nævnte Gaard Matr. Nr. 28 i Vilslev, udstedt til Hans Olesen fra Hillerup. Da Hans Olesen døde, gik Gaarden i Arv til hans Søn, Morten Hansen ([Hillerup] hans Tilnavn), men denne Søn gik fallit og døde som Fatiglem i Vilslev. Det ligger nær at antage, at denne Morten Hansen og Niels Hansen (Olesen) har været Brødre. — Ved Udstykningen af den fallerede Gaard købte Michel Jensen den Vestre Storefenne — nu Matr. Nr. 9 — derfra, og det er da forklarligt, at han dels derved og dels ved Slægtskabet, Svogerskabet med Niels Hansen (Olesen), er kommet i Besiddelse af dette Fæstebrev, der fandtes i hans Gemmer.

Niels Hansen (Olesen) og Johanne Jensdatter har sikkert haft smaa Kaar at begynde med. Af Skifteforretningen efter hendes Fader, Jens Jensen, 1780 — et Aar efter deres Bryllup — fremgaar, at de giver Afkald paa al Arv efter hendes Forældre, da den forlængst er modtaget. — Hvor de har boet i Vilslev — maaske i et Lejehus — vides ikke; men de fleste af — maaske alle

— Børnene, hvoraf der var 7, er fødte i Vilslev og døbt i Vilslev Kirke.

Senere blev deres Kaar gode, de kom til at eje en Gaard i Hillerup; den laa i det nordvestlige Hjørne af Byen. Om Gaarden er købt eller arvet vides ikke, men da Slægten — efter Fæstebrevets Angivelse — antagelig stammer fra Hillerup, er Arv ikke udelukket.

Niels Hansen (Olesen) blev begravet den 4. Juli 1806; han blev kun 49 Aar gammel.

Efter Ribe Herreds Skifteprotokol — 1796—1810 — gengives her følgende Uddrag af Skiftet, der giver forskellige Oplysninger om Familien:

„Skifte efter Niels Hansen (Olesen) i Hillerup forhen i Vilslev. —

Anno 1806 den 20. Oktober blev Registrering og Vurdering foretaget efter afdøde Niels Hansen (Olesen) i Hillerup ved Skifteforvalteren, Borgmester og Birkedommer Lund i Ribe og 2 Vurderingsmænd, Niels Frøsig, Sognefoged, og Anders Adersen, Gaardmand i Hillerup, alt til paafølgende Skifte og Deling mellem den afdødes efterladte Enke, Johanne Jensdatter, og deres i Ægteskab samavlede Børn, nemlig:

En Søn, Hans	20 Aar
„ Datter, Mette Cathrine,	27 Aar
„ Datter, Anna	24 Aar
„ Datter, Appelone	22 Aar.

Tilstede som Lavsværge for Enken var Michel Jensen, Vilslev, og som Formynder for de 3 Døtre, Terman Clausen, Vilslev, samt Niels Frederiksen som Curator for Hans Nielsen.

Formuen blev opgjort til	3517 Rdl.
Gælden „ „ „	1496 „

Rest Formue 2021 Rdl.

Derefter faar hver af de 3 Døtre 400 Rdl., ialt 1200 Rdl., men Datteren Anna, som er svagelig, skal, imod at give Afkald paa Renterne, have Ophold i Gaarden hos Broderen, hvis hun foretrækker dette. Sønnen Hans skal overtage Gaarden ved Myndighedsalderen samt beholde sin Moder.

Underskrifterne.“

Endskønt Johanne og Niels Hansen begyndte i smaa Kaar, naaede de altsaa frem til at blive økonomisk velstillede Folk.

Johanne overlevede kun sin Mand i 3 Aar, hun kom saaledes ikke paa Aftægt hos Sønnen, men beholdt selv Gaarden til sin Død — Sønnen var jo kun 23 Aar gammel og endnu umyndig den Gang. Hun døde den 21. Marts 1809 — 58 Aar gammel — i Hillerup. Hun og hendes Mand er begravede paa Vilslev Kirkegaard.

I Ægteskabet var der 6 eller 7 Børn, men ved Skifteforretningen 1806 efter Faderen var kun de 4 levende. — Disse var:

1. *Mette Cathrine Nielsdatter*, født 5. September 1779. Hvad der senere blev af hende vides ikke.

2. *Anne Nielsdatter*, født 21. Oktober 1781. — Ifølge Skifteforretningen var hun den Gang svagelig og 24 Aar gammel, hun er rimeligvis død ugift.

3. *Appelone Nielsdatter*, døbt 22. Februar 1784. Hun blev gift den 7. November 1818 med Boelsmand Niels Johansen i Hillerup, 34 Aar gammel. Man mener, at Familien er flyttet til et andet Sogn, men al Efterretning om dem savnes.

4. *Hans Nielsen*, født den 21. Januar 1787, — han gik alm. under Kendingsnavnet „Jens Vollesen“, — det er vel nok Faderens Tilnavn „Olesen“, der gaar igen. Han ejede i flere Aar sine Forældres Gaard i Hillerup. Han var gift og havde vistnok flere Børn, men hverken Konens eller Børnenes Navne kendes, der menes, at ogsaa de rejste bort fra Byen efter Faderens Død, der skal være sket for egen Haand. Derom fortælles, at han en Gang solgte en Ko, som der var noget i Vejen med, hvilket han ikke havde meddelt Køberen. Da han i den Anledning blev truet med Sagsanlæg, blev han bange eller tog sig det saa nær, at han gik hen og hængte sig.

Gaarden blev derefter solgt og udstykket. Nu, 1935, er der kun en lille Ejendom paa en halv Snes Tdr. Land tilbage. Bygningen, der staar, er en Rest af det gamle Stuehus. — Det ejes nu af Pejer ell. Per Madsen (Skrædder) eller hans Datter, Maren Madsen, i Hillerup.

Hvor Familien blev af, vides ikke. Der menes ikke at være Efterkommere af Johanne og Niels Hansen hverken i Vilslev Sogn eller i Hillerup.

III. *Anna Maria Jensdatter*, døbt 1. November 1753 i Vilslev, er Jens Jensens og Anna Michelsdatters 3. Barn og yngste Datter. Hun er blevet gift 1780—1783, antagelig 1782 — Vielsen findes hverken i Vilslev eller Darum Sogns Kirkebøger — med *Peder Jepsen (Kjær)* fra Darum, hvor han er født ca. 1745. Fødegaard i Darum Sønderby ejedes omkring Aarhundredskiftet — 1800 — af hans Broder, Frands Jepsen.*)

Peder Jepsen (Kjær) og Anna Maria boede i Vilslev. Pantebogen udviser, at Peder Jepsen (Kjær) den 14. November 1788 har faaet Skøde paa et Boelsted i Vilslev fra Kærgaard. Det har ikke været nogen stor Ejendom, er kun ansat til Hartkorn 1 Fjdd. 1½ Album efter gl. Matrikul — 1688. — Hvor dette Boelsted har været beliggende i Vilslev, vides ikke, og hvad Ejerens Erhverv har været, vides heller ikke, — det kan synes, at Ejendommen har været lille nok til at kunne give en Familie Føde og Underhold.

Efter Familien findes ingen Skifteforretning, og da vi ingen andre Kilder har at øse af, lader vi Kirkebogen fortælle dens Medlemmers Historie:

„1805, 3. Juli, begravet Husmand Peder Jepsen Kjær af Vilslev, 60 Aar gammel.“

„1832, 29. Januar, døde Anna Jensdatter, 79 Aar gl.“

Anna Maria har altsaa siddet Enke i 27 Aar.

I Ægteskabet har der været 6 Børn; ogsaa om dem lader vi Kirkebogen fortælle:

1. „1783, 25. Maj, døbt Peder Jepsen og Anna Maria Jensdatters Barn, *Jeppe*. — Apolone Jeppesdatter af Darum bar det. Faddere var: Dorthea Christensdatter og Michel Jensen af Vilslev, Christen Kjeldsen fra Sejstrup og Frands Jepsen, Darum.“

2. „1785, 23. Oktober, døbt Peder Jepsen og Anna Jensdatters Barn af Vilslev, *Anna*. Niels Hansens Hustru bar det. Fad-

*) Se Lærer Nielsen: „Fra Darum Sogn“. Side 90—91.

dere: Peder Joensen, — Morten Michelsen, Jens Jensen og Anna Pedersdatter, alle af Vilslev.“

3. „1787, 14. Oktober, døbt Peder Jepsen og Anna Jensdatters Barn i Vilslev, *Ingeborre*. Christen Kjældsens Hustru af Sejstrup bar Barnet. Faddere var: Christoffer Pedersen, Johanne Pedersen, Niels Hansen Olufsen og Jørgen Sørensen, alle af Vilslev samt Anne Jørgensdatter, Darum.“

4. „1790, 24. Januar. En Søn, døbt *Jens*.“

5. „1791, 1. April, Skærtorsdag. En Datter døbt *Maren*.“

6. „1795, 22. Marts, døbt Peder Jepsen Kjær og Anna Jensdatters Søn *Frands*.“

Kun det ældste af disse Børn, Jeppe Pedersen Kjær, har det været muligt at følge videre. Han blev „1814, den 3. December, gift med Anna Christensdatter, Boelsenke af Vilslev, 33 Aar. Forlovere var: Frederik Knudsen og Michel Jensen af Vilslev.“

Anne Christensdatters første Mand hed til Efternavn „Hemme“ — vistnok Peder Hemme, de ejede Boelstedet Matr. Nr. 53 i Vilslev. De havde vistnok flere Børn, i hvert Fald var der en Datter „Ingeborre“, som senere blev gift med Gaardmand Jørgen Laursen Brok, i Gaarden Matr. Nr. 22 i Vilslev.

I Boelstedet levede Anna og Jeppe Pedersen Kjær sammen i 7 Aar, indtil han døde den 8. Juli 1821, kun 38 Aar gammel.

I Ægteskabet var der 3 Børn:

A.—1. *Anna Maria Jepsdatter*, født 4. Juli 1815 i Vilslev.

B.—2. *Peder Jepsen-Kjær*, født 9. Februar 1818 i Vilslev.

C.—3. *Jeppe Jepsen*, født 25. August 1821 i Vilslev.

Om den ældste og den yngste af disse Børn haves ingen videre Oplysninger, men om den mellemste, Sønnen Peder Jepsen-Kjær, eller Peder Kjær, som han altid kaldtes, ved man, at han var gift, og at han overtog Boelstedet, Fødeejendommen i Vilslev. Han drev en betydelig Handel med Ejendomme, købte store Gaarde, lod dem udstykke og bortsælge, var altsaa „Gaardslagter“, som denne Virksomhed kaldtes. — Bl. a. købte han Gredstedbro Kro og Krogaard, som han ejede en Tid, han lod da „Føllehave“ —

en Eng paa 24 Tdr. Land i Vilslev Enge, som i sin Tid var hørende ind under Herregaarden Kjærgaard, men senere afhændet til Gredstedbro, hvor den et Par Gange skiftede Ejer — udstykke i 13 Parceller med Bortsalg for Øje; men Kroen og Gaarden blev solgt samlet til Johannes Clausen fra Hillerup, der i mange Aar var Kromand i Gredstedbro. Føllehave fulgte ikke med Krogaarden, den blev solgt samlet til den forrige Kromand, „Husted“, igen, som derefter lagde Føllehave ind under sin Gaard „Brokjær“ i Hjortlund Sogn.

I 1840 solgte Peder Kjær sin Fødeejendom i Vilslev til Anders J. Brøns, der var Sønderjyde og købte derefter en lille Gaard i Hillerup, som han ogsaa solgte omkring 1850. — Peder Kjær var da blevet en meget formuende Mand; Gaardslagtningen havde givet Penge, og han købte nu Herregaarden „Lindbjerggaard“ i Ølgod Sogn, hvor han boede til han døde omkring 1860 i en forholdsvis ung Alder — godt 40 Aar gammel. — Af Børn havde han en Søn, der senere blev Sagfører i Vejle; hos ham havde Moderen Ophold som Enke.

V. *Jens Jensen*, født 1763 i Vilslev, var Jens Jensens og Anna Michelsdatters yngste Barn, han opholdt sig hos Broderen, Michel Jensen, og sin Moder i Vilslev, indtil hun døde 1790. Aaret efter giftede han sig med Enken *Johanne Marie Nielsdatter* i St. Darum. — Trolovede 30. Juni 1791 og copulerede 21. Oktober 1791. — Hun ejede en Gaard*) i Nr. Grandlaug i Darum, som de boede paa, saalænge de levede. — Han døde 19. Maj 1804 i Darum, 41 Aar gammel, og Johanne Marie, der sad Enke i godt 8 Aar efter Jens Jensen, døde den 29. December 1812, 59 Aar gammel. — Saa vidt man ved, var der ingen Børn efter dem.

Michel Jensens Børn:

(*Table 9*)

Gamle Jeppe Mikkelsen fortalte:

„Jeg kom til Gaarden i Vilslev omkring 1820 — ca. 6 Aar gl. — som Plejebarn eller nærmest som Hyrdedreng hos Michel Jensen og Lisbeth, og jeg blev der i Gaarden næsten alle mine

*) Se Lærer Nielsen: „Fra Darum Sogn“. Side 102.

Dage; først hos de to gamle, saa længe de levede, dernæst hos Sønnen, Jens Michelsen, som Forkarl eller Avlskarl, som det kaldtes. Da han døde, blev jeg Gaardbestyrer for hans Enke, Ablone, og efter hendes Død, da Datteren Sidsel og hendes Mand, Niels Lauridsen, overtog Gaarden, har jeg gaaet her som Arbejdsmand og Daglejer. — Da jeg kom til Gaarden, var alle Børnene omtrent voksne, og den ældste Datter, Anna, var gift. Det var velvoksne og raske Børn allesammen. Anna var den kønneste af dem, men hende kendte jeg mindst til, da hun var borte fra Gaarden, da jeg kom dertil. Jens, den ældste af Sønerne, var ogsaa en køn Karl, han holdt meget af at være flot og moderne paaklædt, og han vilde ogsaa helst uden om det strenge Arbejde. Han havde taget meget i Arv efter sin Moder, baade i Sind og Skind. De to andre Søner, Laust og Niels, var store, stærke og dygtige til Arbejde. Datteren, Mette, havde taget Arv efter sin Fader — hun var som han dygtig til Arbejde, viljestærk og stejl af Karakter. Ingeborg, den yngste, havde ikke særlig udprægede Egenskaber; men hun og Broderen, Jens, kunde bedst med hinanden i Søskeneflokken. Det var ogsaa disse to, jeg holdt mest af, og dem jeg levede mest sammen med. — Børnene var baade ordentlige, ædruelige og omgængelige Mennesker, men undgaas kunde det jo ikke, at der blev en Del Søskenekævl, hvor saa mange voksne Søskenede daglig gik sammen. Moderen, der var Ejegodheden selv, kunde ikke holde Styr paa dem; Faderen, der jo var meget ude, var ellers streng nok, han forstod at sætte sig i Respekt hos Børnene; naar han var hjemme, var der Ro og Orden overalt paa Gaarden. — Der var lovlig lidt at bestille til saa mange — 2 voksne Piger, 3 voksne Karle foruden mig; det var en stor Arbejdsstyrke paa en almindelig Bøndergaard i de Dage, saa nogen Tid maatte der gaa i Svang.

Af aandelig Interesse var der saa godt som intet, der kunde optage Ungdommens Sind og Tanker. — Skolegangen var maadelig, de fleste kunde kun daarligt nok læse og skrive, ja, adskillige kunde kun til Nød skrive deres Navne. — Præsterne var paa den Tid Rationalister, de skabte hverken Vækkelse, Rørelse eller Liv i Sindene. — Præsten Niels Lang var en god Mand, men ubetydelig som Præst. Han hjalp, hvor han kunde, laante ofte Penge ud til sine Sognefolk i disse haarde Krisetider — dog

vistnok uden at gøre sig Fordel deraf. — Folk gik i Kirke, mindst 1 eller 2 fra hver Gaard, hver Søndag. Præsten og Vorherre skulde vises Skyldighed; det følte man som en Pligt.

Af politisk eller samfundsnyttig Interesse var der endnu mindre. Kongen var jo enevældig, det brede Folkelag havde intet at bestemme om Landets Styrelse, havde heller ikke Forstand derpaa; det blev Kongens Sag at sørge for Ro og Orden i Landet, ligesom det blev Præsternes Sag at sørge for, at Forholdet til Himmeriget var i Orden; det fik de jo deres Betaling for.

Det sjælelige Behov gav sig oftest Udslag i spændende Overtro. Man saa Genfærd og Spøgelsers overalt, man hørte Varsler for alt muligt — Død, Ildebrand og andre Ulykker; det var utroligt saa meget, man oplevede og erfarede af sligt. Man troede paa Hekse og Trolde, paa Spaadomme eller Forudsigelser, og den Slags optog Sindene stærkt; man troede derpaa med urokkelig Alvor. — Af Sang havde man Salmerne, men disse blev ikke brugt stort uden for Kirken. — Folkesangen var overvejende Markedsviserne, der mest handlede om Krig, Drab eller uheldig Kjærlighed, hvor de unges Lykke oftest blev knust under Forældrenes eller andre Menneskers onde og haarde Vilje; altid handlede de om uhyggelige Tragedier. — Der var en god Overensstemmelse mellem Markedsviserne og Overtroen, de fyldte Sindene med Angst og Spænding.

Moralbegreberne var gode nok; de blev prædikede i Kirken, og de blev foreholdt de unge i Hjemmene; Selvejrbønderne havde jo megen Selvfølelse og Ærgerrighed. Det blev betragtet som en stor Skam at foretage sig noget misligt eller uærligt; Løgn og Bedrag foragtedes, og skete der sædelige Udskejelser, blev det betragtet som en Nedværdigelse eller en Ulykke. Det hændte ikke helt sjældent, at der fødtes et „uægte“ Barn, og det bragte altid Sorg og Fortræd baade for dem, det gik ud over, og for deres Slægtninge. — Der var for lidt baade aandelig og legemlig Virksomhed til at kunne optage og tilfredsstille de unge — og da gaar Naturen tit over Optugtelsen.

Standforskellen var ikke stor i Byen, men dog kunde den gøre sig gældende. — Det var altid saadan, at baade Tyende, Børn og Husbondsfolk gik sammen i Arbejdet, altid til samme Bord, og de opholdt sig altid om Vinteren udenfor Arbejdstiden

i den samme Daglig- eller Opholdsstue. Kom der fremmede i Besøg, blev de gerne bedt ind i den lille Stue, hvor de gamle kunde tale sammen uden at forstyrres af Børnene og Tjenestefolkene. Var der Gilder eller Familiefester, var det sjældent, at Tjenestefolkene blev bedt med, selv om der var Dans. — Kun ved de saakaldte Legestuer — offentlig Dans — der afholdtes 2 à 3 Gange om Aaret, kom de unge sammen til Dans; men ved disse blev der ofte sat Skel mellem Indføddinger og fremmede Tjenestefolk. Disse Legestuer endte ofte med Svir og Slagsmaal. Ja, det hed sig endogsaa, at hvor en Legestue endte uden Fuldskab og Slagsmaal, havde der ikke været noget ved den — kort, man havde da moret sig daarligt.

Ingen af Børnene i den gamle Gaard havde været ude at tjene eller i længere Tid været borte fra Hjemmet; de var jo Gaardmandsbørn og havde ikke Behov at tjene for Løn hos fremmede. Desuden laa det under Værdigheden at være Tjenestetyende. At lære noget ved Landbrug og Husholdning udenfor Hjemmet laa ikke i Tiden. Landbruget var bare baseret paa Selvforsyning, man havde kun Brug for Føde, Klæder og Bolig, og Midlerne dertil producerede og tilvirkede man selv. Kun lidt skulde der sælges for at svare Afgifter og Skatter. Disse var ikke ret store for Gaardens Vedkommende, og Luksusforbruget maatte jo rette sig efter, hvad der var Raad til. Hidtil havde det jo været gode Tider for Landbruget, men nu efter Statsbankerotten var Tiderne blevet svære, og man vænnede sig til den yderste Nøjsomhed. Fattigdommen førte heller ikke til forøget Virksomhed; den virkede nærmest modsat; Slaphed og Modløshed blev Følgen — man skulde jo sørge for at fremskaffe Føde og Klæder til sig selv og sine nærmeste, men hvad der lavedes ud over dette, ansaas nærmest for ulønnet Arbejde.

Paa den gamle Gaard var man paa den rigtige Side; der var der dog noget at staa de daarlige Tider imod med, men alligevel følte man haardt Fattigdommens Tryk.

Indtil Aaret 1824 levede hele Familien sammen med hinanden i den gamle Gaard, men dette Aar rejste 2 af Sønnerne hjemmefra. Laust rejste den 3. Juli 1824 til Fredericia for at springe Soldat; omtrent ved samme Tid rejste Niels Lang til Darum, hvor han havde paataget sig Pladsen som Gaardbestyrer for en Enke. Her

blev hans fremtidige Virkeplads og Hjem, idet han senere giftede sig med en Datter og overtog Gaarden i Darum. — Samme Aar blev Datteren Mette gift med Ejeren af Alsbrogaard, og Datteren Anne var som nævnt blevet gift i Vilslev for flere Aar siden. Foraaret efter døde ogsaa Michel Jensen, saa nu blev der slem tyndet ud i Familien paa Gaarden; tilbage var kun foruden Enken — Lisbeth — 2 af Børnene, Ingeborg og Jens, og saa mig," sluttede gamle Jeppe.

Michel Jensen døde som nævnt den 2. Maj 1825; hans Enke maa straks have ansøgt om Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo, thi Bevillingen blev givet og forelaa allerede den 11. Maj 1825, altsaa 9 Dage efter hans Død. Men længe kom denne Bevilling ikke til at gælde. — Som nævnt var to af Døtrene gifte, Sønnen Niels Lang blev gift Aaret efter (1826), og Sønnen Laust var forlovet. De andre to Børn var jo ogsaa voksne, og Moderen har da antagelig ikke ønsket at blive siddende med Gaarden, har maaske heller ikke magtet Driften af den; hun begærer i hvert Fald at faa afholdt Skifte med Børnene.

Endskønt denne Skifteforretning er noget omstændelig, men dog giver gode Oplysninger baade om Formuesforholdene og andre Forhold vedrørende Familien, gengives den her i sin Helhed:

„Anno 1826 den 24. Novbr. blev Skifteprotocollen ført af Skifteforvalteren med Vidner paa Tingstuen i Hulvad for efter Begjæring fra Michel Jensens Enke af Vilslev, Elisabeth Lauridsdatter, at faa afsluttet og indført et Samfrændeskifte efter hendes fornævnte Mand.

Efter Foranstaltning var der mødt:

1. Samfrænderne Sognefoged Niels Truelsen af Vilslev og Josias Lutzen af Vejrup.
2. Enkens Lauværge, Hans Hansen af Vilslev, der anmeldte, at hun formedelst Sygdom og Svaghed ikke kan møde, og at han paa hendes Vegne kan afgøre det fornødne.
3. Sønnen Jens Michelsen, fuldmyndig.
4. For den umyndige Datter, Ingeborg Michelsdatter, var tilstede hendes Værge, Lægsmand Anders Jepsen af Vilslev. — Samfrænderne fremlagde nu deres Autorisation til at foretage dette Skifte, der blev læst, antagen og lyder saaledes:

„Da Michel Jensens Enke i Vilslev har, efter hende i Livstid meddelt kongelig Bevilling, forlangt at skifte med Samfrænder og dertil foreslaet Sognefoged og Gaardmand Niels Truelsen af Vilslev og Josias Lutzen af Vejrup, saa bliver disse Mænd, imod hvis Redelighed og Kyndighed intet vides at erindre, herved overensstemmende med Forord. af 28. August 1816 autoriserede til dette Samfrændeskiftes Behandling, hvorunder de umyndige Børns fødte Værge har at møde, og paase deres Tarv.

Catrinelund, den 8. Novbr. 1826.

Schrum.

Fremlagt til Indlemmelse ved Samfrændeskiftet efter afgangens Gaardmand Michel Jensen, Vilslev. Den 24. Novbr. 1826 testes.

Niels Truelsen. Josias Lutzen.

Derefter opfordrede de Enkens Lauværgen til at fremkomme med hendes Bevilling til at udskifte Boet. — Hans Hansen fremlagde denne, der ligeledes blev læst, antagen og lyder saaledes:

„Vi Frederik den 6te af Guds Naade, Konge til Danmark, De Venders og Gothers, Hertug til Slesvig og Holsten, Stormaren, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg. — Gjøre vitterligt: at Vi efter Elisabeth Lauridsdatter af Vilslev Bye og Sogn udi Vort Land hendes herom allerunderdanigst gjorde Ansøgning og Begjæring, allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade at bemeldte Elisabet Lauridsdatter, efter ved Døden afgangne Mand, Michel Jensen, maae foruden Rettens Middels Forsegling, Registrering og Vurdering efter Loven med fælles sammenavlede myndige og umyndige Børn i uskiftet Boe blive hensiddende, saalænge hun i enlig Stand forbliver.

Og om hun imidlertid skulde blive til Sinds at skifte og dele, maa hun med Samfrænder slutte en Skifteforhandling om den Arv, som bemeldte Børn efter deres ved Døden afgangne Fader kan tilkomme, saaledes som hun med dem til Børnenes Gavn bedst kunne forenes, foruden Rettens Middels Overværelse eller videre Registrering og Vurdering efter Loven. — Dog have bemeldte Samfrænder et skriftlig Dokument der over at forfatte, som billigt kan være og de i Fremtiden, naar Børnene komme i myndig Stand, eragte at kunne forsvere. Og ville Vi herhos allernaadigst have befalet dem, som dette Skifte i saa Maade forrette, at de i alle Maader holde sig Loven og Anordningerne, samt i Særdeleshed Forordningerne af 23de August 1793 og 28. August 1816 allerunderdanigst efterrettelige, hvilket og skal ske, af den Øvrighed og Rettens Betjent, som det ellers kunde tilkomme

samme Skifte at forvalte, forsaavidt disse dem angaar, i hvis Ret-tighed dog intet derfor skal afgaa. — Forlydende alle og enhver imod det, som foreskrevet staar, Hinder at gjøre. — Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn, den 11. Maj 1825.

Under Vort Kongelige Seigl. (L. S.)

Efter Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Befaling.

Kaas, Cold, Monrad, Ørsted, Lassen, Al. Kjerulf, Hansen,
Fischer, Molkte. / Vilse.

Bevilling at sidde i uskift Boe, og i sin Tid at skifte med Sam-frænder, for Enken efter afdøde Gaardmand Michel Jensen i Vilslev Elisabet Lauridsdatter.

Betales med 13½ Rigsbankdaler rede Sølv og Forhøjelse til Seminariefondet 1 Rbdlr. 4 Mark rede Sølv.

Forevist for mig og betalt.

a. Recognition til Skifteforvalteren	20 Rbd. r. S.
b. til Justitsfondet	4 Rbd. r. S.
	Ialt 24 Rbd. r. S.

Fremlagt til Indlemmelse ved Samfrændeskiftet efter afgangens Gaardmand Michel Jensen i Vilslev, den 24. Novbr. 1826.

Niels Truelsen, Josias Lutzen.

Hans Hansen anmeldte derefter, at Ægtefolkene har følgende sammenavlede Børn:

1. En Søn, Jens Michelsen, fuldmyndig.
2. En Søn, Laust Michelsen, fuldmyndig.
3. En Søn, Niels Michelsen, fuldmyndig.
4. En Datter, Anne, gift med Christoffer Poulsen, Vilslev.
5. En Datter, Mette, gift med Jes Peder Christoffersen, Alsbro.
6. En Datter, Ingeborg, umyndig.

Hans Hansen fremlagte Afkald fra No. 3—4 og 5, der antages til Indlemmelse og lyder saaledes:

—Nr. 4 F. 6 Sex Rigsbanskillung Sølv
1826. betales med ½ Del mere.

Jeg undertegnede, Niels Michelsen, tilstaar herved, at jeg af min Moder, Elisabeth Lauridsdatter, Michel Jensens Enke, har modtaget 200 Rigsdaler Courant eller 320 Rbd. rede Sølv, der er al den Fædrene og Mødrene Arv, jeg efter mine bemeldte Forældre kan tilkomme, og giver jeg herved saaledes i den Hense-

Enken og Gælden samt give hende Aftægt efter nærmere Overenskomst, saa vil han i denne Handel erholde Valuta for sin Arv.

Da den betalte Skifte-Recognition er større end det Skiftesalarium, der nu kunde falde, bliver ikkun at beregne følgende Omkostninger, nemlig:

Stemplet Papir til Skiftetbrevet, 1. Classe	
No. 13	10 Rd. 0 Mk. 12 Sk.
Postpenge og Papir	0 Rd. 0 Mk. 8 Sk.
Skifteextraktens Udfærdigelse	0 Rd. 2 Mk. 13 Sk.
Justitsfondet	0 Rd. 0 Mk. 9 Sk.
Dens Thinglæsning	1 Rd. 2 Mk. 5 ¹ / ₅ Sk.
$\frac{1}{3}$ pCt.	3 Rd. 5 Mk. 0 Sk.
$\frac{1}{2}$ pCt. Afgift af Arvens Beløb	2 Rd. 4 Mk. 4 Sk.
Sognefogden for Tilsigelse	0 Rd. 1 Mk. 4 Sk.
Vidner	1 Rd. 3 Mk. 0 Sk.

	20 Rd. 2 Mk. 7 ¹ / ₅ Sk.

Hvilken Sum Enkens Laugværge lovede at skulle blive erlagt i Skifteretten til Skifteforvalteren.

Da saaledes intet videre fandtes at erindre, blev dette Samfrændeskifte sluttet og med Underskrift bekræftet.

Jens Michelsen.

Niels Truelsen. — Josias Lützen.
Samfrænder.

Værge Anders Jepsen. — Laugværge Hans Hansen.

At saaledes er passeret bliver herved bevidnet, hvorefter Protokollen blev sluttet.

Schrum.

Mads Iversen. — Hagen Sørensen.
Vidner.

Udstedes under nuværende Skifteforvalters Haand og Segl.

Cathrinelund, 19. December 1827.

Hadfeldt.

(L. S.)

Dette Skifte viser Slutresultatet af Michel Jensens Virksomhed som Selvejergaardmand i „den gamle Gaard“ i 40 Aar. — Ved første Øjekast kan det se ud, som om der intet er sket i hans Tid ud over det ganske almindelige; men ser man nøjere til og

tager Tidsforholdene i Betragtning, opdager man snart, at han har udført et Manddomsværk, der er værd at agte.

Indtil den foregaaende Generations Tid havde Bondens Gerning kun været Slid og Trældom under Herremændenes og deres Ridefogeders Pisk. Det gjaldt for Bønderne bare om at skaffe sig Føde og Klæder for at opretholde Livet, og saa forøvrigt se at komme saa let om ved alting som muligt. Sult og Savn skabte Uvilje og Sløjhed; Bondens Kaar var usle og haabløse.

Men rundt om i Landet sad der forudseende Mænd, som forstod, at dette var galt. De slog til Lyd for Reformer gennem Tale og Skrift, og de blev hørt af en forstaaende Regering under Kong Chr. 7. — Denne Konge, der overtog Regeringen 1766, havde, i hvert Fald til at begynde med, nogen virkelig Interesse for Spørgsmaalet om Bondestandens Ophjælpning, paavirket af sin Lærer og Kabinetsekretær, Sweizeren Reverdil, som var en varm Tilhænger af Tanken om Bondefrihed og Menneskeret. — Men da Kongen senere blev utilregnelig og blev gjort til Kastebold for modstridende Elementer — Struense, Guldberg m. fl. — da var det for hans Tid forbi med Reformer, der skulde medvirke til Bondens Rejsning.

Først da Kronprinsregenten — Fr. VI. — traadte til Magten 1784, omgivet af Reformvennerne A. P. Bernstorff, Henrik Stampe; Ernst Schimmelmann, Brødrene Kr. Ditlef Fr. og Johan Ludvig Reventlov og senere Nordmanden Chr. Colbjørnsen, kom der Gang i Arbejdet for Bondefrigørelsen.

Det var dog kun de færreste af Bønderne, der forstod, hvad der foregik; der skulde baade Tid og Omskiftelser til, før man forstod at udnytte de Goder, som Statsmagten lagde til Rette for dem. Det var jo ikke Bøndernes egne Krav, der blev imødekommet, men Goder, der blev dem tilbudt, som Bønderne selv næppe havde Begreb om at udnytte.

Det, der var sket i Vilslev under Præsten Knud Langs Vejledning — Udskiftningen 1767, Hoveriets Afløsning 1772 og endelig Fæstegaardenes Overgang til Selveje 1786 — havde man erfaret var Goder; man var jo ogsaa i Vilslev, takket være Præsten, langt forud for de fleste andre Egne i Landet. — Men selv der meldte der sig noget andet, noget nyt, som de først efterhaanden maatte lære at forstaa og vænne sig til.

Som Fæstere havde man bare at sørge for at faa Føden og det nødvendige til Livets Behov ud af Ejendommen, forrette sit Hoveri og betale sin Fæsteafgift til Herremanden; kneb det, blev der nødvendigvis givet Henstand; manglede der et eller andet for at holde Fæstegaarden i forsvarlig Drift, maatte Herremanden ofte træde hjælpende til, f. Eks. med Sædekorn i Misvækstaar eller med Materialer til forsømte Bygningers Istandsættelser. — Det var jo ikke saa lige en Sag at jage en Fæstebonde fra Hus og Hjem og faa ham erstattet med en anden; han skulde jo forsørges. Ejendommen skulde holdes i Drift, og Bygninger og Redskaber skulde holdes vedlige, hvis ikke det hele skulde ramle sammen; og saa foretrak man at hjælpe i de fleste Tilfælde. — Men nu, man var Selvejer og løst fra Stavnsbaandet, maatte man klare sig selv, betale Skatter og Renter eller gaa Fallit — ryge og rejse, som det hed — og det var der adskillige, der maatte prøve i Kriseaarene.

Saaledes var Forholdene, da Michel Jensen overtog Gaarden. — Den var da paa 6 Tdr. 1 Skp. 0 Fjdk. 2 Album Hartkorn og købt for 1229 Rdl. eller for en Pris af ca. 200 Rdl. pr. Tønde Hartkorn. — Men da han efter 40 Aars Forløb døde, var Gaardens Jordtilliggende forøget, saa dens Hartkorn nu var paa 7 Tdr. 4 Skp. 1 Fjdk. og $2\frac{9}{16}$ Album, altsaa med næsten $1\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn eller ca. 25 pCt. mere. Desuagtet blev Gaardens Værdi ved Skiftet kun opgjort til 1120 Rdl. eller ca. 150 Rdl. pr. Td. Hartkorn. — Dette kunde tyde paa Tilbagegang, trods Ejendommens Forøgelse, hvad det i Virkeligheden ogsaa var. Konjunkturerne var gaaet stærkt ned under Krisen, og det kom selvfølgelig til at spille en stor Rolle ved Værdiopgørelserne.

Den Tid, Michel Jensen havde gennemlevet, var paa sin Vis lige saa rig paa Omvæltninger som i hans Forældres Tid. — Hans første Aar som Bonde var ret rolige med jævnt opadgaaende Tider, og det varede ved et godt Stykke ind i det nye Aarhundrede. — Napoleonskrigene rasede i Europa, og det medførte, at Landbruget kunde afsætte alt, hvad der kunde undværes, til stadig stigende Priser. Landet holdt sig længe udenfor Urolighederne, men blev efterhaanden indviklet i Krigsbegivenhederne paa Napoleons Side; det medførte, at Englænderne i Aarene 1801 og 1807 belejrede Danmark og røvede hele den danske Flaade —

der dengang ansaas for at være stor og mægtig — som Krigsbytte. Danmarks Pengevæsen kom i en forfærdende Uorden, Pengene sank og sank i Værdi, saa det til sidst blev uhyggelige Beløb, man maatte regne med som Betalingsmidler; men dette følte blandt Bønderne som Velstand; man havde let ved at betale Renter og Skatter; alt, hvad man havde at sælge, blev betalt med svimlende Priser, og Livsfornødenhederne frembragte man selv, saa det var ikke store Ting, man behøvede at købe.

Der var ganske enkelte af Bønderne, der anede, at disse penge-
rigelige Tider ikke vilde vare ved. De sørgede for at faa deres Gæld betalt; andre satte Tæring efter Næring og levede højt; men de fleste levede over Evne og gjorde Gæld. Dette var fristende nemt i disse Tider; der var jo Penge nok, og der var mange, der ønskede at faa deres Penge anbragt mod Prioriteter eller mod Pant i faste Ejendomme. Kunde man faa sine Penge anbragt i Selvejergaardene, saa ansaa man dem for sikrede. Bønderne, der i umindelige Tider havde været Trælle for Gods-
ejerne, men nu var blevet frigjort derfor, lod sig nu gøre til Trælle for Kapitalen. Det blev Resultatet af Statsbankerotten i 1813. — Til at begynde med mærkede Bønderne slet ikke Følgerne af Bankerotten. Det varede en 4—5 Aar, før Krisen gjorde sig gældende blandt dem, men da kom den ogsaa med en Voldsomhed, som aldrig før var kendt; mange maatte „sætte en Pind i Døren“ og forlade Hus og Hjem. Andre solgte som før nævnt bort af deres Jorder for at dække over de stærkeste Krav, men de fleste blev sløje, tabte Modet og hængte ved Ejendommene, som de bedst kunde.

Og dog var der sket dette ved Statsbankerotten eller Forordningen af 5. Januar 1813, at Landets Pengevæsen nu blev bygget paa et sundt og et fast Grundlag med forlods Prioriteter i danske Landejendomme. (Nationalbanken). Der kom Orden i Tingene, men Krisen var haard. Det blev uhyre vanskeligt at indrette sig under de nye økonomiske Forhold. Først omkring 1830 begyndte Tiderne at føles bedre; man havde efterhaanden vænnet sig til de forandrede Forhold, og man mærkede, at Priserne paa Landbrugets Frembringelser bedredes.

Det var i disse vanskelige Aar, og netop som Krisen var paa sit højeste, at Samfrændeskiftet efter Michel Jensen fandt Sted

— Aaret 1826 —. Og man forstaaer Enkens Laugværge, den gamle Hans Hansen, naar han med næsten diplomatisk Virtuositet angiver Ejendommens Værdi med ind- og udvendig Besætning efter „Tidsomstændighederne“ til ikke over 700 Rdl. Courant eller 1120 Rdl. rede Sølv. — Men ser man bort fra Tidsomstændighederne, var Formuen, han efterlod sig, dog betydelig større.

Efter Skiftet tilfalder der hver af de 3 Sønner 320 Rdl. og hver af de 3 Døtre 160 Rdl. Dette giver tilsammen 1440 Rdl., altsaa betydeligt mere end Gaardens Værdi, men der føjes til, at den ældste Søn skal overtage Gaarden og have sin Arvepart, 320 Rdl., deri, til Rest bliver der at udbetale til de 5 Søkende, som maa forlade Gaarden, 1120 Rdl., altsaa hele Gaardens Værdi med ud- og indvendig Besætning.

Efter dette bliver der slet ingen Arvepart til den ældste Søn, Jens, ligesom der intet bliver til Moderen at leve af — men saaledes er det ikke.

Af Skiftet fremgaar, at Børnene, Anna, Mette og Niels Lang, allerede 4 Dage før Skiftets Afholdelse har afgivet Kvittering for deres Arvepart, som de da havde faaet udbetalt, medens de 2 andre Børn, der er ugift, faar deres Arvepart indført som Prioriteter paa Ejendommen. De faar imidlertid deres Arv kontant udbetalt, saasomt de indgaar Ægteskab. — Laust har afgivet Kvittering den 3. Oktober 1830 og Ingeborg den 16. Juni 1832.

Sønnen Jens bliver først gift i 1831 og lever altsaa indtil den Tid sammen med sin Moder paa Gaarden. Han overtager da Gaarden uden anden Gæld eller Hæftelse end, at han skal yde sin Moder Ophold og Underhold, saa længe hun lever.

Man ser deraf, at Michel Jensen ikke alene har efterladt sig en gældfri Gaard paa over 7½ Td. Hartkorn, men har desuden efterladt sig saa mange rede Penge — 1120 Rdl. — at der har været Midler til at kunne købe og betale en Gaard til af samme Størrelse. — Det er endda ikke udelukket, at Børnene, der kom ud fra Hjemmet, har modtaget mere i Arv, end der er bogført i Skifteforretningen, da man næppe har været ude om at komme til at svare mere i Arveafgift end højst nødvendigt. — Hvad det økonomiske angaar, kan man nok sige, at Michel Jensen har forstaaet at udnytte sin Tid og har været Stillingen voksen, selv om Tiderne har været haarde og vanskelige.

Af de Mænd, som bistod ved Skiftet, har ingen været beslægtet med Familien, hvilket ellers var almindeligt. — Enken Elisabeth Lauridsdatters Lavværg, Gaardmand Hans Hansen i Vilslev, er den Hans Hansen, der er omtalt under Aschou-slægten — Side 53 og flg. — Han var Michel Jensens samtidige, lidt ældre — f. 1756, død 1837 — var kommet til Vilslev fra Darum, hvor han i sine unge Aar var Skoleholder, men ved sit Ægteskab blev han Gaardmand i Vilslev og ejede Gaarden Matr. Nr. 8. — Disse to Mænd, der begge var dygtige og driftige, var, saa vidt det kan oplyses, de eneste af det første Hold Selvejere i Byen, der forøgede deres Gaardes Jordareal betydeligt. De benyttede den gode Tid til Afvikling af Gæld, og da Krisetiden kom, købte de Jord, mens de, der havde levet over Evne, maatte sælge. — De døde begge som formuende Mænd, vel nok mere respekterede end elskede; Misundelsen hos dem, det var gaaet tilbage for, var stor, og Sladdereren søgte at smæde de to Mænd i deres Grav. — Om Hans Hansen fortalte man, at han engang havde overladt sin Lade til Smuglere ved Kongeaen til Skjul for Smuglergods, og at han kun med Nød og Næppe undgik at blive straffet derfor. — Og om Mikkel Jensen fortalte man, at han havde flyttet en Sogneskelsten*) for en Smule Jordvinding. — Af disse Aarsager fandt de ikke Ro i deres Grave — enkelte mente at have mødt deres Genfærd paa Aasterderne. — Men trods alt lever Mindet om deres Agtværdighed og Dygtighed endnu ca. 150 Aar efter i deres egen By. — Det var næppe en Tilfældighed, at Hans Hansen som Laugværg for Enken kom til at forestaa Skiftet efter sin afdøde Kollega.

Værgen for den umyndige Datter, Ingeborg, Anders Jepsen i Vilslev, ejede Gaarden Matr. Nr. 18 Nord i Byen, lige Øst for Vaasevejen: — Han var en god og retskaffen Mand, som har gjort sit Navn længelevende i Byen ved at stifte et Par smaa Legater, et for værdige Trængende og et for Haandværkerlærlinge.

Af de to andre, der var til Stede ved Skiftet som Testes eller Samfrænder, var Niels Truelsen Sognefoged i Vilslev, hvor han ejede Gaarden Matr. Nr. 16, Vest i Vilslev, og den anden Josias

*) Risagerstenen — den er meget stor og lader sig ikke flytte hverken af en eller flere Mænd. — Men mærkelig nok er Sogneskallet noget uregelmæssigt paa dette Sted.

Lützen fra Vejrup er en fremmed Mand, som muligvis kan være i Slægt med Familien; man har ment, at han kunde nedstamme fra Elisabeths Moster — Karen Olesdatter — der var Oldfrue paa Kjærgaard, da Eventyrpigerne fra Uldum ankom dertil; men noget sikkert vides ikke, da det trods indgaaende Undersøgelser ikke har været muligt at faa det opklaret.

I Skiftebrevet staar ogsaa anført, at Enken, Elisabeth Lauridsdatter, ikke var mødt til Skifte paa Grund af Sygdom og Svagelighed. — Hun var dengang 63 Aar gl., og Alderen har vel begyndt at gøre sig gældende, men hun levede dog i 6 Aar derefter. Alle hendes Børn var gift og sad i gode Kaar som Bønder, da hun den 20. Februar 1832 afgik ved Døden, 69 Aar gl. Et godt og begivenhedsrigt Liv var sluttet; hun havde været en god Hustru og Mor, en dygtig Kone i sit Hus; hun og Michel Jensen var naturlige Modsætninger, men de udfyldte hinanden paa en smuk Maade og levede et harmonisk Samliv med hinanden.

Søsteren, Maren Lauridsdatter, der var gift her i Vilslev, først med Birkedommer Larsen og senere med Nikolaj Jæger Aschou, var død 12 Aar før Elisabeth, og med Elisabeths Død var de „jydske Piger“s Liv altsaa afsluttet, men de efterlod sig begge en stor Børneflokk, og i Tidens Løb er deres Efterkommere blevet en talrig Skare.

For Maren Lauridsdatters Vedkommende er disse saa godt som gørligt blevet omtalt i Afsnittet om „Aschou-Slægten“, og i det følgende vil der blive givet en Redegørelse for Elisabeth Lauridsdatters Efterkommeres Liv og Vandel, idet hendes og Michel Jensens Børns Slægtninge vil blive ført ned til de nyeste Dage.

Da det næstældste af deres Børn, den ældste Søn, Jens Michelsen, blev den, der overtog Slægts- og Fødegaarden, vil hans Slægtslinje blive behandlet først og dernæst hans Søkende i Rækkefølge efter Alder.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 10)

2. *Jens Michelsen*, døbt 2. November 1795 i Vilslev, var Michel Jensens og Elisabeth Lauridsdatters ældste Søn, men han var det andet Barn i Rækken, da han havde en ældre Søster.

I det ydre har han nok lignet sin Fader noget, men i Sind og Væremaade slægtede han mest sin Moder paa. Han havde ikke Faderens Energi og Virksomhedstrang. Gaardens Drift holdt han i god Gang, og hans Besætning var god og velplejet. — „Gaarden blev holdt i Stil med de bedste i Byen“, sagde gamle Jeppe Mikkelsen, men Jeppe var ogsaa Avlskarl paa Gaarden, saa længe Jens Michelsen levede, og Jeppe var en dygtig Avlskarl, der hængte ved Gaarden med fuldt saa stor Kærlighed som sin Husbond.

Det var Michel Jensens Mening og Vilje, at Jens Mikkelsen skulde arve Gaarden efter ham; han var jo den ældste Søn og den eneste, der bar Slægtsnavnet „Jens“, det blev da ogsaa saaledes, men det var lige paa et hængende Haar nær gaaet anderledes.

Jens Michelsen havde en Kusine — en Datter af Mosteren Maren og Nikolaj Aschou i Vilslev — der i 1823 blev gift med en Gaardmand i Lintrup Sogn. Ved at besøge dem, stiftede han Bekendtskab med en ung og meget smuk Pige, der var Datter af Kromanden i Lintrup Nørrekro, „Skiddenkro“, kaldtes den. Hun var eneste Barn og skulde arve Kroen. De to blev forlovede, og Brylluppet var bestemt, men Michel Jensen var meget imod Partiet, hvorfor er ikke ret klart, maaske har hun været uformuende, maaske har han ment, at hun ikke egnede sig til at være Bondekone. — Da Michel Jensen var en ædruelig Mand, har han maaske mest af alt ikke villet have, at Sønnen skulde være Kromand; nok er det, Michel Jensen fik Partiet forhindret, og Jens Michelsen fik Slægtsgaarden i Arv og Eje.

Gaarden blev, som nævnt, i hans Tid godt passet, men derud over skete der ikke stort, han hverken købte eller solgte Jord, drev ingen anden Handel end den nødvendige med Hensyn til Besætningens Omsætning paa Gaarden, naar den var paakræ-

vet; dog lod han i Aaret 1841 Laden ombygge og ligeledes den vestre Mur i Staldlængen. — Da han døde, var han efter Dattidsforhold en ret formuende Mand. — Der findes ikke noget Fotografi af Jens Michelsen, og jeg har ikke set eller kendt min Bedstefader, men nogle Optegnelser efter Fortællingen af Jeppe Mikkelsen og andre, der har kendt ham, kan maaske danne et Billede af ham.

Jeppe Mikkelsen fortalte:

„Jens Michelsen var skægløs, noget mager og klejn. Han var en pæn Mand i Tøjet, Fløjelsbukser, der kun naaede ned over Knæet, hvide Strømper, sorte Sko med Sølvspænder; var han ude at ride, havde han Sølvsporere paa Støvlerne, Merskumspibe med Sølvbeslag, Sølvudkradser og Tobakspung hængende paa en Knap i hans sølvknappede Frakke. — Mens han var forlovet med Skiddenkro-Datteren, der var en meget køn og pæn Pige, red han hen til hende i Besøg omtrent hver Søndag, det førte til, at man gav ham Navnet „Søndagsrytteren“. Da Faderen fik Forbindelsen mellem de unge afbrudt, var Brylluppet som nævnt bestemt, og Jens Michelsen havde købt Silketøj til Kærestens Brudekjole, og de skulde have overtaget Kroen. — Efter at Forlovelsen var blevet hævet, blev Tøjet til Brudekjolen brugt og slidt af hans Søstre, og Jens Michelsen tog sig Tabet af Kæresten saa nær, at han i flere Aar var meget tungsindig. Søsteren, Ingeborg, trøstede ham saa godt hun kunde; de to holdt altid mest sammen af Søkendeflokken, og de gav hinanden det Løfte, at ingen af dem vilde indgaa Ægteskab, saa længe deres Fader levede, da de selv vilde raade for, hvem de vilde dele Livet sammen med. — Det Løfte holdt de; først flere Aar efter Faderens Død blev de gift, begge i Aaret 1831. Han var da 37 og hun 27 Aar gammel.

Jens Michelsen holdt Bryllup den 5. Novbr. 1831 i Darum Kirke med Kristen Helles Datter *Abelone* fra store Darum, hun var født 30. April 1805 i den østlige Gaard i Nr. Grandlaug. — Hun var en køn, kraftig og dygtig Pige, men havde som yngre haft daarlige Ben — Rosen —. Jens Michelsens Broder, Niels Lang, der var gift og boede i Darum, var vistnok Kilden til Bekendtskabet med *Abelone*, men hun og Ingeborg var Veninder, og da Ingeborg nu var blevet forlovet med Peder Grave-

sen i Jedsted, har hun nok været medvirkende til at faa Partiet „Jens Michelsen og Abelone“ bragt i Stand. Det var jo ogsaa ret rimeligt, at deres Akkord blev hævet samtidig.

Jens Michelsen og Abelone levede sammen i et godt og lykkeligt Ægteskab i 25 Aar. Men sin første Kærlighed glemte han aldrig. — Krodatteren, der siden blev gift med en anden Mand, mødte han en Gang paa en Rejse; hun havde da en Datter — en nydelig lille Pige — ved Haanden, da han havde set dem, vendte han sig fra dem og græd.

Jens Michelsen var en god Mand at være hos, men han kunde godt blive hidsig; en Dag, vi slog Græs i Engene, havde vi Niels Eskildsen, der boede ved Kirken, med som Daglejer. Han var lidt af en Pralhals, og han slog foran — gik med første Skaar; efter ham kom Poul Lang med andet Skaar, han var en Søn af Niels Lang i Darum og i Tjeneste hos sin Farbroder, han var en flink og stærk Knægt; sidst gik jeg med bagerste Skaar; jeg var jo Avlskarl. Poul og jeg faar da aftalt, at vi skal prøve at give Niels Eskildsen Græsset — d. v. s. presse ham i Arbejdet for at gøre hans Praleri til Skamme. Det lykkedes; Niels Eskildsen blev træt og syg af det overanstrengende Arbejde og klagede sig til Jens Michelsen over vor Hensynsløshed mod ham; denne blev vred og gav Poul Lang en Lussing, saa det sang. Men senere, da Poul fortalte Farbroderen Sammenhængen i Historien, morede han sig kostelig derover og lo saa det klukkede.

Jens Michelsen var en dygtig Kusk og Rytter, og han brugte meget at køre og at ride.

Paa en Markedstur til Tønder i glat Føre, gled Hesten, han red paa, saa den faldt omkuld, hvorpaa den blev sky og satte af Sted. Den slæbte ham med sig i Stigbøjlen, som han ikke kunde frigøre sig af. Det var lige uden for Nørreport i Ribe, det skete. Han brækkede en Arm og blev slemt medtaget af Uheldet, hvorfor han blev indlagt i Ribe hos en Gjæstgiver Jørgensen, der boede ved Ydermøllen; her kom han under Lægebehandling og maatte blive i lang Tid. Siden dette Uheld var han

Abelone Helle.

aldrig rigtig rask. — Det hændte dog en Del Aar, før han døde, han maa antagelig have været omkring eller noget over halvtreds-aars Alderen, da dette alvorlige Uheld indtraf.“

Mikkel Gravesen i Mulvad, der var Søn af Søsteren Ingeborg, fortæller følgende om sin Morbroder:

„Jens Michelsen var en mageløs dygtig Kusk. Han havde et Par sorte Heste, dem glemmer jeg aldrig, de var kendt viden om, de var hidsige og stejlede, var altid i Fyr og Flamme. Skulde han ud at køre med Familie eller andre, maatte han altid sidst paa Vognen, thi saa snart han var i Agestolen, satte de i Løb, saa Vinden fløjtede i Manken paa dem.

Den 18. Oktober 1857, da Niels Langs ældste Søn fra Darum holdt Bryllup i Oksvang, skulde jeg og mine Søsken fra Jedsted køre sammen med de unge fra Vilslev til Brylluppet. Jeppe Mikkelsen skulde være Kusk. Da de sorte Heste var spændt for Vognen, bad Jeppe mig om at holde ved Tømmen, mens han trak sin Kavaj paa; men det kunde Hestene ikke lide, de stejlede og sprang, og jeg kunde ikke holde dem; da rev Jeppe Mikkelsen Tømmen fra mig, gav slap Line, og straks stod de rolige. Det var kloge Heste, men de fordrede en bestemt Behandling. — Men Gud fri os, hvor vi kørte, da vi først var kommet paa Vognen — i en saadan Fart var jeg aldrig før kommet over saa lang en Vej.“ —

Niels Skytte i Vilslev, der ogsaa har kendt Jens Michelsen, fortæller:

„Om jeg husker Jens Michelsen? Ja, det kan du tro, jeg gør. — Han var en meget selvfølende Mand. Han havde et stolt Hjerter, var altid pænere i Tøjet end andre Mænd; til daglig gik han i hvide Strømper og Lædertøfler, i Skjortærmer og med opknappet Vest. Han var en ordentlig Mand, men kunde nok efter Datidens Skik og Brug faa sig en lille Perial, naar han kom til Stads — Ribe. — Ingen var saadan kørende som han med de sorte Heste — den ene var graasort — for Vognen; de var kendt over Egne og Byer. Naar han kørte, var det altid med voldsom Fart. Hestene løb med fremstrakte Halse. — Selv om det hændte, han havde faaet sig en lille Rus i Ribe, skulde Hestene nok uden at sagtne Farten komme velholdne hjem, om og Tømmen som en Følge af Kuskens Tilstand hang noget slapt mellem Hestene.

Da Jens Michelsen var død, kørte de sorte Heste ham til Graven med Jeppe Mikkelsen som Kusk. De gik saa rolige for Ligvognen, som de aldrig før havde gaaet; det var ligesom de følte eller forstod, at de havde mistet deres Herre, og at de nu gav ham den sidste Køretur.“ —

Jens Michelsen døde den 12. Oktober 1856, ca. 61 Aar gl. — Dødsarsagen var Tæring. Paa selve Gaarden skete der ingen væsentlig Forandring. Abelone var en dygtig Kone i sit Hus, og hos Jeppe Mikkelsen, der som Gaardbestyrer forestod Gaardens Drift i de 10 Aar, hun selv sad med den, var Forvaltningen i gode Hænder. Af Sønner var der ingen levende, og først i Slutningen af Aaret 1865 overdrog hun Gaarden til Datteren Sidsel og Svigersønnen Niels Lauridsen, hvorefter hun fik opført et Aftægts hus lige Syd for Gaarden, og heri levede hun sine sidste Aar som Aftægtskone. — Hun døde den 31. Juli 1878, 73 Aar gl., efter at hun havde været Enke i 22 Aar.

Jens Michelsen og Abelone Christensdatter Helle havde i Ægteskabet 7 Børn, hvoraf de 3 døde som smaa, og en 4. — en Datter — døde som ung, kun 21 Aar gl. De øvrige 3 Børn var Døtre, der alle blev gift.

7 Børn:

A.—1. og B.—2. Tvillinger, født 15. Juli 1833, den ene dødfødt, den anden døbt med Navnet *Michel Jensen*, døde, da han var 2 Aar gammel, i Vilslev.

C.—3. *Elisabeth Jensen*, født 4. Juni 1835 i Vilslev.

D.—4. *Sidsel Jensen*, født 25. Marts 1837 i Vilslev, hun døde 10. December 1838, 1 Aar gl. — Barnet faldt i en Gryde med kogende Vand og blev skoldet ihjel.

E.—5. *Sidsel Jensen*, født 4. Maj 1839 i Vilslev.

F.—6. *Ane Marie Jensen*, født 14. Marts 1841 i Vilslev, døde der 15. Juni 1861. — Hun var brystsvag en kortere Tid og kvaltes under en Lungeblødning — Blodstyrting.

G.—7. *Ane Kirstine Jensen*, født 14. Juni 1843 i Vilslev.

Pigebørnene C.—3 — E.—5 og G.—7 samt deres Efterkommere vil i det følgende blive omtalte i Rækkefølge efter Alder.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 10)

C.—3. *Elisabeth Jensen*, født 4. Juni 1835 i Vilslev, var den 3die af Jens Micehlsens og Abelone Helles Børn; hun fik sin Farmor — Eventyrpigens — Navn i Daaben. — Som 10 Aars Barn var hun kørende med sin Fader og sin Farbroder, Niels Lang, fra Darum til Uldum og Ring for at besøge Slægtningene der og for at hente en Arv efter en Afdød. Hvem den afdøde var, huskede hun ikke, og Arven, der nok var meget lille, mindedes hun heller ikke noget om; men var Arven lille, saa var Køreturen lang, og den mindedes længe blandt herboende Slægtsmedlemmer, der havde hørt deres forlængst afdøde Fædre fortælle derom. Det er vist den eneste Gang, siden „de jyske Piger“ løb hjemmefra, at Familien her og Familien der har haft Berøring med hinanden, og det er heller ikke sket siden. Elisabeth Jensen mindedes godt nok Rejsen, men hun var jo kun Barn den Gang, og det, hun kunde berette om de jyske Slægtninge, var kun lidt.

Den 29. Oktober 1859 blev hun gift med *Hans Hansen* (*Termansen*) i Vilslev. De overtog da hans Fødegaard, Matr. Nr. 20, i Vilslev. Gaarden havde gamle Bygninger, der laa til Syd i Byen, Øst for Kirken, med Toft, der gik lige ud til Kongeaaen. Bygningen, der laa i Toftens Østside, blev snart efter Brylluppet nedbrudt — paa et Hjørne af Stuehuset nær, der blev benyttet til Aftægtsbolig for hans gamle Forældre, og en ny, smuk Gaardbygning blev i Stedet opført i Toftens Vestside; denne blev dog ikke helt færdigbygget, før de gamle døde, idet Vestlængden blev opbygget af Materialerne fra den Del af den gamle Gaard, der havde været Aftægtsbolig. — Gaarden laa meget smukt; fra det store, rummelige Stuehus var der en herlig Udsigt mod Syd over Have, Eng, Kongeaaen til Spangen og længere Syd paa over den flade Egn. — Lisbeth, der havde arvet sin Del af Uldum- og Østersnede-Slægtsens Sans for Hygge og Havebrug, gjorde sin Del til at forskønne Hjem og Omgivelser. Syd for Stuehuset var en forholdsvis smal Forhave med Hække og Blomster. Derfra faldt Jorden ret brat og stejlt ned mod Syd. Lige ud for Stuehusets Havedør — midt i Stuehuset — blev der bygget en Stentrappe, der førte ned ad den stejle Skrænt til den egentlige Have, som blev anlagt nedenfor. — Denne Have, som laa meget lavt, blev

omgivet, af stærke Jorddiger til alle Sider; disse var nødvendige, da Kongeaen i Regntiden kunde svulme saa stærkt op, at Haven kunde staa helt under Vand. Derimod beskyttede de store Diger en Del, men helt holde Vandet ude i langvarige Regnperioder, kunde de dog ikke, da Vandet kunde presse sig igennem Digerne eller endog sive op fra Grunden i Haven.

Hans Termansen og Familie.

Digerne blev tilplantede og afgav med Tiden et godt Læ om Haven. Her anlagde Elisabeth sin Frugthave hvori Frugttræerne trods Grundvand og andre Ulemper voksede godt til, og som i mange Aar har baaret en stor Mængde Frugt.

Nordøst for Gaarden, tildels paa den ældre Gaards Byggetomt, fik hun plantet et temmelig bredt Læbælte af Løvtræer, der ogsaa groede godt til, og som gjorde sit til at forskønne Pladsen og skabe Hygge. — Syd for dette Læbælte fik hun anlagt en Køkkenhave; Jorden her var af en let sandet Beskaffenhed. Men her havde ogsaa Møddingen sin Plads, den kom ogsaa til at nyde godt af Læbæltet, der beskyttede den mod de kolde og tørre Vinde fra Nordøst; til Gengæld kunde den ogsaa nemt yde sit Bi-

drag til den lette Jords Frugtbargørelse i Køkkenhaven. — Det var en utrolig Masse Tid, Slid og Flid, Elisabeth ofrede i sine Haver; hun elskede at se det vokse og trives. Af Helbred var hun ikke stærk, hun var noget brystsvag, maaske har hun ogsaa af den Grund befundet sig bedst ved Virksomhed i fri Luft. —

Men ogsaa i sit Hus var hun en dygtig Kone, hun vilde gerne have det pænt i sit Hjem, der var Tæpper baade paa Gulve og Borde, Møblerne var baade polerede og polstrede, der var rent og blæst overalt hos Lisbeth, hun skabte Hygge baade ude og inde. Dertil kom, at hun var en klog Kvinde, der forstod at tænke logisk og fornuftigt over Tingene.

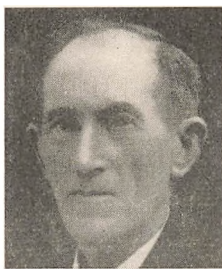
Hans Termansen — dette Navn kaldtes han altid med, skønt det ikke var hans Døbenavn — var 13 Aar ældre end Lisbeth; han var en jævn, bred, jovial og gemytlig Mand. Som Landmand var han vel ikke over Jævnmaalet blandt Bønderne i Byen, han var, som Folk er flest, men han havde selvfølgelig sine Ejendommeligheder. — Han var et Ordensmenneske, der var rent og blæst paa Gaardspladsen, ikke et Græsstraa mellem Brostenene og ingen Skrammel, der laa og flød eller drev; der var Orden i Stald og Lade, altting var paa sin Plads; med Hensyn til dette gav han ikke sine propre Kvindfolk indendørs noget efter. — Han var en lidenskabelig Fisker. Kongeaaen løb jo næsten lige forbi hans Dør, saa der var let Adgang til Fiskevand. Han satte Skydegarn til Fangst af Laks og Ørred, fiskede med Vaaddragning efter al Slags Fisk og stangede Aal om Vinteren. Var der godt Fiskevejr, kunde Landbruget godt vente, saa skulde Fiskeriet passes først. — Naar Jagttiden var inde, tog han sin Bøsse paa Nakken og gik paa Jagt. En Agerhøne, en Hare eller en And var vel nok værd at tage med, og det gav, ligesom Fiskeriet, Adgang til et afvekslende og fornuftigt Friluftsliv.

Elisabeth Jensen døde den 12. November 1893, 58 Aar gl. — Hans Termansen, der overlevede hende i godt 10 Aar, døde den 9. September 1904, 82 Aar gl. — De er begge begravede paa Vilslev Kirkegaard.

I Ægteskabet var der 8 Børn, 6 Piger og 2 Drengene, men begge Drengene samt 2 af Pigebørnene døde som ganske smaa, om de øvrige 4 Pigebørn, Anne — Abline — Hansine og Jenny skal meddeles følgende:

a.—1. *Anne Hansen* (Termansen), født den 16. September 1860, er den ældste af Lisbeths og Hans Termansens Børn.

Som Barn kom hun om til sin Bedstemoder og sin Moster i den gamle Gaard, hvor hun opholdt sig i flere Aar, vistnok noget paa Grund af Moderens Svaghed, hun var der saalænge, at hun næsten glemte sin Far og Mor. — Da de en Dag kom med hinanden i Besøg paa „den gamle Gaard“, og Anne saa dem komme, løb

Anders Nissen Hansen og Hustru Anne f. Termansen.

hun ind og raabte: „Nu kommer Hans Termansen og Lisbeth!“ — Da blev Lisbeth klar over, at det var paa Tide at faa Barnet hjem, hvis hun ikke helt skulde glemme sine Forældre og sit Barndomshjem. Men Anne vedblev alligevel at føle nogen Tilknnytning til „den gamle Gaard“; den var blevet en Del af hendes Barndomshjem, ogsaa i sine Ungdomsaar holdt hun ofte til der, og da hun blev gift, blev den gamle Gaard hendes Nabogaard. Anne var en køn, en god og stilfærdig Pige, som alle holdt af, og det gjaldt ikke mindst Familien i „den gamle Gaard“.

I Aarene omkring 1880 var der en meget stor Del af de danske Sønderjyder, der solgte deres Gaarde og flyttede Nord for Kongeaen — til Danmark — for at undgaa, at Sønnerne skulde komme i tysk Militærtjeneste og blive tyske Undersaatter. Det var da 16 Aar siden, at Sønderjylland ved Krigen 1864 var blevet underlagt det tyske Rige; nu havde man kun Valget mellem enten at blive tyske Statsborgere eller at drage bort fra Landet, og der var som nævnt mange, der valgte det sidste. Af disse var der ogsaa et Par Familier, der kom til Vilslev, hvor de købte sig hver en Gaard — de var Slægtninge. Den ene købte Gaarden, Matr. Nr. 15 i Vilslev, han hed Knud Frank. — Den anden købte Gaarden, Matr. Nr. 17 i Vilslev, han hed Hans Nissen Hansen, og hans Hustru hed Maria. — De havde en voksen Søn, Anders Nissen

Hansen, der var født den 13. Oktober 1858 i Emmerlev ved Højer. — Det var vistnok i Aaret 1877, de kom til Vilslev. Det var omgængelige Folk, der var vellidte, og de blev snart hjemme i Byen.

Efter nogle Aars Forløb blev Anders Nissen og Anne Terman- sen forlovede. Alle Folk i Byen fandt, at de to passede godt sam- men; de lignede i nogen Maade hinanden baade i Temperament og i Udseende. Ved Forlovelsesgildet, hvor mange af Byens unge var forsamlede for at fejre Forlovelsen med dem, sang man under stor Begejstring „svenska Sangen“ — „Anders han var en hurtiger Dräng“ — i Morten Eskesens Sangbog — og denne Sang har næppe nogensinde passet bedre „for Tilfallet“ end her; det var ikke alene Navneligheden — Anne og Anders — i Sangen, der passede paa de nyforlovede, men selve Sangens Billeder kunde næsten helt ud være en Genspejling af dem.

Den 25. Oktober 1884 fejrede de deres Bryllup i hendes Føde- gaard i hele 3 samfulde Dage og Nætter. — Ja, det var i hint min- deværdige Aar i Vilslev, da der blev fejret 3*) — 3-Dages Bryl- lupper i 3 paa hinanden følgende Uger. Det var en streng, men en herlig Omgang for de gode Folk i Byen, som maatte være med til dem alle 3. — Som et lille Minde om disse ejendommelige Fami- liefester gives her en Skildring af

Et gammeldags Bondebryllup i Vilslev.

Til de store Familiebegivenheder, Fødsel, Ægtevielse og Døds- fald, der markerer de betydeligste Afsnit i Menneskelivet, har der i umindelige Tider været knyttet Festligheder. Hvilken af disse Begivenheder, der har givet Anledning til den største Festlighol- delse har vel nok været skiftende gennem Tiderne, men i Slutnin- gen af det 19de Aarhundrede var det absolut Bryllupsfesterne, der i Vilslev blev imødesete med den største Spænding og Inter- esse; man følte sig lykkelig, naar man blev bedt med, men slemt skuffet, naar man skulde „sidde over“ (ikke bedt med).

Naar Begivenheden nærmede sig, naar den 3 Ugers Tillysning i Kirken forud for Brylluppet var begyndt, og naar endelig Bryl-

*) Anders Nissen og Anne, gift d. 25. Oktober 1894 — Købmand Gustav Ullerick og Edel — Grd. Peder Frandsen og Marie Thude, gift d. 18. Oktober 1894.

lupsdagen var bestemt, voksede Spændingen. — Hvem skulde med, og hvem skulde blive hjemme? — Det var det store Spørgsmaal. For Slægtninge, nærmeste Naboer og gode Venner, var Sagen saa nogenlunde afgjort og ligetil; der kunde man godt straks begynde paa Forberedelserne. — Men for alle andre, som havde haft mere eller mindre Omgang med Familien eller maaske ydet en eller anden Tjeneste, var Sagen en anden; det kunde være ret tvivlsomt, om Festen vilde række ud til dem ogsaa. — Og hele Byens Ungdom? Naar Brylluppet skulde være ret stort, var det almindeligt, at i hvert Fald de fleste indfødte blev bedt med, men der kunde jo let ske Undtagelser. — Uvenskab — Drilleri — forsmaaet Kærlighed o. l., som gemtes i det stille, kunde være Aarsag til, at man maatte „sidde over“. —

Otte Dage før Brylluppet blev Spændingen udløst; thi da maatte Bydesvenden ud at indbyde alle, der skulde deltage og være med som Gæster. Denne var altid en Paarørende, en Broder eller en Fætter til Bruden, i hvis Hjem Brylluppet holdtes. Det var en gammel Regel, at Brudens Forældre skulde gøre — bekoste — Brylluppet og sørge for Brudens Udstyr.

Dagen før, Indbydelsen fandt Sted, blev Bydesvenden forelagt en Liste over alle, som skulde indbydes (ofte flere Hundrede). Denne Liste blev grundig gennemgaaet og prøvet; thi ingen maatte være glemmt. For enkelte, man kunde være i Tvivl om, hvorvidt de burde indbydes eller ej, blev Sagen drøftet med Bydesvenden, han kunde da paa en fin Maade hjælpe med til, at Vedkommende kunde faa en Plads paa Listen, det betød altid et glad Menneske mere eller en Skuffelse mindre.

Brylluppet holdtes altid paa en Lørdag, anden Dags Brylluppet blev saa paa en Søndag, og da fulgte alle Gæsterne de „unge Folk“ — de nygifte — i Kirke, en skøn Skik midt i Lystigheden og Glæden. — Indbydelsen skulde altsaa ske paa Lørdagen 8 Dage før Brylluppet, og det kunde være heldigt nok for Bydesvenden, thi saa havde han Søndagen til at sove ud i, hvad der nok kunde gøres nødvendig, da Indbydelsen ofte var en slem Omgang for ham. — Han skulde ikke alene aflevere Indbydelsen rigtig, huske hvem der skulde være Brudepiger, og hvem der skulde være Opvartere, ingen paa Listen maatte glemmes; at glemme en paa Listen opført var en Forbrydelse baade mod Gæst og

Vært, men det værste af alt for ham var dog, at han skulde nyde noget i ethvert Hjem eller Hus, hvori han kom, han var jo særdeles velkommen og ventet. Desuden var man meget nysgerrige; man vilde gerne have Rede paa, hvem der skulde med, og hvem der ikke skulde med og om meget andet vedrørende Brylluppet. Der blev intet sparet paa Brudesvenden, han maatte have Kaffe og Kage, var han ikke afholdende, stod den paa Vin og Dramme. Det kunde hænde, at han fik sig en ordentlig Perial, før han var færdig med Indbydelsen; denne skulde gøres færdig paa en Dag, det ansaaes for en meget stor Skam at skulle fortsætte næste Dag igen. Men selv for en ædruelig Mand med en stærk Mave og et godt Helbred var Bydesvendens Tur en alvorlig Omgang, der nok kunde kræve Restitution og Hvile Dagen derpaa. —

Bydesvendens Tur gjaldt Byen og den allernærmeste Omegn. Skulde der indbydes Slægtninge og Venner, der boede længere borte, maatte dette ske enten ved Brev, eller ogsaa maatte der en Bydesvend mere til, denne var da gerne en Slægtning af Brudgommen, og han maatte være til Hest. —

Selve Indbydelsen maatte læres udenad, og den lød for det meste saaledes:

„Jeg har en Hilsen fra H. T. og hans Kone (Brudens Forældre) til jer allesammen (skal hele Husstanden ikke med, nævnes Navnene paa dem, som skal deltage, og er der Piger, der skal hjælpe med ved Opvartningen, nævnes de særskilt), om I vilde være saa gode at komme til Bryllup næste Lørdag, i Dag otte Dage, i deres Hjem. — Til Frokost Kl. 9 og derefter følge med til Kirken og overvære Brudevielsen. Følge med hjem til „Unnen“ (Middag) og gøre jer til gode hele Dagen med Mad og Drikke, Dans og Lystighed. — Og atter møde næste Dag (Søndag) til Frokost og følge de „unge Folk“ til Kirke og atter tilbringe Dagen sammen med dem.“ —

— Undertiden indflettedes dog ogsaa Brudeparrets Navne.

Var Indbydelsen besørget, blev der Travlheden uden Lige. — I Bryllupsgaarden skulde der slagtes, brygges og bages, koges, steges og syltes, der gik Bud efter Slagter og Kogekone, thi det laa over Husstandens Evne selv at kunne besørge alt dette; der maatte øvede Folk til. Store Indkøb maatte besørges, og en Masse Ting

maatte laanes til Festen. Et Par Dage før Brylluppet mødte Opvarterne for at „laane Tøj“ — Knive, Gafler, Spiseskeer, Teskeer, Kopper, Kander, Tallerkener, Terriner, Fade, Skaale, Dækketøj, Borde og Bænke, o. m. a. Disse Ting laantes hos Naboer og andre, som var bedt til Gæster.

Hele Bryllupshuset maatte tømmes for Møbler og Bohave, der sattes paa Loftet eller anbragtes i Udhusene, og i Stedet for placeredes de laante Borde og Bænke i Stuerne. — Der fandtes næsten et langt Gildesbord med tilhørende Bænke, der kun blev brugt ved Gilder, i enhver Gaard. Og var der større Sammenkomster, blev disse Ting gensidig udlaante; de var lavede efter omtrent samme Model og passede gerne godt sammen, naar de anbragtes i de for Møbler tømte Stuer. — Endelig skulde der bestilles Musik med Dansetelt. Denne, der var sikret længe i Forvejen, blev afhentet og opstillet Dagen før Brylluppet, enten i den indelukkede Gaard, hvis den der kunde faa Plads — der stod den jo godt i Læ — eller ogsaa saa nær Stuehusets Indgangsdør som muligt. — Og endelig Eftermiddagen og Aftenen før Brylluppet mødte Byens Ungdom for at smykke Huset og Stuerne, Teltet og Kirken med Blomster og Grønt, og Opvartningspigerne dækkede Bordene i Stuerne, saa de stod parate til Frokosten, der skulde serveres næste Dags Morgen, naar Gæsterne indfandt sig.

Men ogsaa ude blandt de indbudte Gæster var der Travlhed; det var ikke nogen hel billig Historie at skulle deltage i et Bryllupsgilde. Der skulde ofte nyt Tøj og nye Støvler til. For mangen Husmoder, der ofte maatte spare, blev der nu Anledning til at faa Familiens Garderobe udbedret eller fornyet, saa baade Mand, Kone og Børn kunde møde standsmæssig, smukt og godt paaklædte. Skrædere og Skomagere fik travlt, de blev sat i Sving, som det hed, og de fik godt at fortjene. — Men man maatte ogsaa yde sin Tribut til Gildet. Der skulde bringes „Foen“ eller „Forn“ fra alle de Gaarde, der hørte med til Bydelaget. Denne bestod i Fødevarer — 1 Skinke, 1 Snes Æg, Mælk, Smør, Fjerkræ eller lignende. Det var ofte betydelige Mængder „Foen“, der paa denne Maade blev tilført Bryllupsgaarden. Desuden maatte der købes „Brudeskænk“ — Brudegave — denne bestod, som oftest, af en Sølvspiseske med Giverens Navn samt Bryllupsdagens Dato og Aarstal indridset. — Disse Skeer blev ikke alene betrag-

tet som et smukt og værdifuldt Udstyr i Brudens Hjem, men gik ofte i Arv fra Slægt til Slægt, hvor de bevaredes som et kært Minde og som et Stykke Familiearkiv*).

Det var ogsaa disse Spiseskeer, der laantes sammen af Opvarterne, naar der skulde være Bryllup eller andre Familiefester.

Dagen og Dagene før Brylluppet kunde der være saa „jap-travlt“ rundt om i Hjemmene, saa det var grueligt, man skulde jo møde standsmæssig og helst i Tøjlet være de flotteste af alle, ikke staa tilbage for nogen, hverken i Tøjlet eller med Hensyn til „Foen“ eller Brudegaver. Denne Travlhed eller Uro gik ofte ud over Hjemmets daglige Syssel og over Maaltiderne, som man næppe havde Tid til at overholde; men det fandt man sig gladeligt i: — „Skidt møj om vi eet for'er noued aa æd i Dav; o Maaen ska vi løv“, var blevet et Mundheld. Det gik endda med Maden, men det var næsten værre med Sønnen Natten før Brylluppet; der var saa meget at tænke paa, og dog var det saa nødvendigt at faa sovet; nu skulde man jo vaage i to samfulde Nætter og Dage, og da var det godt at have noget „Søvn i Forlaug o gi te mej.“

Oprandt saa omsider Bryllupsdagen, og Mutter havde faaet sig selv og alle sine i „Stadsen“, faaet beskikket sit Hus — nu skulde man jo ud af de vante Folder i flere Dage. Skulde alle i Huset med, maatte man jo have fremmede Folk til at varetage Husets, Kvægets og eventuelt Smaabørnenes Pasning. — Saa tog hun sin fyldte Flødekande i den ene Haand og sin Kappekurv i den anden, og saa spadserede hun og Fatter af Sted til Bryllups-gaarden.

Ved Indgangsdøren til Bryllupsgaarden stod Musikanterne opstillede — 4 à 5 Mand med Blæseinstrumenter — og modtog Gæsterne med Musik som første Velkomst, eftersom de ankom. Baade kørende og gaende Gæster fik et Musiknummer. — Skumlere vilde undertiden vide, at man af Musikken kunde høre, hvor højt de ankommende stod i Anseelse og Rang. — I Gangen eller Forstuen modtoges Gæsterne først af Opvarterne, der bød

*Jeg har ofte, naar jeg har besøgt nogle af de i nærværende omtalte for at søge Oplysninger om Slægten, set, at de for at skaffe Rede paa deres egen, Forældres, Bedsteforældres eller andre Slægtninges Bryllupsdage har søgt til Sølvskeerne for at faa fastslaet Dato og Aarstal — undertiden ogsaa Navne.

paa et Glas Vin og en Smaakage, medens andre tog mod den medbragte Flødekande samt Gæsternes Overtøj. Disse gik derpaa ind i Stuen, hvor de hilste paa Værtsfolkene og blev bragt til Sæde ved Frokostbordet, der stod dækket i Stuerne over hele Huset. — Frokosten var solid — kold Bord: kogt Skinke, kold Steg. Som varm Ret: Frikadeller med opstuede Kartoffler — Brød, Smør, Æg, Ost, Syltetøj, Kager, Øl, Vin, Snaps, The, Kaffe, o. a.

Foruden Musikanterne var ogsaa Staldkarlenes Plads i Gaarden eller foran Huset, de skulde tage mod tilrejsende Gæsters Køretøjer, Heste og Vogne, der for det meste maatte anbringes hos Naboerne, da der altid var kneben med Plads i Bryllupsgaarden. Den Slags Indkvartering var altid ordnet i Forvejen, ligesom der ogsaa var sørget for Logi til overnattende Gæster. — Var endelig alle Gæsterne ankomne og havde faaet Frokosten sat til Livs, kom Dagens store Begivenhed, Brudfærden til Kirken og Vielsen.

Skafferen — eller den, der dirigerede under Festen — det var for det meste den, der havde været Bydesvend — havde ogsaa den Bestilling at skulle ordne Processionen. Alt i Forvejen havde han i Samraad med Familiens Medlemmer faaet bestemt, hvem der skulde være Par. — De unge Karle og Piger skulde helst parres og følges ad, eftersom de bedst kunde lide hinanden og bedst passede sammen. For de gifte Gæsters Vedkommende blev der sørget for et gennemført Konebytte, saaledes at Mand og Hustru ikke kom til at følges ad. Brudeparrets Plads var altid i Skellet mellem de unge ugifte og de ældre gifte Par. Nærmest foran Brudeparret de unge ugifte Slægtninge, Søkende, og nærmest bag efter Brudeparrets Forældre, der havde byttet Koner.

Alle Gæsterne blev af Musikken blæst ud og samledes foran Indgangsdøren. Derpaa traadte Skafferen frem med sin Liste i Haanden og raabte med høj Røst Navnene op paa Par efter Par i Følgeorden, ofte med Overraskelser, der vakte Morskab. Gæsterne var jo altid noget spændte paa, hvem der var udset til deres Følgeskab.

Naar Processionen var sammensat, stillede Musikerne sig i Spidsen for den, og med gjaldende Toner førte den Brudfærden gennem Byen til Kirken, forbi de nysgerrige Tilskuere, der havde

samlet sig i Haven eller ved Huse for at se Optoget drage forbi. Rundt omkring, skjult i Havehegn, laa Skytter med Hagelbøsser og gav Salut, naar Brudeparret passerede forbi dem, det fjernede onde Aander fra deres Vej og varslede Lykke. Ankommen til Kirkegaardsporten traadte Musikken til Side, men blev ved at spille, indtil hele Brudeskaren var spadseret ind i Kirken. I Kirken skiltes Parrene, idet Mandfolkene tog Plads i Stolestaderne til højre, medens Kvindfolkene tog Plads i Stolestaderne til venstre — ogsaa Brud og Brudgom fulgte den Regel. Bagefter Brudfølget kom ogsaa Musikanterne ind i Kirken, de søgte op paa Pulpituret, hvorfra de ledede Kirkesangen med fuldt Orkester. — Hornmusikken lød ualmindeligt godt i den store, rummelige Kirke. — Brud og Brudgom fik overladt hver en hel Kirkestol eller Bæk for sig, disse to Stole var langt smukkere pyntede med Blomster og Grønt end de øvrige Kirkestole. — Efter den første Salme fulgtes Brudeparret ene med hinanden op til Alteret, hvor Vielsen foretoges under dyb Stilhed i Kirken. Denne Stilhed blev vel nok mere mærkbar oven paa den kraftige, fuldtonende Sang med Musikledsagelse, der lige havde lydt. —

Efter Vielsen fulgtes Brudeparret igen Arm i Arm ned i Kirken, men tog nu Plads sammen i Brudens Stol. Derefter lød igen Sangen og Messen, hvorefter hele Brudeskaren spadserede Par om Par op omkring Alteret for at ofre til Præst og Degn (oftest 50 Øre til hver). — Der blev atter sunget en Salme, hvorefter Processionen igen satte sig i Bevægelse mod Hjemmet — Bryllups-
gaarden — med Musikken i Spidsen. Brudevielsen var forbi, man brugte ogsaa at udtrykke sig saaledes: „Der var blevet en ung Pige borte i Kirken“ — men til Gengæld var der blevet en Kone mere, føjede man undertiden til.

Imens Højtideligheden i Kirken havde staaet paa, herskede en forrygende Travlhed i Hjemmet. Resterne fra Frokostbordet maatte fjernes. Tallerkener og Spiseredskaber renses og pudses, Middagsborde dækkes og pyntes med Blomster og Buketter, saa alt stod færdig, naar Brudeskaren vendte tilbage. I Køkken og Bryggers var Temperaturen høj, de store Stege brasede i Ovnene, i Grubekedlen kogte Suppen, og Komfuret var rødglødende; alt skulde være færdig, naar de nygifte vendte hjem, saa alle kunde gaa til Bords med det samme. Alt skulde være i Orden, alt skulde

klappe, ellers gik det ud over Kogekonens Renommé. Denne var meget betroet, og af hendes Dygtighed afgang det ofte, om Brylluppet blev vellykket; thi Madspergsmaalet og Forplejningen var noget af det vigtigste ved hele Festen; der skulde være veltilberedt Mad og Drikke nok til alle, og der maatte ikke ventes. Men en saadan Kogekone — Køks — var gerne meget dygtig, — hun havde Rutine og Myndighed.

Naar Brudfølget med fuld Musik var vendt hjem fra Kirken, blev alle modtaget med en Velkomstskaenk af Opvartningspigerne, der bød paa Kager og Vin igen. Dermed opløstes Processionen, og nu begyndte den almindelige Lykønskning til Brud og Brudgom samt deres Forældre, og samtidig overrakte Brudegaverne. Naar dette var besørget, var det paa Tide at gaa til Bords, men det var ikke altid nogen let Sag; her spillede Rangforordningen ind. Ærgerrigheden kæmpede med Beskedenheden, og her skulde Skafferen tage Affære. Brud og Brudgom skulde sidde øverst til Bords i Storstuen. Ved Brudgommens Side blev Svigerfar og Far placerede, ligesom Svigermor og Mor havde deres Plads ved Brudens Side. Lige over for Brudeparret havde Præsten og Degnen samt deres Koner Plads. Dette var altid en given Regel, og dér var ingen Vanskeligheder, men saa skulde de øvrige Gæster placeres, eftersom de var nærmest i Familie eller nærmest i Nabo- eller Venskab, og tilsidst efter Anseelse og Rang eller Hartkorn. Man vilde nødes, og det gik ofte over til Haandgribeligheder, naar Skafferen var en haandfast Karl, saa han maatte prøve paa at slæbe dem ind i Stuen til Bordene og sætte dem paa Plads. Dog kunde det ske, at en øvet Skaffer kunde optræde med stor Bestemthed, og saa hjalp der ingen „Kæremor“.

Ved Bordene sad man ikke Par over Par, men lige som i Kirken sad Mand- og Kvindfolkene hver for sig. Mændene ved Bordene i den ene Side af Stuen og Kvinderne ved den anden Side.

Var Gæsterne omsider placerede omkring Bordene, blev Suppeterrierne baaret frem. Opvartningspigerne bar disse til Stuens Dør, hvor Skafferen modtog dem og satte dem paa Plads paa Bordene. Den første anbragtes foran Brudeparret, de øvrige fordeltes med passende Mellemlum. Naar dette var besørget, traadte han frem ved Døren, slog til Lyd med Hænderne og sagde med

høj Røst: „Maa jeg saa byde Dem allesammen Velkommen til Bords og bede Dem om at gøre Dem tilgode med Retterne“. — Derefter lagde Degnen for med en Bordsalme — ofte „I Jesu Navn gaa vi til Bord“, og saa gik man løs paa den gode Mad.

Alle flade Tallerkener var anbragte ud for hver enkelt af Gæsterne, medens alle dybe Tallerkener var anbragte i Stabler ved Terrinerne. Her maatte saa en af de nærmest siddende rejse sig og øse Suppen op i de dybe Tallerkener, der fyldte fordeltes til Gæsterne. Opøserne paatog sig sjældent Bestillingen uden at lade sig nøde, da ingen troede sig i Besiddelse af den fornødne Færdighed dertil blandt saa mange Gæster. Det samme gentog sig, naar den næste Ret, Stegen, skulde skæres for. Denne blev altid sat hel ind paa Bordet paa et Stegefad og skulde saa udskæres i passende Stykker til Gæsterne. Historien gentog sig, naar Desserten — Tærterne — Napoleonskagerne — Kransekagerne skulde parteres. Retterne bestod næsten altid af Kød-suppe med Mel- og Kødboller, Okse- eller Flæskesteg med Sovs, Kartofler og Kaal og rigeligt med Syltetøj. Til sidst kom Tærterne — Butterdeijstærter, Svedsketærter, Lagkager, Napoleonskager og Kransekager med glødende Vin i blanke Glas.

Naar man var ved at være færdige med Maaltidet og ved at nyde Desserten, gik der et Par Tallerkener rundt ved Bordene — i den ene laa en Violinstreng, i den anden en Smule Salt. Det betød, at i den ene kunde der ofres til Musikken og i den anden til Kogekonon, og Ofret var gerne en 10 Øre fra hver Gæst til hver Tallerken.

Mens Spisningen havde staaet paa, spillede Musikken „over Borde“, som det kaldtes, men under Ofringen i Tallerkenerne anstrengte Spillemandene sig særligt. — Forøvrigt forløb Spisningen i nogenlunde Ro. Der laa nogen Stivhed og Tilbageholdenhed over Gæsterne endnu; man var jo i stiveste Stads og holdt paa Værdigheden; denne forsvandt først, naar man blev rigtig sammenspist og havde faaet en Del vaade Varer under Vesten. — Men lad os betragte Selskabet, mens det sidder omkring Bordene. Bruden er Festens Centrum eller Dronning, hun er smuk i sin Brudedragt, en enkel sort Kjole med Myrtekrans om Haaret og et hvidt Brudeslør hængende derfra ned over Skuldrene og hele Brudekjolen. Brudgommen er i sort Diplomat-

frakke og hvidt Kravebryst. — Mændene er næsten alle i Klædes-Diplomatfrakker, men for det meste uden Kravetøj. Vesten var toradet og overknappet tæt op. Om Halsen har han et lille sort Silketørklæde bundet i en pæn Sløjfe. Flere af dem er Veteraner fra Krigene 1848—50 og 1864, de bærer alle Krigsmedaljen paa Frakkeopslaget ved en saadan Højtid (i Processionen bar de fleste af disse høj, sort Silke-Cylinderhat). — De unge Karle er i Jakke, men de fleste har hvid Krave og Slips, paa Fødderne sorte Sko. De fleste af Mændene har desuden en sølvbeslagen Merskumspibe, ogsaa flere af de unge Karle møder med Tobakspiber. Cigarrygning var næsten ukendt ved den Tid. Og Damerne — de fleste var i sorte Kjoler, enkelte i Silke, Kjolerne var folderige, lange, enkelte med Slæb, Krinolinernes Tid var ved at være forbi. De ældre Koner bar store Blondekapper paa Hovedet, fastgjort med brede Silkebaand, bundet under Hagen i en Sløjfe, medens de yngre Koner bar mindre Kapper som Haarpynt, fastgjort til Haaret med Elastik. I Ørene bar de Ørenringe — ofte af Guld — nogle var meget lange med indlagte lysbrydende Sten eller Glas, disse kaldtes „Bandelokker“ og ansaas for at være meget fine Smykker. Om Halsen var til Kjolen fastgjort en Blondekrave, der holdtes sammenfæstet paa Brystet under Hagen med en Guldbroche, paa Fødderne havde man Brunel-Støvler, der dengang var højeste Mode blandt gifte Damer. — De unge Piger var barhovedet, stærkt snørede i Korset, forlorne Bryster, Turnyre og Hvepsetaille, det gav jo en flot Figur med fyldige Legemsdele paa passende Steder, men det medførte ogsaa en slem ubekvem Stivhed. De var unægtelig meget kønnere i „Arbejdstøjet“, d.v.s. den hvide Dansekjole, hvide Strømper, sorte Sko og en Rosenknop i Haaret.

Naar Maaltidet var endt, sang man igen en Salme, ofte „Til Himlene rækker din Miskundhed Gud“, hvorefter man rejste sig, gik fra Borde, gav Haand til Værtsfolkene og takkede for Mad og ønskede hinanden Velbekomme.

Efter Maaltidet trængte man til at røre Lemmerne, det gjorde godt at komme ud i Luften og at gaa sig en Tur. De fleste ældre søgte til Hjemmene for at se, hvordan Sagerne stod til der, og var der kendte fremmede Gæster udenbys fra, fulgte de ofte med til de forskellige Hjem — Mændene for at se paa Bedriften

og Besætningen, og Konerne for at se paa de gode Sager, Husmoderen gemte i sine Kister og Skabe af Linned, Uldent, Sengetøj, Klæder og maaske det færdige Udstyr til giftfærdige Døtre; thi disse Ting var jo Hjemmets Sparekasse, Husmoderens Stolt-hed, et Vidnesbyrd om hendes Dygtighed og Ordenssans.

Ogsaa de unge søgte til Hjemmet efter Middagen; der var jo altid noget, der skulde gøres; der skulde malkes og røgtes, og der var adskilligt andet at varetage, og de fleste, i hvert Fald for Pigernes Vedkommende, skulde skifte Tøj til Dansen.

Efter et Par Timers Forløb begyndte man atter at samles i Bryllupshuset, hvor man fordrev Tiden med at se paa og beundre Brudegaverne, der gerne var fremlagt paa Borde i en Stue for sig selv. Disse bestod som nævnt mest af Sølvspiseskeer og andet Sølv-tøj; dog fandtes der ogsaa Gaver af anden Art, især fra Familie, der i Fællesskab havde skænket Spisestel, Kaffestel eller lignende som Bidrag til Brudens Udstyr.

Omkring ved 6-Tiden var Gæsterne forsamlede igen; saa var man færdige til at gaa til Kaffebordene. Disse var dækkede saaledes: Langs Bordene med tændte Lamper og Lys — Petroleums-lamper, Hængelamper, Staalamper og Lysestager, ogsaa laante hos Naboer — var anbragt store Kaffekringler og Søsterkager paa Stegefade. Ved hver af disse Kager laa Forskærertøj — Kniv og Gaffel — samt et Par Tallerkener til at lægge de afskaarne Kagestykker paa; endvidere var der Kagetallerkener og Kageskaale med Smaakager og andet Bagværk. Med passende Mellemrum store Bakker med Kaffekopper, Theskeer, Sukker og Fløde samt Flasker med Brændevin, Rom og Vin. — Var Gæsterne kommet til Bords, hvilket foregik lettere nu end ved Middagsbordet, thi nu indtog man sin fra Middagen anviste Plads, anbragte de ældste og dygtigste af Opvartningspigerne sig ved Bordene, hvor Kaffekopperne stod. Skafferen og de øvrige af Opvarterne bragte hende Kanderne med Kaffe og Kander med The og varmt Vand samt sørgede for at holde hende vedlige med Drikkevarer. — Disse Skænkepiger besørgede hele Kaffeskænkingen samt Tillavningen af Puncherne — Kaffepunche med Brændevin eller Thepunche med Rom eller Vin, sødet med Sukker alt efter Gæsternes Ønske. En saadan Skænkepige havde nok at bestille, mens Drikningen stod paa. Mange af dem var meget

øvede; de forstod at nøde Gæsterne paa en indtagende Maade, saa de godt kunde bekomme en Rus uden at vække Anstød. Til Hverdag var Folk i Vilslev gennemgaaende meget ædruelige, men til Fest var det ligesom der helst skulde en lille Rus til for at faa den rette Feststemning frem. Selv unge Knøse maatte have sin Punch med; kunde de ikke taale de stærkere Rom- og Kaffe-punche, kunde de altid taale en mild, godt sødet Vinpunch; den skulde ikke slaa Hatten af. — Det kunde virke underligt at se en ung pæn Pige meget paagaaende nøde en ung Knøs, der ikke var vant til at nyde Spiritus, eller som maaske af Natur havde Modbydelighed derfor, til at drikke selv en mild og sød Vinpunch; maaske kunde denne Punch blive Indledningen til, at Vedkommende senere blev en Drukkenbolt, der kunde gøre en Kvinde ulykkelig og ødelægge et Hjem; men saadan var nu engang Skikken. Kunde man ikke tage sin Punch ved en saadan Lejlighed, var man en „sølle Karl“, en „Krybbebider“, eller en „Kostforagter“, der ikke hørte hjemme i et „godt Laug“. Det blev undertiden betragtet som en Fornærmelse mod Værtsfolkene ikke at gøre sig tilgode med de budte Varer, og det var jo altid at bryde med god Skik og Sædvane. — Havde Konerne først faaet et Par Kopper Kaffe til Livs og Mændene et Par Kaffe-punche under Vesten, blev Stemningen snart livligere. Snakketøjet kom i Gang, man kom mere paa lige Fod med hinanden, man var et Selskab.

Ved Middagsbordet blev der sjældent holdt Taler. Præsten havde jo lige forud talt ved Brudevielsen i Kirken, og den der- ved indledede religiøse Stemning skulde bevares ved Middagen.

Men ved Kaffe-bordet blev der holdt Tale af Præsten og Degnen, sjældent af flere. Præsten talte for Brudeparret, og denne Tale var gerne af mere verdslig Art end Taler i Kirken. Degnens Tale, der ofte var mere vellykket end Præstens, gjaldt de Gamle, Brudens og Brudgommens Forældre. Disse Taler endte med, at alle Gæsterne rejste sig og sang Vedkommendes Skaal:

‡ Ja, dette skal være
 Brudeparret til Ære,
 Hurra ‡
 Skam, Skam for den, som ikke
 Brudeparrets Skaal vil drikke,
 Hurra! Hurra!
 Den Skaal var bra.

Drik den a'.
 Gid de maa længe leve
 i Velstand, Fryd og Glæde,

derpaa 3 rungende Hurra! — hvorefter Kopperne tømtes staaende. Efter at man havde klinket med hinanden saa langt, man kunde naa, samt hilst paa Brudeparret ved at række Koppen højt i Vejret og nikke til dem. Brudeparret hilste igen og sagde: Tak for Skaalen. Dette gentog sig for de Gamle, idet man i Stedet for „Brudeparret til Ære“ sang „Forældrene til Ære“. Disse Skaaler blev sunget med fuldttonende, kraftige Stemmer og med megen Alvor. Ind imellem Talerne og jævnlig under Kaffebordet blev der sunget Folke- og Fædrelandssange af Morten Eskesens Sangbog, som Degnen bragte med fra Skolen i en Kurv. Sangbøgerne blev fordelt mellem Gæsterne over hele Huset, men fortrinsvis blandt Ungdommen. De unge, hvoraf de fleste havde gaaet i Skole hos Degnen, sang godt og gerne med ham som Forsanger, selv de Gamle, som ikke var vant til Sange af den Art, nynnede med. Naar Sangen klang højt og fyldigt i de lave Stuer og ligesom knyttede Selskabet sammen i en højere og inderligere Enhed, fik man ligesom en Følelse af, at der var noget, der kunde skabe en Stemning, som langt overgik den, en Rus kunde fremkalde.

Naar Kaffebordenes Festlighed nærmede sig Afslutningen, var Spillemandene gaaet i Gang med at gøre Danseteltet i Orden til at tage mod Gæsterne. Der blev tændt Lys, fejtet Gulv, strøet Kartoffelmel eller Parafin paa Gulvet for at gøre det lettere at danse paa; derpaa begyndte Musikanterne at stemme Instrumenterne. Naar Stemmetonerne lød, lettede man fra Kaffebordene og strømmede ud i Danselokalet, der var køligere end inde i Stuerne, hvor Varmen efterhaanden var steget betydeligt. Lidt Svaling kunde gøre godt, og den nød man saa, mens Brudedansen blev opført. Denne var en meget højtidelig Akt. Bruden skulde danses ud af de unges Lag og over i de ældres. Det maatte alle se, og Teltet var snart stopfuldt af Folk, der i forventningsfuld Tavshed sad parate til at iagttage Begivenheden. Denne foregik saaledes: Naar der var blevet Ro i Teltet, kom Skafferen eller Bydesvenden, der jo var en Slægtning af Bruden, spadserende ind i Teltet med den smykkede Brud. De tog Opstilling paa Gulvet,

hvorpaa Musikken stemte op med en langsom Vals. Den dansede saa Bruden og Skafferen sammen i 3 korte Afdelinger eller Danse; det skulde helst gøres yndefuldt. Naar de tre Danse var forbi, spadserede Skafferen med Bruden op til Musiktribunen og overrakte Musikdirigenten en Daler i Spillemandspenge, hvorefter han afleverede Bruden til en ugift Slægtning af Brudgommen, som saa ligeledes dansede 3 smaa Valse med hende, betalte sin Daler til Spillemandene, hvorpaa han afleverede Bruden til Brudgommens Fader; dermed var Bruden danset ud af de unges Lag. Nu dansede Svigerfaderen hende ind i de gamles Lag, ligeledes med 3 smaa adstadige Valse, afleverede hende derpaa til hendes egen Fader, der ligeledes dansede 3 Danse med sin lille Pige, før han helt overgav hende i fremmede Hænder. Efter Betalingen af Spillemandspengene førte han Bruden hen til den ventende Brudgom og overgav hende til ham med et: „Vær saa god“. Hvorefter Brud og Brudgom ogsaa dansede de 3 Valse sammen, ofte til den mest smægtende Melodi, som Musikken kunde præstere. Saa betalte ogsaa Brudgommen sin Daler i Spillemandspenge, og Brudedansen var til Ende. — Det var en Forestilling, der kunde virke meget højetidelig, naar den blev godt og rigtig udført. Det var ikke blot Dansen, der kunde udføres nydeligt, men ogsaa Brudens Aflevering fra den ene Slægtning til den anden kunde gøres med en Anstand og Ynde, der var ganske betagende.

Nu var Dansen fri, og den gik med Liv og Lyst den hele udslagne Nat, kun afbrudt enkelte Gange, naar Opvartningspigerne kom med en Forfriskning af Kaffe og Kage, der paa store Bakker blev budt rundt til de dansende i Teltet.

Kl. ca. 10—11 blev de gamle — Ægtefolkene — bedt ind i Stuerne til Aftensmad — Steg, Kartofler, Kaal, Smørrebrød — og rigelig med Drikkelse, medens de unge fortsatte Dansen, saalænge de ældre spiste, hvorefter der skiftedes om, saa de gamle dansede, mens de unge spiste Aftensmad, og det hændte ikke saa sjældent, at de gamle morede sig fuldt saa godt som Ungdommen, nu da de selv havde hele Danseteltet til deres Raadighed. De kunde blive baade kaade og lystige; det var deres unge Dage, der skulde opleves igen for en kort Stund. Omkring ved Midnatstid var Aftensmaaltiderne til Ende, og Ungdommen

strømmede atter tilbage til Dansen, hvor de atter forsamledes med de ældre, saa der igen var stuvende fuldt i Danseteltet for en kort Tid, men længe varede det ikke, før de ældre trak sig tilbage, de kunde jo alligevel ikke hamle op med de unge i Livsmod og Udholdenhed; de begyndte jo ogsaa at længes mod Hjemmet og den gode Seng. Trætheden efter Dagens Anstrengelser krævede Hvile, og man skulde jo begynde i Morgen igen.

Naar Aftensmaden var ryddet af Bordene, blev disse igen dækkede til Kaffe og Kage; man skulde have en Kaffetaar at gaa hjem paa, og saasnart de første gjorde Tegn til at tage Afsked, blev de bænkedes om Kaffebordene, og saaledes fortsattes hele Natten, indtil man hen ad Morgenstunden var trætte af Dansen og „skejede ud“. — Dermed var den første Bryllupsdag til Ende, og alle søgte hjem og til „Køjs“ for at faa lidt Søvn og Hvile, saa man kunde begynde igen med friske Kræfter efter nogle Timers Ro.

Andendags Brylluppet var som nævnt paa en Søndag, da skulde alle Bryllupsgæsterne følge de nygifte til Kirke. Dagen formede sig omtrent som den foregaaende. Var der Formiddagsgudstjeneste Kl. 10, mødte man til Frokost Kl. 9, og Gæsterne modtoges som oftest igen med Musik ved Ankomsten. Var der derimod Eftermiddagsgudstjeneste Kl. 2, kunde Frokosten udelades, og man samlede til Middag Kl. 12. Middagen bestod gerne af de samme Retter som paa 1ste Bryllupsdag, dog kunde det hælde, at 2den Dags Middagen kom til at bestaa af Sødsuppe og Flæsk med Risblomme og varm Vin eller Risengrød med varmt Øl til Dessert, det beroede noget efter de Forraad af Spisevarer, man havde til Raadighed. Efter Spisningen gik man til Kirke, undertiden i Procession, men uden Musik, om Søndagen var det Kirkeklokken, der kaldte. — Paa en saadan Søndag var der fuldt Hus i Kirken; thi foruden Bryllupsgæsterne og de faste Kirkegængere var der gerne en Del nysgerrige, der mødte op. — Det var sikkert ikke med megen Andagt, at alle de Mennesker, der havde levet højt og danset hele Dagen før, mødtes i Kirken, men man fandt, det var en køn Skik, der ogsaa kastede ligesom en from Højtidsglans over Bryllupsfesten. Det var vist ogsaa en Glæde for Præsten, der jo ogsaa var Deltager i Brylluppet, at komme til at prædike for fuld Kirke; han var ikke forvænt dermed, thi paa almindelige Søndage var der sjældent ret mange af

de gode Vilslevfolk, der havde Tid eller Lyst til at gaa i Kirke, saa han maatte prædike for overvejende tomme Stole. Kun ved Bryllupper, Konfirmationer og Offerdagene, de store Højtider, Jul, Paaske og Pinse og en enkelt Gang ved Baredaa, hvortil der var bedt mange Faddere, havde Præsten den Glæde, at der var mange Folk at prædike for.

Efter Gudstjenesten samledes man atter i Bryllupshuset, enten til Middag efter Formiddags-Gudstjenesten eller til Kaffebord efter Eftermiddags-Gudstjenesten.

Ved 2den Dags-Brylluppet var Stemningen knap saa højtidelig og stiv som paa selve Bryllupsdagen, dels gjorde til at begynde med en vis Træt- eller Sløvhed sig gældende, og dels var Gæsterne fra den foregaaende Dags Samvær kommet paa mere lige Fod med hinanden. Men ved Kaffebordene, naar Kvinderne havde faaet nogle Kopper Kaffe og Mændene nogle Kaffepuncher sat til Livs, blev Stemningen snart mere høj og fri end paa den første Bryllupsdag. Bordtaler blev der ikke holdt mange af, og de, der blev holdt, var gerne korte og vittige. Til at begynde med sang især Ungdommen en Del Folkesange, men da der var mange af Byens gamle Veteraner — Krigskarle — med, varede det ikke længe, før de beherskede Sangen med Soldater- og Krigsviser, og det maa lades disse gamle Helte fra Slesvigs Krigene, at de sang ualmindelig godt, mange havde gode Sangstemmer; der var baade Fylde og Klang parret med Alvor og Humør, naar de gennem Soldaterviserne genoplevede Minderne fra Krigsaarene, saa de helt rev Selskabet med sig. — Sangene: „I Natten klam og kold“, „I Gaar jeg fik min Trøje“, „Den Gang, jeg drog af Sted“, „Det var April den 23de ved Kolding“, „Gutter Ombord“, „Ser I, hvem der kommer her“, „I Nattens dæmrende Taager“ og mange, mange flere vekslede i en Uendelighed med Skaaler for Brudeparret og deres Paarørende, for enkelte Gæster, som havde udmærket sig, for Damerne og til sidst „Selskabets Skaal“.

Efter en saadan Omgang Kaffebord var Humøret højt, Livet lyst og let, og selv de ældre svang Koner og Piger i Dansen saa kaade, som de maaske ikke havde gjort i deres unge Dage. De sang Musikkens Dansemelodier, der ofte blev tilrettelagt efter Stemningen, med af fuld Bryst, og blev det for varmt, trak man Frakkerne af, hængte dem hen paa Teltvæggen med Medaljer og

det hele og gik løs paa Livet i Skjorteærmer. — Nu morede man sig, glemte baade Rang og Værdighed, svang sine Damer, gamle og unge, saa de hvinede, hug Hælene i Gulvet, saa det sang, man dansede paa Livet løs, Livet blev Dans og Glæde, og man ænsede ikke andet. Selv de unge blev revet med af Lystigheden, men maatte pænt holde sig noget tilbage, saalænge de gamle gav Tonen an. Det var ret forbavsende at se disse gamle saadan komme i Aande; til Hverdag var de tørre, travrige og faamælte, de var ikke til at kende igen, man maatte faa en Følelse af, at ogsaa de en Gang havde haft en Ungdom, rig paa Begivenheder baade i Alvor og Spas.

Længe kunde disse gamle Krigskarle og deres Kammerater selvfølgelig ikke holde den gaaende for fuld Damp, Rusen forduftede efterhaanden under saa store Kraftanstrengelser. Mærkedes dette, blev de kaldt ind i Stuerne, der maatte fyres op igen, og nu blev der serveret den ene Bolle Punch efter den anden, og man sang og udbragte Skaaler i en Uendelighed. Optrinnet var forenet med Vid og Lune, der var ganske uimodstaaelig, kort sagt, man morede sig. Saaledes blev man ved, indtil der skulde spises Aftensmad omkring Midnat. Derefter tog de gamle sig igen en ordentlig Svingom i Danseteltet, mens de unge spiste, og saa gled man ud paa Natten, mens man sang:

„Nej, vi gaar ej fra dette Hus, før vi ser Morgenstjerne.
Saa vil vi have os en Rus, og det maa vi saa gerne.“

Man holdt længe igen, for nu var Herligheden jo snart forbi. Ved denne Tid paa Døgnet tog Kogekonen og Konen i Huset et Overblik over Resterne og Levningerne af Mad- og Drikkevarer, og derefter bestemtes, hvor mange af Slægtninge, Naboer og Venner, man kunde indbyde til 3die Dags Bryllup.

Naar saa de ældre var ved at være trætte og kunde overvinde sig til at tage hjem, blev de atter bænkedede om Kaffebordene, hvor Mændene fik en Sovepunch eller to, og hvor Konerne fik hvasket en Indbydelse i Øret til en „Slukefter“ næste Dag .

Var de gamle taget hjem, var Resten af Bryllupsnatten de unges, de dansede da de gamle Tur- og Runddans af karsken Bælg til den lyse Morgen; ogsaa de var i nogen Maade smittet af de gamles Lystighed, men de unge Mænd var dog gerne meget

mere maadeholdne med Spiritusnydelsen end de gamle; de havde jo ungt Blod og Livsmod nok til at kunne være levende uden Stimulans.

For de unge var et saadant Bryllup en første Rangs Begivenhed; den gode Mad, de pæne Klæder, Alvor og Gammen, de ældres Aabenbaring af, at de ogsaa havde været unge en Gang, Samværet med glade Kammerater, Dansen med de unge Piger. — Ofte blev et saadant Bryllup Indledningen til et nyt. — Jo, der sidder saamænd endnu i Dag — 50 Aar længere fremme i Tiden — mange ældre Folk, der mindes disse gammeldags Bryllupsgilder, som de herligste Dage, de har oplevet. — Det var drøjt, det var dyrt, men det var herligt, og netop Anstrengelserne bevirkede, at Nydelsen blev forhøjet.

Paa tredie Dagen hvilede man ud, sov længe, og en Del, der var blevet forsømt i Hjemmene i Bryllupsdage, maatte oprettes. Kvægets Pasning havde været uregelmæssig; hvad der var forsømt maatte bringes i Orden. Svinene trængte til Mugning og Strøelse, Hakkelseskæring var paakrævet, og meget andet maatte ordnes; Udendørsarbejdet, der ogsaa havde staaet stille, maatte vente. Paa Trediedagen holdt man sig helst inden Døre, man var ikke rigtig oplagt til at gaa i Gang med det vanlige Arbejde.

Lidt over Middag samledes de, der skulde til 3die Dags Bryllup i Bryllupsgaarden; det var mest ældre Folk, der hørte til Familien, og Naboer, der havde bragt „Foen“, samt af unge, Skafferer, Opvartningspigerne og andre, der havde gjort Tjeneste under Bryllupsgildet samt Musikerne, der den Dag var beskæftigede med at nedtage Danseteltet.

Middagen bestod af Levningerne fra de foregaaende Dage. Ret hurtigt efter drak man Kaffen, hvorved man drøftede de foregaaende Dages Begivenheder, morede sig over Pudsigheder og Paafund, der var foregaaet, drøftede Dragter og andet, der havde været bemærkelsesværdigt, snakkede med de nygifte om deres Planer, deres Hjemms Indretning og deres Bedrifts Vedrørende og andet.

Imens havde Opvartningspigerne travlt med at bringe de laante Sager omkring til Ejermændene igen, ligesom der den Dag blev bragt Bryllupsmad rundt til syge og gamle i Byen, dette var ogsaa sket i Bryllupsdage, især til syge og gamle, der hørte til

Bydelaget; saa mange som muligt skulde gøres delagtige i Goderne og Glæden.

Tidligt paa Aftenen spiste man Aftensmaden, og saa var Brylluppet forbi; man var trætte; baade Gæster og Værter trængte haardt til Hvile; det havde jo været anspændende og anstrengende Dage, ikke mindst for de nygifte og deres Forældre.

Saaledes holdtes der Bryllup i Vilslev i Slutningen af det 19de Aarhundrede. — Saaledes blev ogsaa Anne og Anders Nissens Bryllup fejret i Oktober 1884. Dette Aar blev som før omtalt særlig bemærkelsesværdigt ved, at der da holdtes 3 saadanne Bryllupper i 3 paa hinanden følgende Uger. Det blev en ordentlig Anspændelse for Byens Folk, og derfor blev det husket længe.

Ved den Tid tog Andelsbevægelsen sin Begyndelse ogsaa her paa Egnen. Mejerier og Svinelagterier voksede op over hele Landet. Landbrugets Frembringelser blev omsat i Penge, de fik Værdi, og man fandt ikke længere Anledning til at rutte eller fraadse med Fødevarer som hidtil. Dette satte selvfølgelig i nogen Grad sit Præg paa Familiefesternes Overdaadighed. Men de gamle Bryllupsfesters Præg bevaredes dog indtil Aarhundredskiftet. I sidste Halvdel af 1890erne fejredes i Vilslev mange Bryllupper; de kunde vel ikke staa Maal med de gamle Bryllupsgilder, men det var dog 2 Dages Bryllupper med de fleste af de gamle Bryllupsskikke i Behold.

Efter Aarhundredskiftet blev det almindeligt med smaa 1 Dagsbryllupper; Folk var blevet mere „civilicerede“, alt skulde være finere og pænere, flottere og dyrere, men det var ikke nær saa morsomt og saa fornøjeligt som i de gamle Dage.“

— — —

Efter Brylluppet flyttede Anne med sin Mand om i Vesterbyen til hans Forældres Gaard, Matr. Nr. 17, i Vilslev. — Det var en almindelig Bondegaard paa Størrelse med de øvrige Gaarde i Byen; den var det Meningen, de skulde overtage. — Anders Nissen var eneste Barn, saa andre Arvinger var der ikke. Han havde en Plejesøster, som hans Forældre havde taget til sig, hun hed Anna, men hun blev faa Aar efter gift med Farver Brorsen i Holsted, hun fik vel nok en Smule Medgift, men Marie og Hans Nissen var velstillede Folk, der næppe havde nævneværdig Gæld paa Gaarden.

Der holdtes Karl og Pige foruden de to Par Ægtefolk, saa Gaardens Drift kunde nok magtes, men forøvrigt blev alt ved det gamle, Far og Søn hjalp hinanden med Gaardens Drift. — Det havde vel nok været noget uvant for dem i Begyndelsen, da de overtog Gaarden, og maaske lidt vanskeligt at indordne sig under den Driftsform, som brugtes her i Vilslev, den var noget anderledes end den, de var vant til paa Gaarden i Emmerlev, men det lærte de snart, Gaarden blev holdt i Drift og Stil, der ikke afveg synderligt fra de øvrige Gaardes i Byen.

Indendørs skete der heller ikke store Forandringer, fordi der var kommet en ung Kone til Huse. Anne var en dygtig og huslig Kvinde, der ikke alene var godt oplært i Hjemmet, men som ogsaa havde været en Del ude blandt fremmede, bl. a. paa Askov Højskole en Sommer, et Aar i Huset hos Fru Løjtnant Fabricius paa Bramminge Hovedgaard og et Aar paa en større Gaard paa Koldingegnen, hun var saaledes godt nok uddannet til at kunne forestaa Husførelsen paa en Bondegaard; men Svigermoderen, Marie Nissen, der ogsaa var en dygtig og energisk Kvinde, kunde ikke overvinde sig til at slippe Tøjlerne; hun var vant til at herske indendørs i sit Hus, og hun var endnu for livskraftig og virkelysten til at kunne sætte sig til Ro. — Der var saaledes god Anledning til indendørs huslige Stridigheder, men saaledes gik det ikke. — Anne var en godmodig og føjelig Kvinde, der forstod at indordne sig under sin Svigermoder, lod hende staa for Styret og hjalp selv til af bedste Evne. Dette førte snart til, at de to fik Tillid til hinanden og altid raadførte sig med hinanden angaaende Husførelsen, og hvad dertil hørte. Dette Samvirke kom til at vare i 35 Aar.

Ogsaa mellem de to gamle Fædre, Hans Nissen og Hans Termansen, spandt der sig snart et inderligt Kammeratskabs- og Venskabsforhold; det viste sig, at de havde fælles Interesser, ikke alene som Bønder, men ogsaa som Fiskere og Jægere. Naar Jagttiden var inde, tog de Bøssen paa Nakken og gik paa Jagt med hinanden Dag efter Dag. Om Vinteren fulgtes de med hinanden i Engene, hvor de stangede Aal i Aaen og de mange andre Vandløb, ligesom de ogsaa drev andet Fiskeri med Skydegarn og Vaadragning, naar Tiden dertil var inde. Dette varede dog ikke saa længe, thi allerede efter ca. 5 Aars Forløb — 1889 — døde Hans

Nissen. Hans Termansen havde mistet sin bedste Ven og Sportskammerat.

Anders Nissen var efter sin Tids Forhold en veloplyst Mand, ogsaa han havde været paa Askov Højskole, og han fulgte godt med baade i landbrugsfaglige, politiske og aandelige Spørgsmaal, der var fremme i Tiden, men han gjorde sig aldrig stort til af sin Viden. — Skønt han havde god Anledning, søgte han dog ikke Deltagelse i det offentlige Liv ud over det uundgaelige, som kaldes „Ombud“, ulønnet Arbejde. Her gjorde han sin Pligt og Skyldighed, Bengnaveri afskyede han. — Han var en godmodig og omgængelig Mand, men noget overlegen af Natur. Han følte sig sikkert bedst tilfreds i Hjemmets Kreds.

Gaarden i Vilslev tilfredsstillende ham vistnok aldrig, den var saa forskellig fra Barndomshjemmet i Sønderjylland, de lange Markveje til de mange Parceller, Gaarden var samlet af, og som laa spredte til alle Sider i den store Bymark, gjorde dens Drift saare besværlig; alene en Tur rundt til Gaardens forskellige Marker kunde tage en hel Dag. Dette var ikke noget ejendommeligt for denne Gaard, saadan var det overalt i Byen; men for Anders Nissen var det uvant, og han fandt sig aldrig rigtig tilfreds som Landmand i Vilslev under disse Forhold.

I 1904, efter at han havde haft Gaarden i Vilslev i 20 Aar, købte han Lundagergaard i Hunderup Sogn, hvorefter han lod Gaarden i Vilslev udstykke og bortsælge. Bygningen og en Hovedparcel blev solgt til Naboen, Jens Jørgen Andersen. Lundagergaard var en stor samlet Ejendom med 40 Tdr. Land Skov, ligesaa mange Tdr. Land Agerjord og ligesaa mange Tdr. Land Mose samt en Del Græs- og Engfænger — alt samlet omkring Bygningen. Endvidere medtog han ca. 20 Tdr. Land Marskeng fra Gaarden i Vilslev. Det var jo en ret stor Ejendom, men den var noget forsømt; Skoven var tildels forhugget, Bygningerne var nye, men slet vedligeholdte, Agerjorden ude af Drift, og Mosen var meget vandlidende. Her var nok at gøre for en driftig Mand, og her var ingen lange Markveje at spilde Tiden paa. Gaarden laa højt, godt i Læ af Skoven, med en vidunderlig Udsigt over Mark, Mose, Enge, Hav og Landsbyer. Hertil flyttede nu hele Familien, Anne og Anders, hans gamle Mor, og deres 3 Sønner, der nu var i Alderen 10—18 Aar. Her var nok at tage

fat paa for dem allesammen, og der blev taget fat. Marken kom i Drift, og Bygningerne blev istandsatte, i Skoven blev der ryddet, plantet og opstemmet, og der kom god Skik paa det hele. Værst var Mosen, den var for vaad til at kunne komme under Kultur. En grundig Afvanding var altfor kostbar at faa gennemført, men Afvandingen gennemførtes alligevel senere.

Gaarden var god nok, men dog sikkert mere besværlig, end Anders Nissen havde tænkt sig; han blev nemlig heller aldrig rigtig hjemme her. Efter 12 Aars Forløb solgte han Lundagergaard og flyttede til Bramminge Stationsby, hvor han købte sig en mindre Landejendom. Paa denne anlagde han en stor Frugthave, og her boede han, indtil han døde i Juni 1925. Han blev begravet paa Bramminge Kirkegaard 29. Juni 1925 — 67 Aar gl.

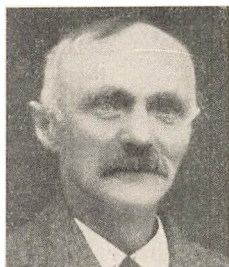
Anders Nissen Hansen var dels ved sin Virksomhed og dels ved sine Ejendomshandeler blevet en meget formuende Mand, men det var, ligesom han var blevet rodløs, siden han havde maattet forlade sit Barndomshjem i Sønderjylland, han fandt ikke den Jordbund eller det Sted, hvor han ret kunde slaa Rod og vokse paany. Anna overlevede ham i 8 Aar, hun døde den 8. August 1933 — 73 Aar gl. De er begge begravede paa den nye Kirkegaard i Bramminge, der var blevet anlagt lige overfor deres Hjem.

Ogsaa den gamle Moder og Bedstemoder, Marie Nissen, døde i Bramminge, vistnok Aaret efter, at de var flyttet dertil. Hun havde gjort hele Turen med fra Emmerslev, over Vilslev og Lundagergaard til Bramminge. Ogsaa hun er begravet paa Bramminge Kirkegaard, medens hendes Mand, Hans Nissen Hansen, fandt sit sidste Hvilested paa Vilslev Kirkegaard.

Anne og Anders Nissen havde i Ægteskabet 3 Børn:

1. *Hans Nissen Hansen*, født 13. Februar 1886 i Vilslev, død den 25. Februar 1930 i Bramminge — ugift.

2. *Terman Hansen*, født 28. December 1887 i Vilslev, gift 10. November 1931 med *Dina Andrea Flytkær* fra Østrup ved Ringkøbing. Hun er født 24. December 1893. Indtil hun blev gift, var hun Indehaver af en Udstyrsforretning i Bramminge. De ejer nu en Landejendom, der ligger Nabo til den, hans Forældre ejede i Bramminge. De har 1 Barn, en lille Pige, som er

Marius Clausen og Hustru Apoline.

Hansine Termansen.

født den 12. Juli 1932 i Bramminge og hedder Anne Elisabeth Hansen.

3. *Marius Ejnar Hansen*, født 21. November 1894 i Vilslev. Han er ugift og opholder sig dels hos Broderen Terman Hansen i Bramminge og dels i Esbjerg.

d.—4. *Apoline Hansen* — altid kaldt Abline Termansen — er født d. 21. Januar 1866 i Vilslev, hun er Elisabeths og Hans Termansens 4. Barn. Mellem hende og hendes ældste Søster, Anne Termansen, er der død to smaa Søstre som Børn, nemlig Apolone Hansen, født den 21. September 1862, død 2½ Aar gammel, og Anne Marie Hansen, født 21. September 1864, og død 8 Dage efter sin førnævnte Søster, et halvt Aar gammel i Vilslev. Abline Termansen opholdt sig som Barn og Voksen mest i Hjemmet, hvor hun gik sin svagelige Moder til Haande og hjalp til med Husets Pasning. En Sommer var hun Elev paa Askov Højskole, og 1 Aar tjente hun som Husassistent paa en større Gaard hos Chr. Schelde i Vraa ved Ejstrup. Den 28. Oktober 1896 blev hun gift med *Marius Clausen* i Gredstedbro Kro, hvor han er født 27. Juni 1861.

De overtog Kroen og Krogaarden efter hans Forældre, Karen og Johannes Klausen. I deres Tid voksede Gredstedbro Stationsby op paa Kroens Jordtilliggender. Det kan derfor være paa sin Plads her at anføre nogle korte Træk om Byens Tilblivelse og lidt af den gamle Kros Historie:

Gredstedbro Kro er meget gammel; den nævnes allerede i Valdemar Sejers Tid ved Dronning Dagsmars Død 1212 i Visen om Kong Valdemars berømmelige Ridt fra Skanderborg til Ribe —

„Og der han red over Gredstedbro, da fulgte ham kun en liden Dreng —“. Den Gang har der altsaa været et Vadested eller Overfartssted over Kongeaen ved Gredstedbro, men der har vel næppe den Gang været noget, der hed Kro.

Kroen var en Landevejskro, hvor rejsende kunde finde Husly og Føde, naar de til Fods, til Hest eller til Vogns var ude paa Rejser. Gredstedbro Kros Storhedstid har dog nok været i Drifternes Tid, da man drev store Flokke af Kvæg, Svin og Gæs fra Jylland og til Markederne længere sydpaa til Husum og Hamborg. Der kunde da være saa store Flokke af Stude lejrede i og omkring Kroen, at de kunde være vanskelige at holde Rede paa. Disse Drifter indfandt sig baade Foraar og Efteraar, og der kunde i lange Tider komme nye Drifter Dag efter Dag. Naar en Flok Stude ankom, skulde de fodres; til hver Stud solgtes fra Kroen et Knippe Hø paa 1 Lispund — 16 Pund —, ligesom Driverne, der fulgte med Flokken, skulde forsynes med Soveplads og Fødemidler, og der skulde smøres Mellemmader til dem til Turen til næste Dag. Dette var en stor Intægtskilde for Kroen, da de gamle Studehandlere var solide og gode Betalere. Med hver Studeflok fulgte der gerne 3 eller 4 Drivere. Var de naaede til Vejsende med Studene, skulde de atter tilbagelægge Turen til Fods, og Driverne maatte da igen søge Logi og Forplejning i Kroerne. — Det hændte jævnligt, at nogle af Studene blev „overdrevne“, d.v.s. de blev ømme paa Benene, saa de ikke kunde gaa længere — især i Foraarstiden, naar Kvæget kom lige fra Staldene, kunde det knibe med at taale Strabadserne. Saadanne Stude kunde Kromændene købe meget billigt, og da de plejede at komme over Lidelsen, naar de en Tid havde været i Ro, kunde det ogsaa være en god Forretning for de af Kromændene, der forstod sig paa Studehandel, thi disse Stude kunde sælges senere, naar de blev godt gaende igen, til en god Pris til andre Studehandlere, med hvis Flokke de da fulgte sydpaa til Bestemmelsesstederne. Det hændte ikke saa sjældent i Gredstedbro Kro, og det blev til en ekstra Indtægt for Kromanden ved Siden af de øvrige.

Svinedrifterne førtes paa en anden Maade. Naar en Flok Svin skulde føres ad de milelange Veje sydpaa, gik der altid en Mand i Følge med en ældre So foran Flokken. Soen blev fodret med Brød, som Driveren altid havde hos sig i en Taske. Soen var

gerne meget tam og fulgte ham villigt, og saa fulgte Flokken gerne samlet bagefter. Det kunde dog hænde, at en saadan Svineflok kunde blive forskrækket; da løb de løbske og forsvandt til alle Verdenhjørner, og saa var det næsten umuligt at faa dem drevet sammen igen; man maatte da se at fange en Gris eller et Svin, knibe den i Øret med en Tang, saa den kom til at skrige vedholdende; da vendte den nysgerrige Svineflok tilbage igen og samledes om det skrigende Svin, og saa kunde Driften fortsætte ad Landevejen. Dette Kneb benyttede Svinedriverne sig undertiden ogsaa af, naar det gjaldt om at narre Toldvæsenet. Ved Toldstederne skulde Svinene tælles, da Tolden blev beregnet pr. Svin, men var Driveren naaet igennem Kontrollen med de første Svin og kneb et i Øret, saa det skreg, kom øjeblikkelig hele Flokken løbende, saa det blev ugørligt at faa dem talt; dette kunde gentages flere Gange, men det endte gerne med, at man slumpede med at bestemme Antallet, og da Driveren kendte Antallet, skulde han nok sørge for, at Slumperiet blev i hans Favør. — Det var med Svinene som med Studene, nogle af dem kunde ikke holde Marchen ud, de blev stive og ømme, og saa var der ogsaa Forretning at gøre for Kromanden.

Hvordan Gaasedriften foregik, vides ikke nu, men sikkert er det, at der i disse Tider førtes mangfoldige Gaasflokke forbi Gredstedbro Kro.

Kroen laa lige ved Kongeaaen paa dens Nordside. Aaen var i mangfoldige Aar Toldgrænse, og de Smuglerier, der er forøvet over Kongeaaen ved Kroen, er utallige, ligesom Smuglerhistorierne er endeløse; mange af disse er optegende, og mange flere er glemte, men at Kroen har haft Fordel af Smugleriet, er sikkert nok, og mange af dens Ejere har sikkert levet med i Begivenhedernes Spænding.

Krobygningen var en stor firelænget Gaard med Straatag og hvidkalkede Mure. Facaden af Stuehuset vendte mod Øst ud mod Chausseen — Landevejen mellem Ribe og Varde —; den saa godt ud med de mange smaarudede Vinduer. Foran Stuehusets norlige Halvdel var der et bredt brolagt Fortov foran Indgangsdøren, medens den sydlige Halvdel laa inde i Haven, skilt fra Fortovet ved et hvidmalet Stakit. Haven, der var meget stor, strakte sig fra Vest, Syd om Kroen mod Øst paa begge Sider

af Landevejen. Den var bevokset med store Løvtræer, der mod Syd og Øst gik helt ud til Kongeaaens Bredder. I Haven Øst for Landevejen omtrent lige overfor Kroen laa Køre- eller Gæstestalden, der var teglhængt. Langs Nordsiden af Kroens Nordlængde kom Sognevejen fra Vilslev, der her mandede ud i Hovedlandevejen. Syd for Kroen paa Vejen mod Ribe laa de to Landevejsbroer, der førte over Aaen, og som gav Stedet sit Navn — Gredstedbro. Broerne havde svært egetræs, hvidmalet Rækværk, der tog sig meget smukt ud i sine Omgivelser, den blanke Aa, de grønne Enge og den store skyggefulde Have. Kom der Køretøjer sydfra, hørte man først Hjulenes Skratten mod den grusede Vej. Naar der kørtes ind paa Broen, hørtes kun Hestenes gungrende Hovslag mod Broen; mellem Broerne var der et lille Stykke Vej, der var brolagt, dér tog Hjulenes raslende Lyd atter Overtaget, indtil der kørtes ind paa den næste Bro, hvor de stampende Hesteben atter slog Trommen; derfra kunde man køre lige op for Kroens Dør, hvor Ankomsten saaledes var anmeldt med fuld Musik.

Ogsaa langt ude fra Oplandet tiltrak Kroen sig Opmærksomheden; den og Jedsted Mølle, der ogsaa havde en stor Have med høje Løvtræer, virkede som en Oase i den flade, skovfattige og træløse Egn. — Saadan havde Kroen ligget i umindelige Tider, virkende næsten som en Idyl, men ensom, langt til Naboer, omgivet af store, sandede Jordarealer til alle Sider, med smaa og vaade Engdrag ved Aaen. Der hørte et ret stort Landbrug til Kroen, men dens Jorder var magre og lidet frugtbare.

Gredstedbro Kro har saavidt vides aldrig været nogen Slægtsgaard, der er gaet i Arv i længere Tid. I den Tid, der endnu mindes, har Kroen jævnlig skiftet Ejere. Før og omkring Aarhundredskiftet — 1800— ejedes Kroen af en Mand, der hed „Grumme Nielsen“, efter ham sad Enken „Madam Nielsen“ med den i nogle Aar, hvorefter hun solgte den til „Christen Husted“, hvis Slægt senere ejede „Brokjærgaarden“. Husted solgte Kroen og Krogaarden til den føromtalte Peder Kjær fra Vilslev, som ejede og drev Kroen i nogle Aar; han var som nævnt Gaardslagger, handlede med større Gaarde, som han lod udstykke og sælge; han gjorde ogsaa Tilløb til Udstykning af Krogaarden, men forinden han fik den udparcelleret, fik han den solgt samlet til Jo-

hannes Clausen fra Hillerup; det var vistnok i Aaret 1857. Kroen kostede da 38,000 Daler, hvoraf Halvdelen blev betalt kontant, medens Resten maatte laanes. Johannes Clausen, der var født i Claus Karkovs Gaard i Hillerup, var gift med Gaardejer Hans Tobiasens Datter, Karen Hansen fra Farup; — de overtog nu Kroen, som de arbejdede betydeligt op. Karen blev en dygtig Krokone, og Johannes forstod at udnytte baade Kroen og Gaarden, saa de blev efterhaanden meget formuende Folk, før de omkring 1900 afstod Kroen og Gaarden til Sønnen Marius Clausen.

Allerede den Gang, Abline og Marius Clausen overtog Kroen, var der sket noget, der maatte føre til, at den maatte komme i Støbeskeen. — I 1874 blev Tværbanen fra Vamdrup til Esbjerg aabnet for Driften. Derefter skulde der bygges en Stikbane fra Bramminge til Ribe; denne Banestrækning, der blev anlagt i 1875, kom til at gennemskære Gredstedbro Kros Marker, og en Stationsbygning blev opført i Nærheden af Kroen, knap et Par Hundrede Alen Nordvest for den, samt en Jernbanebro lidt Sydvest for Kroen. Nu var Gredstedbro Kro ikke længere ene paa Pladsen. Jernbanen blev aabnet for Driften i Foraaret eller Sommeren 1876. Dermed var ikke alene Studedrifternes Tid forbi, men ogsaa den øvrige Landevejstrafik aftog i betydelig Grad. Det blev efterhaanden klart, at dersom Kronæringen skulde opretholdes, maatte der lægges om, saa Kroen fik mere Præg af en Stationskro end en Landevejskro, men derom senere.

Jernbanens Aabning blev ikke alene en Begivenhed for Kroen, men for hele Egnen. Dette mærkelige Køretøj, der løb selv uden Heste, løb paa smalle Jernskinner uden at løbe af Sporet og uden at vælte, endda med stærk Fart, endog over Broen over Kongeaaen uden at sagtne Farten. Det kunde aldrig blive ved at gaa godt, der maatte ske Ulykker før eller senere. Flere havde for længe siden hørt Varsler baade her og der, især ved Broen var det galt, dér havde man hørt hjerteskrærende Skrig. Jo vist, en skønne Dag maatte Broen briste under Toget og en forfærdelig Ulykke ske.

Men interessant var det. Man stod stille og saa efter Toget, naar det hastede frem. Lokomotivet foran, mens dens høje Skorstens kastede en lang Røghale hen over de 2—3 Vogne, der fulgte bagefter det. Det var et helt Fænomen, som man nu kunde se

flere Gange daglig fare hen over den flade Egn, hvor det kunde ses paa lang Afstand. I Begyndelsen var man meget bange for at køre med Toget, men for de enkelte, der havde risikeret Liv og Lemmer ved at gøre en Jernbanetur til Staden — Ribe — var det en stor Begivenhed, der havde været spændende, og de havde noget at fortælle om. — Som Tiden gik, vænnede man sig til dette farlige Uhyre, og man blev saa fortrolig med det, at man snart gladelig risikerede baade Liv og Lemmer for paa en nem og hurtig Maade at faa gjort sine Købstadsrejser. Man opdagede ogsaa snart en anden Fordel ved Toget: det var nemlig et udmærket Tidssignal; naar Toget kørte fra Stationen, vidste man, hvad Klokken skulde være, og alle Uhre og Klokker blev indstillede derefter. Hidtil havde man dels benyttet sig af et Mærke i Vindueskarmen, der vendte mod Syd, hvor Skyggen af en Sprosse angav Middagstiden efter Solen, dels regnede man efter Skolemesteren, der med Kirkeklokken ringede Solen op om Morgen og ned om Aftenen til nogenlunde bestemt Tid, men ingen af disse Tidssignaler var meget paalidelige, da var Toget noget ganske anderledes præcist.

Ogsaa Ungdommen, især Drengene, var meget optaget af dette mærkelige Monstrum, der bevægede sig selv, hvordan gik det dog til? Nogle mente, der maatte sidde et Hjul eller en Vinde i Skorstenen, som drejedes rundt af Dampen, man saa forlade Skorstenen i smaa Stød under Stønnen, — noget i Retning af Møllehjulet paa en Vandmølle eller Vingerne paa en Vejrmølle — de eneste Kraftmaskiner, man kendte —, andre mente, at et saadant Møllehjul maatte være anbragt paa Axlerne, der forbandt Hjulene under Lokomotivet, og at Dampen saa igennem et Rør strømede hen over Hjulet — Turbinen — som det drejede rundt, før det lededes ud i Skorstenen. Men der var andre, der havde lagt Mærke til, at der paa hver Side af Lokomotivet sad en stærk Jernarm, der drejede Hjulene rundt, men hvordan det gik til, var der ingen, der vidste. — En lille kuriøs Histore fra den Tid skal gengives: „En tidlig Foraarsdag kørte en Bonde til Stationen efter en Pakke, som var sendt med Toget; paa Vognen havde han sin 10-aarige Tjenestedreng med sig; mens de kører hen ad Vejen, kommer Toget farende forbi, og Drengen udbryder: „Det er sært, det kan køre saadan selv.“ „Ja,“ siger Bonden,

„hvordan tror du, det gaar til?“ „A ved et eet,“ siger Drengen, „men a tænker, æ Folk løber med æ Bien ned paa æ Bund o æ Vuen o skyder o, saeen æ Tog løver.“ — „Ja, men hvorfor ryger det da af Skorstenen, det behøves jo ikke, naar Folk, der er med, selv skal trække det.“ „Jov,“ sagde Drengen, „de koger jo æ Kiel, do ka da nok tænk, der ska møj Kaffe te, naar de saeen ska løv og bøvl o æ hiele Ti.“ — „Det kan være, du har Ret,“ sagde Bonden. — Det havde regnet om Natten, Vejret var mildt, Græsset og Rugen stod saa iøjnefaldende grønt og friskt, det havde fanget Drengens Opmærksomhed, og han sagde da: „Hvordan æ Tog goer, de ved a eet, men a ved, hvordan æ Græjs det gror.“ — „Gør du det,“ sagde Bonden. „Ja, for Vorherre laer baar æ Rejn faald ned fraa æ Himmel, saa klemmer det æ Græjs aa æ Jord.“ — „Det kan være, du har Ret,“ sagde Bonden.

Den Gang kendte man ikke noget til Fysik eller Naturhistorie, det lærte man ikke i Landsbyskolen den Gang, gør det forresten heller ikke endnu. — Mærkværdigt nok finder man det mere nødvendigt at have indgaaende Kendskab til de gamle Jøder og til Harald Blaatand og Kong Niels end til den Mekanik, som man nuomstunder tumler med daglig, eller til den Natur, som Bønderne lever og virker i hele deres Liv.

Oprindelig kaldtes Jernbanestationen „Gredsted St.“, det Navn blev senere paa Foranledning af Pastor Sørensen i Vilslev forandret til „Gredstedbro St.“, da der ikke saa sjældent skete en Forveksling mellem Stationerne Gredsted her og Grædsted i Nord-sjælland; de var begge Poststationer eller Brevsamlingssteder, det var især Breve og Postpakker, der gik førkert.

Den første Stationsforstander i Gredstedbro hed Smidt, han var en høj, mager Mand, der levede roligt og passede sin Station, men han havde Interesse for Plantning, og han lod plante stærke Læbælter omkring Stationen og hele Stationspladsen, der i høj Grad laa aaben for alle Vinde paa den flade, træløse Egn. — Plantningen, der bestod af en Blanding af Løv- og Naaletræer, var efter den Tids Forhold noget ganske ukendt paa Egnen, og den var desuden af en meget betydelig Størrelse. Plantningen voksede godt og hurtigt til og blev snart en Pryd baade for Stationen, Pladsen og for hele Egnen, den kunde maale sig med den gamle Krohave, som den langt overgik i Udstrækning.

Trafikken over Gredstedbro var i den første halve Snes Aar ikke stor, hele Stationspersonalet bestod kun af Forstanderen og en Karl, der skulde passe Leddet ved Overkørslen og gaa til Haande i Pakhuset. Men 1887 blev Banen forlænget fra Ribe til Vedsted, hvor den fik Forbindelse med den tyske Vestkystbane til Tønder og Hamborg. Da forøgedes Trafikken betydelig, og nu kunde en Stationskarl ikke længere klare Betjeningen paa Gredstedbro Station, der maatte yderligere ansættes en Portør. — Denne, en ung Fynbo, Ditlev Jensen hed han, lod bygge det første Privathus i Gredstedbro i Vinteren 1887—88 lige Vest for Banen paa Nordsiden af Vilslev-Vejen. — Det varede dog flere Aar, før der blev bygget mere. Den næste, der byggede, var en pensioneret Stationsforstander, Appels, der lod opføre et Hus lige Vest for Portør Jensens, og nu begyndte der saa smaat at komme Gang i Byggeriet. — I Aaret 1903 opførtes Brugsforeningen, i 1911 Andelsmejeriet, i 1925 Kirken. I 1933 fik Byen Læge, i 1934 Dyr læge, i 1933—34 fik Byen Vandværk, og nu, 1935, er Gredstedbro en By paa mellem 50 og 100 Huse, næsten allesammen opførte paa Kroens Jordarealer.

De ændrede Trafikforhold medførte som nævnt, at Kronæringen stagnerede; nu blev Kroens Landbrug det vigtigste, og Salget af Byggegrunde gav Udsigt til en betydelig Forøgelse af Ejendommens Værdi. Kroens Avlsbygninger var gamle og langt fra tidssvarende, de trængte desuden haardt til at blive restaurerede eller ombyggede. — Og man gik grundig til Værks, besluttede at lade hele den gamle Krogaard nedbryde og en ny opføre Nord for Vilslev Vejen lige over for den gamle Kro. Dette skete i Aaret 1905. Den nye Kro eller „Hotel“, som det nu kaldtes, blev en statelig Bygning. Facaden, som vendte mod Syd, blev flankeret med 2 store Taarne. I Østlængen blev indrettet Møde- og Teatersal under Tag sammen med Køre- og Rejsestalden, der blev opført langs med Landevejen. I Vestlængen blev der indrettet Avlsbygninger med Stald og Lade under samme Tag. — I de følgende Aar blev der indlagt Elektricitet, Centralvarme og Vand. Huset blev hypermoderne indrettet, solidt og godt bygget. Paa den gamle Kros Byggetomt blev der anlagt en Blomsterhave, der blev en Forøgelse af den smukke, gamle Have, som nu kom til at ligge lige foran Hotellets Vinduer, men paa den anden Side af Vejen.

Endskønt Abline og Marius Clausen var Krofolk og sikkert baade dygtige og velegnede nok til Forretningen, havde ingen af dem dog rigtig Lyst til Gerningen. Da de flyttede ind i det nye Hotel, lod de Hotelvirksomheden bortforpagte for en længere Aarrække. Selv tog de den vestlige Halvdel af Hotellet til Privatbolig — der var Hotelplads nok endda — og helligede sig helt og holdent Landbruget, som de havde mest Interesse for. — Marius Clausen hørte til den gode, gamle vestjydske Bondetype, der elskede at opdrætte Kvæg — Græsning og Fedning af Ungkvæg. — Alt, hvad han foretog sig, skulde gøres solidt og godt, skulde der bygges, maatte der intet spares, skulde der anskaffes Maskiner og Redskaber, maatte det være det bedste, der fandtes eller kunde fremskaffes, men ellers kunde han godt være nøjsom og sparsommelig. Han havde visse Ejendommeligheder, der særprægede ham. Han havde saaledes en Svaghed for Hunde og Heste. Naar han færdedes ude paa Marken eller i Byen, var han gerne fulgt af et Par store Skt. Bernhardshunde, og flere mindre Hunde havde han i Hjemmet. Foruden Gaardens rigelige Forsyning med Arbejdsheste, holdt han flere Køre- og Rideheste, ofte Racedyr; ligesom han altid holdt sine Stadsvogne med tilhørende Seletøj og sit Ridetøj i bedste Orden. — Desuden havde han Mani for Indsamling af Oldsager, især af Metal. En hel Stue havde han fuld af Kobber- og Messingtøj, som han pludselig kunde afhænde paa en Gang, naar der indfandt sig en Liebhaber, for snart efter igen at begynde paa nye Indkøb. Ogsaa for Bøger havde han nogen Svaghed, skønt han just ikke var meget litterært anlagt. Der fortælles saaledes ganske betegnende, at der en Dag kom en Mand ind til ham og fandt ham siddende paa Gulvet i sin Stue omgivet af nye indbundne Bøger, som han lige havde pakket ud af en Kasse, der var sendt ham. — Manden spurgte ham da, hvad han vilde med alle disse Bøger? — Jo, sagde Clausen, en god Bog kan jeg godt lide, jeg ordner dem først efter Bindet, saa de pynter i Bogskabet, dernæst læser jeg dem, og gode Fortællinger holder jeg meget af, de kommer desuden flere tilgode end mig her i Huset. Jeg mener, det er bedre at købe en Bog, som kan glæde flere, end det er at gaa ind paa Kroen og give Pengene ud til en Punch; den er der kun den, der drikker den, der faar godt af, og det er endda tvivlsomt. — Dette karak-

teriserer Marius Clausen paa en udmærket Maade, baade som Hotelejer og som Menneske.

I offentlig Virksomhed deltog han ikke meget, men da Elektricitetsværket i Jedsted Mølle skulde startes, var han en af de første, der gik i Brechen for denne Sag, og han medvirkede paa en indsigtfuld og grundig Maade for at faa en velunderbygget Start. — Ligeledes da Kirken i Gredstedbro skulde bygges. Da ydede han betydelig Bistand baade i Form af Byggegrund og i Penge til dens Opførelse, ligesom hans Hustru skænkede Døbefonten og Lysestagerne til Alteret, medens hendes Søstre skænkede Alterets Kors. — Den Gang var Marius Clausen flyttet fra Gredstedbro og fra Jernved Sogn paa Grund af Fortrædeligheder, Jernved Sogneraad havde beredt ham. Dette var gaaet saaledes til:

Da Forpagtningen af Hotellet i 1915 var udløbet, var Afholdsagitationen meget stærk paa Egnen, og Jernved Sogneraad meddelte da M. Clausen, at han kunde faa Lov at beholde Beværterbevillingen med Ret til Udskænkning af Spiritus, hvis han selv personlig vilde benytte den, men hvis han atter vilde bortforpagte Kroen, vilde Bevillingen blive nægtet. — Dette betragtede M. Clausen som en Fornærmelse og som et Indgreb i hans private Ejendomsforhold, der ikke vedkom Sogneraadet. Kroen var hans Arv fra Forældrene, og Bevillingen var ikke blevet misbrugt hverken i hans eller i Forpagterens Tid, og da Clausen og hans Hustru nu i 10 Aar ikke havde haft med Kroholderiet at gøre, ønskede de ikke selv at overtage Virksomheden igen.

Nægte Bevillingen til en ny Forpagter kunde Sogneraadet gøre i Henhold til Lov; men lade sig tvinge til at være Kromand igen, vilde han ikke. Det krænkede ham at skulle stilles under Sogneraadets Formynderskab; Gredstedbro Kro var hans Hjem, der var han født, og den nye Kro var hans eget Værk; at blive stillet under Formynderskab her, kunde og vilde han ikke taale. Da greb han til den eneste Udvej, han kunde finde for at blive fri, han solgte Kroen og Gaarden og alt, hvad han ejede i Jernved Sogn. — Kroen blev solgt til Gaardslagtere for 165.000 Kr., men en Del Marskenge i Jedsted og Hillerup, som var indkøbt til Krogaarden, beholdt han og lod bygge en Villa med smaa Avlsbygninger til Syd for Aaen i Hjortlund Sogn. Han skulde ikke have noget af længere at være Skatteyder i Jernved Kommune.

Stedet, han flyttede til, laa ved Landevejen lidt Syd for Gredstedbro, her havde hans Forældre taget Bolig, da de afstod Kroen. Den Bygning, de havde boet i, var en forhenværende Toldkontrolbolig; denne lod Marius Clausen nu nedbryde, og i Stedet lod han opføre en stor og rummelig Villa; den blev opført 1917. — Faderen, Johannes Clausen, oplevede at se den nye Krobygning opført; han døde 1906; men hans Hustru Karen levede endnu, og hun oplevede at se Kroen solgt og den nye Villa opført, men hun døde Aaret efter.

Til Villaen var der kun nogle faa Tdr. Land Agerjord, men en betydelig Del Marskenge havde han som nævnt beholdt, og her havde han i nogle Aar en stor Bedrift om Sommeren med Græsning af Kvæg, som han indkøbte om Foraaret og solgte om Efteraaret, naar de var færdigfede.

Gredstedbro Kro mistede Beværterbevillingen, d. v. s. Retten til at servere Spiritus, da den gik over paa fremmede Hænder; der blev dog givet Afholdsbevilling med Ret til at herbergere, men Kroen er nu næsten betydningsløs baade som Hotel og som Landejendom. Den gamle Kros Saga er ude, men rundt om dens Plads er der vokset en By op, hvorigennem der gaar en stærkt forøget Trafik baade med Jernbane og med Biler paa Landevejen. Byens Opland er godt, og der er i den bleven Beskæftigelse til mange Mennesker baade Handlende og Haandværkere, Jernbane- og Postfunktionærer, ligesom der ogsaa er adskillige Partikuliere og Pensionister, der er søgt dertil paa deres gamle Dage — og Byen vokser stadig.

Marius Clausens Virksomhed og Levetid i den nye Villa blev ikke lang, efter 5 Aars Forløb blev han angrebet af en snigende Sygdom i Ansigtsgnogerne — Aktinomykose — der medførte Døden. Han døde den 2. Juli 1923 — 62 Aar gl. — i Gredstedbro og blev begravet den 7. Juli paa Jernved Kirkegaard.

I faa Aar sad Abline Clausen som Enke i Villaen, Engene lejede hun ud, men Ejendommens Pasing blev hende snart over Haanden, hvorfor hun i 1926 solgte det hele og rejste til København til Datteren. I 1927 købte hun en Villa i Skovshoved, hvor hun og Datteren og Sigersønnen har boet sammen siden.

Abline og Marius Clausen havde kun et Barn, *Karen Clausen*, født 9. Februar 1898 i Gredstedbro. Gift den 6. November 1924

Karen og Aage Stensig.

Jenny Termansen.

med Aage Stensig, født den 10. Marts 1898 i Vilslev, Søn af Lærer M. C. M. Stensig og Hustru, Ane Kirstine, f. Christensen, i Vilslev. — Aage Stensig er Ingeniør og har en Stilling som saadan i Forsikringsselskabet „Hafnia“ i København. — De har et Barn, Lone Stensig, født 19. November 1929 i København.

f.—6. *Hansine Kirstine Hansen Termansen*, født 28. Maj 1870 i Vilslev, er Lisbeth og Hans Termansens 6. Barn. Mellem hende og Søsteren Abline har der været en Dreng, Hans Thue Sørensen Hansen-Termansen, født 31. August 1868 i Vilslev, men han døde $\frac{3}{4}$ Aar gammel.

Hansine Termansen var den af de fire Søstre, der lignede sin Fader mest baade i Udseende og Væremaade. Som ung Pige var hun Elev paa Sorø Højskole, og et Par Aar tjente hun paa Koldingegnen, det ene Aar i samme Plads som Søsteren Abline hos Chr. Schelde i Vraa og andet Aar hos Provst Schøtt i Lejrskov, men ellers opholdt hun sig mest i Hjemmet. Efter Moderens Død førte hun Husholdningen for sin Fader, indtil han døde i Efteraaret 1904, hvorefter hun blev Ejer af Fødegaarden, Matr. Nr. 20, i Vilslev. Da Hansine var ugift, fandt hun det for kostbart og besværligt at fortsætte Gaardens Drift med lutter fremmed Arbejdshjælp, hvorfor hun lod Besætningen bortsælge og Gaardens Jorder udleje. I 1911 lod hun Gaarden udstykke og bortsælge, saa hun kun beholdt Bygningerne og en Hovedparcel, som hun beboede indtil 1917, da solgte hun ogsaa dette og flyttede til Gredstedbro, hvor hun sad til Leje i flere Aar, indtil hun 1926 sammen med sin yngste Søster, Jenny, lod opføre et nyt Hus i Gredstedbro i Nærheden af den nyopførte Kirke.

g.—7. *Jenny Marie Hansen Termansen*, født den 12. September 1872 i Vilslev, hun var Lisbeth og Hans Termansens næst- yngste Barn; efter hende var der en lille Broder, Hans Hansen Termansen, født 29. August 1875, men han døde 4. Juli 1877, ca. 1½ Aar gammel. — Jenny opholdt sig i sine unge Aar mest i Hjemmet i Vilslev. Kun en Sommer havde hun Ophold paa Mel- lerup Højskole ved Randers, hvor hun hjalp til i Huset. — Da Søsteren Abline blev gift med M. Clausen i Gredstedbro, flyt- tede Jenny hen til dem, og her blev hun, saalænge de boede i Gredstedbro. — I 1926 flyttede hun som før nævnt med Søste- ren Hansine ind i det nye Hus, som Søstrene lod opføre i Fælles- skab. — Der, i det lille hyggelige Hus, som er omgivet af en pæn og velholdt Have, bor de to Søstre nu, og da de snart er ved at være et Par ældre Damer, vil de sandsynligvis blive boende der Resten af deres Levedage.

VILSLEV-SLÆGTEN

(*Table 10*)

E.—5. *Sidsel Jensen*, født 4. Maj 1839 i Vilslev. Hun er Jens Michelsens og Abelone Christensdatters 5. Barn, opkaldt efter sin Mormor Sidsel Helle i St. Darum. — En Søster til hende af sam- me Navn, Sidsel Jensen, født 25. Marts 1837, var død et Fjer- dingaar før — den lille Pige var faldet i en Gryde med kogende Vand og blev skoldet ihjel, da hun var næsten 2 Aar gammel. Ulykken skete, mens hendes Forældre var til Kirke.

Sidsel Jensen blev gift den 4. November 1865 med *Niels Lau- ridsen af Vilslev*, han var den Gang nylig blevet hjemmitteret fra Krigen i 1864. — De overtog hendes Slægtsgaard „den gamle Gaard“ i Vilslev, der ved dette Giftermaal blev betydelig forøget i Jordareal, idet han medbragte en Trediedel af sin Fødegaaards Jorder, som var blevet delt mellem ham og to af hans Brødre. — Slægtsgaarden overtoges paa den Maade, at Sidsel og Niels Lau- ridsen skulde udbetale 9000 Kr. til hver af Sidsels to Søstre samt yde en rundelig Aftægt til hendes gamle Moder. Til hende blev der ogsaa opført et nyt Aftægtshus Syd for Gaarden foran Køk-

kenhaven. En Del af Bygningsmaterialerne hidrørte fra Niels Lauridsens Fødegård, Matr. Nr. 30, der delvis blev nedbrudt. De 18.000 Kr., der skulde udbetales til Søstrene, blev laant af Stiftets Midler og kom til at hæfte paa Gaarden som Gæld. — Niels Lauridsen og Sidsel besad Gaarden i 32 Aar, og dens Jordarealer blev yderligere i deres Tid forøget ved Indkøb af Parceller fra andre af Byens Gaarde, saa den gamle Gaards Hartkorn kom op paa ca. 10 Tdr. Den var nu Byens største Gaard næst efter Præstegaarden, der var en 3dobelt Gaard paa ca. 18 Tdr.

Sidsel og Niels Lauridsen.

Hartkorn. I 1896 lod Niels Lauridsen og Sidsel — efter et godt og dygtigt Samarbejde gennem de mange Aar — Gaarden dele mellem deres 2 ældste Sønner, hvorefter de selv flyttede ind i Gaardens Aftægtshus.

Sidsel Jensen var en dygtig Husmoder, der havde arvet en god Del af sin Bedstemoders, Lisbeths, bedste Egenskaber, bl. a. Dygtighed til Madlavning og Husgerning, Sans for Hygge og Interesse for Havebrug. Hun var et Hjemmemenneske, der sjældent havde været borte fra Hjemmet og ikke ret langt uden for sit Sogns Grænser. Først da hun blev en ældre Kone, maatte hun — tvunget af Sygdom — rejse bort en Tid. Hun paadrog sig saaledes ved overanstrengende Vaagen over nogle af de yngste af Børnene, der var syge under en Difteritis-Epidemi, en Øjenbetændelse, der førte til, at hun blev omtrent blind paa det ene Øje. I den Anledning maatte hun have et længere Ophold paa en Øjenklinik i København. Senere, da hun var 60 Aar gammel, blev hun

fuldstændig lammet, saa hun hverken kunde røre Haand eller Fod — Aarsagen var vistnok en Hjernesvulst. Saaledes svækket sad hun hen et Aarstid, stærkt nedbøjet ventede hun kun paa Døden. Det var en trist Tid for Hjemmet, hvor flere af Børnene endnu opholdt sig. Et Par af Børnene, der var gift og borte fra Hjemmet, foranledigede da, — meget mod Moderens Vilje; hun vilde have Lov at dø hjemme — at hun fik et Kurophold paa „Frydenstrands“ Badesanatorium og Kuranstalt ved Frederikshavn, hvor den berømte og dygtige Overlæge Carl Ottosen ved Skodsborg Sanatorium, havde oprettet en Filial. Hun græd og protesterede, da hun blev ført bort fra sit gamle Hjem, som hun aldrig ventede at se mere; men efter 4 Maaneders Ophold paa Sanatoriet, vendte hun hjem rask og rørig igen. Hun levede i 23 Aar derefter som en rask gammel Kone, der kunde færdes vidt omkring, og som havde den Glæde at kunne være med til at forberede mange af sine Børnebørn til deres første Start paa Livets Bane. De fleste af hendes Børn var bosatte paa Hjemegnen, kun en Datter var længere borte, hun var gift med en Lærer i Hou ved Odder, men ogsaa der kunde hun finde til, hun var jo blevet rejsevant paa sine gamle Dage.

Niels Lauridsen var en flittig og virksom Mand, der var stærkt optaget af Driften paa den ret store Gaard, som han passede godt, men han var ogsaa efter Datidsforhold en vel oplyst Mand, der var i Besiddelse af gode administrative Evner. Dette førte med sig, at han — ofte meget mod sin Vilje — blev stærkt benyttet i det offentlige Liv. Dette samt hans Deltagelse i Krigen 1864 førte til, at han paa sine gamle Dage blev dekoreret med Dannebrogskorset. I den Anledning blev han affordret en Indberetning om sit Livsforhold og sine vigtigste Oplevelser til Ordenskapitlet. Og da denne Indberetning giver et godt Overblik over hans Livsførelse, gengives et fyldigt Uddrag deraf her:

„I Vilslev By, Vilslev Sogn i Ribe Amt, hvor mine Forældre Laust Thomsen og Ane Cathrine, f. Sørensdatter, var Gaardmandsfolk, er jeg født den 27. Oktober 1833 som Nr. 4 i Rækken af 7 Søskende. Min Skoleundervisning har jeg faaet i Landsbyskolen i Vilslev under 4 paa hinanden følgende Lærere, hvoraf i hvert Fald de 2 ikke havde Læreruddannelse. Undervisningsmaaden var den saakaldte „indbyrdes Undervisning“ og var yderst ringe. Kun den sidste, en Lærer Fogh, der var seminarie-

uddannet, var en dygtig Mand, som vi lærte en hel Del hos. Jeg blev konfirmeret i Foraaet 1848 hos Sognepræsten, Pastor Angel, i Vilslev Kirke. — Da jeg var 12 Aar gammel, kom jeg ud at tjene som Hyrdedreng, og med Undtagelse af et Par Aar, da jeg var min Faders Medhjælper hjemme paa Gaarden, tjente jeg hele Tiden paa Gaarde i min Fødeby og et Par større Gaarde i Nabsognet — Tanderup og Lundgaard i Nr. Farup Sogn. I 1857 blev jeg udtaget til Soldat. 30. Maj 1857 blev jeg indkaldt

Niels Lauridsen.

og gjorde Tjeneste ved 1. Jægerkorps, i 1858 som Underkorporal, og blev hjemmitteret i Efteraaet 1859. I 1860 var jeg indkaldt til Mønstring, og i 1861 gjorde jeg igen Soldatertjeneste i 18 Uger — de første 8 Uger paa Korporalskolen i Kastellet i København, de sidste 10 Uger i Slesvig By; nu var første Jægerkorps gaaet over til at blive 20de Regiment Infanteri. I 1862 var jeg hjemme, dette Aar døde min Fader. Min Fødegård blev da delt mellem mig og 2 af mine Brødre, saaledes at vi hver fik en Trediedel af Ejendommen. — I Efteraaet 1863 blev jeg indkaldt til Krigstjeneste. Vi mødte i Fredericia, men blev sendt til Altona, hvor vi laa til Juleaften 1863. Jeg var den sidste, der gjorde Vagt der. Derfra kom vi til Slesvig, hvor vi laa i Januar Maaned. Den 3. Februar 1864 var jeg første Gang i Slag med Tyskerne ved Kongshøj. 5. Februar rømte vi fra Dannevirke. 5. Februar var jeg med i Slaget ved Oversøe og Sankelmark, vi trak os derfra tilbage til Flensborg, hvortil vi kom 7. Februar. — 20de Regiments Folk var da saa medtagne, at flere af dem døde af Sult og Udmattelse, og vi blev henviste til at skaffe os Føde og Hvile, hvor vi bedst kunde. Derfra blev vi ført over til Sønderborg paa Als, hvorfra vi kom med Skib til Fredericia. — 7. Marts stod jeg Feltvagt ved Krybily Kro, og 8. Marts kom vi i Kamp vest for Snoghøj i Gudse By; jeg stod ved Kaptajn Dau's Kompagni. Kl. 1½ om Eftermiddagen blev vi omringede af Tyskerne, hvorved ca. 150 Mand blev taget til Fange og ført til Kolding. Den paafølgende Dag blev vi ført til Haderslev og Dagen derpaa til Aabenraa, hvor vi blev afleverede til Østrigerne, som førte os til Hamborg; herfra kom vi med Jernbanetog til Hamborg og derfra til Magdeburg, hvor vi laa i Fangenskab i 26 Uger. Men jeg blev efter 16 Ugers Fangenskab udvekslet med tyske Fanger. Udvekslingen skete i Dybbøl, og derfra kom jeg til Armeen igen, som laa paa Fyn; her blev jeg i 10 Uger, indtil jeg sidst i Høst blev hjemmitteret.

Tyskerne laa endnu den Gang i Landet, og vi maatte have Pas

for at komme fra Fyn til Jylland. Da jeg kom hjem til min Fødegård i Vilslev, var der endnu Indkvartering af fjendtlige Soldater; denne varede indtil Fredsslutningen, hvorefter Byen fik Indkvartering af danske Soldater.

Dette er i Korthed min Soldaterhistorie. Af de 8 Aar fra 1857 til 1864 var jeg Soldat i 7 Aar, altsaa inde ved Hæren i kortere eller længere Tid hvert Aar med Undtagelse af Aaret 1862. Under Krigen gjorde jeg hele Tiden Tjeneste som Korporal.

Skønt den Tid kunde synes lang og trang, synes jeg næsten, det er den bedste Tid, jeg har levet. Jeg følte, at jeg var velanskrevet hos mine Foresatte og afholdt af mine Kammerater. Selv under Krigen med alle dens Rædsler og ofte overmenneskelige Anstrengelser kendte jeg ikke til Frygt. Jeg gjorde min Pligt og gav mig Gud i Vold, og han holdt sin beskærmende Haand over mig.

Aaret efter — 4. November 1865 — holdt jeg Bryllup med Sidsel Jensen, født 4. Maj 1839, Datter af Gaardejer Jens Michelsen og Hustru, Ablone Christensdatter, i Vilslev. Da min Hustru ingen Brødre havde, købte vi hendes Fødegård af hendes Moder, der var Enke, og da min hjemmefra arvede $\frac{1}{3}$ Gaard blev lagt ind under denne, førte dette til, at vi fik Sognets største Gaard i Eje, og at jeg blev Sognets eneste selvskrevne Landstingsvælger sammen med Præsten — under Grundloven af 1866. Denne Gaard ejede jeg i ca. 32 Aar, indtil den i 1896 blev delt mellem 2 af mine Sønner. Siden den Tid har jeg faaet Aftægt fra Gaarden, men har dog indtil 1917 haft nogen Sommergræsning af Kreaturer paa nogle indkøbte Græsfenner.

Fra 1870—1876 var jeg Medlem af Vilslev-Hunderup Sogneraad, deraf de 2 sidste Aar som Formand, og atter Medlem af Sogneraadet fra 1885 til 1891, deraf 3 Aar som Formand, begge Gænge valgt af den almindelige Vælgerklasse, skønt jeg selv hørte til den selvskrevne højstbeskattede Vælgerklasse.

Noget af det bedste, jeg har været med til at udrette uden for min Ejendomsbedrift, er Oprettelsen af Engvandingsinteressentskabet for Vilslev, Jedsted og Hillerup Marskenge. Dette skete paa Foranledning af mig og en anden Gaardmand*) i Vilslev med Bistand af det danske Hedeselskab. Formaålet var at lade Kongeaen opstemme og store Kanal anlæg udføre i Engene, saa mange Hundrede Tdr. Land kunde overrisles, ligesom der ogsaa kunde skaffes godt Drikkevand til alle de mange Kreaturer og andre Husdyr, der fandt deres Sommerføde paa de udstrakte Enge. Dette Anlæg lykkedes og har været til uvurderlig Gavn for de nævnte Marskbyer og for hele Egnen. Anlægget blev paa-begyndt i Aaret 1876 og fuldførtes i Løbet af godt et Par Aar.

*) Mads Jespersen.

Et andet større Foretagende, som jeg ogsaa tog Initiativet til og fik fremmet, var Oprettelsen af Andels-Mejeriet „Kongaadal“, der blev bygget 1884. — Disse to Foretagender har sat sit Præg paa Egnen og har haft stor Betydning baade i kulturel og i økonomisk Henseende.

Min Hustru og jeg har i vort Ægteskab haft 9 Børn, hvoraf de 3 døde i Barnealderen. Af de øvrige 6 er 3 Sønner Gaardmænd — 2 i Vilslev og 1 i Nabobyen Darum, af de 3 Døtre er 1 gift med en Gaardmand i Hillerup, 1 er Enke efter en Skolelærer i Hou ved Odder og 1 ugift Datter, som har plejet min Hustru og mig paa Aftægten, er død for et Aarstid siden. — Min Hustru døde den 23. December 1921, ca. 83 Aar gammel, og vi har levet i Ægteskab sammen i 56 Aar.

Kr. Himmelfartsdag den 13. Maj 1926 kom Politimester Strøbek fra Ribe, uden at jeg anede noget om det, og overrakte mig Dannebrogsmændenes Hæderstegn. Da jeg blev noget overrasket, spurgte jeg ham, hvem der havde foranlediget dette, og fik til Svar: „Dannebrogskorset er sendt fra Hs. Maj. Kong Christian d. X. som Paaskønnelse og med Tak, fordi De har sat Livet ind for Fædrelandet i Krigen 1864 — men den bedste Tak har De jo allerede modtaget, idet vi har faaet Sønderjylland igen.“

Jeg er nu en gammel Mand, der ikke kan gøre mere Nytte i Livet, men jeg takker Hs. Maj. Kongen og alle, der har medvirket til at gøre mig den Glæde paa mine gamle Dage. Og jeg tager mod Udmærkelsen som et Vidnesbyrd om, at jeg har været mit Fædreland og det Samfund, jeg har levet i, en nyttig og tro Tjener.

Da Niels Lauridsen var omkring 80 Aars Alderen, nedskrev han sine Minder fra Krigen 1864. Disse blev trykt i Dagbladet „Sydvestjyllands Venstreblad“ i Numrene for 3die, 12te, 16de og 20de Marts 1914 under Titlen: „Den Gang jeg drog af Sted“.

Sidsel Jensen døde den 23. December 1921, næsten 83 Aar gammel, hvorefter Datteren Abline Lauridsen holdt Hus for sin Fader i Aftægtshuset i nogle Aar. Men ogsaa hende maatte han miste; hun døde fra ham i Foraaret 1925. I næsten et Aarstid derefter holdt han ud i sit lille Hus, idet der blev sørget for hans Forplejning fra Gaarden, som Sønnen og Svigerdatteren ejede, men den 24. Februar 1926 flyttede han ud til den ældste Søn paa Gaarden „Møllevang“, hvor han opholdt sig de sidste 4 Aar, han levede. — Han døde den 14. Marts 1930 — 96½ Aar gammel paa „Møllevang“. Han blev begravet den 21. Marts 1930 under

stor Deltagelse paa Vilslev Kirkegaard, hvor han nu hviler ved Siden af sin Hustru i den gamle Gaards Familiegravsted Nord for Kirken.

Sidsel og Niels Lauridsen havde i deres Ægteskab som før nævnt 9 Børn, deraf døde de ældste som smaa. Disse var:

a—1. *Abline Lauridsen*, født 23. August 1866 i Vilslev og død der den 11. April 1869, ca. 3 Aar gammel.

b—2. *Jens Mikkelsen Lauridsen*, født 24. April 1869 i Vilslev og død der den 2. Juni 1869, 2 Md. gl.

c—3. *Abline Kathrine Lauridsen*, født 16. Februar 1870 i Vilslev og død der den 23. Februar 1870, 8 Dage gl.

Det havde været forfærdelig tungt for de unge Folk at miste alle de 3 Børn næsten paa en Gang; især havde Tabet af det ældste Barn, der var næsten 3 Aar gammelt, været haardt for Forældrene. Hun var saa stor, at hun kunde løbe sin Fader i Møde, naar han kom hjem fra Marken. Han fortalte selv med Taarer i Øjnene: „Hun lagde altid sin lille Haand i min, mens hun smilende sagde: „Kommer du nu, lille Far“. — Det første Barn er ofte det, der staar Forældrenes Hjerter nærmest og ikke mindst naar de mister det i den uskyldigste Barnealder.

d—4 *) *Jens Mikkelsen Lauridsen*, født 2. Paaskedag — 10. April — 1871 i Vilslev. Skønt Nr. 4 i Rækken blev han saaledes den ældste af den efterfølgende Børneflokk. Vel nok noget paa Grund af sine ældre Søskendes Død — de var alle døde, før han blev født — blev han godt forkælet baade af Forældre og Tjenestefolk uden dog at tage nævneværdig Skade deraf. Da han snart fik flere Søskende, blev han mere overladt til sig selv, hvad han sikkert havde godt af. Som Barn var han — efter et Billede — trind og tyk, men fra sit 7. Aar blev han efter en overstaaet Sygdom tynd og mager, og det blev han ved at være siden. Han var initiativrig og virkelysten; der var sjælden langt mellem Indskydelse og Handling. At han i en ubevogtet Stund opbrød hele det flisebelagte, halvslidte Køkkengulv, fordi han havde hørt

*) Denne Beretning er omarbejdet efter J. M. Lauridsens Erindringer, som Forfatteren velvillig har overladt Redaktionen til fri Afbenyttelse. C. N.

Moderen klage over, at det var blevet saa ujævnt, at hun næsten kunde brække Benene ved at færdes paa det. At han, naar han skulde passe sin lille Søster, hittede paa at binde Barnevognen fast til Halen paa en Kalv for at benytte denne som Hest, og at Kalven i Dødsangst for Vognen, som den ikke kunde blive skilt ved, brølende, fra Vid og Sans, satte ind over Fenner og Grøfter, hvor baade Barn og Kalv endte i vandfyldte Grøfter, Druknedøden nær, mens Vognen omtrent var et Vrag. At han brækkede Armen paa en anden Søster, fordi hun som Ko ikke vilde opføre sig ordentlig i Tøjreslaget. At han stjal en „Simperfi“ — en Vinduesblomst — fra en gammel Kone, fordi han havde hørt, at Saften af denne Potteplante var et godt Lægemedel mod Saar og buldne Fingre. At han stjal Æbler i Naboens Have, fordi Maven begærede det, — er et lille Uddrag af det, der skød sig igennem hans Drengehjerne, og som øjeblikkelig maatte omsættes i Handling. Lønnen for denne livlige Virksomhed var for det meste en ordentlig Endefuld.

En Aprildags Middag 1877 tog Moderen sin Dreng ved Haanden og fulgte ham om til Skolen, hvor hun under Hilsen og de almindelige Høflighedsformer afleverede sin første Dreng til Degnen. Alle Børnene var i Klassen og i Arbejde, og der var lydløs Stilhed, da Degnen henvendt til den nyankomne Dreng sagde: „Hvad hedder du?“ — „Jens.“ — „Hvor gammel er du?“ — „6 Aar.“ — „Kan du Bogstaverne?“ — „Ja.“ — „Kan du ogsaa skrive?“ — „Ja, noget.“ — „Hvor vil du helst sidde?“ — Drenge saa sig om i Klassen, og allerøverst fik han Øje paa et Par store Dreng fra sit Hjem Naboejendomme, som han kendte lidt til, mellem dem valgte han sin Plads. — De to Dreng*) fandt sig aabenbart bærede af Opmærksomheden, og Jens M. maatte udkramme al den Lærdom, han sad inde med, for dem, mens han høstede deres Ros. Han fandt det helt rart at gaa i Skole. Verden udvidede sig, han var blevet indlemmet i et nyt og større Samfund!

I de første 3 Vintre gik han i Pogeskole, det var en hæslig Tid. Skoleholderen var en gammel, halt Husmand med ringe Evner, og han var alt andet end proper, men han var saa dejlig billig for Kommunen, 70 Kr. om Aaret var den Pris, hvorfor han skulde

*) Hans M. Jepsen og Lambert Th. Lambertsen:

yde Undervisning, Lokale og Varme. Det var ikke meget, men Ydelsen var ogsaa derefter. Lokalet var en lille Stue med Alkoveseng og ujævnt Stengulv samt en gammel Bilæggerovn; her skulde være Plads til over en Snes Børn. Møblerne var et gammelt Spisebord med løse Bænke omkring og et Skolebord med fast Bænk, der som Vrag var kasseret i Kommuneskolen. Vinduerne var smaa og de hygiejniske Forhold usle.

Undervisningen stod i Forhold dertil. Læsningen foregik i pjaltede, beskidte, ukomplette Lærebøger, der var kasserede i „den store Skole“. Ved Skoleundervisningen indøvedes kun de saakaldte gothiske Bogstaver. Skoleholderen kendte ikke latinske Bogstaver, uagtet de overalt var indført i Skolerne. Til Regneundervisningen havde han alle Regnestykkerne opstillede og udregnede i en Bog, hvorfra han overførte dem til Børnenes Tavler. Regning blev udøvet ganske mekanisk uden Tankearbejde ligesom Tabellæsningen. Desuden stod der paa den uskrevne Timeplan: „Daglig dygtigt med Klø og Katekismus“, og begge Dele blev grundigt besørget; det gjaldt jo om at faa Børnene oplært og opdraget i „Tugt og Herrens Formaning“. Der er næppe Tvivl om, at Skoleholderen ansaa dette for at være det vigtigste, og det mente de fleste af Forældrene sikkert ogsaa; men det var alligevel en brutal Omgang for Puslinger mellem 6 og 7 Aar.

Noget lærte Jens M. dog i Pogeskolen, som senere kom ham til Nytte, han lærte der at læse og skrive de gothiske Bogstaver; dette kom ham til Nytte derved, at han kunde læse de gamle Haandskrifter, der jo næsten alle var skrevet med disse Bogstaver, og det lettede ham betydeligt Arbejdet under Arkivstudierne. Havde han ikke faaet disse Bogstaver læst i Pogeskolen, var nærværende Slægtsoptegnelser næppe blevet til. — Mod Slutningen af den sidste Vinter, Jens M. gik i Pogeskolen, hændte der ham noget, som han huskede hele sit Liv, hvorfor det skal fortælles her:

I Kommuneskolen, eller „den store Skole“, som den kaldtes, var Børnene fri hver Lørdag Eftermiddag hele Aaret, anderledes i den „lille Skole“ — Pogeskolen, der maatte man gaa til Skole i Ugens fulde 6 Dage. — Skoleholderen vilde gerne yde god Vederlag for Lønnen. — En saadan Lørdag i April Maaned havde

det været galt med Jens M., han havde ikke kunnet sin Lektie ordentlig, hvilket indbragte ham et Par varme Øretæver samt Besked om at sidde over om Aftenen, indtil han fik Lektien i sin Katekismus lært. Men sidde over vilde han nødigt, det var værre end Øretæverne, for naar han ikke kom hjem sammen med de andre Børn, anede hans Forældre vel nok, der var noget galt, og saa kunde han foruden Bebrejdelser vente at faa en ny Afstraffelse i Hjemmet. — Sin Plads i Skolen havde han bag Bordet paa Bænken ved Vinduet, Vinduet var meget lavt, saa Karmen næsten var i Højde med Bænken, og da Vejret var godt, stod Vinduet aabent. Jens M. havde sin Hue i Lommen og planlagde en Flugt gennem Vinduet, saa snart Skolen blev givet fri. Skoleholderen stod altid selv posteret ved Udgangsdøren under Udmarchen for at holde Orden, saa ingen masede paa. Planen lykkedes, Drengen sprang ud gennem Vinduet og løb hjem i strygende Fart. Men hvad nu, vilde Skoleholderen komme og klage over ham til Forældrene? Det var det værste af alt. — Han følte sig som en Forbryder. Saasnart han havde spist sin Mellemmad, løb han om bag Gaarden; der kunde han holde Udkig og se Skoleholderen, hvis han skulde komme. Sin Lærebog havde han i Lommen, og han lærte Lektier under frygtelig Angst og Spænding. Men Skoleholderen kom ikke om Aftenen, heller ikke om Søndagen kom han. Jens M. stod paa Vagt hele Dagen, Forældrene maatte ikke faa at vide, at han var blevet en slem Knægt.

Da han Søndag Aften gik i Seng, var den forfærdelige Spænding i nogen Grad udløst, men han vidste, hvad der forestod Mandag Morgen i Skolen. Han bestemte sig da til at gaa saa tidlig til Skole, at han kunde faa Afstraffelsen overstaaet, før de andre Børn kom.

Mandag Morgen Kl. 8 stod bitte Jens ved Skolens Dør med sin Katekismus i Haanden parat til at faa sine Klø. I Døren stod Skoleholderens Steddatter; hun holdt Hus for sin Stedfader, der var Enkemand. Hun var i Færd med at skure en Gryde. — Drengen hilste „Godmorgen“ og spurgte om „Søren Nevel“ — Skoleholderens Navn — var oppe. „Nej,“ sagde Pigen, „det er for tidligt, du kommer til Skole, men maaske du vil tale med ham.“ — „Ja,“ sagde Drengen, hvorefter hun førte ham ind i Sovekammeret til Skoleholderen, der laa i Sengen, hvorefter hun forsvandt igen.

Nu var de ene to, den brede stærke Mand i Sengen og den spinkle Dreng ved Døren. „Hvad vil du?“ spurgte Skoleholderen. — „A skal vel ha' Klø,“ sagde Drengen. „Skal du ha' Klø?“ spurgte Skoleholderen overrasket, — „hvorfor?“ — Uha, han havde glemte det hele, foer det igennem Drengen, men nu var der ingen Udvej, og Drengen svarede: „Jow, a løb jo fraa o sidde efter i Forgaars.“ — Skoleholderen svarede langsomt: „Ja, det skal du vel saa.“ Han begyndte at rejse sig i Sengen. Da løb Drengen hen til ham med Lærebogen i Haanden og sagde undskyldende: „Men jeg har nu lært hele to Sider i min Lærebog udenad.“ — Skoleholderen tog Bogen, faldt tilbage i Sengen og sagde: „Lad mig høre.“ Drengen remsede løs, det gik som Kæp i Hjul, mens Taaerne løb ned ad hans Kinder. Da han var kommet til Ende med de 2 Sider, saa Skoleholderen paa ham og sagde: „Det var ellers godt.“ — Lidt efter kaldte han paa Pigen, der straks kom ind, saa sagde han til hende: „Tag lige og hør den Dreng i hans Lektie.“ — Saa maatte Jens aflevere Remsen en Gang til, og da han var færdig, sagde hun: „Det var da godt nok.“ — „Ja, det er grum,“ sagde Skoleholderen, men nu kan du give mig min Kaffe paa Sengen, og saa kan du tage en Kopfuld med til Drengen ogsaa. — Den Dag nød Jens for første og eneste Gang Gæstfrihed hos den gamle Skoleholder. — Det blev en stor Dag for Drengen; han havde lært noget, som siden blev ham en Leveregel: „Har du gjort noget galt, saa indrøm det, gaa altid lige til Sagen og lusk aldrig udenom.“ — Nu var Pogeskoletiden snart forbi, og Jens M. rykkede op i „den store Skole“ Resten af sin Skoletid.

Havde Pogeskolen været grim og hæslig, saa var Livet i „den store Skole“ herligt, maaske dobbelt herligt med den triste Pogeskoles som Baggrund. Degnen forstod at lægge Undervisningen til Rette, saa den passede til Børnenes Fantasi og Opfattelsesevne. — Det kunde være festlige Stunder, naar han fortalte Bibelhistorie, Fædrelandshistorie og Geografi; og hvad der hændte, naar han en Gang imellem lod Børnene faa Indblik i Naturlærens Mystik ved at demonstrere Naturkræfterne med smaa fysiske Apparater, som han havde anskaffet for egen Regning. Han forstod at gøre Undervisningen livlig; desuden dyrkede han Sangen, saa han næsten sang Børnene ind til sig. Men Sangbøger havde man ikke; trods gentagne indtrængende Anmodninger til Sogneraadet

om Anskaffelse af Sangbøger, fandt dette dog en saadan Udgift unødvendig. — Saa hjalp man sig, som man kunde; de store Børn fik Sangene dikterede og skrev dem op eller lærte dem udenad. I Skolens danske Læsebog — forfattet af M. Matzen — fandtes en Del Sange, saa den en Gang imellem kunde bruges som Sangbog, ellers var der kun Salmebøgerne, som maatte medbringes fra Hjemmene, forsaavidt saadanne fandtes der.

En Dag fik Degnen en god Idé. Han foreslog, at alle Børn, der kunde skaffe 75 Øre tilveje, kunde bestille „Morten Eskesens Sangbog“ hos ham. Til den Pris kunde Bogen faas indbundet, og saa fik Børnene den selv i Eje. Enkelte bestilte den straks, andre ejede ikke 75 Øre, atter andre vilde søge at gøre Udveje for at skaffe saa mange Penge. Til de sidste hørte Jens M.; han havde ikke 75 Øre, men han havde just fire Dueunger; disse blev sendt til Ribe med et kørende Bud, hvor de blev solgte for 25 Øre pr. Stk., den ene 25 Øre gik til Budløn, de øvrige tre 25 Ører slog lige til til Sangbogen. Det var den første Bog, Jens M. købte for sine egne Penge, og han følte sig som Ejer af en værdifuld Skat, da han stod med den kønne nye Bog, hvori Degnen havde skrevet hans Navn, i Haanden. Nu sang man nye Sange, og de, som ikke havde haft Raad til at anskaffe sig en Sangbog, fik naadigst Lov til at synge med ved at kikke sammen med de lykkelige Ejere af en saadan.

I Sommertiden gik de store Børn — fra 10 Aars Alderen — ikke i Skole; da blev de benyttede som Hyrdedrenge og Hyrdepiger eller paa anden Maade gjort nyttige i Hjemmene; Smaakaarsfolks Børn maatte i Tjeneste hos fremmede. — Ogsaa Jens M. passede Køer om Sommeren, men han kunde gaa i Marken og længes efter Skolen. Naar han kunde faa Lejlighed til at gaa bort fra Køerne, der ofte gik i Løsdrift i Fennerne, søgte han til Skolen. Det kunde imidlertid ikke blive til regelmæssig Skolegang, kun en halv Dag en Gang imellem, men han følte det alligevel som et Besøg, han fik Lov at aflægge paa et Sted, hvor der var godt at være. Læreren var vistnok glad ved at se ham i Skolen, men Undervisningen kunde ikke blive til ret meget; den var jo tilrettelagt for de helt smaa. Læreren gav ham da gerne en af sine egne Bøger med lette Fortællinger at læse i. Blev han ikke færdig med en Fortælling eller en Bog i Skoletiden, fik han Lov

at tage den med sig; der var jo god Tid til Læsning, naar han vogtede Køerne i Marken. Paa den Maade fik han læst en Del af den saakaldte Skolelærerlitteratur, bl. a. Fortællinger af C. A. Thyregod, Anton Nielsen, Emmanuel Henningsen, Knud Skytte og Carit Etlar, og dette førte til, at han tidlig fik Hang til Læsning. — Han glædede sig hvert Aar til Vinterens Komme. Skoledagene blev til rene Festedage for ham; hans Videbegær voksede med Undervisningen; men Skoletiden gled hurtigt til Ende. — Søndag den 12. April 1885 blev han konfirmeret i Vilslev Kirke. Dermed var Barndomsdagene forbi.

Paa den gamle Gaard var der meget at bestille, og Børnene blev tidligt vænnet til Arbejde. Hidtil havde Jens M. været med ved Sommerarbejdet i Mark og Enge, han havde faaet sin Del af det haarde Arbejde, og han var ikke just ked af det, men han følte tit, at det laa over hans Kræfter, der ikke var store. Han holdt meget mere af at tumle med Læsning og Tankearbejde end med Greb og Skovl, Le og Rive. — Nu, han var konfirmeret og færdig med Skolen, skulde han til at gøre Karlearbejde, og det huede ham ikke. — Han bad derfor Faderen om at faa Lov til at læse for ad den Vej at skabe sig en Livsstilling uden for Bondestanden. — Det vilde Faderen, der var Bonde med Liv og Sjæl, ikke vide noget af, han ræsonnerede: „Bondens Stilling er den solideste og bedste i Verden; det er Jorden, man skal leve af, kommer der vanskelige Tider, er Bonden altid nærmest ved Spisekammeret. — Det er desuden farligt at komme bort fra Jorden og blive rodløs. Forretningsfolk kan have en Chance, og Embedsmænd kan maaske føle det som en Betyggelse at være fastlønnede, men de er afhængige af Folkegunst, der er meget farlig at bygge paa; de er ogsaa som alle andre afhængige af Jordens Frembringelser, som de alligevel skal have for at leve, og det ligger helt og holdent i Bondens Haand at faa dem frembragt. — Du maa læse saa meget, du har Lyst og Tid til, men bliv ved Jorden, som hele din Slægt, det passer dig bedst.“ — Dermed var Parolen givet. Jens M. maatte være Landmand, der var ingen andre Veje aabne. Midler til Raadighed havde han ikke, og trods sine Forældre vilde han nødig.

I de første 3 Aar efter sin Konfirmation var han Røgter om Vinteren. Der var lunt og varmt i den lange Stald; selve Arbejdet

var ikke just strengt, men meget regelbundet. Dyrene skulde passes og fodres til bestemte Tider. Der var nok at gøre fra tidlig Morgen til Kl. 9 Aften. Dog var der nogen Fritid fra Kl. 1 til Kl. 4 om Eftermiddagen; da laa Kvæget og tyggede Drøv, og den Tid blev gerne benyttet til Læsning i Stalden. En ældre, rød, kraftig Ko dannede Sofa eller Sæde for den unge Røgter; den var blød og varm at sidde paa, og den blev saa vant til at yde Sæde, at den næsten selv bød sig til, naar Drengen kom med sin Bog. — Bøgerne fik han dels fra et stort, godt Laanebibliotek paa flere hundrede Bind, som hans Lærer havde faaet tilvejebragt i Skolen til alm. Udlaan; dels brugte han alle sine Sparepenge til Indkøb af Bøger, der ikke kunde laanes i Biblioteket. — Der udkom i disse Aar forskellige gode billige Bogserier, bl. a. „Dansk Folkebibliothek“. — „Ørebiblioteket for Folket“. — og det norske „Bibliotek for de tusen Hjem“. — Disse Bøgers Indhold var dels af populærvidenskabelig Indhold, dels Oversættelser af udenlandske, gamle Klassikere, som Shakespeare, Goethe, Schiller, Voltaire, Tolstoy, Turgeniev Dostojevskij, Cervantes, Homer og flere, dels om Opdagelsesrejser i fremmede Verdensdele, som Livingstone og Stanley i Afrika, Sven Hedin i Asien, Columbus, Cook, Marco Polo m. fl. — I Laanebiblioteket fik han Adgang til den moderne Litteratur fra Danmark og Norge. Det var i Bjørnsons og Ibsens Periode i Norge og Strindbergs i Sverige, for ikke at tale om de danske Forfattere, der ogsaa den Gang var meget yderige. Heller ikke den ældre klassiske Litteratur blev forsømt.

Det blev dog ikke alene Skønlitteratur og Opdagelsesrejser, han dyrkede i Stalden, ogsaa Naturhistorie interesserede ham, især var han meget optaget af Linné og Darvins Værker. — Det var desuden i de stærkt bevægede Provisorieaar; alle Mennesker i Danmark var optagne af Politik, ikke mindst Ungdommen, der dannede Riffelforeninger til Værn om den folkelige Frihed, der var givet ved Junigrundloven 1849. — Røgteren maatte have Kendskab til Politik og Samfundsforhold ogsaa; han læste ikke alene Aviserne og den politiske Døgnlitteratur, men søgte dybere til Bunds og læste historisk Samfundslitteratur: Rousseau, Carl Marx, Lasalle, Henry George, Peter Krapotkin o. m. fl. Ogsaa religiøs Litteratur læste han en Del af. — Ingersoll og Tolstoy fik ham til at vakle i sin Barnetro, og bedre blev det ikke,

da han søgte Oplysninger om andre Religioner: Buddhismen — Brahmenismen, Muhamedanismen og Zarathustra's Lære. — Det var mange Tanker, der for igennem hans Hoved, naar han om Eftermiddagen sad lunt paa den gamle Ko og læste, og det var meget, han i disse Aar stiftede et noget ufuldkomment Bekendtskab med. — Han læste vistnok hurtigt. Reglen var en Bogside pr. Minut af alm. lettere Stof, tungere Stof tog længere Tid, og meget maatte læses om igen, men det blev til ca. 200 Bogsider daglig, og der var god Tid til at fordøje det læste, mens han besørgede Røgtingen.

Efter at han i 3 Vintre havde gjort Tjeneste i Stalden, maatte han i de 3 næste Vintre gøre Tjeneste som Plejltærsker i Loen sammen med en travrig og tvær Daglejer, der ikke havde andre Interesser end saa lidt Arbejde som muligt og saa meget at æde, som han kunde fordøje. Fra November til April stod disse 2 og svang Plejlen i Takt sammen Vintrene igennem i Slud og Kulde uden Afveksling, kun med Udsigt til de 22 Lægter, der bar Straa- taget over Loen. Det var en trist Tilværelse, det eneste gode ved disse Vintre var de lange Aftener og Søndagene, der kunde benyttes efter Forgodtbefindende. — — Hvor var det dejligt, naar Foraaret kom at slippe ud i Guds frie Natur, i frisk Luft, til Lærkesang, til Sol og Sommer, selv om Arbejdsdagene blev baade længere og strengere.

Der var megen Ungdom i Vilslev den Gang, og den gamle Degn holdt Forbindelsen med de unge vedlige længe efter, at de havde forladt Børneskolen. Han samlede dem til Aftenskole 2 Aftener om Ugen, fik dannet en Gymnastikforening, der havde Øvelser 2 Aftener ugentlig, og ved Hjælp af Nabobyens Lærer blev der dannet en Husflidsforening, der ogsaa havde Kursus 2 Aftener om Ugen, desuden samlede han de unge Karle og Piger, der kunde synge, en Aften om Ugen til Indøvelse af flerstemmig Sang, — saa Tiden var godt optaget. — — Jens M. tog ivrig Del i det altsammen og var altid paa en god Fod med Kammeraterne, men disse delte sig alligevel, eftersom de havde fælles Interesser. — Den største Part fandt sig tilfredsstillede ved det daglige Arbejde og ved at slaa Fritiden ihjel med Kortspil, medens en mindre Flok skilte sig ud; de var videbegærlige, kundskabs- tørstende og fandt ingen Tilfredsstillelse ved Kortspil. Disse sid-

ste blev en Venneflokk, som Jens M. knyttede sig stærkt til. Han var i nogen Maade beslægtet med dem, 4 var hans 3die Søskende-børn paa Faderens Side og 1 paa Moderens Side, et Par var tilflyttede Byen, den ene som Mejerist, den anden som Uhrmager og Musiker, samt enkelte andre, der dog var mindre fast knyttede til Venneflokken.

Flokken samledes gerne i Hjemmene hos Kammeraternes Forældre paa Søndagene eller om Aftenen efter endt Kursusdelta-gelse. — Man drak Kaffe, drøftede kort Dagens Begivenheder, og det skulde nok ende med, at man tog Tidens Rørelser og Spørgsmaal op til Debat. — Det var ikke Smaating, man drøftede: Religion og Moral, Politik og Historie, Litteratur og Kunst, Natur og Mennesker o. m. m. Man fremsatte de Meninger om Tingene, man var naaet til ved Læsning. Men man nøjedes ikke med Meninger, man maatte forklare og angive Kilderne. „Hvorfra har du det?“ — Paastande skulde bevises, — ingen Paradokser! Man fik sin Læsning og sine Meninger grundig reviderede i dette Selskab, og ofte gik det uhyre varmt til, men det svækkede ikke Venskabet, tværtimod, man følte, man trængte til at faa sine Tanker gennemprøvede. — Undertiden lod de gamle i Hjemmene sig rive med af de unges Diskussion, tit kunde de blande sig i Samtalen og give den en hel anden Vending; de sad jo inde med den erfarede Livsvisdom, som de unge savnede. Det var herlige Kammerater, og skønt Jens M. var en af de yngste i Flokken, boltrede han sig i deres Kreds som en Fisk i Vandet. — Et karakteristisk Billede af ham og Vennerne er følgende:

„En Aften efter en saadan Komsammen fulgtes han med en af Vennerne, da siger denne: „Hør du Jens, der er noget, som jeg maa sige dig, men du maa ikke blive vred. Jeg tror, du er den klogeste af os, og vi kan allesammen godt lide dig, men der er noget ved dig, som er forkert; du er for flygtig, man ved aldrig ret, hvor man har dig, du er ligesom Lærken, der flyver op og synger af fuld Bryst. Vi andre føler Lyst til at følge med, men inden vi ser os om, er den forsvundet af Synskredsen, vi hører den, men ser den ikke og kan ikke følge. — Der er Krummer i dig til en Fører, men en Fører maa ikke løbe bort fra Flokken. — Det var rigtigt, det du i Aften sagde om Idealerne, at man maa have noget at tro paa, noget at kæmpe for, noget at stræbe efter,

ellers er Livet ikke værd at leve. Det er ligesaa rigtigt, naar du siger, at Idealer er Lys forude, som man aldrig kan naa, at man skal være varsom, saa man ikke kommer til at løbe efter en Lygte-mand, der leder vild, men at man med Idealet i Sigte sætter sine Maal, stræber frem mod dette og sætter sin Mærkepæl, naar det er naaet, for saa at gaa løs paa nye Maal. Det er rigtigt nok, men man maa ikke blive ved at jage; har man naaet et Maal, saa maa man give sig Tid til at nyde Sejrens Frugter, til at beundre sig selv og give andre Lejlighed til Beundring ogsaa; man skal hvile ud ved Pælen og faa de andre med, ellers kommer man til at løbe ene.“ — — — „Nej, holdt nu lidt, Andreas*) — den med Pælen duer ikke. Om Lærken flyver mod Sky, den finder nok tilbage til Reden og Magen igen. Og Føreren — ja, jeg attraaer ikke — men ogsaa han finder nok tilbage til Kammeraternes Flok igen, selv om han gør Strejftog paa egen Haand. Men ham, der standser ved Pælen til Beundring, han er færdig; det er muligt han bliver en Førerskikkelse, som man en Tid vil flokkes om, men han er en Stræber, en Parasit eller som Jens Busk**) siger, en Bengnaver, han lever ikke, han snylter, han finder sig et godt Tøjreslag og bliver liggende ved den Pæl, som maaske en anden har sat. Og det er rigtigt, at der er nok, der flokkes om en saadan i Haab om at faa et Tøjreslag i Nærheden. — Saadan er Tidens Førerskikkelser, men bliver de liggende ved Pælen, kommer der Stilstand og Død, og Mængden naar ikke det eftertragtede. En rigtig Fører maa altid kunne holde Mængden i Aande; gør han ikke det, kommer Afslappelsen, der let slaar over i Misundelse og ender i Foragt, saa Føreren bliver en død Mand, hvis han ikke er saa heldig at dø, mens han staar i Beundringens Tegn. — Folkegunst er farlig at bygge paa.“ — „Stop, det er noget Sludder,“ sagde Vennen, „og jeg skal give dig Beviset. Har Jesus af Nazaret ikke staaet som en Fører for den største Bevægelse, som Verden kender, i næsten 2000 Aar!“ — „Nu bliver du højtidelig,“ afbrød Jens M. „Jesus var Kristendommens Stifter, han stræbte mod de reneste og ædleste Idealer, som Menneskeheden kender, og han var omgivet af en Skare Disciple, der fulgte ham blindt troende, fordi de elskede ham; han var Bane-

*) Andreas Brøns — senere Lærer i Gimlinge, Sjælland.

**) Ribekredsens Folketingsmand.

bryder for store Tanker og høje Maal. — Men Førerskabet tog Præsterne, og nogle af dem snylter vistnok baade paa Kristus og Menigheden.“

„Nu bliver du slem,“ sagde Vennen, „men det er nu en Gang saadan, at Mængden kan ikke være med i den evige Jagen, den bestandige Rastløshed, og dersom du bliver saadan ved, ender du i Ensomhed i Stedet for at blive det samlende Midtpunkt, som du kunde være. Bjørnson ser rigtigt, naar han synger:

Hvo ej har Kærlighed i det smaa,
han kan ej Mængdens, ej Mindets faa.
Med Sejr fra Moskva til Kartagene,
han dør dog ensomt paa Sct. Helena.

Bliv ikke vred; mit Raad til dig om Adstædighed er vel ment — og saa Godnat.“

Jens M. blev ikke vred. Han havde set sig selv udefra med Kammeraternes Øjne, han følte, at Vennens Advarsel var sand, og Hensigten velment. Men han kunde ikke slaa sig til Ro og blive astadig. Vennen forstod vist ikke Hostrups Ord, at

Den evige Higen, som aldrig faar Fred,
det er Livsglædens dybeste Hemmelighed.

Han følte sig ogsaa i Kontakt med Henrik Ibsen, naar denne sang:

„Jeg spiler min Vinge og hejser mit Sejl
og sjuser som Ørn over Nordsøens Spejl,
agter gaar Maagernes Skare.
Overbord med Fornuftens Ballast, kun
kan hænde, jeg sejler min Skude paa Grund,
men saa er det dejligt at fare.

Han vidste godt, at Sejladsen var farlig, men hans Baad strandede ikke, thi han afbrød aldrig Forbindelsen med Kammeraterne, og han tabte aldrig sit Udspring af Syne.

Kammeraterne i Byen blev senere skilte, nogle rejste til Amerika og gjorde Karriere der, kom hjem igen og blev Mænd i Byen. Venneflokket, som Jens M. sluttede sig til, gik det saaledes: 1 døde ung. 1 blev Invalid. 1 blev Kaptajn i den danske Hær. 1 blev en betroet Embedsmand ved en af Københavns Kommunes betydeligste Institutioner. 2 blev velagtede Degne paa Sjælland. Kun 1 slog Rod i sin Slægts- og Hjemstavns magre vestjydske Jord og blev en lille Graabonde; det var den flygtige, der

i sin Ungdom ikke kunde vinde Adstadighed. — Der er gaaet 50 Aar siden da, men naar de gamle Kammerater nu mødes, er det festlige Timer for dem at opfriske Ungdomsminderne, at øse af Ungdomskilden; den er uudtømmelig og lige frisk, og den har givet Næring til hele deres Liv og Virksomhed.

Blandt de Ting, som den gamle Skolelærer havde foranstaltet for at holde Ungdommen sammen og i Aande, var ogsaa en Foredragsforening. Om Vinteren benyttedes mest Omegnens Præster som Foredragsholdere, men i Efteraarstiden og om Jul var det mest Forstandere og Lærere fra Højskolerne, han fik fat paa. Det var noget, der fængslede, især Vennekredsen, naar de kom, det gav Anledning til nye Tanker og nye Impulser, og der maatte nu og da rettes ved Meninger, man selv havde dannet sig om Tingene. — Et Foredrag, som Højskoleforstander Beck fra Mellerup havde holdt om Barndomshjemmet, havde i den Grad betaget Jens M., saa han lovede sig selv, at hvis han kunde faa Lov at komme paa Højskole, vilde han søge til denne Mand. Trods Faderens Modstand og store Betæneligheder, lykkedes det dog Jens M. at faa Lov til at komme paa Højskole.

Først i November 1891 rejste Jens M. — 20 Aar gl. — til Mellerup Højskole ved Randers. Det var en Begivenhed for ham, og Spændingen var stor; han havde aldrig før været længere borte fra Hjemmet, og hvad vilde Højskolen bringe? Selve Rejsen en sollys Novemberdag bort fra den flade, magre, træløse Vesteregn til det frugtbare, bakkede Østjylland med de skovkranste, blinkende Fjorde var en Oplevelse. Paa Skolen samledes ca. 100 videbegærlige, friske unge Mennesker rundt omkring fra det hele Land; allesammen indstillede paa at ville lære noget. Lærerpersonalet bestod af 5 dygtige Mænd, hvoraf dog de to, Forstanderen Jens Beck og Forfatteren Jakob Knudsen, saa helt beherskede Eleverne og Aanden paa Skolen; deres Fag var overvejende Historie — Religions- og Kirkehistorie, Fædrelands- og Verdenshistorie, Litteratur- og Kulturhistorie — medens de andre Lærere varetog de mere praktiske Fag. — Jens M., der jo havde syslet med en Del af dette paa egen Haand, sad ofte og lyttede med en noget kritisk Indstilling, men han blev for det meste saa betaget af det nye, at han glemte baade Tid og Sted; sine egne Meninger fik han ordentlig reviderede og sat paa rette

Plads. Det blev en herlig Vinter, man levede, man nød, man sang og fik lært, at Livet kunde være dejligt. — De positive Kundskaber, man tilegnede sig, var vel ikke store; det var jo meget, der skulde læres i kort Tid. Men man fik en meget udvidet Horisont; man lærte at finde Kilderne til Kundskaber om det, man interesserede sig for, og lærte at faa System og Plan i Kundskabstilegnelsen, lærte, at man ved Kendskab til Fortid og Nutid var i Stand til at kunne trække Paralleller ud i Fremtiden. Man fik Begreber om Mennesker, Ting og Forhold som aldrig før, man lærte sin Gud og sig selv at kende. — Samlivet med Kammeraterne var ikke af mindre Betydning; det var ikke alene det hjertelige Forhold, der herskede imellem dem, men de blev ogsaa i nogen Maade den Maalestok, hvorpaa man kunde maale sig selv og sine Evner. Men Kammeraterne blev ikke et samlet Hele, man slog sig sammen i mindre Kredse efter Temperament og Indstilling, eftersom man havde fælles Interesser. Den Kreds, som Jens M. sluttede sig til, og som han længe efter Højskoleopholdet vedligeholdte Forbindelsen med, var alle Bondesønner, men mærkeligt nok, de slog sig — ligesom Kammeraterne i Vilslev — allesammen ind paa et andet Erhverv, da de tog bort fra Højskolen. Een blev Højskoleforstander og Præst, 2 blev Skolelærere, 1 blev Dyr læge, 1 Kunstmaler, 1 Musikker og 1 blev Landbrugskandidat. De fristede stærkt Jens M. til at slaa Følge bort fra Landbruget, og Lysten manglede ikke. Han gjorde ogsaa et fornyet Forsøg hos Faderen for at faa Lov dertil, da han kom fra Højskolen, men det hjalp ikke, Døren bort fra Landbruget var lukket.

En Dag kom han i Samtale med en af Ungdomskammeraterne derhjemme — en Mejeribestyrer — om dette Forhold. Denne foreslog ham da at lære Mejerivæsenet og blive Mejerist; det var da noget bort fra Landbrugets Arbejde og endda i stærk Tilknnytning dertil, og han kunde komme i Lære hos ham med det samme. Det var en ganske ny Tanke, som Jens M. ikke havde haft før, og den tiltalte ham noget. Andelsmejerierne skød i den Tid op over det ganske Land, og der var stærkt Brug for Mejerister. — Mejerigerningen saa ret tiltalende ud, Teknikken var taget i udstrakt Anvendelse, og det gjorde tilsyneladende Arbejdet let. Kun om Formiddagen var der Arbejde i Mejeriet, om

Eftermiddagen kunde man iføre sig sit pæne Tøj og nyde sin lange Pibe, mens man lavede Bogføringen færdig. — Forslaget tiltalte Jens M., og i Hjemmet fik han noget modstræbende Lov til at prøve, og han slog til. — Saa blev han Mejerielev. Arbejdet var baade nyt og interessant; han lærte ret hurtigt at omgaas og behandle Maskiner og Vægte, at syrne Fløde og lave Smør; men havde Arbejdet syntes ham tiltalende, før han fik begyndt, kom han dog snart til at erfare det modsatte. — Indlæsningsaabningerne, der vendte mod Øst, kunde være frygtelige at staa og veje Mælk ud og ind ved. Naar den iskolde Østevind om Vinteren fløjtede ind ad dem, og de frosne Transportspande skulde modtages og indvejes gennem dissé Laager, var Jernhankene paa dem saa kolde, at de rev Huden af Hænderne, mens de af Mælk og Vand vaade Benklæder frøs stive omkring Benene. Bedre var det næppe om Sommeren, naar Morgensolen sendte sine hede Straaler ind ad de samme Laager, mens Vand og Mælk, der blev kogt i aabne Kar og Beholdere, fyldte Mejerilokalet med tykke, hede Dampe, saa det næsten var umuligt at aande, det kunde være frygteligt, og saa den evige Søle i Spildevand og Mælk, i Opvask og Spulen, i Pudsning og Smøring, omtrent vaad til Skindet og snavset, det var alt andet end behageligt.

Da han havde staaet Læretiden ud, foretrak han alligevel Landbruget for Mejeribruget, og han fandt, at selv om det var strengere, var det dog friskere at læsse Møg end at ælte lurmærket Smør. — En Majdag sagde han Mejeriet Farvel og gav sig i Færd med Arbejdet paa den gamle Gaard igen. Helt var han dog ikke blevet færdig med Mejeriet endnu, thi et Fjerdingaar efter havde Mejeribestyreren det Uheld, at han gled paa Gulvet og faldt over i et Kar kogende Vand, hvor han blev skoldet ganske forfærdeligt; dette medførte et 3 Maaneders langt Sygeleje paa Sygehuset, og i den Tid maatte Jens M. atter gøre Tjeneste som midlertidig Bestyrer.

Nu var han kommet saa vidt, at han var klar over, at han maatte vælge sit Erhverv for Livet eller sin Livsstilling. Der laa jo næsten ingen anden aaben for ham end Landbruget, selv om han følte Trang til at gaa andre Veje; han vidste hvordan og hvornaar Arbejdet paa Gaarden i Vilslev skulde gøres, men stort

derudover vidste han intet, og det rent fysiske Arbejde interesserede ham meget lidt. Da faldt det ham ind, at det maaske var værd at lære andre Egnens Skikke og Forhold ved Landbruget at kende. Han søgte og fik da efter en Annonce i Højskolebladet en Plads paa en ham ukendt Proprietærgaard i Nærheden af Stationsbyen Vejen. Gaarden hed „Skodborghus“ og laa paa Resterne af det historiske Sted, hvor der i sin Tid havde ligget et Slot af samme Navn, og som Kongeaen, der løb lige forbi, en Gang havde haft sit Navn efter — „Skodborgaa“. — Gaarden havde et stort samlet Jordareal af forskellig Beskaffenhed, nogen god Lerjord, megen let, noget kold Sandjord samt et ret stort Engdrag langs Kongeaen. Gaarden var i tidssvarende god Drift. Den ældste Søn i Gaarden var Landbrugskandidat, og skønt han den Gang var blevet gift og ikke var paa Gaarden mere, var det dog ved hans Medvirken, at Gaarden var blevet bragt i moderne Stil. — Grundforbedringer, Dræning og Mergling var under Udførelse eller næsten færdige. Et intensivt, velordnet Sædskifte med Brak, Roedyrkning og Staldfoderafgrøder til Sommerbrug var gennemført, Kvægets Røgt og Pleje var moderne med Brug af indkøbte Foderstoffer, en Del nye tidssvarende Maskiner og Redskaber var taget i Brug, næsten altsammen noget, der var ukendt i Vilslev. Det nye interesserede Jens M. meget, og han gik op i Arbejdet med Liv og Lyst. Men var der noget nyt at lære ved Landbruget, var der ogsaa nyt at lære af Menneskene paa Gaarden; her mødte han Folk af andre Samfundslag end dem, han før havde stiftet Bekendtskab med. Tyendet, Tjenestefolk og Daglejere, var af den laveste Art, Herregaardskarle og tildels Folk fra Landevejen — Landevejen gik igennem Gaardspladsen — de drak, stjal og lavede Udskejelser af den uhyggeligste Art, men de kendte ikke stort til Livet fra anden Side. Husbondfolket var lige til den modsatte Side, noget i Retning af Herskabet, der følte sig højt hævet over Tyendet. Afstanden mellem dem og Folkene var stor, og dér var intet Samkvem — Folkene spiste for sig selv i Folkestuen, og i Fritiden var de helt overladt til sig selv. Herskabets Interesse for Tjenestefolkene strakte kun til at faa saa meget Arbejde ud af dem som muligt for de mindst mulige Penge, og omvendt var Tyendet indstillet paa at gøre det mindst mulige Arbejde for Lønnen. Jens M.

havde lidt vanskeligt ved at finde sig til Rette under disse Forhold, men han havde lært den Kunst at passe sig selv og sin Gerning, og det gjorde han ogsaa her. Folkene betragtede ham sikkert i Begyndelsen med Mistro, men efterhaanden som de opdagede, at han ikke lod sig drage af dem og heller ikke søgte nærmere Omgang med Herskabet, vandt han nogen Tillid fra begge Sider. Familien viste ham paa flere Maader Opmærksomhed, ja tilsidst endog større Tillid, end han var vant til i sit Hjem.

Hveranden Søndag var han fri for Arbejde. Disse Fridage benyttede han til at besøge sin gamle Skolelærer, der paa Grund af Sygdom og Svaghed havde søgt og faaet sin Afsked; han havde da købt et Husmandsbrug mellem Vejen og Askov; hos ham og hans Familie var der godt at være. Det Baand, der var blevet knyttet mellem ham og hans Elev, bandt stærkere, end hvad der almindeligt var Tilfældet. I dette Hjem mødte Jens M. baade hyggelige og hjemlige Forhold og mødte en Venlighed, som han trængte til og var saare glad og taknemmelig for. Under tiden gik han ogsaa paa sine Frisøndage til Askov Højskole, hvor der hver Søndag blev holdt offentlig Møde med Foredrag og Sæng. Ogsaa Højskolens Jubilæumsfest den 8. September 1894 i Skibelund Krat, der laa i Nærheden af Skodborghus, fik han Lov til at deltage i.

Men da November kom, var Jens M. alligevel glad for at komme hjem igen, han havde oplevet noget nyt, lært andre Menneker, anden Jord og andre Forhold at kende, end han var vant til. Han havde ikke været ked af Tjenesten, men alligevel var han glad ved ikke at skulle fortsætte med at tjene paa en Proprietærgaard.

Efter at han var kommet hjem, blev der stillet ham i Udsigt, at han skulde staa paa Loen og tærskes med Plejl sammen med en Daglejer i den kommende Vinter. Det vilde han ikke, han sagde til sin Fader, at enten maatte han købe en Tærskemaskine, eller ogsaa tog han ud at tjene igen. Faderen, der vistnok helst vilde beholde Knægten hjemme, sagde ikke noget dertil. Det mærkelige var nemlig sket den Sommer, at han havde anskaffet en amerikansk Slaamaskine til den gamle Gaard; den havde ikke alene udført et godt og tilfredsstillende Arbejde i Engene, men ogsaa næsten gjort Højbjergningen til en Leg. Nu kom Kravet

om en Tærskemaskine ogsaa; maaske var en saadan ligesaa god og arbejdsbesparende som Slaamaskinen, men disse Maskiner var dyre, og saadanne to Maskiner paa et Aar næsten uoverkommelige at faa betalte. Et Par Dage efter henvendte Faderen sig til Knægten med den korte Besked: „Vil du have, vi skal have en Tærskemaskine, maa du selv være ude om den; jeg kender ikke noget til dette Skralderværk.“ — Det varede ikke mange Dage, før der var installeret baade Hesteomgang og Tærskværk paa Gaarden, og nu blev Tærskearbejdet en Leg. Det var i Aaret 1894, at disse 2 Maskiner holdt deres Indtog i den gamle Gaard. Det var de første i Byen og paa hele Egnen; her blev de et helt nyt Afsnit i Landbrugsarbejdets Historie. Mekaniseringens Tidsalder var indledet, og den skulde i faa Aar helt omdanne Arbejdet i de sydvestjydske Sogne. —

Jens M. havde imidlertid faaet sig en Kæreste. — *Martha Maria Janniksen* fra Jedsted. — De havde begge været paa Møllerup Højskole i 1892, hun om Sommeren, som han havde været der om Vinteren forud, og derfra stammede Bekendtskabet. — Den 19. November 1894 paa hendes 18-aarige Fødselsdag byttede de Ringe og deklarerede Forlovelsen. Hun var forældreløs, hendes Fader døde, da hun var 4 Aar, og sin Moder mistede hun, da hun var 8 Aar gammel. — De havde i Hjemmet været 8 Søkende, men de 6 var døde før Forældrene, tilbage efter Moderens Død stod der 2 ukonfirmerede Smaa piger saa godt som ene i Verden. — — Hendes Søster, Ane Janniksen, var konfirmeret sammen med Jens M., men da han og Martha blev forlovede, havde Ane Janniksen allerede værte gift i flere Aar; hun og hendes Mand havde da overtaget Søstrenes Fødegård i Jedsted.

Martha og Jens var meget unge, da de forlovede sig, hun 18 og han 23 Aar, men de havde jo Tiden for sig, og Martha, der siden sin Konfirmation ikke havde haft noget rigtigt Hjem, syntes, at hun ved Forlovelsen først fandt sig et fast Tilknytningspunkt i Livet. — Foruden sit Højskoleophold i 1892 havde hun haft Ophold et Aars Tid paa Frøsiggaard og i kortere Perioder hos Slægtninge, men ellers hos sin Søster i Barndomshjemmet. Alle vegne maatte hun betale for sit Ophold; nu mente hun, det skulde blive anderledes — og det blev det. —

Udefra set var Partiet meget fornuftigt, han var Søn fra den

største Gaard i Vilslev, hun var Datter fra den største Gaard i Jedsted, og begge havde de lange og dybtgaaende Slægtsrødder i Sognet. Hendes Fader, Christen Janniksen, ejede den østligste Gaard i Jedsted — Matr. Nr. 2 — det var en stor og god Gaard, og han var en dygtig Mand, ikke saa lidt forud for sin Tid; han drev sin Gaard mønsterværdig. Besætningen var mere end almindelig velplejet, og altid havde han Dynger af Korn paa Loftet, ligesom han ogsaa var forud med Anskaffelse og Brug af de mest moderne Landbrugsredskaber. Christen Janniksen og hans Hustru, Margrethe Mortensdatter, døde begge i deres bedste Alder, han den 20. Juni 1880 — 42 Aar gl. — og hun den 25. Februar 1884 — 46 Aar gl. —, de var begge fødte i Aaret 1838 — henholdsvis 5. September og 15. December. — De var efter Datidsforhold velstaaende Folk. — Men om deres Liv, Virksomhed og Slægtsforhold er der gjort udførlig Rede i Tækker- og Jannikslægtens Historie, hvorfor der ikke skal fortælles mere om dem her. —

Skønt baade Martha og Jens saaledes baade af Arv og Oprindelse var Bønder af tungeste Muld, havde de dog Nykker i andre Retninger og følte sig allermindst jordbundne i deres unge Aar. — Martha var en kvik og livlig Pige, havde mere end almindelig gode Skolekundskaber og et let Nemme; dertil havde hun i Vuggegave faaet en køn, klar og ren Sangstemme, som hun beherskede til Fuldkommenhed, og hun brugte den gerne. — Skønt hun var meget ung, kun 16 Aar, da hun var paa Højskole, fattede og forstod hun dog de aandelige Livsværdier, der blev rullet op for hende, saa selv om hun var ung, var hun dog baade i Sind og Skind en livsmoden og veludviklet Kvinde. At hun og Jens M. maatte finde hinanden var næsten en Selvfølge; de passede sammen.

Det blev en herlig Vinter for de to. I Kammeraternes Kreds var de velsete, og udadtil havde de Forbindelser i fuldt Maal, ikke mindst med Højskolekammerater. Deres frejdige Sind, deres friske Humør, deres overstrømmende Livsglæde førte de med sig overalt, og derfor mødte de altid Venlighed; men allerdejlign fandt de dog Livet, naar de var ene med hinanden; saa drøftede de Fremtidsplaner. — Hvad skulde de slaa ind paa? — Verden laa saa lys og aaben, og Erhverv kunde naaes ad mange Veje,

syntes de; — men det mundede tilsidst ud i, at de alligevel var Bønderbørn af Bonderod, og derfra var det ikke nemt at rive sig løs, og maaske var det heller ikke klogt. — Faderens Ord: „Bliv ved Jorden, det er den, der skal give dig Føden“, var ikke let at komme uden om. Martha syntes, han havde Ret, og hun føjede til: „En Bondes Gerning behøver ikke bare at være Slid og Slæb, en Bonde behøver ikke at være dum, snæverhjertet eller snavset, — selv om han ofte er det — naar han ellers selv vil forstaa at løfte sit Liv og sin Gerning op i en højere Plan.“ Hun ønskede ikke nogen stor Bedrift — helst et Husmandssted paa 5—6 Tdr. Land med Hus og Have, 1 Ko, 1 So, 2 Faar og 5 Høns, en halv Td. Land med Rug og en halv Td. Land med Kartoffler, Resten til Dyrene, det var nok, saa har vi til Føde og Klæder, Hus og Hjem, og hvad skal vi med mere? — Jens gav hende Ret i, at det kunde være til at leve af, og det kunde hverken blive til Slid eller Slæb, men det var alt for lidt at have at sysle og pusle med. Man blev jo desuden bundet til det lille Brug som en Lænkehund til sit Hus. — Nej, han vilde langt foretrække en Herregaard med 100 Køer, dobbelt saa meget Ungkvæg og halvt saa mange Heste. Planlæggelsen af Bedriften var lige let, og Arbejdet kunde gøres baade lettere og billigere i en stor Bedrift end i en lille: Saa havde man noget at tumle med, kunde altid have Hoved og Hænder fulde af Planer og Virksomhed. — Meget at bestille og meget at fortjene, det kunde han lide. —

Men Herregud! Hvor var den Herregaard? Hvor skulde den komme fra, baade den og Husmandsstedet var jo Fantasi. — Virkeligheden laa langt nærmere, lige midt imellem det, man drømte om. — Den gamle Gaard i Vilslev! — Han var jo Gaardens ældste Søn, han havde Gaardsslægtens gamle Navn, det var sikkert en stiltiende Forudsætning i Familien, at han engang skulde overtage denne Gaard, hel eller delvis. — Her standsede de unges Planlæggelser til sidst, den gamle Gaard var næppe til at komme uden om.

Gaarden var hans Barndomshjem, den gemte mange Minder, og noget hyggeligt var der ved den, men den havde ogsaa sine Ubehageligheder. Bygningerne var gamle og umoderne, de var godt nok indrettede, men lave og ubekvemme at arbejde i. — Skønt noget tilbagetrukken laa den dog indeklemt mellem Nabo-

gaardene, saa der var megen lille Plads udenom. Markvejene var kilometerlange, Marker og Enge laa spredt rundt omkring paa Bymarkerne i smaa Parceller paa faa Tdr. Land i hver; der skulde ofres megen Tid paa Vejene med Færdsel og Kørsel. Hegn om de smaa aflange Parceller var det næsten umuligt at faa, og altfor kostbart blev det. Alene det at gaa en Tur rundt til alle Markerne vilde tage en hel Dag. — I Tidens Løb var der som omtalt blevet indkøbt mange Parceller fra andre Gaarde, saa Markerne i enkelte Vange var blevet større; men det ophævede ikke mange af Vanskelighederne. Kun Øst for Byen havde Faderen i de senere Aar faaet samlet en hel Del Parceller ved Indkøb og Magelæg; der kunde der muligvis blive Plads til en ny Bygning, hvis Gaarden en Gang skulde deles. Agermarkens Jorder var øjensynlig sure og trængte haardt til Mergel. Et ordnet planlagt Sædskifte var det umuligt at faa lagt paa de mange spredte, ulige store Parceller, man var nødt til at rette sig ind under Forholdene, som de var, og se at faa det bedst mulige ud af det. En Gang maatte der vel komme en Magelægning i Stand, det var ikke nogen let Historie, men Tiden og Udviklingen i Landbruget vilde kræve det.

En Dag i det tidlige Foraar 1895, da de to unge havde talt med hinanden om disse Ting — om Ændringer, der kunde gøres for at lette Bedriften — kom Jens M. til at bemærke, at alt dette kom jo til at høre hjemme under ham, medens det blev Marthas Opgaver at tage sig af Sagerne indendørs: Husholdningen og Husordenen og hvad dertil hørte. — Da udbrød Martha: „Det kan jeg vist ikke. — Jeg kan i Grunden ingenting. Husk paa, jeg har ingen Mor haft at lære hos. Jeg har leget og danset og sunget alle mine Dage, har saa godt som aldrig deltaget i Husgerning; som Barn blev jeg skubbet til Side; jeg var bare i Vejen. Siden jeg blev konfirmeret, har jeg nærmest gaaet for Lud og koldt Vand uden at blive sat til noget alvorligt. — Men kan vi ikke fæste en Husjomfru eller en Kokkepige til at forestaa Husførelsen, saa kan jeg maaske lære af hende?“ — „Nej“, sagde Jens, „det er ikke godt, jeg kan ikke tænke mig at have en Kone til Pynt, mens jeg skal have en Kokkepige at raades ved med. — Du skal være Kone i vort Hus, og jeg vil være Mand paa vor Mark, og i alle Ting vil vi raades ved med hinanden baade ude og inde, ellers bliver der ingen Glæde ved Arbejdet.“ — De var begge

blevet alvorlige og noget forstemte, de var pludselig blevet stillede over for Livets Krav.

Et Par Dage senere kom Martha en tidlig Morgenstund over til den gamle Gaard; hun vilde tale med sin Kæreste. Han blev hentet, og han kunde straks se, at der var noget alvorligt paa Færde. De gik i Enrum, og hun fortalte: „Jeg har været saa ked af det, siden vi sidst talte sammen, at jeg næsten ikke har sovet for at spekulere, men nu har jeg taget en Beslutning, som jeg dog ikke ved, om jeg kan føre igennem. — Jeg har en Moster, der er gift med min Moders Broder i Lille-Darum; de har en Gaard og mange Børn, — hun er meget yngre end sin Mand; hun er skrap, men en ualmindelig dygtig Kone i sit Hus — selv uden-dørs maa hun have Øje med al Ting, da min Morbroder er gammel og ved at blive noget affældig. Hvis jeg kan komme i Huset hos hende et Aarstid eller to, tror jeg, at jeg kan lære at føre et Hus. Men jeg ved ikke, om hun vil have mig; thi hun har to voksne Tjenestepiger — maaske jager hun mig væk, for jeg duer ikke meget“. — Jens følte sig gennemstrømmet af en inderlig Glæde, og han holdt mere af sin tapre lille Pige end nogensinde før. — „Ja, gør det,“ sagde han.

Martha tog sporenstregs til Lille-Darum, og inden Aften var hun fæstet til Moster Ingeborg. For Sommeren skulde hun betale for Opholdet og deltage i Husgerningen, til Vinteren skulde hun gaa ind i en af Tjenestepigernes Plads.

Nu oprandt der en hel ny Tid for de unge; de havde faaet et Maal at stræbe efter, og paa god Vilje var der ingen Mangel. —

Den Sommer var Jens M. Forkarl paa den gamle Gaard. Arbejdet var ikke længere bare Slid og Slæb, han havde faaet Interesser i Bedriften, og han havde det foregaaende Aars Ophold paa Skodborghus at drage Sammenligninger med, han lærte snart at se den gamle Gaards Fordele og Mangler. Han kunde gøre sit Arbejde, og han vidste, hvordan Gaardens Drift skulde udføres. Men Spørgsmaalet, hvorfor skal det netop gøres saaledes og ikke anderledes, dukkede tit op, hvorfor altid det vanemæssige og ikke noget afvekslende; han syntes ofte, at meget kunde gøres baade bedre og nemmere ved at afvige fra den tilvante Skure. — Kort og godt, Landbruget havde begyndt at beskæftige hans Tanker for snart at tage dem helt. —

En Dag sent paa Efteraaret kom de to unge atter til at tale om Fremtidsplaner. Martha havde fortalt om sit Ophold hos Mosteren. Det havde knebet noget i Begyndelsen, men Mosteren havde trøstet: „Du har jo Haandelaget, og du har den gode Vilje, det skal nok gaa.“ — Efterhaanden havde hun trukket sig noget tilbage og mere og mere overladt Husførelsen til den unge Pige, saa hun selv kun var som en Slags vejledende og raadgivende Konsulent, der saa til, at alt blev ret udført. — Med en Smule Stolthed i Stemmen fortalte hun, at Moster Ingeborg havde betroet hende til at staa baade for Madlavning, Bagning, Brygning, Slagting og Vask, og det kan jeg sagtens, naar bare ikke Moster er for langt borte. Til Vinter skal jeg lære at stoppe og strikke, at spinde og sy. Jeg skal have mit Udstyr færdigt, siger Moster, baade uldent og Linned, og vi har talt med gamle Sidsel i L. Darum, hun skal væve mine Dynevaar og hjælpe med at gøre Sengetøjet i Stand.

Men jeg maa betro dig en Ting til, sagde Martha. Jeg har opdaget, at din Moder er en meget dygtig Kone, og jeg vil prøve at faa Lov til at hjælpe hende ved Lejlighed, baade med Madlavning og alt andet. Men jeg haaber ogsaa, at vi har hende, naar vi to bliver Mand og Kone, og saa har jeg maaske den bedste af alle at raadføre mig med. — Og med Fryd i Stemmen føjede hun lavmælt til: „Jeg tror nok, at du skal faa en dygtig lille Kone, der hverken behøver Husjomfru eller Køkkenpige.“ — De to følte baade Glæden og Alvoren med Livets Leg. Men Jens M. begyndte næsten at tvivle paa, at han var paa lige Hammel med sin Ven. Han fortalte ogsaa om sig og sit, og at han havde tænkt paa at tage paa Landbrugsskole til Vinter; han vidste en god Skole paa Sjælland, men der stilledes visse Betingelser for Optagelse, som han dog mente at kunne opfylde. Han kendte jo nok til det praktiske Landbrug, men havde ingen Begreb om dets Teori. Og naar vi nu endelig har bestemt os til at være Bønder, er det saa ikke bedst at lære det til Gavns.

Den Aften blev det bestemt, at Jens skulde tage paa Tune Landboskole, medens Martha fortsatte hos Moster Ingeborg i Darum. Der blev holdt Samraad med hans Forældre, og Indmeldelsen blev foretaget med det samme.

Julen 1885 tilbragte han hjemme sammen med sin Kæreste og

sin Familie. En Dag i Julen, mens alle var samlede, meddelte Faderen, at han var færdig til at afstaa Gaarden, og at han havde lavet et Forslag til dens Deling mellem de to ældste Sønner. Efter dette Forslag skulde der bygges en ny Gaard paa Mølagre Øst for Byen, og denne skulde tillægges omtrent al den indkøbte Jord, saa den gamle Gaard beholdt sin oprindelige Størrelse. Den nye Gaard vilde blive noget mindre i Areal end den gamle, og Jorderne blev ogsaa lidt ringere i Kvalitet, men til Gengæld fik denne nye Bygninger og Jorderne mere samlede end den gamle Gaard. Besætningen skulde deles og overdrages ved Lodtrækning mellem de 2 Brødre. Prisen for Gaardenes Overtagelse indbefattet Nybygning og Besætning ansloges til 50,000 Kr. eller 25,000 til hver af de to Brødre plus Aftægt til Forældrene, der saa tog Bolig i det ved den gamle Gaard liggende Aftægtshus. Deres Medgift eller Arvepart var indbefattet i den nævnte Købesum, saa Udbetalingen eller den Gæld, der blev at overtage, vilde blive 19,000 Kr. til hver af de ældste Sønner; medens der til de øvrige 4 Søsken vilde blive en Medgift af 6000 Kr. til hver, hvoraf de 4000 vilde blive udbetalt, naar de indgik Ægteskab eller naede Myndighedsalderen, medens Forældrene forbeholdt sig Ret til at disponere over de 2000 Kr. eller ialt 8000 Kr. indtil videre.

De to Brødre gennemgik Arealinddelingen, men fandt, at der var tillagt den nye Gaard for lidt Jord. De enedes om at tage 5 Tdr. Land — en Grøfteager — fra den gamle Gaard og lægge ind under den nye. Derefter blev Arealforholdet saaledes, at den gamle Gaard beholdt 69 Tdr. Land, medens den nye Gaard blev paa 61 Tdr. Land.

Langt den overvejende Del af de indkøbte Jorder, deri de Arealer, som Faderen havde medbragt fra sin Fødegård, kom ind under den nye Gaard; fra den gamle Gaards oprindelige Jorder blev der kun tillagt den nye Gaard: 1 Grøfteng, 1 Langer, 1 Mølvangsskifte, 1 Stenager, 1 Risager og 1 Ulkær — ialt 14 Tdr. Land. — Til Gengæld beholdt den gamle Gaard af indkøbte Jorder 2 Parceller paa Langagre og 2 paa Bogetsvang, ialt ca. 8 Tdr. Land. — Det passede bedst med Beliggenheden for begge Gaarde.

Samtlige Familienmedlemmer erklærede sig tilfredse med dette Skifte, og de 2 ældste Brødre fandt, at Gaardens Deling nu var

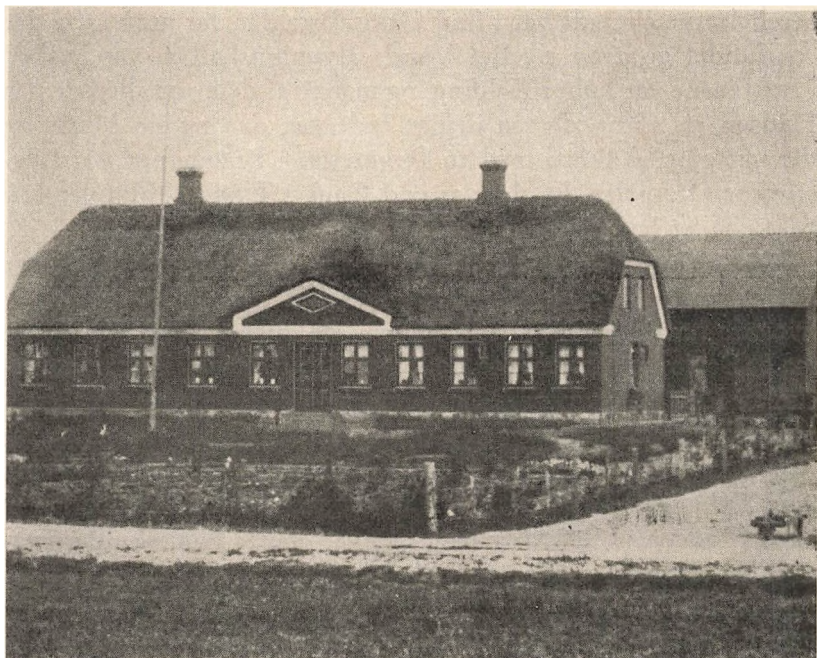
saaledes, at de godt kunde trække Lod om Gaardene. Dette skete, og Resultatet blev, at den ældste Søn trak den nye Gaard, medens den yngste Søn beholdt den gamle Gaard. Dette blev baade en Overraskelse og en Skuffelse, da vistnok alle havde regnet med, at den ældste Søn skulde have været Successor paa den gamle Gaard; han var jo den ældste og bar det gamle Slægtsnavn.

Men Martha, der havde været med hele Tiden uden at tage væsentlig Del i Drøftelserne, havde været i yderste Spænding, og nu da Loddet var kastet og Spændingen udløst, brød hun ud i jublende Fryd over Resultatet: „Aa du, hvor er jeg glad, jeg synes, vi har trukket det store Lod i Lotteriet — ud af Byen, ud for os selv, paa Marken, ved Aaen, ved Møllen, ved Jernbane-Stationen, og hver Dag kan jeg se ind i Gaardspladsen paa mit Barndomshjem i Jedsted lige over for, hvor det skal blive dejligt!“ — Hendes Glæde forsonede alle med den nye Indstilling, der maatte gøres.

De to maatte samme Dag ud at se paa Pladsen til deres nye Hjem, maatte vide, hvor langt der var til Jernbanen, Landevejen og Møllen, og de maatte over Aaen til Søsteren for at delagtiggøre hende i den glædelige Nyhed. — I de følgende Dage fik Martha og hendes tilkommende Svigermoder travlt med at lægge Byggeplaner; Stuehuset skulde indrettes, saa Stuerne blev bekvemme at virke og være i, selv Bohave og Møbler anbragte man paa Plads i Stuerne; men det viste sig snart, at den Sag var ikke saa lige at løbe til, selv om man kunde faa det, som man vilde have det.

Naa, denne travle, begivenhedsrige Jul fik Ende. Martha maatte over at fortsætte hos sin Moster i Lille Darum, og Jens maatte atter af Sted til Landboskolen.

Der blev i det nye Aar vekslet mange Breve mellem Lille Darum og Tune, det var Byggeplaner, det drejede sig mest om. Hen i Januar Maaned var Martha og hendes Svigermoder naet til et Resultat, som Jens helst skulde bifalde; han fik omstændelig gjort Rede for, hvorledes Huset skulde indrettes. Paa Grundlag deraf sendte han et Grundrids af hele Bygningen, baade Stuehuset, som han havde indrettet efter deres Ønsker og Planer, saa vidt han havde forstaaet dem — og Stald og Lade, som han selv mente, de burde være. Men denne Tegning blev helt kasseret, der var

„Møllevang“ i 1896.

ikke ordentlig Plads, hverken til Sofa, Buffet eller Skrivebord, og Bryggerset kom alt for langt fra Stalden. Der blev sendt nye Forslag og nye Forklaringer med Blyantsrids om, hvordan det helst skulde være. — Jens M., der havde lært nogen Bygnings-tegning paa Skolen, gav sig i Færd med at lave en komplet Tegning til den nye Gaard; han raadførte sig med Skolens Tegnelærer, der ogsaa var Bygmester, om Sagen, for at faa Rede paa, om Stalde og Lader stod i Forhold til Jordarealet — til forventet Avl og Besætning, samt angaaende de ønskede Forslag med Hensyn til Stuehusets Indretning. — Da Tegningen var færdig, fandt han den god og fuldt forsvarlig, hvorefter den blev tilsendt Martha, der bragte den til Hjemmet i Vilslev, og nu blev den antaget af alle Parter. Martha var uhyre optaget den hele Vinter, hun skulde lære Husholdning, lave Udstyr, tumle med Byggeplaner og meget mere, det var til at sætte en 19-aarig Pigejerne i Kog. Men det hele var nær gaaet helt i Vasken. Hun havde en Dag i Foraaret glædestraalende meddelt Jens, at Byggefor-

beredelserne allerede var i fuld Gang. Brønden var gravet, og der var fundet godt og rigeligt Vand, Bygningskalken var læsket, Murstenene var købt i Kolding, og mange af dem var allerede paa Pladsen, de skinnede saa dejligt røde paa den nøgne Mark, og der var gjort Akkord med en Bygmester i Bramminge om Bygningens Opførelse. Jo, der var god Gang i Tingene, hun ventede bare paa, at han skulde komme hjem.

Men netop i disse Dage havde Jens M. sammen med tre andre Kammerater paa Skolen været kaldt ind paa Skolens Kontor, hvor de havde faaet at vide, at hvis de ønskede det, kunde de faa et Bevis fra Skolen, saa de kunde faa Adgang til Landbohøjskolen i København som Landbrugsstuderende uden Realeksamen eller anden Forberedelse, og saa kunde de i Løbet af et Par Aar tage Eksamen som Landbrugskandidater. — De 2 tog straks mod Tilbudet, den 3die var en Gaardmandssøn fra Nordsjælland, hans Moder var Enke, og han, der var eneste Søn, skulde overtage sin Fødegaard efter endt Skoleophold paa Tune. — Jens M. maatte bede om Tid for at raadføre sig med sin Familie. — De gamle Læsenykker vaagnede i ham igen, her var en god Anledning til at faa dem tilfredsstillende. Han meddelte sin Kæreste dette og bad hende om at faa Byggeforberedelserne standset og udsatte, de var jo unge begge to og kunde sagtens vente det Par Aar, det vilde tage paa Landbohøjskolen, før de satte Bo.

Men der kom ufortøvet Svar. Det maatte ikke ske, hun havde næsten aldrig haft et rigtigt Hjem, nu var hun lige ved at faa sit eget, det havde hun glædet sig saa overmaade til, hun vilde saa nødig skuffes. — „Jeg beder dig om at komme hjem, saa snart Kursuset slutter,“ skrev hun. Et Par Dage efter sendte hun atter Brev, hvori hun skrev: „Jeg har Ærinde til København og kommer paa Torsdag, i Dag otte Dage, med Eksprestoget, der er i Roskilde Kl. 8, dér stopper jeg op og venter paa dig, saa tager du nok med til København, og saa følges vi hjem. Du kan nok faa dine Sager pakkede og afsendt og faa taget Afsked med Skolen til den Dag; du kan ikke undværes her hjemme længere.“ — Jens M. glædede sig over sin Kærestes Energi, han forstod, at for hende var det blevet Alvor selv at faa sig et Hjem. Han var klar over, at med Læsenykkerne maatte det være forbi; for Ungdomsdrømmene var der slaet Bom. Nu laa der en Manddomsgerning

og vinkede sammen med hende, — maatte den blive lykkelig og god? — Saa blev der meldt Afgang fra Skolen, Kufferten blev pakket og afsendt med Adresse til Hjemmet i Vilslev. Afrejsens Dag kom, ved Middagstid tog han Afsked med Skolen og Kammeraterne, en lille Flok af disse fulgte ham den 2 Mil lange Vej til Roskilde for at hilse paa hans Kæreste. De kom tidsnok til at modtage hende ved Toget, hvorefter de tog ind paa Højskolehjemmet, der bestyredes af 3 unge Søstre; her spiste de Aftensmad sammen, og det blev ud paa Aftenen, før Kammeraterne igen kom af Sted til Tune Landboskole.

Kærestefolkene overnattede i Roskilde. Det blev sent, før de gik til Hvile; der var meget, der skulde fortælles og drøftes, mest fra Hjemmet. — Marthas Ærinde til København var nok noget af et Paaskud til at faa Kæresten hentet hjem. Hun havde som lille Pige haft daarlige Øjne og havde et Par Gange været indlagt til Operation paa en Øjenklinik*) i København; hun var derefter blevet noget nærsynet og maatte bruge Brillen, nu vilde hun have Øjnene godt undersøgte, før hun giftede sig. — Næste Dag gik Turen til København, og efter en grundig Undersøgelse af Øjnene, fik hun den Besked, at Øjnene var saa gode, som de kunde blive, der var ikke noget at frygte, hun skulde bare have nye Brillen, baade til inden- og udendørs Brug. I København opholdt der sig flere af Ungdomsvennerne fra Vilslev paa denne Tid, et Par var Soldater, et Par var Studenter, og et Par unge Piger var der ogsaa; disse traf de sammen med, og den sidste Aften samledes de alle til et lille Selskab i Højskolehjemmet hos Karen Jensen, hvor de to unge havde Logi. Det blev en festlig Aften; man spiste Aftensmad sammen, og senere samledes man om et Kaffebord. Et Par jyske Rigsdagsmænd, der boede paa Højskolehjemmet, bad om Lov til at være med. Karen Jensen gav Kaffe, og de friske unge Mennesker kom snart i en livlig Stemning; man var jo kommet sammen fra forskellige Steder og Kredse, Soldater og Studenter fra København, Landbrugsskoleelever og unge Piger fra Hjemegnen. Der var noget at fortælle og noget at faa at vide, man sang og spøjte, fortalte Oplevelser og lo, man morede sig, som glade unge kan, naar de kommer

*) Edmund Hansen Groths Øjenklinik.

sammen i et godt Lag, selv de gamle Rigsdagsmænd gik op i Legen og gjorde deres til at forhøje Stemningen.

Næste Morgen fløj de to unge Mennesker med Damphestens Vinger mod Vest, drog ligesom de andre Trækfugle i Foraaret mod hjemlige Egne for at bygge Rede.

Det blev en travl Sommer. Landbruget skulde passes og en ny Gaard bygges. Dagen efter Pinse, den 26. Maj 1896, begyndte Murhaandværkerne paa Opførelsen af den nye Gaard, og omkring 1. September stod den færdigbygget. Den laa paa en lav Bakke, hævet lidt over Vejen og Omgivelserne og saa rigtig pæn ud. Stuehusets Facade, der vendte mod Syd, havde Indgangsdøren i Midten med 5 Karm Vinduer paa hver Side af den. Bag Indgangsdøren var Forstuen med Trappegang til Loftet, mod Vest for Forstuen var Dagligstuen og den pæne Stue eller Storstuen, mod Øst fra Forstuen var der Sovekammer og et Gæstekammer. Mod Gaardspladsen var der ogsaa en Forstue, til Øst for denne var der Køkken samt Kælder med Spisekammer over, ved Siden af denne med Vindue i Gavlen mod Øst et Pige-kammer. Vest for Forstuen var Bryggerset med Grukedel og Bagerovn, fra Bryggerset var der Udgang til Lo og Stald. Bag ved Bagerovnen var Karlekammeret med Vindue i Vestgavlen. I Vestlængden var Staldene til Heste, Kvæg og Svin, og i Nordlængden var Laden. Gaardspladsen var aaben mod Øst. Bygningen laa som nævnt lidt hævet over de flade Omgivelser. Der var intet, der kunde give Læ, og der var fri Fart for alle Vinde. Ca. 100 Alen Syd for Gaarden løb Stationsvejen fra Vilslev til Gredstedbro, og ca. 100 Alen Syd for denne løb Kongeaaen. Saadan var Gaarden „Møllevang“ i Aaret 1896.

En Dag i Midten af September Maaned læssede Martha og Jens M. al deres Habengut paa en Arbejdsvogn, det var ikke meget; han ejede et Klædeskab med sit Tøj og hun en Dragkiste, hvori hun havde sine Sager, det var alt. Foran i Vognen var anbragt en Balje, der indeholdt 2 Par Kopper, en Kaffekande, en Sigtekage, et Rugbrød, en Brik Smør, en Flaske Fløde og lidt andet. Siddende paa et Agebrædt kørte de unge med dette Læs til Møllevang, hvor de den Dag holdt deres Indtog. I hele Huset fandtes ikke andet Bohave end et Køkkenbord og en løs Bænk, som Tømrersvendene havde lavet. Nu blev der tændt Ild paa

Martha M. Lauridsen.

J. M. Lauridsen.

Karen Bilde Lauridsen.

Komfuret, og Kaffekanden kom i Kog. Dragkisten fik sin Plads i Spisekammeret, og Klædeskabet fik sin Plads i Gæstekammeret, og saa holdt Martha og Jens deres „Høtte“ ved en Kop Kaffe paa Bænken ved Køkkenbordet; det var fattigt men herligt. Saa maatte man igennem de tomme Stuer. Solen skinnede, og der var lyst og godt. Malermester Olesen fra Bramminge havde lavet et smukt Malerarbejde. Væggene straaede i lyse, lette Kompositionsfarver, Dørene skinnede af Oliefarve og Lak, saa man kunde spejle sig i dem, og Lofterne i Dagligstue og Storstue havde han dekoreret meget pænt, især Storstuen, der havde faaet en køn Lamperoset midt paa Loftet og en farverig Bort med Ranker og Roser og Sangfugle hele Loftet rundt. Alle Døre maatte slaas op paa vid Gab, saa man kunde se gennem alle Stuerne fra den ene Ende af Stuehuset til den anden; man syntes, der var uhyre med Plads, og Udsigten fra Vinduerne var storartet til alle Sider.

Men der var tomt, hverken Bohave eller levende Væsener ud over de to Mennesker, og de fyldte jo ikke meget i det store Hus. Naar de talte sammen, gjaldede det lydt, de nøgne Vægge gav Genlyd, saa det smeldede. De unge følte Glæden over, at alt dette skulde være deres eget fremtidige Hjem, og med Fryd i Stemmen sang Martha, saa det fyldte Stuerne:

Her ude paa Marken med Aaen i Gjem,
her ligger vort lille, vort yndige Hjem.
Tra la la la la — Tra la la la la.
Her ligger vort lille, vort yndige Hjem.

I Verden der findes vel Splid og Fortræd,
men det kommer ikke paa Møllevang ned.
Tra la la la la la — Tra la la la la.
Nej, det kommer ikke paa Møllevang ned.

Og skulde saa Sorgen sig melde en Gang,
 vi jage den bort da med Glæde og Sang.
 Tra la la la la — Tra la la la la.
 Vi jage den bort da med Glæde og Sang.

Nu blev der Travlhed paa Møllevang; de nødvendigste Møbler maatte anskaffes, og Marthas Udstyr, der stod færdigpakket i Darum, maatte hentes; man havde jo hverken Bord, Stole eller Senge. Der maatte indkøbes Rekvisitter til Køkken og Bryggers. Deres Bryllup var bestemt til den 26. September, men allerede 8 Dage før skulde hans ældste Søster have Bryllup i den gamle Gaard, saa der var vældig travlt baade paa den gamle og den nye Gaard med Bryllupsforberedelser. Indbydelser skulde udsendes 8 Dage forud, thi begge Bryllupper skulde foregaa paa god gammeldags, vestjydsk Maner. — Den Dag, Brylluppet fejredes paa den gamle Gaard, blev der udsendt skriftlige Indbydelser fra den nye Gaard. Musik og Dansetelt skulde ogsaa skaffes tilveje. men det gik let nok, én af Jens M.s Højskolekammerater var Musiker ved et Varde-Orkester, han bad om Lov til at levere baade Musik og Dansetelt til begge Bryllupper; det fik han Lov til, men paa Vilkaar af, at et Par af Ungdomskammeraterne fra Vilslev, der var Musikere ved Ribe-Orkester, fik Lov at spille med, det blev til et 5 Mands Orkester, men det blev Musikken jo ikke ringere af. I Dagene forud for Brylluppet paa Møllevang var det slemt Regnvejr; det lovede ikke særlig godt, men Bryllupsdagen oprandt med det herligste Vejr, man kunde ønske sig; alt tegnede godt, men der var noget, der voldte en vis Spændng: Martha og Jens var begge afholdne, de havde lovet hinanden, at der ikke skulde komme Spiritus i deres Hjem. Ogsaa Brylluppet skulde fejres uden dette, og alle vedkommende mente ikke, dette kunde gaa an, noget saadant var aldrig hændet før ved et ordentligt Bryllup, og det kunde næppe gaa godt. Uden Spiritus maatte et Bryllup blive trist og tørt og alt andet end fornøjeligt.

Man spiste Middagen i Danseteltet; der var baade Mad og Drikke nok, Middagen forløb endda nogenlunde, uden at man følte Savnet af Spirituosa. Men ved Kaffebordene, Dagens Fest — maatte det dog blive rent galt. Gæsterne var mange baade fra nær og fjern, det var ikke blot Familie og Naboer, men ogsaa Kammeraterne fra Sognet og Egnen, — ja, lige fra Vendsyssel

til Grænsen og til Store Bælt, og Ungdommen var i Overtal. — Da man var placeret om Bordene og kommet i Gang med Kaffedrikningen, bød Brudgommen selv „Velkommen til Bords“ og meddelte, at han haabede, Mangelen paa Spiritus ikke skulde gøre nogen Skade i Glæden. — For min Kone og mig er det den gladeste Dag, vi har oplevet, og vi haaber, vi alle maa kunne glædes med hinanden uden at behøve at søge til Flaskerne efter Opmuntring. — Derpaa slog han over i en Tone, der gnistrede af Glæde og Humør. Begge de nygifte lagde en saa umiddelbar og straalende Glæde for Dagen, at den snart smittede hele Selskabet. Værdigheden og Stivheden gik sig en Tur. Kammeraterne var straks med, og snart maatte de ældre overgive sig paa Naade og Unaade. Selv Musikken slog over i et hurtigere og livligere Tempo. Talerne maatte ofre Højtideligheden, Talen fik et muntert og hjerteligt Anstrøg. Sangen, der lededes af Brudeparret selv bistaaet af Musikken, tonede fyldigt under Sejldugstaget, saasnart der blev en Pause. Særlig Bjørnsons Sange, der var ret nye, men godt indøvede af Ungdommen, gjorde Lykke: „Nu Tak for alt“ — „Jeg kører frem“ — „Løft dit Hoved“ — „Undrer mig paa“ — og „Holder du af mig“. — Spændingen var udløst, det havde vist sig, at det kunde lade sig gøre at holde Bryllup og lave Stemning uden Spiritus. Det havde ikke været prøvet før, men det blev snart almindeligt siden. — Da Kaffebordene var hævet, blev Danseteltet ryddet og fejtet og Brudevalsen danset. Til Tonerne af den yndige, gribende Melodi til Erik Bøghs Skærsommersangen: „Ak bed mig aldrig mere“ dansede Martha og Jens M. ind i Ægteskabets Havn. — Ja, saadan festede man i 2 samfulde Dage og Nætter, spiste og drak, sang og dansede af Livsens Lyst, mens Solen skinnede om Dagen, og Maanen og Stjernerne illuminerede Himlen om Natten. — Møllevang blev indviet med Sang og Glæde med et Bryllupsgilde. —

Efter Brylluppet blev der snart levende paa Møllevang; der kom Karl og Pige. — Karlen var en Højskolekammerat fra Vendsyssel, som gerne vilde langt fra Hjemmet. Pigen havde været Marthas Medtjener hos Moster Ingeborg, saa de nygifte var ikke alene kendte med deres Tjenestefolk, men de var paa Forhaand Venner med dem. — Husdyrene paa den gamle Gaard blev nu delt efter Aftalen ved Lodtrækning. Til Møllevang kom der 8

Faar, 2 Svin, 17 Kvæg og 5 Heste; af de sidste var 3 røde Følhopper, der alle var kaarede i 1. Klasse, og 2 brune 1½ Aars Plage. — Der kom ogsaa 18 Høns, dem havde Martha købt i Darum paa forskellige Steder; dem var der ingen Plads til, men man fik foreløbig lavet en Tremmekasse, der blev anbragt over Svinestierne i Stalden. — Senere købtes et Kølleshus — en Maltkølle —, der havde staaet ved Vaasevejen Nord for Vilslev. Den blev nedbrudt og opført som Hønseshus Nord for Gaarden paa Møllevang, hvorefter Hønsbestandens voksede til ca. 200 Stkr. — Et Par Daglejere fik Akkord paa at kulegrave det ca. 1 Td. Land store Jordstykke, der laa mellem Gaarden og Stationsvejen.

Der skulde anlægges Have, saa der kunde plantes i den til det kommende Foraar. — I Marken kom Karlen og de tykke Følhopper i Gang med Ploven. — Marken var uren og sur, den trængte baade til Arbejde og Mergel; men det sidste var ikke let at faa fat paa; thi der fandtes ikke Mergel i Miles Omkreds. — Ved et rent Tilfælde fandt Jens M. en Udvej til at skaffe Mergel. — Godt 8 Dage før Brylluppet var han i Hvidding i Sønderjylland — en Landsby lige Syd for Landegrænsen — for selv at indbyde en gammel Onkel og Tante til sit Bryllup. Paa Hjemvejen derfra saa han, at der lidt sydøst for Grænsestationen „Vedsted“ blev gravet Mergel i en temmelig stor Grav. Han henvendte sig da til Mergelarbejderne i Graven for at faa at vide, om der var mere Mergel og om dens Kalkindhold. Disse forklarede da, at Mergel var der nok af, og at det var en god kalkrig Mergel. Men da han spurgte dem, om det ikke var muligt at faa et Par Jernbanevognladninger sendt op til Gredstedbro St., blev han henvist til Mergelens Ejermand, Gdr. Anders Lauesen Jensen i Raahede. — Ved Henvendelse til denne blev det aftalt, at han skulde sende 2 Vgld. i den næste Uge; mere kunde det ikke blive til; thi om faa Dage var Mergelarbejderne færdige med Graven, men kunde denne Mergeltransport gaa an, kunde der skaffes mere Mergel til næste Aar.

Dagen før Brylluppet — 25. September 1896 — kom de 2 Vgld. Mergel, og Jens M. maatte leje fremmede Folk til at tømme Jernbanevognene og faa Mergelen kørt ud paa Marken, selv havde han alt andet at bestille. — Mergelen blev kørt ud paa „Stenager“ og slog til, saa Halvdelen af dette Skifte — ca. 2 Td. Land fra

Vest — blev merglet. — Dette var den første Mergel, der ankom til Gredstedbro Station, og disse 2 Vgld. Mergel blev ikke alene Indledningen til, at hele Egnen blev merglet, men de blev ogsaa Forspillet til den store Forening, der fik Navnet „Vestjyllands Mergelforsyning“, hvorigennem store Dele af Jylland blev merglet ved Jernbanetransport. Aaret efter blev „Stenager“ dyrket med Rodfrugter og Kartofler, og Mergelens Virkninger var allerede det første Aar stærkt kendelige. Kartoflerne gav paa den merglede Jord 3 Gange saa stort Udbytte som paa den umerglede Jord, skønt Jordbehandlingen, Gødningen og Læggematerialet var den samme. Dermed var Jordens Kalktrang og Merglingens Nytte bevist. — I September 1897 blev der tilført Møllevangs Jorder 27 Vgld. Mergel. Mergelens Kalkprocent laa omkring 50, og en Vognladning Mergel paa 20.000 Pund var tilstrækkelig til en Tønde Land. Merglingen og den paafølgende Brakbehandling af Jorderne gav snart store Udslag i Afgrøderne. — Men den stærke Jordbehandling førte en Ulempe med sig. Jorden, der blev rensed for Rodukrudt, blev løs, og i stærk tørrende Foraarsblæst kunde den lette Sandjord komme til at knyge. — Det blev nødvendigt at skabe Læ om Markerne, hvis man vilde beholde Jorden hjemme. Efter Samraad med Hedeselskabet og Plantingsforeningerne blev der plantet Pil og Hvidgran i Markskellene; disse Plantninger mislykkedes i første Omgang. Husdyrene aad Pilene, og de smaa Gran kunde ikke taale Sandknoget, der satte sig fast i de harpiksholdige Naale; Planterne gik ud. Derpaa prøvede man at grave smaa Grøfter om Markerne og plante Graner i disse, det lykkedes, men det tog lang Tid, inden Læet groede op og kom til at gøre Nytte. — Man maatte saa meget som muligt undgaa at have nøgen Jord i Foraarstiden.

Inden Døre gik Martha og pyntede, puslede og sang som en Foraarslærke ved sin Rede. Hun havde faaet sit Husgeraad, sine Møbler og sine Stuer sat i Stil og Stand; hun forstod at skabe Hygge om sig; selve Husholdningen voldte hende ingen Bekymringer.

I den første Tid efter Brylluppet var de nygifte bedt meget ud til Aftenselskaber; Aften efter Aften maatte de ud, der skulde jo ydes Gengæld for Brylluppet. Selskabslivet var stærk udviklet i Vilslev og Jedsted. — Det blev næsten uudholdeligt.

Kaffe, Tobak, Kortspil og Ophold i en varm, røgfyldt og tung Luft, gennemaandet af de mange Mennesker var det, der blev budt paa; det var interesseløst og usundt, og den lange Vej fra Møllevang ind til Byerne var meget besværlig. — Da brød de nygifte overtværs og blev hjemme. De vilde ingen fornærme, de skattede Gæstfriheden og Venligheden, de mødte; men de havde det jo meget bedre og hyggeligere hjemme. Bedre Selskab end deres eget fandtes ikke. — Til deres første Jul blev der anskaffet et godt Stueorgel; nu var der baade Sang og Musik i Huset. Læse højt kunde de begge, og fortælle kunde de ogsaa. Sammen med Tjenestefolkene, der blev delagtiggjorte i alt, hvad Hjemlivet kunde byde, levede de som een Familie.

Hver Aften, før de gik til Ro, havde de aftalt med hinanden, hvad der skulde udrettes næste Dag baade ude og inde; de havde ingen Tanker, som de ikke delte med hinanden, de maatte være enige i alle Ting. De forstod, at Enighed var den eneste Sokkel, Samlivets Lykke kunde bygges paa, og de erfarede det.

I Stedet for det overdrevne Selskabsliv, som de havde givet Afkald paa, gjorde de en Sommerrejse hvert Aar, undertiden med Besøg hos Venner fra Højskolen. Det livede op, man fik set andre Egne, andre Folk, Skikke og Brug, og man kunde drage Sammenligninger med sine egne Forhold i Hjemmet.

Undertiden kunde det hænde, at man efter en saadan Tur til Østjylland og Øerne kunde faa en Følelse af, at Vilkaarene var meget fattigere i Vestjylland end der; her var jo hverken Skov eller Sø eller frugtbare Marker med saa rige Afgrøder som der. Bedre gik det efter en Tur i Vest- og Midtjylland; der var Vilkaarene mere ens; men efterhaanden, som Jorderne kom i bedre Kultur paa Møllevang, kendtes det dog, at der kunde avles Afgrøder, der ikke stod langt tilbage for dem paa de mere frugtbare Egne, og det var en Tilfredsstillelse.

Det første Foraar blev Haven paa Møllevang anlagt ved Hjælp af en ældre Gartner — Bettenhaus — fra Ribe. Der blev plantet Læbælte, anlagt Græsplæner, Buskadser og Blomsterbede. Martha havde travlt med sin Have, ingen Omhu og Anstrengeelse blev sparet, man glædede sig over hvert lille grønt Blad, der udfoldede sig, men den stride Vestenvind ødelagde snart det hele. De grønne Blade blev krøllede, sorte og faldt af, den raa,

sandede, kulegravede Jord gav sig til at fyge i Blæsten, saa alt blev ødelagt, det var til at græde over, og det hele saa mistrøstigt ud, saa den unge Kone var lige ved at tabe Modet. Da besluttede man at skabe et kunstigt Læ for Vestenvinden. Et mægtigt, flere Alen højt Jorddige blev sammenkørt og opsat i Havens Vestside, og dette blev tilplantet med Pil. Det var et betydeligt Arbejde, men det hjalp; i Læ af Diget voksede Læbæltet op i faa Aar. Haven fik Mergel og rigelig med Gødning. Nu lod Jorden sig behandle, og Planterne fik gode Voksevilkkaar. —

En Ting var der dog, der voldte Bekymring. Ejendommen var ikke rentabel, den gav Underskud. Priserne paa Landbrugets Produkter var urimelig smaa. Grise kostede kun 2 Kr. pr. Stk. — Lam 8 Kr. — 6 levende Slagterisvin, der alle gik i I Klasse, hjembragte 119 Kr. eller knap 20 Kr. pr. Stk. — Fedekvæg kostede meget lidt, Udførslen var saa godt som standset. Ved Hvidding Station ved Grænsen var der bygget en hel By af Karantænestalde. Alt Kvæg, der gik til Tyskland — vort eneste Marked —, skulde i Karantæne og tuberkulinprøves. Alle Dyr, der reagerede, blev slaaet ned og begravet paa Afsenderens Regning. Over Halvdelen af Dyrene reagerede, der blev mange Hundrede fede og gode Dyr slaaet ihjel og begravede hver Uge; det var uhyggelige Vilkkaar. En god, fed 4-aarig Kvie, som man gerne vilde have haft til Ko paa Møllevang, vilde ikke blive med Kalv. Den maatte derfor sælges; den vejede godt 1100 Pund og kostede 88 Kr. = 8 Øre pr. Pund levende Vægt. — Det eneste, der gav lidt Penge, var Følhopperne, der hvert Aar kom med et Føl, men det forslog ikke; thi Udgifterne var store paa Møllevang i de første Aar. Der skulde ikke alene Penge til Renter og Skatter, Føde og Klæder, men Mergel, Grundforbedringsarbejde, Brak og Plantning kostede store Beløb. Redskaber, Maskiner og andet til Gaardens Drift krævede mange Penge; man havde jo faaet et tomt Hus at begynde med. — Ældre Folk rystede paa Hovedet ad den unge Mand, det gik ikke an, som han satte ind, det maatte ende galt. — Selv begyndte Jens M. at blev betænkelig ved Sagen, det kunde gerne blive alvorligt nok. — Martha trøstede; hun mente ikke, det kunde gaa saa rent galt. Desuden havde hun sin Slægtsarv paa 25,000 Kr. staaende i sin Fødegaard. Kunde det ikke gaa, kunde hun jo bare sige sine Penge op, saa

kunde al Gælden paa Møllevang blive betalt, og der kunde endda blive noget til Driftskapital. Da blev Jens M. for første Gang, siden de var kommet til Møllevang, vred og hed om Ørene, og sagde: „Nej, Tak skal du have, kan Gaarden ikke føde dig og mig, skal jeg ikke have noget af at føde Gaarden, saa hellere væk fra den i Tide. — Det kunde blive hyggeligt, om jeg som en Slags Jordmodermand skulde til at leve af min Kone eller hendes Slægtsarv. — Jeg vil have Lov at være Mand og fremskaffe Føden til os begge, selv om vi skal nøjes med et Husmandssted med 1 Ko, 1 So, 2 Faar og 5 Høns.“ — Jens M. sørgede for, at der blev oprettet Ægtepagt imellem dem, saa Marthas Arv blev sikret hende som Særformue, hvis det skulde gaa galt med Gaarden. — Men det gik. Da man naaede Aarhundredskiftet, blev der Balance i Regnskabet, Tiderne bedredes, og man fik en Følelse af Velvære; man var blevet nøjsomt vant. —

I Nytaaret 1900 fik de deres første Barn, en kraftig Dreng. Nu fik de noget nyt at leve og virke for. Livet paa Møllevang blev dejligere og dejligere at leve; alting lykkedes og trivedes, Barnet og de selv ogsaa. De kunde undertiden se spørgende paa hinanden og tænke: „Mon det dog ogsaa kan blive ved at vinde og vare?“ — Det var ligesom, der kunde komme noget, der lignede Angst for, at Sommervejret kunde bringe Torden. Sommeren varede et Stykke Tid endnu, de 3 erfarede Lykken med hinanden i rigt Maal.

Tidligt paa Sommeren 1902 blev Martha syg, hun fik Lungebetændelse. — En Tuberkulose, som hun havde gaaet med i Lungen, var kommet til Udbrud. Hun havde aldrig før mærket til Sygdom, men begge hendes Forældre og et Par af hendes Søskende var døde af denne Sygdom, saa det kunde være alvorligt nok. Der blev gjort Forsøg paa at faa hende indlagt paa Vejle fjords Sanatorium — Landets eneste — men der var optaget de første 4 Maaneder. Paa Lægens Anbefaling blev hun indlagt paa Sygehuset i Varde, der havde en Sanatorieafdeling. — Det blev en trist Tid; Sygehuslægen gav ikke meget Haab om Helbredelse. Han sagde, at han nok skulde have faaet hende rask, men hun var i Omstændigheder, og han var bange for, at det vilde være forbi, naar Fødselen var overstaet.

Martha selv havde frejdigt Mod; hun mente, at naar hun først

havde Fødselen overstaet, skulde hun nok blive rask igen. — To Gange om Ugen var Jens i Varde; Martha vilde og maatte vide Besked om alt paa Møllevang og om Drengen, der altid var i hendes Tanker. Hun vilde gerne se sin Dreng paa Sygehuset, men Lægen satte sig bestemt derimod, det kunde bringe Uro. Scener og Anfægtelser maatte hun ikke udsættes for. Feberren var i Aftagende, og der var Bedring i Sigte, men Ro og Lige-gyldighed var nødvendig. — Saa skrev Far og hans Dreng hver Dag til den søde lille Mor. —

Hen paa Efteraaret blev Jens ogsaa syg, han skrantede meget og blev stærkt afmagret; heller ikke han havde før kendt videre til Sygdom, det var forfærdeligt, det blev næsten Haabløshed det hele.

Mod Slutningen af Aaret følte Martha sig bedre, hun kom til at se rigtig godt ud, og til Julen kom hun hjem. Der blev Glæde i Hjemmet, selv om hun var svag, fyldte hun dog saa meget i Hjemmet, hun følte saa velgørende og herlig overalt. — Hun og Barnet tog Ophold i Storstuen. Paa Juleaften var Juletræet tændt, hun og hendes Dreng sad lige foran Træet, hun sang de kønneste Julesalmer, mens Skæret fra Juletræets Lys omgav dem med sin Glans. — Aa, hvor var de kønne! — Det blev den højtideligste Juleaften, de havde oplevet sammen, — men det blev ogsaa den sidste.

Juledag bragte et forfærdeligt Stormvejr, — en Julestorm, der rasede over hele Landet og lavede mange Ulykker, — paa Møllevang blæste adskillige Ruder ind. — Den Dag følte Martha sig daarlig, hun maatte holde sig i Sengen, senere i Julen kunde hun dog være oppe, siddende i en Gyngestol indpakket i Puder. I saadanne Dage sad hun og legede med Barnet, der nu var 3 Aar gammel, en stor, buttet, rødkindet Dreng, der med inderlig Glæde var optaget af sin Mor. — Hun strøede Pebernødder rundt paa Gulvet, mens han med jublende Fryd sprang omkring efter dem og spiste, saa den lille Mave struttede, og de lo af hjertens Lyst begge to, men hvert Øjeblik maatte han op paa Stolen ved Siden af sin Mor for at kærtregne hende; han klappede hendes blege Kinder med sine smaa Hænder, mens han sagde sit: „lille dejlige Mor, lille dejlige Mor“, — og den inderligste Glæde lyste ud af deres Øjne. — Faderen saa paa dem, han elskede dem af hele

sit Hjerte, men han vidste, hvad der ventede. — Det var et Øjebliksbillede saa gribende skønt, at det sled i Hjertet; han maatte gaa bort for at være ene.

I Nytaaret maatte Martha stadig holde Sengen. Den 7. Januar fødte hun et stort og velskabt Drengbarn. I nogle Dage var hun sløj og afkræftet, men saa følte hun sig atter bedre og troede selv fuldt og fast paa, at nu skulde hun nok komme sig og blive rask igen. Dette livsalige Haab bevarede hun, mens alle andre saa, at hun langsomt tæredes hen. Den 17. Februar mod Aften, mens Solen gik ned i et rødt Aftenskar, lukkede hun sine Øjne i den sidste lange Blund, den dejligste lille Mor var nu ikke mere.

Børnene forstod ikke, hvad der var sket, og deres Far, der var syg baade paa Sjæl og Legeme, ønskede kun, at han kunde have sovet ind sammen med deres Moder. — — Men der var de to smaa Drengbørn; skulde de blive forældreløse ligesom deres Moder og hendes Søster havde været? Det var fortvivlet at tænke paa.

Den 26. Februar blev hun begravet paa Vilslev Kirkegaard under stor Deltagelse.

Paa Møllevang var der trist. Jens M. var fortvivlet, syg og sløj og brød sig ingenting om. I Huset gik fremmede Kvindfolk og i Stald og Lade fremmede Mandfolk og udrettede, hvad der var nødvendigt, og ellers hvad de selv fandt paa. Det gik, som det kunde, og ikke som det skulde; selv Børnene, som han dog skulde værne om, kunde han næsten ikke holde ud at være sammen med. Han vidste, han havde mistet alt, hvad han brød sig om, og dog var han klar over, at Børnene havde mistet mere end han, men det forstod de ikke selv.

Han prøvede paa at gaa lange Ture i Mark og Enge for at faa Samling paa sine Tanker, men det lod sig ikke gøre. — Dog følte han til Tider, at saadan kunde det ikke blive ved at gaa; noget maatte der gøres, maaske var det bedst at sælge Møllevang og saa bare leve i et Hus med sine Dreng, men heller ikke det kunde han overvinde sig til. Det var jo hans og hendes og Børnenes Hjem, det maatte ikke komme paa fremmede Hænder; det vilde Martha aldrig have tilladt. En Gang voksede Børnene vel til, saa havde de da et Hjem, som de selv kunde overtage, og maaske selv blive lykkelige der, som deres Mor og Far havde været.

Skønt Lægen havde henvist ham til at passe paa sig selv og holde sig i Ro, kastede han sig dog igen ud i Arbejdet: kunde man ikke leve, maatte man dø! Nu havde han næsten gaaet et Aar og hverken været levende eller død, det maatte have en Ende, thi det var det værste af alt. — Af Arbejdet blev han dødræt, men det medførte, at han kunde sove. Efterhaanden følte han sig bedre, han kom sig, og han kunde igen begynde at samle Tankerne. Med Børnene kunde han lege, og han glædede sig over, at de voksede og trivedes. „Tiden læger, og Virksomhed er en god Medicin“.

Udendørs gik alting ogsaa bedre, og de økonomiske Vilkaar blev mere og mere stabile. Men indendørs var alting fremmed, kun Børnene knyttedes han stærkere og fastere til, det var hendes og hans Børn, og i dem havde hun givet ham noget at leve for. I den første Tid efter Marthas Død havde hans Søster og en Kusine taget sig af Husholdningen. Senere fæstede han en Husbestyrerinde, en dygtig Pige, som han kun havde et Aarstid, men saa blev hun gift. Derefter havde han i de følgende Aar flere Husbestyrerinder, hvoraf den ene blev syg og maatte rejse, og de andre vilde Børnene ikke finde sig rigtig til Rette med, og de led forøvrigt under den stadige Skiften Piger.

Da han skulde have en ny Husbestyrerinde, besluttede han at søge en fra en fremmed Egn og helst en, som forstod at omgaa Børn. Han satte en Annonce i „Jyllandsposten“ og fik en overvældende Mængde Tilbud. Blandt dem alle valgte han en ung 22-aarig Gaardmandsdatter fra Grenaaegnen. Hun ankom den 3. November 1905. Han var næsten bange for, hun var for ung til at forestaa baade Husførelse og Barnepleje, selv om hun havde en Pige til Hjælp, men det gik. Hun var paa Højde med de bedste baade til Madlavning og Husførelse, og Børnene følte sig snart saa tiltalte af hende, at de blev glade ved hende. Det var, ligesom det følte, at der igen var kommet lidt Solskin i Hjemmet paa Møllevang.

Tiden gik, Høsten 1906 blev god, Vejret var godt, og Høsten kom tidlig, saa man næsten kunde faa Kornet i Hus omkring Midten af August; men da hændte der noget, der næsten satte Punktum for alting paa Møllevang.

Den 14. August 1906 blev en varm og lummer Dag, der var

Regn i vente, alt tjenligt Korn blev kørt i Hus, og en nylig høstet Mark — Østrisager — blev skokket, det blev langt hen paa Aftenen, før man blev færdig. Fra Sydvest trak der en mørk Tordenbyge op over Himlen, Jens M., der havde Fedekvæg i Kæret, havde lige faaet en Pose med Foderkager paa Nakken, som skulde bringes om til det, men da Uvejret nærmede sig stærkt, bad Pigen ham om at vente, da de var bange for at være ene med Børnene, der var lagt i Seng. Han stod da i Haven, og da Regnen i det samme brød løs, sprang han ind i Stuen, Kl. var mellem 8 og 9. Da han var kommet ind og havde faaet Posen sat fra sig, slog Lynet ned i Huset med et Brag, som det hele skulde splittes ad. Kalken raslede ned fra Gipsdækket. Vindueskarmene fløj ud af Muren fra Køkkenet, og en Gavl til Stalden væltede ned. Børnene sprang skrigende op i Sengen, og den ene af Pigerne sank ned paa Gulvet. Jens M. greb begge de næsten nøgne Børn, en paa hver Arm, og bragte dem over til sin Søster i Nabohuset, hvor de blev lagt i Seng. Da han et Øjeblik efter kom tilbage, stod hele Gaarden i lys Lue. Pigerne, der var kommet paa Benene, var i Færd med at faa Køerne ud af Stalden, mens han selv gav sig i Færd med at faa Hestene frigjort for Grimerne, hvormed de var bundne, og jaget ud af Stalden. Dyrene var ganske vilde af Angst. Hestene løb helt ud i Engene. Et Skrivebord, som Ilden havde fat i, kom ud i Haven, det var alt, hvad der blev reddet af Bohave. Nu kunde han og Pigerne heller ikke gøre mere, skønt Regnen strømmede voldsomt ned, kom der Folk ilende til fra alle Sider, men der var intet mere at gøre, Resten blev Luernes Bytte.

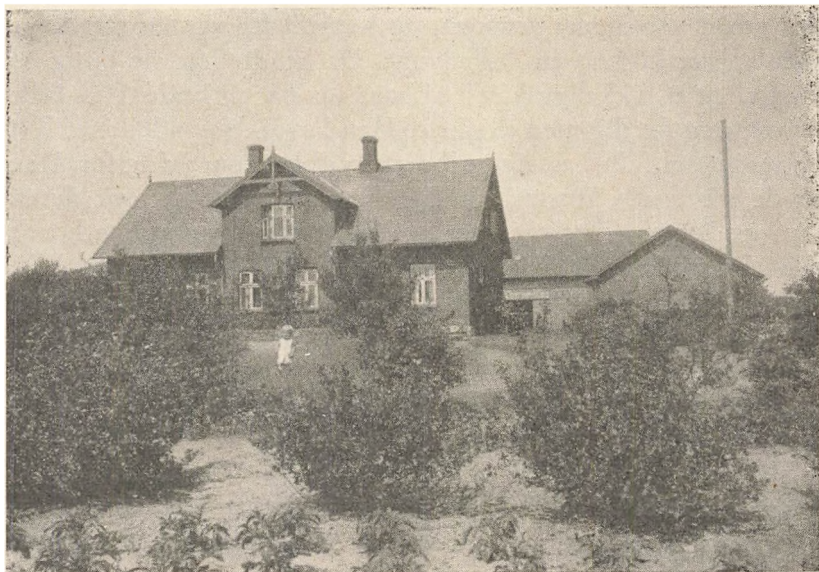
Pigerne og Jens søgte over til Søsteren og Børnene; de var baade oprevne, forkomne og gennemblødte af Regnen, intet havde de faaet reddet til dem selv; de var næsten ribbede til Skindet. Børnene kom ud i den bare Skjorte, og de andre havde kun det gamle Arbejdstøj, de gik og stod i. — Det var en forfærdelig Nat. — Næste Morgen tidlig, da Uvejret var stilnet noget af, og det var begyndt at blive lyst, gik Jens M. over til sin Gaard. Det var et sørgeligt Syn, der mødte ham. Marthas og hans Hjem var kun en rygende Ruinhob; disse lyse, dejlige Stuer, der havde huset deres højeste Lykke og deres dybeste Sorg, var nu kun sværte, ødelagte Vægge. Alle deres Ting, som møj-

sommeligt var samlet sammen, og hvortil der var knyttet kære Minder, var nu kun en Askedyngel. Da kendte han sig fattig og forstod, at et lykkeligt Afsnit af hans Liv var til Ende. Han følte sig omtrent færdig med det hele. Han havde begyndt Livet lyst og herligt, nu følte han sig nedbøjet og ribbet som aldrig før. Han havde mistet sin Hustru, sit Hjem og alt, hvad der var deres. Han og Børnene var ene paa bar Bund. Han syntes, han havde tømt Livets bitre Kalk til Bunds. Op paa Formiddagen kom Sognets gamle Præst og hans Hustru kørende ud til Møllevang. De tilbød de brandlidte, at de kunde flytte ind i Præstegaarden, hvor Forpagterboligen stod tom, indtil de igen kunde faa Tag over Hovedet. Tilbudet blev med Tak modtaget. Præsten var en hjertensgod Mand, han kendte Forholdene paa Møllevang fra første Færd. Han havde viet Martha og Jens, døbt deres Børn og for kun godt 3 Aar siden holdt en stærkt personlig præget Lig-tale over den unge Kone i Kirken. Til Tekst havde han valgt det første Vers af den kønne Salme:

„En liden Stund
I Rosens Lund.“

Og nu, da Ulykken havde ramt igen, var han og hans Kone de første til at række en hjælpende Haand.

Saa flyttede den brandlidte Familie ind i Præstegaardens Forpagterbolig, hvor de kom til at bo det første Fjerdingaar efter Branden. Det var lidt trist at faa begyndt i den tomme Forpagterbolig; den var meget ramponeret og noget mørk og ikke nem at faa sig vænnet til, men Tag over Hovedet havde man da, og saa maatte man være glad. — En anden Ting, som var værre, kom til, Brandforsikringerne var ikke i Orden; de var alt for lave. — Bygningerne var blevet forsikrede under Opførelsen 1896, før de var kommet under Tag, og var ikke blevet omforsikrede siden. — Løsøreforsikringen var fra samme Aar, men da havde man kun haft meget lidt Bohave og næsten intet af Redskaber, Vogne eller Maskiner. Avlen havde jo været lille de første Aar og var meget lav forsikret. Derimod havde Besætningen været nogenlunde forsikret, men Husdyrene blev reddede allesammen, saa nær som et Par Grise og en Hund. — Erstatningen for de brændte Bygninger blev ca. 7000 Kr. og for Løsøret ca. 4000 Kr.

„Møllevang“ 1916.

Der kunde ikke af begge Forsikringssummerne tilsammen blive Penge nok til Opførelse af en ny Bygning og slet intet til Bohave, til Redskaber og til Erstatning for hele den brændte Avl. — Det saa ret haabløst ud, og Jens M. var mest tilbøjelig til at afhænde det hele. Han tænkte igen paa Marthas Forslag om at nøjes med 5 Tdr. Land, et Hus, en Ko, en So, et Par Faar og fem Høns. Det var jo nok, især under de nuværende Forhold. — Men Børnene vilde hjem til Møllevang igen. Jens M., der nu følte sig rask, vilde ogsaa helst, men den, som hjalp allermest, da det kneb, var dog den unge Husholderske. Hun satte al sin Evne ind; hun skaffede Tøj til Børnene, til ham og sig selv. Hun fik Forpagterboligen bragt i Lave, saa den blev til at bo i, hun skaffede de nødvendigeste Husholdningsrekvisitter og Fødevarer tilveje, hun sørgede for Bohave og Senge o. m. m. Ogsaa hun ansporede til Opførelse af en ny Bygning paa Møllevang. Den ene Pige fik Lov til at rejse hjem til sine Forældre. Husholdersken kunde med god Grund have gjort det samme, men hun blev og ydede sit Bedste.

For anden Gang maatte Jens M. i Gang med Byggeplaner paa Møllevang. Der blev paany lavet Tegninger og Overslag og fore-

taget Byggeberegninger paa mange Maader. Resultatet blev, at man ved at indskrænke Bygningernes Størrelse kunde faa de 2 Assurancesummer til omtrent at slaa til til de nye Bygningers Opførelse. Stuehuset kunde gøres $\frac{1}{3}$ kortere end det brændte, og man kunde foreløbig spare at opføre en Ladebygning. Naar man satte Trempel paa Staldbygningen, vilde der blive Plads til Foder. Lo og lidt Lade kunde indrettes i Nordenden af Staldlængen. — Saaledes blev det.

Nu blev der travlt med Oprydning af Brandtomten. Nye Vogne og nyt Seletøj var noget af det første, der maatte anskaffes. Byggematerialer, Kalk, Tømmer og Sten blev købt, og der blev truffet Aftale med Bygmester P. H. Pedersen, Gredstedbro, om Bygningens Opførelse. — Nu blev der for Alvor taget fat; en af de ivrigste var den store, snart 7aarige Dreng; han pikkede Sten og hjalp til, Møllevang skulde op igen, helst i en Fart. Han vilde ikke bo længere i Præstegaarden, end han var nødt til, han vilde hjem. Østhuset var mindst medtaget af Ilden, det blev først gjort færdigt, i det blev der indrettet foreløbig Stald. I Sydenden blev der Plads til 5 Heste og i Nordenden til 4 Køer, 4 Ungkvæg og 2 Svinestier. Paa Loftet derover blev der Plads til den Sæd, der havde staaet paa Marken og undgaaet Branden. Nogle Læs Hø blev købt hos en Gaardmandsenke i Jedsted; det blev afhentet, efter som der var Brug for det, og der blev Plads til det; saa kunde der nok blive Foder til den nævnte Besætning. Resten af Besætningen blev — med Undtagelse af Faarene — solgt. Det gav jo da nogle disponible Penge. En lovende Hingstplag blev solgt til Gdr. Peder J. Brok i Vilslev, men en Part i den beholdtes. Hønsehuset Nord for Gaarden var blevet skaanet fra Branden, saa Hønsene behøvede man ikke at afhænde for Huspladsens Skyld; de kom til at udgøre en væsentlig Del af Besætningen efter Branden.

Efter at Østhuset var færdigt, blev der taget fat paa Opførelsen af Stuehuset, som det lykkedes at faa under Tag omkring 1. November. Det var umuligt at faa Stuehuset færdigt til Beboelse til Vinteren, men det lod sig gøre at faa nogle Værelser paa Loftet med Bræddevægge gjort i Stand til Bolig for Familien.

Søndagen den 25. November 1906 om Eftermiddagen før Gudstjenesten gik den unge Husholderske, *Karen Bilde*, og Jens M.

med hinanden ind i Kirken og lod sig vie — ved Kongebrev — af den gamle Præst, som de havde boet hos siden Høst, og efter Vielsen deltog de i Gudstjenesten sammen med Menigheden. Brylluppet fejredes derefter i det lille Kvistværelse paa Møllevang; det blev meget lille, der var ikke andre Gæster end Brudgommens Far og Mor og Pastor Højer og hans Frue. — Forholdene var ikke meget komfortable, et raat, aabent Hus og en primitiv Loftstrappe, som Haandværkerne havde lavet, dannede Opgangen til Loftet; men man var glade endda, man havde faaet eget Tag at bo under igen. — Man havde indrettet sig saaledes: i Vestgavlen var der et Værelse med Komfur til Køkken. I Østgavlen et Værelse med Kakkellovn til Sovekammer; mod Syd et Kvistværelse med Kakkellovn til Opholdsstue. Det var smaat, men det kunde gaa; nu havde man atter et lille Hjem. For anden Gang var Møllevang taget i Besiddelse og blev indviet med et Bryllup.

Karen Bilde var født den 10. Maj 1883 i Voldby ved Grenaa, hvor hendes Forældre var Gaardmandsfolk. Hendes Fader, Peder Andersen Bilde, er født 19. Oktober 1848 i Voldby, død 21. Oktober 1925 i Ramten og begravet i Voldby. Hendes Moder, Maria, f. Sørensen, er født 9. November 1847 i Villersøe ved Grenaa, død i Volby 27. Januar 1896.

Karen var den mellemste af 7 Søskende, 3 Brødre var ældre end hende, og 3 Søstre var yngre. — Familien hørte til en af de gamle Bondeslægter, som der var flere af i Landsbyen Voldby. Allerede da hun var 12 Aar gammel, mistede hun sin Moder, hvorefter hun kom ud at tjene. Da hendes Fader giftede sig igen, maatte han gøre Skifte med Børnene af 1ste Ægteskab og maatte da afhænde Slægtsgaarden, der gik over paa fremmede Hænder. Dermed var Børnene næsten blevet baade moderløse og hjemløse. — Karen tjente paa flere Steder, dels hos Slægtninge og dels hos fremmede Folk, hun havde ofte ret strenge Pladser.

En af hendes Brødre rejste til Sydamerika — Argentina — hvor han farmede paa erhvervet Jord. Da Karen var 17 Aar gammel, havde hun Plads hos en Købmand i Grenaa. Her fik hun Lejlighed til at følges med en Familie, der var bosiddende i Argentina, men som for Øjeblikket var herhjemme paa Besøg, over til Broderen, Søren Bilde, i Argentina. Der opholdt hun sig i 3—4 Aar,

men fandt sig ikke tilfreds, med Forholdene derovre, hvorfor hun atter rejste hjem til sit Fødesogn i Danmark. — Da hun var hjemkommet, havde hun Plads et Aar som Husassistent paa Dampværeriet i Grenaa, derfra kom hun til Møllevang, hvor hun nu havde faaet Plads for bestandig.

Saa snart Vinteren var til Ende, blev der taget fat paa Byggeriet igen, og da man naaede Midsommer 1907, stod Gaarden paa ny færdig paa sin gamle Plads. Bygningerne var dog blevet betydeligt forandrede baade i Indretning og i Udseende, alle Husene havde saaledes faaet haardt Tag, da det viste sig ugørligt at fremskaffe Rør- eller Rugtag om Efteraaret. Stuehuset fik Skifertag, og Udhusene blev tækket med Tagpap. Man havde ofte følt Mangelen af mekanisk Trækkraft i den nedbrændte Gaard, nu blev der anskaffet en amerikansk Vindmotor — rejst 25. Aug. 1907 — der kom til at gøre god Nytte til Kornmaling, Tærskning, Hakkelseskæring, Vandpumpning og andet; men dens Tid paa Møllevang blev ikke lang; thi allerede i 1910 blev der indlagt Elektricitet paa Gaarden, hvorefter Vindmotoren blev solgt. Det viste sig ogsaa snart, at en Ladebygning var uundværlig, og en saadan blev opført i 1908. — Der kom nu en Række gode Aar med Opgangstider for Landbruget. Tabet, Branden havde foraarsaget, blev i Løbet af faa Aar oprettet, og i de følgende Aar blev Møllevangs Jordarealer betydelig udvidede ved Indkøb af Jord baade i Mark og Enge. — I 1912 blev Møllevangs Haveareal ogsaa en Del udvidet, idet der Øst for den til Gaarden hørende gamle Have blev anlagt en Frugthave med ca. 150 Frugttræer og flere Hundrede Frugtbuske. Markerne var i Aarens Løb blevet overmægtede og gennembrakkede; der var blevet plantet Læ og Hegn overalt, hvor det fandtes formaalstjenligt, og omfattende Gødningsforsøg baade i Mark og Enge havde givet god Besked om Ejendommens Gødningsbehov. — Møllevang var efterhaanden blevet en god Gaard, og man kendte dens Ydeevne i alle Enkeltheder, bortset fra hvad ugunstigt Vejr og andre Uheld kunde foraarsage.

Tiden gik sin Gang, Karen og Jens M. begyndte at komme godt op i Aarene, de havde allerede en lang Arbejdsdag bag sig at se tilbage paa. I November 1931 kunde de fejre deres Sølvbryllup. Omkring dem var der vokset en Børneflok op, og den Livs-

virksomhed, de havde øvet, kunde de se tilbage paa med Glæde. — Begyndelsen blev gjort under triste og vanskelige Forhold, men deres Gerning var lykkedes med Held. Møllevang var fra en lille og tarvelig Gaard blevet til en, efter Egnens Forhold, ret god Gaard paa ca. 110 Tdr. Land med en betydelig forøget Ydeevne.

Jens M's Ungdomstanker om at faa Vilslevgaardens Arealer samlede var i hvert Fald for ham i nogen Maade lykkedes; han havde faaet Agermarken samlet omkring Gaarden og næsten ogsaa Engarealerne samlede i Marsken.

Avlen paa Møllevang var øget Aar efter Aar. Ladebygningen var for længe siden blevet alt for lille, og i Staldene kunde ikke omsættes mere, end Laden kunde rumme. I flere Aar havde der maattet anbringes 30—40 Læs Hø og Korn i Hæs eller Stakke uden for Huset. — Noget maatte der gøres, enten skulde Husene — Stalde og Lade — udvides, eller ogsaa skulde Gaarden deles. Da Børnene var ved at blive voksne, valgtes det sidste.

I Efteraaret 1932 overtog Martha og Jens M's yngste Søn, Sigurd Lauridsen, en Trediedel af Møllevangs Jorder. Ved Hjælp af sin Mødrenearv var han selv i Stand til at kunne lade opføre nye Bygninger; disse kom til at ligge paa den østlige Del af Risagermarken ind til Jernved Sogneskæl. — Parcellen, Bygningen kom til at ligge paa, er kommet ud fra den gamle Gaard, Matr. Nr. 9 i Vilslev.

Dermed var der lavet en Ordning, saa Jord og Bygninger paa begge Gaarde kom til at staa i et passende Forhold til hinanden.

Jens M. var nu begyndt at føle Alderen; han slap efterhaanden Tøjlerne paa sin Gaard og lod den unge Slægt fortsætte. — I 1936 lod han opføre et lille Hus Syd for Møllevang ved Aaen, mellem Aaen og Stationsvejen, paa en Plads, hvor en Gang én af Landets ældste Vandmøller i mangfoldige Aar havde været beliggende. Den kaldtes „Røde Mølle“ og er omtalt i Valdemar Sejrs Jordebog. Der findes endnu Pælerester i Aaen efter den. Her flyttede Karen Bilde og Jens M. ind og tog Ophold paa deres gamle Dage.

Endnu staar tilbage at omtale Jens M's Virksomhed i det offentlige Liv, der ikke blev saa lille trods hans Modvilje derimod. Dels var der jo den almindelige Ombudspligt, som man skyldte

sine Fæller og Samfundet, dels kunde han ikke faa mange af sine egne Interesser fremmet, uden at det blev nødvendigt at løfte i Flok og Forening; men han blev sjældent hængende længere som Bestillingsmand, end han var nødt til. Derfor skal kun ganske kort nogle af disse Ting nævnes:

I 1897 blev han valgt til Formand for Gredstedbro og Omegns Mergelforening. Dette Hverv sad han inde med til 1913. — I samme Tidsrum sad han i Repræsentantskabet for „Vestjyllands Mergelforsyning“, der omfattede det meste af Jylland.

I 1903 var han Medstifter af Hesteavlforeningen „Kongaadal“ og i 25 Aar dens Formand. Omtrent lige saa længe var han Formand for Ledelsen af Hingstekaaringerne i Ribe Amt. Adskillige Gange deltog han i Hingsteindkøb.

I 1909 var han medvirkende ved Oprettelsen af det private Elektricitetsværk i Jedsted Mølle og i flere Aar Formand for Forbrugernes Sammenslutning. Ligesom han var Formand for det Udvalg, der den 27. Oktober 1918 i Odense købte Jedsted Mølle for at gøre det til et Andels-Elektricitets-Værk.

I 1916, den 8. Juni, købte han sammen med Gdr. Søren Thude i Vilslev Bygningerne fra Peder J. Broks udstykkede Gaard — Matr. Nr. 19 — og lod dem omdanne til Kaserne for den i Byen indkvarterede Sikringsstyrke — ca. 50 Mand. Der blev i den Anledning dannet et lille Interessentskab, og Jens M. blev dets Formand. Da Indkvarteringen efter Verdenskrigens Afslutning i 1918 ophørte, blev Jens M. af Oberstløjtnant Gerlach og Premierløjtnant Skovgaard tilbudt Dannebrogskorset for ydet Bistand, men han ønskede ikke at modtage det.

Efter Soldaternes Bortrejse blev Kasernen nedbrudt, og i Efteraaret 1919 blev der paa dens Grund opført et Forsamlingshus af et Interessentskab, hvori Størsteparten af Byens Beboere var Interessenter. Jens M. var under Forsamlingshusets Opførelse og i de første Aar derefter dets Formand.

I 1920 tog han Initiativet til Oprettelse af et Folkebibliotek i Sognet, det fik egne Lokaler til Bogsamling og Læsestue i Forsamlingshuset. — Han mindes sine egne gode Ungdomsdage og det gamle Biblioteks Bidrag dertil. — Han var Bibliotekets Formand i 14 Aar. Og i omtrent lige saa lang Tid sad han i Bestyrelsen for Centralbiblioteket i Esbjerg, hvor han var medvir-

kende til Opførelsen af den nye Biblioteksbygning paa Hjørnet af Torvegade og Nørregade i Aarene 1926—27.

I Slutningen af 1929 tog han ogsaa Initiativet til en Ordning af Fiskeriet i Kongeaaen, der hidtil havde været drevet paa bedste Beskub og jævnlig været en Kilde til Ufred og Fortrædelighed. Der blev nu dannet en Bredejerforening til Varetagelse af deres Fiskeriinteresser. Gaardejer Hans P. Thude, Vilslev, blev Bestyrelsens Formand, men han døde Aaret efter. Derefter valgtes Jens M. til Formand. Aaen, der hidtil kun havde voldt Breddejerne Udgifter og Besvær, gav nu foruden Betaling for Oprensning et aarligt Pengeudbytte paa ca. 1500 Kr. Efter 6 Aars Forløb blev der oprettet og stadfæstet et Fiskeriregulativ over Aaen, og Jens M. meldte derefter fra som Formand, men han blev af Bredejerne, da han efter at have afstaaet Gaarden og saaledes ikke længere kunde være Medlem, udnævnt som Æresmedlem i Foreningen.

Fra 1908 til 1917 var han Medlem af Vilslev-Hunderup Sogneraad, hvor han særlig interesserede sig for og gav sig af med Skolesager. Alle Sognets 4 Skoler blev i den Periode restaurerede og tildels ombyggede, ligesom de alle fik Straataget erstattet med Skiffertag. Hele Tiden var han Medlem af Skolekommissionen og i et Par Aar dens Formand. I Krigsaarene var han Formand for Prisreguleringskommissionen for Vilslev-Hunderup Kommune. Ligesom han i mange Aar var Kommunens Regnskabsrevisor.

I 1924 tog han og et Par andre forhenværende Sogneraadsmedlemmer Initiativet til en Kommuneadskillelse. Kommunen, der omfattede Vilslev og Hunderup Sogne samt en Trediedel af den stærkt voksende Bramminge Stationsby, var efterhaanden blevet meget stor og ret vanskelig at administrere. Man fandt derfor Anledning til at faa Vilslev Sogn udskilt som en selvstændig Kommune; dette lod sig gøre, og fra April 1925 var Vilslev og Jedsted en selvstændig Kommune. I 4 Aar derefter var han indvalgt i det nye Sogneraad, hvor han bistod i de med Adskillelsen forbundne Sager og Indordningen under de nye Forhold. — Efter at han den 1. April 1929 var afgaaet som Sogneraadsmedlem, blev han valgt til at foretage en Revision og en Nyordning af Sognets Vandløbsregulativer. Med dette Arbejde

blev han færdig i 1931, hvorefter Regulativerne blev stadfæstede af Amtet.

Den 13. Juni 1931 blev han af Sogneraadet overrakt en Erkendtlighedsgave bestaaende af Spiserekvitter — Gaffel, Kniv og Ske — i Sølv med Paategning: „Til Jens M. Lauridsen for vel udført Arbejde i Kommunens Tjeneste. Vilslev Sogneraad.“ Denne Gave var han meget glad for.

At han var Medlem af Landboforeninger, landøkonomiske Foreninger og Andelsforeninger, der stod i Tilknytning til hans Bedrift, og at han tog Del i disses Administration er en Selvfølge. Han har i over 30 Aar været Revisor i Gredstedbro Brugsforening, i over 25 Aar Revisor i Mejeriet Kongaadal og i mange Aar Revisor i Hagelskadeforsikrings- og Stormskadeforsikringsforeningerne for Ribe Amt. Disse Revisionsvirksomheder fortsætter han endnu — 1935.

Ogsaa i det politiske Liv deltog han noget. De stærkt bevægede Provisorieaar fra 1885 til hen imod Aarhundredskiftet havde vakt hans Interesse for Politik. Dertil kom, at han som ungt Menneske stiftede Bekendtskab med Folketingsmand Jens Busk; dennes friske, paagaende, frisindede Agitation henrev ham og førte ham til Studiet af de forskellige politiske Partier og deres Maal samt de forskellige Samfundssystemer, Kapitalisme, Socialisme, Liberalisme, Kommunisme, Georgisme, Anarki og de Idéer, de var bygget over. Af alt dette tiltalte Karl Marx' socialistiske Teorier ham mest. Siden den franske Revolution havde Kapitalismen været i stærk Udvikling. I samme Periode var Produktionen blevet stærkt forøget under ret frie Former. Teknikken og Videnskaben var taget i dens Tjeneste. Men trods den stærke Forøgelse af Livsfornödenhederne var der dog Armod og Mangel hos langt de fleste Mennesker. Det var Fordelingen af Livets Goder, det skortede paa. Kapitalismen udartede til alles Kamp mod alle og Egoismen, Egennyttens til det altovervejende. Kun Socialismen, Sammenholdet, kunde fremtvinge en mere ligelig Fordeling af Livsfornödenhederne og Livets Goder, og kun gennem denne kunde Folkefællesskabsfølelsen fremmes.

Den sidste Gang Jens Busk lod sig opstille til Folketingsvalg i Ribekredsen, havde han mistet noget af sin Radikalisme; siden Venstrepartiet havde overtaget Regeringen, var det blevet meget

moderat. Der blev for første Gang opstillet en socialdemokratisk Kandidat (N. Andreasen) imod ham. Trods Venskabet med Jens Busk støttede Jens M. dog hans Modkandidat, han deltog i Vælgermøderne og var ordførende Stiller for Andreasen paa Valgdagen. Ved det næste Folketingsvalg 29. Maj 1906 stillede Jens Busk sig ikke mere til Valg. Og Jens M. modtog da Kandidaturen som Socialdemokratiets Kandidat i Ribekredsen, hvor han selvfølgelig ikke kunde vælges. Vestjyderne stod den Gang ganske uforstaaende overfor Socialismen, syntes det maatte være noget forfærdelig noget, og at Jens M. maatte være blevet godt gal, siden han kunde støtte sligt. — Ved dette Valg var der opstillet 6 Kandidater i Ribekredsen. 3 Venstre: L. Moltesen, S. Brorsen og J. Jørgensen. 1 Højre: Most. 1 Radikal: Kursusb. Rasmussen og Jens M. — Valgkampen blev en varm Omgang, og Resultatet blev, at Jørgen Jørgensen, Kalvslund, valgtes. Men ogsaa Jens M. var gaaet frem i Stemmetal fra sidste Valg. Aaret efter, i Juli Maaned 1907, døde Jørgen Jørgensen pludselig, og der blev udskrevet nyt Valg i Ribe til den 17. September 1907. Ogsaa til dette Valg blev Jens M. meget kraftigt opfordret til igen at være Parties Kandidat, men han tog ikke imod Opfordringen; han havde nok i sin Gaard og ønskede ikke mere at tage aktiv Del i Politiken.

Derefter blev der proklameret en Lærer Fisker*) fra Viborg-egnen som Partiets Kandidat. Han deltog kun i det første Vælgermøde — i Tobøl — men blev samme Aften syg og rejste hjem. Dagen derpaa var der Vælgermøde i Gredstedbro Kro, og da Partiet nu var uden Kandidat, kom en stor Skare Partifæller til Møllevang lige før Mødets Begyndelse og afhentede Jens M., der var optaget af Høstarbejde paa Marken; han blev næsten baade presset og skubbet til Mødet i Gredstedbro, blev proklameret som Partiets Kandidat og maatte saa ganske uforberedt begynde paa en ny Omgang Valgagitation. Baade denne og Valget klarede han nogenlunde pænt, men denne Gang valgtes Gaardejer Søren Brorsen,**) Farup, som Kredsens Folketingsmand. Ved det næste Valg i Ribe 1910 støttede Jens M. Partiets Kandidat, Journalist Viggo Nikolajsen, Holbæk, en dygtig Agi-

*) Senere Trafikminister.

***) Senere Krigsminister.

tator. Jens M. maa have vakt nogen Opmærksomhed ved sin Valgdeltagelse og sin Agitation for Partiet i disse Aar, thi baade til dette Valg og til flere senere modtog han mange indtrængende Opfordringer til at lade sig opstille som Partiets Kandidat fra Kredse rundt omkring i Landet, saaledes foruden fra Ribekredsen, fra Bække-Kredsen, Stege-Vordingborg, Vonsyld, Vraa, Holstebro, Ringkøbing, Herning, Varde, Guldager og Skjernkredsene, fra flere af disse endda gentagne Gange. Men han vilde ikke ind i det oprivende politiske Liv, hans bedste Gerning laa i hans Gaard, og den vilde han ikke forsømme for Politikken, selv om der blev stillet ham en ærefuld Karriere i Udsigt.

Hans Deltagelse i Agitationen medførte, at han fik en stor Bekendtskabskreds og adskillige Venner inden for Politikernes Kredse, ikke alene blandt Partifæller, men ogsaa blandt de andre Partiers Folk. Ogsaa hans Foreningsvirksomhed satte ham i Forbindelse med mange gode og betydelige Mænd rundt om i Landet. Og selve hans Bedrift og den dermed forbundne Omsætning gav Anledning til, at han kom i Forbindelse med mange Mennesker uden for den hjemlige Kreds. Han kunde glæde sig over det altsammen, og han havde efterhaanden faaet Indsigt og Erfaring paa mange Omraader. Men Møllevang var og blev hans lille Kongerige. Der havde han faaet Lov at udøve sin bedste Manddomsgerning.

Børnene i 1. Ægteskab:

Martha Maria Janniksen og Jens M. Lauridsens 2 Børn:

1. *Niels Christen Jannik Lauridsen*, født 11. Januar 1900 paa Møllevang. Han kom til at ligne sin Moder og sin Morfar baade i Udseende og Væsen.

1906 kom han i Vilslev Skole. 1911 paa Katedralskolen i Ribe. 1914 blev han konfirmeret i Vilslev Kirke. Hjalp derefter med Arbejdet paa Gaarden i nogle Aar. 1918 kom han paa Vejlbys Højskole ved Aarhus hos Helge Hostrup. 1919 tjente han som Karl paa en Gaard i Sangstrup ved Grenaa. 1920 blev han Bibliotekar ved Vilslev Bibliotek. Efter 8 Maaneders Kursus Vinteren 1921—22 paa Bramminge Real- og Efterskole, tog han i Juni 1922 Præliminæreksamen i København med 108 $\frac{2}{3}$ %. Derefter 2 Aar paa Døckers Kursus i København, hvorpaa han tog Studenter-

Else og Jannich Lauridsen.

eksamen med 1. Karakter. Gik derefter paa Universitetet i 6 Aar, hvorfra han blev dimitteret i Januar 1931 som cand. mag. i Naturhistorie og Geografi med 1. Karakter. Vikarierede derefter 1 Aar paa Lyngby Katedralskole, hvor-

efter han i Sommeren 1932 fik Ansættelse som Seminarielærer ved Statsseminariet i Jelling. —

Den 9. November 1934 blev han gift med *Else Hansen Birk* i Markuskirken i København. Hun er født den 31. Maj 1905 i København, Datter af Malermester Johan Birk og Hustru, Elisabeth f. Hansen. Else og Jannik var Studenterkammerater og studerede begge samme Fag, tog Eksamen samtidig og omtrent med lige store Karakterer.

I Oktober 1935 fik de et Barn. Bulletinen lød: „Den 30. Okt. 1935 Kl. 18 Familieførogelse, en Søn, 9 Pund, 54 cm, mørk Haar, blaa Øjne og lange Negle.“ — Barnet er født paa Sygehuset i Vejle og døbt i Hover Kirke, Anneks til Jelling, den 5. Januar 1936 med Navnet: Jens Birk Lauridsen.

2. *Sigurd Magnus Lauridsen*, f. 7. Januar 1903 paa Møllevang. Han kom i udpræget Grad til at ligne sin Farfar. Gik som Barn i Vilslev Skole, blev konfirmeret 1917 i Vilslev Kirke. Var Vinteren 1922—23 Elev paa Ollerup Højskole ved Svendborg. I Foråret 1924 blev han indkaldt til Militærtjeneste, først i København, senere i Næstved som Hestepasser. Vinteren 1927—28 var han Elev paa Ladelund Landbrugsskole ved Brørup. Havde flere Pladser som Tjenestekar, i et Par Aar havde han Plads paa et Par Gaarde paa Grenaaegnen, derefter et Aar paa en Forsøgs-gaard i Marsken ved Rudbøl i Slesvig, senere i nogle Aar som Avlskarl hos Landbrugslærer Nilson, Ladelund ved Brørup. — I 1932 overtog han en Trediedel af Møllevangs Jorder og lod selv opføre en Bygning paa den østre Risager, der er kommet ud som en Parcel fra den gamle Gaard, Matr. Nr. 9 i Vilslev. Den 6. De-

cember 1941 blev han gift i Gredstedbro Kirke med *Johanne Marie Pedersen*, født den 14. September 1909 i Gredstedbro, Datter af Bygmester Peder Hansen Pedersen og Hustru Kirstine, f. Madsen, i Gredstedbro.

Johanne og Sigurd Lauridsen.

Børnene i 2. Ægteskab:

Karen Bilde og Jens M. Lauridsens 5 Børn:

1. *Martha Marie Lauridsen*, født 1. Februar 1907 paa Møllevang, gik i Vilslev Skole og blev 1921 konfirmeret i Vilslev Kirke. Tjente 1929 som Husassistent paa en Gaard i Sandholdt-Lyndelse paa Fyn. Var Sommeren 1930 Elev paa Rødding Højskole. Havde derefter et Aar Plads hos Præsten Noe Nygaard i Verninge paa Fyn. Var derefter hjemme paa Møllevang i nogle Aar, hvorefter hun har haft Plads som Husbestyrerinde, først et Aar paa en Gaard i Djursland og siden i Assendrup paa Vejleegnen paa en Bondegård.

2. *Niels Lauridsen*, født d. 24. September 1908 paa Møllevang. Gik i Vilslev Skole, blev konfirmeret 1. Oktober 1922 i Jernved Kirke. Han var i flere Aar ude at tjene blandt fremmede. Et Par Aar paa Statens Forsøgsgaard i Marsken ved Ribe. Derefter hos Frøavler og Planteforædler Karl Jørgensen i Lyngby ved København, senere havde han Pladser hos Havebrugere i Odense og ved Aarhus, hvorefter han i nogle Aar gjorde Tjeneste paa sin Fødegård hos sin Broder. Den 20. April 1941 blev han gift i Vor

Edna og Frede Juel Lauridsen.

Oktober 1933 blev hun konfirmeret i Ribe Domkirke hos Provst Scharling. — Efter endt Skolegang var hun et Par Aar ude at tjene som Husassistent. Først et Aar hos sin Broder i Jelling, derefter et Aar hos Lærer Dejbjerg Hansen i

Vilslev, hvorefter hun tog Plads i V. Vedsted Brugsforening, hvor hun var i 2 Aar og derefter i 2 Aar i Darum Brugsforening. — 1941 blev hun fra 1. November Elev paa Askov Højskole og Sommeren derefter Husassistent hos Højskolelærer Engberg i Askov. —

e.—5. *Ane Kathrine Lauridsen*, født den 20. Februar 1873 i Vilslev. Hun var den ældste af Sidsel Jensens og Niels Lauridsens levende Døtre og Nr. 5 af Børneflokken. Som lille Barn havde hun et svagt Helbred. „Hun havde Hjernebetændelse“, sagde man, „men hun voksede fra det“ og kom sig efterhaanden. Sin Skolegang fik hun i Vilslev Skole, men i hendes Skoletid skete der den Forandring i Pogeskolen, at den gamle Skoleholder og Tugtemester blev erstattet med en dygtig Vinterlærerinde. I 1887 blev hun konfirmeret i Vilslev Kirke hos Pastor Sørensen. Ungdomstiden tilbragte hun mest i Hjemmet, hvor hun ret tidlig blev sin Moders Medhjælper. Dog fik hun gennemgaaet et Kursus paa den nyoprettede Husholdningsskole, „Ankerhus“ i Sorø. Kathrine havde i udpræget Grad taget Slægtsarv efter sin Farmor, som hun var opkaldt efter; hende kom hun til at ligne baade i Sind og i Udseende. Vinteren 1895—96 blev hun forlovet med en Skolelærer, der vikarierede i Vilslev Skole; han var en Gaardmandssøn fra Kertemindeegnen paa Fyn. Deres Bryllup blev holdt Fredag den 18. September 1896 i den gamle Gaard i Vilslev.

Kathrine var den første af Søskenflokkens, der blev gift, og med dette Bryllup ophørte dette Slægtleds Samliv paa Gaarden, der nu blev delt mellem hendes ældste Broder, der skulde giftes

Marie Bilde Lauridsen.

Kathrine og Peder Jacob Jepsen.

8 Dage efter og overtage Udflyttergaarden, og hendes næstældste Broder, der overtog den gamle Gaard, medens Forældrene flyttede paa Aftægt.

Hendes Mand, *Peder Jacob Jeppesen*, var født den 14. Juni 1866 i Overkærby ved Kerteminde, hvor hans Forældre var Gaardfæstere. Faderen, Hans Jeppesen, født 17. Februar 1824, og Moderen, Anna Hansen, født 16. April 1833, er ægteviede 16. September 1856. Men allerede da Peder Jakob var 10 Aar gammel, mistede han sin Fader, der døde 14. September 1876, 52 Aar gl. Hans Moder giftede sig igen, men beholdt Gaarden i Overkærby i Fæste. Hendes anden Mand hed Hans Jensen — var en Broder til den kendte Rigsdagsmand Kristian Jensen paa Fyn. I det sidste Ægteskab var der ingen Børn, men Peder Jakob Jeppesen havde 3 Helsøskende, hvoraf den ældste Broder, Johannes Jeppesen, senere overtog Fødegaarden til Selveje; han var ugift. En yngre Broder, Aage Jeppesen, var i flere Aar Friskolelærer i Bonnet ved Lemvig. Derefter var han i nogle Aar i U.S.A., hvor han ogsaa havde en Lærervirksomhed, men kom atter hjem til Danmark, hvor han blev gift med Louise Grønborg, en Søster til Forfatteren og Folketingsmanden A. T. Grønborg. De har siden været bosat og haft Ejendom i Bred ved Odense. De har en Søn, Hans Jeppesen. En Søster til Peder Jakob Jeppesen, Dortha Jeppesen, var i mange Aar Lærerinde ved „Landet“ Skole paa Taasinge. Hun er nu, 1935, pensioneret og bor i Kerteminde; hun er ugift. — Moderen, Anna Hansen, døde den 11. Februar 1900.

Peder Jakob Jeppesen, der voksede op hjemme paa Gaarden i Overkærby, søgte først Uddannelse som Landmand. Han var

Elev paa Dalum Landbrugsskole og derefter Landvæsenselev paa Juelernes gamle Herresæde „Hundsbæk“ ved Brørup i Jylland. Men da han var en lærenem og velbegavet ung Mand med mere Lyst til boglig Syssel end til haardt legemligt Arbejde, gav han sig til at læse til Skolelærereksamen paa Silkeborg Seminarium. Efter overstaaet Eksamen vikarierede han i nogle Aar forskellige Steder bl. a. i Birkende paa Fyn, i Jerne ved Esbjerg og i Vilslev, hvor han og Kathrine Lauridsen fandt hinanden.

I April 1896 blev han kaldet til Embedet som Lærer ved Hou Skole i Gosmer—Halling Sogn ved Odder. Denne Skole var nyopført, og P. J. Jeppesen var den første Lærer, der fik Ansættelse i den. — Hou var et lille idyllisk Fiskerleje og Udskepningssted, der nu var blevet et Endepunkt for Privatbanen fra Aarhus til Odder og Hou. Samtidig blev Havneforholdene udbedrede, det var endog under Overvejelse, at Hou skulde gøres til Overfartsstedet mellem Jylland og Sjælland. Og under alt dette voksede Byen saa stærkt, at det blev nødvendigt at bygge en Skole. — Egnen er smuk, omgivet af Skov og Hav. I Hads Herred findes noget af Danmarks bedste og frugtbareste Jord, store Herregaarde med skønne Parker ligger tæt overalt. Flækken, Odder, der ligger i Udkanten af Herregaarden Rathlousdals Skove, er en smuk og driftig By, der i faa Aar voksede sig stor. Ogsaa det aandelige Liv var levende paa disse Egne, Skoler for højere Undervisning laa tæt over hele Egnen lige fra Aarhus til Horsens Fjord. — Lars Bjørnbaks Højskole i Viby, Bjørnbakkernes faste Borg, der blev Centret for Kampen mod — eller Konkurrencen med Grundtvigianismen og de grundtvigske Højskoler, der skød op rundt om ogsaa paa disse Egne, saaledes Nørregaards og Baagøs Højskole i Testrup, Højskolen i Ask, Landbrugsskolen i Malling, Havebrugsskolen i Beder, Højskolen i Odder o. fl., desuden Valgmenighederne i Odder og Beder og ikke at forglemme — Gyllingpræsten, der ogsaa skabte Røre om sig. Her ude længst mod Øst, hvor de grønne Bøgeskove mødes med det blaa Kattugat, laa Havnebyen Hou med sin nye Skole, og hertil førte Lærer Jeppesen sin unge Kone i Slutningen af September Maaned 1896. De blev modtaget med hjertelig Imødekommenhed og Venlighed af Byens Folk, blandt hvem de som fremmede havde faaet deres nye Virksomhed. — En hyggelig

Bolig havde de, og Jeppesen var glad ved sin Gerning i Hou Skole. Den 23. September 1897 fik de deres første Barn, en Dreng, der blev døbt med Navnet, Frede Juel Jeppesen. At der blev Glæde baade i Lærerhjemmet og hos Bedsteforældrene i Vilslev over den kønne lille Dreng, er jo næsten en Selvfølge; han var jo den førstefødte i den nye Generation. Alting tegnede sig saa lovende og lyst for de unge Lærerfolk, men Lykken varede kun kort, den blev brudt saa brat, og Ulykken kom saa uventet som et Lyn fra en klar Himmel. Den 3. Juni 1899, efter knap 3 Aars Ægteskab, døde Peder Jakob Jeppesen pludselig, ramt af et Hjerteslag uden forudgaaende Sygdom. Det var et haardt Slag for den lille lykkelige Familie. Kathrine og hendes lille Dreng stod pludselig berøvet deres Forsørger og Fader og deres dejlige Hjem. Jeppesen havde kun været Lærer i 3 Aar og var ikke blevet pensionsberettiget endnu — dertil krævedes Fastansættelse i 5 Aar. Dertil kom, at Kathrine var i Omstændigheder med sit andet Barn. Den Fremtid, der hidtil havde tegnet sig lys og lykkelig, laa pludselig dækket af et tungt og uigenemskueligt Mørke.

Peder Jakob Jeppesens Baare blev ført fra Hou til Møllevang, hvorfra han paa en varm Junidag under stor Deltagelse blev ført til Vilslev Kirke. Han fandt sit sidste Hvilested i den gamle Gaards Familiegravsted lige Nord for Kirken.

Kathrine og hendes lille Dreng flyttede til Vilslev og fik foreløbig Ophold hos hendes Forældre i Aftægtshuset. Den 7. November 1899 fødte hun et Pigebarn, der fik sin Faders Navn i Daaben, Petra Juel Jeppesen. Hendes Fødsel føltes næsten som en ny Byrde, der blev lagt paa den unge Enkes Skuldre, og dog blev det hende, der skulde komme til at sprede Mørket for sin haardt prøvede Moder. Men endnu havde Kathrine ikke tømt Livets bitre Kalk til Bunds. I Sommeren 1900 begyndte hendes lille kønne og raske Dreng at skrante og sygne hen, han havde faaet Hjernebetændelse, altsaa den samme Sygdom, som Moderen havde lidt af, da hun var lille Barn. Drengen lignede forøvrigt ogsaa sin Moder; men han voksede ikke fra Sygdommen, han døde den 13. Januar 1901. Han blev begravet fra Aftægtshuset i Vilslev og hviler nu ved Siden af sin Fader. Den unge Enkes fortvivlede Sorg kan lettere tænkes end skildres.

Fra Gl. Skanderborg Amtsråd blev der tilstaaet hende en lille Enkepension, men da den langtfra var tilstrækkelig til, at hun kunde leve deraf, tog hun et Kursus i Dameskrædersyning og paabegyndte en Systue, hvorved hun tjente saa meget, at hun og Barnet kunde leve. Hun opholdt sig i Aftægtshuset hos sine Forældre indtil 1905. Dette Aar flyttede hun ud og tog Bolig ved Siden af Møllevang, hvor hun ved Hjælp af sin Arv fra Barnedomshjemmet havde faaet købt et Jordstykke paa et Par Tdr. Land; herpaa lod hun opføre et Hus, hvori hun og hendes lille Pige har boet siden. — En Dag i Ferien 1898, mens Lærer Jepsen i nogle Dage opholdt sig paa Møllevang, ytrede han et Ønske om at købe det nævnte Jordstykke og lade det tilplante. Denne Plantning skulde saa have Lov til at vokse, mens han passede sin Skolegerning, for saa, naar han en Gang tog sin Afsked fra Lærergerningen, der at lade opføre et Hus ved Kongeaen i Læ af Plantagen, hvori han og hans Familie kunde bo og nyde deres Otium, naar de blev gamle. Han fortalte næppe sin Kone noget om disse Tanker, han døde i hvert Fald, inden det blev til andet end en udkastet Tanke; men mærkværdig nok skulde det netop blive der, hans Efterladte fandt deres Hjem.

I Krigsaarene 1914—18 bevirkede Dyrtiden og Pengerigeligheden, at Kathrine Jepsens Pensionsforhold blev betydeligt forbedrede, hun kunde nu nedlægge sin Systue og se Fremtiden i Møde uden nævneværdige økonomiske Bekymringer. Hun levede nu et roligt Enkeliv sammen med sin Datter.

1. *Petra Juul Jepsen* er som nævnt født 7. November 1899, hun var altsaa 5 Aar gl., da de flyttede ind i deres fremtidige Hjem ved Møllevang, hvor hun voksede op sammen med sine jævnaldrende Fætre paa denne Gaard. De levede et frisk Barndomsliv sammen, noget isolerede fra den øvrige Omverden, da der ingen nærliggende Naboer var. Petra var en kvik og livlig Pige, der ikke alene af Udseende, men ogsaa paa andre Maader havde taget meget i Slægtsarv efter sin Fader. Hun var et elskeligt Barn, som alle Mennesker, der kendte hende, holdt af, og hun var kendt af mange, ikke mindst paa Grund af de haarde Omstændigheder, hendes Moder havde maattet gennemgaa. Det begyndte med Medfølelse og gik over til Beundring.

Sommeren 1906 kom hun i en Privatskole i Ribe. Den nære Jernbaneforbindelse til Ribe gjorde, at det blev lettere at komme til Skole i Ribe end i Vilslev. 1910 blev hun optaget paa Katedral-skolen i Ribe, hvorfra hun udgik 1914 med Mellemskoleeksamen. 1914 blev hun konfirmeret i Ribe Domkirke af Stiftsprovst Olesen (senere Biskop).

Fra November 1914 gik hun Køkkenvejen, idet hun tog Plads hos Familien som Husassistent. Først hos sin Onkel Graves i Darum i ca. 1½ Aar. Dernæst et Aarstid hos sin Farbroder Aage Jeppesen paa Fyn. I Sommeren 1918 var hun i Hillerup hos sin Tante. 1919 tog hun Plads som Husassistent paa en Gaard paa Bornholm, hvor hun var indtil 1921, da hun derfra tog en Husassistentplads i København. 1922 blev hun Lærerinde ved Pogeskolen i Vilslev, hvor hun havde Pladsen i 5 paa hinanden følgende Vintre; derefter var hun i 6 Aar Lærerinde ved Pogeskolen i Jedsted. I Sommeren 1923 var hun Elev paa Ryslinge Højskole paa Fyn, og Sommeren 1925 var hun paa Snoghøj Gymnastikskole. De to næstfølgende Somre var hun Lærerinde paa Sorø Højskole. I 1927 gjorde hun en Udenlandsrejse til Syd-europa — besøgte bl. a. Paven i Rom. Sommeren 1928 cyklede hun Danmark rundt, og i Sommeren 1929—30 og 31 var hun Lærerinde paa Brøderup Højskole i Sydsjælland. I 1930 var hun med en Del af Brøderup Højskoles Elever paa en Norgesrejse.

Petra var som Lærerinde meget afholdt, hendes naturlige vindende Væsen medførte, at hun hurtig og varig vandt Børnenes Hengivenhed og dermed ogsaa Forældrenes. Det samme gjaldt Højskoleeleverne. I hendes Hjem findes talrige Vidnesbyrd derom i Form af Gaver og anden Erkendtlighed.

Den 27. Oktober 1933 — hendes Morfars 100 Aars Dag — blev hun gift med *Axel Holm Bonnemann* i Vilslev Kirke. Han er født i Darum den 26. Marts 1898, Søn af Mejeribestyrer Hans Carl Jensen Holm og Hustru Mathilde, f. Kristensen, der var Mejeribestyrerfolk paa Darum Mejeri. Holm var født 13. Juli 1866 i Tiset, en Landsby mellem Aarhus og Odder. Som ung var han Elev paa Mellerup Højskole, lærte derefter Mejeribrug i Børkop, derefter Elev paa Ladelund Mælkeriskole og blev ansat som Mejeribestyrer paa Darum Mejeri den 23. Juli 1893. Her blev han nogle Aar senere gift med sin Mejeriske Mathilde Kri-

Petra og Axel Bonnemann.

stensen fra Allerup, hvor hun var født den 16. December 1868. Deres ældste Søn var Axel Holm Bonnemann, hans Døbenavn var Axel Holm, men 1921 købte han og hans yngste Broder Farfaderens Efternavn Bonnemann. Axel

Holm Bonnemann voksede op sammen med sine Søskende paa Mejeriet. Som Dreng tjente han flere Steder som Hyrde, sidst hos Ingeborg Tækker i L. Darum. Dette Aar sagde hans Forældre Mejeribestyrerpladsen i Darum op og lod opføre en ny Bondegaard paa et Jordareal, de havde købt Øst for Darum By. Den nye Gaard fik Navnet „Holmgaard“. Axel maatte nu hjem at hjælpe til med Gaardens Drift. Gaardens Størrelse var ca. 32 Tdr. Land, og dens Pris blev 56,000 Kr. i 1919 — Besætningen iberegnet — men allerede efter 5 Aars Forløb maatte Faderen paa Grund af tiltagende Svaghed afhænde Gaarden. Derefter købte han et Hus i Nr. Grandlag i Darum, men et Par Aar efter — 8. November 1921 — døde Holm, og saa maatte Børnene søge ud til anden Virksomhed. Axel Holm B. var 1919 paa Ladelund Landbrugs-skole, havde derefter i 1½ Aar Plads hos Konsulenterne Pedersen og Jacobsen i Varde. I 1921 var han Avlskarl hos Havebrugs-konsulent, Forsøgsleder Niels Esbjerg paa Blangstedgaard ved Odense. Derfra rejste han til Czekkoslovakiet, hvor han var beskæftiget ved Landbrug i 9 Maaneder. Da han atter kom hjem, tog han Plads som Gaardbestyrer hos Hilmar Thomsen,*) Brændstrup Vestergaard ved Slagballe, hvor han var til 1924. Derfra rejste han til Amerika, hvor han opholdt sig i 7½ Aar — 5 Aar i Washington og 2 Aar i Minnesota, mest beskæftiget ved Havebrug. I 1932 kom han hjem fra Amerika, og som nævnt blev han Aaret efter gift med Petra Juel Jeppesen.

Efter Brylluppet overtog de nygifte Petras Moders Ejendom, og der blev indkøbt en Jordlod, der laa umiddelbart indtil ved

*) Se Næsbjergslægten.

Østsiden af denne, saa der blev et samlet Jordareal paa 7—8 Tdr. Land, der altsammen blev indtaget til Havebrug og Hønseri.

Aarsdagen efter Brylluppet — altsaa 101 Aarsdagen efter Morfaderen Niels Lauridsens Fødsel — den 27. Oktober 1934 fødtes Peira og Axel Bonnemanns første Barn, en lille Pige, der fik Navnet *Bente Juel Bonnemann*. Begge Fornavne er gamle brugte Navne i Morfaderens Slægt.*) Deres 2. Barn, *Frede Juel Bonnemann*, er født den 19. Juli 1937, begge fødte i Vilslev.

f—6. *Laurids Thomsen Lauridsen*, født 3. Februar 1875 i Vilslev. Han er den næstældste af Sidsel og Niels Lauridsens levende Sønner. Som Barn og Voksen var han den største og kraftigste af Søkendeflokken, men han var den eneste af Børnene, der saa godt som aldrig drog bort fra Hjemmet; han var hverken paa Højskole eller ude at tjene blandt fremmede, selv efter at han blev Mand og gift, var det sjældent, at han tog længere bort fra Hjemmet; han var et Hjemmemenneske i Ordets bedste Forstand. Som omtalt under hans ældste Broder Jens M. var det ogsaa næsten ved et Tilfælde, at Laurids Thomsen kom til at eje og besidde Slægtsgaarden, sin Fødegaard i Vilslev, da den ved Lodtrækningen blev hans Del og Arvepart allerede, da han var 21 Aar gammel. Det første Par Aar, efter at han havde overtaget Gaarden, blev Forældrene hos ham og bistod ham med Husholdningen og Gaardens Drift. Først ved Juletid 1898 flyttede de over i Aftægts huset.

Da Laurids Th. overtog Gaarden, var den paa ca. 70 Tdr. Land med et Hartkornstilliggende af 5 Td. 0 Skp. 2 Fjdk $0\frac{1}{4}$ Album, og Prisen var 25,000 Kr. — deri hans egen Arvepart paa 6000 Kr. Desuden var der — sammen med den nye Gaard paa Møllevang — paalagt Gaarden en Aftægtsydelse til Forældrene. Der blev udstedt noget nær enslydende Aftægtskontrakter til hver af Gaardene. Den til den gamle Gaard gengives her og var saalydende:

„Aftægtskontrakt.

Imellem os undertegnede, Niels Lauridsen, og min Søn, Laurids Thomsen Lauridsen, begge af Vilslev, er i Dag oprettet følgende Aftægtskontrakt:

*) Se Næsbjærgslægten.

1.

Til Beboelse for Niels Lauridsen og Hustru for deres Livstid beholde disse det ved Gaarden i Vilslev, Matr. Nr. 9, værende Aftægts hus, som skal istandsættes og stedse vedligeholdes af Gaardenes Ejere i Vilslev og Møllevang. Til Have erholder disse et Stykke Jord, som ligger Syd for Huset ned til Byens Gade, hvilken Jord Gaardenes Ejer er pligtig hvert Aar i rette Tid at gøde og grave, saaledes som anviser, hvorimod disse, Aftægtsfolkene, alene nyde Afgrøden og Frugterne.

2.

Saa længe Aftægtsfolkene lever, skal Gaardens Ejer aarlig levere dem 2 Tdr. Rug, $1\frac{1}{2}$ Td. Byg, 1 Skæppe Boghvedegryn, 6 Skæpper Bygmel, 8 Pund godt Hør eller i Stedet derfor 5 Kr. i Penge efter Aftægtsfolkernes eget Valg. Alt skal leveres af forsvarlig Kvalitet og Maal med Halvdelen hver 1. Maj og hver Mortensdag — 11. November —, og skal der leveres første Gang til den første af disse Terminer, der indtræder, naar Gaarden er overtaget, og Aftægtsfolkene forlanger Aftægten leveret. Endvidere skal Aftægtstagerne nyde fra Gaardens Ejer hvert Aar i Slagtetiden 1 Lispund = 16 Pund tørt og fedt Oxekød uden Skank og en fed Bede hvert andet Aar, der leveres levende, uklippet og saa god, at Kødet efter Slagtningen vejer mindst 3 Lispund = 48 Pund, desuden skal Gaardens Ejer levere Aftægtsfolkene 20 Pund tørt Flæsk fra Bagenden, 6 Kander Petroleum eller 6 Pund Talg, $\frac{1}{2}$ Skæppe Salt, 1 Pund Humle, 8 Pund saltede og tørrede Hvidlinger, 2 Pund Svinefedt, 2 Pund grøn Sæbe, 4 Pund Sirup, 8 Pund bedste Kaffe bønner, 6 Pund bedste Kandis, 2 Pund Melis, 4 Pund bedste Farin, 4 Pund Cikorie, 2 Pund Røgtobak, 6 Kander — 12 Liter Brændevin, 1 Td. Kartoffler, 2 Ænder, $1\frac{1}{2}$ Snes Æg, 1 Fjerdingkar Ærter, 10 Pund veltørret Ost af nymalket Mælk, som leveres inden Midsommer. — Alle de her nævnte Præstationer skulle, forsaavidt ikke andet er fastsat, leveres med Halvdelen hver 1. Maj og den anden Halvdel til hver Mortensdag med Undtagelse af Kød, Flæsk, Fisk, Talg, Humle, Svinefedt, Ænder og Kartoffler, hvilke Præstationer skulle leveres i Løbet af Efteraaret og i Slagtetiden efter nærmere Forlangende.

3.

Til Brændsel skal Gaardens Ejer aarlig og i rette Bjergningstid levere Aftægtsfolkene 2 Læs gravede Klyne, hvert Læs til en Vægt af $3\frac{1}{2}$ Skp.pund = 1120 Pund. 3 Læs strøgne Klyne ligeledes til en Vægt af $3\frac{1}{2}$ Skp.pund pr. Læs. 3 Traver plukket Lyng, hvilket alt skal være veltørret og røgtet, og af Gaardens Ejer hjemkøres og indsættes i Brændselslejligheden.

4.

Gaardens Ejer skal daglig levere Aftægtsfolkene 2 Kander sød nymalket, uforfalsket Mælk af sunde Køer, som skal leveres i Aftægtshuset hver Morgen. Af Gaardens Faareflokk udtager Aftægtstagerne 1 Faar, hvilket de vil, hvilket da skulle fodres og græsses lige med Gaardens Faar tillige med de løbende Aars Yngel. Uld og Yngel af Faaret og dets Lam tilfalder Aftægtstagerne, men naar Aftægtstagerne dør, tilfalder Faaret med Lam Gaardens Ejer; bliver Faaret for gammelt eller dør, har Aftægtsfolkene Ret til at udtage et andet i dets Sted, og Gaardens Ejer beholder da de kasserede Faar. Holder Gaardens Ejer ikke selv Faar, er han pligtig til at købe et til Aftægtstagerne, og skulle den da være af mindst 12 Kr.s Værdi og passes af Gaardens Ejer, der selv skal levere Tøjr til Faaret og Lam.

5.

Gaardens Ejer er pligtig til at befordre Aftægtsfolkene med Heste og Vogn til og fra Kirke, til og fra Gredstedbro Station, til Ribe og Bramminge og i Besøg til deres Familie uden noget Vederlag, naar de forlanger det.

6.

I Haandpenge skal Gaardens Ejer give Aftægtstagerne 10 Kr. aarlig. Halvdelen hver 1. Maj og anden Halvdel hver Mortensdag.

7.

I Sygdomstilfælde skal Gaardens Ejer skaffe Aftægtstagerne fornøden Opvartning og Pleje, samt, naar de ønsker og behøver det, fornøden Lægehjælp og Medicin alt paa hans egen Bekostning. Overhovedet skal det være en Pligt for Gaardens Ejer at skaffe Aftægtstagerne en sorgfri Alderdom. — Naar disse ønsker at holde en Pige, skal han udrede det halve af Lønnen til hende uden at have nogen Ret til at benytte hendes Arbejdskraft. — Opvartning og Pleje til Aftægtsfolkene i Sygdomstilfælde samt Lægehjælp og Medicin skal Halvdelen af Omkostningerne derved udredes af Ejeren af Matr. Nr. 9 f med flere Matr. Nr. — Gaarden „Møllevang“ kaldet.

8.

Naar Aftægtstagerne afgaar ved Døden, skal Gaardens Ejer betynde den kristelige og anstændige Begravelse efter Skik og Brug blandt Sognets Gaardmænd, dog skal det halve af Omkostningerne derved udredes af Ejeren af Gaarden Møllevang.

9.

Naar Aftægtstagerne ønsker det, har de Ret til at flytte med Aftægten, og skulle da samtlige Aftægtspræstationer med de her

i Paragrafferne gjorte Undtagelser leveres til de fastsatte Tider paa deres Opholdssted, dog ikke over 2 Mil fra Vilslev Sogns yderste Grænser. Naar de saaledes bortflytter, bortfalder selvfølgelig Boligen i Aftægts huset og desuden følgende Præstationer: Mælk, Faar og Brændsel, og i Stedet derfor skal Gaardens Ejer betale 70 Kroner aarlig, hvilket Beløb da skal betales med det halve til hver 1. Maj og 1. November. Aftægtsfolkene skal have Ret til efter 3 Maaneders Varsel at flytte tilbage i Aftægts huset, hvorefter da Aftægten ydes som før de flyttede bort. Ere Aftægtstagerne flyttede over 2 Mil fra Vilslev Sogns Grænser, skal disse selv befordre Aftægten til deres Opholdssted.

10.

Hele Aftægten skal ydes til den længstlevende af Aftægtstagerens Død, som Følge deraf falder der ikke noget bort, fordi en af Aftægtsfolkene dør.

11.

Til Sikkerhed for de i denne Kontrakt betingede Aftægtspræstationer giver jeg, Laurids Thomsen Lauridsen, herved mine Forældre 2. Prioritets Panteret næst 16,000 Kr. i den mig tilhørende Gdr., Matr. Nr. 9 a, af Vilslev af Hartkorn 4 Td. 7 Skp. 3 Fjdk. 2 Album samt i Matr. Nr. 9f og og 9g ibd. med Hartkorn henholdsvis 2 Fjdk. 2 Album og 3 Fjdk. 2¼ Album med Bygninger og disses Mur og Nagelfaste Genstande, Besætning og Inventarium, Avl og Afgrøde og i Bygningernes og disse Tings Brandforsikringssumme samt i Gaardens Andel i Matr. Nr. 125 og 126 og i Sognets Konge og Kirketiende. Ved Pantsætningen reserveres Forening ang. Køreplads, Thinglæst 11. Decbr. 1835 og Landvæsenkommissionsforretning om Vandledning, Thingl. 12. December 1877 samt, at jeg ikke maa sælge den pantsatte Ejendom.

Nærværende Aftægts 5-aarige Værdi udgør 1600 Kr., men Kontrakten er skrevet paa ustemplet Papir, da Aftægtspræstationerne ere en Del af Købesummen for fast Ejendom, hvorpaa stemplet Skøde i Dag er udstedt.

At denne Aftægtskontrakt saaledes mellem os er indgaaet, bekræfte vi med vore Underskrifter vidnefast.

Vilslev, den 22. September 1897.

Niels Lauridsen.

Laurids Thomsen Lauridsen.

Som Kurator

Jens M. Lauridsen.

Til Vitterlighed:

Hans Hansen,
Sognefoged i Jedsted.

Anders Nissen Hansen,
Grdejer i Vilslev Matr. Nr. 17.

En ligelydende Aftægtskontrakt blev udstedt paa Gaarden Møllevang. Der er kun den Forskel, at medens Overtageren af den gamle Gaard i Henhold til Punkt 4 i nærværende Kontrakt skal levere 2 Kander — 4 Liter — nymalket Mælk daglig, skal Overtageren af Gaarden Møllevang ugentlig levere Aftægtstagerne 2 Pund Smør fra Mejeriet „Kongaadal“.

Denne Aftægtsydelse blev præsteret fra begge Gaardene i 34 Aar. Dog maatte den ændres noget i Krigsaarene 1914—18, da mange af de omtalte Varer slet ikke kunde skaffes dels paa Grund af Indførselsforbud og dels som en Følge af Rationeringen, da der blev Knaphed paa Levnedsmidler og Nødvendighedsartikler. Disse Varer blev saa erstattet med Penge til Aftægtstagerne; men da Varepriserne blev flere Gange fordoblede, blev Aftægtsydelsen til Tider meget stor; den gav dog ikke derfor Anledning til nævneværdige Uoverensstemmelser.

Saadanne Aftægtskontrakter var almindelige mellem Gaardmandsfolk og deres Børn, naar de gamle tog paa Aftægt, det var Datidens Form for Alderdomsunderstøttelser, og der kunde nemt komme Rivninger mellem Forældre og Børn angaaende Ydelsen, især i trange Tider. Det var jo ogsaa ofte, at en saadan Aftægt blev en slem Hæftelse paa en forud gældbetyngt Ejendom.

Denne Aftægtskontrakt er en Kopi af den Aftægtskontrakt, der blev oprettet paa den samme Gaard for Aarene 1865 til 1878 til Jens Michelsens Enke Ablone Christensdatter Helle. — Aftægtshuset, der blev opført i 1865 til hende, blev tildels ombygget i 1896, forinden Datteren Sidsel og hendes Mand, Niels Lauridsen, flyttede ind i den. — Det er forøvrigt næsten overraskende saa megen Brug, der kan blive for et saadant Aftægtshus ved en Gaard; i de 65 Aar, der er forløbet, siden Huset blev bygget — fra 1865 til 1930 — boede Ablone der i 13 Aar, fra 1865 til 1878, og Sidsel og Niels Lauridsen i 34 Aar, fra 1896 til 1930. Det vil sige, at af de 65 Aar har den været beboet af Aftægtsfolk i 47 Aar. Allerede 5 Aar efter, i Foraaret 1935, rykkede Laurids Thomsen Lauridsens Enke ind i Aftægtshuset, efter at hun havde afstaaet Gaarden til sin Søn og Sønnekone.

Laurids Thomsen, der som sagt overtog den gamle Gaard 1896, var da ret ung, kun 21 Aar gammel. Det første Aars Tid blev

Ane Kirstine og Laurids Th. Lauridsen.

Forældrene boende hos ham, og da de Aaret efter flyttede over i Aftægtshuset, holdt han Husbestyrerinder i det meste af en halv Snes Aar, indtil han i 1906, den 31. Oktober, blev gift med *Ane Kirstine Knudsen*, der er født i

Vilslev 10. Januar 1881, Datter af Gdr. Fr. Knudsen, født 14. Septbr. 1848 i Vilslev og død der 28. Juni 1888. Gift 24. Septbr. 1880 i Vilslev med Frederikke Feddersen, født 2. December 1855 i Vilslev og død der 15. Marts 1894. — De ejede en Udflyttergaard Øst for Vilslev, Gaarden er udskilt fra Faderens, Knud Frederiksens Gaard, Matr. Nr. 26 i Vilslev By, der lige som „den gamle Gaard“ var blevet delt mellem Knud Frederiksens Sønner.

Ane Knudsen opholdt sig en stor Del af sine Barndoms- og Ungdomsaar hos sin Bedstemoder, Kirsten Knudsen, i Vilslev. Hendes Forældre døde efter faa Aars Ægteskab og efterlod sig 4 Børn, foruden Ane var der 3 Sønner, hvoraf den ene, Carsten, døde, før han blev konfirmeret, medens de 2 andre Brødre, Knud og Johannes Knudsen, begge rejste til Amerika, mens de var helt unge. — Ane Kirstine Knudsen, som hendes fulde Navn var, blev gift med Laurids Thomsen og var saaledes den eneste af denne Slægtsgren, der blev tilbage i Vilslev og det gamle Land. Da hendes Forældre døde, gik deres Gaard paa „Mellemvejene“, Vilslev Østermark, over paa fremmede Hænder. — Paa hendes Faders Side var Slægten meget gammel i Vilslev, det samme var i nogen Grad ogsaa Tilfældet med hendes Moders Slægt, men Bedste- eller Morfaderen, Carsten Kedel Feddersen, var „Friser“, født i Lek — Klangsbøl — ved Nibøl i Slesvig. Han var Uhrmager, kom som ung Mand til Vilslev, hvor han blev gift med Johanne Pedersen, der var i Slægt med Familien Termansen, som er omtalt foran i disse Optegnelser. — Hanne og Carsten Uhrmager havde kun 2 Døtre, nemlig Marie og Frederikke. — Maria var gift med Peder Thøgersen Therkilsen i Vilslev, de havde kun et Barn, Petrea Therkildsen. Moderen døde vistnok i Barsel-

seng, og Barnet Petrea rejste som ung til Amerika; saa ogsaa i denne Slægtsgren er Ane Knudsen den eneste tilbageværende herhjemme.

Ane og Laurids Thomsen levede sammen i Ægteskab i 21 Aar paa den gamle Gaard i Vilslev. Laurids Thomsens Helbred var ikke godt, han gik i mange Aar med en daarlig Hofte, og en snigende Brystsygdom lagde ham i en altfor tidlig Alder i Graven. — Han var en stille Mand, der passede sin Gaard paa god, gammeldags Maade, han var noget konservativ, han holdt igen, før han gik over til nye og moderne Driftsmaader, han indlod sig ikke paa noget nyt, før han var sikker paa, det var godt og bedre end det gamle. Han vidste, at Forsigtighed er en Borgmesterdyd. Han hverken forøgede eller formindskede Gaardens Jordarealer nævneværdig, men han sørgede dog for at magelægge og handle med Jord, naar det kunde lade sig gøre at faa nogle af de spredte Parceller samlede. Heller ikke ved Bygningerne lavede han væsentlige Forandringer. Kun ved Ægteskabets Indgaaelse lod Ane og han foretage nogle Ændringer ved Stuehusets Værelser, som gjorde dem mere praktiske og bekvemmelige at virke og leve i.

Laurids og Ane levede et roligt Hjemliv med hinanden, de deltog ikke meget i Selskabelighed og Gæsteri, maaske nok noget som Følge af hans tiltagende Svaghed. Gaarden blev passet godt, og da der ikke stilledes store Fordringer til Livet, endte det med, at de efterhaanden blev formuende Folk.

Laurids Thomsen Lauridsen døde den 8. Oktober 1927, godt 52 Aar gammel. Han efterlod sig Hustruen og 2 Børn, disse sad hen med Gaarden i 8 Aar indtil 1935, da begge Børnene var gifte; hvorefter Ane flyttede ind i Aftægts huset, efter at den paa ny havde faaet en gennemgribende Reparation, hvorved bl. a. Tegltaget blev erstattet med Skifertag, og Stuerne blev anderledes og bedre indrettede, end de havde været før.

I Ægteskabet var der som nævnt 2 Børn, en Søn og en Datter, der begge var et Par særdeles velbegavede og dygtige Børn.

1. *Niels Frederik Lauridsen*, født den 6. Oktober 1907 i Vilslev. Han gik i Vilslev Skole og blev konfirmeret i Vilslev Kirke. Tidligt maatte han til at gøre Nytte i Hjemmet med Gaardens Drift, og efter som Faderens Svaghed tiltog, blev der efterhaan-

Sigrid og Hans Holdensen.

Abline Lauridsen.

Holdensen, født den 21. December 1934, — 2. *Laura Frederikke Holdensen*, født 21. Juli 1937 og 3. *Niels Holdensen*, født 19. Marts 1940.

g.—7. *Abline Lauridsen*, født den 20. September 1876 i Vilslev. Hun var Sidsel og Niels Lauridsens 7. Barn. Gik i Vilslev Skole og blev konfirmeret i Vilslev Kirke. I sine Ungdomsaar var hun meget ude at tjene. Et Aar hos Lærer Grundal i Vilslev. Et Aar hos sin Søster og Svoger, Lærer Jeppesen, i Hou, et Aar hos Sagfører Ludvigsen i Bramminge, en Tid var hun Pige paa Sanatoriet „Frydenstrand“ i Frederikshavn. Senere var hun Husbestyrerinde hos sin Broder paa Fødegaarden i Vilslev, og en kortere Tid var hun ogsaa Husbestyrerinde hos sin Broder paa Møllevang efter hans første Kones Død. Siden opholdt hun sig hos sin Fader og Moder paa Aftægten i Vilslev, hvor hun blev en betydelig Hjælp og Støtte for sine Forældre i deres høje Alderdom. Efter at hendes Moder var død ved Juletid 1921, bestyrede hun Huset for sin Fader, men en tiltagende Mavesygdom nødvendiggjorde, at hun maatte underkaste sig en meget svær Operation paa Sygehuset i Ribe. Operationen overstod hun og blev tilsyneladende rask derefter. Men i Nytaaret 1925 brød Sygdommen op igen og medførte, at hun atter maatte lade sig indlægge paa Sygehuset i Ribe, hvor hun afgik ved Døden den 3. Marts 1925, ca. 49 Aar gammel. Hun blev begravet i Familiegravstedet paa Vilslev Kirkegaard. — Hun var ugift.

h.—8. *Maria Lauridsen*, født 30. Juni 1878 i Vilslev. Hun var den yngste af Sidsel og Niels Lauridsens Døtre. — I Kirkebogen

Maria og Søren Otsen.

staar hendes Fødselsdag anført til den 30. Juni 1878, men det er ganske sikkert forkert, hendes Fødselsdag er den 28. Juni 1878, og den Dag har hun altid fejret som saadan. — Maria var en høj og rask Pige, der sikkert har faaet meget i Slægtsarv efter sine Oldeforældre, Michel Jensen og Elisabeth Lauridsdatter, efter ham Energi, Selvstændighed og Dygtighed, og efter Oldemoderen har hun vistnok arvet noget af dennes Hang til Drømmeri parret med et let Anstrøg af Forfængelighed. Blandt Søkendeflokken var hun noget af en Førerskikkelse, som maatte respekteres. Var der noget, de ønskede, noget de gerne vilde, hvortil Faderens Tilladelse var nødvendig, f. Eks. naar der skulde Penge til et eller andet, var det gerne Maria, der maatte i Ilden, og hun fik næsten altid sin Vilje ført igennem. Maria havde den gode Egenskab, at hun aldrig gik Svinkeærinder, men altid lige til Sagen.

Som ung Pige var hun meget ude at tjene. En Tid var hun hos sin ældste Søster i Skolen i Hou. Senere havde hun Plads som Husassistent hos Købmand Randlev i Gørding, hos Landinspektør Flø i Vostrup ved Ringkøbing Fjord og i Spangsbjerg Mølle ved Esbjerg. En Tid var hun i Durup paa Salling, hvor hun lærte Modepynt, og en Sommer, 1904, var hun Elev paa Vallekilde Højskole.

Den 20. Oktober 1911 blev hun gift med Søren Otsen fra Hillerup. De blev viiede i Vilslev Kirke, og Brylluppet fejredes i Vilslev Forsamlingshus. Søren Otsen er født den 25. Maj 1883 i Hillerup, hvor hans Forældre, Karen og Erik Otsen, var Gaardmandsfolk. Efter Brylluppet købte de en Gaard i Hillerup. Gaardens Bygninger var nyopførte efter en Brand. Her har de boet siden, og her har de gjort deres Mandomsgerning, et godt, dygtigt og anerkendelsesværdigt Stykke Bondearbejde, der nok er paa Højde med de bedste.

Desværre fik Maria nogle Aar efter Brylluppet et daarligt Ben, der krævede en Operation og et længere Sygeophold i Køben-

Erik Otsen.

Vagn Otsen.

Niels Aage Otsen.

havn. Benet kom sig i nogen Grad, men sin fulde Førlighed fik hun ikke mere. Benlidelsen krævede siden flere Sygehusophold og maatte jævnlig være under Lægebehandling. Ogsaa hendes øvrige Helbred svigtede noget med Aarene. Den før saa friske og raske unge Kvinde mistede saaledes sin Førlighed i en tidlig Alder. Det blev et tungt Kors baade for hende selv og hendes nærmeste at bære; men heldigvis havde Maria baade Viljekraft og Sjælsstyrke til at bære sit Kors gennem Livet uden modløs at synke sammen.

I Ægteskabet har Maria og Søren Otsen 3 Sønner:

1. *Erik Otsen*, født 14. November 1913 i Hillerup. Han har gaaet i Skole i Hillerup og er konfirmeret i Farup Kirke. Har været paa Rødding Højskole en Vinter og i nogle Aar været ude at tjene som Bondekarl hos fremmede, men har dog for det meste forestaaet Arbejdet hjemme paa sin Fødegaard.

2.—3. *Vagn Otsen* og *Niels Aage Otsen* er Tvillinger, født den 7. Februar 1918 i Hillerup. Af disse har Vagn mest opholdt sig i Hjemmet, hvorimod Niels Aage baade har været paa Højskole og ikke saa sjældent været ude at tjene blandt fremmede Folk.

i.—9. *Graves Lauridsen*, født den 22. Oktober 1881 i Vilslev. Han er den yngste af Sidsel Jensens og Niels Lauridsens Børn, ligesom sine Søkende gik han til Skole og blev konfirmeret i Vilslev. Men allerede Aaret efter Konfirmationen blev hans Fødegaard delt mellem hans 2 ældste Brødre, og dermed var Hjemmet saa godt som opløst for Søkendeflokken, hvorfor

Graves tidligt maatte ud at tjene blandt fremmede Mennesker.

I et Par Aar tjente han hos sin Farbroder, Hans Lauridsen, i Hvidding Syd for Grænsen. En Vinter var han Elev paa Vallekilde Folkehøjskole. Et Aar tjente han

Signe og Graves Lauridsen.

i Søddinge paa Fyn, og i et Par Aar tjente han hos Broderen paa Møllevang. Derefter havde han sin Søsters Jord ved hendes nyopførte Hus ved Siden af Møllevang i Forpagtning, hvor han drev Kartoffelavl og begyndte med Faarehold. Derefter drev han i nogle Aar Handel med Kvæg. Som Kompagnon i Handelen havde han i flere Aar sin Fætter, Andreas Lauridsen, i Darum. I Foraaret 1911 købte Graves L. en Gaard i Søndergrandelag i Darum. Gaarden var meget forsømt og ude af Drift, Bygningerne var meget gamle og slet vedligeholdte, Besætningen var helt misrøgtet, Kvæget var saa magert, at det var Sultedøden nær. Men Graves fik Besætningen omsat, Bygningerne noget reparerede og gav sig i Lag med Opdyrkningen af Jorden, der var af temmelig god Kvalitet, og efterhaanden fik han sat nogenlunde god Skik paa det hele. Trods alle Gaardens Mangler fik Graves L. snart en god Ejendom med fortrinlig Ydeevne ud af det.

Samme Aar, som han købte Gaarden, giftede han sig med sin Kompagnons, Anders Lauridsens Svigerinde, hans Hustrus Søster. Hun hed *Signe Petersen Bom*, var Datter af Gaardejer Rask Bom og Hustru, Bodil, f. Pedersen, der boede i Nærheden af den købte Gaard i Darum Sønderby.

Brylluppet fejredes i Darum den 31. Oktober 1911. Signe Bom er født den 5. Januar 1882 i Darum.

De to fik snart indrettet et hyggeligt Hjem i den gamle forsømte Gaard, og alt syntes at trives og lykkes godt for dem. Et Barn fik de hvert Aar, og Fremtiden tegnede sig lys og lykkelig for de to unge, raske og energiske Mennesker. Men Lykken varede kun kort; thi allerede efter 4 Aars Ægteskab døde den unge friske Kone fra Manden og Børnene. Hun laa i Barselseng

med det 4. Barn og var tilsyneladende rask, men paa den 5. Dag efter Fødselen døde hun pludselig af et Hjerteslag, en Blodprop var naaet frem til Hjertet og gjorde en brat Ende paa hendes Liv. Det var et haardt Slag for Graves, der nu stod ene med de fire bitte smaa moderløse Børn. Hidtil havde Lykken vinket, og Fremtiden havde smilet til dem; nu laa det hele knust under et Uvejrs Sky. Signe Lauridsen døde den 25. Oktober 1915, blev begravet den 2. November paa Darum Kirkegaard.

I godt 3 Aar sad Graves hen som Enkemand. Han fik sine Børn, sit Hus og sin Ejendom passet ved lejet Medhjælp. Men den 27. November 1918 indgik han for anden Gang i Ægteskab, idet han giftede sig med sin Husbestyrerinde, *Petrea Pedersen*, fra Arden ved Hobro. Hun er født den 2. Juni 1882 i Arden, hvor hendes Forældre, Inger og Jens Kristian Pedersen, er Gaardmandsfolk. Nu blev der atter et Hjem i den gamle Gaard i Darum, hvor Børnene igen fik en Moder og Gaarden en Husmoder, der paatog sig at løfte Arven efter den afdøde. For hende og Graves laa der en lang og en travl Arbejdsdag foran. Graves Lauridsen havde ikke tabt hverken sin Virkelyst eller sin Interesse for sin Gerning paa sin Ejendom. Tabet af sin første Hustru havde været en tung Skæbne, han havde mødt, men han havde det tilfælles med flere af Slægten, at han kunde slaaes ned, men skulde dog nok finde Kræfter til at rejse sig igen.

Graves L. udvidede efterhaanden Gaardens Jordareal betydeligt ved Indkøb, og ved en forstandig Drift fik han den bragt op til en stor Ydeevne. De gamle Bygninger blev med store Bekostninger udbedrede og sat i en saadan Stand, at de blev brugbare skønt langtfra moderne eller bekvemme at arbejde i.

Handelen med Husdyr, der lige fra de unge Aar har haft hans Interesse, tog ham ogsaa efterhaanden mere og mere fangen, saa han kom til at føre en forholdsvis stor Omsætning paa Ejendommen, især med Kreaturer.

Da han var dygtig baade til Landbruget og til Handelen, er der næppe Tvivl om, at hans Kaar med Tiden er blevet rigtig gode.

Graves og Petrea har nu levet i Ægteskab sammen i næsten 25 Aar, og de har en Virksomhed bag sig, der har sat sig kendelige Spor. Dertil kommer, at de, foruden de 4 Børn af 1. Ægteskab,

som er blevet godt opdraget og veluddannede baade i Hjemmet og blandt fremmede, selv har haft andre 4 Børn, hvorom det samme kan siges med fuld Føje.

Børnene i 1. Ægteskab:

Signe Bom og Graves Lauridsens 4 Børn:

Inga og Niels Rasksen Lauridsen.

Alle Børnene voksede op i Hjemmet, det blev raske og dygtige Børn alle sammen, der trolig stod Forældrene bi med Arbejdet i Hjemmet og Ejendommens Pasning og Drift.

1. *Niels Rasksen Lauridsen*, født d. 10. August 1912 i Darum. Han gik til Skole i Darum og blev konfirmeret i Darum Kirke. Som den ældste Søn kom han tidlig til at gøre Nytte i Hjemmet, men han havde ikke rigtig Lyst til Landbrugsarbejdet, hvorfor han nogle Aar efter sin Konfirmation gik i Smede- og Maskinsmedlære hos Smed Sørensen i Bramminge. Her stod han i Lære i 4 Aar, samtidig søgte han Undervisning i Bramminge tekniske Skole. Da han var en lærevillig og dygtig ung Mand, søgte han efter Læretiden videre Uddannelse; han tog Plads paa en Maskinfabrik i Esbjerg, samtidig dermed tog han udvidet Undervisning paa den tekniske Skole i Esbjerg for at lade sig uddanne til Maskinist. I Midten af 1930'erne gik han paa den tekniske Dagskole i København og tog derefter Maskinisteksamen. Hans Løbebane med de rigtige Datoer og Tal er saaledes:

„Fra 1. April 1930 til 1. April 1934: I Maskinsmedelære i Bramminge. Fra 1. April 1934 til 1. April 1935: Maskinsmedesvend i Esbjerg. D. 9. Novbr. 1935 bestaaet Haandværkerprøven i København med 17 Points. Den 4. Oktober 1935 bestaaet første Del af Maskinisteksamen i Esbjerg med 78 Points. Den 11. Januar 1937 bestaaet anden Del af Maskinisteksamen i København med 90 Points. Den 17. Januar 1940 bestaaet Elektroinstallatør-Prøven for Maskinister i København med 14 Points. Fra 13. Januar 1937 til 18. Juli samme Aar var han ude at sejle med Det forenede Dampskibs Selskabs Skibe som Maskinassistent. Ligeledes fra 27. Juli 1937 til 15. Maj 1938 med Dampskibsrederiet J. Lauritzens

Cecilie og Bodolf Lauridsen.

Skibe, og endvidere fortsatte han som Maskinmester i dette Selskab fra 16. Maj 1938 til 12. Maj 1939. Derefter forberedte han sig til Installatøreksamen, som han bestod i 1940, hvorefter han en Tid havde Plads som Assi-

stent paa Elektricitetsværket i Række Mølle ved Sædding St., hvorfra han samme Aar, August 1940, fik Ansættelse som Bestyrer paa Voldby Elektricitetsværk ved Grenaa.

Kort Tid efter sin Ansættelse i Voldby, den 27. September 1940, blev han gift med *Inga Kathrine Dalum*, født den 24. Januar 1918 i „Kongens Tisted“ i Himmerland. Datter af Gaardejer Christen Dalum, født 11. September 1883 i „Kongens Tisted“, og Hustru Anna Sofie Gjertrud Kirstine, f. Nielsen, født 28. August 1891 i Alstrup, Himmerland, Jylland. — 1 Barn 1942.

2. *Bodolf Sigfred Lauridsen*, født 12. September 1913 i Darum. Han fik ligesom sine øvrige Søskende sin Skolegang og sin Konfirmation i Darum, ligesom han tilbragte sin Ungdomstid dels som sin Faders Medhjælper paa Gaarden i Darum og dels som Tjenestekarl i forskellige Pladser ved Landbrug. Den 3. Marts 1940 blev han gift i Grimstrup Kirke med *Cecilie Beck Larsen*, født 4. August 1921 i Roussthøje ved Varde. Datter af Gaardejer Peder Beck Larsen og Hustru, Roussthøje. 2 Børn: Børge Lauridsen, f. Septbr. 1940, og Kjæld Lauridsen, f. 1941. Efter Brylluppet købte de en mindre Gaard i Allerup i Sneum Sogn. Gaarden er af god Kvalitet, hvad Jorderne angaar, men Avlsbygningerne er gamle. Stuehuset er derimod ret nyt og temmelig stort. Halvdelen af det har en Gang været indrettet til Butik for en Brugsforening og er vel nok af den Grund noget upraktisk til en Bondegaard. Cecilie og Bodolf Lauridsen er et Par livlige og glade unge Folk, de er driftige og har taget fat paa deres Manddomsgerning med frisk Mod.

3. *Arne Lauridsen*, født den 27. November 1914 i Darum. Ogsaa han tilbragte sin Barndom og det meste af sin Ungdom paa Fødegaarden i Darum bortset fra nogle Aar, da han som Tjenestekarl havde Pladser hos andre Landmænd. Baade Arne og hans Broder Bodolf var, da de skulde springe Soldat, Militærnægtere, hvorfor de begge blev indkaldt til en lang Civiltjeneste som Skovarbejdere dels i Kompedal Plantage ved Viborg og dels i Gribskov paa Nordsjælland for paa den Maade at gøre Afbigt for deres Værnepligt. Den 6. August 1940 blev han gift i Grimstrup Kirke med *Gerda Kirstine Jensen*, født 19. September 1917 i Rousthøj ved Varde, Datter af Eske Jensen og Hustru, der ejer en Gaard i Rousthøje. De nygifte har købt en Gaard i Næsbjerg ved Varde. Gaarden ligger noget Øst for Næsbjerg By i Nærheden af Øse Sogneskel, dens Marker strækker sig mod Nord ud til den kunstig anlagte Sø ved Karlsgaarde Elektricitetsværk. Gaarden er paa nogle og tredive Tdr. Land af temmelig god Bonitet, en Del af den er dog nyopdyrket Jord. Bygningerne er nye og pæne, de ser godt ud og er smukt beliggende lige ved en Landevej fra Varde og til Nordenskov. Ejendommen kostede 37.000 Kr. — Ogsaa Gerda og Arne Lauridsen er et Par friske og dygtige unge Folk, der fortrøstningsfulde har taget deres Gerning op paa den nye Gaard i Næsbjærg, hvorfra den Slægt, de tilhører, i sin Tid var hjemmehørende og sognepligtige, men drog ud til fremmede Egne. Det er nu 125 Aar siden, den gamle Slægt drog bort fra Næsbjærg, og Arne Lauridsen er den første af deres Efterkommere, der er vendt tilbage detil igen. — De har et Barn, Graves Lauridsen, født 9. September 1941 i Næsbjærg.

4. *Signe Bom Lauridsen*, født 20. Oktober 1915 i Darum. Hun mistede sin Moder, da hun var 5 Dage gammel og har altsaa fra nyfødt Barn været betroet i fremmedes Varetægt. Til et Aarstid efter sin Konfirmation opholdt hun sig i Hjemmet i Darum, men siden den Tid har hun været blandt fremmede. Nogle Gange var hun paa Skole, og til enkelte Tider havde hun Ophold hos sin Faster Kathrine ved Møllevang, men den meste Tid havde hun Pladser som Husassistent. Vinteren 1931—32 var hun paa Bramminge Efterskole som Elev. Tjente derefter et Aar hos Mikael Thude i Vilslev, en Vinter havde hun Plads hos sin Tante og

Signe og Ejnar Olsen.

Onkel i Hillerup. — Sommeren 1936 var hun Elev paa Brøderup Højskole, Sydsjælland. Sommeren 1937 var hun i 5 Maaneder Elev paa Skaarup Hus-holdningsskole. Derpaa havde hun Plads hos en Apoteker i Esbjerg. Fra 1. Maj 1938 fik hun en Plads

paa Møn i et Par Aar, her blev hun forlovet, hvorefter hun en Sommer opholdt sig hos sin Faster Kathrine for at faa sit Udstyr lavet i Stand og rejste derefter tilbage til Møn, hvor hun havde forskellige Pladser.

Den 29. Maj 1942 blev hun gift i Vilslev Kirke med *Hans Ejnar Olsen*, født 6. December 1905 i Haarbølle paa Møn. Søn af Hans Carl Olsen, født 29. Oktober 1880 i Haarbølle pr. Askeby, Fanefjord Sogn paa Møn, og Hustru, Gerda Margrethe, f. Hansen, født 4. August 1883 i St. Dame paa Møn, de blev gift den 24. Juni 1903 i Fanefjord Kirke. Møller og Gaardmand i Haarbølle.

Børnene i 2. Ægteskab:

Petrea og Graves Lauridsens 4 Børn:

1. Ingrid Lauridsen, født 10. Juli 1919 i Darum.
2. Gudrun Lauridsen, født 26. August 1921 i Darum.
3. Jens Kristian Lauridsen, født 19. Marts 1923 i Darum.
4. Tage Lauridsen, født 1. Maj 1925 i Darum.

Af disse har de 2 Døtre haft Husassistentpladser nogle Gange, medens begge Sønnerne vistnok har opholdt sig i Hjemmet indtil nu, 1942.

Petrea Lauridsen.

Ingrid Lauridsen.

Gudrun Lauridsen.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 10)

F.—6. *Ane Maria Jensen*, født 14. Marts 1841 i Vilslev. Hun var den næst yngste af Jens Michelsen og Ablone Christendatter Helles 6 Pigebørn. Hun var en køn og en livlig Pige, der var meget afholdt ogsaa uden for Hjemmets Kreds. Nogle Aar efter sin Konfirmation blev hun angrebet af en snigende Brysts sygdom, som medførte, at hun sjældent forlod Hjemmet. Tiden udnyttede hun til Haandarbejde, hvortil hun var særlig dygtig. Medfølelsen med den unge, syge Pige var stor, og hendes Kammerater blandt Byens Ungdom besøgte hende ofte for at opmuntre og glæde hende. Et af de morsomste af disse Besøg, som huskedes længe i Familien, var, at et Par af Byens unge Karle efter et Bal aflagde Ane Maria et Besøg og medbragte til hende en Stok, der fra Haandtag til Dupsko var behængt med Kringler, som Gave. Dette var tænkt som Næring til og som Støtte for det syge og svage Legeme, saa hun snart maatte blive i Stand til at kunne færdes iblandt dem igen.

Men Ane Marias Livsbane blev ikke lang. Lørdag den 15. Juni 1861, mens hun sad i en Lænestol i Dagligstuen, fik hun en Blodstyrtning, Lungeblødning, der var saa voldsom, at hun døde med det samme. — Hun blev kun 21 Aar gammel.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 10)

G.—7. *Ane Kirstine Jensen*, født 14. Juni 1843 i Vilslev. Hun var den yngste og sidste af Jens Michelsen og Ablone Christendatter Helles Børn. Ogsaa hun var en glad ung Pige, der voksede op i gode Kaar og under gode Livsforhold i Hjemmet paa den gamle Gaard, men hendes Skæbne blev mere omtumlet end hendes øvrige Søstres.

Den 23. Oktober 1869 blev hun gift i Vilslev Kirke med *Jeppe Nielsen Jepsen*, født 27. August 1843 i Vilslev. Søn af Mette og Jepsen Brok, der ejede Gaarden Matr. Nr. 16 i Vilslev. Efter Ægteskabet overtog de unge Folk hans Fødegaard, medens hans Forældre flyttede ind i et Aftægtshus, der var opført Vest for Gaarden. Hele denne Slægt førte Navnet „Brok“, et Navn, Slæg-

Kirstine og Jeppe Nielsen Jepsen.

ten havde faaet i Arv efter et gammelt Slægtsmedlem, der levede her i Byen i Midten og i Slutningen af det 18. Aarhundrede. — Et Stueuhr i Gaarden bar hans Navn, Jep Jepsen, Operator*, samt Aars-tallet 1775. — Denne

Mand forstod at operere for Brokskade, og derfra hidrører Navnet „Brok“, som er blevet bibeholdt i Slægten.

Mange af denne Slægts Medlemmer havde særlige Anlæg for og Lyst til Opdræt af Avlsdyr, baade Heste, Kvæg og andre Husdyr. Ogsaa Jeppe Nielsen hørte til dem, der havde arvet disse Egenskaber, og han syslede gerne dermed. Men ved Siden deraf var der noget rastløst over ham; han maatte altid have noget at tumle med, og det førte med sig, at han var meget borte fra Hjemmet enten paa Handel eller anden Vandel. Skønt han havde faaet en god Medgift med sin Kone, havde han dog nok at gøre med at holde Balance i Gaardens Økonomi. Allerede efter 5 Aars Forløb solgte han Gaarden i Vilslev til sin Broder, Hans Jepsen. Gaarden blev solgt den 2. Februar 1875 for en Pris af 38.000 Kr. + Aftægt til Forældrene.

1. Marts samme Aar købte Jeppe Nielsen og Stine „Frøsiggaard“ i Hunderup Sogn af Hans Peder Hansen, Hunderup Mølle. Gaardens Jorder laa mere samlede omkring Bygningerne, end man var vant til fra Vilslev, Gaarden var lettere at drive og dyrke, men Jordens Bonitet var daarligere, og Jeppe Nielsen følte sig sikkert skuffet over Byttet, han havde gjort med Gaarden i Vilslev. Ja, saa utilfreds med Forholdene paa „Frøsiggaard“ var han, at han endog rejste til Amerika for at prøve at finde bedre Livsvilkaar der til sig og sine. Men heller ikke der fandt han Fremtidsmuligheder. Efter godt et Aars Ophold i Amerika kom han tilbage til „Frøsiggaard“ igen. I den Tid, han opholdt sig i Amerika, havde Stine faaet den gamle Jeppe Mikkelsen, der i saa

*) Om dennes Fader, se „Fra Ribe Amt“ 10. Bind's 1ste Hæfte, Side 120—121 i Artiklen: „En betrængt Barber“ af A. Sørensen.

mange Aar havde hørt til hendes Fødegaard, den gamle Gaard, i Vilslev, til at forestaa Driften af „Frøsiggaard“; han var den Gang blevet gift og boede i Nærheden af „Frøsiggaard“ – i Toftløshus paa Kærgaardsmark.

I 1881 byttede Jeppe Nielsen „Frøsiggaard“ bort med Vejr-møllen i St. Darum samt den til Møllen hørende Landejendom, som da ejedes af den senere Landstingsmand Peder Kr. Pedersen. Bytteskøde er udstedt den 2. September 1881, og Næringsbevis til Mølleri og Handel er løst 1883. Men heller ikke her skulde Jeppe Niensens Virksomhed og Liv blive lang. Den 21. Oktober 1884 var han i Ribe til Marked, her modtog han en ældre, kraftig rødbrøget Korthornstyr, som han havde købt noget i Forvejen. Han vilde selv trække Tyren den 2 Mil lange Vej fra Ribe til Darum, men han naaede ikke til Hjemmet med den. Ved Stormhusene, Syd og Øst for Farup By, vilde han følge en stærkt benyttet Gangsti, der kortede Vejen noget, men da han drejede fra Vejen, hvor Stien gik ned i en Grøftelavning, tog Tyren ham paa Hornene og kastede ham saa højt i Vejret, at han faldt ned paa Hovedet og blev liggende bevidstløs. Tililende Folk fik Tyren, der ikke var gal, bragt i Hus, hvorefter Jeppe Nielsen i en Vogn fyldt med Halm blev kørt til sit Barndomshjem, hos Broderen, Hans Jepsen i Vilslev, hvor han kom under Lægebehandling. Det viste sig, da man fik de iturevne Benklæder lempet af ham, at det ene Laar var oprevet og flænget, samt at en Nakkehvirvel var knust, dette maatte være sket ved Faldet paa Hovedet. Jeppe Nielsen kom til Bevidsthed igen, men han led frygtelige Smerter. Familien fra Darum Mølle blev tilkaldt og kom til Stede i Nat-tens Løb. Han laa hen under store Lidelser til næste Dags Aften, den 22. Oktober 1884, da udaandede han.

Et rastløst Liv, en omtumlet Tilværelse var afsluttet. – Jeppe Nielsen var vistnok inderst inde en god og velmenende Mand, og der var Virketrang i ham, men han blev aldrig rodfæstet, han lod sig omplante for tit.

Den 25. Oktober, altsaa 3 Dage efter hans Død, skulde Familien have været med til det førømtalte store Bryllupsgilde med Enkens – Stines – Søsterdatter – Anne og Anders Nissens – i Vilslev. Jeppe Nielsen havde Brudegaven, en Sølvske, i sin Lomme, da Ulykken ramte ham. Familien havde glædet sig meget til

dette Bryllup; nu blev det til Begravelse i Stedet for. Han blev begravet paa Darum Kirkegaard umiddelbart efter at Brylluppet var fejret.

Det blev et haardt Slag for den efterladte Familie, Enken og de 5 Børn, hvoraf den ældste, en Søn, var blevet konfirmeret faa Dage før Faderens Død. Møllen havde de kun ejet i 3 Aar, og Mølleriet gav ikke meget af sig. Landejendommen var oprindelig meget lille, men Jeppe Nielsen havde ved Indkøb af flere Parceler forøget Ejendommens Jordareal, og som en Følge deraf var Ejendommen næppe kommet i planmæssig Drift endnu. Ja, han havde endog købt en Gaard i Nr. Grandlaug, som han dog for en Del lod udstykke. Gaarden var købt af en Mand, der hed Søren Madsen, i 1882; efter Udstykningen solgtes Hovedparcelen 1884 til Tonnes Sørensen; en Del af denne Gaards Jord blev vistnok lagt ind under Møllegaarden.

Men Enken, Kirstine, og hendes Børn sad dog hen med Møllen og Møllegaarden i ca. 13 Aar, indtil 1897, da det hele blev solgt til Forpagter Niels Kjær fra Jedsted Mølle for 17.000 Kroner.

Efter at Møllen og Ejendommen i Darum var afhændet, købte den ældste Søn, Jepsen Brok, en Ejendom i Bramminge Stationsby — en forhenværende Lægebolig med en forholdsvis stor Have — samt et mindre Beboelseshus, der laa ved Siden af, for 20,000 Kr. Her fik Familien sit fremtidige Hjem og sin Virksomhed i mere end 40 Aar. Det mindre Beboelseshus med en tilliggende Jordparcel solgtes i 1900 til en ung Gartner for 10,000 Kr. Her blev der i Løbet af faa Aar oparbejdet et betydeligt Gartneri. Enken, Kirstine Jensen eller Stine, som hun altid kaldtes, og hendes Døtre havde efter deres Bedste- og Oldemoder, Elisabet Lauridsdatter, arvet en god Del af dennes fremragende husholderiske Evner, ligesom de ogsaa havde arvet hendes Lyst til Havebrug. Stine havde gjort flere Tilløb til Haveanlæg, der viser Spor den Dag i Dag. Først ved hendes Mands Hjem i Vilslev, senere ved Udvidelse af Haven ved „Frøsigsgaard“, hvor hun fik hele Møllebakken inddraget i Haven og tilplantet. Ved Darum Møllegaard fik hun et Stykke ubenyttet Gadejord ved Gaarden indlemmet i Haven, der før var meget lille; her anlagde hun en Frugthave, der efterhaanden voksede godt til. — Nu blev der atter Brug for hendes Haveerfaring ved Lægeboligens Have i Bramminge.

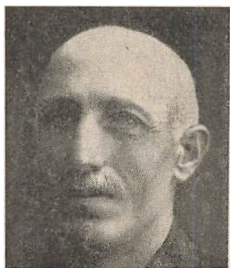
Stine og hendes Døtres Dygtighed til Madlavning og Hus-holdning kom snart til at udfolde sig i den nye Ejendom i Bramminge, hvor de startede et Pensionat, der blev godt besøgt.

Stationsbyen voksede stærkt i disse Aar, og Familierne i de nye, haveløse Huse eftertragede stærkt den store, hyggelige og velholdte Have ved Lægeboligen, der ogsaa beredvilligt blev aabnet med Adgang for Byens Folk. Dette medførte, at der ogsaa blev Trang til Restauration, især om Sommeren, hvorfor en stor Del af Byens Folk sluttede sig sammen i en Forening med det Formaal at kunne nyde Kaffe og Drikkevarer i Haven og Huset, og man gav Stedet Navnet „Sommerlyst“, men i 1910 fik Ejendommen Bevilling som Afholdshotel, og siden har det været drevet som saadan. I Aarenes Løb er der sket store Udvidelser paa „Sommerlyst“ ved Omdannelse og Nygbygning af Stalde, Garager, Restaurationslokaler, Gæsteværelser, Møde- og Festsale saavel som i Køkkenet og udendørs samt ved Installation af Nutidens mest moderne Bekvemmeligheder, men trods alt dette danner den gamle Lægebolig endnu Hotellets Hovedfacade.

Her henlevede Kirstine, f. Jensen, sine sidste Aar, hun saa de nye Udvidelser vokse frem; og at Forretningen kom i en god Gænge, har hun sikkert glædet sig over; hun havde jo sammen med sin Mand prøvet at tumle omkring i Livet, og hun havde faaet sin Del af dets Alvor at føle. Her faldt hun til Ro, og her fandt hun en Virksomhed, der passede hende. — Her døde hun den 24. September 1912, næsten 70 Aar gammel. Hun ligger begravet paa Darum Kirkegaard ved Siden af sin Mand.

I Ægteskabet havde Kirstine og Jeppe Nielsen Jepsen 5 Børn, 3 Sønner og 2 Døtre, og det er jo en Selvfølge, at de paa Grund af Forholdene i deres unge Aar ogsaa maatte tumle noget omkring i Verden. — Men hvordan det end gik, op eller ned, altid holdt Søskendeflokken trofast sammen, og altid var Moderen det Centrum, som de kredsede om; hvor hun var, der var deres Hjem, selv om Stederne, Tiderne og Forholdene skiftede.

a.—1. *Jeppe Nielsen Jepsen Brok*, født den 13. Juli 1870 i Vilslev. Han var den ældste af Søskendeflokken, Aaret efter, at hans Forældre var flyttede til „Frøsiggaard“, skulde han i Skole. „Frøsiggaard“ hørte til Hunderup Sogns Skoledistrikt, og der

Jeppe N. Jepsen Brok.

Ablone Jepsen Brok.

Meta Jepsen Brok.

var en lang Vej til Hunderup Skole for den lille Dreng at gaa, han skulde jo ene afsted. Ogsaa til Vilslev Skole fandtes Vejen at være lang, hvorfor han blev anbragt hos sin Bedstemoder, Ablone, i Aftægtshuset ved den gamle Gaard i Vilslev. Her kom han til at bo sammen med sin jævnaldrende Fætter fra Gaarden, der ogsaa fik Ophold hos sin Bedstemoder. Herfra fulgtes de 2 Drengene med hinanden til Skole hos Søren Nebel i 2 Vintre, hvor de nød hans Undervisning og Tugt i fuldt Maal, men næppe som en Nydelse. Jepsen Brok var den kraftigste af de to Drengene, og Fætteren havde bare at underkaste sig hans Kraftvælde, men til Gengæld nød den svagere Fætter ogsaa godt af hans Beskyttelse i truende og farefulde Situationer, der kunde opstaa blandt de øvrige Skoledrengene.

Fra 1878 til 1881 gik han til Skole hos Asmus Jæger i Hunderup, fra 1881 til 1884 hos Lærer P. J. Nielsen i Darum; her blev han konfirmeret i Efteraaret 1884 af Pastor H. F. Fejlberg. Alleerede før Konfirmationen havde han været ude at tjene, i Sommeren 1882—1883 tjente han som Hyrdedreng hos Hans Peder Madsen i Korsbjergled ved Kalvslund. Fra 1. September 1885 til første Novbr. 1886 tjente han atter i Korsbjergled hos Anton Lebæk i Nabogaarden til, hvor han før havde tjent. I 1891 aftjente han sin Værnepligt som Infanterist i Fredericia; hele den øvrige Tid indtil 1897 hjalp han sin Moder med Bedriften i Møllen og paa Gaarden i Darum. Efter Salget af disse købte han Lægeboligen, Matr. Nr. a n, i Bramminge, hvorfra han som nævnt 1900 solgte et Hus og en Parcel til Gartner Hyldahl. Aaret efter, 1901, købte Jepsen-Brok atter en Ejendom i Bramminge, Matr. Nr. 4 a p, med en Jordlod, Matr. Nr. 4 d s, paa ca. 5 Tdr. Land; paa

denne Ejendom havde der tidligere været drevet Gartneri af en Gartner Fejlberg, Søn af gamle Pastor Fejlberg i Darum. Denne Ejendom med Hus, Have og Mark købtes for 4000 Kr., den var noget forsømt, men Jepsen-Brok fik dog snart

Johanne og Jens M. Jepsen Brok.

sat Skik paa den; Bygningen blev istandsat og udlejet; Jordlodden blev opdyrket og kom snart i Kultur, saa den kunde benyttes til Græsfedning af Kreaturer.

Endvidere købte han en Hedelod paa 17 Tønder Land Øst for Bramminge ved Ribe Landevej. Denne Hedelod havde oprindeligt tilhørt Peder Læks Gaard i Hunderup, men havde i nogle Aar været i Handelen og haft adskillige Ejere. Jepsen-Brok blev Ejer af denne Hedelod ved Mageskifte med en Eng — Gammelmark — i Darum Enge, som han havde bibeholdt, da Møllen og Gaarden der blev solgt. I Løbet af faa Aar fik han Hedelodden, der var rigtig god Jord, pløjet, merglet og opdyrket, saa den kom i god Kultur, ogsaa denne Jordlod blev væsentlig benyttet til Kvægfedning; den kunde med Lethed græsfede 20 fuldvoksne Stude og blev efterhaanden et godt Aktiv. I 1934 blev Hedelodden solgt og kostede da 12.000 Kr.

Som før omtalt fik Jepsen-Brok i 1910 Hotelbevilling til den forhenværende Lægebolig. Hotellet fik snart god Søgning, saa der maatte store og kostbare Udvidelser til. Ogsaa Hotellet viste sig at være et godt Aktiv; Jepsen-Brok magtede Administrationen, og Søstrene, der var meget dygtige baade til Madlavning og Husførelse, sørgede for at Gæsterne fik en god Forplejning. Det var vel nok overvejende Omegnens Landboere, der søgte Hotellet, men ogsaa Byens Folk og Tilrejsende blev stadige Gæster, naar de først havde faaet Indpas. Særlig Markedsdagene i Bramminge var, før Bilernes Tid, store Dage paa Hotellet. Der kunde da være saa mange Vogne og Dyr, at alle Pladser, baade Stalde, Gaardsplads og Pladsen uden for Hotellet, var saa overfyldte, at man næsten ikke kunde komme til Huset. I mange Aar holdt

Vilslev-Hunderup Sogneraad alle deres Møder paa Hotel „Sommerlyst“, uagtet at det laa i en Udkant af den store Kommune; men man befandt sig godt paa Hotellet, og derfor holdt man til. Til større Møder og Forsamlinger kneb det meget med Pladsen, indtil der 1928 blev bygget Festsal.

Jepsen-Brok og hans Søstre, der i de mange Aar havde varetaget den store Virksomhed paa en god Maade, var jo efterhaanden blevet ældre Folk, og selve Hotelvirksomheden var et strengt og opslidende Arbejde. De var desuden i økonomisk Henseende i Tidens Løb blevet ret velstillede Folk; det var derfor naturligt, at de ønskede at trække sig tilbage fra Virksomheden for at nyde deres Otium i Ro. — De solgte derfor i 1930 Hotellet, hvorefter de 3 Søskende flyttede ind i den førømtalte Gartnerbolig, hvor de indrettede sig hyggeligt og godt. Men desværre viste det sig, at de nye Hotelfolk ikke magtede at drive Hotellet. Kunderne svandt ind, og Virksomheden gik stærkt tilbage. Efter 3½ Aars Forløb maatte Jepsen-Brok og hans Søstre atter overtage Hotellet, da de sad inde med en stor sidste Prioritet. Uagtet de nu var gamle Folk, lykkedes det dem dog at faa Kunderne tilbage og faa Virksomheden i den gamle Stil igen; da dette var sket, blev Hotellet 1935 bortforpagtet. Atter flyttede de ind i Garnerboligen, som nu havde staaet ledig i 2 Aar. Her passer Søstrene, Marie og Meta, Have og Høns, medens Jepsen-Brok benytter den til Huset hørende Jordlod til Kvæggræsning. Desuden har han i et Tømmerhus paa Jordlodden indrettet sig et komplet Værksted, her ynder han at sysle med Snedkerarbejde, hvortil han er meget haandsnild; desuden har han en lille Bigaard, som han interesserer sig meget for.

Da Hotellet i 1930 blev solgt, anskaffede Jepsen-Brok sig en Bil, og naar Vejret er godt, kører de 3 Søskende længere Ture ud til de forskellige skønne Steder i vort Land. De nyder Livet med hverandre, efter en lang og streng Virketid, paa en god Maade. — De tre Søskende, der altid trofast har staaet hinanden bi i Livets Kamp, er alle ugifte.

b.—2. *Ablone Maria Jepsen Brok* er født 19. Oktober 1872 i Vilslev. Hun gik det første Aar til Skole hos Søren Nebel i Vilslev Pogeskole, fra 1878 til 1881 gik hun i Hunderup Skole hos

Lærer Asmus Jæger, siden i Darum Skole hos Lærer P. J. Nielsen. 1886 blev hun konfirmeret i Darum Kirke af Pastor Fejlberg. Sommeren efter sin Konfirmation tjente hun hos Line og Hans Mathiasen, Toftløshus, en Ejendom, der laa i Nærheden af hendes forrige Hjem, „Frøsiggaard“. Senere havde hun Plads som Tjenestepige hos Gdr. Anders Nissen i Vilslev, hos Gdr. Poul Jepsen i Darum og hos Gdr. Kristen Jensen i Ballum i Sønderjylland. Derefter lærte hun Dameskrædersyning i Esbjerg i 9 Måned. Havde senere Plads som Husassistent hos Gæstgiver Peter Thomsen i Ribe. 1903 var hun Husbestyrerinde hos sin Fætter paa Møllevang. Siden den Tid opholdt hun sig som før omtalt hos sin ældste Broder paa Hotel „Sommerlyst“. Maria var en dygtig Pige, der var meget afholdt overalt, hvor hun var, ligesom hun med overlegen Dygtighed stod for Køkkenet og Husførelsen i den store Hotelvirksomhed gennem de mange Aar.

c.—3. *Meta Johanne Jepsen Brok*, født 14. August 1874 i Vilslev. Hun gik hele Tiden Skole i Darum, ligesom hun ogsaa blev konfirmeret der. Derefter var hun ude at tjene blandt fremmede i flere Aar. Sin første Plads havde hun hos Gdr. Knud Gjerlufsen i Darum, derefter tjente hun hos Uhrmager Hans Iversen, Darum, hvorefter hun lærte Dameskrædersyning, først hos Skomager Nørholms Kone i Darum, senere paa en Systue i Esbjerg. Efter endt Læretid tog hun igen Plads som Husassistent, først hos Arrestforvarer Nielsen i Esbjerg, senere paa Vognmand Sørensens Pensionat ogsaa i Esbjerg, men da han derefter købte Endrup Posthus Kro, fulgte hun med og fortsatte Tjenesten der. Derfra fik hun Plads paa Hotel „Edsberg“ i Middelfart, og endelig havde hun et Aarstid en lignende Plads i Aarhus. Efter disse Hus- og Køkkenassistentpladser havde hun skaffet sig et indgaaende Kendskab til Restaurations- og Hotelvirksomhed. Da hun derefter kom hjem til Bramminge, blev hun en betydelig Støtte for sine ældre Søkende ved Hotelvirksomheden der. Saaledes udrustede begyndte de 3 Søkende paa den Gerning, der skulde blive deres Livsværk. Det lykkedes for dem, og da de efter 40 Aars travl Virksomhed lagde op, kunde de med Glæde og Tilfredshed se tilbage paa en veludført Livsgerning. — Ved den Tid, i 1940, da Hotellet blev solgt sidste Gang, havde Meta

begyndt at skranke, hun havde paadraget sig en Mavelidelse, en Operation, som hun lod sig underkaste paa Sygehuset i Esbjerg, kunde ikke frelse hende, hun gennemgik svære Lidelser. Den 18. November 1940 afgik hun ved Døden i Hjemmet i Bramminge. Den 23. November førtes hendes Lig, efter en smuk Højtidelighed i Bramminge Kirke, hvor Pastor Balslev talte, og hvor Deltagelsen var meget stor, til Krematoriet i Esbjerg.

d.—4. *Jens Mikkelsen Jepsen Brok*, født 1. April 1877 paa „Frøsiggaard“ i Hunderup Sogn. Sin Skolegang fik han i Darum Skole og blev konfirmeret i Darum Kirke. Ligesom sine Søskende maatte han tidlig ud at tjene blandt fremmede. Som Hyrdedreng tjente han hos Knud Gjerlufsen i Darum og hos sin Morbroder, Hans Termansen, i Vilslev. Efter Konfirmationen tjente han hos Jens Nordby paa Fanø, paa Bogtrykkeriet i Ribe og hos Vognmand Poulsen i Ribe. Et Aar tjente han i Esbjerg og sidst hos Vognmand Søren Therkildsen i Bramminge. Kom derefter i Murerlære hos Murermester Skærbæk Olesen i Bramminge. Mens han stod i Lære, maatte han aftjene sin Værnepligt og springe Soldat. Efter endt Militærtjeneste fortsatte han med Murerhaandværket og gik samtidig paa Teknisk Skole. Den 15. Marts 1901 rejste han til Amerika, Minnesota i U. S. A., hvor han fik Arbejde ved Murerhaandværket. Ved Juletid 1909 gjorde han en Rejse hjem til Bramminge, hvor hans ældste Broder, Jepsen Brok, netop opnaede at faa Hotelbevillingen kort efter hans Ankomst. Nu kom Jens Mikkelsen Jepsen Brok lige tilpas til at kunne besøge Udvidelsen og Restaureringen af den gamle Lægebolig, saa den blev velegnet til Hotelbrug. Da han efter godt et Aars Forløb var færdig med Restaureringen af Hotellet, rejste han 1911 atter tilbage til Amerika, men et Aars Tid efter Moderens Død i 1912 var han igen hjemme paa et kort Besøg. — I Aaret 1920 var han hjemme i Danmark for 3die Gang, da blev han forlovet med *Hansine Johanne Maria Fobian* fra Skjellebjerg paa Vestsjælland- Slagelseegnen. Hun er født den 16. September 1885 i Verup ved Slagelse. Hun havde i nogle Aar været Sygeplejerske paa Sukkertoppen i Grønland. De holdt Bryllup den 11. Marts 1921 i hendes Hjem i Skjellebjerg, hvorefter de sammen rejste til Amerika. Jens Mikkelsen havde haft fast Ophold i St. Louis

siden 1902, og her bo-
satte de nygifte sig nu.

Jens Mikkelsen havde
begyndt paa en Virk-
somhed som Fabrikant
af Cementtagstensmaski-
ner. Virksomheden slog
godt an, blev efterhaan-
den udvidet til ogsaa at
omfatte andre Maskiner

Gjertrud og Holden Jepsen Brok

til Fremstilling af Cementvarer. Denne Fabrikation er i Aarenes
Løb vokset til en betydelig Virksomhed.

Johanne og Jens M. J. Brok har 3 Børn:

1. *Jimmy Brok*, født 23. November 1921 i St. Louis.
2. *Carl Jepsen Brok*, født 8. December 1922 i St. Louis.
3. *Viggo Fobian Brok*, født 10. Maj 1924 i St. Louis, Mis-
souri, U. S. A.

e.—5. *Holden Jepsen Brok*, født 12. Maj 1880 paa „Frøsig-
gaard“ i Hunderup Sogn. Ligesom sin Broder gik han hele Tiden
til Skole i Darum og blev konfirmeret der. Men i Modsætning til
sine ældre Søskende var han slet ikke ude at tjene blandt Bønder,
han vilde ikke staa i Afhængighedsforhold til en Husbonde. Hol-
den var og blev alle Dage en selvstændig Natur, han havde baade
Energi og Viljestyrke, og et dygtigt Menneske blev han. Et Aars-
tid efter sin Konfirmation gav han sig i Snedker- og Tømrelære
hos Bygmester Hans Nielsen i Bramminge; denne var en dygtig
Mester, hos ham stod Holden i Lære i 4 Aar, og samtidig gik han
paa teknisk Aftenskole. Efter udstaaet Læretid gik han, som
andre fremadstræbende unge Haandværkere paa den Tid, paa
„Valsen“ i Tyskland i 2 Aar. Var derefter en Vinter paa Haand-
værkerskolen i Vestbirk ved Horsens. Sommeren efter, den 13.
Juli 1901, rejste han over til sin Broder, Jens Mikkelsen J. Brok, i
Amerika, hvor de slog sig sammen og gav sig i Lag med Byg-
ningshaandværket. Efter et Par Aars Virksomhed ved dette kom
de ind paa Fabrikationen af Cementtagsten, men det kneb med at
fremskaffe Maskiner til Fremstillingen af disse — de maatte selv
lave Modeller til Maskinerne — og de kom da ind paa selv at

fabrikere Maskinerne. Disse Maskiner blev snart en efterspurgt Vare, og Fabrikationen eller Fremstillingen af dem optog hele deres Tid, saa de maatte helt opgive Byggehaandværket.

Fra en ringe Begyndelse er denne Virksomhed gennem Aarene vokset sig stor, den omfatter som antydet ikke alene Maskiner til Fremstilling af Tagsten, men til mange andre Varer inden for Cementindustrien.

Holden J. Brok har været hjemme at besøge Familien i Bramminge 2 Gange, sidst i 1925, da var han gift og havde en Søn, Konen og Sønnen var med ham hjemme.

Hans Hustru hedder *Gjertrud Dora Christiansen*, hun er født den 19. Oktober 1898 i Ejlenburg i Tyskland, kom til Danmark 1899 og rejste til U. S. A. 24. Maj 1919, hvor hun blev gift med Holden Jepsen Brok den 28. Januar 1921. — Hendes Forældre er Niels Peter Christiansen, født 23. Novbr. 1866 i Nakskov og død 27. Maj 1934 i Fredericia, og Hustru, med hvem han blev gift 1894 i Celle, Hannover, Henriette Rausenback. Hun er født 3. Marts 1864 og død 9. November 1918 i København. Holden og Dora boer ligesom Broderen og hans Kone i St. Louis, Missouri Stat i U. S. A. Holden og Dora har 2 Børn:

1. *Holden Brok junior*, født 16. December 1921, og
2. *Kurt Brok*, født 1. Juli 1927, begge født i St. Louis.

MIN SLÆGTSHISTORIE
BIND III

REDAKTØR: *CARL NIELSEN*,
TJÆREBORG
—
EGET FORLAG

JENS M. LAURIDSEN

MIN SLÆGTSHISTORIE

MED STAMTAVLER
OG KULTURHISTORISKE NOTER

III BIND
VILSLEV-SLÆGTEN
(2. DEL)

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR RIBE AMT

1943
RIBE BOGTRYKKERI
AAGE JACOBSEN

VILSLEV-SLÆGTEN

(*Table 11*)

1. *Anna Michelsdatter*, født 7. Oktober 1793 i Vilslev. Hun var Michel Jensen og Elisabeth Lauridsdatters første Barn. Om hende fortæller Jeppe Mikkelsen saaledes: „Anna var en køn Pige, der allerede inden hun var 20 Aar gammel, havde faaet sig en Kæreste. Denne, der havde lært Bødkerhaandværket, var en Gaardmandssøn fra Byen, for hvis Forældre, Poul Poulsen og Divert Hansdatter, det i de vanskelige Tider var gaaet noget tilbage. De ejede Gaarden, Matr. Nr. 6 i Vilslev. Sønnen *Christoffer Poulsen* eller „Stoffer Skytte“, som hans Kendingsnavn almindelig var, skal have været en rask og en køn Karl af et noget letsindigt og kaadt Temperament med ringe Sans for Økonomi. Dette Kæresteforhold fik Følger, og da Michel Jensen opdagede, at hans Datter var frugtsommelig, og at Bødkersvenden var hendes Kæreste, blev han ganske rasende. Dette var ham en ulidelig Tanke, at hans ældste, kønne Datter skulde blive den letsindige og fattige Bødkertamps Kone. Han gjorde alt, hvad han kunde, for at forhindre Ægteskabet, revsede endog sin voksne Datter. Selv efter, at hun havde født sit Barn, vilde han ikke tillade, at hun kom i Ægteskab med Bødkeren. Dog maatte han efter et Par Aars Forløb give efter; de unge holdt troligt fast ved hinanden, og Moderen, Elisabeth, var nok den, der bevægede sin Mand til at give efter. — Den 3. Maj 1817 blev Anna Michelsdatter og Christoffer Poulsen ægteviede i Vilslev Kirke med deres Fædre, Michel Jensen og Poul Poulsen, som Forlovere. Christoffer Poulsen, der er født 1788 i Vilslev, overtog et Boel, Matr. Nr. 40 i Vilslev, nu, 1940, Bager Bendorfs Bageri, hvor han drev den lille Ejendom samtidig med, at han passede Bødkerhaandværket. Her boede han og Anna i mange Aar. Stoffer var en ordentlig Mand, og han og Anna levede godt sammen, men de fik en stor Børneflokk, og deres Kaar var smaa, saa det kneb ofte med at skaffe Føde og Klæder til Familien.

Faderen, Michel Jensen, forsonede sig aldrig med Datteren og Svigersønnen, han mente, at de maatte nøjes med de Kaar, de selv havde valgt. Nogle af Børnene delte Faderens Tanker; det gik endog saa vidt, at man mistænkte Søsteren og Svogeren for Tyveri af Fødevarer fra Hjemmet i den gamle Gaard, da man opdagede, at der forsvandt en Del mere af Husets Forraad af Tøj og Fødevarer, end der blev brugt i Gaarden. Der blev endog af den Grund sat Jernstænger for Vinduerne i Bage- og Mælkekamrene — disse findes vist endnu over 100 Aar efter. Mistanken var dog aldeles ugrundet. Sagen forholdt sig saadan, at Moderen, Lisbeth, der baade holdt af og ynkedes over sin Datter og hendes Børn, forsynede dem saa rigeligt med Varer fra Hjemmet, at det blev mærkbart, og da hun udøvede denne Forsørgelse i Smug, gav det Anledning til, at Mistanken opstod.

Anna døde den 7. April 1865, godt 71 Aar gammel, og Stoffer døde Aaret efter den 1. Marts 1866, 78 Aar gammel. Derefter blev Ejendommen solgt og gik over paa fremmede Hænder. Ved Matrikuleringen 1844 fik Ejendommen eller Boelstedet, der var udstykket fra Gaarden Matr. Nr. 6, Matr. Nr. 40 i Vilslev. Efterhaanden blev al Jorden solgt bort fra Ejendommen, saa den kun beholdt et Stykke Havejord, hvorefter den blev en ren Haandværkerbopæl, først som anført et Bødkerværksted, senere ejedes den af Jørgen Engelbrecht, der var Smed, og som lod opføre en Smedie i Huset. Efter ham blev Huset købt af Bager Vejs-Hansen, der lod Smedien omlave til et Bageri; han lod endvidere opføre et Forsamlingshus ved Ejendommen. Denne opførtes vistnok 1898 og forsvandt omkring 1920, da Byens Folk selv lod opføre det nuværende Forsamlingshus. Nu, 1940, ejes og drives Bageriet af Bager Bendorf i Vilslev.

Anna Michelsdatter og Christoffer Poulsen havde i Ægteskabet 7 Børn:

A.—1. *Christian Christoffersen*, født 21. Oktober 1815 i Vilslev. Han levede hele sit Liv ugift. Først i Hjemmet, hvor han hjalp til med Ejendommens Pasning, var vistnok ogsaa en Del ude at tjene. Som ældre opholdt han sig hos en yngre Broder, Poul, der ejede en Gaard paa Gredsted Vestermark ind til Vilslev-Jernved Sogneskel ved Risager. Her døde Christian Christoffersen den 23. Juni 1879, ca. 65 Aar gammel.

B.—2. *Divert Lise Christoffersen*, født 16. Marts 1818 i Vilslev. Hun var en køn, rask og dygtig Pige. Kun 20 Aar gammel blev hun den 29. December 1838 gift i Vilslev Kirke med Husmand *Ole Sørensen Slot*, denne var Enkemand og 55 Aar gammel.

Ole S. Slot var af Slotslægten i Vilslev og er omtalt og beskrevet i et andet Bind af Slægtshistorierne. Han havde været gift 2 Gange før, han blev gift med Divert-Lise, og han havde Børn i begge disse Ægteskaber. Han er født 1783 paa Gaarden Matr. Nr. 30 i Vilslev, ejede nu Boelstedet Matr. Nr. 59 helt ude østligst i Byen ved Gadens Nordside.

Med Divert-Lise havde han 3 Børn: maaske flere?

- a.—1. *Søren Olesen*, født 22. Juni 1838 i Vilslev,
- b.—2. *Hans Olesen*, født 21. Oktober 1841 i Vilslev, og
- c.—3. *Else Kirstine Olesen*, født 17. Januar 1844 i Vilslev.

Denne sidste er opnævnt efter begge hans afdøde Koner. — Ole Sørensen Slot og Divert-Lise maa være flyttet bort fra Vilslev Sogn — vistnok til Brørupegnen? deres Dødsdage findes ikke i Vilslev Sogns Kirkebøger, ligesom det heller ikke har været muligt at faa sikre Oplysninger om Børnenes og deres Efterkommeres videre Skæbne. Det synes at fremgaa af Vilslev Sogns Kirkebog, at et af deres Børn er blevet konfirmeret i Vilslev Kirke, og at Forældrene da — maaske kun en kort Tid — har boet i Brørup. Ligeledes har der i 1890erne boet et Par ældre Folk en Tid her i Byen, Manden var svagelig, havde været Smed og kaldtes altid Smed Gram. Konen hed Line Slot. De havde Børn, bl. a. en Søn, der hed Peder Gram. Det menes, at Konen Line Slot skulde være en Efterkommer efter Ole Slot og en af hans Koner. De er imidlertid alle forsvundne her fra Egnen, og al Eftersøgning har været forgæves. Huset, Matr. Nr. 59, i Vilslev, som de ejede, blev den 12. Marts 1842 overdraget til en Mand, der hed Niels Jensen Brok; siden har det haft forskellige Ejere. Nu 1942 er det købt ind til Gaarden, Matr. Nr. 10, i Vilslev og ejes af Axel Thude.

C.—3. *Mikkel Christoffersen*, født 29. Juli 1820 i Vilslev. Gift den 15. December 1854 med *Dorthea Sørensen*, der er født 1825. Hun var Enke efter en Gaardmand i Vilslev, der hed Con-

rad Jacobsen. Kirkebogen oplyser, at han drak sig ihjel, døde af Delirium tremens. De havde kun været gift i kort Tid og havde ingen Børn. Nu ejede hun Gaarden, Matr. Nr. 19, i Vilslev efter ham. Paa denne Gaard holdtes i mange Aar — i Fællesskabets Tid og senere — de saakaldte Grandestævner, hvor Byjordens Drift og mange andre Ting Byen vedrørende blev drøftet og planlagte af Bymændene. Her paa Gaarden boede Mikkel Christoffersen og Dorthea Sørensen i ca. 16 Aar, og her er alle deres Børn født. Omkring 1870 lod de Gaarden udstykke og en Del af dens Jordparceller bortsælge ved frivillig Auktion, medens Bygningen og Hovedparcellen solgtes til Peder Jørgensen Brok i Vilslev; men i 1908 lod P. J. Brok ogsaa Hovedparcellen udstykke og alle Gaardens Jorder bortsælge ved Auktion, saa kun Bygningen, en lille Have og en lille Toft blev tilbage. Da Verdenskrigen 1914—18 udbrød, blev Bygning og Have købt af fire af Bymændene og omdannet til Kaserne, hvor den i Byen liggende Sikringsstyrke paa godt 50 Mand blev indkvarteret, saa længe Krigen varede. Efter Krigens Ophør blev Ejendommen overtaget af den overvejende Del af Byens Beboere, der dannede et Interessentskab, som i 1919—20 lod Gaarden ombygge og indrette til et Forsamlingshus, hvor Sammenkomster og Festligheder kan afholdes og Byens Sager drøftes som i gamle Dage, Traditionen tro.

Efter at have afhændet Gaarden i Vilslev købte Mikkel Christoffersen en Gaard i Tømmerby ved Bramminge, som han ejede i nogle faa Aar, saa solgte han ogsaa den og rejste til Amerika med hele Familien. Det var gaaet en Del tilbage med de økonomiske Omstændigheder for Mikkel og Dorthea, men de var dog ikke helt tomhændede, da de rejste til Amerika. Her købte Mikkel en Farm i „Dannebrog“, Nebraska, U. S. A., og her gik det dem nogenlunde godt. I et Brev, dateret „Dannebrog“ d. 23. Januar 1891“ fra Mikkel Christoffersen til hans Søkendebarn Sidsel Jensen og hendes Mand, Niels Lauridsen i Vilslev, skriver han bl. a. følgende:

Mine Søkende er nu, saa vidt vi ved, døde. Hvad vor Stilling angaar her i Amerika, da kan vi, Gud være lovet, tilmelde Eder, at vi har det saa godt, som vi kan ønske det. Vi er paa Aftægt og har vort gode Udkomme. Vi er jo gamle Folk nu, jeg bliver hen ad

Sommeren 71 Aar, og min Kone er 66 Aar. Vi kan jo ikke andet end regne os blandt den gamle Stok, men Gudskelov og Tak, vi er endnu saa raske, at vi kan gaa og hjælpe vor Familie med at drive deres Ejendom. Jeg kan endnu gaa og pløje ikke saa lidt for vor Søn, Jakob, som har vor Ejendom, og som han svarer os Af-tægt af. Han er gift, hans Kone er fra Aarhusegnen, og de har to Børn. Vor Søn, Stoffer, er ikke gift endnu; han er Maler og har været ved det siden, han kom til Amerika, han faar 2 Dollar 75 Cent daglig, men Kosten — Føden — her er ogsaa kostbar. Maler-professionen er et godt Haandværk her i Amerika. Vi boer kun en halv Times Gang fra din Søster Margrethe, kære Niels Lauridsen, og da vi begge er fra Vilslev, taler vi mangen Gang sammen; vi kan jo huske meget fra vor Ungdomstid.“

Saa fortæller han lidt om Margrethes Familieforhold, om Sønnen Søren Martin Friis — se — Næsbjærgslægten — der har en meget stor Ejendom med 16 Køer o.s.v., om Handel og Omsætning, om Kvægavl og Planteavl, om Klima og Jordbundsforhold. „Jorden er i Almindelighed meget bedre her i Amerika end hjemme o. s. v. I de to første Aar var vi meget kede af det herovre, men nu er vi godt tilfredse. Jeg kan ikke nægte, at for gamle Folk, der ingen Børn har eller gode Bekendte, saa er det ikke saa let i Førstningen, Sproget er ikke saa let for gamle Folk at lære, og der er ogsaa lidt Forskel paa Arbejdet. Nu, kære Familie, maa jeg lade være at skrive mere denne Gang, da mit Papir næsten er overskrevet. Kunde jeg bare faa talt mundtlig med Eder, da skulde jeg have fortalt Eder meget om det herovre. Og dermed vil jeg nu ende min Skrivelse til Eder, kære Familie, for denne Gang med mange kærlige Hilsener fra os allesammen baade Gamle og Unge og fra min Broders Kone og hendes Familie, de er alle raske, de to yngste af hendes Børn er ugifte endnu*). Vil du ikke, kære Ven, ogsaa hilse vor gamle Nabo, Hans Termansen og hans Kone, fra os. Og saa til Slutning, kære Familie, beder vi Eder godhedsfuldt at sende nogle Linjer, da jeg gerne ønsker at vide lidt fra vor gamle Fødeby. Min Adresse er Mikkell Christoffersen, Dannebrog, P. O. B. 109, Harvard Co., Newbraska. — Levvel, det ønskes nu mange Gange af eders Venner.

Mikkell Christoffersen, Dorthea Sørensen.“

*) Udhævet af Forf.

Senere er der næppe nogen, der har hørt mere fra denne Slægtsgren her paa Egnen.

De havde i Ægteskabet 4 Børn:

a.—1. *Søren Hansen Mikkelsen*, født 27. Juni 1855 i Vilslev.

b.—2. *Jacob Conrad Mikkelsen*, født 13. December 1856 i Vilslev.

c.—3. *Christoffer Mikkelsen*, født 3. Juni 1861 i Vilslev og

d.—4. *Anna Mikkelsdatter*, født 21. December 1864 i Vilslev.

D.—4. *Poul Christoffersen*, født 25. August 1823 i Vilslev. Han er Anna Michelsdatters og Christoffer Poulsens 4. Barn. Som ung lærte han Bødkerhaandværket i Hjemmet hos sin Fader; men da han i 1850erne blev gift med Ane Kirstine Gejl, der er født i Vilslev 1830, overtog de en Gaard paa Gredsted Vestermark. — Den Kristen Bagger nu, 1940, ejer. — Deres Vielsesdag findes ikke i Vilslev Sogns Kirkebøger, de maa være viede i et andet Sogn. Ogsaa Ane Kirstines opgivne Fødested og Tid er usikker, men hun har haft Slægtninge boende i Vilslev.

Gaarden paa Gredsted Mark — Jernved Sogn — ejede de vistnok i 25—30 Aar indtil omkring Midten af 1880erne, og her er alle deres 8 Børn født, men de er alle døpte i Vilslev Kirke. Det ældste Barn:

a.—1. *Anna Poulsdatter* er født 15. Marts 1853, hun døde ung, knap 22 Aar gl. den 25. December — Juledag — 1874.

b.—2. *Ingeborg Poulsdatter*, født 24. Juli 1855.

c.—3. *Christoffer Poulsen*, født 24. September 1857.

d.—4. *Kirstine Poulsen*, født 17. April 1860.

e.—5. *Maria Poulsen*, født 2. December 1862.

f.—6. *Karen Poulsen*, født 4. Januar 1865.

g.—7. *Peter Thomsen Poulsen*, født 9. September 1867.

h.—8. *Pouline Kjerstine Poulsen*, født 16. Maj 1870.

Alle Børnene var kønne, friske og raske unge Mennesker; de var dygtige til Arbejde og ordentlige i Vandel, de havde et godt Gemyt og et Humør, der grænsede til Kaadhed. Respekt for Penge havde de ikke; havde de nogle, blev de brugt, og havde de ingen, kunde de undværes. En af Pigerne, Karen Poulsen, tjente

et Aar i den gamle Gaard i Vilslev, og et mere prægtigt Livstykke af et Pigebarn har den gamle Gaard næppe nogensinde huset. Da de yngste af Børnene blev konfirmerede, var et Par af de ældste rejst til Amerika — vistnok ind til den foran omtalte Farbroder, Mikkel Christoffersen i Newbraska; og snart efter, omkring Midten af 1880erne solgte Kirstine og Poul Christoffersen Gaarden paa Gredsted Mark til Jens Bagger Christensen og rejste sammen med alle de øvrige Børn til Amerika. De to gamle var jo allerede den Gang højt oppe i Aarene, og siden er der næppe nogen herhjemme, der har kendt videre til hverken de gamles eller de unges Skæbne. Kun i det foran gengivne Brev fra Mikkel Christoffersen af 23. Januar 1891 oplyses, at Poul Christoffersen da er død, medens hans Enke, Ane Kirstine Gejl endnu lever, og at alle Børnene paa de 2 yngste nær er gift.

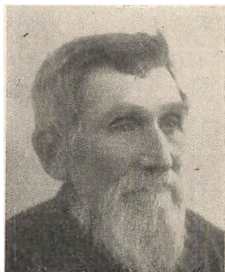
E.—5. *Elisabeth Christoffersen*, født 2. Februar 1826 i Vilslev. Hun var Anna Michelsdatters og Christoffer Poulsens 5te Barn. Hun skal have været en ualmindelig smuk Pige. Som ung lærte hun at sy Dametøj og skal have været den første Dameskræderinde eller Sypige, som det kaldtes, i Vilslev. Indtil den Tid havde Mandfolke-Skræderne ogsaa syet Tøjet til Kvinderne.

Elisabeth blev gift i 1851 ? med Farver *Iver Smidt*, som den Gang havde været Svend i Farveriet i Vilslev Spange. Efter Ægteskabet havde de selv Farveri i Fole ved Gram, men efter faa Aars Forløb døde Iver Smidt, hvorefter Elisabeth afhændede Farveriet og tog tilbage til Hjemegnen, hvor hun fortsatte Sypigehaandværket. Elisabeth og Iver Smidt havde i deres Ægteskab kun et Barn, derom senere.

Omkring 1858 blev Elisabeth gift 2den Gang, idet hun ægtede Skræder *Poul Madsen* i Sejstrup, Hunderup Sogn. Han ejede en Landejendom østlig i Sejstrup, som han dyrkede og drev, medens han ved Siden af brugte Skræderhaandværket. Her levede Elisabeth og Poul Madsen sammen i ca. 30 Aar og fik i Ægteskabet 5 Børn, 4 Piger og en Dreng.

Elisabeth døde den 11. og blev begravet den 19. November 1888 paa Hunderup Kirkegaard.

Samme Aar blev Ejendommen i Sejstrup overdraget til den næstældste Datter og hendes Mand hos hvem Poul Madsen, der

Povl Madsen.

Lisbeth og Henrik Henriksen med Datter.

overlevede sin Kone i 35 Aar, tog Ophold paa sine gamle Dage.

Elisabeths Børn, ialt 6. — I 1ste Ægteskab med Iver Smidt — 1 Søn:

a.—1. *Niels Iversen Smidt*, født 5. Januar 1852 i Fole. Han fulgte med sin Moder til Sejstrup, da hun blev gift 2den Gang. Han lærte Skræderhaandværket hos sin Stedfader; Moderen var jo ogsaa oplært i Skræderiet, saa det var ikke saa underligt, at ogsaa Drengen maatte lære dette Haandværk. Da Niels Smidt omkring 1885 kom i Ægteskab med Knud Baltzers Datter, *Maria*, købte han ogsaa Ejendom**) øst for Sejstrup og drev, ligesom sin Stedfader, baade Landbrug og Haandværk.

Efter knap 10 Aars Ægteskab — i Sommeren 1894 — døde *Maria Baltzer* og efterlod sig 4 smaa Børn, 2 Dreng og 2 Piger. Om Børnene vides følgende:

1. *Iver Nielsen Smidt*, født 19. Juni 1886. Han rejste til Amerika, da han var 18 Aar gammel. Han bor nu, 1936, i Colorado, hvor han er Opsynsmand ved et større Vandingsanlæg. Han er gift med en indfødt Amerikanerinde, hun hedder *Grace*. De har ingen Børn.

2. *Lisbeth Smidt*, født 12. Maj 1888 i Sejstrup. Gift 27. Juni 1920 med *Henrik Henriksen* fra Fiskebæk ved Viborg, hvor han er født den 12. September 1897. Han var i flere Aar Snedker ved Jernbanen i Tønder, men kom derfra til Frederica, hvor han var Banesnedker ved Opførelsen af den ny Banegaard. Der har han og *Lisbeth* boet siden. De har et Barn, *Johanne Henriksen*, født den 23. Juni 1927 i Tønder.

*) Niels Børstings Ejendom i Sejstrup Strat.

**) Laurids Beks Ejendom Øst for Sejstrup.

3. *Knud A. Smidt*, født 27. April 1889 i Sejstrup, gift den 13. November 1914 med *Severine Sørensen*, født den 13. November 1891 (92)? paa Ilsted Mark, hun har saaledes Fødselsdag og Bryllupsdag samme Dag.

Anna Maria og Mads Bertelsen.

Hendes Fader er Banearbejder Søren Sørensen, Bramminge.

I 1916 overtog Ægteparret en Ejendom i Terp v. Bramminge, hvorpaa der begyndtes med 2 Køer og 1 lille Hest. Ejendommen er i Aarenes Løb drevet frem, saa der nu holdes 10 Kreaturer og 2 Heste. I mange Aar har Knud Smidt kørt en Mælketur til Gørding Mejeri, han er meget afholdt paa sin Mælkerute for sin Hjælpsomhed, sit joviale Væsen og sit gode Humør. I Ægteskabet er der 6 Børn. 1. Maria Smidt, født 9. Februar 1916. — 2. Søren Smidt, født 14. Juli 1917. — 3. Niels Iversen Smidt, født 7. Juli 1919. — 4. Mary Smidt, født 8. Marts 1921. — 5. Kirstine Kathrine Smidt, født 29. August 1922 — og 6. Astrid Smidt, født 16. Maj 1924.

4. *Anna Maria Smidt*, født 23. Februar 1893 i Sejstrup. Gift 22. Februar 1918 med Gaardejer og Sogneraadformand *Mads Bertelsen*, Hunderup Mark. Han er født den 5te April 1894 i Missouri, U.S.A. Mads Bertelsen overtog Faderens Ejendom ved Ribe Landevej, Hunderup Mark, den 1. Januar 1918. Faderen, Bertel H. Bertelsen, der er født i Lustrup ved Ribe, var i Amerika i flere Aar, hvor Sønnen, Mads, blev født. Han ejede efter Hjemkomsten fra Amerika flere Ejendomme her paa Eggen, sidst Gaarden paa Hunderup Mark, som Anna Maria og Mads Bertelsen nu ejer. — De har ingen Børn.

Niels Iversen Smidt blev gift 2den Gang den 9. August 1896 med Kirstine Nielsen, født i Vilslev den 9. September 1869, Datter af Boelsmand Knud Nielsen (Trolund) og Hustru, Mariane, i Vilslev. — Kirstine var Enke efter et kort, barnløst Ægteskab. — Hendes første Mand, Peder Nielsen, døde 1895 i Sadderup

Betty og Povl Jensen.

Decbr. 1927 med Betty Elfrida Møller Nielsen, f. 29. Marts 1908 i Sdr. Lem, D. af Møllebestyrer Peder Kristen Nielsen, Sdr. Lem, f. 24. Juni 1866 i Herborg, og Hustru, Kathrine Marie Sørensen, født 13. Juli 1868 i Lem. Poul Jensen og Betty

ejer som nævnt en Ejendom fra Pouls Fødegaard, hvorpaa der er opført pæne nye Bygninger. Ejendommen er i Aarenes Løb blev forøget ved Indkøb af Jord, den er nu paa 22 Tdr. Land, hvoraf 4 Tdr. Land er Eng i Sneum Enge. Ved Siden af Ejendommens Pasning har Poul Jensen i mange Aar kørt en Mælke-vognsrute. Han og hans Hustru er et Par flittige og dygtige Folk, der klarer sig godt. — De har ingen Børn.

c.—3. *Anna Madsen*, født 26. Januar 1861. Gift den 24. April 1888 med *Hans Kristian Jensen Pedersen* fra Ballum i Slesvig, hvor han er født 26. Juli 1857. Kristian Pedersen og Anna var forlovede i mange Aar; han var i Forlovelsestiden i 7 Aar i Amerika for at tjene Penge til at sætte Bo for. „Det blev ikke nogen stor Formue, jeg tjente“, siger Kr. P., „men jeg fik Solstik, mens jeg var derinde, og en Følge deraf er blevet, at jeg er kommet til at ryste med Hovedet, en Ulempe, som har fulgt mig hele mit Liv siden.“

Ved Ægteskabet overtog de hendes Fødegaard i Sejstrup. Her er alle deres Børn født, og her levede og virkede de sammen i 23 Aar, indtil Anna døde den 11. Juli 1911. I 1914 overdrog Kristian Pedersen Ejendommen til sin ældste Datter og Svigersøn, hvorefter han købte en Gaard i Jedsted — Matr. Nr. 3 — af Ib Hansens Enke. De gamle Bygninger var, paa nogle Fag af Stuehuset nær, nedbrudt, han lod derfor nye Bygninger opføre paa en Marklod lidt Syd for Byen. Denne Gaard ejede han kun i ganske faa Aar, den blev solgt under eller umiddelbart efter Verdenskrigen 1914—18. Kr. Pedersen købte derefter en Villa i Bramminge Stationsby, hvor han i mange Aar drev en Del Han-

Fra v. Poul Madsen, Poul Petersen med Sønnen Kristian Lindegaard Petersen og Hans Kristian Jensen Petersen.

del med Lam, som han opkøbte og sendte til Slagtemarkedet paa Københavns Kvægtorv.

Kristian Pedersen døde i August 1940 i Bramminge og blev begravet den 18. August 1940 paa Hunderup Kirkegaard. Anna og Kristian Pedersen havde i Ægteskabet 4 Børn:

1. *Poul Pedersen*, født 17. Oktober 1889 i Sejstrup. Gift 5. Marts 1918 med *Maria Lindegaard* fra Hjortkær, Grimstrup Sogn. Hun døde den 21. Oktober 1923 efter kun godt 5 Aars Ægteskab. De havde 1 Barn, Kristian Lindegaard Pedersen, født 6. Februar 1919. Poul Pedersen blev gift 2. Gang den 29. April 1925 med *Meta Pedersen*, Datter af Ledvogter Jens Pedersen og Hustru ved Sejstrup Holdeplads. Poul Pedersen har i mange Aar været en dygtig og anerkendt Bestyrer af Ribe Kommunes Avlsgaard ved Ribe.

I andet Ægteskab er der 2 Børn: *Anna Cecilie Pedersen*, født 14. Juni 1931, og *Edith Maria Pedersen*, født 26. Juni 1937.

2. *Karoline Elisabeth Pedersen*, født 3. December 1891 i Sejstrup. Gift 3. Marts 1914 med *Jens Kr. Hansen* fra lille Darum. Ægteskabet opløst 1928. De ejede indtil den Tid hendes Fødeejendom i Sejstrup; den blev solgt og er nu gaaet over paa fremmede Hænder. *Karoline* har i en Aarrække boet i Esbjerg, hvor

hun har haft Forretning. I Ægteskabet var der et Barn: Anna Ketty Hansen, født 15. September 1915 i Sejstrup. Gift 20. November 1936 med Børge Poulsen Jepsen fra Sejstrup. De har købt en Gaard i Krusbjerg ved Ølgod, hvor de bor.

3. *Laurids Pedersen*, født 13. April 1894 i Sejstrup. Gift 29. April 1920 med *Abelone Josefsen* fra Tjæreborg. De har 3 Børn: Villy Pedersen, født 10. Januar 1922, Anna Edith Pedersen, født 5. August 1924, og Gunnar Magnus Henry Pedersen, født 21. Juni 1929.

4. *Elisabeth Pedersen*, født 21. Juni 1896 og død 12. Juli 1913 i Sejstrup, 17 Aar gammel.

d.—4. *Karen Elisabet Madsen*, født 16. Maj 1863 og død 5. Maj 1878 i Sejstrup, hun døde i Konfirmationsalderen.

e.—5. *Juliane Madsen*, født 2. Januar 1866 i Sejstrup. Gift 1889 med Skræder *Anders Mikkelsen* i Gørding. Foruden Haandværket, som han drev, ejede han i Gl. Gørding en lille god Landejendom, som blev passet mønsterværdigt; der holdtes 4 gode Køer, og alting lykkedes tilsyneladende godt for dem; men ved Spekulation i Krigsaarene gik det galt for dem, og de maatte bort fra Ejendommen, før han døde, hvilket indtraf i Marts 1933. Juliane lever endnu 1936 i Gørding Stationsby, hvor hun vistnok nyder Aldersrente. De har ingen Børn.

f.—6. *Mads Christoffer Madsen*, født 11. August 1868 i Sejstrup. Gift 27. April 1894 i Nr. Nebel med *Ane Marie Mouridsen*, f. 22. September 1871 i Sædding, Nr. Nebel. De bor i Nr. Nebel, hvor de havde Skræderforretning, indtil Mads C. Madsen døde den 14. September 1941. De har 6 Børn:

1. *Margrethe Madsen*, f. 7. August 1895 i Nr. Nebel, død 27. April 1905.

2. *Elisabeth Madsen*, f. 13. Juni 1897 i Nr. Nebel. Gift med R. Overgaard, Aulum, og bor i Lyhne ved Ølgod.

3. *Thomanna Madsen*, f. 10. August 1899 i Nr. Nebel. Gift med Søren Rich, f. i Lunde 29. Maj 1899, Fuldmægtig ved Ods herreds Baner i Holbæk.

4. *Paula Madsen*, f. 4. Juni 1901. Gift med Elektricitetsbestyrer B. C. Thastrup, Nr. Nebel. 2 Børn: Steen Ove Thastrup, f. 17. Maj 1922 og Tom Thastrup, f. 21. Februar 1929.

5. *Magdahl Mouridsen Madsen*, f. 13. April 1907. Fuldmægtig i Varde Bank, Varde. Ugift.

6. *Ellen Margrethe Madsen*, f. 17. Januar 1910. Kontorist ved Papfabriken i Holbæk. Ugift.

F.—6. *Maren Christoffersen*, født den 30. Juni 1829 i Vilslev. Hun var Anna Michelsdatters og Christoffer Poulsens 6te Barn. Da hun var godt en Snes Aar gammel, blev hun Husholderske hos en ung Gaardmand i Vester Terp i Nr. Løgum Sogn Nord for Løgumkloster; han hed *Nikolaj Peder Jepsen*, bedst kendt under Navnet „Kløj Peder“, han var født 25. Februar 1827 i Kløjing, en Landsby, der ligger Nord for Byen V. Terp. Han havde købt Gaarden i Vest Terp, og her holdt han og Maren Bryllup i 1851.

Foruden sit Landbrug drev „Kløj Peder“ en betydelig Handel med Husdyr, det var dog især Hestehandel, han gav sig af med; han var kendt viden om og var en agtet og anset Mand. Maren og „Kløj Peder“ levede sammen med hinanden paa Gaarden i Vest Terp i næsten 50 Aar; de blev efterhaanden meget velstillede Folk. Kløj Peder Jepsen døde den 20. April 1899, 72 Aar gammel, og Maren Christoffersen døde i Juni 1902, 73 Aar gammel. De ligger begge begravet paa Løgumgaards Kirkegaard.

I Ægteskabet var der kun 2 Børn:

a.—1. *Jacob Jepsen*, født 2. September 1852 i V. Terp. Gift den 22. November 1879 i Nr. Løgum Kirke med *Christine Møller*, født 8. Januar 1861 i Trausted ved Tønder, hvor hendes Forældre ejede en lille Gaard. Stine og Jacob ejede hans Fødegård i V. Terp i næsten 25 Aar, men da Jacob var noget brystsvag, og da deres Ægteskab var barnløst, ønskede de ikke længere at besidde den temmelig store Gaard, men solgte den til Jacobs yngre Broder Anton Jepsen. I Stedet for købte Jacob og Stine en mindre Ejendom i V. Terp; den var paa ca. 12 Demat Land, hvorpaa de kun holdt et Par Køer og en Hest. De kunde nok have holdt 4 Køer og undværet Hesten, men de vilde være kørende, saa de

kunde komme rundt i Besøg hos Slægt og Venner, der boede udenbys. Jacob var ikke saa rask, at han godt kunde holde ud at gaa til Fods, og Stine plagedes en Del af Leddegigt, som havde været tiltagende med Aarene. Jacob Jepsen døde den 10. September 1925, 73 Aar gammel, han er begravet paa Løgum Kirkegaard. Stine Møller lever endnu — 1936 — og boer vedblivende paa den lille Ejendom, som hun dog ikke driver mere. Skønt hun plages meget af Gigten, kan hun færdes noget omkring; hun er desuden meget aandsfrisk, det meste af det her anførte har hun meddelt, og hun er en dygtig Fortæller.

b.—2. *Anton Jepsen*, født 22. Juli 1863 i Vest Terp. Gift 7. November 1892 med *Anna Nissen*, der er født 16. Juni 1869 i Aabenraa. Brylluppet stod i V. Terp, og der har de boet siden, først i en mindre Ejendom og senere som nævnt i hans Fødegård, der blev købt af Broderen Jacob. Anton Jepsen blev ikke nogen gammel Mand, han døde den 24. Marts 1915 — begravet 1. April paa Løgumgaards Kirkegaard. — *Anna Nissen* boer fremdeles paa Gaarden, men hun har overdraget den til en ugift Søn — 1936 —.

Anne og Anton Jepsen har i Ægteskabet 9 Børn:

1. *Nikolaj Peder Jepsen*, født 10. Februar 1894 i V. Terp. Han deltog i Verdenskrigen 1914—18. Faldt i Frankrig den 31. Juli 1917.

2. *Maren Jepsen*, født 7. April 1895 i Vest Terp. Gift i Efteraaret 1920 med *Niels Smidt*, født 13. Marts 1890, i Brøns, hvor de har en Gaard. I Ægteskabet er der 2 Sønner: *Hans Jensen Smidt*, født 31. December 1920 og *Villads Jepsen Smidt*, født 6. Juni 1923 i Brøns.

3. *Hans Jepsen*, født 17. December 1896. Han har overtaget Fødegården. — Er ugift.

4. *Anna Kathrine Jepsen*, født 22. September 1899 i V. Terp. Gift 4. August 1922 i Løgumgaard med *Johannes Bang*, født 28. Januar 1898 i Hornborg. De boer i Egebjerg ved Horsens, hvor de har Handelsgartneri. I Ægteskabet er der 4 Børn: *Anna Kristine Bang*, født 22. Juni 1923 i Egebjerg. Gift 4 Februar 1942

med Bagersvend Milo Geertsen fra Østbirk, Anton Rasmus Bang, f. 22. April 1926. Inger Marie Bang, f. 24. Februar 1930. Peter Jepsen Bang, f. 20. September 1931.

5. *Kirstine Amanda Jepsen*, født 30. September 1900 i Vest Terp. Gift 4. September 1925 med *Niels Truelsen* i Vest Terp, født 29. November 1896, hvor de ejer en Gaard. Har 2 Børn: *Hans Kristian Truelsen*, født 20. December 1925 og en Datter, som døde spæd, udøbt.

6. *Agathe Marie Jepsen*, født 2. Juli 1903 i Vest Terp. Hun er noget vanfør, — opholder sig i Fødegaarden og er ugift.

7. *Jacobine Jepsen*, født 6. Juni 1904 i Vest Terp. Gift 2. August 1923 med Lærer *Hans Wiuff* i Løgumgaard. Han er født 4. Maj 1899 i Haderslev og har været Lærer i Løgum siden Genforeningen. De har 2 Børn: *Adolf Jepsen Wiuff*, født 17. Januar 1926 og *Anni Cicilie Wiuff*, født 29. Maj 1927.

8. *Frida Andrea Jepsen*, født 19. September 1909 i Vest Terp. Gift 25. Januar 1935 med *Kristian Hansen*, født 26. September 1901 i Lourup, boer i Telgaard, hvor han er Arbejdsmand.

De har 2 Børn: 1. *Agathe Marie Hansen*, født 19. August 1936, 2. *Anton Andreas Hansen*, født 26. Maj 1941.

9. *Jacob Jepsen*, død 8 Uger gammel.

G.—7. *Jens Christoffersen*, født 23. April 1833 i Vilslev. Han var den yngste af *Anna Michelsdatters* og *Christoffer Poulsens* Børn. — Jens har nok været en livlig og rask Knægt, der i fuldt Maal har arvet denne Slægtsgrens Mani for Kaadhed og gale Streger. Han er sandsynligvis omkring 20 Aars Alderen kommet ud til Søsteren *Maren* og hendes Mand „*Kløj Peder*“ i Vest Terp. Da „*Kløj Peder*“ handlede meget med Husdyr og især Heste, ligger det nær at antage, at Jens har fulgt Svogeren og bistaet ham ved Handelen, maaske ved Mønstring af Heste og som „*Trækker*“, det har sikkert været et Liv, der har passet den unge Knøs. Men hvordan det end er gaaet til, Jens blev i en meget ung Alder gift med en gammel, meget velstaaende Enke, der ejede en stor Gaard i Vest Terp. Jens har næppe egned sig

særlig godt som Driftsherre paa Enkens og sin egen Gaard; derimod fulgte han noget i Svogerens Fodspor, han gav sig til at handle baade med Husdyr og alt muligt andet. Nu havde han faaet store Midler i Hænde dertil, og Handelen var jo et raskt Liv, der sikkert har passet godt til hans Natur. — Det vides, at han ogsaa har handlet i sin Fødeby Vilslev. Blandt andet har han solgt og leveret de 2 første Fjedervogne — Stadsvogne — der kom til Vilslev. Den ene solgte han til sin Morbrøder Jens Michelsen, der ejede den gamle Slægtsgaard, og den anden til Manden, der ejede Gaarden, Matr. Nr. 15, i Vilslev.

Dette med en Fjedervogn var jo baade noget nyt og noget meget fint den Gang. Vognene var meget rummelige, hver Vogn havde 3 polstrede Agestole, og i hver Agestol var der Plads til 3 Personer, d. v. s. Plads til 9 voksne Mennesker. Man havde haft Stadsvogne før, men uden Fjedre. En saadan fandtes i den gamle Gaard, den havde været Stadsvogn for Michel Jensen og Lisbeth. Denne gamle Vogn havde aabne Sidehaver, der noget lignede en Hække, og der havde vist været en Slags Kurvefletning anbragt inden for Hækketavene. Overkanten af Vognhaverne eller Vognsiderne var runde, svejfede Stænger, hvorpaa Agestolene var fastspændt med Læderremme; den var malet med forskellige stærke Farver. Men den nye Vogn var selvfølgelig meget finere baade med Udstyr og Maling, og den var i hvert Fald meget blødere og rarere at køre i, thi det var en rigtig Fjedervogn. Om Jens Christoffersen fik Husdyr eller rede Penge for Vognene, vides ikke, men det ligger nær at antage, at han har faaet Heste eller Kvæg i Bytte med Vognene.

En Slægtning, Mikkel Gravesen i Mulvad, der kendte Jens Christoffersen, fortæller paa sin noget drastiske Maade følgende om ham:

„Ann og Stoffer Skytte* havde en Søn, som hed Jens Kristoffer; han giftede sig ind i en Gaard i Vester Terp. Konen, der ejede Gaarden, og som han giftede sig med, hed Ann-Else, hun var Enke, var gammel og fordrukken, men meget velstaaende. Jens blev snart ked af den gamle Kvind', han solgte Gaarden og løb fra hende sammen med en Pige, som tjente hos dem, og som han levede sammen med. En Svoger til Jens, der hed „Kløj Peder“

*) Christoffer Poulsen og Hustrus Kendingsnavne.

hjalp ham at læsse Pengene, som han havde i et Skrin, paa Vognen, saa kørte de om Natten til Flensborg, derfra til Hamborg og saa videre med Skib til Amerika, hvor de giftede sig — og hvor Jens blev Slagter. Den gamle Kælling forfulgte de unge, da de var flygtet, men de undslap, og hun maatte opgive Forfølgelsen. Jens' Familie tog sig senere af den gamle, men de nægtede hende Brændevin, og det menes, at det var som en Følge deraf, at hun døde Aaret efter.“

Saavidt Mikkel Gravesen. Familien i Vester Terp, som selvfølgelig kender Historien om Jens Christoffersen, holder ikke meget af at fortælle den, men de bekræfter dog ovenstaaende i nogen Maade. Jens var ikke ond mod sin Kone i den Forstand, at han mishandlede hende — tværtimod, han imødekom hendes Trang til Spiritusnydelse, saa hun blev mere og mere forfalden, tilsidst gik hun i en stadig Rus — eller sov. Under disse Forhold blev det ham en let Sag at realisere noget af Gaarden og deres andre Ejendele, uden at hun forstod, hvad der foregik. Det er ogsaa rigtigt, at han og Pigen flygtede en Nat bort fra Gaarden med de sammenskrabede Penge, kørende med Heste og Vogn, og at de blev forfulgt til Hamborg, hvor man fik oplyst, at han havde solgt baade Heste og Vogn, og at han var paa Vej til Amerika. At han blev gift med Pigen er næppe rigtigt, han var jo ikke skilt fra Konen, selv om han var løbet fra hende. Det er heller ikke rigtigt, at Svogeren hjalp ham med Flugten, han tabte tværtimod en hel Del Penge ved Jens Christoffersen.

Ann-Else — hans Kone — levede i flere Aar efter Katastrofen, hun opholdt sig en Tid hos Jens' Søster Maren og „Kløj Peder“, men da hun vedblev med Drikkeriet, og det viste sig umuligt at bringe hende til nogenlunde Orden, blev hun for besværlig at have i Huset. Hun var langt fra subsistensløs og havde mer end nok at leve af. Hun kom da i Huset hos en Mand, der hed Jes Høg, som boede udenfor Byen. Hos ham døde hun efter nogle Aars Forløb.

Gaarden, hun og Jens Christoffersen ejede, er nu — 1936 — udstykket og solgt, og Bygningerne er forsvundne, men Pladsen, hvor de har staaet, ses endnu. Om Jens Christoffersens senere Skæbne vides intet.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 12)

3. *Laust Michelsen*, døbt den 3. December 1797 i Vilslev. Han var Michel Jensens og Elisabeth Lauridsdatters 3die Barn. Om ham fortalte gamle Jeppe Mikkelsen: „Han var den største og den kraftigste af de 3 Brødre, han kunde staa i en Skæppe og kaste en Tønde (100 kg) Rug paa sin Skulder, det var der ikke mange, der kunde gøre ham efter.“ — Han var vistnok den eneste af Brødrene, der maatte springe Soldat. Den 3. Juli 1824 rejste han i Kongens Tjeneste; han aftjente sin Værnepligt i Fredericia. Forøvrigt tilbragte han sin Ungdom ved Arbejdet hjemme paa den gamle Gaard. Godt 30 Aar gammel, den 7. Juni 1828, blev han gift med *Pederlene Nielsdatter*, født 1802 i Vilslev. Datter af Gaardejer Niels Thuesen og Hustru Mette (?) i Vilslev. Dette Ægteskab blev næppe stiftet hverken af Kærlighed eller gensidig Sympati, men var en ret og slet Handel mellem de unges Fædre, som de unge lydige og pligtskyldige bøjede sig ind under. Derom fortælles: „Lidt Syd for Gaden, lige Øst for Præstegaarden, laa Gaarden, Matr. Nr. 21, i Vilslev. Denne Gaard ejedes af en Mand, der hed Niels Thuesen, han havde 2 Børn, en Søn, der hed Anders og en Datter, der hed Pederlene. Da Børnene blev voksne og skulde sættes i Vej, vilde Niels Thuesen nødig, at der skulde stiftes Gæld paa Gaarden, men det kunde ikke undgaas, naar Sønnen skulde overtage den og udrede en ordentlig Medgift til Søsteren, da der ingen rede Penge var til Gaarden. Han fik da regnet ud, at hvis Datteren kunde blive gift med Michel Jensens Søn Laust, som manglede en Gaard og en Kone, kunde Sagen klares, da Laust vilde faa en efter Forholdene rundelig Medgift fra Hjemmet. Niels Thuesen og Michel Jensen drøftede Sagen, og Michel, der vidste, at Gaarden var god, indsaa, at Sønnen Laust kunde blive Selvejergaardmand paa en Gaard Mage til hans Fødegaard, gik ind paa Forslaget, hvorefter Partiet kom i Stand.“

Sønnen Anders Thuesen* modtog Laust's Medgift og maatte rykke ud fra Barndomshjemmet. Han købte et Boelsted, Matr. Nr. 51, i Vilslev, som laa lige Vest for Gaarden Matr. Nr. 13.

*) Om Anders Thuesen. Se Historisk Samfunds Aarvog „Fra Ribe Amt. I Bind, — Hefte 3, — Side 63.

Her boede han i mange Aar; men Boelstedet er nu — 1936 — forlænge Siden nedlagt, Byggeplads og Have er købt ind til Gaarden, Matr. Nr. 13, J. J. Andersens Gaard i Vilslev.

Laust Michelsen var altsaa blevet Selvejergaardmand med Kone og alt, hvad dertil hørte. Gaarden var god nok, og Laust var dygtig nok til at passe den; men Konen var helt hans Mod-sætning, hun var ikke huslig og havde kun ringe Ordenssans, Forholdet i Hjemmet blev ikke godt. Efterhaanden kom der en stor Børneflokk, som ogsaa blev noget forsømt, ikke paa den Maade, at Moderen ikke holdt af Børnene, tværtimod, Børnene hængte meget mere ved deres Moder end ved Faderen. Faderen vilde have Drengene med i Mark og Stald, saa de kunde komme til at gøre Nytte og lære at bestille noget. Men Moderen satte sig derimod; de var velstaaende Gaardmandsbørn, der ikke havde behov at arbejde. Kom der fremmede i Ærinde, løb hun med Børnene ind i en anden Stue, hvor de stod og lyttede ved Dørene. Folk ansaa dem for at være folkesky. I Tøjet holdt hun dem meget tarveligt, ligesom Renlighed og Hygge i Hjemmet slet ikke kendtes. Alt dette blev efterhaanden Laust Michelsen for meget, han kunde vanskeligt indordne sig under disse Forhold, og saa begyndte han at søge Trøst hos Flasken. Som Aarene gik, blev han mere og mere hengiven til Spiritusnydelse, og hans stærke Legemsbygning blev meget svækket. Han døde den 26. April 1854, kun 56 Aar gammel. I Kirkebogen har Præsten angivet Dødsaaarsagen som „Delirium“. Saaledes var det dog ikke, han døde af en heftig Lungebetændelse, som han havde paadraget sig under et Uvejr.

I dette Tidsrum er der ikke saa faa afdøde, der har faaet Dødsaaarsagen betegnet med Delirium i Kirkebogen af Præsten, saa man maa jo gaa ud fra, at der har været megen Drikfældighed i Vilslev den Gang, uagtet der ikke fandtes en Kro i Byen. Spiritusdrikning har vel nok været meget almindelig baade ved Gilder, og naar der aflagdes Visitter. Brændevin var jo en meget billig Vare. Hjemmebrændingen var almindelig i den Tid i Byen, og der findes endnu — 1936 — i enkelte Gaarde Brændevinstøj, der har været brugt til Fremstilling af denne Vare; da der senere kom Forbud mod Brændevinsbrænding, blev den øvet i Smug, og Smugleriet over Kongeaaen af denne Vare blev efterhaanden

meget stor; thi Syd for Kongeaen var Brændevinsbrænding lovlig, og Brændevinen var der meget billig. Under disse Forhold var det maaske ikke saa underligt, om Drikkeriet, som var Skik og Brug, nu og da tog Overhaand hos mindre karakterfaste Sjæle. Tilfældet med Laust Michelsen er dog et isoleret Tilfælde inden for denne Gren af Slægen, han hører til; hverken hans Fader, hans Bedsteforældre, hans Søsken, hans Børn eller andre paarørende i Slægten brød sig om Spiritus, det kunde vel hændes, at der blev nydt en Kaffepunch af en eller anden i Selskab — det var jo Skik og Brug — men om Drikfældighed var der ikke Tale.

Mikkel Gravesen i Mulvad fortalte om Laust M. saaledes: „Laust Michelsen var en stærk og kraftig Karl, han var ogsaa en dygtig Mand, men han blev ødelagt af Konen, der ikke duede. Hun ødelagde ogsaa Børnene, vilde ikke lade dem følge Faderen i Marken eller i Arbejdet, det endte med, at de intet fik lært. Laust slog sig paa Drik, da han blev ældre. Han kom tit over til sin Søster Ingeborg i Jedsted — min Mor — og beklagede sig stærkt over Forholdene i sit Hjem, til hende. Hun har givet ham mange Skjorter, da han altid manglede Undertøj. Da han var død, kom hans Kone, Pederlene, over til min Mor og vilde have hende til at give ham Ligtøj, da hun intet havde selv. Men min Mor svarede: „Nej! Jeg hjalp ham, mens han levede, nu, han er død, maa du hjælpe selv“.

Efter Laust Michelsen kom der aldrig mere nogen Mand paa denne Gaard. Enken Pederlene, der overlevede sin Mand i 12 Aar — hun døde den 20. April 1866 ca. 64 Aar gl. — blev sammen med Børnene boende paa Gaarden, saa længe hun levede, og efter hendes Død blev en Del af den store Søskeneflok ogsaa ved at leve sammen paa Gaarden, ja, saa længe, at de blev gamle Folk. Det blev nogle underlige Mennesker, man kunde næsten kalde dem „velstillede Proletarer“. De var paa sin Vis kloge nok, de var storsindede og meget selvfølede, men havde Ulyst til Arbejde og Virksomhed. De var nøjsomme, tarvelige i Leve-maade og simple i Tøj; de stillede ikke store Krav til Livet, men Gaardens Drift forsømtes, og Bygningerne forfaldt, ja, faldt endog til sidst helt sammen. Skønt flere af dem blev meget gamle Folk, klarede de dog sig selv, og ingen af dem faldt nogensinde det offentlige til Byrde. Et Par af Sønnerne, der var gifte og selv

havde Hjem — Ejendomme, der var udstykkede fra Gaarden — danner dog en Undtagelse, idet de kom til at leve under helt andre Vilkaar end de øvrige; men derom senere.

Nu — 1936 — er Gaarden Matr. Nr. 21 helt udstykket. Paa Bygningens Plads er der til Rest kun et mindre Hus med lidt Jord til.

Laust Michelsen og Pederlene Nielsdatter havde i Ægteskabet 8 Børn:

A.—1. *Niels Lauridsen*, født 8. September 1828 i Vilslev. Han var en lille, noget spinkel Mand, der som ung skilte sig ud fra Søkendeflokken, han lærte Musik og blev en habil Landsby-musiker, der en Gang imellem spillede til Dans ved Gilder, naar Lejlighed gaves. — Den 19. December 1862 blev han gift med en ung Pige, *Dorthea Braagaard* fra Jernvedlund, hvor hun var født den 27. September 1836. Hendes Forældre var Husmandsfolk. Hun havde i flere Aar tjent i Vilslev og var en meget dygtig Pige; men hun stod ikke hans Familie rigtig an, hun var af for ringe Herkomst, hun var jo kun en Husmandstøs, medens han var en stor Selvejergaardmandssøn.

Niels Lauridsen var den ældste Søn, Moderen sad Enke paa 8de Aar, og intet havde været mere naturligt, end at han havde overtaget Fødegaarden i Vils-

lev; men det kunde altsaa ikke lade sig gøre, han og hans Kone fandtes ikke værdige dertil. I Stedet for blev han sin Del tilskødet — 4 af Gaardens daarligste Pærceller eller Marker paa

Lene Lauridsen, Laust N. Lauridsen,
Dorthea og Niels Lauridsen.

ialt en ti à tolv Tdr. Land, 1 Hindhøj (Eng), 1 Vestlinger, 1 Bramland — en sandet Mark Vest for Vilslev By — og 1 Vester-
vang. Dertil købtes Østlængden af en Gaard, Matr. Nr. 17, i
Vilslev, der var til Nedbrydning, af den blev der opført et Hus
paa Agerskiftet „Vestervang“. Derude Vest for Vilslev laa i
Forvejen 2 Huse, nu kom det tredie, og et vittigt Hoved*) hittede
paa at kalde denne Bebyggelse „Trekroner“; dette Navn har
disse Huse beholdt siden.

Her begyndte Niels og Dorthe deres Virksomhed under smaa
og trange Kaar, men Dorthe var en proper og dygtig Kone, der
forstod med smaa Midler at skabe Hygge inden Døre, og Niels
Lauridsen passede sin lille Ejendom med sine 3 Køer godt. Det
var stræbsomme og flittige Folk; var der Tid tilovers fra Ejen-
dommens Pasning, gik baade Dorthe og Niels ud og tjente en
Dagløn. Efterhaanden voksede der en stor Børneflok op om
dem, ialt 7, hvoraf dog en døde, da han var 3 Aar gammel. Bør-
nene tyngede selvfølgelig noget paa det Budget, der kunde læg-
ges paa den lille Ejendom, men saasnaart de kunde komme fra
Hjemmet, maatte de ud at tjene som Hyrdedrenge.

Da den ældste Søn, Laust N. Lauridsen, var blevet konfirme-
ret, tjente han i nogle Aar som Karl hos Bønderne, men derefter
kom han i Bagerlære hos en dygtig Konditor i Ribe. Efter endt
Læretid fik han indrettet et Bageri i Hjemmet paa Trekroner, og
det varede ikke længe, førend dette Bageri — væsentlig Fint-
brødsbageri — blev ret betydeligt efter Landsbyforhold. Hans
Forældre, Niels og Dorthe, besørgede Afsætningen af Bagvær-
ket. Med et Par store Kurve paa Armene eller anbragt paa Ryg
og Bryst med et Par Remme over Skuldrene vandrede de fra
Landsby til Landsby i hele Omegnen, hvor de gik fra Hus til
Hus og solgte Kager. Niels og Dorthe var rare Folk, der snart
blev afholdt af den store Kundekreds, de skaffede sig, de var
velligte og velkomne — ikke mindst af Børnene — saa vidt de
kom. Forretningen gav jo ogsaa en god Del Fortjeneste. Skønt
alt saaledes tegnede sig lysere og bedre for Familien paa Trekro-
ner, skete der i det sidste 10-Aar af det nittende Aarhundrede en
frygtelig Katastrofe i det lille Hjem. Tuberkulosen fik Indpas,
alle de voksne Børn blev syge, tre Sønner i Alderen mellem 20

*) Navngiveren var den gamle Doktor Petersen i Ribe.

og 30 Aar maatte føres fra det lille Hjem til Kirkegaarden i Vilslev, deres Livsløb var afsluttet. Det var et haardt Slag for de to gamle, det lammede baade deres Livsmod og deres Forhaabninger. Ogsaa deres eget Helbred begyndte at svækkes, de var jo ved at komme langt op i Aarene nu.

Den 15. November 1905 døde Niels Lauridsen — 77 Aar gammel. Ejendommen blev derefter overdraget til den ældste Søn, Bageren Laust N Lauridsen. Bageriet blev efterhaanden indskrænket og tilsidst nedlagt. Sønnen Laust og Søsteren Pederlene Lauridsen, den yngste af Søskeneflokken, der blev i Hjemmet hos ham, helligede sig nu udelukkende Ejendommens Drift og deres gamle Moders Pleje. Deres økonomiske Kaar var blevet ret gode, og da de efter Verdenskrigens Slutning først i 1920-erne kunde afhænde Ejendommen paa gode Vilkaar, blev den solgt, hvorefter de købte et Hus eller en Villa i Damhus ved Ribe; her flyttede de ind, og her levede deres Moder sine sidste Dage. Hun døde den 11. April 1925 i Ribe, men blev begravet ved Siden af sin Mand paa Vilslev Kirkegaard.

Laust og Lene bor fremdeles i det hyggelige lille Hus ved Ribe. For faa Aar siden døde den sidste af deres Faders Slægtninge eller rettere hans Svoger, Søsterens Mand, der sad inde med Ejendommen — d. v. s. Resterne af Gaarden Matr. Nr. 21 i Vilslev — og som beboede det Hus, der var opført paa Gaardens Byggetomt. Efter hans Død tog Skifteretten Affære, og nu arvede de 2 ugifte Søsken, Laust og Lene Lauridsen, Huset og den bedste Del af den gamle Gaards Jorder, maaske den Del, som deres Forældre burde have haft med fra Hjemmet; men nu var det forsent, Laust og Lene fandt, at de nu var for gamle til at begynde paa at drive Landbrug paany. Den arvede Del af Gaarden blev udstykket og solgt og kom saaledes i forskellige Folks Eje.

Niels Lauridsen og Dorthea Braagaard havde som nævnt i deres Ægteskab 7 Børn:

a.—1. *Laust Nielsen Lauridsen*, født 11. Marts 1863 i Vilslev, han er omtalt ovenfor og er ugift.

b.—2. *Kristen Nielsen Lauridsen*, født 24. Juni 1864 i Vilslev og død der 3 Aar gammel.

Peder Lauridsen med Familie.

c.—3. *Peder Nielsen Lauridsen*, født 25. Marts 1866 i Vilslev. Gift 14. November 1889 med *Margrethe Pedersen* fra Darum, hvor hendes Forældre var Gaardmandsfolk. Kort Tid efter deres Bryllup rejste de til Jowa i Nordamerika, hvor de købte en Farm, og her har de boet siden. I Ægteskabet er der 10 Børn, der alle lever. De er alle født i Jowa i U. S. A.

1. *Kjæld Lauridsen*, født 14. Januar 1890.
2. *Dorthea Lauridsen*, født 14. Maj 1891.
3. *Niels Lauridsen*, født 9. November 1892.
4. *Harald Lauridsen*, født 8. Oktober 1893.
5. *Karen Lauridsen*, født 28. December 1897.
6. *Henry Lauridsen*, født 7. December 1898.
7. *Rosa Lauridsen*, født 5. Januar 1902.
8. *Anna Lauridsen*, født 21. December 1903.
9. *Dagmar Lauridsen*, født 1. November 1906.
10. *Edna Lauridsen*, født 29. Januar 1910.

De er alle gifte — 1933 —. Den ældste Søn er Mekaniker, de øvrige 9 Børn er beskæftigede ved Landbrug i U. S. A.

d.—4. *Kristen Jensen Nielsen Lauridsen*, født 4. Januar 1868 i Vilslev. Han lærte som ung Skræderhaandværket og arbejdede som Svend i nogle Aar, men døde den 13. Maj 1889, kun 21 Aar gammel, i Vilslev. — Ugift.

e.—5. *Anders Nielsen Lauridsen*, født 19. September 1869 i Vilslev. Han beskæftigede sig mest med Landbrug, dels som Tjenestekarl og dels paa Ejendommen i Hjemmet, ogsaa han døde i en ung Alder, den 11. November 1892, i Vilslev, kun 23 Aar gammel.

f.—6. *Hans Nielsen Lauridsen*, født 13. December 1871 i Vilslev og død der den 23. Marts 1897, 26 Aar gammel. — Ugift. — Han var den yngste af Dorthea og Niels Lauridsens Sønner, var Musiker — Fløjtespiller — ansat ved Musikdirektør Forups Orkester i Ribe. Han var et lovende, kvikt og opvakt ungt Menneske, som der stilledes store Forhaabninger til. Den, der skriver disse Linjer, følte sig knyttet til ham baade ved Slægts- og Venskabsbaand, og det er med Vemod, hans tidlige Bortgang mindes.

g.—7. *Pederlene Nielsen Lauridsen*, født 22. September 1873 i Vilslev. Hun har det meste af sin Tid været Husbestyrerinde for sin ældste Broder, Laust N. Lauridsen, baade i Barndomshjemmet paa Trekroner og nu i Damhus ved Ribe. Hun er ugift og yderligere omtalt sammen med Broderen og Familien.

B.—2. *Mikkel Lauridsen*, født 24. December 1829 i Vilslev og død der i 1841 — 11 Aar gammel.

C.—3. *Jens Lauridsen*, født 23. September 1831 i Vilslev. Han gik ligesom sine Søskende hjemme paa Fødegården i Vilslev, til han var over 50 Aar gammel. Han var Soldat og vistnok indkaldt til Krigstjeneste i 1864, men om han var ved Fronten eller deltog i noget Slag, vides ikke. Først da han var 53 Aar gammel, den 12. December 1884, blev han gift med *Gjertrud Maria Jørgensen* fra Gjesing ved Esbjerg, hvor hun var født den 25. April 1858. Jens Lauridsen, der vistnok overtog Halvdelen af sin Fødegårds Jorder, hvortil der hørte et Agerskifte — „Birkler“ — der var beliggende noget Nordøst for Byen, købte et Par Agerskifter, der laa indtil, saa han fik godt en halv Snes Tdr. Land samlet

i et Stykke. Her lod han opføre Bygninger til en Gaard, og her grundlagde Gjertrud og Jens Lauridsen et nyt Hjem. Jens Lauridsen, der jo allerede var i en noget fremrykket Alder, havde et vaklende Helbred, og Svageligheden tiltog med Aarene, saa hans Arbejdsevne svækkedes meget. Men Gjertrud, der var ung og rask og en kraftig Kvinde, som var vant til strengt Arbejde, kunde klare Skærene, naar det svigtede for ham; hun var ikke bange for at tage en Tørn i Mark og Mødding eller i Stald og Lade, naar det kneb for Manden. Man saa ikke sjældent det Sær-syn, at Jens tog sig af Børnene, som han holdt meget af, medens Gjertrud tog sig af Sagerne baade inde og ude. Saaden levede de to sammen i 15 Aar og fik i deres Ægteskab 5 Børn, 3 Dreng og 2 Piger, hvoraf dog den ene Dreng døde som ganske lille.

Den 31. August 1900 døde Jens Lauridsen, knap 70 Aar gammel. Nu kom der en streng Tid for Gjertrud; den ældste af hendes Sønner var ikke fyldt 10 Aar, da Faderen døde. Gjertrud tog sig selv af Gaardens Drift uden anden Hjælp end den, Børnene kunde yde og maaske lidt Daglejerhjælp nu og da; en Tjenestekarl fandt hun ikke Raad til at holde. Børnene hjalp til efter Evne, og eftersom de voksede til, aflastede de jo Moderen noget for det værste Slid. Men da de naaede omkring ved 20 Aars Alderen, fik de Udlængsler, og de 3 ældste, 1 Datter og 2 Sønner, rejste til Amerika, hvor de i Staten Arizona tog Arbejde ved Landbrug. Den yngste af Sønnerne, Jørgen Lauridsen, rejste i 1914, de to ældre Søkende havde da allerede været i Amerika i 5 à 6 Aar. Nu var Gjertrud og den yngste Datter ene tilbage i Hjemmet, det blev en vanskelig Tid for dem med at klare Bedriften ene; thi nu gik man ind i de urolige Krigsaar, der vendte op og ned paa alting. Men Gertrud klarede ogsaa Tingene i disse Aar, en Del af Ejendommen drev hun selv, og en Del af Jor-derne lejede hun ud.

Jørgen Lauridsen, der rejste til Amerika 1914, blev et Par Aar efter gift med en Pige fra Vilslev Sogn, som ogsaa var rejst til Arizona. Hun var Datter af Maler Jørgen Lang Pedersen og Hustru Thora Møller i Vilslev Spange og hed Abline Kathrine Pedersen.

Da de kom hjem fra Amerika i 1920, overtog de hans Fødegaard og afløste Moderen. Nu flyttede Gjertrud ud af dette

Hjem, hvor hun havde lagt et langt Livs strengt Arbejde; hun købte sig et Hus i Jedsted, hvor hun tilbragte sine sidste Aar, tildels sammen med sin yngste Datter Johanne, der dog et Par Aar før, Moderen døde, kom i Ægteskab med Maler Nis Kræmer i Askov ved Vejen.

Nu kunde Gjertrud faa baade Tid og Raad til at nyde sit Otium, men der er næppe Tvivl om, at hun, der havde levet sit Liv i Slid og Flid, maatte føle Friheden som et Savn efter Arbejdet. Gjertrud døde den 22. Januar 1934, 76 Aar gammel. Hun og hendes Mand er begravet paa Vilslev Kirkegaard.

Jens Lauridsen og Gjertrud havde 4 Børn:

a.—1. *Pederlene Lauridsen*, født 21. Juli 1886 i Vilslev. Hun rejste som ung Pige til Amerika, hvor hun opholdt sig i mange Aar, men kom hjem ved Verdenskrigens Ophør, hun blev syg og døde 23. Marts 1921 i Vilslev, 35 Aar gammel. — Ugift.

b.—2. *Laust Mikkelsen Lauridsen*, født 22. November 1890 i Vilslev. 1908 rejste ogsaa han til Arizona i U. S. A., hvor han fik Farm. Gift i U. S. A. 1917 med *Karen Hopper* fra København. De har 6 Børn: 1. Henrik Lauridsen, 2. Gjertrud Lauridsen, 3. Laurenza Lauridsen, 4. Else Lauridsen og 2, som er født efter 1920, hvis Navne ikke kendes.

c.—3. *Jørgen Sørensen Lauridsen*, født 14. Juni 1894 i Vilslev. Rejste til U. S. A. i 1914. Gift 19. Maj 1916 i Phoenix, Arizona, U. S. A. med *Abline Kathrine Pedersen*, født 11. Februar 1886 i Vilslev Spange. Som før omtalt kom de hjem til Vilslev i 1920 og overtog Fødegaarden paa Birkler, Vilslev Mark. De har i Ægteskabet 9 Børn:

1. *Thora Jensine Marie Lauridsen*, født 3. Marts 1917 i U. S. A.

2. *Jens Lauridsen*, født 7. September 1918 i U. S. A.

3. *Eleonora Lauridsen*, født 6. Februar 1920 i U. S. A.

4. *Axel Lauridsen*, født 28. Februar 1922 i Vilslev.

5. *Jørgen Sørensen Lauridsen*, født 6. September 1923 i Vilslev.

6. *Gjerluf Lauridsen*, født 26. Februar 1925 i Vilslev.

7. *Hans Peder Lauridsen*, født 12. Maj 1927 i Vilslev.

8. *Ruth Lauridsen*, født 23. Juli 1928 og død 27. Juli 1936 i Vilslev.

9. *Helga Maria Lauridsen*, født 14. August 1931 i Vilslev.

d.—4. *Johanne Maria Lauridsen*, født 12. December 1896 i Vilslev. Hun opholdt sig det meste af sin Barndom- og Ungdomstid hos sin Moder i Vilslev og Jedsted, Den 12. December, paa sin 35 Aars Fødselsdag i 1931, blev hun gift med Maler *Nis Kræmer* i Askov ved Vejen. De har et Barn: *Gjertrud Kræmer*, født 15. Maj 1932 i Askov.

D.—4. *Søren Lauridsen*, født 30. September 1833 i Vilslev. Han var i Barndoms- og Ungdomsaarene en sund og veludviklet Knøs, der aftjente sin Værnepligt og sprang Soldat. Da Krigen 1864 udbrød, var han, som saa mange andre, angst for at blive indkaldt til Hæren. Der fortælles, at en af hans Soldaterkammerater, *Peder Bjørn* fra Nr. Farup, en Dag i Krigsaaret kom ned til hans Forældre i Vilslev og meddelte, at baade han og *Søren* nu var indkaldt til Krigstjeneste. *Søren* blev, da han hørte Meddelelsen, ganske bleg i Ansigtet, gik ind i en anden Stue, hvor han tog sin Faders ladte Bøsse og vilde skyde sig selv for at undgaa Krigen. Ugerningen blev imidlertid forhindret, men *Søren* havde fra denne Dag mistet sin Forstand, og han fik den aldrig siden. Han blev ikke ond, men levede nærmest i en Sløvhedstilstand. Skæg, Haar og Negle lod han vokse, saa det blev meget langt, det maatte ikke klippes, Sakse og Knive vilde han ikke se; han blev folkesky, andre Mennesker vilde han hverken se eller tale med, han opholdt sig næsten altid inden Døre, tilbragte Tiden i Uvirksomhed, siddende i en Stol i en Stue for sig selv. Den, der bedst kunde tage sig af ham, var Søsteren *Mette*. Da hun blev gift og flyttede fra Gaarden, rejste *Søren* med hende ud i hendes nye Hjem i Boelstedet Øst for Vilslev, hvor hun plejede ham, saa længe han levede. I 35 Aar levede han i denne Tilstand. Han døde Juledag, 25. December, 1899, 66 Aar gammel. — Ugift.

E.—5. *Laust Lauridsen*, født 21. Oktober 1835 i Vilslev. Han var den største og kraftigste af Søskenflokkens. Der var Herskernatur i ham, storsindet og ærgerrig var han, men ellers lig-

nede han mest af alt en Lazaron baade i Tøj og Væremaade. Det var ham, der førte Kommandoen hjemme paa Gaarden efter Faderens Død. Men Ejendommen blev forsømt, og Bygningerne, der ikke blev vedligeholdte, faldt efterhaanden helt sammen. Da det blev umuligt at opholde sig længere i Gaardens Ruiner, saa han ingen Udvej eller havde ingen Vilje til at faa dem op paany. I Stedet for købte han en Bygning fra Boelstedet, Matr. Nr. 60, i Vilslev, hvortil der hørte en Toft og et Stykke Eng — Rørskifte. Denne Bygning var vel vedligeholdt, og her flyttede nu Laust og hans yngste Broder, Mikkel, ind; her levede de Resten af deres Dage et Slags Eremitliv. Men heller ikke denne Bygning blev vedligeholdt; den var omtrent ogsaa en Ruinhob, da Laust døde.

Laust Lauridsen, eller Laust Mikkelsen, som var blevet hans Kendingsnavn, og som han kaldtes efter sin Fader, blev meget gammel. Han døde den 24. August 1921, 85 Aar gammel — Ugift.

F.—6. *Mette Lauridsen*, født 26. Februar 1838 i Vilslev. Hun var Laust Mikkelsens og Pederlene Nielsdatters eneste Datter. Hun havde baade i Sind og Skind megen Lighed med sin foran omtalte Broder, Laust; hun var en meget selvfølende Dame, hun og Broderen skulde nok bestemme, hvor Skabet skulde staa, og hvordan det hele skulde være, saa den øvrige Del af den hjemmeværende Søskendeflok havde bare at lystre og makke ret. Mette var meget mandhaftig og kunde være hvas i sin Udtryksmaade. Hun bandede kvindeligt; det brugte Udtryk „Død og Pine“ var forslidt, saa Mette bandede i Stedet for „Død og Krone“, der i hendes Mund lød som „Dø o Krown“ og ofte virkede overraskende.

Da Mette var 42 Aar gammel, skete Miraklet! Mette blev gift. Den 22. Oktober 1880 kom hun i Ægteskab med en 30-aarig Boelsmandssøn, *Peder Jepsen*, fra Vilslev, hvor han er født 4. Februar 1850. Allerede en god Maandestid efter Brylluppet fødte hun en Datter, der fik Navnet „Pederlene Jepsen“, født 29. November 1880.

De nygifte prøvede først paa at blive boende i Gaarden i Vilslev sammen med Mettes Brødre, men det vilde ikke gaa.

Saa var det Meningen, at der skulde have været opført et Hus paa en Parcel fra Gaarden Øst for Byen, „Mølleagre“ kaldet, men der vilde Mette ikke bo. Derimod vilde hun gerne bygge og bo paa en Parcel fra hendes Faders Fødegaard, Matr. Nr. 9, som kaldes „Mellemvejene“, ogsaa Øst for Byen, et Mageskifte med de 2 Jordlodder kom i Stand; men da „Mellemvejene“ var en halv Tønde Land større end „Mølleagre“, og da der ingen Penge maatte bruges ved Magelæget, blev Resultatet, at den gamle Gaard, Matr. Nr. 9, i Vilslev foruden at faa „Mølleagre“, Matr. Nr. 21, ogsaa beholdt en halv Td. Land ved den østlige Side af „Mellemvejene“. Der blev vistnok ved denne Jordbytning hverken skrevet Skøde, Mageskiftet brev eller Købekontrakt. Peder Jepsen og Mette lod opføre et Hus paa „Mellemvejene“; dette Hus benævnes endnu i de officielle Papirer som beliggende paa Parcel Matr. Nr. 21, uagtet denne Parcel er Nr. 9, medens „Mølleagre“, der har Matr. Nr. 21, i de officielle Papirer kaldes Nr. 9d. Forøvrigt er der nu opført en Gaard paa den sidstnævnte Parcel ogsaa. Her fik Mette og hendes Mand, deres Barn samt Mettes sindssyge Broder, „Søren“, altsaa deres Hjem i mange Aar.

Ejendommen var jo lille, men Mette fandt, det var nok, og her var det hende, der huserede, førte Scepteret baade ude og inde, og hun beherskede sine Undersaatter. Men helt gav hun heller ikke Raadigheden fra sig i Fødegaarden i Vilslev; skulde der ske eller laves noget derinde, blev hun altid taget med paa Raad, og det var nok oftest hende, der slog Hovedet paa Sømmet i saadanne Tilfælde. At Peder Jepsen ikke blev sin Kones Mand er sikkert, han maatte lystre, men han var taalmodig og forstod at føje sig efter Omstændighederne; blev det ham for traurigt, søgte han Arbejde hos fremmede eller anden Beskæftigelse uden for Hjemmet. En anden Ejendommelighed, som forundrede mange, var der ved Mette; hun forstod at tage imod Gæster, og hun var dygtigt til almindelig Madlavning.

Af Børn kom der ikke flere end Pederlene Jepsen, der selvfølgelig blev Familiens Haab. Da hun var blevet voksen og myndig, blev hun indsat som Universalarving ikke blot efter sin Far og Mor, men ogsaa efter sine ugifte Morbrødre, saaledes at hun blev Arving til Resterne, d. v. s. Halvdelen af Fødegaarden

i Vilslev, men skønt hun baade var et godt Parti og en ret pæn Pige, forblev hun dog ugift.

Da hun var 36 Aar gammel blev hun syg og døde et Par Aar før Moderen. Pederlene døde den 15. Maj 1916, og Moderen, Mette, døde den 14. September 1918. Da den længstlevende af Mettes Brødre døde i 1921, blev Mettes Mand, Peder Jepsen, Arving til hele Herligheden i Stedet for Datteren.

Peder Jepsen solgte da Ejendommen paa „Mellemvejene“, hvorefter han lod opføre et Hus paa Byggetomten, hvor Gaarden i Vilslev havde ligget. Her boede Peder Jepsen og drev lidt Landbrug, mest Græsningsdrift med Ungkreaturer paa Gaardens Jorder, indtil han døde den 25. Marts 1932. Hans Endeligt var tragisk; han blev angrebet af en pinefuld Blæresygdom, og Lægen beordrede ham da indlagt paa Sygehuset for at blive underkastet en Operation; det var den gamle Mand bange for, og Natten før, han skulde afhentes, kravlede han op paa Loftet og hængte sig.

Efter hans Død blev hans Ejendom delt mellem Slægtingene. Som før nævnt fik Laust og Lene Lauridsen, Damhus ved Ribe, Halvdelen, medens Jens Lauridsens Enke, „Gjertrud“, arvede den anden Halvdel, der senere efter hendes Død gik over til Sønnen, Jørgen Lauridsen, Vilslev Mark.

G.—7. *Peder Hansen Lauridsen*, født 30. August 1840 i Vilslev og død som lille Barn.

H.—8. *Mikkel Jensen Lauridsen*, født 8. Marts 1843 i Vilslev. Han var den yngste af Søskendeflokken, han var et lille, beskedent Menneske, der gav Indtryk af at være noget forkuet af sine ældre Søskende. Efter at Forældrene var døde, og Søskendeflokken kom bor fra Hjemmet, holdt han sig hele Tiden sammen med Broderen Laust og flyttede med ham, da han overtog Ejendommen, Matr. Nr. 60, i Vilslev.

Han døde den 29. Juni 1908, 65 Aar gammel, i Vilslev. Ugift.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 13a)

4. *Niels Lang Michelsen*, døbt den 25. August 1799 i Vilslev, er den fjerde i Rækken af Michel Jensens og Elisabeth Lauridsdatters Børn. Han er opnævnt efter Præsten, Niels Lang, i Vilslev, hvis Plejesøster hans Moder havde været. Saa vidt vides, er Præsten Knud Langs Slægt nu helt uddød, og Navnet er kun blevet bibeholdt i Niels Lang Mikkelsens Slægtslinie, som der skal gøres Rede for i det følgende.

Ifølge „Jeppe Mikkelsen“ skal Niels Lang have været en stærk Knægt og en Slider, der tog sin rigelige Broderpart af Arbejdet paa den gamle Gaard i Vilslev.

Omkring Aaret 1824 kom han til Darum som Gaardebestyrer for en Enke, Maren Eriksdatter, med mange Børn. Hendes afdøde Mand havde været gift før, saa hun foruden sine egne Børn ogsaa havde en Flok Stedbørn, der opholdt sig i Hjemmet.

Efter et Par Aars Forløb kom Niels Lang i Ægteskab med den ældste af Stedbørnene, den 20-aarige *Kirsten Hansdatter*. Hun var født den 13. Juli 1806 i Darum, og Brylluppet stod der den 2. September 1826. Niels Lang og Kirsten overtog derefter Gaarden med Forsørgerpligten for begge Kuld Børn samt en aarlig Aftægtsydelse til Stedmoderen, Maren Eriksdatter, til hvem der blev opført et Aftægtshus i Nærheden af Gaarden. Der har næppe været Gæld paa Gaarden, den Slags kendtes jo ikke den Gang, men det var i en Tid, da Virkningen af Statsbankerotten følte meget stærkt, og Vilkaarene, de overtog Gaarden paa, ansaaes for at være haarde. Men det skulde blive værre endnu. I April 1831 skete der en frygtelig Begivenhed, der nær havde sat Niels Lang og hele Familien nøgen paa Gaden og ruineret ham i Bund og Grund. Gaarden brændte, og da der den Gang ikke var noget, der hed Brandforsikring, manglede han fuldstændig Midler til at faa den opført igen. Han maatte efter den Tids Skik og Brug ud at „tigge til Braand“, som det kaldtes, og saa forøvrigt gøre Gæld for Resten. De nærmere Omstændigheder ved denne Brand er meget dramatiske, hvorfor de i Korthed skal gengives her: — „Den 9., 10. og 11. April 1831 havde Niels Lang og hans Kone deltaget i et 3 Dages Bryllup i hans Fødegaard i Vilslev; det var hans yngste Søster,

Ingeborg, der blev gift med Peder Gravesen fra Jedsted. Da Niels Lang og Kirsten efter overstaaet Bryllup, Natten mellem den 11. og 12. April, kom hjem, brændte Gaarden, mens de laa i deres dybeste Søvn. Det viste sig, at det var Konens Stedmoder, Maren Eriksdatter, der i et Anfald af Drukkenskab og Skinsyge havde brændt Gaarden af. En Datter af Niels Lang, den nu 90-aarige Kirsten Lang, fortæller Begivenheden saaledes:

„Maren Eriksdatter var misundelig paa de unge Folk, der sad inde med hendes Gaard, hun hadede Steddatteren, der havde indtaget hendes Plads som Husmoder i Gaarden. Og Maren, der var mellem 40 og 50 Aar, har nok følt sig for ung til at være sat til Side som Aftægtskone. Hun var noget hengiven til Spiritusnydelse og søgte, siden hun var kommet fra Gaarden, sin Trøst i Brændevinsflasken. Et Par Gange havde hun forsøgt at drukne sig i en Grøft Nord for Gaarden, men da dette mislykkedes, var det, at hun brændte Gaarden af. Hun vilde have indebrændt sig selv sammen med Gaarden; hun var krøbet op under Krybben i en Hestestald, hvor hun ventede paa, at Ilden skulde naa hende. Hun vilde sandsynligvis ogsaa have indebrændt Niels Lang og hans Kone; de var jo nylig kommet trætte hjem fra Brylluppet og sov trygt; men enten maa hendes Samvittighed være vaagnet, eller ogsaa er hun blevet bange for Ilden; thi hun løb ud i Gaarden og kaldte paa dem, saa de kom op og ud, førend Bygningen sank sammen. Den almindelige Mening i Darum var, at hun selv vilde have været gift med min Fader, Niels Lang, og at hun var skinsyg paa Steddatteren, men der var dog ingen, der havde mistænkt hende for Branden. Hendes Samvittighed maa imidlertid have holdt hende i Uro; thi kort efter betroede hun sig til en Svigerinde om sin Ugerning; denne aabenbarede Hemmeligheden til flere Familiemedlemmer, og dette førte til hendes Arrestation. Hun blev indsat i Ribe Arrest, og man fortæller, at hun sultede sig ihjel i Arresten.“

— Saa vidt Kirsten Lang.

I Retsprotokollerne, der nu findes i Arkivet i Viborg, er Sagen meget udførligt behandlet, den fylder deri mange tætskrevne Foliosider. Et kort Uddrag af Forhørerne, der supplerer og bekræfter ovenstaaende, skal her gengives: I det første Forhør umiddelbart efter Branden oplyser Niels Lang, at han reddede

Besætningen og en Del af Indboet. Han havde været i Stalden Kl. 12 om Natten for at se til en Ko, som skulde kælte. Han forklarer, at han havde ingen Uvenner, som han kunde mistænke. Konen, Kirsten Hansdatter, var ogsaa i Forhør. Hun oplyser, at hun reddede Børnene og løb til Naboerne med dem, men hun vidste selvfølgelig heller intet om Ildens Opkomst. En Tjenestepige, Else Kirstine Ebbesdatter, og den 16-aarige Tjenestedreng, Niels Hansen, er ogsaa i Forhør, men kan intet oplyse om Ildens Opkomst; men det forklares, at Gaarden nedbrændte i Løbet af 2 Timer. Maren Eriksen er der ingen, der mistænker, og Forhøret slutter uden Resultat. Men Dagen eller et Par Dage efter, kan Maren ikke bære sin Ugerning længere, hun betror sig til en Søster, der er gift med Sognefogeden i Darum, og Sognefogeden melder Sagen til Øvrigheden i Ribe. Den 16. April 1831 bliver der atter afholdt Forhør i Darum, og da bekender Maren Eriksdatter sig skyldig i Ildspaaættelsen. Hun fortæller, at hun efter Branden har forsøgt baade at drukne sig og at hænge sig, endvidere indrømmer hun, at hun er hengiven til Spiritusnydelse. Hun oplyser, at hun er 48 Aar gammel, at Niels Lang har haft Gaarden i 5 Aar, at der er bygget Aftægtshus til hende og meget andet. De skinner igennem, at hun har lidt af ulykkelig Kærlighed til Niels Lang og er skinsyg paa Steddatteren. Hun angiver, at hun er tungsindig, og bebrejder, at Gaarden ikke bliver passet, som hun ønskede det; men hun retter alle Bebrejdelserne mod Steddatteren og ikke imod Niels Lang. Hendes Signalement angives i Forhøret saaledes: „Maren Eriksdatter, 48 Aar, middel Størrelse, brune Øjne, sort graablandet Haar, sorte Øjenbryn, mangler yderste Led af højre Haands Pegefinger, er tunghør. — Iført en sort alm. hvergarns Kjole med Forklæde af samme Tøj, et brunt Tørklæde med gule Blomster, en sort broderet Hue med blaa Baand paa Hovedet, sorte Strømper og Træsko paa Fødderne.“

Fortællingen om, at hun sultede sig ihjel i Arresten i Ribe, er sikkert rigtig nok, det bekræftes fra flere Sider.

Niels Lang og Kirsten Hansdatter fik dog Gaarden opført igen, som nævnt dels ved gode Menneskers Hjælp og dels ved Laan. De var begge flittige og stræbsomme Mennesker og kom snart godt i Gang igen. Men efter 9 Aars Ægteskab døde Kirsten

i Barselseng med sit 6. Barn. Døden indtraf faa Dage efter Barnets Fødsel. Hun døde den 23. Oktober 1835, 29 Aar gammel.

Saa var Niels Lang Enkemand med 6 smaa Børn: 5 Dreng og 1 Pige. Dette skete 4 Aar efter Brandkatastrofen, saa Niels Lang kunde nok med Føje sige, at han var forfulgt af Uheld.

I Aaret 1837 den 28. Januar blev han gift 2. Gang. Hans 2. Hustru hed *Anna Jepsdatter* og var fra Sønderby i Darum, hvor hun var født 23. April 1810. I dette Ægteskab var der 4 Børn, saa Niels Lang blev Fader til ialt 10 Børn. Ogsaa sin 2. Kone overlevede han, hun døde efter godt 30 Aars Ægteskab den 30. April 1868, 58 Aar gammel, mæn Niels Lang døde knapt 2 Aar efter hende, den 19. Januar 1870 i Darum, 70½ Aar gammel.

Efter hans Død blev der vistnok af Degnen, J. C. Laugesen, i Darum skrevet et meget fyldigt Testimonium eller Personalialia, som det ogsaa kaldtes, en Slags Levnedbeskrivelse, der af Præsten blev brugt til Grundlag for Ligprædikenen. Dette Testimonium blev senere trykt, saa det egnede sig til Indramning og Ophængning i Stuen. At et saadant Testimonium blev trykt var vistnok en Undtagelse, men det var meget almindeligt, at de blev gemt mellem Familiepapirerne som et kært Minde om den afdøde. De vigtigste Data i den afdødes Liv blev anført deri, ligesom der blev givet en Karakteristik af Vedkommendes Liv og Virksomhed, oftest indhyllet i svulstige religiøse Talemaader. Som et godt Supplement til det ovenfor anførte om Niels Lang skal her gengives et Uddrag af hans Testimonium:

„Niels Lang Michelsen, hvis forkrænkelige Legeme vi nylig nedsænkede i Graven, er født i Vilslev og hjemmedøbt 1799 og var Søn af velagtede og kristelige Forældre, Gaardmand Michel Jensen og Hustru; Elisabeth Lauridsdatter, der som retskafne Forældre gav deres Søn en god Opdragelse og lod ham ved Konfirmationen optage i de voksnes Tal i Foraaret 1814. Efter den Tid blev han som før i flere Aar i Hjemmet, hvor han i Forening med sine øvrige Søskende trolig hjalp sine Forældre med Gaardens Drift. — Aaret 1826 den 2. September blev han ægteviet til sit Hjertes udkaarerede, velagtede unge Pige, Kirsten Hansdatter, af Darum Midtby. De levede sammen i 9 Aar og fik 6 Børn: 5 Sønner og 1 Datter. Men den 23. Oktober 1835 døde hun fra ham og Børnene. Den 28. Januar 1837 indgik han i

2. Ægteskab med velagtede Pige, Anna Jepsdatter, af Darum Sønderby, han fandt i hende en trofast Ledsagerinde og en kærlig og omhyggelig Stedmoder for hans 6 Smaa børn, og selv blev hun Moder til 2 Sønner og 2 Døtre. Efter 31 Aars Ægteskab døde hun fra ham, han var den Gang saa syg og svag, at han ikke kunde følge hende til Graven. Han kom sig dog igen, saa han en Tid kunde deltage i al Slags Arbejde, men han overlevede hende kun i et Par Aar. Onsdag Aften den 19. Januar 1870 døde han 70½ Aar gammel.

Han var et Hjemmemenneske og en mer end almindelig arbejdsom og sparsommelig Mand. Han har fulgt Retfærdighedens Vej og aldrig søgt at berige sig paa andres Bekostning og stedse ført et kristent, maadeholdent, bramfrit og retskaffent Liv. Mod Hustru og Børn var han en kærlig, godmodig og omhyggelig Fader. Mod Venner og Naboer ligeledes den kærlige og tjenstfærdige, og den fattige gik ikke uhjulpen fra hans Dør.

Hans Minde vil derfor langt ud over Graven bevares i kærlig og taknemmelig Erindring af mange, men især af hans mange efterlevende, sørgende Børn, hvem Frugterne af hans lange Virksomhed er komne tilgode.“

Børnene af Iste Ægteskab.

Niels Lang og Kristen Hansdatters 6 Børn:

Alle Børnene er døbte med Faderens Fornavn som Stavnnavn og har altsaa „Nielsen“ til Efternavn. Men skønt ingen af dem saaledes har Navnet „Lang“, var det dog dette Navn, der blev Kendingsnavnet for dem allesammen. Navnet blev senere af enkelte Slægtsmedlemmer købt til Efternavn, andre gav uden videre deres Børn Navnet Lang som Døbenavn.

A.—1. *Hans Nielsen*, kaldet Hans Lang, er født den 31. Marts 1827 i Darum. Han blev gift med *Ane Kirstine* fra Oxvang ved Esbjerg, hvor de kom til at eje hendes Fødegård, og her boede de saa længe, de levede. Det var et Par afholdte og gæstfrie Mennesker, som Slægten satte stor Pris paa, og som de gerne aflagde Besøg. Hans Lang døde i December 1896. 70 Aar gammel. I Ægteskabet var der ingen Børn.

B.—2. *Mikkel Jensen Lang Nielsen*, altid kaldt Mikkel Lang,

født 14. Juli 1828 i Darum Midtby. Gift 22. Marts 1856 med *Ingeborg Jeppesen* i Gredsted, hvor hun er født 17. Marts 1833. De ejede hendes Fødegaard i Gredsted i 23 Aar, og her er alle deres 10 Børn født, og af disse er 2 døde i Gredsted. Vistnok noget paa Grund af økonomiske Vanskeligheder solgte de Gaarden i 1879 til Laue Høyer og rejste til Amerika med deres 8 levende Børn. De slog sig ned i Byen Dannebrog i Nebraska, U. S. A., hvor de havde en Farm. Ifølge et Brev fra en af deres Svigersønner, C. L. Christensen, som boer i Audubon i Jowa, blev *Mikkel Lang* og *Ingeborg* meget gamle Folk og havde vistnok gode Kaar. *Mikkel Lang* døde 1912 i Dannebrog, Nebraska, 84 Aar gl., og *Ingeborg* døde den 18. Marts 1918, 85 Aar gl., smst.

Om deres 10 Børn vides, tildels efter førnævnte Brev, der er dateret „Jowa, September 1939“, følgende:

a.—1. *Karen Nielsen*, født 11. August 1856 i Gredsted og død der som Barn før 1863.

b.—2. *Niels Lang Nielsen*, født 25. Oktober 1857 i Gredsted, Jernved Sogn. Han rejste til Amerika, hvor han blev Præst i Waupaca, Wisconsin. Han var gift, Konen hed *Christine*. Han døde i December 1898. De havde 2 Børn: 1 Datter, som døde 19 Aar gammel, og 1 Søn: *Samuel Lang*, som er Doktor i Chicago. Han er gift og har 3 Børn.

c.—3. *Terkild Kristian Nielsen*, født 6. Maj 1859 i Gredsted, Jernved Sogn. Gift med *Sine Rasmussen*. *Terkild* døde 1908. Enken lever endnu, 1939, og boer i Omaha, Nebraska. De har 8 Børn: *Eleonora*, *Anna*, *Harry*, *Marie*, *Ester*, *Niels*, *Debora* og *Alma*, vistnok med Efternavnet „Lang“. Faderen bærer i Amerika kun Navnet „*Terkil Lang*“. Flere af Børnene er gift, og der er 18 Børnebørn.

d.—4. *Jeppe Peder Nielsen*, født 15. Marts 1861 i Gredsted og død der som ganske lille Barn.

e.—5. *Jeppe Peder Nielsen*, født 9. Maj 1862 i Gredsted. *Peder Lang*, som han altid hed i Amerika, var gift med *Maria Larsen*. Deres Hjem var i Witee, Wisconsin. De er begge døde

nu, Septbr. 1939. Og havde 9 Børn: *Alfred, Harriet, Clara, Wilfred, Dagny, Hilda, Anna, Herbert* og *Sara*. De er alle gift, og der er 45 Børnebørn. 8 af Peder Langs Børn lever endnu, 1939, og mange af dem bor i Wisconsin.

f.—6. *Karen Nielsen*, født 10. Oktober 1863 i Gredsted. Gift med *Jens Bertelsen*; er nu, 1939, Enke. Hun bor i Dannebrog, Nebraska. Der er 5 Børn: *Alfred, Bessy, Karel, Burley* og *Nanna Bertelsen*, *Nanna* er Sygeplejerske og bor i Californien, de øvrige er gift og bor dels i Jowa og dels i Nebraska. Der er 17 Børnebørn.

g.—7. *Jens Lang Nielsen*, født mellem 1863 og 1868 i Gredsted. Gift med *Kirsten Rasmussen*. *Jens* er nu, 1939, død. Familien bor i Audubon, Jowa. Der er 6 Børn: *Sherman, Maya, Victor, Myrthel, Florence* og *Earl*. De er alle gift, og der er 8 Børnebørn.

h.—8. *Kirstine Andrea Nielsen*, født 30. Marts 1868 i Gredsted. Gift med *C. L. Christensen*. Bor i Audubon, Jowa. De har 3 Børn: *Alma, Olga* og *Aksel*, der alle er gift, og der er 9 Børnebørn.

i.—9. *Poul Lang Nielsen*, født ca. 1870 i Gredsted. Gift med *Christine Petersen*. De bor i Boelus, Newbraska. Har 4 Børn: *Etna, Maria, Anna* og *Boline*. Kun 2 af dem er gift, og der er 3 Børnebørn.

j.—10. *Morten Lang Nielsen*, født 18. Oktober 1872 i Gredsted. *Martin Lang*, som han kaldes i Amerika, har været gift 2 Gange. Han bor i Lynch, Newbraska. Har i 1ste Ægteskab 3 Sønner: *Alvin, Stanly* og *Gilbert*. Om der er Børnebørn, vides ikke.

C.—3. *Poul Lang Nielsen*, født 9. Maj 1830 i Darum. Som ung Knøs tjente han hos sin Farbroder, *Jens Michelsen*, paa den gamle Gaard i Vilslev, hvor *Jeppe Mikkelsen* var Avlskarl; denne satte megen Pris paa *Poul* og roste ham som en dygtig og djærv Knægt. Den 22. November 1862 blev han gift med *Mathilde Grejsen* i Ribe, hvor hun var født den 3. September 1838. De boede paa Skibsbroen i Ribe, hvor *Poul Lang* drev Vognmandsforretning. Efter 8 Aars Ægteskab døde *Poul Lang* den

22. Oktober 1870, 40 Aar gl., i Ribe. Mathilde Grejsen overlevede ham i 46 Aar, hun døde den 19. December 1916 i Ribe. I Ægteskabet var der kun 2 Børn, begge Døtre:

a.—1. *Bodil Kirstine Nielsen*, født 16. Marts 1865 i Ribe. Gift 2. Maj 1890 med *Jens Jokumsen*, født 13. Februar 1860 i Lintrup Sogn ved Foldingbro. De har Avlsbrug og bor i Grønne-gade i Ribe. Bodil døde 2. Marts 1939, 74 Aar gammel, i Ribe. Aaret efter, i Foraaret 1940, solgte Avlsbruger Jens Jokumsen sin Ejendom i Ribe, hvorefter han tog Ophold hos sin Søn, Bogtrykker Alfred Jokumsen i Vamdrup. I Ægteskabet var der 2 Børn:

1. *Alfred Jokumsen*, født 9. Oktober 1891 i Ribe. Han lærte i sin Ungdom Typograffaget paa Stiftsbogtrykkeriet i Ribe. 1915 nedsatte han sig som Bogtrykker i Vamdrup, hvor han oparbejdede en god, selvstændig Forretning. Han blev gift 23. August 1918 med *Vilhelmine Colding* fra København, født 17. September 1899, men Alfred Jokumsen døde efter flere Aars Svagelighed 11. April 1940 ret pludselig, i Vamdrup, kun 49 Aar gammel. I Ægteskabet var der ingen Børn.

2. *Emil Jokumsen*, født 16. Maj 1900 i Ribe. Gift 27. Oktober 1929 med *Inger Møllerup* fra Holbæk, født 28. April 1900. Emil er ansat ved et Annoncebureau i København og gaar desuden lejlighedsvis ud som Kelner. De har et Barn: *Alf Jens Jokumsen*, født 16. Februar 1930.

b.—2. *Anna Kirstine Nielsen*, født 28. Januar 1868 i Ribe. Gift den 8. November 1894 med Lygtetænder *Niels Frederiksen* i København. Efter et Par Aars Ægteskab forlod hun Manden, der var udsvævende, og tog Ophold hos Moderen i Ribe. Ægteskabet blev først lovlig opløst 1915, og Anna døde Aaret efter. De havde et Barn: *Poul Niels Frederiksen*, født 22. December 1895 i København. Han blev gift den 8. December 1918 med *Astrid Poulsen* fra Holbæk, født 9. April 1892. Poul Frederiksen er ansat som Politibetjent i København. De har ingen Børn.

D.—4. *Ingeborg Lang Nielsen*, født 18. Januar 1832 i Darum. Gift 8. Februar 1861 med *Niels Nielsen* fra Gammelby ved Esbjerg, han er født 18. April 1818. De ejede en Gaard paa Hou-

Ingeborg og Niels Nielsen.

marken, Krogsgaardsmark, ved Tjæreborg, hvor de boede i mange Aar og opdrog en stor Børneflokk. De blev meget gamle Folk. Niels Nielsen døde Juledag 1895, næsten 78 Aar gammel. Ingeborg overlevede ham i 26 Aar; da hun fyldte 90 Aar, stod der i en Avis en Notits, der giver et lille Billede af Ingeborg, som hun var:

„90 Aar. Den 18. Januar 1922 kan Ingeborg Nielsen, Krogsgaardsmark, fejre sin 90aarige Fødselsdag. Gamle Ingeborg har en lang Arbejdsdag at se tilbage paa; hun har været ihærdig og stræbsom som faa og kan endnu — trods sin høje Alder — hver Dag læse sin Avis.

Om Sommeren har hun indtil nu selv holdt sin lille Have i en udmærket god Stand, ja, det er vist umuligt at finde en Ukrudtsplante derinde. Ingeborg Nielsen har været Enke i 26 Aar. For 35 Aar siden overdrog hun og hendes Mand Gaarden til deres ældste Søn, som efter faa Aars Forløb døde, og saa gik Gaarden over paa fremmede Hænder. De har haft 8 Børn, hvoraf de 6 lever. Tre Sønner er i Amerika — alle Farmere —, de 2 af dem er gift. Det er en Glædesdag for gamle Ingeborg, naar der kommer Brev derovre fra, og hvert Aar til Jul sender de hende Penge til at købe Julegaver for. Det er Bevis for, at hun har været dem en god Moder, som de ikke glemmer trods de mange Aar. Hun har 3 Døtre herhjemme i Danmark, og de to er gift med Landmænd i Allerup og Oxvang. En Datter, som er Syerske, bor sammen med hende, hun plejer og hygger trofast om sin gamle Mor. Vi vil saa ønske gamle Ingeborg hjertelig til Lykke, og Gud give hende en god, fredfyldt Livsaften.“ —

Halvanden Maaned efter, den 4. Marts 1922, døde gamle Ingeborg Lang.

I Ægteskabet var der 8 Børn:

a.—1. *Niels Nielsen*, født den 1. September 1862 og død den 1. December 1893 i Tjæreborg. Han havde som nævnt overtaget Fødegaarden omkring 1887, og da han var ugift, gik Gaarden nu ved hans Død over paa fremmede Hænder.

b.—2. *Kirstine Agathe Nielsen*, født 7. Januar 1864, blev den 6. Marts 1903 gift med Enkemand *Hans Sillesen Sørensen* i Allerup. Han var født den 11. Marts 1853 paa Rørdamgaard i Tjæreborg. I sit første Ægteskab havde han flere Børn, i sit andet Ægteskab — med Kirstine — havde han ingen. Men Kirstine blev en god Stedmor for disse Børn, og de hang ved hende med en rørende Kærlighed, selv da hun blev en gammel Kone. Kirstine og Hans Sillesen var et Par rare, gemytlige og joviale Mennesker, som var meget afholdt. — Under en forfærdelig Stormflodskatastrofe den 30. August 1923 omkom Hans Sillesen i Allerup Enge ikke ret langt fra sit Hjem, og hans Hustru maatte staa og se paa, at Floden slugte hendes Mand.

Saadanne Stormfloder har i umindelige Tider været en frygtelig Plage for Marskboerne langs Sydjyllands og Slesvigs Vestkyst og har krævet mange Liv baade af Mennesker og Dyr, ligesom de har foraarsaget uhyre Tab paa Avl og Grøde. Forhaabentlig er Stormflodskatastrofen den 30. August 1923 den sidste, idet Inddigningen af Marsken nu er fuldført. De store Havdiger helt fra Tjæreborg og til Tønder, ja, meget længere Syd paa, yder nu de store Engarealer en betydelig Beskyttelse, og man maa haabe, at Stormflodulykkernes Tid for disse Egne er gaaet over i Sagaen og ikke skal gentage sig mere.

Nogle Avisudklip, der omhandler Hans Sillesens Død og Stormflodens Ulykker den nævnte Dag, som gamle Kirstine gemmer til Minde om Tragedien, giver nogle Smaabilleder af Stormflodens Ulykker og gengives derfor her:

Den 31. Aug. 1923. „Hans Sillesen i Allerup er i Gaar Eftermiddags druknet under Forsøg paa at bjerge sine Dyr hjem fra Engene, men Hesten er formodentlig snublet eller maaske faldet i en Grøft, og den gamle Mand er faldet af og druknet. Det var paa Grund af Storm og Vand umuligt at bringe ham Hjælp, og

Ingeborg Nielsen, Kirstine Silladsen, Martin Jørgensen,
Ane Jørgensen, Agathe Nielsen, Povl Lang, Broder og Ida.

man maatte roligt se paa, at Vandet lukkede sig over den flittige og stræbsomme Mand.“

Et Par Dage senere:

„Efter lange forgæves Eftersøgninger blev Liget af Hans Sillesen Sørensen (kaldet Hans Sillesen), som omkom i Stormfloden ved Allerup, fundet i Gaar Eftermiddag ved Firtiden. Ebben havde ført ham med sig tilbage langt ud i Engene, hvor man fandt ham ved et Pigtraadshegn i Nærheden af Darum Dampvandingssnegl. Vi talte i Aftes med den forulykkedes Broder, Fiskerifoged Jens Chr. Sørensen i Bramminge, som havde været i Allerup i Anledning af Broderens Død. Han fortalte, at Broderen var faldet af Hesten, han red paa, ca. 300 Alen fra Land, og i henved en Time maatte hans Hustru bære den tunge Lidelse at se sin Mand staa oprejst i Vandet uden at kunne bringe ham Hjælp. En Mand forsøgte forgæves at gaa derud med et Reb om Livet, men en Grøft med Pigtraadshegn forhindrede ham i at naa ud til den stakkels Mand, der heller ikke formaede at komme over den frygtelige Skranke, som spærrede ham ude fra Hjem og Hustru — fra Livet selv.“

Samme Dag:

„En Fanøskipper druknet i Sneum Aa. Hans Lig, samt Liget af Hans Sillesen fundet.

Ude ved Allerup har Stormfloden krævet endnu et Menneskeliv, nemlig Skipper Andreas Hansen, Nordby, Fanø. Hansen var i Torsdags sejlet hjemmefra i sin Lægter for at gaa ind i Sneum Aa efter Grus, han havde fortøjet Lægteren ved Aabredde, da han var kommet til sit Bestemmelsessted. I Gaar kom Hansens Søn til Allerup for at se til sin Fader, han fandt Lægteren liggende fortøjet i god Behold, men Faderen var borte. Skipper Hansen plejede, naar han forlod sin Lægter, at sætte et bestemt Tegn paa den, saa indviede var klar over, at alt var i Orden. I Gaar manglede Tegnet, og Sønnen anede straks en Ulykke. Han gav sig til at søge i Engene der omkring for om muligt at finde hans Lig. Under denne Eftersøgning fandt han imidlertid Liget af den druknede Hans Sillesen Sørensen, Allerup. Senere paa Dagen fandt man Liget af Andr. Hansen. Hvorledes han er forulykket, ved man ikke, men antagelig har de fremtrængende Vandmasser trukket ham overbord.“

Videre meddeles:

„Darum Enge staar endnu under Vand, da det ikke kan trække bort derfra.

Fra Allerup er en Mængde Korn skyllet 5 à 6 Kilometer ind i Landet. Da Vandet brød ind, flygtede Kreaturerne indad i Landet. En Del svømmede helt fra Allerup og til Terpager, en Strækning paa 4 Kilometer. Hestene kunde ikke svømme saa langt og druknede.“

Samme Dag, 30. August 1923, druknede 16 Digearbejdere i Rejsby Enge, Syd for Ribe.

I et andet Avisudklip, den 6. September 1923, fortælles om Hans Sillesen Sørensens Begravelse:

„Paa Tjæreborg Kirkegaard begravedes i Dag Hans Sillesen, Allerup, der som bekendt blev et af Stormflodens Ofre. Pastor Selmer, Allerup, forrettede Jordpaakastelsen, og i sin Tale over den afdøde omtalte han i gribende Ord, hvorledes han var kommet til Stede just i det Øjeblik, da Voverne opslugte den gamle Mand. Mangt et Øje duggedes, og i Tankerne saa man den 71-aarige Mand, der forgæves kæmpede med de voldsomme Natur-

Petra og Broder Jørgensen.

Niels Lang Nielsen.

kræfter. Ved Graven takkede afdødes Broder, Jens Chr. Sørensen, Bramminge, for Deltagelsen. Som et ringe Udtryk for, hvor agtet og afholdt Hans Sillesen var, skal blot nævnes, at Ligfølget talte 40 Køretøjer. Kirken var overordentlig smukt pyntet med Blomster langt ned ad Stolestaderne og Lys paa Alter og Døbefont. Desuden var der en Mængde Kranse.“

En Tid efter denne Ulykke solgte Kirstine Sillesen Ejendommen i Allerup og lod opføre et nyt, pænt lille Hus i Tjærborg, vest for Jernbanestationen, hvor hun nu henlever sine gamle Dage. Da hun i 1934 fyldte de 70 Aar, bragte Aviserne følgende Notits i den Anledning:

„70 Aar. Søndag den 7. Januar kan Enkefru Kirstine Sillesen i Tjærborg fejre sin 70 Aars Fødselsdag. Enkefru Sillesen vil paa Søndag lade Tankerne gaa tilbage over Dagene, der svandt, og især tilbage til det gamle Hjem i Allerup, hvortil vel nok hendes bedste Minder knytter sig. Hun vil mindes, hvad hun der ejede og mistede.

Orden og Gæstfrihed har altid haft til Huse hos Kirstine, og skønt Helbredet ikke altid er det bedste, har hun dog stadig bevaret disse to Egenskaber, hvad hendes lille Hjem i Tjærborg tydelig vidner om.

Paa Fødselsdagen vil sikkert mange Tanker og gode Ønsker finde Vej til den afholdte 70aarige.“

De ovenfor citerede Avisudklip gemmer Kirstine Sillesen som et kært Minde om sine Kære og om nogle af Livets smerteligste Tildragelser i hendes lille Verden.

c.—3. *Agathe Nielsen*, født 26. Juni 1865 og død 30. Marts

1929, 64 Aar gammel, i Tjæreborg. Hun boede hjemme hos sin Moder, var Syerske. Ugift.

d.—4. *Ane Nielsine Nielsen*, født 28. Marts 1867 i Tjæreborg S. Gift den 9. Marts 1894 med *Martin Jørgensen* i Oxvang. Han døde 28. Juni 1929. I Ægteskabet var der 2 Børn:

1. *Niels Broder Jørgensen*, født 14. November 1894. Han er Maler i Tarp ved Esbjerg. Gift med *Petra Pedersen*, Stenstrup, Sjælland, hun er født 7. Juni 1900. De har 3 Børn: Egild Stenstrup Jørgensen, født 28. Juli 1922, Bent Jørgensen, født 19. Marts 1927 og Tove Jørgensen, født 21. November 1929.

2. *Ida Jensine Poulina Jørgensen*, født 4. Oktober 1898 i Oxvang. Gift den 9. December 1929 med *Niels Lønne* fra Brøndum. De bor i Oxvang og har et Barn: Ruth Jørgensen Lønne, født 11. December 1933.

e.—5. *Niels Lang Nielsen*, født 1. Januar 1869 i Tjæreborg Sogn. Rejste som ung til Amerika, hvor han døde 4. Juni 1935, 66 Aar gammel. Ugift

f.—6. *Mads Jensen Nielsen*, født 18. Januar 1871 i Tjæreborg S. Han rejste ogsaa som ung til Amerika, hvor han var gift, hans Kone hed „Dora“, hun døde 5. Februar 1938. De har 3 Børn: Pyrl, Maria og Theodor Nielsen. Begge Døtre er nu, 1935, gift.

g.—7. *Poul Lang Nielsen*, født 13. August 1874. Han er ogsaa gift i Amerika. Hans Hustru er fra Fyn og hedder *Karoline*. De har 3 Børn:

1. *Ivar Ole Nielsen*, født 9. Februar 1914 i Battle Creek, Jowa. Gift 3. November 1933 med Mathilde Birtha Nielsen. De har en Søn: Aarlo Lang Nielsen, født 9. April 1935.

2. *Mildred Mathilde Nielsen*, født 15. November 1915 i Battle Creek, Jowa, U. S. A. Ugift.

3. *Poul Lang Nielsen*, født 18. August 1922 i Battle Creek, Jowa.

h.—8. *Birthe Kirstine Hansine Nielsen*, født 24. Maj 1876 i Tjæreborg og død der 18. Juni 1882, 6 Aar gammel.

Johanne og Kristian Nissen Lang.

E. 5. *Jens Nielsen*, kaldt *Jens Lang*, født 25. Oktober 1833 i Darum. Han faldt i Krigen 1864. Blev skudt den 18. April 1864 i Dybbøl Skanser. Ugift.

F.— 6. *Kristian Nissen Nielsen*, altid kaldt *Kristian Lang*. — —

Han er født den 17. Oktober 1835 i Darum, og er Niels Langs og Kirsten Hansdatters yngste Barn, hans Fødsel kostede Moderen Livet. I Sommeren 1865 blev han gift med *Johanne Petersen Friis*, født 19. December 1834 i Egholdt ved Kolding. Hun var Enke efter Søren Nielsen i Sdr. Høe ved Bramminge, med hvem hun havde 4 Børn, som *Kristian Lang* altsaa blev Stedfader til. Gaarden i Sdr. Høe, som han ved Ægteskabet med Enken, *Johanne*, blev Ejer af, var en stor og en meget god Gaard. *Kristian Lang*, der var Landmand med Liv og Sjæl, var her kommet paa sin rette Plads, han kunde magte Gaarden, den blev i hans Tid vel dreven og godt passet. Her fandt han og *Johanne* i et godt Samliv deres Hjem og en lykkelig Livsgerning i ca. 45 Aar. En Slægtning, Kr. Sørensen, Terpager, skildrer *Kristian Lang* saaledes: „Han var en pæn Mand baade af Udseende, af Væsen og i Tøj, han kunde godt lide en Punch i et godt Lag. En solid og dygtig Bonde var han, og han var god og hjælpsom mod sine Omgivelser, han var agtet og afholdt omtrent saa vidt, han var kendt.“

I 1909 afstod han Gaarden til sin yngste Datter og hendes Mand umiddelbart efter deres Bryllup. Men Overgangen fra at være en virksom Bonde og til at vænne sig til Uvirksomhed føltes haardt af den gamle Mand, hans Gaard, hans Livsværk, hvortil han følte sig knyttet med stærke og inderlige Baand, var gaaet over paa fremmede Hænder, han følte sig overflødig, og det blev mere, end han kunde bære. Knap et Aarstid efter døde han, 75 Aar gammel. Han havde valgt Døden for egen Haand. Det er ikke til at forstaa, at det kunde ske for en Mand saa højt oppe i Aarene; han levede under gode Omstændigheder og i gode Kaar, men der maa være bristet mere for den gamle Mand, end andre

kan fatte. Et Par Maaneder efter fulgte hans Hustru, Johanne Friis, ham i Graven. Kristian Lang døde i Juli 1910, og Johanne f. Friis døde i September samme Aar. De ligger begravede paa Kirkegaarden ved Bramminge Hovedgaard.

I Ægteskabet var der 4 Børn:

a.—1. *Sørine Nielsen*, født 26. Maj 1867 i Sdr. Høe, Bramminge Sogn, og død den 1. Juli 1889, 22 Aar gl.

b.—2. *Ane Kirstine Nielsen*, født 29. April 1869 i Sdr. Høe. Som ung Pige var hun meget ude at tjene blandt fremmede, Sommeren 1891 var hun Elev paa Ollerup Højskole ved Svendborg. Den 5. April 1892 blev hun gift med Bygmester *Niels Nielsen Skov*, født 6. Februar 1860 i Brøns i Sønderjylland. De købte en Parcel fra Bramminge Hovedgaard, beliggende lidt Øst for Bramminge Jernbanestation. (Det var den første Udstykning fra Hovedgaarden Bramminge.) Herpaa blev opført Bygninger, og senere blev der tilkøbt lidt mere Jord, saa Ejendommen blev paa 14 Tdr. Land. I denne lille Ejendom, der passedes sammen med Haandværket, fandt Kirstine og Niels Skov deres Hjem i 40 Aar, og her er deres 4 Sønner født. Da Børnene voksede fra Hjemmet, et Par af dem rejste til Amerika, og da Kirstine og Niels Skov begyndte at mærke Alderen, solgte de i 1933 Ejendommen, der kostede 17,500 Kr. De beholdt dog en lille Parcel, hvoraf en Del var god Tørvemose, og paa en anden Del lige op til Jernbanen og Høvejen, hvor der var en god Byggeplads, lod de opføre en pæn lille Villa, hvor de nu tilbringer deres gamle Dage. Her har Kirstine, der er en dygtig Brevskrivende, travlt med at holde Forbindelsen med Børnene vedlige, hvoraf som nævnt nogle er i Amerika. Om Julen sender hun rigelig af Kager og Pebernødder over Atlanterhavet til Børnebørnene, og der er Jubel blandt dem over den rare Grandmama i det gamle Land, naar de herlige Sager ankommer.

Kirstine og Niels Skov har 4 Børn:

1. *Kristian Lang Skov*, født 20. Maj 1893. Gift 1. Maj 1920 med *Laura Hansen*, født 21. Oktober 1899 i Odense. Han er Barnevøgnfabrikant i Odense. — De har ingen Børn.

Niels Skou, Kristian Lang Skou, Aksel Karl Johannes Skou,
Kirstine N. Lang Skou, Laura Hansen, Viggo Smidt Skou, Aage Friis Skou.

2. *Viggo Smidt Skov*, født 11. April 1896. Gift i August 1923 med en indfødt Amerikaner, *Josephine Christiansen*. De havde et Barn, men baade Mor og Barn døde i Barselseng den 11. November 1926. Viggo blev gift 2. Gang i 1927 med sin første Kones Søster, *Klara Christiansen*. De har 2 Pigebørn: *Josephine Kirstine Skov*, født 29. August 1927, og *Dorothy Louise Skov*, født 26. Marts 1932. De bor i Orgeon i U. S. A., hvor de dyrker Blomsterløg.

3. *Aage Friis Skov*, født 10. Marts 1899 i Høe, Bramminge. Han rejste ogsaa til Amerika og bor i Grant Pass i Oregon i Nærheden af Broderen. De to Brødre har hver 10 Acres Land, Skovrydning, hvori de dyrker Blomsterløg, *Gladiolus*. Aage Skov er ugift.

4. *Aksel Karl Johannes Skov*, født 28. Maj 1903, han er ugift. Var en Tid i Amerika hos Brødrene, senere i California,

men kunde ikke taale Varmen. I 1926 kom han syg hjem til Danmark. Han er nu indlagt paa Vedsted Sindssygehospital.

c.—3. *Laura Nielsen Lang*, født 16. Maj 1871 i Høe, Bramminge Sogn. Hun er Kristian Langs og Johanne Friis' 3. Barn og yngste Datter. Hun har faaet Efternavnet „Lang“ i Daaben. Dette Navn købte Kristian Lang som Familienavn, hvilket altsaa maa være sket omkring 1870. Den 3. November 1909 blev Laura Lang gift med *Vilhelm Prahl* fra Hjortlund, hvor han er født 6. Juni 1877. Han havde nogle Aar før Brylluppet været meget syg af en Lungelidelse, der nødvendigjorde en Operation, hvorved han fik flere Ribben fjernet; dette medførte, at hans Arbejdsevne blev betydelig nedsat, saa han ikke kunde taale strengt legemligt Arbejde. Han lærte da Træskomagerhaandværket, men dette, noget stillesiddende Arbejde passede ham ikke. Hans Helbred bedredes imidlertid noget, og da han var en livlig og handlelysten Natur, tog han igen Arbejde ved Landbruget, der passede ham bedre end Træskomageriet. Han kom til at tjene hos Kristian Lang i Høe, og her blev han forlovet med Datteren, Laura Lang. Efter Brylluppet overtog de hendes Fødegaard, men den ejede de kun i ca. 4 Aar, da den blev solgt og dermed gik ud af Familiens Eje.

Laura og Vilhelm Prahl har siden flyttet en Del omkring og haft forskellige Ejendomme; og det gik vistnok en Del tilbage for dem. Nu, 1935, har de en mindre Gaard i Omvraa ved Filskov. De har 2 Børn:

1. *Johanne Prahl*, født 6. Marts 1910 i Sdr. Høe. Gift 20. Januar 1935 med Gaardejer Niels Kristian Haugsted, der ejede Simmelgaard ved Billund. Denne Gaard havde han købt, forinden de blev gift, og Johanne Prahl var Husbestyrerinde hos ham. Gaarden havde kostet 25,000 Kr., og der holdtes 12 Køer paa den. Niels Kr. Haugsted faar det Lov paa sig, at han er en dygtig Mand.

2. *Kirstine Prahl*, født den 12. April 1911 i Sdr. Høe. Hun opholder sig i Hjemmet, hvor hun bistaar sine Forældre. Døtrene er ligesom deres Moder flittige og stræbsomme Kvinder.

d.—4. *Niels Nielsen Lang*, født 17. Juni 1875 i Sdr. Høe.

Han er den yngste af Kristian Langs Børn. Blev gift den 18. December 1905 med *Maren Jørgensen* i Skærbæk ved Ølufvad, Varde, hvor de ejede hendes Fødegård. Niels Lang døde der den 29. April 1929. I Ægteskabet var der ingen Børn.

VILSLEV-SLÆGTEN

(*Table 13 b*)

Niels Lang Michelsens Efterkommere i 2. Ægteskab.

Niels Lang og Anna Jepsdatters Børn:

A.—1. *Jeppe Hansen Nielsen*, kaldet *Jep Hansen Lang*, er født den 10. Marts 1839 i Darum. Gift 6. December 1870 med *Kirsten Nielsen*, født den 7. Januar 1851 paa „Højgaard“ i Guldager.

Da Faderen, *Niels Lang Michelsen*, og begge hans Hustruer var døde, 1870, var alle Børnene af 1. Ægteskab gift og borte fra Hjemmet og Sognet. Af Børnene, 2 Sønner og 2 Døtre, i 2. Ægteskab var kun den ældste Datter, *Kirsten*, gift. Men nu, da *Jeppe Hansen Lang* blev gift, delte de 2 Sønner Gaarden mellem sig, mens Søstrene, Døtrene, fik deres Arvepart tildelt fra Gaarden. Den yngste Søn, *Peder Lang*, beholdt Fødegårdens Bygninger til sin Del af Gaardens Jorder, medens *Jeppe* lod opføre nye Bygninger i Darum Sønderby til den Del af Jorderne, som han overtog. Her havde *Kirsten* og *Jeppe Hansen Lang* deres Hjem i over 25 Aar, og her er alle deres Børn født. *Jeppe H. Lang* var ikke stærk af Helbred, hvorfor Børnene i Hjemmet meget tidlig blev sat til haardt Arbejde med Gaardens Drift for at aflaste Faderen. *Jeppe Hansen* blev ikke nogen gammel Mand, han døde, den 5. Juli 1896, 57 Aar gammel. Samme Aar afstod *Kirsten Gaarden* til sin ældste Søn. Senere giftede hun sig igen, hun ægtede *P. Hansen* fra Midtgaard i Solbjerg, mellem Bramminge og Esbjerg. Ogsaa han var Enkemand og afstod sin Gaard til en Søn, hvorefter han og *Kirsten* tog Bopæl i Jerne ved Esbjerg. Her døde *Kirsten* i December 1920. Hun blev begravet paa Darum Kirkegaard ved Siden af sin 1. Mand den 21. December 1920.

Kirsten Nielsen.

Mette og Jørgen Nielsen.

Jeppe Hansen og Kirsten havde i deres Ægteskab 6 Børn:

1.—a. *Niels Lang Nielsen*, født den 18. November 1871 i Darum. Samme Aar, som hans Fader døde, blev Niels Lang gift 9. September 1896 med *Meta Maria Vejrup*, født 28. Januar 1874, Datter af Hans Vejrup og Dorteia Jakobs Datter i Nr. Farup. Efter Brylluppet overtog de hans Fødegård i Darum, som de ejede i nogle Aar, men den blev solgt i Begyndelsen af det nye Aarhundrede. Dog beholdt han en Del af Gaardens Jorder, hvorpaa han lod opføre nye Bygninger; her boede de til omkring 1904, da blev ogsaa den nye Ejendom solgt, og han købte derefter Lundagerholm i Hunderup Sogn, som han havde i nogle Aar. I disse Aar havde han ikke saa lille en Forretning med Opkøb af Fourage til Vognmændene i Esbjerg. Omkring 1908 solgte han Lundagerholm, hvorefter han boede et Aarstid i Ribe, indtil han i 1909 købte Kroen i Gern Stationsby, denne lod de omdanne til „Hotel Gern“. Her drev de Hotelvirksomhed i 9 Aar, solgte saa Hotellet og flyttede til Sparkær og senere til Aarhus, vistnok ved Beværtervirksomhed. Her døde Niels Lang den 10. April 1923, kun 51 Aar gammel. Meta Vejrup overlevede kun sin Mand i knap 6 Aar. Hun fik efter hans Død deres Besiddelser og Ejendele realiserede, hvorefter hun havde Plads som Husbestyrerinde hos Hans Olesen i Nyby, Læborg Sogn, her døde hun i 1929. De er begge begravede paa Nr. Farup Kirkegaard. Der var ingen Børn efter dem.

b.—2. *Jørgen Nielsen*, født 9. August 1873 i Darum. Han gik altid under Navnet Jørgen Lang. Barne- og Ungdomsaarene tilbragte han i Darum. Han var en Slider i sine unge Aar, og

Alma og Kristian Jeppe Nielsen.

det vedblev han at være, saa længe han levede. I 1894 drog han til Fanø og fik Plads paa Krogaarden i Sønderho, hvor han foruden at være Staldkarl skulde køre Dagvogn til Nordby. — — Denne

Plads havde han i 2 Aar — vel nok baade den mageligste og morsomste Tid i hans Liv. Han var køn, havde sort krøllet Haar og blev snart omsværmet af de unge Sønderhopiger. 16. Juni 1896 blev han gift med Sognefoged Mads Larsens eneste Datter, *Mette Larsen*, født 13. August 1873. Hun var sart og svagelig og døde den 15. August 1898 efter at have født sit andet Barn, der fik Bedstefaderens Navn, Mads Larsen Nielsen; dette Barn døde ganske lille.

Deres første Barn fik i Daaben Navnet:

1. *Kristian Jeppe Nielsen*, født den 12. Juli 1897 i Sønderho. Gift 19. Marts 1920 med *Alma Vejrup Pedersen* fra Tjæreborg, født den 18. Oktober 1900. De har en ny, pæn lille Ejendom i Tjæreborg, beliggende ved Esbjerg—Darum Landevejen. De har ingen Børn.

Samtidig med Giftermaalet overtog Jørgen Lang og Mette Larsen hendes Fødehjem; denne Gaard beholdt han i 9 Aar. Det var dog ikke meget, han fik ud af Landbruget; i Stedet for anskaffede han sig 2 Spand Heste og drev en ret omfattende Vognmandsforretning. Om Sommeren lejede han en Kusk, saa de med begge Spand Heste kunde køre med Badegæsterne dels til Badet og dels rundt til Fuglekøjer, Maagekolonier og andre Seværdigheder. Forholdene tiltalte ham dog ikke rigtig, hvorfor han i 1905 solgte Ejendommen og Forretningen og købte en større Gaard, „Solvang“, i Slebsager, Faaborg Sogn.

Den 14. Oktober 1900 blev han gift 2. Gang og ægtede *Mette Jessine Larsen*, født 25. April 1872 i Sønderho, Datter af Skibsfører Peder Calle Larsen og Hustru, Kirsten Sonnichsen.

Gaarden „Solvang“ beholdt han kun en kort Tid; den blev

bortbyttet med Andreas Antonius's Gæstgivergaard i Østergade i Varde, ogsaa Gæstgivergaarden blev solgt. 1. April 1907 kom han til Andrup ved Esbjerg, hvor han købte en Ejendom paa ca. 30 Tdr. Land; denne blev drevet op til et Mønsterbrug. Det varede derfor ikke længe, før de ældre Bygninger afgav for lidt Plads til den store Besætning, der om Vinteren var opstaldet i Vognport og Lade. Han naaede dog ikke at faa ombygget. I 1914 udbrød Verdenskrigen, og den stærke Prisstigning havde til Følge, at Gaarden blev solgt til nogle Gaardslagtere i Foraaret 1916.

Mette Jessine Larsen

Børnene, der var blevet opdraget strengt og holdt til Arbejde, Ærlighed og Lydighed, kom alle ud at tjene, mens Jørgen og Mette Jessine flyttede ind i et Lejehus i Jerne, hvor de boede i 2 Aar, og i hvilken Tid han handlede med Kreaturer, et Liv, der i allerhøjeste Grad var utilfredsstillende for Jørgen Lang. I Foraaret 1918 købte han derfor en god Hedegaard i Kjærasing, og her var Jørgen og Mette Jessine kun kommet godt i Gang, da Mette Jessine blev ramt af en Lammelse i venstre Side, en Aften hun sad og malkede; hun døde om Morgenen tidlig den 5. Maj 1918 og blev begravet paa Bryndum Kirkegaard den 11. Maj.

Det var et haardt Slag for Jørgen Lang, og han havde ikke mere Lyst til at blive paa Gaarden, som blev solgt samme Sommer, hvorefter han flyttede ned i Forpagterboligen i Bryndum Præstegaard. Det yngste Barn, en lille Pige, var kun 3½ Aar gammel; hende betroede han ikke til nogen anden, men selv om han gjorde alt for hende, saa savnede hun dog sikkert en

Julie og Peder Nielsen.

moderlig Haand. Aaret efter fik han derfor en ung Krigsenke som Husbestyrerinde og købte kort efter en Gaard i Sønderager, Føvling Sogn. Han blev senere forlovet med Husbestyrerinden, hvilket Børnene var meget imod, de

udeblev nu helt fra Hjemmet. Den lille Pige var glad for Husbestyrerinden, men for Jørgen Lang blev Hjemmet trist, hvorfor han 7. Jan. 1922 tidlig om Morgenen berøvede sig selv Livet. Den ældste Søn havde Dagen i Forvejen været med ham til Marked i Holsted og sov hjemme hos ham om Natten. Jørgen havde været glad og velfornøjet om Aftenen, og ingen kunde ane, at han gik med saadanne Tanker. Men maaske gjorde han netop Alvor af sit Forsæt den Morgen, da et af hans Børn var hjemme, saa ingen Mistanke bagefter skulde ramme Husbestyrerinden. Den lille Pige, der kun var 6 Aar, var nu forældreløs og blev derfor sat i Pleje hos sin Faster, Ane, i Bramminge, hvor hun nød en Række glade Barndomsaar.

Mette Jessine og Jørgen Lang havde i deres Ægteskab 5 Børn:

1. *Peder Nielsen*, født den 17. Juli 1901 i Sønderho, Fanø. Gift den 4. Marts 1927 med *Julie Nielsen*, født den 9. Juni 1908 i Hygum ved Esbjerg. Rejste i Foraaret 1927 til Amerika, hvor han har en Farm, men driver desuden Vognmandsforretning, han har arbejdet i mange Aar ved Brobygning. De har to Børn: 1. *Marvin Nielsen*, født den 22. September 1929 i Iowa, U. S. A. 2. *Niels*, født den 22. Juli 1936.

2. *Carl Mads Larsen Nielsen*, født den 28. Februar 1903 i Sønderho, Fanø. Carl Nielsen begyndte af læse til Skolelærereksamen straks efter Faderens Død. Han vilde gerne have begyndt noget før, men Faderen var streng, og han tillod ikke Børnene at gaa bort fra Jorden. Her havde hans Slægt tjent Føden gennem mange Generationer, og denne Linie skulde fort-

sættes. Han læste paa Statseminariet i Tønder, hvorfra han blev demitteret 16. Juni 1927. — Gift 3. Novbr. 1931 med *Sophie Aloisa Schneider*, f. 26. Januar 1907 i Mødling i Østrig. Efter at Verdenskrigen i November 1918 var afsluttet,

Sophie og Carl Nielsen.

viste det sig, at der var stor Nød i Østrigs Hovedstad, Wien; mange Børn blev underernærede, de led Mangel baade paa Føde og Klæder. Der blev da fra mange danske Hjem beredvillig givet Tilbud om at tage et lille Wienerbarn i Kost og Pleje. Paa denne Maade kom en stor Del Børn fra Østrig til Danmark. Mange af disse Børn, der opholdt sig her i Landet i længere Tid, blev knyttet til de danske Hjem med stærke Baand, ja, enkelte af dem blev i Danmark for bestandig. — En af disse var den lille Sophia, der havde været Plejebarn hos Gaardejer og Sogneraadsformand Jens Madsen Terkelsen i Tjæreborg; hun havnede altsaa i Danmark som Degnekone. — Et Par Aar før Ægteskabet — den 1. September 1929 — havde Carl Nielsen faaet Ansættelse som Lærer ved Tjæreborg Kommuneskole, og her havde han lært sin Hustru at kende. — I Ægteskabet er der 1 Barn: *Richard Lang Nielsen*, født 23. December 1936 i Tjæreborg.

Carl Nielsen og Sophie flyttede ind i en ny Degnebolig, da han begyndte sin Virksomhed i Tjæreborg, og noget af det første, han foretog sig, var Anlæg af en Frugthave, som er lykkedes godt for ham; det er vel nok Slægtsarven efter de jydsk Piger, der har givet sig Udslag. Han er i Aarenes Løb blevet en skattet og afholdt Lærer i sin By, og han har ved Siden af sin Lærergerning adskillige andre Jern i Ilden, men han hører til dem, der kan overkomme meget og endda gøre det godt. Ogsaa ved Udgivelsen af denne Slægtshistorie har han sat et stort og uegenlystigt personligt Arbejde ind, som baade Forfatteren og de øvrige Slægtninge skylder ham Tak for.

3. *Milliam Nielsen*, født 15. Juni 1904 i Sønderho, Fanø. Gift 23. Januar 1931 med *Virginia Nielsen*, født 11. Maj 1911 i Hy-

Virginia og Milliam Nielsen.

gum ved Esbjerg, Milliam er Gaardmand i Uhre ved Brande. Han er vel den, der ligner sin Fader mest, dygtig og udholdende, sparsommelig og uskaansom over for sig selv. — De har 2 Børn: 1 *Elly Marie*, f. 18. Oktober 1932 i

Spangsberg. 2. Ove, f. 20. Juli 1938 i Uhre.

4. *Christine Nielsen*, født 18. September 1907 og død 9. December 1907 i Andrup.

5. *Dagmar Nielsen*, født 4. August 1914 i Andrup. Hun er Jørgen Langs yngste Barn. Efter Faderens Død i 1922 kom hun i Pleje hos sin Faster, Ane Lang og Thomas Severinsen i Bramminge. Gift 10. September 1936 i Hjern med *Karl Østrup*, f. 16. Juli 1901 i Hvilsom. 3 Børn:

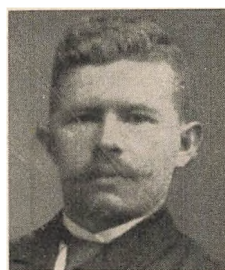
1. *Kjeld*, f. 28. Februar 1937, 2. *Jens Jørgen*, f. 12. April 1940, 3. *Anna Marie*, f. 3. September 1941.

c.—3. *Ane Lang Nielsen*, født den 19. August 1875 i Darum. Gift 17. Juni 1897 med *Thomas Jensen Hansen*, født 15. November 1872, Ørnelund, Darum. Thomas Severin, som han altid kaldtes, og Ane ejede i en halv Snes Aar en Gaard i Skads, men da Ane blev svagelig — hun led af en Tarmlidelse — solgte de Gaarden i Skads til Anes Broder Poul Nielsen, hvorefter de en kort Tid boede i Darum og derefter en kort Tid i Alminde ved Kolding, men flyttede saa til Bramminge, hvor Thomas Severin startede en Fiskeforretning, og her har de boet siden og driver Fiskeforretningen endnu — 1940. I Ægteskabet er der kun 2 Børn:

1. *Severin Knudsen Hansen*, født 5. Oktober 1897. Gift 10. November 1929 med *Clara Jensen*, Datter af Farver Peder Jensen fra Ulfborg. De bor paa Gabelsvej i Bramminge, hvor Severin Hansen driver Grisehandel. De har 2 Børn: *Thomas Severin Jensen Hansen*, født 30. Juni 1931, og *Anna Lise Hansen*, født 28. December 1934.

Dagmar og Karl Østrup.

Thomas J. Hansen.

2. *Jepe Lang Hansen*, født 26. September 1900. Gift den 10. Oktober 1924 med *Valborg Jørgensen*, Bramminge Mark. — Jepe Lang er Slagter i Andst. De har 2 Børn: Anna Lise Hansen, født 23. December 1927, og André Kurt Hansen, født 13. September 1931, begge født i Andst.

d.—4. *Poul Jensen Nielsen*, født den 5. December 1876 i Darum. Gift 27. Marts 1907 med *Kirstine Bygebjærg*, født 21. Oktober 1882 i Moshus, Sdr. Stenderup ved Kolding. — De bor i Forum ved Esbjerg, hvor de har en Landejendom. De har 2 Børn:

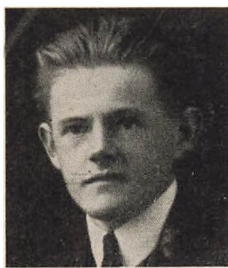
1. *Petrine Nielsen*, født 27. August 1908 i Skads. Gift den 6. Marts 1935 med Hans *Eskild Hansen*, født 9. Juli 1904 i Faur-skov paa Fyn, de er bosiddende i Middelfart paa Fyn. 1 Barn: Ruth Elisa Hansen, f. 4. Oktober 1938.

2. *Jepe Hansen Nielsen*, født 12. Marts 1911 i Skads.

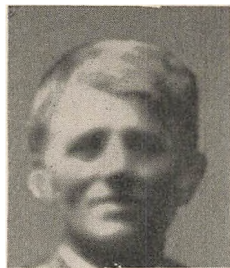
e.—5. *Ehlers Lang Nielsen*, født 19. Juni 1881 i Darum. Han rejste som ung til Amerika, hvor han i Staten Iowa har haft

Ane Hansen.

Valborg og Jepe Lang Hansen.

Kirstine og Poul J. Nielsen.

Ehlers Lang Nielsen.

Farm siden Maj 1904, han skal være meget velstillet. — Han har haft — og har vel endnu — Forbindelse med Mikkel Langs Børn fra Gredsted, der jo er hans Søskendebørn. — Ehlers Lang er ugift.

f.—6. *Kirstine Lang Nielsen*, født den 20. September 1884 i Darum. Gift 20. Juli 1907 i Skads med Smedemester *Niels Marius Nielsen* i Esbjerg. Han er født 25. Maj 1884 i Lem. — Nielsen har i nogle Aar været Smedemester i Nørregade i Bramminge, men har siden 1918 haft Smedeforretning i Borgergade i Esbjerg, hvor han og Kirstine nu snart har boet i 25 Aar. De er nu begge rykket godt op i Alderen, er omkring 60 Aar, men trods travl Virksomhed gennem de mange Aar og trods mange Barnefødsler, er de endnu unge og friske begge to. — De har i Ægteskabet 13 Børn:

1. *Kristine Poulina Lang Nielsen*, født 28. Marts 1908 i Skads. Gift 8. Maj 1932 i København med *Alfred Pedersen*, født 6. Januar 1907 v. Randers, hvor hans Fader var Skrædermester. Alfred Pedersen er ansat ved Skattevæsenet paa Københavns Kommune-

Kirstine og Niels M. Nielsen.

Alfred Petersen.

Kristine Pedersen.

Jenny og Johannes Lund Christensen.

kontor. De har 2 Drengbørn, Tvillinger, Flemming og Jørgen, født 25. Marts 1935.

2. *Lilly Lang Nielsen*, født 12. Juli 1909, død 14. Juli 1909 i Jerne.

3. *Lilly Lang Nielsen*, født 7. Februar 1911 i Jerne. Gift 1. September 1935 med *Poul Larsen*, født 17. Oktober 1909. Ogsaa han er ansat paa Københavns Kommunekontor. Er nu — 1942 — Fuldmægtig i Bogholderiet ved Kommunehospitalet i København. Har i Aar taget juridisk Eksamen. — Ingen Børn.

4. *Petra Lang Nielsen*, født 14. Juli 1912 i Jerne ved Esbjerg. Hun var Modist i en Forretning i Esbjerg. Blev gift 14. April 1941 med *Harald Lauridsen*, født 20. Juni 1914 i Brøndum ved Esbjerg. Er nu — 1942 — Politibetjent i Roskilde.

5. *Irene Lang Nielsen*, født 5. December 1913 i Lem ved Ringkøbing. Er Damefrisør i Esbjerg.

6. *Jenny Lang Nielsen*, født 7. September 1915 i Bramminge. Havde som ung Damefrisørforretning sammen med Søsteren Irene. — Gift 12. Januar 1941 med Bilhandler *Johannes Lund*

Lilly og Povl Larsen.

Petra og Harald Lauridsen.

Christensen i Jerne, Søn af Manufakturhandler *Christensen*, Grindsted. — De har 1 Barn: *Kirsten Lund Christensen*, født 29. Oktober 1941 i Jerne ved Esbjerg.

7. *Eli Lang Nielsen*, født 16. September 1916

og død 22. Oktober 1916 i Bramminge.

8. *Eli Lang Nielsen*, født 2. December 1917 i Bramminge. Lærte som ung Smedehaandværket, som han fortsatte hjemme i Faderens Forretning i Esbjerg. Gift 16. Juni 1941 med *Ellen Christensen*, født 24. November 1917 i Boldesager. — Datter af Togfører *M. Christensen*, Boldesager.

9. *Elna Lang Nielsen*, født 1. Juni 1919 i Esbjerg. — Arbejder i Damefrisørsalonen.

10. og 11. *Svend og Anne Lang Nielsen* — Tvillinger —, født 15. November 1920 i Esbjerg.

12. *Arne Lang Nielsen*, født 29. August 1922 i Esbjerg. — Han læser til Maskinisteksamen.

13. *Bent Lang Nielsen*, født den 12. Marts 1928 i Esbjerg.

B.—2. *Kirsten Nielsen*, født 20. Marts 1841 i Darum. Hun var *Niels Lang Michelsens* og *Anna Jepsdatters* 2. Barn og

Irene Lang Nielsen.

Ellen og Eli Lang Nielsen.

ældste Datter. Gift 9. November 1867 med *Peder Nielsen*, født 23. Marts 1841. De ejede Gaarden „Ørnelund“, ogsaa kaldet Brandgaarden, østligst i Darum Sogn ved Lundagergaards Skov, hvor der

Ingeborg og Peder Lang Nielsen.

ligger en Samling Gaarde, der i daglig Tale benævnes Brandgaarde. — De maa antagelig en Gang være nedbrændte samtidig —. Peder og Kirsten Nielsen blev derefter næsten altid kaldt „Pejr Braand“ og „Kjesten Braand“ — undertiden hed det „Pejrs i æ Braandgoer“. — Pejr og Kjesten var et Par gamle, joviale Folk, der havde mange Venner, ikke mindst inden for Slægten. Kirsten var en ypperlig Fortæller, og hun huskede godt, især hvad der var foregaaet i Slægten. — Hun har leveret gode Bidrag til nærværende Slægtsoptegnelser. Kirsten og Peder Nielsen boede paa Gaarden „Ørnelund“, vistnok hans Slægtsgaard i ca. 40 Aar. De havde kun et Barn, en Søn:

b.—1. *Niels Peder Therkildsen Nielsen*, født 20. Oktober 1872; men han døde 13. September 1904 knap 32 Aar gammel. Ugift.

Sønnens Død var en stor Sorg for de to gamle. Et Par Aar efter solgte de Gaarden „Ørnelund“ og købte et lille Hus i Darum lige Syd for Kirken; her boede de sammen i 5 Aar, indtil Peder Nielsen døde den 5. September 1911, ca. 70 Aar gammel. Hvorefter Huset blev Kirstens Enkesæde i mere end 20 Aar. — Hun døde den 17. Juni 1932, 91 Aar gammel. Hvorefter Huset gik i Arv til en ung Slægtning.

C.—3. *Peder Lang Nielsen*, født 13. Oktober 1843 i Darum. Han blev gift 12. Oktober 1872 med *Ingeborg Poulsen*, født 24. April 1849 i Skads. — Peder Lang delte som før nævnt Fødegarden med sin ældste Broder, Jeppe Hansen Nielsen, men beholdt selv Gaardens Bygninger i Darum Midtby. — Her boede Ingeborg og Peder Lang i mange Aar, indtil Gaarden paa deres

J. P. Pedersen.

Peder Lang Pedersen.

gamle Dage blev solgt af Datteren og Sviger-sønnen, der i Stedet for købte en mindre Gaard i Darum Nørreby, hvor Peder Lang og Ingeborg døde højt oppe i Aarene. — Peder Lang døde den 11. November 1929,

86 Aar gammel, og Ingeborg døde Aaret efter den 20. December 1930, 81 Aar gammel. De er begravet paa Darum Kirkegaard. I Ægteskabet var der 5 Børn, men af disse døde de 4 — Niels, Niels, Ane og Poul som ganske smaa, kun en:

d.—1. *Ane Nielsen Lang* levede. Hun er født 24. April 1876 i Darum. Gift 12. Oktober 1894 i Darum med *Jens Peder Pedersen*, født 11. Juli 1871 i Andsager Sogn. Han havde i nogle Aar været Mejeribestyrer i Darum, før han blev gift med Ane Lang. Han var vistnok en dygtig nok Mejerist, men han var den første Bestyrer paa Andelsmejeriet, efter at det i 5 Aar iforvejen havde været privat Mejeri, og der var jo til at begynde med visse Vanskeligheder, som skulde overvindes, og da Jens Peder i 1894 holdt Bryllup med Ane, havde han allerede holdt op med at være Mejerist. Ane Lang var jo eneste Barn, det var derfor en Selvfølge, at de nygifte overtog hendes Fødegård, skønt de begge var meget unge, hun var kun 18 Aar og Jens Peder 23 Aar gammel og altsaa ikke fuldmyndige endnu. Men heller ikke hans Gerning som Landmand skulde blive af lang Varighed; thi allerede efter knapt 4 Aars Ægteskab døde Jens Peder Pedersen den 2. August 1898, kun 27 Aar gammel. Nu sad Ane Lang tilbage som ganske ung Enke, kun 22 Aar gammel, med 3 smaa Børn og et 4. i Vente. Et Held var det for hende, at hendes Fader og Moder kunde træde hjælpende til baade med Hensyn til Børnenes Pasning og Gaardens Drift; det lettede jo noget for den unge Moder, der saa tidligt maatte lære at bære Sorgen og Savnet og de tunge Byrder, der blev lagt paa hendes unge Skuldre. Godt 4 Maaneder efter Mandens Død fødte hun deres 4. Barn,

en lille Pige, som kom til at bære sin Fæders Navn. Om Børnene følgende:

1. *Peder Lang Pedersen*, født 24. Januar 1895 i Darum, senere købte han Navnet „Lang-Darum“ som Familienavn. Som ung kom han i Manufakturhandlerlære hos Købmand Qvedens i Ribe, efter at have overstaaet Læretiden her, havde han i 12 Aar Ansættelse i Crome og Goldschmidts Forretning i Viborg. — Her blev han gift den 17. September 1923 med *Hedevig Gødtze*, født 30. Juli 1895 i Viborg, Datter af Chr. Gødtze i Viborg. — Efter at have været de mange Aar i Crome og Goldschmidts Forretning, startede han sammen med en Ungdomskammerat fra Ribe, selv en Manufakturforretning i Viborg, men efter godt et Aars tids Forløb afhændede han denne Forretning og fik Plads som Afdelingschef i en af „Messen“s Manufakturforretninger i København, hvor han virker fremdeles. — I Ægteskabet er der 1 Barn: *Preben Lang-Darum*, født 17. Oktober 1924 i Viborg.

Til den unge Peder Lang knytter sig en Møbelhistorie, som gamle „Kirsten Braand“ — Kirsten Lang — fortæller saaledes:

„Min Bedstemoder, Elisabeth Lauridsdatter, der, efter Flugten fra Hjemmet i Uldum, blev optaget som Plejebarn hos Præsten Knud Lang i Vilslev, arvede en Del Møbler efter Præstens Enke. En Del af disse gik igen i Arv til min Fader Niels Lang Michelsen, der jo i Daaben havde faaet Præsteslægtens Navn. Blandt disse Møbler var der et meget fint Chatol; dette gik igen i Arv til min Broder Peder Lang, men da det hos ham var blevet gammelt og skrøbeligt og helt umoderne, var det omsider havnet i Tørvehuset og bestemt til at brændes. — Da faar den unge Peder Lang en Dag Øje for Skønheden i det gamle Møbel. Han faar det ud af Tørvehuset, og efter store Vanskeligheder med sin Bedstefader faar han endelig Lov til at lade Chatollet efterse af en Fagmand for om muligt at faa det istandgjort. Han henvendte sig da til en Snedker, Jens Balsen i Darum, som paatog sig at istandgøre og oppudse Chatollet. Denne Reparation kom til at koste 200 Kr., og Bedstefaderen blev meget vred over, at saa mange Penge skulde kastes ud ad Vinduet til det gamle Skrammel. Men Møblet var efter den Omgang, det havde faaet hos Snedkeren, blevet saa nydeligt og smukt, at det allerede hos ham vakte Opsigt og blev beset af Byens Beboere. — Den unge Peder Lang

6. *Astrid Larsen*, født 6. September 1904 i Darum.

7. *Niels Peder Larsen*, født 11. April 1906 i Darum.
Gift 1938 i Jerne Kirke med *Laura Pedersen*. De har ingen Børn.

D.—4. *Elisabeth Nielsen*, født 13. Oktober 1843 i Darum. Hun er Tvillingsøster til foranstaaende Peder Lang Nielsen og den sidste af Niels Lang Michelsens og Anna Jepsdatters Børn. Hun blev gift 23. August 1871 — Kongebrev — med sin Fætter *Jens Jessen*, „Alsbrogaard“ i Sejstrup. — Han var det yngste Barn af Alsbrogaaards Søkendeflok, ligesom Lisbeth var den yngste af Lang-Søkendeflokken i Darum. De overtog en Del af hans Fødegaard, Alsbrogaard, og her levede de sammen i 40 Aar og fik 8 Børn. — Men om dem se i det følgende Afsnit om Alsbroslægten, Tavle 14. — Spalte 8 af Vilslevslægten.

VILSLEV-SLÆGTEN

(Tavle 14)

5. *Mette Michesdatter*, døbt 29. November 1801 i Vilslev. Hun var Michel Jensens og Elisabeth Lauridsdatters 5. Barn. Hun havde sikkert arvet en god Del af sin Faders Viljestyrke og stejle Karakter og var den af Børnene, der mindst slægtede Moderen paa. I Hjemmet var hun dygtig og tog til Tider Føringen i Huset. — Heller ikke i Kærlighedssager var hun til at spøge med. Faderen havde nær knækket sin Hals paa den Opgave at bestemme, hvem Mette maatte maa faa Lov at gifte sig med; der stod en Kamp mellem de to — Far og Datter — saa det gav Gny viden om og i lange Tider.

Sagen var, at Mette som ganske ung havde forlovet sig med en ung Lærer, som paa den Tid var ansat ved Vilslev Skole. Han hed „Garymejer“ eller „Gardemeyer“, Navnet gengives lidt forskelligt baade med Pen og i Udtale. De to unge holdt stærkt sammen trods Faderens Kamp for at faa Forholdet forpurret. En Skolelærer var den Gang ikke meget regnet mellem selvfølende Selvejergaardmænd, og Michel Jensen kunde mindst af

alt forlige sig med den Tanke, at hans dygtige Datter skulde giftes med en sølle fattig Degnelus; hun var skabt for noget større. — Mette var den Gang kun omkring ved en Snes Aar gammel, altsaa ikke fuldmyndig og vistnok i Henhold til Datidens Ægteskabslovgivning i høj Grad underkastet Faderens Vilje med Hensyn til Valget af en Ægtemand. Han kunde vistnok nægte hende at indgaa Ægteskab imod hans Vilje, men tvinge hende til at gifte sig, kunde han næppe. Men Skolelæreren og Mette satte haardt imod haardt, de vilde ogsaa sætte deres Vilje igennem. Det gik endog saa vidt, at Sagen blev indanket for Domstolen i Ribe, hvor baade Faderen og de unge mødte mange Gange for Rettens Skranke. — Det kunde næsten se ud, som om de unge søgte at trække Sagen i Langdrag, maaske ogsaa for at Mette kunde naa frem til Fuldmyndighedsalderen. — — Men da skete der noget, som vist bøjede den unge Piges Mod. — Mette fik et Barn ved Gardemeyer, det blev født den 24. Marts 1824, men var dødfødt — for tidlig født —. Nu blev Sagen hævet, og Forholdet mellem Mette og Skolelæreren afbrudt, han tog sig det skete meget nær; gav sin Sorg og Kvide Udtryk i en Sang, som han forfattede, og hvori han skildrede Begivenhederne, som de var foregaaede. Sangen var meget velskrevet, noget i den gamle Markedsvisestil om strenge Forældre og ulykkelig Kærlighed. Sangen blev meget sunget af Byens Ungdom; Melodien var velklingende og passede godt til Teksten. — Den, der skriver dette, har hørt et Par gamle Mennesker synge Melodien til den 100 Aar gamle Sang; de kunde ogsaa gengive enkelte Brudstykker af Teksten, der dog var meget usammenhængende. Begyndelsen var vistnok saaledes:

„I min Ungdoms Fryd og Glæde,
al Naturens store Lyst o. s. v.“

Der er gjort Forsøg paa at oplede den gamle Sang, men det har hidtil været forgæves. .

Nu var Forholdet mellem Mette og Degnen opløst, og Gardemeyer maa ret snart have faaet Plads et andet Sted eller fundet anden Beskæftigelse, da han kom bort fra Byen, og en anden Skoleholder blev ansat. — Mettes Fader, Michel Jensen, lagde sig ikke til Hvile paa de vundne Laurbær, han søgte og fandt en

passende Mand til Datteren i Ejeren af den store Alsbrogaard i Hunderup Sogn, *Jes Peder Christoffersen*. — Denne var Enkemand og havde flere Børn, han var 20 Aar ældre end Mette, men det gjorde ikke saa meget, Gaarden passede, det var Hovedsagen, og saa maatte Jes Peder og Mette tilpasse sig efter hinanden, som de bedst kunde. En skøn Dag læssede Michel Jensen sin Datter Mette med samt en Del af hendes Udstyr paa en Vogn og kørte hende til Alsbro; hun passede til at være Frue eller Madamme paa den store Gaard. Allerede den 12. Juni 1824 stod Brylluppet, og Jes Peder Christoffersen og Mette var Mand og Kone. Der var knap gaaet 2 Maaneder, siden Forholdet mellem Skolelæreren og Mette var blevet afbrudt. Michel Jensen havde handlet hurtigt, havde smedet mens Jernet var varmt. — For en Nutidsbetragtning vil hans Handlemaade vel nok synes brutal og haardhændet, men der er dog ikke Tvivl om, at han har haft de bedste Hensigter og handlet i den bedste Mening. Han vidste af Erfaring, hvad Hoveri, Trældom og Fattigdom havde at betyde; han vidste, at man kunde leve af Mad men ikke af Kærlighed alene. Romantisk indstillet har han ikke været, men det var Datteren vist næppe heller. — — Skønt man kunde tro, at Forholdet mellem Jes Peder og Mette efter denne Sammenføjning næppe vilde blive godt, blev det dog alligevel over Forventning godt. Jes Peder var en fornuftig og retskaffen Mand, og Mette var en dygtig Kone; de passede sig til efter hinanden. I 23 Aar levede de med hinanden i et harmonisk Ægteskab og opdrog en stor Børneflokk — ialt 8. Jes Peder Christoffersen døde den 10. Maj 1847, 66 Aar gammel.

Nu var Mette Eneherskerinde paa den store Gaard; hun manglede næppe hverken Myndighed eller Dygtighed til at beklæde Stillingen; men mærkeligt nok, inden der var gaaet et Aar efter Jes Peder Christoffersens Død, giftede hun sig igen, hun var jo dog næsten 50 Aar gammel. — Maaske er det Minderne om hendes brutalt nedslaaede Ungdomskærlighed, der har faaet hende til at kræve nogen Revanche, man kan kun gætte. Men en Kendsgerning er det, at hun den 17. Marts 1848 blev gift med Ungkarl *Lauge Hansen* fra Tjæreborg, hvor han var født den 29. Juli 1810. — Hvorfra hendes Bekendtskab med ham hidrører, vides ikke. Han tjente i Jedsted Mølle, før han kom til Alsbro og

blev gift med Mette. Om deres Samliv og hans Virksomhed som Mand paa Gaarden vides meget lidt; men han var vistnok en skikkelig Mand, som føjede sig ind i Forholdene, som de var, Børn fik de ikke sammen, saa Arveforholdene til Jes Peder Christoffersens Børn forrykkedes ikke. Ganske ejendommeligt er det, at to af den nye Mands Søskende blev gift med de 2 ældste af Jes Peders og Mettes Børn, saa at Lauge Hansen blev Svoger til sine Stedbørn og Genstand for andre forviklede Familieforhold. — I 25 Aar varede dette Ægteskab, Lauge Hansen døde den 23. Januar 1873. —

Mette Michelsdatter sad deres Enke i næsten 20 Aar, hun døde den 28. December 1891, 90 Aar gammel. De er alle 3 begravede paa Hunderup Kirkegaard.

Mette Michelsdatters og Jes Peder Christoffersens 8 Børn:

A.—1. *Mikkel Jensen Jessen*, født 10. April 1825 paa Alsbrogaard. Gift 18. November 1854 med *Karen Marie Hansdatter* fra Tjæreborg, hvor hun er født 1822(?). — Mikkel Jessen og hans ældste Søster, Karen, holdt begge Bryllup samme Dag, de blev viede i Hunderup Kirke med 2 Søskende, Karen Marie Hansdatter og Hans Hansen fra „Tremgaard“ i Tjæreborg. Det var Dobbelbryllup i næsten dobbelt Forstand, og desuden var de to Søskende fra Tjæreborg Helsøskende til Lauge Hansen, som var Stedfader til Mikkel og Karen Jessen.

Forlovere for Brudeparret Mikkel Jessen og Karen Marie Hansen var: Niels Lang Michelsen, Darum og Lauge Hansen, Als-

Staaende: Jens Jessen,
siddende: Lauge Hansen og Mette Michelsdatter.

Anne Marie og Mikkel Jessen.

bro. Og Forlovere for Karen Jessen og Hans Hansen var Jens Michelsen, Vilslev, og Søren Hansen.

Mikkel Jessen fik en Landejendom i Sejstrup Strat; den havde han til 1877, da blev den solgt, og i Stedet for købte

han en Ejendom paa Alsbromark Vest for Jernbanen indtil Vilslev Mose.

Alle hans Børn paa nær de 2 yngste er født paa Ejendommen i Sejstrup Strat, de 2 yngste er født paa Alsbromark. — Mikkel Jessens Ægteskab med Karen Marie varede kun i knapt 3 Aar, hun fik Tæring og døde den 14. Juni 1857. De havde en Søn:

a.—1. *Jes Peder Mikkelsen*, født 5. Januar 1855. Rejste som ung til Amerika, hvor han fik en Farm i Staten Newbraska. Han blev gift med en Amerikaner, der hed *Stella*. I Ægteskabet var der 5 Børn. Jes Peder Mikkelsen døde den 27. April 1934 i U. S. A.

Mikkel Jessen blev gift 2. Gang den 22. Maj 1858 med Anne Marie Margrethe Hansen, født 10. Marts 1836. Hun var Datter af Hans Jensen Vind i Tømmerby. Efter 37 Aars Ægteskab døde hun den 4. November 1895. I dette Ægteskab var der 8 Børn.

b.—2. *Hans Lauge Mikkelsen*, født 14. Februar 1859. Han rejste som ung til Amerika, hvor han i Ruskin i Newbraska nedsatte sig som Bygmester; han har der bl. a. bygget flere Kirker. Han har været gift 2 Gange. Med sin første Kone har han et Barn, der hedder *Ørne*, denne er Tømrer og gift. — Med sin 2. Kone har han flere Børn, men om disse vides intet sikkert.

c.—3. *Lauge Peder Mikkelsen*, født 22. September 1860. Og-saa han rejste til Newbraska, hvor han blev Slagter. Han blev gift 1888 med en Amerikanerinde, og med hende havde han 6 Børn: 3 Drengene og 3 Piger. Han døde paa en længere Biltur af et Hjerteslag, er begravet i Californien.

d.—4. *Karen Marie Mikkelsen*, født 20. Maj 1862 og død den 31. Maj 1864, 2 Aar gammel, af Halsssyge (Difteritis).

e.—5. *Karen Marie Mikkelsen*, født 23. September 1865. Hun rejste ogsaa til Amerika, hvor hun var gift. Manden hed *Peder Pedersen*, han var Smed og Landmand i Oregeon i Californien. De havde ingen Børn. Hun døde 1918.

f.—6. *Morten Mikkelsen*, født 3. Maj 1868. Gift 17. Oktober 1902 med sin Kusine, *Johanne Olsen*, født 19. August 1872 i Sejstrup, Datter af Christian Olsen og Hustru, Margrethe Jessen, Nr. Bork. De bor i Hemmet, hvor de har et Boelsted, desuden har de et meget stort Fjerkræhold af Høns og Ænder. De har ingen Børn. — Se videre om dem under Margrethe Jessen, Tavle 14, Spalte 7.

g.—7. *Ane Else Kirstine Mikkelsen*, født 30. Maj 1874. Else havde et Barn født uden for Ægteskab, idet hendes Kæreste, en yngre Mand fra Sognet, svigtede hende. Dette Barn: 1. *Alfbine Margrethe Mikkelsen*, er født 30. Maj 1898 i Alsbro. Gift med Vaadbinder *Peder Christensen* i Esbjerg, født 1897. Alfbine Margrethe døde 10. Marts 1930, 32 Aar gammel, i Esbjerg. I Ægteskabet er der 1 Barn; en lille Pige: *Grethe Christensen*, født 8. Juni 1918 i Esbjerg.

Else Mikkelsen blev gift den 12. Oktober 1899 med *Herman Peder Grøndal* fra Rebelsig ved Vejrup. Ved Ægteskabet overtog de hendes Faders Ejendom paa Alsbromark. Mikkjel Jessen var da blevet Enkemand for 2. Gang og gik nu paa Aftægt hos det nygifte Par. I Ægteskabet havde Else og Herman Grøndal 5 Børn:

2. *Henrik Grøndal*, født 9. Juli 1900 paa Alsbromark og død der 17. Marts 1901.

3. *Henrik Hansen Grøndal*, født den 29. December 1902 paa Alsbromark. Død den 13. Maj 1927 i Californien. Ugift.

4. *Jens Mikkelsen Grøndal*, født 5. Jnui 1905 paa Alsbromark. Han rejste til Amerika, hvor han blev gift i December 1930. Konen hedder *Maria*, er indfødt Amerikaner, men af norske For-

J. P. Hansen og
Familie.

Hjemturen fra Ribe blev det Uvejr, og den gamle Mand, der var naaet frem til Sejstrup Strat, var i Nærheden af et Hus gaaet i en Grøft, her fandt man ham død, druknet, den følgende Dag. Hans Livslys var slukket, nu havde han ikke mere Brug for Af-tægten. Dette skete den 15. Oktober 1909, han var da 84 Aar gammel.

B.—2. *Karen Jessen*, født 1. September 1827 paa Alsbrogaard. Gift 18. November 1854 med *Hans Hansen*, „Tremgaard“, Tjærborg, hvor han er født 17. September 1823. Vielsen foregik i Hunderup Kirke, hvor, som før omtalt, ogsaa hendes foran skildrede Broder blev viet samtidig med en Søster til Hans Hansen. Karen Jessen og Hans Hansen eller „Hans Trem“, som han altid kaldtes, overtog efter Brylluppet hans Fødegaard, „Tremgaard“, i Tjærborg. Her nedlagde de deres Livsgering og levede med hinanden i næsten 50 Aar. Gaarden afstod de omkring ved Aarhundredskiftet til en Datter og en Svigersøn. Karen Jessen blev begravet den 5. September 1901, 74 Aar gammel, i Tjærborg, og Hans Hansen, der overlevede hende i godt 5 Aar, blev begravet den 15. Marts 1907 paa Tjærborg Kirkegaard.

De havde i Ægteskab
bet 6 Børn:

a.—1. *Hans Peder Lydiksen Hansen*, født 7. September 1855. Død i Foraaret 1877. Han var, da han døde, indkaldt til Militærtjeneste, men kom ikke af Sted, idet han blev

Bodil Maria og Rasmus Jørgensen.

syg, fik Mæslinger og Lungebetændelse, han døde i Tjæreborg.

b.—2. *Bodil Maria Hansen*, født 1857 og død 1861 paa Tremgaard. Hun druknede som lille 4-aa-rig Pige i Gaardens Andedam.

Ane Karoline og Karen Jørgensen.

c.—3. *Jes Peder Hansen*, født 11. Februar 1860 paa Tremgaard. Han rejste til Amerika den 13. December 1883, tog Bopæl i Rawlins i Staten Wyoming. 1884 blev han gift med en svensk Pige, „*Maria Smidt*“, med hende havde han 4 Børn: 3 Dreng og 1 Pige. Pigen er død, og den ene Dreng blev dræbt ved et Vaadeskud, som han selv forarsagede ved at lege med et ladt Gevær. Den yngste af Sønerne kom til at deltage i Verdenskrigen ved den franske Front, 1914—18, men han kom til Amerika igen. Moderen, *Maria Smidt*, døde omkring 1920, medens *Jes Peder Hansen* lever endnu, 1934. Han var Lokomotivfører.

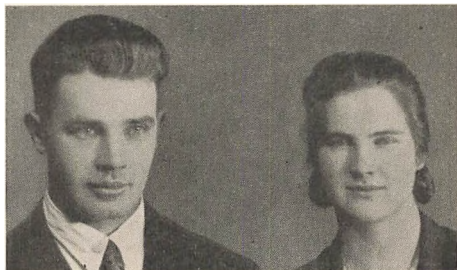
d.—4. *Bodil Marie Hansen*, født 5. September 1863 paa „Tremgaard“. Gift 27. November 1884 med *Rasmus Jørgensen*, Fjellerup, Fyn. Han er født 29. April 1854. Var Sergent ved Grænsegendarmeriet i Skallebæk og Obbekær, hvor han har boet i ca. 4 Aar. Foruden sin Tjeneste interesserer han sig meget for Havebrug, og han opelsker paa den sandede Jord en frugtbar Have. For 4 Aar siden blev han lammet i den højre Side og har siden hverken kunnet gaa, tale eller spise selv, men han var

Lars Kr. Mikkelsen.

Nicoline og H. J. Jørgensen.

Bodil Marie og Christian H. Juncher.

Ove Jørgensen.

aandsfrisk og kunde godt læse. Han døde Julenat 1934, 80 Aar gammel. Bodil Maria var død 7 Aar før sin Mand. Hun døde 9. Januar 1928, 65 Aar gammel.

I Ægteskabet var der 3 Børn:

1. *Ane Karoline Jørgensen*, født 5. Januar 1886 i Warming, gift 29. September 1916 med *Lars Kr. Mikkelsen*, født i Lild 14. November 1892 og død i Jerne 29. Juni 1937. Lars M. var Sadelmager og havde Forretning i Ribe i 15 Aar, men maatte saa opgive denne paa Grund af Sygdom, kronisk Leddegigt. Hans Enke og Børn bor nu i Esbjerg. Der er 4 Børn: 1. *Lars Rasmus Mikkelsen*, f. 13. September 1917. 2. *Svend Aage Mikkelsen*, f. 22. Marts 1919. 3. *Bodil Kathrine Mikkelsen*, f. 14. September 1921, g. 27. December 1938 med Arbejdsmand *Svend Aage Andersen*, f. 6. Maj 1912. De har 2 Børn: *Knud Erik Andersen*, f. 7. Januar 1939, og *Gurli Andersen*, f. 18. April 1942. 4. *Anne Marie Mikkelsen*, f. 18. Januar 1927.

2. *Hans Jørgen Jørgensen*, født 16. August 1889 i Warming. Gift 20. Juni 1912 med *Nicoline Sørensen*, f. 6. Oktober 1888 i Kastbjerg, død i Obbekjær ved Ribe 23. August 1931. Hans Jørgensen er Tømrer og Centralbestyrer i Obbekjær ved Ribe. De har 4 Børn: 1. *Bodil Marie Jørgensen*, f. 7. Juni 1912, g. 13. December 1936 med Statshusmand *Christian Henriksen Juncher*, f. 25. September 1905 i Sdr. Hygum. De har 2 Børn: *Lisbeth Nicoline Juncher*, f. 6. Maj 1938, og *Hans Juncher*, f. 11. Juni 1940. 2. *Richard Jørgensen*, f. 15. Juli 1913, g. 12. December 1939 med *Bodil Marie Knudsen*, f. 3. December 1917 paa Mandø. 1 Barn:

Bodil Marie og Richard Jørgensen.

Arne Jørgensen.

Gunnar Jørgensen, f. 11. Januar 1940 i Gram Sogn. 3. *Ove Jørgensen*, f. 16. August 1914. 4. *Arne Jørgensen*, f. 13. April 1927.

3. *Karen Jørgensen*, f. 3 November 1891 i Warming. Hun er ugift og har mange Aar holdt Hus for sin Far, Rasmus Jørgensen, paa det gamle Toldsted i Obbekjær, hvor hun har ydet ham omsorgsfuld Pasning og Pleje under hans lange Sygdom. Hun er nu, 1942, Husbestyrerinde paa Lyngvig Fyr.

e.—5. *Mette Laura Hansen*, født den 9. April 1866. Gift 20. Marts 1894 med *Ole Frandsen*, født 3. Oktober 1862 i Tjæreborg Østerby. De ejer hendes Fødegaard „Tremgaard“ i Tjæreborg. Ole Frandsen lærte i sine unge Aar Skræderhaandværket, men efter at være udlært og derefter i nogle Aar at have arbejdet som Svend, opgav han Haandværket og rejste til Amerika, hvor han fik Arbejde ved et Jernbaneselskab som Fyrbøder ved Ekspresstogene. Efter en halv Snes Aars Ophold i U. S. A. vendte han hjem til Tjæreborg igen og ægtede da *Mette Laura* paa „Tremgaard“. Gaarden var vistnok noget forsømt, da de nygifte overtog den, men der blev snart sat Skik paa det hele, og det viste sig, at Ole Frandsen duede til mere end at bruge en Naal og at fyre under et Lokomotiv, han kunde ogsaa ordne en Bøndegaard i Bondelandet Danmark.

I Ægteskabet er der 6 Børn:

Mette og Ole Frandsen.

Sine og Hans Frandsen.

Broder Frandsen.

1. *Hans Hansen Frandsen*, født 9. Februar 1894 i Tjæreborg. Gift 3. Maj 1920 med *Sine Nielsen* fra Tjæreborg. Hans Frandsen er ansat ved Grænsegendarmeriet og fungerer nu, 1934, i Lydersholm ved Tønder. De har 5 Børn: *Mary Laura Frandsen*, f. 3. August 1920. *Arne Frandsen*, f. 1. August 1922. *Dorthea Frandsen*, f. 15. December 1923. *Olav Frandsen*, f. 9. Juli 1926. *Ritha Karen Frandsen*, f. 15. Januar 1937.

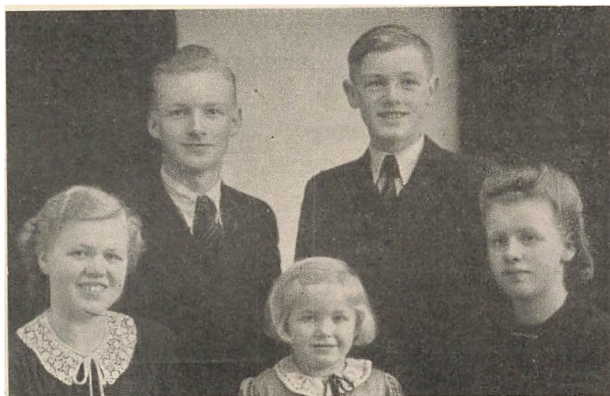
2. *Frands Clausen Frandsen*, født 12. Februar 1896. Han døde 31. Maj 1918 som Soldat af Lungebetændelse.

3. *Karen Claudine Frandsen*, født 24. Juni 1898. Gift 7. Januar 1921 med *Holger Josefsen* fra Tjæreborg. Hun døde 13. Februar 1925 i Barselseng fra 4 smaa Børn: *Magnus Josefsen*, f. 8. Maj 1921. *Laura Josefsen*, f. 1. Juni 1922. *Frands Olav Josefsen*, f. 15. September 1923, og *Karl Josefsen*, f. 6. Februar 1925, død 26. Februar 1925.

Hans Frandsens
Børn:

1. Række:
Mary, Rita og
Dorthea.

2. Række:
Arne og Olav
Frandsen.

Kathrine og Rudolf Larsen.

Julius Frandsen.

4. *Kathrine Marie Frandsen*, født 20. Februar 1901. Gift 7. November 1933 med Husmand *Rudolf Larsen* fra Tjærborg. De har haft 4 Børn, men de to er døde som smaa: *Sonja Larsen*, f. 23. Juli 1934 og *Ingrid Gerda Larsen*, f. 28. Marts 1938.

5. *Broder Frandsen*, født 26. Februar 1903. Han overtog i 1937 „Tremgaard“ efter Forældrene, der stadig har Ophold paa Gaarden og hjælper til med Bedriften. Han er ugift.

Broder oplyser, at i Skøde og gamle Papirer benævnes Gaarden „Fremgaard“. Dens Areal er nu 30 Tdr. Land.

6. *Julius Clausen Frandsen*, født 5. Februar 1906. Han er Tømrermester og har Hus og Forretning i Tjærborg. Han er ugift.

f.—6. *Ane Kirstine Hansen**), født 14. Marts 1868 paa „Tremgaard“ i Tjærborg. Gift den 25. Oktober 1892 med *Holden Jørgen Holdensen* i Sejstrup, født 15. Oktober 1866. De ejede et Hus med ca. 10 Tdr. Land i Sejstrup, som Holdens Fader havde købt af en Moster til Ane Kirstine. Mosteren, Ane Margrethe Jessen, var gift med Bygmester Gabriel Friis, der, da de solgte Huset i Sejstrup, flyttede til Nr. Bork. — Om dem, se Spalte 7 i nærværende Tavle 14. — Kirstine og Holden var kun gift i 3½ Aar, idet Holden døde den 3. Maj 1896 i Sejstrup, knap 30 Aar gammel. De havde et Barn: 1. *Ane Jørgine Marie Holdensen*, født 26. November 1894. Gift den 11. Marts 1917 med *Vilhelm Tang Nielsen*, Barslund, født 4. Januar 1888 i Hjerm. Ane og Vilhelm bestyrede 1 Aar, 1917, Kommunegaarden i Kvaglund

*) Se Aschou-Slægten S. 73.

ved Esbjerg, havde derefter, 1918—23, Vognmandsforretning i Jerne. I 1923 købte de et Hus i Esbjerg, hvor Vilhelm tildels ernærede sig som Havnearbejder. Om Sommeren havde de Pensionat ved Badet paa Fanø i Villa „Anitte“, Fanø *Vesterhavsbad*. I Aaret 1927 rejste de til Amerika, hvor de tog Ophold i Mont Rosa i Colorado. De har 4 Børn: 1. Hans Kristian Barslund, født 10. Juli 1918 i Jerne, død i Marts 1928 i Amerika. 2. Egon Holdensen Barslund, født 16. Februar 1920 i Jerne. 3. Asta Kirstine Barslund, født 30. Maj 1923 i Esbjerg. 4. Lars Kristian Barslund, født 8. Maj 1931 i Amerika.

Ane Kirstine Hansen, der blev Enke 3. Maj 1896, giftede sig Aaret efter den 15. Juli 1897 med *Lars Hansen Lassen*, født den 16. Januar 1859 i Øster Vedsted ved Ribe. — Lassen var Skomager og havde, forinden Kirstine og Holden blev gift, lejet Værksted i det Hus i Sejstrup, der blev deres, og han maatte flytte ud, da den unge Kone kom fra Tjæreborg og flyttede ind. Lassen lejede sig da et Værksted i Naboejendommen, hvor han drev sin Forretning i godt 4 Aar. Da Kirstine blev Enke, var det jo ret nærliggende, at de to Naboer giftede sig med hinanden, og at Skomager Lassen flyttede ind i sit gamle Værksted igen. „Han var en dygtig Skomager, det var ikke alene godt og solidt Arbejde, han lavede; men der var ogsaa mere end almindelig god Gang i de Støvler, han syede.“ — Saaledes fortæller en gammel Landpost, og han føjede til: „Det kan jeg snakke med om, for jeg har gaaet mange hundrede Mile i Støvler fra Skomager Lassens Værksted.“

Ogsaa den lille Landejendom passede Lassen og Kirstine med Omhu og Dygtighed. — Nu har Kirstine og Skomager Lassen levet sammen i 40 Aar og ført et nøjsomt og flittigt Liv tilfredse med de Kaar, Livet har tilmaalt dem. De har været agtede og afholdte af de Folk, de har virket og levet imellem. Samtidig er der vokset 3 dygtige Børn op i Hjemmet hos dem. Af disse er de 2 ældste Sønner, der begge har lært Tømmerhaandværket. De er begge gifte. Den ældste *Holger Lassen* bor i Raahede Syd for Ribe, og den yngste *Laurids Hansen Lassen* bor i Sejstrup ikke langt fra Hjemmet. De har begge Forretning som Tømmermestre.

Det 3. Barn Datteren *Karen Amalie Lassen* opholder sig i Hjemmet, hvor hun fører Hus for sine Forældre og hygger om

dem; de er kommet op i Aarene nu og er ved at være gamle Folk. Hun er en dygtig Pige, der foruden at passe sit Hus og sine gamle Forældre ogsaa passer og driver Ejendommen om Kap med de bedste paa Egnen. I Sommeren 1934 fik hun Skøde paa den, men hun er endnu ugift.*)

Den 10. Juni 1938 døde Ane Kirstine Hansen ret pludseligt; et Hjerteslag gjorde Ende paa hendes Liv. Hun sad for Bordenden, sank sammen og var død med det samme.

Skomager Lassen og Kirstine stammede begge to ned fra Øster Snede-Slægten og er Ætlinge efter hver en af de jydsk Piger, der omkring 1775 kom til Kjærgaard efter den dristige Flugt over Heden. — Skomager Lassen nedstammer efter Birkedommeren Maren Lauridsdatter og Ane Kirstine efter hendes Søster Elisabeth Lauridsdatter. I deres Børn er den gamle Slægtspalting forenet igen. Det er første Gang i dette Slægtsløb, at dette er sket; men senere i de yngre Generationer findes et Par lignende Tilfælde.

C.—3. *Christoffer Jessen*, født 31. April 1829 paa Alsbrogård og død der 13. November 1834, 5 Aar gammel.

D.—4. *Peder Lydiksen Jessen*, født 20. Oktober 1831 paa Alsbrogård og død der 30. September 1856, 25 Aar gammel.

E.—5. *Poul Lang Jessen*, født 19. Marts 1834 paa Alsbrogård. Gift 1861 med *Kirsten Sørensen* fra Briksbøl, Skads Sogn; hun var ung Enke, var født 1838, og havde været gift et halvt Aarstid før hun kom til Alsbrogård, som de nygifte overtog ved deres Ægteskab. — Men heller ikke her blev hendes Tid lang. Efter ca. 8 Aars Ægteskab døde hun den 15. November 1869 i Barselseng — kun 31 Aar gammel — fra 4 smaa Børn, alle Piger:

a—1. *Mette Jessen*, født 16. August 1862 paa Alsbro.

b.—2. *Birthe Maria Jessen*, født 30. Juni 1864 paa Alsbro.

c.—3. *Ane Johanne Jessen*, født 14. Juli 1866 paa Alsbro.

d.—4. *Kirsten Jessen*, født 15. November 1869, død 5. Marts 1870 paa Alsbro.

*) Om disse Børn: Se under Aschou-Slægten, Tavle 2.

Om disse Børn vides kun meget lidt. De 3 ældste Piger rejste alle til Amerika. Den yngste af dem, Anna Johanne, skal være død i New York under Rejsen til U. S. A., hun har altsaa været ugift.

Birthe Maria har været gift med en Enkemand, der hed Nielsen. De skal have boet i Aal eller Aal Sogn, men om de er blevet gift i Amerika og derefter kommet hjem til Danmark, eller om hun er kommet hjem fra Amerika og blevet gift, er ikke oplyst. Hun skal have haft 6 Børn, 4 Piger og 2 Drengene i sit Ægteskab. Den ene af Drengene hed Ejnar Nielsen, han blev gift og rejste til Amerika, og det er ikke usandsynligt, at hans Søskende ogsaa er havnet i U. S. A. Om Mette ved man intet, men nu — 1934 — skal de 4 Søstre alle være døde.

Poul Lang Jessen giftede sig igen. Den 18. November 1872 ægtede han *Kirstine Jensen* fra Skads. De blev viet i Hjemmet ved Kongebrev. — Hun var født den 15. August 1850, men efter knap 4 Aars Ægteskab døde hun den 9. August 1876, 26 Aar gammel. — I Ægteskabet var der 3 Børn:

e.—5. *Jes Peder Jessen*, født 17. November 1872 paa Alsbrogaard. Som Barn kom han i Pleje hos sin Faster, Karen Jessen, paa „Tremgaard“ i Tjæreborg. Senere, som voksen, rejste han til Amerika, hvor han blev ansat paa et Kontor. — Han er gift og har et Drengbarn.

f.—6. *Kirsten Jessen*, født 11. Maj 1874 paa Alsbrogaard. Hun kom ogsaa i Pleje hos Faster Karen paa „Tremgaard“, hvor hun døde 4 Aar gammel. Som Dødsarsag angives, at hun havde spist for mange grønne umodne Stikkelsbær.

g.—7. *Kristian Jessen*, født 5. Juli 1876 paa Alsbrogaard. Han kom i Pleje hos Hans Thim i Sejstrup, hvor han blev, til han var konfirmeret. I 1901 fik han Ansættelse ved Grænsegendarmeriet i Vejstrup ved Kolding. I 1926 tog han paa Grund af Svagelighed sin Afsked og bosatte sig i Broager. — Han var gift 2 Gange; hans første Hustru hed *Mine* og var fra Holsted. I dette Ægteskab var der 2 Pigebørn, hvoraf den ene er gift med en Skovfoged i Nordsjælland. Den anden døde ugift.

Hans anden Hustru hed *Magda*; hun var Datter af en Smede-

mester i Vejstrup. De har et Barn, som hedder *Poula Værnhøj*.

Kristian Jessen købte den 26. November 1903 Navnet Værnhøj som Familienavn. En Slægtning af ham meddeler 1933 —, at Kristian Værnhøj er Pantefoged paa Broager, og han tilføjer:

Magda og Kristian Værnhøj.

„Kristian er en solid og grundærlig Mand i al sin Færd, han har næsten hele sit Liv maattet staa paa egne Ben, han har forsørget og klaret sig selv lige fra Drengæarene.“

Alsbrogaards Jorder blev delt mellem Poul Lang og hans yngste Broder Jens Jessen, saaledes at Poul Lang overtog Hovedparcellen og Bygningerne af sin Fødegaard, medens Jens Jessen overtog den sydlige Del af Gaardens Jorder, hvorpaa der blev opført nye Bygninger.

Da Poul Lang blev Enkemand 2. Gang, var han kommet i store økonomiske Vanskeligheder, han forlod da Gaarden, „løb fra den“, som man udtrykte sig. — Poul Lang var noget af en flot Mand med noget af en forfængelig Natur; Pengene sad løse hos ham; men ellers var han baade en ordentlig og en god Mand og meget omhyggelig for sin svagelige Kone og sine Børn. Det var alene de fortvivlede Pengeforhold, der tvang ham til at forlade Gaarden. Flere af hans Slægtninge tabte betydelige Summer ved ham og kom selv i Forlegenhed. — Børnene havde han som før omtalt faaet sat i Pleje hos Slægtninge og Venner, hvorpaa han stak af til Amerika, før nogen anede det. — Poul Lang Jessen kom aldrig mere tilbage til Danmark igen; men nogle af hans Børn, der senere ogsaa rejste til Amerika, skal dog en Tid have været i Forbindelse med ham. — Han skal være død 1904 i Amerika.

F.—6. *Lisbeth Jessen*, født 3. Februar 1837 i Alsbrogaard. Gift den 20. April 1866 med *Jørgen Pedersen Aakær* fra Vester Lindet i Gram Sogn, han var født 12. Maj 1839 i V. Lindet — Brylluppet stod i Hunderup Kirke og Festlighederne i hendes

Lisbeth og Jørgen Aakær.

Fødehjem paa Alsbrogaard. Jørgen Aakær maatte, for at undgaa at blive tysk Undersaat og at springe tysk Soldat i 3 Aar, sælge sin Fødeejendom i V. Lindet for en alt for ringe Pris, hvorefter han kom til Danmark, hvor han saa

lærte Lisbeth Jessen fra Alsbrogaard at kende.

Efter Brylluppet sad de først til Leje i et Hus ved Landevejen i Sejstrup. Senere købte de en mindre Ejendom paa Gredsted Mark ved det nordre Sogneskel mod Alsbrogaards Jorder lidt Øst for, hvor Jernbanen nu gaar. — Her boede Lisbeth og Jørgen Aakær i mange Aar, og her er alle deres Børn født. Ejendommen brændte, mens Jernbanen fra Bramminge til Ribe blev anlagt, vistnok ved Uforsigtighed fra Jernbanearbejdernes Side. — Jørgen Aakær deltog selv i Banearbejdet, og Arbejderne søgte tit over til Huset, naar de holdt Spisepause for at sidde i Læ; ved en saadan Lejlighed var det, at Ilden opstod. Ejendommen var ikke forsikret mod Ildsvaade, og det var kun ved Venners og gode Menneskers Hjælp, at de fik Bygningen opført igen. Jørgen og Lisbeths økonomiske Kaar gik meget stærkt tilbage ved denne Ildebrand. Men senere blev det endnu værre, de blev nødt til at sælge Ejendommen for at klare de økonomiske Forpligtelser, som de sammen med Broderen Jens Jessen paa den ny Alsbrogaard havde paataget sig for Broderen og Svogeren Poul Lang Jessen paa den gamle Alsbrogaard, da denne forlod Ejendommen og rejste til Amerika.

Derefter købte Jørgen og Lisbeth et lille jordløst Hus paa Skrænten ned til Darum Mose Sydøst for Darum By, hvor de siden ernærede sig, han som Arbejdsmand og hun som Kogekone ved større Gilder, hvortil hun var meget dygtig; hun var afholdt og skattet, saa langt hendes Kundekreds og Bekendtskabskreds strakte sig.

Jørgen Aakær døde den 25. November 1912, og Lisbeth døde den 25. August 1915. De er begge begravede paa Kirkegaarden

i Darum. — I Ægteskabet er der 8 Børn:

a.—1. Et dødfødt Barn.

b.—2. *Jes Peter Christoffersen Aakær*, f. 29. November 1867, død 25. Marts 1908 i Kragelund, begravet i Darum.

Ugift.

J. P. Aakær.

Peder J. Aakær

c.—3. *Peder Jørgensen Aakær*, født 11. August 1869 i Gredsted. Han rejste 1891 til Amerika, slog sig ned i Sharon Valby i Iowa, hvor han ejer en Farm med tilhørende Skovbrug og Savskæreri og skal efterhaanden være blevet en meget velstaaende Mand. Hans Hustru hedder *Jørgine Svendsen*, hun stammer fra Norge. — *Peder Jørgensen Aakær* har i flere Aar været svag af Helbred, han er blevet opereret for en Tarmlidelse, og hans Afføring tømmes ud gennem Siden i Stedet for Endetarmen. — I Ægteskabet er der 10 Børn, men vi har kun Navne og Fødselsdage paa de 6 ældste:

- 1.— *Jørgen Laurids Aakær*, født 6. Januar 1901.
2. *Karen Elisabet Aakær*, født 14. December 1902.
3. *Elisabeth Sofia Aakær*, født 19. September 1904.
4. *Laurids Aakær*, født 20. December 1906.
5. *Amile Andersen Aakær*, født 3. Marts 1909 (Dreng).
6. *Sofia Aakær*, født 25. Oktober 1911.

d.—4. *Sofia Biane Aakær*, født 9. Maj 1871 i Gredsted. Gift 2. November 1891 i Darum med *Andreas Andreasen* fra Mjølnden ved Døstrup, født 31. August 1865. Han var Toldassistent, først i Hvidding, senere i Rendsborg og er nu — 1934 — pensioneret. *Sofia Biane* er død 2. Marts 1898 i Kiel. De havde en Datter:

1. *Kirstine Lilly Andreasen*, født 10. Maj 1897. Gift 2. December 1925 med *Kristen Jensen* fra Viborgeggen, men de tog Ophold i Tistrup ved Varde, hvor han var Arbejdsmand. Han

Biane og Andreas Andreassen.

Lilly Ørnborg.

døde den 27. Maj 1929. De havde 2 Børn: *Martin Jensen*, født 6. Januar 1927, og *Ketty Jensen*, født 14. Februar 1929(?).

Lilly Andreassen blev gift 2. Gang i Marts 1932 med *Marinus Ørnborg*, født i Juni 1897. De bor paa Sønderup Strand ved Horsens, hvor de har Sommerrestauration. De har et Barn: *Villy Emil Ørnborg*, født 22. August 1932.

e.—5. *Laurine Hansine Aakær*, født 14. Januar 1873 i Gredsted. Gift 10. Oktober 1899 med *Peder Caspersen Pedersen*, født 22. Marts 1876 i Føvling.

Han begyndte med en lille forsømt Ejendom i Sejstrup, som han i Løbet af 9 Aar arbejdede op, samtidig med, at han arbejdede uden for Hjemmet som Arbejdsmand. Derefter købte han Gaarden „Trolldal“ i Jernved Sogn; den var heller ikke i syndelig god Drift, men under Peder Caspersens og Laurines dygtige Virksomhed blev Gaarden snart bragt op til god og sikker Ydeevne. Da Børneflokken efterhaanden voksede til, blev Gaarden snart for lille til, at alle kunde beskæftiges i Hjemmet. Efter ca. 14 Aars Forløb solgtes Gaarden i Jernved, og en større Gaard i den østlige Del af Darum Sogn — Brandgaarde — paa ca. 100 Tdr. Land blev købt. Her var Virkefelt for mange Hænder, og her var Laurine kommet nær til sit gamle Hjem — det lille Hus paa Skrænten ved Darum Mose. Her havde hun gaet som lille Pige og beundret den store Nabogaard, hvor hun i sin Tid som Hyrdepige vogtede Faar. Nu var den hendes og hendes Mands Ejendom. Her har de nu boet og virket i mange Aar. Børnene er blevet voksne, og Laurine og Peder Caspersen har travlt med at faa dem sat i Vej. Og de unge kender Taget.

I Ægteskabet er der 6 Børn:

Peder Caspersen med Familie.

1. *Jens Andersen Pedersen*, født 9. August 1900. Gift den 2. September 1925 med *Anna Bertelsen*, født 20. Juni 1904 i Ravnung ved Kavslund. De havde først en lille Ejendom ved Darum Mose, Nabo til, hvor Laurine var vokset op. Men efter nogle Aars Forløb købte de en temmelig stor Gaard i Møjbøl, Øster Lindet Sogn, paa Bedstefaderen Jørgen Aakørs Hjemegn. Her døde Anna den 23 November 1932, 28 Aar gammel, og efterlod sig et lille Barn: *Peder Caspersen Pedersen*, født 28. Januar 1927.

Jens A. Pedersen blev gift 2. Gang d. 10. Maj 1937 i Øster Lindet Kirke med *Maria Holm*, født 25. September 1906. Datter af Mejeribestyrer Carl Kr. Holm i Ø. Lindet. — De har et Barn: *Carl Kristian Pedersen*, født i November 1940 i Møjbøl, Øster Lindet Sogn.

2. *Jørgen Peder Aakjær Pedersen*, født 11. November 1901. Gift 10. Februar 1929 i Feldballe Kirke med *Thora Johanne Nikoline Nielsen*, født 15. December 1906 i Stabrand ved Grenaa. De købte Ejendommen ved Darum Mose af Broderen Jens, da han

Thora og J. P. Aakjær Pedersen.

rejste til Mojbøl i Slesvig. — De har 5 Børn: *Peder Caspersen Pedersen*, født 30. Juli 1931. 2. *Jessie Pedersen*, født 15. Marts 1934. 3. *Laura Aakjær Pedersen*, født 28. Marts 1936. 4. *Ruth Caspersen Pedersen* og 5. *Villy Caspersen Pe-*

dersen, Tvillinger, født den 8. Marts 1940 i Darum.

3. *Johannes Marinus Pedersen*, født 9. Januar 1904. Gift den 10. Maj 1936 med *Anna Nielsen*, født 26. Juni 1912. — De har Landejendom paa Darum Mark. 1 Barn: *Grethe Kjær Pedersen*, født 25. Februar 1938.

4. *Elisabeth Pedersen*, født 31. December 1906. Gift 31. Maj 1932 i Darum med *Knud Knudsen*, født 16. November 1900 i Darum, hvor de har overtaget Faderens, Sogneraadformand Gjerluf Knudsens Ejendom. — De har 4 Børn: 1. *Egon Gjerluf Knudsen*, født 29. April 1933. 2. *Elin Dorthea Knudsen*, født 12. Februar 1936. 3. *Erik Peder Knudsen*, født 18. Februar 1938 og 4. *Bent Knudsen*, født 5. Juli 1940. — Alle født i Darum.

5. *Sofia Kristine Pedersen*, født 16. Maj 1911. Gift 31. Maj 1933 med *Niels Frandsen*, født 14. December 1907 i Darum, er Murer, men har nu købt et Statshusmandsbrug i Vilslev. De har 3 Børn: 1. *Svend Erik Frandsen*, født 13. September 1933. 2. *Rita Frandsen*, født 14. Maj 1935. 3. *Lissi Maria Frandsen*, født 20. Marts 1940.

6. *Carl Pedersen*, f. 8. August 1914, gift 4. December 1942 i Vilslev Kirke med *Thyra Nielsen*, født 27. Marts 1914 i Jedsted som Datter af Gdr. Claus H. Nielsen og

Sofia og Niels Frandsen.

Hustru, Ane Cathrine, f. Pedersen, i Jedsted. Ved Brylluppet overtog de nygifte Forældrenes Gaard paa Darum Mark, „Brandgaard“.

Thyra og Carl Pedersen.

f.—6. Peder Lydiksen Aakjær, født den 20. Juli 1875 i Gredsted.

Lydiksen, som han kaldtes, lærte som ung Bygmesterhaandværket. Den 3. Juli 1900 ægtede han *Anna Pedersen Laurup*, født 27. Maj 1879 i Løgumkloster; og samme Aar, 28. Juli 1900, overtog de hans Fødested, Huset paa Moseskrænten med 3½ Td. Land, med den Forpligtelse, at hans Forældre skulde have deres Ophold hos dem for Livstid. I de første Aar efter Ægteskabet vedblev Lydiksen med Murerhaandværket; men efterhaanden købte han mere Jord til Ejendommen, for det meste Moseskifter fra Gaardene i Darum By, som han opdyrkede og merglede og bragte i god Kultur. Som Anerkendelse for dette Kultiveringsarbejde og for Landboflid i det hele har han modtaget flere Præmier gennem Husmandsforeningerne. Ved Siden af dette har han ogsaa gennem Aarene faaet opført en helt ny Gaard paa Ejendommen. Han begyndte straks efter Overtagelsen, 1900, at bygge et helt nyt Stuehus, idet han 1900 lod opføre 3 Fag fra Østenden af det nuværende Stuehus. I Huset maatte man nøjes med Lergulve; men det tjente dog som Bolig for de unge Folk i det første Par Aar. I 1902 blev det gamle Hus paa Moseskrænten nedbrudt, og det ny Stuehus blev bygget færdig, hvor der nu blev

Kathrine og Peder Lydiksen Aakjær.

Anna Pedersen Laurup.

Elisabeth og Niels Uhr.

Anna Aakjær Uhr.

rigelig Plads til baade den gamle og den unge Familie; samme Aar blev der bygget 3 Fag af Staldlængen; nu er det lille Hus blevet til en 3-længet Gaard. Lydiksen var jo som nævnt selv Bygningshaandværker, saa baade Ejendommens Opdyrkning og Bygningens Opførelse var hans eget Værk.

Ogsaa Plantning havde Lydiksen Interesse for, han anlagde en Granplantage paa Skrænten Syd og Vest for Gaarden, denne er i Aarenes Løb vokset godt til og yder nu god Læ baade for hans egen Have og Bygning saavel som for hans Søstersøns Ejendom, der ligger Nabo til. Denne Ejendom, der umiddelbart foran er omtalt, var ogsaa fra et saa godt som jordløst Hus ved Flid og Dygtighed vokset op til en hel lille Gaard.

Da Lydiksen den 22. September 1939 afstod Gaarden til en af sine Sønner, var den en Ejendom paa 31 Tdr. Land med en Besætning paa 3 Heste og 28 Kreaturer samt Svin og Høns. Samme Aar byggede han et nyt Hus Nord for den nye Landevej, der nylig var blevet færdigbygget, fra Esbjerg til Gredstedbro, hvor han og hans Hustru nu nyder deres Otium.

Betty og Hans L. Aakjær.

Peder Aakjær.

Efter 17 Aars Ægteskab mistede Lydiksen sin Hustru, hun døde den 7. Juli 1917 og efterlod sig 5 Børn i Alderen fra 16 til 4 Aar. Den 20. Maj 1920 giftede han sig 2. Gang og ægtede *Hansine Maria Kathrine Jørgensen*, født 19. Marts 1886 i Gaansager i Sønderjylland. I dette andet Ægteskab er der ingen Børn.

Mette og Emil Mortensen.

• Anne Laurups og Lydiksen Aakjærs 5 Børn:

1. *Elisabeth Jørgine Aakjær*, født 16. April 1901. Gift 27. Oktober 1921 med *Niels Thomsen Uhre*, født 31. Juli 1876 i Uhre Nygaard, som de ejer. De har 2 Børn: *Anna Aakjær Uhre*, født 7. Februar 1923 og *Jeppe Uhre*, født 13. November 1926.

2. *Hans Laurup Aakjær*, født 16. Oktober 1903. Gift 26. Januar 1930 med *Betty Matzen* fra Gram, født 12. Februar 1908. De har en Ejendom i Knoldeflod, Næsbjærg Sogn ved Varde. Har 3 Børn: *Peder Hansen Aakjær*, født 26. Oktober 1930. *Henry Aakjær*, født 27. Januar 1934, og *Svend Erik Aakjær*, født 22. September 1939.

3. *Mette Marie Aakjær*, født 6. Marts 1909. Gift 16. December 1930 med *Emil Mortensen*, født 21. Januar 1910 i Bramminge. Han er Bilchauffør i Bramminge. De har 2 Børn: *Gudrun Kathrine Mortensen*, født 24. September 1931 i Vilslev, og *Jytte Mortensen*, født 1. Januar 1936 i Bramminge.

Jessie og Jørgen P. Aakjær.

4. *Peder Aakjær*, f. 8. December 1911 i Darum. Han tjente

i nogle Aar som Karl hos Enke Helga Vejrup i Darum, men opholdt sig dog mest som Medhjælper paa sin Faders Ejendom. Den 22. September 1939 blev han gift med *Marie Lauridsen*, født 10. Marts 1917 i Darum; men Ægteskabet blev ikke godt. Separeredes 22. Januar 1940. 1 Barn: *Elisa Lauridsen Aakjær*, født 28. Februar 1940 i Darum. Barnet er hos Moderen. Peder Aakjær overtog ved sit Giftermaal Fødeejendommen.

5. *Jørgen Pedersen Aakjær*, født 11. December 1913 i Darum. Gift 9. April 1937 i Darum med *Emilie Jessie Poulsen*, født 9. September 1911 i Branderup, Sønderjylland. De har købt en Ejendom paa ca. 25. Tdr. Land paa Breum ved Darum.

g.—7. *Christoffer Aakjær*, født 5. Juli 1876 i Gredsted, død som lille.

h.—8. *Martin Mikkelsen Aakjær*, født 28. Juni 1877, død 14. Januar 1889.

G.—7. *Ane Margrethe Jessen*, født den 1. September 1839 — i Hunderup Sogns Kirkebog staar 3. September 1839 — paa Alsbroggaard. Hun er Mette Michelsdatters og Jes Peder Christoffersens 7. Barn, og hun er opkaldt efter den afholdte Herremandsfrue, Margrethe Rosenørn, til Kjærgaard. Den 1. December 1858 blev hun gift med Enkemand, Bygmester *Gabriel Friis Nielsen* i Sejstrup; han er født 6. September 1831 i Vejrup. Hun var kun 19 Aar og han 27, da de holdt Bryllup. Gabriel Friis var en dygtig Bygmester, han har saaledes opført flere af Gaardene i Sejstrup. Han ejede et Hus med tilhørende Jordlod, beliggende mellem Landevejen og Jernbanen, der, hvor Skomager Lassen nu bor, 1934. Gabriel Friis var noget svag af Helbred, og efter ca. 12 Aars Ægteskab med Ane Margrethe døde han den 24. Maj 1870 af Tæring.

Jes Peter Friis.

I Ægteskabet var der 5 Børn:

a.—1. *Lauge Hansen Friis*, født 4. September 1859 i Sejstrup og død der 2. Januar 1870 af Tuberkulose, 11 Aar gl.

Ane Margrethe Olsen med Familie.

b.—2. *Jes Peder Friis*, født 11. Oktober 1861 i Sejstrup. Da han var 19 Aar gl., rejste han til Newbraska i Nordamerika, hvor han blev gift med en tysk Pige; med hende havde han 4 Børn, alle Drengene. *Jes Peder Friis* døde 1902 i Amerika, og Familiens Forbindelse med Familien herhjemme er blevet afbrudt, deres videre Skæbne kendes ikke.

c.—3. *Carl Marinus Friis*, født 4. Januar 1864 i Sejstrup og død der 3. September 1864 af et Slagtilfælde.

d.—4. *Karen Maria Friis*, født 28. Juli 1865 i Sejstrup, saaledes staar der i Hunderup Sogns Kirkebog, men Familien mener, hun er født den 14. Juli 1865, paa denne Dag fejrede hun altid Fødselsdagen. I Maj 1886 rejste hun til Amerika, hvor hun blev gift med en Smed, som hedder *Thomas Lindholm*, han er fra

Aalborg og har nu i 48 Aar været ansat som Smed paa et stort Svineslagteri i New York. — De har 3 Børn:

1. *Karen Maria Lindholm*, er gift, Manden hedder *Kornkvist*, og de har en Søn, der hedder *Thomas Kornkvist*.

2. *Tommi Lindholm*, ogsaa han er gift. Konen er Tysker, og de har et Barn, en lille Pige.

3. *Ane Margrethe Lindholm*, gift med *Theodor Rasmussen* fra København, han er Tømrer i New York. De har et Barn: *Karen Maria Rasmussen*, født 1926.

e.—5. *Hans Peder Friis*, født 7. September 1868 i Sejstrup, død i Juni eller Juli Maaned 1886 af Tuberkulose, 18 Aar gammel.

Da Gabriel Friis døde, blev Ane Margrethes Kaar trange, Sygdom og ingen Arbejdsfortjeneste havde taget haardt paa det lille Hjem, to af Børnene var afgaaet ved Døden før Faderen. Nu stod hun ene tilbage med tre smaa Børn, som skulde forsørges; det blev en streng Tid for hende og Børnene. 2 Aar efter, at hun var blevet Enke, indgik hun paany Ægteskab, idet hun giftede sig med Ungkarl *Kristian Olesen fra Sejstrup*; han er født den 25. Maj 1850. Ifølge Kirkebogen blev de viede den 11. Maj 1872, Familien mener, det var 22. Maj. *Kristian Olesen* var en flittig og stræbsom Mand, der for en stor Del gav sig af med Landeveysarbejde især paa Landevejen mellem Bramminge og Ribe, der paa den Tid blev nyudbygget.

De økonomiske Vanskeligheder med Ejendommen blev efterhaanden saa store, at de blev nødt til at sælge den, og i nogle Aar derefter flyttede de meget omkring uden at kunne finde blivende Sted. En kort Tid boede de i Hjortkjær Nord for Bramminge, flyttede derfra til Hækkenfeld i Lydum Sogn, her var de i 2 Aar, flyttede saa til Varde Mark, men efter et kortere Ophold der, købte de en lille Ejendom i Nr. Bork, denne brændte imidlertid, Ilden opstod ved Baining, og Ejendommen blev solgt. Derpaa købtes en anden Ejendom i Nr. Bork, denne var meget forsømt, hele Besætningen bestod kun af én daarlig Ko. Her slog Margrethe og *Kristian Olesen* Rod. Ejendommen kom efterhaanden i god Drift, den blev oparbejdet saaledes, at den ene

Ko blev til en Besætning paa 3 Heste, 16 Stkr. Kvæg og 20 Faar. Men ikke nok dermed, ved Siden af Ejendommens Pasning oparbejdede Kristian Olesen en Slagterforretning, hvorved der ogsaa tjentes en Del Penge, og deres økonomiske Omstændigheder blev snart gode. De fik Lejlighed til at vise, hvad Flid og Spar-sommelighed parret med Dygtighed kan føre til. I Ægteskabet var der 4 Pigebørn, der trolig stod deres Forældre bi i deres Virksomhed, og de har taget gode Egenskaber i Arv efter de gamle. Desuden havde de taget en Plejesøn til dem, en Broder-søn til Kristian Olesen, han hed Søren Pedersen, ogsaa han blev en god Hjælper ved Ejendommens Drift.

Ane Margrethe døde den 27. Februar 1926 i Nr. Bork, 87½ Aar gammel, og Kristian Olesen døde den 27. Juli 1932, 82 Aar gammel. De er begge begravede paa Kirkegaarden i Nr. Bork.

Børnene, de 4 Døtre:

f.—6. *Johanne Margrethe Olesen*, født 19. August 1872 i Sejstrup. Gift den 17. Oktober 1902 med sin Fætter, *Morten Mikkelsen*, der er født i Sejstrup den 3. Maj 1868. De købte samme Aar, de holdt Bryllup, en mindre Ejendom paa 14 Tdr. Land i Hemmet ved Ringkøbing Fjord, og her har de boet siden. Paa Ejendommen holdes en Besætning paa 10 Stkr. Kvæg, 2 Heste og en Del Svin. Endvidere er der paa Ejendommen et meget stort Hønseri med flere Rugemaskiner, endog en stor Motorrugemaskine er installeret og i Brug. Ogsaa Gaase- og Andeavl drives i større Stil. En lille Aa eller større Bæk løber langs Ejendommens Markskel, og den udnyttes til Svømme-fuglenes Opdræt. I Ægteskabet har de ingen Børn; men de har haft et Par Plejebørn: En Søsterdatter til Morten Mikkelsen, Karen Grøndal, fra Alsbro, født der 10. Januar 1907, tog de til sig, da hun var 4 Aar gammel, men hun døde til stor Sorg for Plejeforældrene den 9. Marts 1927, 20 Aar gl., hun er begravet paa Hemmet Kirkegaard. Et andet Plejebarn: Mette Marie Jensen, er nu hos dem, hun er 18 Aar gammel, 1935.

g.—7. *Mette Laura Olesen*, født 14. Juni 1874 i Sejstrup. Hun har ikke været gift, men bor i Nr. Bork. I 1926 var hun paa Besøg i Amerika i 6 Maaneder hos Søsteren Frederikke og flere Familiemedlemmer. Fra hende stammer den væsentligste Del af

de her anførte Oplysninger om Alsbroslægtens Familiemedlemmer i Amerika. Mette Laura Olesen døde den 18. Juni 1941 i Nr. Bork.

h.—8. *Frederikke Olesen*, født 19. April 1876 i Hjortkjær. Hun rejste til Amerika, hvor hun 1908 blev gift med *Frederik Wakthien*. Han var først Sølvsmed i Brooklyn ved New York, men er nu ansat som fast Vagt ved „Mønten“ i New York. De har ingen Børn.

i.—9. *Klausine Petrine Olesen*, født den 4. Juni 1880 i Nr. Bork. Gift 24. Oktober 1899 med *Anders Kristen Kristensen*, født den 9. Marts 1872 i Nr. Bork. De har haft en Ejendom paa 7 Tdr. Land, som de nu har solgt, da Kristen er blevet meget svagelig; han har i 7 Aar lidt af Apopleksi og Krampe, han kan ikke færdes ude, men sidder eller ligger altid. Nu, 1935, bor de i Nr. Nebel. I Ægteskabet er der 5 Børn, hvoraf de 2 ældste døde som smaa:

1. *Kristian Sigfred Kristensen*, født 16. Juli 1900. Død 20. December 1901.

2. *Signe Kristine Kristensen*, født 26. November 1902. Død den 7. April 1904.

3. *Signe Kristine Kristensen*, født 24. November 1905. Gift den 27. Juli 1927 med *Andreas Lorenzen* fra Sdr. Brok, født 24. September 1904. De har 2 Børn: *Tommy Lindholm Lorenzen*, født 20. April 1929, og *Martin Lorenzen*, født 15. September 1931.

4. *Kristian Arne Manfred Kristensen*, født 1. April 1914.

5. *Dagny Marie Kristensen*, født 9. Marts 1917. De 2 sidste opholder sig begge i Hjemmet i Nr. Nebel.

H.—8. *Jens Jessen*, født 23. April 1842 paa Alsbrogaard som yngste Barn af Mette Michelsdatter og Jes Peder Christoffersen. Han blev gift den 23. August 1871 med sine Kusine, *Lisbeth Lang Nielsen*, fra Darum, hvor hun var født 13. Oktober 1843; hun var Niels Lang Mikkelsens og Ane Jepsdatters yngste Barn. Jens Jessen og Lisbeth overtog den sydlige Del af Alsbrogaards Jorder, hvorpaa der blev opført nye Bygninger, her fik de deres

Hjem og Virkefelt i mere end 40 Aar. Det var et Par solide og dygtige Folk, der passede deres Sager godt, og som ikke slog store eller vidtløftige Folder. I Løbet af faa Aar drev Jens Jessen Udflyttergaarden op, saa den snart langt overgik den gamle

Lisbeth og Jens Jessen.

Gaard i Ydeevne, baade hvad Agerbruget og Husdyrbruget angik. Samtidig voksede der en stor Børneflokk op om dem i Hjemmet, hvor de fik en god Opdragelse, ligesom de fik lært at bestille noget; desuden arvede de efter Far og Mor den solide Ballast, der gør, at man kan tage Livets Storme med Ro. Jens Jessen var dertil en ærlig og en retskaffen Mand. Hans Ord var til at stole paa, og hans Raad var værd at følge. Det var den Lov, hans Naboer og hans Omgangskreds gav ham.

Jens Jessen døde den 27. December 1911 paa Alsbro, ca. 70 Aar gammel. Lisbeth, der overlevede ham i 11 Aar, døde den 15. Juni 1922, næsten 80 Aar gl. De ligger begravede paa Hunderup Kirkegaard.

Det var ved Lisbeth Jessens Begravelse paa Alsbrogaard, at Initiativet til disse Slægtoptegnelser blev taget. Nedskriveren var til Stede ved Begravelsen, og da Jordefærden var endt og Middagen overstaaet, kom man til at tale om de jyske Piger, der var gaaet ind over Heden og havnet paa Kjærgaard. Den afdøde var jo en Slægtning af og opnævnt efter den ene af dem, ligesom en stor Del af de forsamlede Gæster var Efterkommere af dem. Der blev da spurgt om, hvor de var kommet fra. Og det viste sig da, at selv de ældre af Slægten var meget usikre og ret uenige; fra en Side mentes, at de var kommet fra en By, der hed Ring eller Lillering, medens andre mente, de var fra Uldum, og Drøftelsen blev til Tider ret heftig. Denne Samtale gav Anledning til det første Arkivbesøg, der forøvrigt gav et mærkeligt negativt Resultat, som det fremgaar af Indledningen til disse Optegnelser.

Ane og Chr. Vestergaard.

Lisbeth og Jens Jessen havde 8 Børn:

a.—1. *Ane Jessen*, født 18. August 1871 paa Alsbro. Gift den 4. December 1896 med *Kristen Vestergaard*, født den 26. August 1860 i Arnum. — —

De ejede en Gaard i Sejstrup, hvorpaa de havde deres Hjem og Virkefelt i over 30 Aar, indtil den omkring 1927 blev afstaaet til en Datter og en Svigersøn, hvorefter de gamle i Nærheden af Gaarden lod bygge et nyt Hus, som de flyttede ind i, og hvor de nu nyder deres Otim.

Ane og Kristen Vestergaard har i deres Ægteskab 3 Børn, der alle er Piger:

1. *Ane Kathrine Vestergaard*, født 23. Februar 1898 i Sejstrup. Gift den 7. December 1917 med *Marius Jakobsen*, født 28. April 1890 ved Holstebro. De har en mindre Ejendom ved den nye Landevej fra Esbjerg til Gredstedbro paa Skrænten ved Darum Mose. De har 2 Børn: 1 Datter, *Ane Jakobsen*, født 10. Juli 1919. Gift 10. December 1939 med *Kristian Pallesen*, Vognslund pr. Ølgod, hvor de har hans Moders Ejendom. De har 3 Drengbørn. *Anes* og *Marius Jakobsens* 2. Barn var en Søn, født 27. September 1927, men han døde den 26. Marts 1928, knap $\frac{1}{2}$ Aar gammel.

2. *Elisabeth Vestergaard*, født 30. Oktober 1902 i Sejstrup. Gift den 17. November 1927 med *Mikkel Hjort Sørensen* fra Hundstrup, født 10. September 1896 i Aalbækgaard, Nr. Farup Sogn. De har overtaget hendes Fødegård i Sejstrup. De har 2 Børn: *Lydia*

Elisabeth og Mikkel Sørensen.

Vestergaard Sørensen, født 26. Januar 1936 i Sejstrup, og *Alma Vestergaard Sørensen*, født 19. Juli 1938 i Sejstrup.

3. *Jensine Vestergaard*, født 16. Oktober 1908 i Sejstrup.

Jensine og Alfred Jensen.

Gift 27. Marts 1929 med *Alfred Jensen*, født 12. April 1904 i Sejstrup. De ejer Alfred Jensens Forældres, Jens Chr. Aagaards, Ejendom i Sejstrup. De har 1 Barn: *Kristian Vestergaard Jensen*, født 26. August 1930 i Sejstrup.

b.—2. *Mette Jessen*, født 26. December 1872 paa Alsbro. Gift den 22. Juni 1897 i Hunderup Kirke med *Hans Hillerup Thomsen*, født 12. April 1871 i Hillerup, Nr. Farup Sogn. Han var udlært som Kolonialhandler og var i mange Aar Købmand i Grimstrup. Men i Aarenes Løb svækkedes hans Helbred meget, og han maatte opgive sin Købmandsforretning, hvorefter han en kort Tid prøvede lidt med Landbrug, idet han købte en lille Ejendom paa Kjærgaardsmark, men heller ikke det kunde han holde til. Svagheden og Sygdommen viste sig at være Tuberkulose, der havde sat sig i et Ben; dette maatte amputeres, og nu var Thomsen helt Invalid. Mærkeligt var det, at den syge og haardt prøvede Mand altid mødte Folk med et Smil, saa man næsten ikke mærkede, hvor syg og medtaget han var. I sine sidste Aar ejede han og Familien et Hus Vest for Bramminge

Mette og Hans Thomsen.

Stationsby, hvor han havde Forretning med en Benzintank, som det dog nok mest blev Hustruens Opgave at passe. Hillerup Thomsen døde omkring 1940 eller sidst i 1930'erne. Mette fortsatte vistnok Benzinforretningen indtil Krigen gjorde en Ende paa

Peter Thomsen.

Jenny og Jens Jensen.

denne Handel. Nu er alle Børnene borte fra Hjemmet, og Mette sidder ene tilbage i sit Hus Vest for Bramminge By.

I Ægteskabet var der 4 Børn:

1. *Peter Thomsen*, født 4. September 1898. Gift den 10. December 1924 i Varde Kirke med *Gerda Thomsen*, født 23. Juli 1898 i Mejls. Peter Thomsen er Tømrer i Mejls ved Varde. De har 4 Børn: 1. *Hans Hillerup Thomsen*, født 9. April 1927 i Ribe. 2. *Else Maria Thomsen*, født 6. Juni 1930 i Blaksmark. 3. *Jens Alsbro Thomsen*, født 18. September 1931 i Blaksmark og 4. *Mette Elisabeth Thomsen*, født 19. Januar 1934.

2. *Jenny Elisabeth Thomsen*, født 14. August 1900 i Grimstrup. Gift 5. November 1923 i Hunderup Kirke med *Jens Jensen*, født 24. Maj 1894 paa Kjærgaardsmark. Han er Husejer og Arbejdsmand i Bramminge. De har 4 Børn: 1. *Anna Signe Jensen*, født 13. Juli 1926 paa Kjærgaardsmark. 2. *Metha Elisabeth Jensen*, født 14. August 1928 paa Kjærgaardsmark. 3. *Agnes Hansine Jensen*, født 2. April 1930 paa Kjærgaardsmark og 4. *Hans Hillerup Jensen*, født 16. Juli 1934 i Bramminge.

3. *Kirstine Marie Thomsen*, født 9. Juni 1903 i Grimstrup. Gift 13. Marts 1924 i Darum Kirke med *Martin Lassen*, født 14. Maj 1895 i V. Vedsted. De boede paa Tømmerby Mark ved Bramminge, hvor de havde Landejendom og Chaufførforretning. I Ægteskabet er der et Barn: *Svend Høgsbro Lassen*, født 27. December 1924 i Tømmerby. — Martin Lassen nedstammer fra Birkedommerenken Maren Lauridsdatter, de er altsaa beslægtede efter „de jyske Piger“ fra Uldum. Men Ægteskabet var ikke

heldigt, efter *Ten Del Aars Forløb* blev det opløst.

Christine Marie Thomsen er nu gift 2. Gang. Den 22. Januar 1942 blev hun viet i „Vor Frelsers Kirke“ i Esbjerg til *Marius Andreas Pedersen*, født 1. November 1895 i Brokjær. — M. A. Pedersen er Jernbanepakmester. De bor Juulsvej 5 i Hobro.

Maria og Andreas Pedersen.

4. *Jens Alsbro Thomsen*, født 25. Oktober 1905 i Grimstrup, død 11. Marts 1929.

c.—3. *Jes Peder Jessen*, født 20. Februar 1875 paa Alsbro, hvor han som ældste Søn i mange Aar bistod Faderen med Gaardens Drift. — Den 15. April 1905 blev han gift med *Ane Handler* fra Høe ved Bramminge, hvor hun var født 7. Juni 1881. — Ved samme Tid, som han blev gift, købte han en mindre Landejendom i Darum Sønderby. Denne Ejendom var oprindelig kommet ud fra hans Moders Fødegaard i Darum Midtby. — Som før omtalt blev denne Gaard delt mellem Elisabeth Langs to Brødre, idet den ældste, Jep Hansen Lang, fik Udflyttergaarden i Darum Sønderby. Denne Gaard lod hans ældste Søn Niels Lang Nielsen atter dele, saa der til den sidste Ejendom kun blev et Jordtilliggende paa omkring 15 Tdr. Land, men da ogsaa den lille Ejendom kom i Handelen, var det, at Jes Peder Jessen fra Alsbro købte den. Men denne Ejendom havde Jes Peder og Ane kun i en 5—6 Aar. I 1911 byttede de den med Hovedparcellen af en af de store gamle Gaarde i Darum Sønderby, Manden, der havde ejet den, Kristen Andersen, var død; nu var Gaarden kommet i Gaardslagternes Hænder og blev udstykket. — Denne Hovedparcel var dobbelt saa stor som den Ejendom, de hidtil havde haft. — I Aarens Løb har Jes Peder og Ane med Bistand af deres eneste Søn ved Flid og Dygtighed drevet denne Ejendom godt op. De er blevet velstillede Folk, der er vellidte og afholdte af deres Naboer og Omgangsfæller, men har forøvrigt levet et stille

Nielsine og Diderik Johansen.

og roligt Hjemliv paa Gaarden i de mere end 30 Aar, de har boet der.

I Ægteskabet har de som nævnt kun 1 Barn:

1. *Jens Handler Jessen*, født den 15. April 1910 i Darum Sønderby.

d.—4. *Nielsine Jessen*, født 27. Januar 1880 paa Alsbro. Gift den 19. November 1902 med Uhrmager *Kristian Diderik Johansen*, født 1870 i Vester Vedsted, hvor hans Fader var Uhrmager. Diderik havde i flere Aar Uhrmagerforretning i Vilslev, den gik godt, men da Gredstedbro Stationsby begyndte at vokse, lod han opføre et højt og rummeligt Hus lige Øst for Banen, hvor Vilslevvejen danner en Overskæring med den. Her flyttede han Uhrmagerforretningen hen og drev den i en Aarrække. Diderik Johansen var en dygtig Uhrmager og et godt Menneske, men ikke nogen stærk Karakter; i Gredstedbro kom han i mindre godt Selskab, og han kom, som man siger, ud at sejle. Det gik tilbage for ham, og han maatte sælge Ejendommen og opgive Forretningen. Fra Gredstedbro kom han vistnok til Løsning ved Horsens; her mistede han i hvert Fald efter 10 Aars Ægteskab sin Hustru. Nielsine Jessen døde den 12. April 1912 paa Vejle Sygehus; hun blev begravet i Løsning. Hun efterlod sig foruden Manden seks smaa Børn, hvoraf den ældste kun var 8 Aar og den yngste kun et Par Maaneder gammel. Det saa noget trist ud; ved Moderens

Bartholine og Kristian Thomsen.

Nielsine Johansen.

Død blev hele Hjemmet opløst. Børnene blev skilt og kom i Pleje rundt omkring ved Familie og Venner.

Diderik Johansen blev gift igen, men dette Ægteskab blev meget ulykkeligt. Han døde som en ødelagt Mand — vistnok 1919. Han er begravet ved Siden af sin første Kone paa Løsning Kirkegaard.

Om de 6 fader- og moderløse Smaabørn:

1. *Bartholine Johansen*, født 14. Februar 1904, kom efter Moderens Død i Pleje hos sin Farbroder, Uhrmager Nikolaj Johansen, i Bramminge. Her voksede hun op og blev gift den 12. December 1925 med *Bødker Kristian Thomsen* i Bramminge. De har 3 Børn: *Else Marie Thomsen*, født 30. September 1926. *Thomas Thomsen*, født 3. December 1930. *Niels Kristian Thomsen*, født 5. December 1932 i Bramminge.

2. *Jens Johansen*, født 19. August 1905. Han kom i Pleje hos sin Morbroder, Niels Lang, Alsbro. Han blev gift den 29. Januar 1929 med *Mathilde Kristensen* fra Varde Nørremark. Hun er født den 9. September 1910. Efter deres Bryllup købte de, med Morbroder Niels Langs Bistand, en lille Ejendom i Sejstrup, hvor de boede, indtil de 1941 overtog Mathilde Kristensens Forældres Ejendom paa Varde Nørremark. De har 5 Børn: 1. *Niels*

Marie og Kristian Johansen.

Mathilde og Jens Johansen.

Lindberg Johansen, født 8. Maj 1929. 2. *Margrethe Lindberg Johansen*, født 5. Juni 1930. 3. *Helga Johansen*, født 10. Juli 1931. 4. *Karen Johansen*, født 22. Maj 1934. 5. *Hans Kristian Johansen*, født 6. Februar 1936.

Karen og Niels Lang Jessen.

Jens Jessen.

3. *Elisabeth Johansen*, født 15. Oktober 1907. Kom i Pleje hos Mads Pedersen i Balle ved Vejle. Hun blev gift den 30. September 1931 med *Viktor Jensen*, født 22. September 1902. Bor i Ollerup ved Vejle, hvor de har Landejendom. De har et Barn: *Leonora Jensen*, født 4. Oktober 1934.

4. *Kristian Johansen*, født den 6. Maj 1909. Kom i Pleje hos sine Bedstefader, Uhrmager Kristian Johansen i V. Vedsted. Gift med *Marie Johansen*, født 15. December 1907. 2 Børn: *Jens Johansen*, født 25. Oktober 1937, og *Tove Johansen*, født 8. Juli 1940.

5. *Elias Johansen*, født 31. Oktober 1910. ?

6. *Nielsine Johansen*, født 28. Januar 1912. Hun var paa Jægerspris, til hun blev 14 Aar, siden opholdt hun sig en Tid hos sin Morbroder, Niels Lang, paa Alsbro. Nu 1940 er hun Sygeplejerske paa Esbjerg Kommunes Sygehus.

e.—5. *Laura Jessen*, født 2. April 1882. Hun opholder sig paa Fødegarden hos sin yngste Broder. Er ugift.

f.—6. *Niels Lang Jessen*, født 2. April 1884 paa Alsbro. Gift den 2. Marts 1917 med *Karen Petra Mary Nielsen*, født 4. Juli 1894. Datter af forhv. Gaardejer i Sejstrup, Niels A. Nielsen, og Hustru. Allerede et Par Aar før Niels Lang blev gift, var den nye Alsbrogaard blevet delt en Gang til, idet han og hans yngste Broder, Jens Jessen, havde overtaget hver sin Del af Fødegårdens Jorder. Jens Jessen beholdt Bygningen og den nordre Del, medens Niels Lang overtog den sydlige Del, hvorpaa der blev opført en ny Bygning. Den nye Gaard fik et Jordtilliggende

paa 22 Tdr. Land ved Alsbro foruden 4 Tdr. Land Eng tilkøbt i Jedsted Enge. Den nye Alsbrogaard er vel ikke stor, men det er vistnok den bedste Del af den gamle Alsbrogaards Jorder, der tillægdes denne; den er i hvert Fald

Johanne og Andreas Hansen.

ypperlig i Drift, og under Niels Langs dygtige Ledelse giver Marken store Afgrøder, ligeledes holdes en 1. Kl.s Besætning paa Gaarden, der er ualmindelig velplejet. Niels Lang slægter stærkt sin Fader paa, han ligner ham baade i Sind og Skind, han har taget baade hans Dygtighed og Soliditet i Arv. Ogsaa hans Omgang med Naboer og Sognefolk kan sammenstilles med Faderens, han nærer deres Tillid; de sætter Pris paa ham og benytter ham gerne som Tillidsmand i det offentlige Liv. I 2 Perioder har han været indvalgt som Medlem af Hunderup Sogneraad, og han sidder der fremdeles, ligesom han ogsaa er Medlem af Menighedsraadet og dets Næstformand. Nu har Niels Lang og Karen haft deres Hjem og Virksomhed paa den nye Alsbrogaard i mere end 25 Aar, selv har de kun haft 2 Børn, men sammen med dem har som omtalt ogsaa et Par af Søsterens og Svogerens, Nielsine og Diderik Johansens, Børn haft en Del af deres Opvækst og Opdragelse i Hjemmet paa Alsbro, det er forstaaeligt, at ogsaa de omfatter Hjemmet og Plejeforældrene med Taknemlighed.

Om deres egne 2 Børn følgende:

1. *Jens Jessen*, født 5. Februar 1918, han er sin Faders Medhjælper paa Gaarden og bliver nok Forældrenes Arvtager og Efterfølger paa Alsbro.

2. *Johanne Marie Jessen*, født 26. September 1920 paa Alsbro. Gift 5. December 1940 med *Andreas Rossen Hansen*, født 6. April 1914 i Nørreløgum i Sønderjylland. De har et Barn: *Karen Hansen*, født 28. September 1941. De har en Landejendom i Sejstrup.

g.—7. *Elisabeth Jessen*, født 21. Oktober 1885 paa Alsbro. Ugift.

h.—8. *Jens Jessen*, født 30. Maj 1889. Han ejer Fødegaarden paa Alsbro. Han er ugift, men har de 2 yngste Søstre hjemme hos sig paa Gaarden.

VILSLEV-SLÆGTEN

(*Table 15*)

6. *Ingeborg Michelsdatter*, døbt den 2. April 1804 i Vilslev, var Michel Jensens og Lisbeth Lauridsdatters yngste Barn. Døn 9. April 1831 blev hun gift med Enkemand og Gaardmand *Peder Gravesen* i Jedsted, han var født 13. Marts 1789 og altsaa 15 Aar ældre end Ingeborg.

Ingeborg Michelsdatter er i det foregaaende omtalt flere Gange sammen med sine Forældre og Søkende, hvilket der ikke er Grund til at gentage eller uddybe nærmere her. Om hendes Samliv med sin Mand, *Peder Gravesen*, der varede i ca. 40 Aar, er kun at bemærke, at de var et Par solide og agtværdige Mennesker, der sad i gode Kaar og levede et solidt Familieliv med hinanden. De blev meget gamle Folk. *Peder Gravesen* døde den 13. Juni 1870, 81 Aar gammel. Efter hans Død blev Gaarden overdraget til den ældste Søn, *Graves Pedersen*, men han solgte Gaarden 1877 til *Martin Renlef* i Jedsted, og denne bortbyttede Gaarden med en Familie i Sønderjylland (*Gamle Sørensen*. — Gaarden ejes nu 1940 af *Enevold Kristensen*), som søgte til Danmark for at undgaa, at Sønnerne kom i tysk Militærtjeneste.

Ingeborg skulde have Aftægt fra Gaarden, men da den nye Ejer gerne vilde være fri for Aftægtsforpligtelsen, traf han en Overenskomst med Ingeborgs næstældste Søn, *Mikkel Jensen Pedersen*, der den Gang ejede en Gaard i Mulvad, Hunderup Sogn, om at han for et Pengebeløb, der opgives 3000 Kr., skulde paatage sig Aftægtsforpligtelsen til sin Moder. Hun flyttede derefter over til Sønnen i Mulvad. Denne Ordning gik ogsaa godt i nogle Aar; men da *Mikkel* i Slutningen af 1880'erne kom i vanskelige økonomiske Forhold og maatte afhænde Gaarden, kom der trange Tider for Ingeborg. Hun søgte til Døtrene, hvoraf

dene ene, Margrethe, boede i Tjæreborg, men hun opholdt sig dog mest hos sin ugifte Datter, Lisbeth, der boede i Tømmerby; hun var Sypige og sad selv i meget smaa Kaar. Ingeborg overlevede sin Mand i 19 Aar. Hun døde den 12. Marts 1889 i Tømmerby, 85 Aar gammel.

Ingeborg og Peder Gravesen havde 6 Børn:

A.—1. *Graves Pedersen*, født 30. Maj 1832 i Jedsted. Gift 20. Marts 1872 med *Gjertrud Margrethe Jepsen*, født 26. September 1849 i Hunderup. Hendes Forældre var Lærer Jepsen og Hustru i Hunderup. Han var den første eksaminerede Lærer og Kirkesanger i Hunderup Sogn, hvor han virkede i 30 Aar, 1844—74. Han døde meget pludselig. Efter et Løb for at komme i Læ for en Tordenbyge faldt han død om, ramt af et Hjerteslag. Graves Pedersen ejede i nogle Aar Fødegaarden i Jedsted, men som nævnt blev den solgt 1877. Hvorefter han købte en Gaard i Jernved, her boede han og Gjertrud Margrethe saa længe, han levede. Han døde den 28. Juni 1912. De havde kun et Barn, 1 Søn:

a.—1. *Peder Gravesen Pedersen*, født 17. November 1872 i Jedsted. Moderen og Sønnen solgte senere Gaarden i Jernved og flyttede ind i et nyt opført Hus i Gaardens Nærhed. Her døde Gjertrud Margrethe den 9. Januar 1927. Sønnen, Peder Gravesen, hvis Helbred ikke var allerbedst, bor fremdeles i Huset. Han har købt noget Jord og driver lidt Landbrug, væsentlig med Opdræt og Fedning af Ungkvæg. Han er ugift.

B.—2. *Lisbeth Pedersen*, født den 13. Juni 1834 i Jedsted. Hun døde den 12. Februar 1889 i Tømmerby. Ugift. Lisbeth var noget vanfør, hun ernærede sig som Sypige. Hun boede i mange Aar i Tømmerby ved Bramminge, hos hende boede som nævnt Moderen Ingeborg paa sine gamle Dage. De to Kvinder levede tilsidst i meget trange Kaar; de døde omtrent samtidig. Moderen overlevede sin Datter én Maaned.

C.—3. *Mikkel Jensen Pedersen*, født 19. Marts 1837 i Jedsted. Han var mest kendt under Navnet Mikkel Gravesen eller Mikkel fra Mulvad. Han blev gift den 22. November 1866 med

Sofia og Mikkel Pedersen.

Sofia Kathrine Therkilsen, født 13. Decbr. 1847 i Mulvad. De overtog hendes Fødegård i Mulvad og havde sikkert til at begynde med meget gode Kaar, men efterhaandengik det meget tilbage for dem, og i 1886, efter 20 Aars Forløb maatte

de sælge Gaarden i Mulvad, hvorefter de havde en mindre Ejendom i Tømmerby, hvor de boede fra 1886 til 1909. Fra 1909 tog de Ophold i Bramminge Stationsby, hvor de boede hos Sønnen, Postbud P. G. Pedersen. Her døde Sofia Kathrine den 6. September 1911. — Hun nedstammede fra den kendte Degnefamilie Chr. Fr. Therkilsen i Vilslev. — Mikkel Gravesen overlevede sin Hustru i 12 Aar; han døde den 12. December 1923 i Bramminge — 86 Aar gammel.

Mikkel Gravesen var en ypperlig Fortæller; han havde Fantasi og brugte undertiden ret drastige Udtryk; desuden var han i Besiddelse af en glimrende Hukommelse, som han bevarede helt op i den høje Alder. Han har ydet adskillige Bidrag til disse Optegnelser, og det var ham øjensynligt en Glæde at fortælle Oplevelser og Slægtsminder fra gamle Dage. — En Dag, han var kommet til at fortælle om sig selv og sin Livsførelse og om, hvordan det var gaaet ned ad Bakke for ham, saa han nu maatte ende sine Dage som en fattig Mand, overvældede Graaden ham aldeles, og under Taarer fortalte han da Historien om

De fire Mikkeler:

„Ja, det er saa mærkeligt at tænke paa, efter Michel Jensen, vor Bedstefader, der var en saa dygtig og stabil Mand, som fra en ringe Begyndelse arbejdede sig op til at blive en velstaaende og anset Mand, og som har haft mange dygtige Efterkommere, var vi fire, som bar hans Navn — jeg Mikkel Gravesen — Mikkel Kristoffersen i Vilslev — Mikkel Lang i Gredsted — og Mikkel Jessen i Alsbro, men vi er allesammen gaaet fallit. Vi har været nogle sølle Karle; han vilde have skammet sig over os, om han havde levet og set det; men nu maa vi skamme os over os selv.“

Naa, slet saa slemt var det dog ikke. Mikkel Gravesen var vel nok den af de fire Mikkeler, det var gaaet værst ud over, men han nød dog en betrygget Alderdom. For Mikkel Lang og Mikkel Christoffersen, som det gik noget tilbage for herhjemme, fik dog som omtalt taalelige Kaar i Amerika. Mikkel Jessen, Alsbro, har vistnok aldrig været velstaaende, men ogsaa han sled sig dog taalelig igennem Livet. Derimod er det sikkert, at ingen af de fire Mikkeler slægtede Bedstefaderen paa — de ejede ikke hverken hans Energi, Vilje eller Karakterstyrke. Det er mere sandsynligt, at de har arvet mere af Bedstemoderens — Elisabeth Lauridsdatters — bløde Sind og noget forfængelige Natur.

Mikkel Jensen Pedersen og Sofia Kathrine Therkildsen havde i Ægteskabet 5 Børn:

a.—1. *Johan Peder Pedersen*, født 19. Januar 1868 i Mulvad. Han er Mejeribestyrer i Hald ved Hadsund. Har været gift to Gange. Første Gang 1899 med *Ane Pedersen* fra Ørum, hun døde 1901. De havde 2 Børn, der begge døde som smaa. Gift 2. Gang med *Kirsten?* paa Mariagergaard. De har 2 Børn: 1. *Axel Pedersen*, født 1904. Han er Mejeribestyrer i Borum ved Mundelstrup. Og 2: *Anna Pedersen*, født 1907.

b.—2. *Peder Gravesen Pedersen*, født 15. Februar 1871 i Mulvad. Har i mange Aar været ansat ved Postvæsenet i Bramminge, først som almindelig Landpost, senere som rød Postbud i Bramminge Stationsby. Gift 23. September 1892 med *Frederikke Louise Haahr*, født 24. August 1867 i Kragelund. — P. G. Pedersen er Husejer i Bramminge; han har taget virksom Del i det offentlige Liv, har saaledes været Medlem af Sogneraadet mellem 30 og 40 Aar, først i den store Vilslev—Hunderup Kommune, hvor han var Medlem af Kommunalbestyrelsen indtil 1925; denne Kommune omfattede da baade Vilslev og Hunderup Sogne samt omkring ved en Trediedel af Bramminge Stationsby, hvis Repræsentant han var. I 1925 blev Vilslev Sogn skilt fra og kom til at udgøre en selvstændig Kommune, men P. G. Gravesen fortsatte som Medlem af Hunderup Sogneraad, indtil den Del af Bramminge Stationsby, som han repræsenterede, blev lagt ind under Bramminge Kommune, saa Stationsbyen, der hidtil havde været delt under 3 forskellige Kommuners Administration, nu kom til

Staaende fra venstre:

Peder M. Pedersen, Anna P., Ude Haahr P., Michael N. P. og Kathrine P.
Siddende: P. G. Pedersen, Louise Haahr Pedersen og Kithy P.

at danne en kommunal Enhed, der omfattede Bramminge Sogn. P. G. Gravesen blev derefter valgt som Medlem af Bramminge Sogneraad, hvor han fortsætter fremdeles trods sine 72 Aar.

Frederikke Louise og P. G. Pedersen har 6 Børn: 1. *Michael Marinus Pedersen*, født 24. Januar 1893. Overportør i Esbjerg. Gift 23. Juni 1922 med *Øllegaard Kristine Asmussen* fra Todbøl ved Tinglev i Sønderjylland; hun er født 7. August 1892 og død 29. Juli 1936. 2 Børn: *Anna Marie Pedersen*, født 22. December 1922, og *Louise Haahr Pedersen*, født 3. Juli 1924. — 2. *Anna Kirstine Pedersen*, født 29. November 1895. Gift 5. April 1918 med *Anton Nielsen*, Aarre, født 13. Januar 1891. De bor i Rousthøje og har 2 Børn: *Dorthea Louise Nielsen*, født 10. November 1922, og *Inger Nielsen*, født 12. Juni 1924.

3. *Peder Madsen Pedersen*, født 28. Januar 1898. Gift 23. Juni 1921 med *Maria Kristiansen*, Stavanger i Norge, født 12. April 1895. — P. M. Pedersen er Musiker i Esbjerg. De har 7 Børn:

1. *Per Graves Sneum Pedersen*, født 22. September 1921. — 2. *Thorleif Torein Sneum Pedersen*, født 19. April 1923. — 3. *Solveig Pedersen*, født 18. April 1924. — 4. *Ruth Pedersen* døde i August 1931, 5 Aar gl. 5. *Gerde Pedersen*, død 1926, 1 Aar gl. — 6. *Arne Pedersen*, født 2. Marts 1929, og 7. *Erna Pedersen*, født 26. Februar 1931.

4. *Sofia Kathrine Pedersen*, født 7. Maj 1900. Gift 12. Juli 1922 med *Marinus Nielsen Laugesen*, født 25. December 1901. Remisearbejder i Skjern. 2 Børn: *Laurids Jensen Laugesen*, født 4. December 1922, og *Ruth Laugesen*, født 22. Februar 1931.

5. *Ude Haahr Pedersen*, født 27. September 1902, Skomager i Bramminge, ugift.

6. *Ketty Viola Pedersen*, født 9. November 1908. Gift den 12. April 1935 i Sct. Ansgars Kirke i Bramminge med Landpost *Ricardt Villadsen*, „Godthaab“, Bramminge.

c.—3. *Marius Tobias Pedersen*, født 23. April 1873 i Mulvad, Skræder i Bramminge. Ugift. Død 26. Maj 1934 for egen Haand. 61 Aar gammel. Atter en af disse ejendommelige, men uhyggelige Tildragelser, der uden paavislig Anledning har gentaget sig flere Gange i Slægtslinjen efter de jyske Piger, hos ældre eller gamle Mænd.

d.—4. *Ingeborg Oline Kristine Pedersen*, født 21. Marts 1878 og død som lille Barn i Mulvad.

e.—5. *Ingeborg Oline Kristine Pedersen*, født 4. Maj 1880 i Mulvad. Gift den 27. November 1901 med Isenkræmmer *Morten Jepsen Lauridsen* i Bramminge, født 26. Juni 1864. Han omkom ved en Bilulykke den 26. September 1927 mellem Bramminge og Agerbæk. De har i Ægteskabet haft 9 Børn, hvoraf de 6 døde som smaa, de øvrige 3 Børn er:

1. *Thomas Lincoln Lauridsen*, født 29. Januar 1903 i Bramminge. Er Bogholder paa Jernstøberiet i Ribe.

2. *Oskar Garfield Lauridsen*, født 2. April 1905 i Bramminge. Gift i Foraaret 1933 med *Petra Kirkegaard* fra Vemb. 1 Barn:

Henning Gardfield Lauridsen, født 30. September 1937. Trikotageforretning i Agerbæk.

3. *Georg Washington Lauridsen*, født 15. December 1909 i Bramminge. Gartner.

(Om Oline og Morten Lauridsen samt deres Efterkommere se ogsaa under Næsbjergslægten og Jannikeslægten.)

D.—4. *Anna Pedersen*, født 1. Oktober 1839 i Jedsted. Gift den 10. November 1860 med *Christoffer Madsen* i Gredsted, født 5. April 1832. De ejede „Damgaard“ paa Gredsted Vestermark mellem Landevejen og Jernbanen Øst for Vilslev Mose. Efter knap 9 Aars Ægteskab døde Anna i Barselseng efter sit 5. Barns Fødsel den 4. Marts 1869, knap 30 Aar gammel. Christoffer Madsen solgte Gaarden 1894 og rejste til Esbjerg, hvor han døde den 27. Juni 1908. I Ægteskabet var der 5 Børn, der alle er barnløse.

a.—1. *Charlotte Amalie Madsen*, død 1862 ca. 3 Aar gl.

b.—2. *Peder Gravesen Madsen*, født 12. Maj 1864, død 1885. 21 Aar gammel, ugift.

c.—3. *Sofia Kathrine Madsen*, født 9. Oktober 1865 i Gredsted, opholdt sig i 1934 paa Alderdomshjemmet i Ribe, hvor hun døde paa sin 73 Aars Fødselsdag den 9. Oktober 1938. (Ugift).

d.—4. *Charlotte Amalie Madsen*, født 11. Juli 1867 i Gredsted. Gift den 2. November 1900 med Gaardejer *Hans Nielsen* i Darum. Han er født 1849 og død 1931. Ingen Børn. Charlotte opholder sig sammen med sin foran nævnte Søster paa Alderdomshjemmet i Ribe.

e.—5. *Anne Madsine Kjerstine Madsen*, født først i Marts 1869. Død 1 Aar gammel.

E.—5. *Margrethe Pedersen*, født omkring 1841 i Jedsted. Hun boede i Tjæreborg og var gift 2 Gange. Hendes første Mand hed *Ib Thomsen*. De ejede en Gaard syd for Tjæreborg Station.

Ib Thomsen var fra Tranberg i Aarre Sogn, født den 25. Oktober 1835. Han tjente i Tjæreborg hos Enken Ane Marie Mortensen, Enke efter Gaardejer Jens Frandsen i Tjæreborg. Hun

giftede sig 2. Gang 24. Oktober 1873 med Ib Thomsen, der saaledes kom til at eje Gaarden. Hun døde 2. August 1876, hvorefter Ib Thomsen giftede sig med Margrethe Pedersen. Ib Thomsen og Ane Marie havde i Ægteskabet 1 Søn: Morten Thomsen, født 17. Juni 1874 i Tjæreborg — død som lille.

Da Ib Thomsen døde, sad Margrethe Pedersen Enke godt et Aarstid og blev derefter gift med sin Gaardbestyrer *Jens Madsen*, der var fra Krogsgaardsmark — Hovmark som det kaldes. De boede hele Tiden i hendes første Mands Gaard, og her døde hun omkring 1877 i en forholdsvis ung Alder. Der var Børn i begge Ægteskaber, men de døde alle. Hele denne Familie er uddød, den var forfærdelig hjemsøgt af Tuberkulose; paa et enkelt Aar skal der være død henved en halv Snes Personer i denne Gaard. Saaledes fortæller et Par Slægtninge, der mindes Familien i Tjæreborg. Da der ingen af Familiens Medlemmer lever, har der ikke været søgt nærmere Oplysninger om dem.

Margrethe Pedersens anden Mand, Jens Madsen, som vistnok ogsaa kaldtes „Jens Bonde“, solgte vistnok Gaarden 1903 til en Mand, der hed Kristen Vestergaard.

F.—6. *Ole Christian Pedersen*, født 21. April 1842 i Jedsted. Maa være død som Barn.

Hermed slutter Slægtshistorien for de jyske Pigers Vedkommende, men der fortsættes forøvrigt for Vilslevslægtens Vedkommende i det følgende med Beretninger om andre Linjer i den gamle Slægt, der for nogle Slægtsmedlemmer er lige saa eventyrlige hver paa sin Vis, som den har været for Eventyripigerne fra Øster Snede og Uldum.

VILSLEV-SLÆGTEN

(*Tavle 16a*)

(Fortsættelse fra Tavle 9, Spalte 1 Nr. 5.)

AF Fæstebonden Jens Jensen og Hustru Anna Michelsdatters Børn var der kun 2, der kom til at fortsætte Slægten i Vilslev By, nemlig den ældste Søn, Michel Jensen, hvis Slægt der er gjort Rede for i foranstaaende, og den ældste Datter Maren Jensdatter, hvis Efterkommere der skal gøres Rede for i det efterfølgende.

Af Maren Jensdatters og Peder Joensens 11 Børn var de 10 levende, da Peder Joensen døde i Julen 1792. Om dem er meddelt de Oplysninger, der har kunnet fremskaffes under Tavle 9. — Kun 2 af disse 10 Børn har Efterkommere, der har kunnet følges indtil vore Dage, nemlig Nr. 5 og Nr. 11 i Rækken, henholdsvis Laust Pedersen, hvis Efterkommere fik Hjemstavn i Vilslev, og Frands Pedersen, der kom til Hillerupholm i Nr. Farup Sogn, men hvis Efterkommere overvejende fik Hjemstavn i Tjæreborg. Disse vil blive nærmere omtalt senere.

5. *Laust Pedersen*, døbt 29. Oktober 1875 i Vilslev. Skønt han i Daaben efter Datidens Brug havde faaet sin Faders Fornavn til Efternavn, blev han dog nævnt med Faderens Efternavn og kaldtes altid Laust Joensen.

Peder Joensens Familie maa sikkert have haft meget trange Kaar. Ved Skiftet efter Peder Joensen, der blev afholdt 11. Marts 1793, blev Boets Formue opgjort saaledes, at den ikke nær kunde dække den paa Ejendommen hvilende Gæld; der blev saaledes intet for de 10 Børn at skifte. Der er imidlertid noget, der tyder paa, at der maa have været foretaget en Deling af Gaardens Jorder, forinden Peder Joensen er afgaaet ved Døden, og det ser endda ud til, at hver af Gaardens Marklodder har været delt i 3 Dele, hvoraf antagelig de 3 ældste Sønner, Joen, Jens og Laust, har faaet eller været tiltænkt hver sin Del. Den mærkelige Fordeling af de enkelte Parceller har været kendelig indtil de senere

Aar, saaledes bl. a. med Langagre, Halvfolde, Mellemvade, N. St. Fenne og Rørskift. De er dog vistnok nu i første Del af det 20. Aarhundrede blevet købt sammen igen. Efter Delingen har den ældste Søn, Joen Pedersen, overtaget Hovedparcellen med det meste af Gaardens Bygninger. Om Joen Pedersens og Hovedparcellens senere Skæbne vides følgende: Joen Pedersen og hans Hustru Maren Hansdatter boede paa Ejendommen saa længe de levede. Joen havde et svageligt Helbred; han døde 21. Oktober 1820 knap 50 Aar gl., hans Kone overlevede ham omtrent 2 Aar. Ved Dødsfaldet benævnes Joen Pedersen i Kirkebogen som Aftægtsmand. Han maa altsaa have afstaaet Gaarden, før han blev 50 Aar. — I Ægteskabet var der 8 Børn; af disse var de 4 døde før Faderen, 1 Datter var gift i Kragelund. Om nogen af de øvrige 3 Børn, 1 Søn og 2 Døter, har ejet Gaarden, vides ikke, men én maa antagelig have haft den, da de gamle næppe har været paa Aftægt hos fremmede. Pantebogen oplyser, at Niels Pedersen giver Skøde paa Ejendommen til Hans Jensen Mejer 1829. Denne tilskøder sin Søn Lorenz Mejer Ejendommen 1842. I 1844 faar Gaardmand Peder Junker i Vilslev Skøde paa den, og nu bliver Bygningen nedbrudt, medens Jorderne bliver lagt ind under Peder Junkers Gaard Mtr. Nr. 27 i Vilslev. — Den nedlagte Gaard havde Mtr. Nr. 31. — Om nogen af de to nævnte Ejere af Ejendommen, Niels Pedersen og Hans Jensen Mejer, har været beslægtede med Joen Pedersen, f. Eks. hans Svigersønner, vides ikke; det er næppe troligt. Det sandsynligste er, at Ejendommen efter Joen Pedersens Død er gaaet over paa fremmede Hænder. Nu er Ejendommen nedlagt, og Børnene er forsvundne.

Om den næste Trediedel af Gaarden blev overdraget til den næstældste Søn Jens Pedersen er usikkert, men han benævnes som Husmand i Vilslev. 1824 bliver han gift med en ældre Enke, og han dør 1832 i Vilslev. Skifteprotokollen oplyser, at han ikke ejede mere end til Begravelsen. Af Børn havde han ingen. Denne Ejendom er altsaa ogsaa gaaet over paa fremmede Hænder enten ved hans Død eller forinden.

Den sidste Trediedel af Gaarden gik det noget anderledes med, til denne hørte en Jordlod, der laa langs Gydens — en Del af Bygadens — østlige Side. Nær ved Nordenden af denne Lod laa et gammelt Hus, som blev købt ind til Ejendommen. Hertil flyttede

Peder Joensen og Maren Jensdatter, da de afstod Gaardens Hovedparcel til den ældste Søn; her døde Peder Joensen i Julen 1792, og her afholdtes den omtalte Skifteforretning. Efter Faderens Død overtog Sønnen Laust Pedersen eller Laust Joensen, som han altid kaldtes, denne Trediedel af Fødegaarden. Det gamle Hus, der laa ved Nordenden af den fornævnte Lod, blev nedbrudt, og et nyt Hus opførtes paa Sydenden af samme Jordlod. Dette Hus og Jordloden fik ved Matrikuleringen af 1844 Matr. Nr. 48 i Vilslev. Her boede Laust Joensen sammen med sin Moder Maren Jensdatter indtil 1814, da han kom i Ægteskab med Ane Marie Jørgensdatter og overtog hendes Fødeejendom i Vilslev (Matr. Nr. 60). Ind under denne Gaard lagde han sine egne Jorder, medens hans Moder blev boende i Huset ved Gyden til sin Død 17. Juni 1825.

Laust Pedersen (Joensen) og *Ane Maria Jørgensdatter* holdt Bryllup i Vilslev den 2. April 1814. „Anmari“, som hun kaldtes, er døbt 20. Januar 1785. Om hendes Slægtninge har en Søstersøn (Mads Jespersen) meddelt følgende:

„Hendes Forældre var Boelsmand Jørgen Pedersen og Hustru Gunder Michelsdatter, ogsaa kaldet Gunder Jordemoder efter hendes Bestilling. Jørgen Pedersen er født 1739, han havde hjemme paa det Sted, de beboede (nordøstligst i Vilslev). Gunder var født i Emmerlev ved Højer, hvor der endnu er Slægtninge. De havde en Søn, Michel, som døde ugift, og 4 Døtre: Gunder Marie, døbt 19. December 1795. Gift med Morten Kronmann Jensen i Vilslev, hvor de ejede Gaarden Matr. Nr. 52. — Dortha, døbt 29. Juni 1788. Gift med Laust Brok i Vilslev; de ejede Gaarden Matr. Nr. 22. — Perlene, døbt 18. December 1782. Gift med Jesper Madsen i Vilslev; de ejede Gaarden Matr. Nr. 25. — Og Ane Marie, døbt 20. Januar 1785. Gift med Laust Joensen; de ejede hendes Hjem, Matr. Nr. 60.“ — Og han føjer til: „Vi unge holdt meget af Moster „Anmari“, vi vilde gerne om til hende, hun var saa hyggelig, og hun var saa god til at fortælle.“

Gunder Jordemoder døde den 5. Februar 1815, 69 Aar gammel, hendes Mand, der var 7 Aar ældre, var død forinden.

Paa Ejendommen, der, efter at Laust Joensens Jorder var lagt under den, var blevet et ret stort Boel — eller en mindre Gaard, levede Laust Joensen og Ane Marie sammen i et harmonisk og

agtværdigt Ægteskab i 20 Aar, indtil Ane Marie døde den 23. Februar 1834 knap 50 Aar gammel. Laust Joensen overlevede hende i mere end 20 Aar. Han døde den 25. April 1855, næsten 80 Aar gl. De er begravede paa Vilslev Kirkegaard.*)

I Ægteskabet var der 3 Børn, 2 Sønner og 1 Datter; mærkeligt nok har ingen af dem faaet Faderens Fornavn. Det ser ud, som Præsten har været noget i Vildrede dermed, thi Børnene er indførte i Kirkebogen med Navnene Larsen og Lauridsen. Det er dog Navnet „Lauridsen“, der ved senere Brug i Kirkebogen er blevet det autoriserede Navn.

A.—1. *Peder Lauridsen* (altid kaldt Per Joensen) er født 10. Februar 1816 i Vilslev. Han er Laust Joensens og Ane Maries ældste Barn. Den 17. Januar 1849 faar han Skøde baade paa sin Fødeejendom Matr. Nr. 60 og paa den lille Ejendom ved Gyden Matr. Nr. 48. — Denne sidstnævnte Ejendom tilskøder han dog nogle Aar senere, d. 16. August 1853, sin Søster Gunder og hendes Mand Peder Hansen Nielsen. — Per Joensen blev gift den 31. Oktober 1851 med sin Kusine, Karen Lauridsdatter, født 1814 i Vilslev, Datter af Gaardejer Laust Brok og Hustru Dorthea Jørgensdatter i Vilslev. Men efter et kort Ægteskab forlod Karen sin Mand. Der fortælles, at hun levede Resten af sit Liv som Husholderske hos en Gaardmand paa Gram—Tiset Egnen i Sønderjylland, og at hun efter Per Joensens Død blev gift med sin Husbond. Per Joensen levede siden en stille Tilværelse paa sin Fødeejendom sammen med en Husholderske, der hed „Sofie“. De passede Ejendommen ualmindelig godt, men kom meget lidt sammen med andre Folk. — Peder Joensen havde ingen Børn, og da han døde, gik Ejendommen over paa fremmede Hænder; den var flere Gange i Handelen og skiftede Ejere, indtil den i Begyndelsen af det 20. Aarhundrede blev udstykket og nedlagt som selvstændig Ejendom. Byggepladsen og Toften blev købt ind til Naboejendommen Matr. Nr. 10. — Bygningen blev nedbrudt, men genopførtes som Bygning til et Statshusmandsbrug paa Risagre**) et Par smaa Kilometer øst for Vilslev omkring Aaret 1910.

*) Senere er Pastor Høyer og Frue jordede i samme Gravsted.

**) Statshusmandsstedet tilhører nu — 1940 — Methinus Frøzig.

være Moder for Børn, forstaar man, hvad det kan blive til. Saa-dan maatte disse Børn friste Livet i et Par Aar eller mere, indtil de blev skilt ad og kom i Pleje eller ud at tjene hos fremmede. Det var saa haabløst trist dette, men heldigvis gik det dem dog allesammen senere hen i Livet bedre, end man kunde have ventet.

Peder Thøgersen faldt aldrig rigtig i Traad sammen med de andre Bymænd; han var dem for ustadig og for overlegen; han havde et godt Snakketøj, kunde lide at prale og var ofte noget grov i sin Udtryksmaade. Han var slem til at bande, hvad der forøvrigt var mange, der var, men Peder Th. havde det noget for sig selv. Var han mellem Bønder og jævne Folk, kunde han bande grovt, men var han sammen med Præsten eller Folk med lidt finere Kultur, blev han mere from og bandede: — „Herren tej mæ“ (Herren tage mig). Det førte til, at Folk sagde, naar de saa Per Th.: — „Der kommer Per Thøgersen Herren tej mæ.“

Man kan sige meget om Peder Thøgersen baade godt og ondt, men én Ting tjener til hans uvisnelige Ære, han gav Vilslev By et andet og skønnere Udseende, end den nogensinde havde haft før. Peder Thøgersen var snild til mange Ting; han havde Haandelag, som man siger, og han var i Besiddelse af en vis Ordens- og Skønhedssans. Der er før i disse Optegnelser meddelt om Haveerne i Vilslev og om „de jyske Pigers“ Indsats paa Havebrugets Omraade, der i nogen Grad var lykkedes, og det er meget sandsynligt, at det er med disse Haveanlæg for Øje, at Peder Thøgersen er kommet ind paa Tanken om Haveanlæg i Byen; nok er det, Peder Thøgersen blev paa eget Initiativ Anlægsgartner baade i Vilslev og andre Steder i en Aarrække. — Begyndelsen skete netop i Trængselsaarene, efter at han var kommet af med Ejendommen. Der blev begyndt med en enkelt Kaalgaard. Bukketjørnene blev ryddet op, Digerne blev jævnet ud, Jorden rensed, gravet og gødet; der blev plantet Hvidtjørn til Hække, til Læ og Hegn, afstukket Gange, anlagt Græsplæner og Blomster-rabatter, plantet Træer baade til Læ og Frugt, saavel som Frugt- og Sirbuske. — Da det første Skridt var gjort, og man blev klar over, at det saa godt og pynteligt ud, blev det snart til en hel Epidem i Byen. Digerne, Bukketjørnene og Kaalgaardene forsvandt efterhaanden, og hvert Hus og Gaard fik sit Haveanlæg i Stedet. Der blev ikke alene pynteligt og pænt omkring de gamle

straatækte Huse og Gaarde, men selve den lange Bygade blev paa begge Sider kranset af Haver. Før havde Vestenvinden strøget hen over Bukketjørnene og de forkrøblede Pil og Hyld; nu var det ligesom Solen, der skinnede ned over Blomster og Buske, helt havde faaet Overtaget; man ligesom følte, at den gamle vejr-bidte Vesterhavsby var blevet noget af en Idyl.

Da denne Haverevolution var fuldbyrdet, og Børnene var kommet ud blandt fremmede, tog Peder Thøgersen Plads som Bestyrer paa Farvergaarden i Vilslev Spange; her var han i flere Aar; senere var han en Tur i Amerika, hvortil et Par af hans Børn var rejst, men her paadrog han sig en Benskade, der medførte, at det ene Ben maatte amputeres; han blev Invalid og fik et Træben. — Sine sidste Aar tilbragte han hos sin næstældste Datter og Svigersøn i Sønderho paa Fanø; her levede han et roligt Liv i mange Aar, og med Aarene var hans Sind blevet mere indadvendt. Her døde han 1926, 82½ Aar gammel. Han ligger begravet paa Sønderho Kirkegaard.

I Ægteskabet var der 4 Børn:

1. *Maria Dorthea Therkildsen*, født 1875 i Vilslev. Hun rejste 1894 til Amerika, hvor hun blev gift, men Ægteskabet blev opløst. Ingen Børn.

2. *Gunder Therkildsen*, født 16. Oktober 1877 i Vilslev. Da Gunder som lille Pige kom bort fra Hjemmet i Vilslev, fik hun Ophold hos en Familie i Darum, her blev hun gift den 6. December 1899 med *Jens Larsen Mortensen*, født 31. Marts 1875 i Darum, hvor han havde lært Bygningshaandværket. Efter Brylluppet boede de i Darum, indtil de den 11. September 1905 flyttede til Sønderho paa Fanø, hvor de bosatte sig, og hvor Jens Mortensen i Aarenes Løb har ført en ret omfattende Byggevirksomhed, medens Gunder foruden at passe sit Hus og sine Børn ogsaa havde en Butik med Grønhandel at passe og dertil sin gamle Fader, der som nævnt havde sit Ophold hos dem i mange Aar. Jens Larsen Mortensen døde den 1. December 1935. — I Ægteskabet er der 9 Børn:

A. *Ane Kirstine Mortensen*, født 10. Juni 1900 i Darum. Hun lærte Sygepleje i Belgien 1919—20. Er nu (1935) Søster paa „Maria Hospitalet“ i Svendborg. — Katolik. — Er ugift.

B. *Martin Jensen Mortensen*, født 18. Januar 1903 i Darum. Gift 9. Juni 1929 med *Petra Thomsen* fra Bryndum, hun er født 5. November 1901. — Han er Murer i Esbjerg. De har 2 Drengébørn: *Ejvind Mortensen*, født 18. Juni 1930 og *Orla Mortensen*, født 31. Oktober 1931.

C. *Peder Thøgersen Mortensen*, født 9. Januar 1905 i Darum. Gift 7. August 1930 i Ølgod med *Stella Nissen*, født 18. August 1908. Han er Murer i Sønderho. De har 1 Barn: *Grethe Mortensen*, født 7. April 1932 i Esbjerg.

D. *Andrea Mortensen*, født 18. Juli 1906, død 4. Maj 1907 paa Fanø.

E. *Andrea Maria Mortensen*, født 25. Oktober 1907 paa Fanø. Gift 28. Marts 1932 med *Ejnar Hansen*, Røjmark, Verst Sogn ved Kolding, født 11. November 1908. Ejnar Hansen er Landmand og Teglværkschauffør. — De har 1 Barn: *Gurli Marie Hansen*, født 7. Maj 1933.

F. *Merry Kirstine Mortensen*, født 10. August 1910 paa Fanø. Gift 22. December 1933 med *Rudolf Sørensen*, København, født 28. November 1909. Han er Gasværksarbejder i København.

G. *Hansine Elisabeth Mortensen*, født 15. April 1913. Husassistent.

H. *Maria Margrethe Mortensen*, født 17. Februar 1917 i Sønderho. Husassistent.

I. *Else Maria Mortensen*, født 5. Februar 1921 i Sønderho.

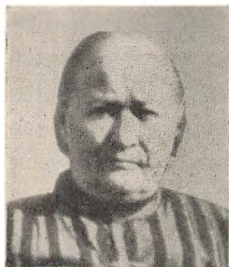
3. *Dorthea Maria Therkildsen*, født 18. Juni 1880 i Vilslev. Gift den 7. Oktober 1908 med *Jens Handler*, født 15. Oktober 1869 i Høe ved Bramminge, hvor han ejede sin Fødegård. Gaarden blev solgt nogle Aar efter Brylluppet, vistnok 1911. — Grunden til, at Gaarden blev solgt, var, dels fordi Ægteskabet tegnede til at blive barnløst, men ogsaa noget paa Grund af, at Jens Handler, der drev en ret stor Kvæghandel ved Siden af Landbruget, ikke saa godt kunde overkomme Gaardens Pasning. De købte derfor et Hus i Bramminge Stationsby, hvor han var nærmere ved Toget og Banegaarden, naar han skulde ud paa de

mange Markeds- og Handelsrejser. Han blev dog ingen jordløs Mand, fordi han afhændede Gaarden; thi han ejede desuden en Græsmark fra Østerbygaard ved Vamdrup paa ca. 40 Tdr. Land samt en Fenne i Allerup paa en halv Snes Tdr. Land, saa han ejede Jord til en hel Gaard endnu, men begge disse Jorder benyttede han udelukkende til Græsning af Kvæg.

Helt barnløst forblev Ægteskabet dog ikke, idet der den 23. Juli 1924 blev født et Dregebarn, der fik Navnet *Andreas Pedersen Handler*, men Barnet døde, da det var 3 Dage gammelt. — Ved samme Tid, en Maaned før Barnets Fødsel, døde ogsaa Jens Handler, den 23. Juni 1924, 55 Aar gammel, i Bramminge. Efter Mandens Død flyttede Dorthea til Esbjerg, hvor hun startede et Pensionat, som hun driver endnu — 1935.

4. *Terkel Hansen Therkildsen*, født 18. September 1883 i Vilslev. Ogsaa han rejste som ung til Amerika, hvor han ihvert Fald en Tid opholdt sig i Oregon. Han har 2 Gange været gift. Hans Første Kone hed *Elisabeth*, med hende havde han ingen Børn. Hans anden Kone var en norsk Enke, med hvem han vistnok havde et Barn. — T. H. Therkildsen er nu — 1935 — Bygmester i Hollywood.

b.—2. *Niels Pedersen*, født 14. Juni 1850 i Vilslev. Han er den 2. og yngste af Gunders og Per Hansens Børn. Han havde arvet en god Del af Faderens slidsomme Natur og en Del af sin Moders Omtanke. Hvor han tjente, og hvor han havde Arbejde, var han afholdt og skattet, man kunde stole paa ham; thi han var samvittighedsfuld og pligtopfyldende i sin Gerning. Han var ingen Springfyr, der jappede med sit Arbejde, sindig og rolig tog han fat, han havde et godt Haandelag, saa Arbejdet altid gled let og godt fra Haanden. — Det var det Skudsmaal, han fik af Husbonden, han som Karl tjente hos i Aaret 1874. — I samme Gaard tjente der en ung Pige, hun var ferm og flink, hendes Husmoder sagde ofte om hende, at hun var den dygtigste Pige baade til Madlavning og Husførelse, hun nogensinde havde haft. Her lærte den unge Karl og den unge Pige hinanden at kende, de syntes om hinanden, og den 12. Marts 1875 holdt de Bryllup. — Bruden, *Johanne Marie Sørensen*, var født 12. Februar 1852 i Nagbøl, Skanderup Sogn, hvor hun ogsaa fik sin Skole-

Johanne Marie og Niels Pedersen.

gang, senere flyttede hendes Forældre til Tistrup ved Varde. — Efter Brylluppet overtog de som før nævnt Ejendommen i Vilslev efter Niels Pedersens Forældre. —

Det var alt andet end lyse Kaar, de gik ind til. — Ejendommen var jo meget lille, og Vilkaarene for dens Overtagelse var forholdsvis store, thi de skulde foruden at udrede en Medgift til Søsteren, der var gift Aaret i Forvejen med Peder Thøgersen, have de gamle paa Aftægt, og nogen Gæld var der vistnok ogsaa paa Ejendommen. Som Lejlighed til de gamle maatte der bygges et Par Fag til Østenden af Huset, og i Vestenden, hvor der var lidt Stald, blev der ogsaa udført en haardt tiltrængt Reparation; det kostede Penge, og dem havde de unge Folk ikke ret mange af. Vel havde de lagt nogle Spireskillinger op af Lønnen, de havde tjent, men de gik allesammen til Søsterens Medgift. Da Niels nødig vilde gøre Gæld for at klare Byggeomkostningerne, maatte Pengene tjenes ind.

Niels P. var jo godt vant med Arbejdet; han paatog sig gerne strengt Arbejde, naar der bare kunde tjenes en god Dagløn derved. I disse Aar var der en Del godt Arbejde paa Egnen. Jernbanen fra Bramminge til Ribe blev bygget i Aarene 1875—76, og Niels P. havde dér godt Arbejde i lang Tid; det hed sig, at han havde saa travlt med Banearbejde, at han snart ikke kunde faa Tid til at holde Bryllup med Hanne. — Da Banearbejdet var færdigt, begyndte et nyt, stort Arbejde med Anlæg af Engvandingskanaler i Marsken i Vilslev Sogn samt Opførelsen af Stemmeværket i Kongeaaen lidt Syd for Niels og Hannes Hjem. Ogsaa der fandt han godt Arbejde i nogle Aar. — Da dette Arbejde var færdigt, omkring Aaret 1880, fik Niels P. Ansættelse som Slusepasser ved Stemmeværket; han boede jo godt for Bestillingen; Slusepasningen krævede Døgnvagt, men som før omtalt kunde Niels P. med Faderens Hjælp baade faa Slusen passet og endda tjene en Dagløn.

Naar Engvandingen om Foraaret var forbi, stod Høsletten for Døren, og da Engvandingen havde begyndt at virke, var det umaadelige Mængder af Hø, der blev bjærget i Engene. Det var tungt Harrilgræs, der groede i Engene den Gang, og det var strengt at slaa. Slaaningen krævede dygtige Karle med skarpe Leer, og skønt det var meget haardt Arbejde, var det dog stærkt eftertragtet, det var efter den Tids Forhold meget godt lønnet, desuden spillede Ærgerrigheden ogsaa en Rolle, en ung Mand kunde ikke regnes for at være Karl, før han kunde følge med at slaa sit Skaar i Marsken. — Prisen for at slaa en Dagslet = 1 Td. Lånd var en Specie = 4 Kr. paa egen Kost; ellers en Prøjer = 2,66 Øre. — En dygtig Sletkarl kunde slaa en Tønde Land i 8 Timer. Niels P. var en dygtig Sletkarl, han slog ofte Græs 30 Nætter eller mere i Træk hver Sommer i mange Aar. Han havde en Kompagnon, der var ham jævnbyrdig, og de nøjedes sjældent med at slaa en Tønde Land i Døgnet, der skulde helst tages 1½ Td. Land til hver, det gav 50 pCt. mere i Dagløn eller 6 Kr. pr. Døgn. — — Niels P. forstod at tjene Penge ved Arbejde, han forstod ogsaa at passe paa dem, han vidste, hvad de var værd.

Gjorde Niels P. saaledes, især i de første Aar, meget Arbejde uden for Hjemmet, blev den lille Ejendom dog ingenlunde forsømt; det var om den, hans Tanke kredsede, og det var den, der skulde hjælpes op til Gavn og Glæde for dem allesammne derhjemme. Han havde god Hjælp af sin Kone og sine gamle Forældre, de kunde alle gøre Nytte ved Ejendommens Drift. Hestekraft maatte han laane eller leje, og det viste sig snart, at han forstod sig mere paa Landbruget, end Faderen havde gjort. Afgrøderne paa Marken blev paa Grund af bedre Pleje og Pasning større og større Aar efter Aar, den ene gamle Ko, som han overtog med Ejendommen, blev snart til to og efterhaanden til flere og bedre Køer. Stald og Lade maatte udvides og tilbygges Gang efter Gang. Ogsaa Jordarealerne forøgedes Tid efter anden, først blev der købt en opgravet Mosefenne i Darum, Nord for „Blokke“ og „Knoldfenne“ paa Vilslev Nørremark; der havde han nok at gøre, naar han havde Fritid, med at jævne Grave og Volde og planere; det blev gjort med Skovl og Spade og en Trillebør; det blev omsider til en Mark, der kunde dyrkes, men for at faa Adgang fra Vilslevsiden, maatte der købes et andet Jord-

stykke, en „Blokke“, og der skulde slaas Bro over Bækken, der dannede Skellet mellem Vilslev og Darum Sogne. Jordlodden var dyr, tjent ved Arbejde, men den var lavtliggende, og naar Tørken var haard ved Afgrøderne paa Agermarken, var der god Avl paa Moselodden. — Senere, Tid efter anden, naar Lejlighed gaves, og som der blev Raad til det, indkøbtes der mere Jord, dels af „Holmeskifterne“ derhjemme ved Huset og dels i „Blødfolde“, ind til den der i Forvejen værende Lod, tilsidst købtes en Engfenne i Vilslev Enge paa 9 Tdr. Land, saa det oprindelige næsten jordløse Hus nu blev til en hel lille Gaard. Bygningerne maatte bestandig udvides, først blev der bygget i Syd og Vest, saalænge der var Plads, men da Besætningen stadig forøgedes baade med Kvæg, Heste og Svin, saa der blev Brug for hele Udhuset til Stald, maatte der bygges ny Lade, og skønt det kneb med Byggeplads, lod det sig dog gøre at faa opført en Ladebygning vinkelret paa det øvrige Hus mod Nord, saa ogsaa det lille, gamle 4 à 5 Fags Hus, som Niels og Hanne begyndte i, nu var blevet til en hel lille Gaard i Bygning. — Havde Niels P. end travlt, var Hanne ham en ypperlig Medhjælp, hun passede Hus og Børn og var ofte ene om at passe Bedriften, naar han var ude paa Arbejde, men heller ikke hun gik af Vejen for at tjene en Dagløn. I Høbjærgningstiden tog hun ofte med i Engene og hjalp med at rive og læsse Hø, ogsaa ved husligt Arbejde hjalp hun til hos fremmede, naar Lejlighed gaves, medens hun overlod Huset og Børnene i sine gamle Svigerforældres Vare-tægt. Men eftersom Børnene blev flere, og Bedriften med Ejen-dommen voksede, blev hendes Gerning mere og mere i Hjemmet, hvor der ogsaa var stærk Brug for hende. — I de første Aar satte Hanne og Niels P. meget ind paa ikke alene at faa Besætningen forøget, men ogsaa paa at faa Husdyr af god Kvalitet. Hanne var god til at opdrætte og pleje Grise og Kalve, og det tegnede godt til at skulle lykkes; da indtraf der uden paaviselig Aarsag meget Uheld i Besætningen, og flere af deres bedste Husdyr døde. Folk havde begyndt at ynke dem og begyndt at tale om, at det vist nu gik galt for Hanne og Niels P., det var sikkert mere Uheld, end de kunde bære. En Mand, som kendte Hanne og Niels P. godt, ræsonnerede, at vel var det slemt, men for Folk som dem, der var flittige, dygtige og paapasselige, kunde det

ikke gaa galt, selv om de ogsaa maatte døje noget Uheld. Manden fik Ret; Hanne og Niels P. tabte ikke Modet, de blev trods mange Genvordigheder, efter Egnens og Tidens Forhold, efterhaanden velstaaende Folk.

Niels P. havde i sine unge Aar lært at spille Violin, og han optraadte ikke saa sjældent som Spillemand ved Gilder og Familiefester; han spillede godt, og der kunde jo ogsaa tjenes en lille Skilling derved. Hvert Aar, naar Skolen havde Juletræ, var han Skolens faste Spillemand til Dansen bagefter, og i mangt et Barneminde gemmes sikkert fra den Tid Tonerne fra hans Violin som de dejligste, man havde hørt, vel nok mest fordi det var den første Musik, man stiftede Bekendtskab med. — Var der Barnedaab hos Niels P. og Hanne, og det var der en Gang imellem, saa hændte det, at Niels P. stemte Fiolen, mens Kaffebordene blev ryddet af Vejen, og saa traadte man Dansen i den lille, lave to Fags Stue.

Ogsaa hans egne Børn ved at fortælle om, at han ofte tog Violinen frem og spillede for dem, naar de om Vinteraften sad i den lille Stue, og der føjes til: „Da havde vi det saa hyggeligt og rart“. — Voksede Bedriften udendørs og krævede sine Udvidelser, var der ogsaa noget, der voksede indendørs. Mens Aarene gik, groede der en Børneflokk op i Hjemmet paa hele 7, og sammen med de 4 gamle, blev det daglig 11 Munde, der skulde skaffes Mad til, 11 der skulde have Klæder og Husplads, og det blev der til dem allesammen; det kneb sikkert mest med Husplads; thi indendørs skete der ingen Udvidelser, men hvor der er Hjerterum, er der ogsaa Husrum, og der var tilstrækkeligt af begge Dele.

Efter 30 Aars Virksomhed kunde Hanne og Niels P. betragte deres Livsgerning som næsten fuldbragt. De gamle Aftægtsfolk var døde, og Børnene var i Færd med at forlade Hjemmet for selv at starte et nyt. — Selv havde de det efter overvundne Vanskeligheder nu paa det tørre, deres Maal var naaet, de sad nu som Ejere af en velpasset Ejendom, der var Frugten af deres eget Arbejde. Der var uhyre Forskel paa det, de begyndte med, og saa det, de var naaet frem til. De kunde af Erfaring sande: „at lidt til lidt og smaat til smaat, det vil til større vokse“. — Det var dog ikke saadan, at de var færdige til helt at lægge op, men deres

bedste Arbejdsdage var forbi. — Niels P., der i Ungdomsaarene var en høj og stærk Mand, var under det haarde Slid efterhaanden blevet stærkt præget af Arbejdet, han var blevet noget stiv i Lemmerne, øm i Lænden, og hans Gang var blevet noget foroverbøjet, dertil kom, at han blev angrebet af en snigende Mave-sygdom, der blev værre med Aarene, han maatte i lange Tider leve paa en Hungerdiæt, og da han tilsidst blev saa syg, at man troede ham Døden nær, blev han indlagt paa Sygehuset og underkastet en meget alvorlig Operation. Efter et langt Sygeleje bedredes han dog noget, men helt rask blev han aldrig. Han kunde gaa rundt ved Stokke, men hans Arbejdsdygtighed var borte. Ejendommen fik han passet, mest ved Hannes og Børnenes Hjælp, men da Børnene kom bort fra Hjemmet, maatte der lejes en Tjenestekar. Den sidste af disse var en ung, rask Mand fra Hedesognene, der forstod at sætte god Gang i Arbejdet paa Ejendommen, og som passede og plejede Sagerne med Omhu og Dygtighed. Niels P. var glad for sin Karl, og da denne i 1916 blev gift med Husets yngste Datter, havde Niels P. faaet sig en Svigersøn, der var rigtig efter hans Hoved. Derfor overlod Niels og Hanne ogsaa trygt Ejendommen til de unge Folk; hos dem vidste de, den var i gode Hænder. — Selv flyttede de gamle ind i de Aftægtsstuer, som de i sin Tid havde ladet opføre til hans Forældre, og som havde staaet tomme siden deres Død.

I næsten 20 Aar fik Hanne og Niels P. Lov til at leve sammen i Aftægtslejligheden. Det blev en lykkelig Tid for dem, trods det, at Niels var blevet en svag Mand. Hanne beholdt sit gode og ungdommelige Udseende og var rask saalænge hun levede. De hjalp de unge paa Ejendommen efter Evne. De havde Glæde af Børnene, skønt spredt rundt omkring var de alle kommet godt i Vej, og et langt, virksomt Liv havde de at se tilbage paa.

De unge Afløsere tog fat paa Ejendommens Drift med Fynd og Klem; den skulde have endnu et bitte Nyk fremad, det bedste skulde gøres bedre. Tiderne var gode, og Ejendommen gav Udbytte, der blev Raad til Forbedringer. En skønne Dag faldt de gamle Avlsbygninger; der blev opført nye Stald- og Ladebygninger i moderne Stil, der blev anskaffet Maskiner: Selvrensere-tærskværk, Kværn, Slaamaskine, Selvbinder o. m. m.

Det var Mening, at det gamle Stuehus ogsaa skulde have

været ombygget, men det satte Hanne og Niels P. sig imod. Det havde været deres Hjem i lyse og trange Kaar, der havde de opfostret deres Børn, og der havde Niels selv haft sit Barndoms-hjem. Det havde været godt nok til dem, det var godt nok endnu, og det kunde staa i mange Aar.

Der kan næppe være Tvivl om, at det var med Ængstelse, de havde set paa den store Omvæltning, der allerede var sket, de havde ikke nogensinde tænkt sig, at dette kunde lade sig gøre, at der kunde blive Raad dertil, det kostede jo mange Penge. Men eftersom de blev fortlørlige med det nye, indsaa de, at det var rigtigt og godt. Bygningerne var praktiske og gode, Maskinerne aflastede det værste af det strenge Kropsarbejde, som havde mærket Niels P.'s Legeme saa stærkt, og de glædede sig begge over det, der var sket.

Hanne og Niels P. blev meget gamle og højagtete Folk. De fejrede baade deres Sølvbryllup og Guldbryllup, men hvad der vistnok er enestaende i Vilslev Bys Historie, ogsaa Diamantbryllup. — Den 12. Marts 1935 fejredes denne Festdag i Vilslev Forsamlingshus, hvor de to gamle, der endnu var baade raske og aandsfriske, var omgivet af Slægt og Venner. Slægten, der er talrig, var mødt op med 4 Generationer. Det blev en virkelig Højtidsdag baade for de to gamle selv og for alle, der deltog i Festligheden. — Fra nær og fjern strømmede det ind med Lykønskninger, Hilsener og Blomster. Gaver havde de gamle forud frabedt sig. De blev Dagen igennem hyldet med Taler og med Sange, der var forfattede i Festens Anledning, mest hjertegribende var det, da et at Børnene stod op og fremdrog Barndoms-minder fra Hjemmet og paa Søkendeflokkens Vegne takkede den gamle Mor og Far for de nøjsomme, men dog saa lykkelige og lyse Dage i Barndomshjemmet.

En Maaned efter, den 5. April 1935, lukkede Hanne sine Øjne efter et kort Sygeleje, og den Dag, hun blev jordfæstet paa Vilslev Kirkegaard, var Niels P. saa syg og svag, at han ikke kunde følge sin Hustru til Graven, men maatte holde sig i Sengen, alle ventede, at han snart vilde følge efter. Men da Sommeren kom, rejste han sig igen og følte sig næsten mere rask, end han havde gjort i lange Tider.

Sommeren 1936 gav Niels Pedersen sit Minde til, at det gamle

Stuehus maatte ombygges, han var ikke ængstelig længere, thi for ham kunde det nok slaa til. Det gamle Stuehus, der havde staaet i 130 Aar, forsvandt, og et nyt, moderne Stuehus med Tegltag, elektrisk Lys, Centralvarme, Badeværelse og W.C. staa nu paa dets Plads. Og Niels, der overlevede sin Hustru i 6 Aar, befandt sig godt i det nye Hus, i en hyggelig Stue, der var overladt ham, sad han og gjorde Nytte, knyttede Bindegarnsender, læste, tog mod Gæster og tænkte paa det gamle Hus og de Minder, det gemte. I 1940 gik det ned ad Bakke med Niels Pedersens Helbred, han begyndte at føle sig træt af Livet, han ytrede selv, at han ikke kunde forstaa, at alle hans Kammerater var døde for længe siden, og at han, syg og svag, som han var, skulde vedblive at leve. Den 7. Februar 1941 sov han ind træt af Livet og mæt af Dage. Han blev næsten 91 Aar gammel.

Det er næppe troligt, at Digteren Johan Skjoldborg har kendt Niels og Hanne personligt, men hans Husmandssang „Du Husmand, som ørker den stridige Jord“, og Sangen om „Mit og Marens Hjem“ er skrevet, som om Niels og Hanne og deres lille Hjem havde været Forbilledet. — Om deres Livsførelse og Virksomhed kan med Sandhed siges:

„Hvor Troskab adler Haandens Værk
og Sindets bedste Tanker,
der gror i Stilhed Lykken stærk,
der blomstrer Aks og Ranker.“

I Ægteskabet var der 7 Børn:

1. *Gunder Marie Pedersen*, født 10. Juni 1875 i Vilslev. Gift den 27. Juni 1901 med *Lars Jensen Christensen*, født 14. Februar 1877 „Refshøj, Hejnsvig Sogn. Efter Brylluppet overtog de en lille Ejendom i Vesterhede, Donslund Sogn, paa 27. Tdr. Land, hvoraf ca. 17 Tdr. Land laa i Lyng. Paa Jorden lod Lars Christensens Fader, Jens Christensen, opføre Bygninger. Her begyndte Gunder Marie og Lars Christensen med en Besætning paa 2 Køer og en lille Hest, senere blev der købt en Plovstud til Hjælp for Hesten ved Hedepløjningen. — Nu 1935 er Ejendommen blevet til en Gaard paa 65 Tdr. Land opdyrket Jord med en Besætning paa 16 Køer, 16 Ungkvæg, 3 Heste og 29 Svin. —

Helé denne Fremgang er en Historie, der forklarer sig selv, og som ikke er ukendt blandt flittige, dygtige og nøjsomme Hedeopdyrkere. Desuden er der i dette Ægteskab opfostret en stor Børneflokk, hvoraf de fleste nu — 1935 —

Gunder og Lars Jensen Christensen.

er gifte og sat i Vej med Ejendomme. — Børnenes Antal er 8:

A. *Jens Christensen*, født 20. Maj 1902, Donslund Mark. Gift den 23. Marts 1932 med *Marie Jørgine Hansen*, født 11. Maj 1911 i Agerskov Sogn i Sønderjylland. Har 2 Børn: *Gunder Henriette Christensen*, født 14. Februar 1933, og en endnu udøbt, født 16. Maj 1935.

B. *Niels Peder Christensen*, født 4. August 1903, død 10 Aar gammel.

C. *Emil Johannes Christensen*, født 23. Marts 1905. Gift 26. Juni 1931 med *Elsabe Marie Juline Ravn*, født 24. December 1912, Grønnebæk Mark, Jels Sogn i Sønderjylland. Har Vognmandsforretning — Chauffør — i Vesterhede. Har 1 Barn: *Gerda Marie Christensen*, født 11. April 1932.

D. *Johannes Christensen*, født 2. Oktober 1906. Er forlovet med *Karen Maria Larsen*, født 21. Maj 1911 i Vester Andsager Sogn.

E. *Ejnar Christensen*, født 26. August 1908. Gift 12. Februar 1935 med *Margrethe Jacobsen*, født 14. September 1907 i Starup. De bor nu i Vrenderup, Faaborg Sogn.

F. *Harald Vilhelm Christensen*, født 19. Maj 1910. Er forlovet med *Karla Madsen*, født 22. Februar 1914 i Stenderup Sogn, men hendes Forældre bor nu — 1935 — i Hovborg Sogn.

G. *Niels Thyregaard Christensen*, født 12. Januar 1912. Gift 28. April 1933 med *Anne Frederikke Sørensen* fra Gamst. Har 2 Børn: *Inger Thyregaard Christensen*, født 19. Juni 1933, og

Peder H. og Kirstine Pedersen.

Svend Thyregaard Christensen, født 19. Juli 1934.

H. Else Elisa Nielsine Christensen, født 19. April 1918. Hun er hjemme hos sine Forældre.

2. *Peder Hansen Pedersen*, født 14. August 1878 i Vilslev. Som Dreng kom han tidlig til at gøre Nytte i Landbruget dels i sit Hjem og dels som Hyrdedreng hos fremmede. Men efter sin Konfirmation kom han i Lære ved Bygmesterhaandværket, der blev hans Hovederhverv gennem Ungdomsaarene, senere forenede han Haandværket med Landbruget som Erhverv. Gift den 2. December 1905 i Føvling Kirke med *Kirstine Maria Madsen*, født den 20. Maj 1879 i Aatte, Føvling Sogn. Samme Aar, som de holdt Bryllup, havde Peder Hansen købt et Jordstykke ved Gredstedbro Station, hvorpaa han lod opføre et Hus, som de flyttede ind i efter Brylluppet. Her begyndte han et Husmandsbrug med nogle faa Tdr. Land, men senere blev der indkøbt mere Jord, saa der kunde holdes en halv Snes Kreaturer og en Hest. Ved Siden af Ejendommens Pasning fortsatte han som antydet med Bygmestervirksomheden. Kirstine og Peder Hansen hører med blandt de første Nybyggere i Gredstedbro Stationsby. Baade Forretningen og Landbruget lykkedes godt for de unge Folk, og de havde et dejligt lille Hjem. Men efter 15 Aars Ægteskab, den 7. Oktober 1920, døde Kirstine fra ham og 2 Børn. — Siden har Peder Hansen Pedersen levet som Enkemand sammen med sine 2 Børn i Hjemmet. Han har vedblivende indtil de sidste Aar beholdt Ejendommen og fortsat Forretningen. Men i de sidste Aar har hans Helbred været mindre godt, og da begge Børnene giftede sig, overlod han Ejendommen til Sønnen efter at have ladet opføre et mindre Hus til sig selv, han har dog ogsaa nu omtrent holdt op med Byggevirksomheden. Angaaende Børnene:

A. *Niels Pedersen*, født 11. Januar 1907 i Gredstedbro. Gift 2. Juni 1939 med *Petra Nielsen*, født 30 Oktober 1912 i Tjære-

borg Sogn, Datter af Ane og Hans Peder Nielsen, Gaardejer, Krogsgaardsmark, Tjæreborg Sogn. De har som antydet overtaget hans Fødeejendom i Gredstedbro Stationsby. De har 1 Barn: *Hans Peder Pedersen*, født den 23. September 1941 i Gredstedbro. —

Niels og Petra Pedersen.

B. *Johanne Maria Pedersen*, født 14. September 1909 i Gredstedbro. Gift den 6. December 1941 i Gredstedbro Kirke med *Sigurd Magnus Lauridsen*, født 7. Januar 1903 paa Møllevang, Vilslev Sogn. Søn af Martha Marie og Jens M. Lauridsen, Møllevang. De har overtaget en Trediedel af Gaarden „Møllevang“ og opført nye Bygninger paa Risagre, Vilslev Mark ved Vilslev Jernved Sogneskel.

3. *Ane Kathrine Pedersen*, født 13. November 1880 i Vilslev. Gift den 6. December 1906 med *Claus Hjerrild Nielsen*, født 11. Juni 1868 i Gredsted, hvor hans Forældre var Gaardmandsfolk. Som ung var han en Del ude at tjene hos Bønderne, og Vinteren 1891—92 var han Elev paa Møllerup Højskole ved Randers, hvor den bekendte og afholdte Jens Beck var Forstander, og den ikke mindre kendte Højskolemand og Forfatter Jakob Knudsen var Lærer. Derefter havde Claus Nielsen i flere Aar Jernved Præstegaard i Forpagtning. Her blev han gift med Helene Bendixen, en

Ane Kathrine og Claus Hjerrild Nielsen.

Datter af Kreaturhandler Johannes Bendixen i Jedsted. Dette Ægteskab varede dog kun kort, efter faa Aars Forløb døde Helene fra ham og et lille Barn, en Søn, Leonhart Nielsen. — Da

22 Aar gammel. Meget mod Forældrenes Vilje tog han paa Silkeborg Seminarium. Han maatte laane Penge hos en Slægtning til at læse for. Efter endt Læsetid blev han Lærer ved Skals Højskole i flere Aar, en kummerlig og nøjsom Tilværelse. Omkring Aaret 1905 fik han Plads paa Voldby Højskole som Lærer i nogle Aar, hvor han var stillet i Udsigt at skulle overtage Forstanderpladsen. Han foretrak dog at tage Pladsen som Lærer ved Kærhave Husmandsskole i Foraaret 1908. Her oplevede han 3 herlige Aar, hvor han i fuld Frihed og for en vaagen, lyttende Skare fik Lov til at fortælle Historie og Litteratur. Men en tuberkuløs Lidelse gjorde Ende paa hans Liv og Virksomhed. Han døde sidst i September 1911, blev begravet paa Ringsted Kirkegaard den 4. Oktober 1911, hvor Elever og Venner fra hans Kærhavetid rejste ham en Mindesten med hans Livskaracters Motto: „Stærkest er altid det milde“.

I et Aarsskrift fra Kærhave Husmandsskole for 1908 er der givet ret fyldige Oplysninger om Sørine og Niels Thyregaards Barndoms- og Ungdomsaar, hvorfor de derfor gengives her: „Sørine Thyregaard er født i Vilslev ved Ribe, hvor hendes Fader N. Pedersen var Parcellist. I Hjemmet kendtes ikke Lediggang. Flid og Nøjsomhed var Hjemmets Grundpræg, og alle Hænder, smaa som store, maatte tage fat. Lærerindegerningen stod som hendes Ønskers Maal, fra hun var meget ung. Sommeren 1897 blev hun konfirmeret i Ribe af Pastor Simon Hansen, kom et Aarstid derefter til Sønderjylland, hvor hun i 2 Aar tjente hos en Gaardmand og i 2 Aar hos en Lærerfamilie, Aar, som hun den Dag i Dag ser tilbage paa med Taknemlighed og Glæde. Nu stod hun tæt ved sine Ønskers Maal, thi derfra rejste hun til Hoven Kvindehøjskole ved Tarm, hvor hun sad paa Skolebænken et Aar og hørte Forstander Kristensen fortælle Historie for Smaa børn. Han kunde fortælle, saa der tændtes Ild baade i Børnenes og de unges Hjerter, og fyldt med Energi og Begejstring gik de udfra hans Skole som Forskolelærerinder.

Sommeren 1904 tog hun paa Askov Kursus i Gymnastik. Som Lærerinde i Kommuneskolen virkede hun i 1903—04 i Vilslev, dernæst i Hoven Skoles mellemste Børneklasse. Foraar 1906 kom der Bud til Forstander Kristensen, Hoven, fra Voldby ved Grenaa, om han ikke kunde give dem Anvisning paa en Kvinde,

der kunde og vilde dels lede en Børnefriskole og dels undervise paa Højskolen i Haandarbejde, Sang og Gymnastik. Sørine blev tilbudt Pladsen og tog imod den.

Her var et stort Virkefelt, og alle Kræfter blev taget i Brug, da hun om Vinteren tillige underviste Sognets unge Piger i Gymnastik og Haandgerning. Ved Voldby Højskole mødtes hun med Højskolelærer Niels Thyregaard, og Aaret efter blev de gift. Giftermaalet forandrede dog ikke synderligt hendes Arbejdsfelt, hun vedblev med sin Undervisning til Foraaret 1908, da de begge fik Ansættelse ved Skolen her — Kærhave —, Sørine Thyregaard som Gymnastiklærerinde og nu efter endt Kursus i Kjølesyning og Sygepleje, 1911, tillige som Lærerinde i disse Fag.“

Og om Niels Thyregaard i samme Aarsskrift følgende: „Niels Thyregaard er født 1878 i Vinding, Syd for Holstebro, et af Jyllands fattigste Hedesogne. Søn af Gaardejer M. Thyregaard. Nød en efter Egnens og Tidens Forhold god Skoleundervisning og fik tidlig Lyst til boglig Syssel, men paa Grund af smaa Kaar holdt til strengt legemligt Arbejde, saa kun den sparsomme Fritid om Vinteren kunde benyttes til Læsning. — Indtil sit 22 Aar var han ved det praktiske Landbrug, dels som Tjenestekarl og Daglejer, og dels arbejdede han hjemme. En Vinters Højskoleophold gav ham øget Lyst til Lærergerning og Tro paa Evnerne dertil. Et ret stærkt aandeligt Livsrøre havde hjemme paa disse Egne, og ret tidligt var han draget med ind deri. Vinteren 1899—1900 tog han fat paa, væsentlig ved Selvstudium, at forberede sig til Seminariet samtidig med, at han øvede sig i praktisk Skolegerning. Sommeren 1900 optoges han i Silkeborg Seminariums 1. Kl. De tre følgende Aar paa Seminariet var gode og indholdsrigge. I 1903 dimitteredes han med 1ste Karakter og blev straks Lærer ved Skals Højskole ved Viborg; thi det var med det for Øje at komme til at virke blandt den voksne Ungdom, at han tog Uddannelse.

Efter 2 Aars Lærergerning i Skals fik han Plads paa Voldby Højskole ved Grenaa, og han fik her en ikke saa lille Virksomhed som Foredragsholder paa Egnen. Her var han i 2½ Aar. De lange Ferier blev i de 4½ Aar benyttet til Rejser i Ind- og Udland, til Selvstudium og korte Kursus.

1. Maj 1908 kom han til Kærhave som Lærer i Højskolefagene

Sørine og Anton Thyregaard.

for unge og gamle paa lange og korte Kursus.

Efter Niels Thyregaaards Død fortsatte Sørine Thyregaard sin Gerning paa Kærhave Husmandsskole, hvor hun var blevet en meget afholdt Lærerinde, i 10 Aar indtil 1921.

I 1918, den 15. April, giftede hun sig 2den Gang med Lærer ved Kærhave Husmandsskole *Anton Olesen*, som senere fik Lov at antage Navnet Thyregaard. Anton Olesen er født 21. November 1889 i Kværkeby ved Ringsted, hvor hans Moder sad Enke i alle hans Barndomsaar med en lille Gaard, som hun drev ved Hjælp af en Bestyrer. — 1907 blev Anton Olesen optaget paa Skaarup Seminarium og dimitteret derfra i 1910. Var derefter Lærer i Vejby fra September 1910 til Juli 1911, Vikar i Vigersted fra Juli til November 1911 og Lærer ved Efterskolen i Brøndum fra November 1911 til Maj 1913, hvorefter han fik Ansættelse ved Kærhave Husmandsskole 1913 som Lærer i Historie, Dansk og Regning samt som Bibliotekar. Her blev han i 7 Aar med Undtagelse af Vinteren 1917—18, da han med Orlov fra Kærhave var Lærer ved Borups Højskole i København. — I flere Aar var han Sekretær for Studiekredsforeningen i Danmark, hvor han udførte et stort og paaskønnelsesværdigt Arbejde.

Paa Kærhave Husmandsskole var han en dygtig og skattet Lærer. Forstander Klodskov omgikkes med Tanken om at gøre Anton Thyregaard til sin Efterfølger som Forstander paa Kærhave, men da Thyregaard 1921 fik Tilbud om at overtage Forstanderpladsen paa den gamle Jebjerg Folkehøjskole, foretrak han denne og begyndte der i Efteraaret 1921. Skolen ejedes af et Aktieselskab, der gav det nye Forstanderpar Lov til at indrette Skolen og Undervisningen efter eget Ønske.

Det blev store Forandringer, der skete paa den gamle Højskole, noget helt nyt skulde prøves, Højskolen blev omdannet til en Ungdomsskole og fik Navnet „Salling Ungdomsskole“.

I de følgende Aar blev der foretaget mange Omlavninger i

den gamle Bygning. Nybygninger blev opført og de gamle grundigt restaurerede. Der var vel nok mange, der syntes, at det var et voveligt Foretagende, det nye Forstanderpar indlod sig paa, men det viste sig, at det var baade velovervejet og rigtigt.

Skolen, der blev oprettet som en Skole for Dreng og Piger i 14—18 Aars Alderen, havde det første Aar 61 Elever, Elevantallet var i de følgende Aar stadig voksende, i Aaret 1929/30 naaede man op paa 152, og Tallet har siden holdt sig deromkring.

Efter det første Skoleaars Afslutning blev der udsendt en udførlig Redegørelse for Skolens Formaal og Virkemaade, hvoraf følgende skal anføres:

„Ungdomsskolen er ikke Børneskole, og den er heller ikke Højskole. Den ligger der midt imellem. Ungdomsskolen maa ikke blot være en Fortsættelse af Børneskolen, den maa være noget andet, saa hele Undervisningen kommer til at virke paa de unge som en stor Nyhed, og den maa lægges i Samklang med Hjemmenes Arbejde, saaledes at vi med vort Arbejde her kan være med til at kaste Glans over Hjemmenes forskellige Arbejder. Vi maa ikke i det Halvaar, vi har Eleverne, gøre dem fremmede for Hjemmenes Arbejde. Vi maa tværtimod føre dem til Forstaaelse af et Hjemms mangeartede Arbejder, prøve at give dem øget Lyst til den Gerning, der venter dem derude i Fremtiden, og det skal være Maalet for vor Stræben, at vi faar sat dem i Gang og faar vakt deres Interesse, saa de slet ikke kan lade være at tage fat, hvor de kommer frem. Paa den Maade kan de vende tilbage til Hjemmene og med det samme gaa ind som Hjemmenes gode Forbundsfæller i Arbejdet. For at kunne naa dette Resultat, er det en Nødvendighed, at vi i det Halvaar, vi har Eleverne, opdrager dem gennem Arbejde. — Igennem Arbejdet opøves Haandelaget, mulige Fejl iagttages og rettes, Kappelysten mellem Kammeraterne indbyrdes vækkes. Et omhyggeligt samvittighedsfuldt Arbejde paaskønnes og bærer i sig selv Lønnen. Den, der laver et uordentligt og daarligt udført Arbejde, retledes.“

Nu har Sørine og Anton Thyregaard haft deres Virksomhed paa denne Skole under stadig stigende Tilslutning i over 20 Aar. Det har vist sig, at de ikke blot magtede den Opgave, de satte

Herdis og Aksel Meibom.

Karen M. Thyregaard

sig, da de startede Salling Ungdomsskole, men at den var rigtig, og at den har Levedygtighed ud i Fremtiden.

Sørine og Niels Thyregaard havde i deres Ægteskab 1 Barn:

A. *Herdis Thyregod*, født 18. Juli 1908 i Kærhave. Hun har faaet fri Uddannelse paa Salling Ungdomsskole, Snoghøj Gymnastikskole, Rønshoved Højskole og forskellige Kursus. Gift 3. Oktober 1931 med *Aksel Meibom*, født 1. Januar 1907 i Odense, Søn af Driftsbestyrer Chr. Meibom og Hustru Emilie, f. Grønholm. Dimitteret fra Mulernes Legatskole i Odense 1923 og fra Odense Seminarium 1927. Var Lærer ved Salling Ungdomsskole fra November 1927 til 31. Januar 1930, ved Jebjerg Kommuneskole fra 1. Februar 1930 til 31. Marts 1931 og igen ved Salling Ungdomsskole fra 1. November 1931 til 1938, da Herdis og Aksel Meibom begyndte paa „Vesterlund Ungdomsskole, hvor de fortsætter efter samme Mønster som paa Salling Ungdomsskole. Gerningen i Vesterlund tegner godt for det unge Forstanderpar. I 1940—41 havde Skolen 108 Elever og 1941—42 123 Elever. I Ægteskabet er der 3 Drengbørn, hvoraf de 2, Poul Meibom, født 2. Maj 1933, og Arne Meibom er født i Jebjerg, medens den yngste er født i Vesterlund.

Sørine og Anton Thyregaard har ogsaa i deres Ægteskab 1 Barn:

B. *Karen Margrethe Thyregaard*, født 22. Maj 1921 i Kærhave.

5. *Jeppe Sørensen Pedersen*, født 14. November 1884 i Vilslev. Han rejste i sine unge Aar til Arizona i U. S. A., hvor han en

Tid havde Arbejde ved en Mudderpram. I Aaret 1916 fik hans her-værende Broder, Bygmester Peder H. Pedersen paa sin Fødselsdag den 14. August et Brev fra Amerika med den uhyggelige Meddelelse, at hans Broder Jeppe var død — dræbt ved et Vaadeskud. Jeppe var da ca. 32 Aar gammel og ugift.

Ane Maria og Lars Nygaard Larsen.

6. *Ane Marie Pedersen*, født 24. April 1887 i Vilslev. Marie var en sjælden dygtig Pige, der i høj Grad havde taget Modrens husholderiske Anlæg i Arv. Hun var meget ude at tjene, og i sine senere Ungdomsaar var hun særlig søgt og skattet som Husbestyrerinde; hun havde som saadan bl. andre Steder Plads i Gredstedbro Brugsforening i nogle Aar. Senere kom hun til Kærhave Husmandsskole som Køkkenchef, hvor hun forestod hele den store Husholdning. Her stiftede hun Bekendtskab med en ung Mand, *Lars Nygaard Larsen*, som havde været Elev paa Skolen, og som efter endt Kursus forblev paa Skolen som Medhjælper ved forskellige Arbejder i den store Virksomhed, der var at varetage. Bekendtskabet førte til Ægteskab, og den 13. April 1917 holdt Marie Pedersen og Lars Nygaard Bryllup. Han er født 8. August 1890 i Vejby, Salling, Søn af Gaardejer Søren Larsen og Hustru Petrine i Vejby. Efter Brylluppet overtog de Fruering Præstegaard ved Skanderborg i Forpagtning. Men deres Virksomhed blev ikke lang. Marie, der havde et noget svigtende Helbred, maatte godt et Aarstid efter Brylluppet lade sig indlægge til en Kur paa Finsens Lysinstitut i København. Her blev hun imidlertid smittet af en ondartet Influenza — Den spanske Syge — som den kaldtes. En Epidemi, der i Slutningen af Verdenskrigen hærgede voldsomt i hele Landet, og som krævede uhyggelig mange Ofre. Her døde Marie som en Følge af Farsoten den 7. November 1918. Lars Nygaard Larsen var hos hende, da hun døde; ogsaa han paadrog sig Smitten; han blev heftig syg,

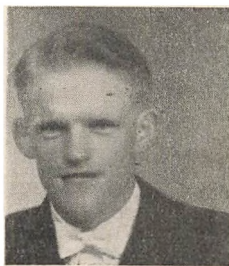
Kirstine og Søren Thomsen Sørensen.

og den Dag, Marie blev begravet, den 12. November 1918, døde Lars Nygaard ogsaa. De er begge begravede paa Fruering Kirkegaard.

Der var ingen Børn i Ægteskabet.

7. *Kirstine Marie Pedersen*, født 11. August 1892 i Vilslev, var den yngste af Hanne og Niels Pedersens Børn. Hun blev gift 2. Maj 1916 med *Søren Thomsen Sørensen*, født 14. Januar 1893 i Faaborg ved Varde, Søn af Hans Andersen Sørensen, født i Tobøl ved Guldager, død i Marts 1901 i Faaborg, og Hustru Nielsine Nielsen, født i Tange v. Tjæreborg, død 13. Juni 1927 i Faaborg. Faderen havde Skomagerforretning, og i deres Hjem var der Post- og Brevsamlingssted. Efter Brylluppet overtog de unge Folk hendes Barndomshjem i Vilslev og fortsatte Forældrenes Gerning. Men da dette er omtalt før under Oplysningerne om Hanne og Niels Pedersen, skal det ikke gentages her. I Ægteskabet er der 2 Børn:

A. *Hansine Maria Sørensen*, født 28. Marts 1920 i Vilslev. Gift 1. Juli 1941 i Ribe med *Niels Kristian Jensen*, født 2. December 1915 i Vilslev. Søn af Gaardejer Jens Jakob Jensen og Hustru Hanine Jensen i Vilslev. Før Brylluppet havde Niels Jensen købt og overtaget en mindre Gaard, Matr. Nr. 62 i Vilslev. Ejendommen, der havde været noget forfalden, var blevet grun-

Hansine og Niels Kr. Jensen.

Niels H. Sørensen.

dig istandsat, og en ny Ladebygning var blevet opført, men kun en Maaned (2. August 1941) efter Brylluppet nedbrændte hele Bygningen som Følge af en Skorstensild, hvilket medførte et betydeligt Tab for de unge Folk, der ikke havde faaet Brandforsikringen forhøjet efter Restaureringen og Nybygningen. I Sommeren 1942 er Bygningerne dog blevet genopførte.

B. *Niels Hans Sørensen*, født 27. Juni 1926 i Vilslev.

C—3. *Jørgen Lauritzen*, født 28. November 1821 i Vilslev, er den yngste af Laust Pedersen og Ane Marie Jørgensdatters Børn. Han blev ikke som sine Søkende og sin Slægt hængende ved Landbruget og Arbejdet med Jorden, men gav sig som ung i Lære ved Bygningshaandværket, som han fik lært til Gavns. Den Gang var dette Haandværk ikke specialiseret i Murer-, Tømrer- og Snedkerarbejde o.s.v. som nu. Nej, en Bygmester maatte selv gøre hele Huset fiks og færdig, han maatte selv være baade Arkitekt og Haandværker. Sit Mesterstykke lavede han paa Skibsbroen i Ribe, hvor han opførte den store smukke gule Villa for Fabrikant Gjørtz i Ribe. Senere byggede han adskilligt flere ret særprægede og smukke Bygninger i Byen, og det var solidt Arbejde, han leverede.

3. Juledag, den 27. December 1855, indgik han i Ægteskab med *Maren Mathiasen* i Ribe, hvor hun var født 16. August 1836. Hendes Fader, Gæstgiver Mathiasen i Ribe, var den Gang død, og hendes Moder, Johanne, havde giftet sig igen med Vognmand Thomas Nissen, der altsaa var hendes Stedfader. Hendes Hjem var en Gæstgivergaard, der laa i Saltgade paa Hjørnet Nordøst, hvor Vejen gaar ned til Hovedengen.

Dette Ægteskab blev ikke af lang Varighed; efter knapt 2 Aars Forløb — den 11. Oktober 1857 — døde Maren Mathiasen af Nervefeber, kun 22 Aar gammel, og efterlod sig en Datter, der var et Aar gammel.

Den 14. Januar 1859 indgik Jørgen Lauritzen i et nyt Ægteskab, idet han blev gift med Jomfru *Frederikke Sofia Pontoppidan*, født 28. Oktober 1831 i Grimstrup Præstegård, hvor hendes Fader, Ditlev Blangsted Pontoppidan, og Moder, Anne Eleonora, f. Bang, var Præstefolk. — Frederikke Sofia hører saaledes

Frederikke Sophie og Jørgen Lauritzen.

til den velkendte og højtansete Pontoppidan-Slægt. — Jørgen Lauritzen har sikkert nok under sin Bygmestervirksomhed haft nogen Vanskelighed med at fremskaffe godt og brugbart Tømmer til sine Huse. — I

Ribe var der ingen større Tømmerhandel, og han har vel nok maattet søge andre Steder hen for at faa de nødvendige Bygningsartikler, han skulde bruge. Han er da selv kommet ind paa at fremskaffe Tømmer til sig selv og andre. Dette førte til, at han selv startede en Virksomhed i Saltgade i Ribe, der hurtig voksede til en større Virksomhed (faar Borgerskab som Tømmerhandler 1854). — Dette medførte, at han maatte indskrænke Byggevirksomheden, da Tømmerhandelen snart lagde Beslag paa al hans Tid. Jævnlig maatte Forretningen udvides; der blev anlagt Savværk, og Handelen kom ogsaa til at omfatte Varer som Korn, Kul og Brænde samt mange andre Ting, særlig til Bygningsbrug. Han lader endog selv bygge et lille Skib, hvormed han fragter Tømmer fra Norge, sejler ned langs Vestkysten af Danmark, op gennem Ribe Aa til Skibsbroen. — I 1875, da Jernbanen fra Bramminge til Ribe bliver anlagt, paatager han sig Bygningernes, Jernbanestationernes og Vogterhusenes Opførelse. Og samtidig bliver der lagt Spor fra Ribe Banegaard og ind til Tømmerhandelen, saa Varerne kan transporteres fra de større Havne i Esbjerg og Kolding lige ind paa Tømmerpladsen i Ribe uden Omlæsning til Fragtvoogne. Forretningen og dens Bygninger laa alleryderst i Saltgade, nær ved den hvide Landevejsbro, der fører over Aaen ind til Ribe, naar man kommer med Landevejen fra Nord. Her var der god Stabelplads til Tømmeret og til de mange Lagerhuse, som efterhaanden voksede op bag de gamle Bygninger, der var begyndt med. Forretningen blev snart den største paa hele Egnen i sin Art. Lauritzen var saa jævn og ligetil, og da han desuden var godt kendt med Folk, især Nord for Ribe, hvor han havde sin Familie og sine ældste Bekendtskaber, var det vel nok

særlig fra den Side, han fik sin største Kundekreds. Man kendte ham og hans Slægt, dens Soliditet, Paapasselighed og Redelighed, man havde Tro til dem, og Jørgen Lauritzen skuffede ikke.

I Maj Maaned 1881 skete der en Katastrofe; hele det store Tømmerlager med flere Bygninger gik op i Luer, og mægtige Røgmasser drev ind over Egnen, ja helt ud over Vilslev Enge var Luften saa tyk af Røg, at der næsten ikke var til at aande. Det vidste i hvert Fald Hyrdedrengene at fortælle.

Bygningen blev genopført, og snart stod Tømmerhandelen atter i fuld Flor, men i en mere moderne Skikkelse end før. Forretningen bevarede sit Renomé, saa længe Jørgen Lauritzen ejede den. Efter hans Tid gik det derimod stærkt tilbage og er nu — 1936 — nedlagt.

Jørgen Lauritzen skrev altid sit Navn saaledes, skønt han var døbt Lauridsen, ligesom han ogsaa lod sine Børn døbe med Navnet Lauritzen. Han døde i Ribe den 7. Oktober 1903 ca. 82 Aar gammel. Hans Hustru Frederikke overlevede ham i 14 Aar. Hun døde den 29. November 1917, 85 Aar gammel. — De hørte til under Skt. Cathrine Sogn i Ribe og er begravet paa Ribe gamle Kirkegaard. De efterlod sig 3 Børn, 2 Sønner og 1 Datter.

Jørgen Lauritzens og Maren Mathiasens Datter:

a—1. *Johanne Maria Lauritzen*, født 10. September 1856 i Ribe. Gift 23. September 1881 med *Anton Jensen*, født 14. December 1844 i Ribe, hvor hans Forældre ejede Gæstgivergaarden „Stenbohus“. Anton Jensen havde lært Kolonialhandelen og nedsatte sig efter Ægteskabet med Johanne Lauritzen som Købmand i Storegade i Ribe. Forretningen gik imidlertid ikke godt for dem. Anton Jensen, der blev noget hengiven til Spiritusnydelse, forsømte den, og efter faa Aars Forløb gik han fallit. Derefter blev det rent galt. Drikfældigheden tiltog, og han blev udsvævende, forsømte Hustru og Børn, der forlod ham og fik Ophold hos hendes Fader. Anton Jensen turede meget omkring som Agent for et og andet, men tilsidst kom han saa langt ud, at han maatte anbringes paa Fattiggarden i Ribe.

Johanne Maria og Anton Jensen havde i Ægteskabet 2 Børn:

1. *Jørgen Lauritzen Jensen*, født 4. Juli 1882, og 2. *Marius Lau-*

ritzen Jensen, født 6. Februar 1884 i Ribe. Begge Børnene flyttede sammen med Moderen som nævnt hjem til hendes Fader, Tømmerhandler Lauritzen, hvor hun fik Ophold, saalænge hun levede. Hun havde en Slægtsarv efter sin Moder, saa hun havde nok at leve af og noget til sine Børns Opdragelse og Underhold. Da hun var næsten 70 Aar gammel, døde hun pludselig af et Hjerteslag. Hun sad i en Stol og havde sendt den yngste af Sønnerne et Ærinde i Byen. Han var den Gang hjemme hos sin Moder. Da han kom tilbage, fandt han hende siddende død i Stolen. Døden indtraf i Februar 1926.

Hendes Ægteskab med Anton Jensen var ikke blevet lovligt opløst; dette skete først nu, da Døden skilte dem. Anton Jensen, der opholdt sig paa Fattiggaarden, kunde nu gøre Arvekrav gældende efter sin Hustru, hvad han ogsaa gjorde, hvorved han kom i Besiddelse af en Del Penge. Han var næsten ved at være en gammel Mand, men endnu var han i Besiddelse af en Del Begavelse; han tog sig tilsyneladende sammen, tog bort fra Fattiggaarden og fik Plads paa Sønderborgeggen som Kontrolassistent. Men det hele var kun en Galgenfrist; han faldt tilbage til sit gamle Liv igen, og i Løbet af kort Tid havde han formøbet hele Arven. Han døde et Par Aar efter sin Hustru.

1. Den ældste af Sønnerne, *Jørgen Lauritzen Jensen*, rejste som ung til Amerika; han er Skibsmægler i New York og har det i pekuniær Henseende meget godt. Han er ugift.

2. Den anden Søn, *Marius Lauritzen Jensen*, kom i Handelslære og er Kommis. Er nu (1936) i Ringkøbing. Ogsaa han er ugift.

Jørgen Lauritzens og Frederikke Pontoppidans 3 Børn:

b—2. *Lauritz Ditlev Lauritzen*, Konsul og Skibsreder, K², D. M. p. p., født 23. November 1859 i Ribe, Søn af Tømmerhandler Jørgen Lauritzen og Hustru, født Pontoppidan. Gift 29. Marts 1893 med *Maren Brejnholt*, født 26. Januar 1869 paa Damsgaard paa Mors. Oprettede 1884 en Trælasthandel og Kulforretning i Esbjerg. 1887 Smørekspert. 1888 Skibsrederi. Stifter af Firmaet Eriksen og Christensen (1893). Esbjerg Handelsbank (1896). Esbjerg Trikotagefabrik (1897). Esbjerg Valsemølle 1899. Damp-

skibsselskabet „Jylland“ (1899). Dampskibsselskabet „Dania“ (1900). Esbjerg Bombebøsse (1902). Esbjerg Tovværksfabrik (1904). Islandsk-færøisk Fiskeriselskab (1907). Fiskeriermetikfabriken Esbjerg (1919). Opdyrket

Ditlev og Maren Lauridsen.

200 Tdr. Land Hede til Mønstergaard (1900). Opdyrket og beplantet 400 Tdr. Land Hede til Plantage „Solbjerg“ (1902). Ejer af Dampskibsselskabet „Vesterhavet“, stiftet 1895). Formand i Bestyrelsen for Dampskibsselskabet „Dania“. Medlem af Bestyrelsen for Assurance Compagniet „Baltica“ og for Fanø Vesterhavsbad. Medlem af Nationalbankens Repræsentantskab 1915 og af den overordentlige Kommission af 8. August 1914, til den ophævedes 1921. Flere udenlandske Ordener. Adresse: Scherfigsvej 9, København Ø

Saavidt Kraks blaa Bog 1933. — Naar dertil føjes, at Konsul Lauritzen døde Juleaften 24. December 1935 i København, blev begravet 27. December, førtes fra Holmens Kirke, hvor Begraveshøjtideligheden fandt Sted, og til Hellerup Kirkegaard, hvor han blev jordfæstet, er der i kortest mulige Træk gengivet de vigtigste af hans begivenhedsrige Livs Virksomheder.

En Mand udenfor Slægtskredsen, Forfatteren, Gaardejer Salomon Frifelt, Ølgod, begyndte et Par Aar før Lauritzen døde at samle Materiale til en Levnedsskildring af ham og hans store Virksomhed. Dette Arbejde blev mødt med megen Velvilje af Konsul Lauritzen, der baade stillede sin Tid, sig selv, sine Optegnelser og Billeder til Raadighed for Forfatteren.

Levnedsskildringen er ikke færdigskrevet endnu — 1936 — men den vil, naar den til sin Tid udkommer, tegne et godt og paa-lideligt Billede af Konsul Lauritzens Liv.

Paa Grundlag af det indsamlede Materiale til denne Bog har Salomon Frifelt nu ved Konsul Lauritzens Død skrevet en Artikel — eller Nekrolog —, der giver et godt og interessant Billede af Lauritzen, som han var i Liv og Virksomhed samt lidt om Fade-

rens Virksomhed i Ribe. Artiklen, der var trykt i Dagbladet „Vestkysten“ den 27. December 1935, gengives her med Forfatterens og Bladets Tilladelse.

„Et Eventyr — ja — større af Format end vort Land ret tit faar Plads til at rumme.

Saadan er Konsul Lauritzens Liv og Virke.

Ikke et Eventyr om Skattefund eller Aladdinsheld, men om hvad Vilje og Flid sammen med Vidsyn og rige Evner kan naa.

Et Hverdagens Eventyr om Drengen fra det lille Borgerhjem — han, der bliver Mand og trods Modgang og Vanskeligheder arbejder sig frem og skaber en Kreds af nye Virksomheder til Gavn for sig selv og sit Folk — ja, og dog stadig bliver tro mod sit Udspring og mod den By, han viede sin Manddomskraft.

En Ribedreng.

Og dette Eventyr indledes i sin Tid meget jævnt og bramfrit ved, at en ung Haandværker, Jørgen Lauritzen, flytter ned til Ribe og her grunder en lille Tømmerhandel.

Der er Fremdrift i Manden, og han forstaar at udnytte de Muligheder, Tiden byder — Banen, Ribe—Bramminge, bygges, og han har som Bygmester Stationsbygningerne i Entreprise.

Senere anlægger han Savværk, udvider Tømmerhandelen til ogsaa at omfatte Korn og Brænde og mange andre Ting — ja, lader endog selv bygge en lille Galease til at fragte Træ hjem fra Norge.

I dette Hjem her ved Tømmerpladsen, hvis Præg var Flid og Arbejdssomhed, vokser Drengen Ditlev Lauritzen op.

Hans kæreste Legeplads gennem Drengearene er Tømmerpladsen, Lagerskurene og Skibsbroen.

Og han ved tidlig, hvad han vil være, naar han bliver stor — til Søs! — Jo, selvfølgelig vil han til Søs.

Det maatte jo ogsaa være en mærkelig Riberdreng, der ikke den Gang i 1860erne og 70erne drømte om at komme ud at sejle.

Ribe var jo endnu i hine Aar lidt af en Havneby. Langs Skibsbroen laa de norske Træ- og Kornskuder og lossede. Det duftede krydret og stærkt af Malt og Træ, Tovværk og Tjære.

Og i hele Ribe By var jo næppe et Sted, hvor man ikke havde Lyden af rislende Vand for Øre eller kunde smøge Bukserne op

og soppe ud eller stage paa Vikingefærd i Baljer og Framme.

— Nej, det var ikke saa mærkeligt, om Ditlev Lauritzen drømte om at gaa til Søs og opleve Langfart og Eventyr.

Men først var der Skolen — Katedralskolen — et uundgaaeligt Onde for Drengen Ditlev Lauritzen, der aldrig her vandt eller tragtede efter at vinde straalende Sejre — nej, han vilde til Søs!

Tømmerhandler Jørgen Lauritzen sa'e ikke stort om den Ting. Var det ikke den Vej, han havde tænkt sig Sønnens Fremtid, saa var han for klog til at forbyde eller tvinge.

Og saa fik da lille Ditlev Lauritzen sin Vilje og kom ud at sejle som Jungmand paa den lille Galease, der sejlede Træ hjem fra Norge.

Men Sømandslivet var jo alligevel ikke helt det, Drengen havde tænkt sig.

Vist var der Afveksling og Oplevelser ved at fare til Søs — selv om det ikke var bare ene Harmonikamusik i Vindstille og Eventyr i fremmede Havne.

Der var ogsaa Søsyege og Kulde, Knubs og Hjemve — nej, der var langt her mellem Drøm og Virkelighed.

Men Drengen, der fik sin Vilje sat igennem og kom til Søs, var for stolt til at vedgaa sin Skuffelse og bryde af.

Det kom ham derfor nærmest som en Befrielse, da Faderen efter nogle Rejser til Norge meddelte Sønnen, at nu havde han bestemt, at han i Stedet for at sejle skulde indmeldes paa Grüners Handelsakademi i København.

En Eksamen og et Plankeværk.

Og saa drog da Ditlev Lauritzen til København som Elev paa Grüners Handelsskole.

Og de halvandet Aar her i Hovedstaden blev for den unge Mand som en lang og træls Vandring gennem en Ørken af Slid og Hjemve.

Ikke saaledes at forstaa, at Skolen ikke gav noget. Den var som Skole udmærket, et Sted, hvor der lærtes noget, men ogsaa en Skole, hvor der stilledes store Krav til Eleverne.

Og havde Ditlev Lauritzen nu brudt af fra Sømandslivet og igen sat sig paa Skolebænk, saa skulde det ogsaa gennemføres, hvor haardt det saa end var for Knøsen med den stærke Friluftstrang

at sidde indemuret med sine Bøger paa et Kvistkammer fra Kl. 2—3 om Eftermiddagen og til efter Midnat.

Men een Ting lovede Ditlev Lauritzen sig selv ret inderligt: Aldrig i sit Liv vilde han bo i København — nej!

— Og saa blev engang i Tiden Forholdenes Magt alligevel stærkere end alle Forsætter. — —

Var de halvandet Aar strenge, de fik dog Ende. Og det var ikke blot en eksamensstolt ung Mand, som vendte hjem til Ribe, men ogsaa en glad ung Mand.

Nu laa Handelsskolens Slid og Hovedstadens Hjemve bag ham. Og foran laa Staden Ribe med Dom og Aa og Hjemmets Tømmerplads. — Og længere ude i Fremtiden uendelige Muligheder!

„Naa, hvad mon vi saa skal sætte dig til?“ sa'e Faderen, da de første Dages Feriehvile var forbi —

Ja, Ditlev Lauritzen vidste det jo ikke saa nøje — men han havde vel tænkt sig at komme ned paa Kontoret og som den handelskyndige faa Del i Ledelsen af Faderens Forretning.

Han kom dog ned til Jorden igen, da Faderen sa'e:

„Ja, se, foreløbig ka' du ta' og rydde det Plankeværk derude, lægge Brædderne pænt i Bunker og lige alle Sømmene — der hænger et Skødeskind ude bag Døren. Og Hammer og Tang ved du, hvor er. Naar du er færdig med Plankeværket, ka' der blive mere at bestille paa Tømmerpladsen og i Lagerskurene.“

— — Med sammenbidt Trods slide sig frem til en fin Eksamen for at rydde et gammelt, mørt Plankeværk og rette rustne Søm ud! — Det var jo knapt det, Ditlev Lauritzen havde tænkt sig.

Men han kravlede i Skødeskindet og tog fat paa Plankeværket — og siden ved alt det andet Arbejde paa Tømmerpladsen og Kornlageret.

Saaledes begyndte Ditlev Lauritzen fra Bunden af — baade som Sømand og Forretningsmand. Og det kom ham siden tilgode som Skibsreder og Storforretningsmand. Han kendte sine Ting fra Grunden af og kunde sætte sig ind i alle de smaa Enkeltheder i sin vidtgrenede Virksomhed.

Havnen og Byen vesterude.

Det var i hine Aar først i 80'erne, da det begyndte at bryde og gro i det danske Land — ikke mindst vesterude, hvor den nye Esbjerg Havn aabnede Udsigt til nye, før uanede Muligheder.

Andelssagen voksede frem og blev ikke blot en ny Bonderejsning, men en Løftelse for hele det danske Samfunds Levesæt.

For hver ny Mejeriskorsten, der voksede frem i Landet, blev der mere Arbejde, skabtes nye Værdier — og krævedes mere Kul.

Og Tømmerhandler Jørgen Lauritzen i Ribe havde saa smaat begyndt at handle med Kul. Han fik Smaasendinger til den ny Havn ved Esbjerg paa samme Maade, som han ogsaa fik Træ ind her.

Naar der kom en Træskude i Havn, rejste Ditlev Lauritzen til Esbjerg for at modtage Ladningen, tælle op og om muligt sælge til Tømmerhandlerne og Haandværkerne.

Og under Arbejdet med at sælge disse Smaasendinger Kul øjner den unge Ditlev Lauritzen her en ny Mulighed. Der er Opgang i Tiden — og Kullene hører sikkert Fremtiden til.

Han fragter da en Fanøskude „Dorthea“ til at sejle Kul hjem fra England.

Jo, vist kan Kullene sælges. Mejerier og Teglværker har Brug for dem — der bliver mere at ta' Vare paa. Han maa være i Esbjerg Størstedelen af Tiden for at passe den Filial af Faderens Forretning, som her vokser frem.

Og saa kommer da den Tid, da den unge, fremadstræbende Forretningsmand i den unge, fremadstræbende By vover sit første store Fremstød: Han fragter en skotsk Kreaturdamper til at sejle 400 Tons Kul fra Aberdeen til Esbjerg.

Denne første Skibsladning Kul til den unge Lauritzen og den nye Esbjerg Havn er et baade morsomt og ejendommeligt Kapitel af Datidens Vilkaar og af Esbjerg Havns Historie. — Men det maa gemmes til en anden Gang.

Og der var kanske ingen — ikke engang Konsul Lauritzen selv! — der i de Dage og Nætter, de asede og bøvlende med at losse Damperen „Doon“, anede noget om, at denne første lille Skibsladning Kul var Indgangen til den landskendte Storforretning: „J. Lauritzens Kulforretning.“

Paa Farten som Sælger.

Men Vækst var der i de nye By ved den nye Havn. Selve Tiden havde Opdrift i sig. Og hvor den rette Mand kom til — Manden med Udsyn og Overblik og først og fremmest med Vilje og Udholdenhed — der bar det fremad.

Men intet kommer af sig selv — allermindst Kunder til denne afsides lille Havneby, der i disse Aar groede op af Sandet paa en blæshærget, nøgen Kyst. — En Havneby, hvis Havn endnu ikke engang stod paa noget Søkort, saa de fremmede Skibsredere pure nægtede, at den fandtes og bestemt afslog at sende deres Skibe ind her bag det berygtede Horns Rev.

Vanskeligt var det at befragte Skibe til at sejle Varerne til Esbjerg. Og vanskeligere var det at faa Varerne solgt her, hvor gamle Forretninger i Østkystens gamle Handelsbyer mente at have Førsteret til Forretning.

Alt her i Esbjerg maatte i hine Aar bygges op fra Bunden af og skabes af nyt: Byen saavel som dens Virksomheder.

Kom Kunderne ikke af sig selv. Ja, saa maatte de findes og sikres.

Og saa tog da den unge Lauritzen hvert Aar, naar de i Januar var færdig med at gøre Status i Forretningen, og kørte med Hestevogn op langs Vestkysten helt op til Lemvig og Holstebro.

Hver en Krog, hvor der var rejst en ny Mejeriskorsten eller Mulighed for, at en saadan vilde komme, afsøgte han for at sælge sine Kul.

Nu og da havde han og Kusken ikke anden Vejviser at køre efter end disse ny høje Skorstene, der synede saa langt i det flade Land. Hver ny Skorsten betød jo nemlig øget Mulighed for at sælge Kul. Og denne Mulighed gjaldt det om at udnytte som første Mand.

Det var tit drøje Ture i haardt Vintervejr. Men ogsaa Dage krydret af Spænding og Oplevelser af mangfoldig Art.

— Og den, der har hørt Konsul Lauritzen selv fortælle om disse mange Ture Vestjylland paa langs, han har ikke blot faaet et stærkt Indtryk af den unge Forretningsmands Vilje og Gaa-paa-Mod, men ogsaa et morsomt og særegent Indblik i en ejendelig Nybrudstid.

— Knap i Fremstillingen, kort og præcis, var Konsul Lauritzens Fortællemaade. Ingen Udenomssnak, men Kendsgæringer og Oplevelser.

Det var gennem Ordføjningen og nu og da Trækningen til et lille dulgt Smil, man anede det jydsk Lune og Evnen til at se det morsomme ved Ting og Forhold. Og nu og da kunde en lille indskudt Sætning i et Glimt vise den skarpe Menneskekundskab, der laa bag ved.

— „Det tog Tid at handle med disse Mejeribestyrrelser. Men jeg fik godt lært at snakke med vestjydske Bønder.“ —

Ja, det fik han. Ikke for intet kunde Konsul Lauritzen med Stolthed fortælle, at han stammede ud fra vestjydske Bondeslægter.

— Som en Mejeriformand engang sagde, da han blev spurgt, om han og Grosserereren fik handlet?

„Handlet —? Ja vel faar vi handlet. Han er jo et rent Asen til at snakke for sine Kul!“

Snakke for sig og sælge — jo, vist kunde den unge Forretningsmand det. Men han kunde mere endnu. Han kunde ogsaa holde sine Kunder fast. For de lærte snart at forstaa, at der bag Ordene stod en Mand, hvis Udsagn var til at lide paa.

Derfor voksede Forretningens forskellige Grene, det være sig Kul og Tømmer, Kunstgødning og Foderstoffer.

Og da Lauritzen ikke længere selv kunde overkomme disse aarlige Rejser, tog hans Førstemand Christiansen fat (den senere Direktør for Kulforretningen). Og han kan saavist ogsaa fortælle Krøniker fra disse Vikingetogter landværts! —

Forretningsmand eller Sportsmand.

Flere og flere Felter lægger Lauritzen i disse Aar ind under sin Forretning. Og de enkelte Grene er i stadig Udvikling, saa stærkt, at Rammerne nu og da er ved at sprænges.

Der var en Tid, da der i det lille Kontor i Huset i Kongensgade stod fire Pulte — og hver Pult var en Forretning for sig.

Saa vokser de enkelte Forretninger ud og bliver selvstændige.

Tømmerhandelen bliver til „Trælastforretningen“. Bygningsartiklerne til „Thorvald Møller og Co.“. Foderstofforretningen til

„A/S Eriksen og Christensen“. — Handelen med Kunstgødning vokser ud til „Gødningsselskabet“.

Og de første Dritler Smør, som Lauritzen nærmest ved et Tilfælde købte af P. Grene paa Velling Mejeri, bliver med Tiden til den gyldne Flod af Smør, der med „Lauritzens Smørforretning“ som Gennemgangsled strømmede fra Vestjylland og over til den store Kunde hinsides Havet.

Og Reberbanen, som Lauritzen anlagde for at skaffe Tovværk til sine Fartøjer, blev til den store Tovværksfabrik.

Og sammen med disse og andre Virksomheder voksede Byen Esbjerg og fik Form og Præg. Men baade i Formen og Præget vil vi Gang paa Gang finde Konsul Lauritzens Træk:

Raadhuset — Posthuset — Bankerne — Telefonstationen — Vognsbøl Park — Plantningerne omkring Esbjerg — og mange andre Ting og Forhold har Konsul Lauritzen været med i, stukket Vejen ud og sat Trit i Arbejdet.

Altid var han med der, hvor nye Arbejder skulde sættes i Gang og nye Virksomheder grundes. Maaske var det ikke altid, Konsul Lauritzen selv, der høstede den største Fordel ved det Arbejde, han satte i Gang.

„De er ikke Forretningsmand!“ sagde Professor Birch engang til Konsul Lauritzen, da de under Krigens vanskelige Aar sammen havde Sæde i „Den overordentlige Kommission“.

„Nej, for De er i Deres Forretninger mere Sportsmand end Forretningsmand!“

Og der er i dette Professor Birchs Paradoks den Sandhed, at for Konsul Lauritzen gjaldt det om først og fremmest at sætte Arbejde i Gang og at skabe Værdier — Fordelingen af disse Værdier var ikke for Konsulen det første og afgørende, som for saa mange andre Forretningsmænd af mindre Format.

Konsul Lauritzen og Esbjerg By.

Konsul Lauritzen og Esbjerg By hørte sammen, som sjældent set en Mand og en By sammenknyttet.

Saa meget i Væsen og Kaar var ens for de to: Fremdriften, Farten, Nybrudet, Opbygningen fra Bunden af — alt det, der gav Vækst og Præg til den nye Havneby, det var samtidig Vilkaarene

for alle de nye Virksomheder, som Konsul Lauritzen her ørkede frem.

Faa eller ingen har maaske med stærkere Samfølelse med sin By og Egn end netop Konsul Lauritzen drømt og lagt Planer for Esbjergs Fremtid.

Og Hovedlinjerne i disse Planer var et stort, søgaaende Nord-søfiskeri fra Esbjerg Havn. Et stort, planmæssigt opbygget Fabrikskvarter Vest for Byen. Og endelig et frodigt Parkanlæg som Læ og Pryd i en stor Halvkreds uden om Byen.

Naaede han ikke helt at se disse Planer virkeliggjort i fuld Udstrækning, saa naaede han dog mere, end det bliver givet ret mange at naa.

Det store Nordsøfiskeri venter endnu paa at blive sat i System.

Fabrikskvarterets Anlæg blev bremset i sin Opbygning. Der viste sig saa megen baade skjult og aabenlys Modstand mod Bygningen af en planlagt Tændstikfabrik, saa Konsulen foretrak at se Tiden an.

Og som en afgørende Streg i disse Planer blev ved Bygningen af den ny Fiskerihavn Lauritzens ret store Arealer i Strandby eksproprierede. Disse Arealer havde han købt for her at anlægge sine Fabrikker.

Denne Ekspropriation, som især Redaktør Sundbo var virksom for at gennemføre, følte Konsul Lauritzen som en ondsindet Forfølgelse. Og han stillede nu sin Bygning af Fabrikker i Bero.

Men endnu ligger her ude Landets næststørste Tovværksfabrik og vidner om, hvad der muligt kunde være skabt her, om ikke smaalig Forfølgelse og uforstaaende Modstand havde visnet Konsul Lauritzens Lyst til at skabe nye Virksomheder her.

Saa er der Parken. — Ja, Vognsbøl Park er en smuk Virkelighed. Men hvor mange ved vel, at den ældste Del af denne velholdte Bypark retteligt burde hedde: „Konsul Lauritzens Anlæg“. For ham var det, der som første Mand med store Ofre af Penge og Arbejde indledede Plantningen af et Anlæg her ude med den Hensigt at skænke sin By et smukt, velplantet Anlæg.

Ogsaa dette Anlæg blev sammen med Fabriksgrundene i Strandby tvangstaget — alt under Skin af Almenvellets Krav.

— Og af alle de giftige Naalestik, som gennem Aarene fra en bestemt Side ramte Konsul Lauritzen, var dette maaske nok det,

der smertede ham mest — ikke Pengetabet, skønt stort, var det dog her ret uvæsentligt. Men Miskendelsen og Uretten!

Men trods alt vedblev Konsul Lauritzen dog stadig at føle sig nøje knyttet til Esbjerg og at føle sig som Vestjyde, selv da hans Rederi havde vokset sig saa stort, at han af Forholdene nødtes til at flytte til Hovedstaden.

Og uden at miskende andre kan man dristig sige, at ingen Enkeltmand har haft den Betydning for Esbjerg — ja, hele Vestkystens Udvikling og Fremdrift — som netop Konsul Lauritzen.

„Uganda“.

Men alle disse mangfoldige Virksomheder, hvor vidtspændende og betydelige end de er, saa er de dog kun som Udbygninger fra eller omkring Konsul Lauritzens egentlige Virksomhed: Det store Skibsrederi.

Denne Storforretning er ligesom alle Lauritzens øvrige Virksomheder fra en Ubetydelighed vokset frem til Styrke og Anseelse.

Begyndelsen til Konsul Lauritzens nuværende store Flaade var bare en lille gammel Damper. „Uganda“ hed den. Og den var af en Størrelse og en Type, der nu nærmest hører hjemme paa et Søfartsmusæum!

Den havde bare 400 Tons Lasteevne, gjorde bare en Fart af 6—7 Knob, brugte endda en Masse Kul og laa til Reparation omtrent lige saa meget, som den sejlede!

Det var i 1888 han sammen med Kaptajn Meinertz købte dette Skib. Og mellem hint lille Dampskib og saa den nuværende Flaade paa 48 store, moderne Dampere spredt ud over alle Verdenshave er et Spring saa vældigt, at det knap kan maales. Men der er tillige en hel Menneskealders anspændt Mandsarbejde. Det Arbejde, der har muliggjort Udviklingen fra „Uganda“ til den store Flaade af moderne Dieselmotorskibe og Frugtskibe i Fart over hele Kloden.

De smaa Tings Magt.

Og hvor er saa Hemmeligheden ved dette Eventyr om Skibsdrenge, der bliver Storredere? —

Hvilke Egenskaber har magtet at skabe disse store Virksomheder og vidtspændende Forretninger?

Jo, vel nok de samme, der altid kræves for at skabe det ny: Vilje og Udholdenhed, Vidsyn og Overblik. Dertil kan føjes den sjældne Evne, Konsul Lauritzen havde til altid at finde de rette Mænd til de rette Pladser. — —

Maaske et Par Smaatræk allerbedst kan tegne de Egenskaber, der gjorde Konsul Lauritzen til Forretningsmanden af Verdensformat. De smaa Tings Magt, der kan bygge Størværker ...

„Nordsøen“s Stranding.

Det hændte et Aar, at Lauritzens Dampers „Nordsøen“ strandede paa „Tørre Bjælke“ udenfor Graadyb. Et af Sømærkerne var flydt bort. Og Kaptajn Degn tog venstre Side for højre Side og stod fast med fuld Kraft.

Der var ingen anden Udvej: Lasten maatte hives over Bord.

Direktør Christiansen, Kulforretningen, maatte ud paa Skibet med alle sine Arbejdere for at kaste 2000 Tdr. Kul udenbords. Det sker en Lørdag.

Men saa gør de den Dumhed at blive om Bord Søndagen over. Der rejser sig en Brandstorm. Dampers gaar løs og driver ind mod Stranden med 40 Mand om Bord.

Og inde i Esbjerg sagde Folk: Der kommer ikke een levende i Land!

Redningsdampers gaar ud med Redningsbaaden, men kan ikke faa Forbindelse med „Nordsøen“. Og Kaptajn Degn siger kort og godt:

„Vi bliver om Bord. Enten fører vi Dampers ud, eller vi stranded!“ Og de naar virkelig at føre Dampers ud af Fælden og ind i Havn.

Kaptajnen er ulykkelig over Uheldet. Men Konsul Lauritzen siger roligt: „Naa, ja, der er jo ingen Ulykke sket. Men nu har jeg købt en ny Dampers, der laster det dobbelte som „Nordsøen“. Den kan De faa at føre.“

Se, saadan knyttede Konsulen sine Mænd og Medarbejdere til sig. Gav dem Ansvar ved at vise dem Tillid.

Og snakker man med Mænd, der gennem Aarene har været ansat i Konsul Lauritzens Tjeneste, faar man et stærkt Indtryk

af den ubegrænsede Tillid, han viste sine Medarbejdere. Ja, og den Hengivenhed, de til Gengæld følte overfor deres Chef.

Altid Skibene i Fart.

Engang under den vanskelige Efterkrigstids Krise kom en Mand, der var paa Ferietur med en af Lauritzens Baade, ind hos en Skibsmægler i Le Havre. Og Manden siger da i Samtalens Løb: „Hvor kan det være, at Konsul Lauritzen er den eneste Skibsreder i Danmark, der ikke har Skibe lagt op?“

Mægleren svarede: „De kan godt sige: Den eneste Skibsreder i Europa, der har alle sine Skibe i Fart!“

Provst Thyssen i Ribe hørte dette lille Træk. Og en Dag, han møder Konsul Lauritzen, spørger han sin Fætter: „Hvor kan det være, at du har alle dine Skibe i Fart, naar saa mange andre maa ligge stille?“

„Ja,“ svarer Lauritzen. „Jeg tjener næsten heller ingen Ting derved. Men jeg vil helst holde det hele i Gang for mine Folks Skyld, saa de kan blive i Arbejde og tjene deres Brød.“

Denne stærke Ansvarsfølelse over for de Folk, der arbejdede i hans Tjeneste, var et Særkende for Konsul Lauritzen.

Og kunde han til Tider kræve meget af sine Folk, saa krævede han altid endnu mere af sig selv.

Og mon nogen — ja, endog Konsul Lauritzen selv — ved Rede eller Tal paa de mange, han har hjulpet i Gang enten paa den ene eller anden Maade. Det skete i Stilhed og skal heller ikke her udraabes. Alle de, han gennem Aarene hjalp med en Haandsrækning, kender bedst selv deres Takskyld.

Snoren, der ikke maatte skæres.

Ja, og saa er der de mange smaa Enkeltheder, der tilsammenlagt bygger Helheden i den stolte Forretningsbygning.

En Dag sidder en Gæst inde paa Konsul Lauritzens Privatkontor. De drøfter et bestemt Emne. Saa bringes en større Pakke Papirer ind. Pakken er omvundet med en stærk Snor knyttet i faste Knuder. Konsulen giver sig i Lag med at løse Knuderne, alt imens hans udvikler sit Syn paa Sagen, der drøftes. — Gæsten byder sin Lommekniv til. Det er jo lettere at skære end løse en

Knude. „Nej Tak,“ siger Konsulen. „Jeg kan ikke lide at skære en Snor over. Selv om jeg er rig, er det mig altid imod at øde noget til Unytte, er det saa kun en Stump Snor.“

— At tage Smaatingene med og ikke lade noget gaa unyttigt til Spilde, det være sig Tid eller Materiale, var noget, Konsul Lauritzen altid indprentede de unge Mennesker, der gik i hans Tjeneste. Og her er vi sikkert igen ved en af de smaa Ting, der tillsammans danner Hemmeligheden i Eventyret.

Og dette Indtryk af de mange smaa Enkeltheds Værdi ind i det store System bliver mangedoblet for den, der en Aften efter Kontorernes Lukketid fulgtes med Konsul Lauritzen gennem hele dette Virvar af store og smaa Kontorlokaler ud mod tre forskellige Gader.

Konsulen forklarede og viste alle de mange Finesser i dette store, vidtspændende System, hvor Traadene fra Alverdens Havne og Have samledes her for at ledes og dirigeres paa bedste Maade. Hvert enkelt Skibs Position kender man her paa Dato og Klokkeslet. Ja, mere end det: Man kan inde paa Kontoret for Statistik slaa op i Skibenes grafiske Tavler og undersøge de mindste Enkeltheder, ikke blot i Skibets Fart og Forbrug af Kul, Olie, Smøremidler — men endog Forbrug af Viskestykker og Skrubber, Cikorie og Ølgas! — —

Det er igen de smaa Tings Værdi. — En stor, verdensomspændende Forretning, der fra Grunden er bygget op af Smaating og smaa Enkeltheder, der ikke faar Lov at gaa til Spilde.

En Arbejdets Lovsang.

Men bag al Virke og Fremdrift stod her som altid en stærk, skabende Mandsvilje: Konsul Lauritzens.

Og den, der sysler lidt med de sidste Aartiens Historie, og prøver at finde Traadene i den Landvinding og Fremgang, der præger Uviklingen i By og paa Land gennem det sidste halv Aarhundrede, han vil Gang efter Gang blandt mange gode Navne støde paa et enkelt Navn stedse knyttet til Nybrud og Fremdrift: *Konsul Ditlev Lauritzen.*

Det Navn er baade som Fanfare og Mærketegn, hvor der handles og nyskaves i disse Aar.

Vil nogen prøve at skildre de mange større Virksomheder, der

den sidste Menneskealder er vokset frem med Udspring i Havnebyen Esbjerg, da skildres Konsul Lauritzens Arbejde og Indsats.

Og vil man fortælle om Manden Ditlev Lauritzen, da giver man samtidig en Oversigt over det sidste Slægtleds Udvikling paa mangfoldige af de Omraader, der præger Livet herhjemme i Dag.

Saa vidtspændende var denne Mands Virkefelt. — Saa nøje Samhør er der mellem hans Arbejdsindsats og saa det danske Erhvervslivs Udvikling gennem et halvt Aarhundrede.

— Et Livsværk, der baade er et Hverdagens Eventyr og en Arbejdets Lovsang.

— Den Arbejdets og Livets Lovsang, der nu tyst ebbede ud i Stilheden, lige før Klokkerne tog til at kime Julen ind.

Juledag 1935.

Salomon J. Frifelt.“

Saa vidt Salomon Frifelt, der i dette Memorandum ved Konsul Lauritzens Død sikkert har givet et paalideligt Billede af hans Liv og Virksomhed. Den poetiske Form, han har givet Livskildringen, er smuk og velment, men vel nok noget idealiseret. Lauritzen var Foregangsmand paa mange Omraader; han var en dygtig Forretningsmand og en af Danmarks gode Sønner, vel nok en af de bedste i sin Tid.

Man fortalte om Konsul Lauritzen, at selv om han var en rig Mand, var han dog meget sparsommelig og kunde være nøjeregende endogsaa med Smaating; han kunde godt for at spare købe brugte Ting, f. Eks. brugte Biler, brugte Cykler og lignende. Men til andre Tider kunde han være ualmindelig gavmild og rundhaandet, især naar det gjaldt almene eller filantropiske Formaal. I saadanne Tilfælde var det ofte betydelige Beløb, han stillede til Raadighed, og det er ihvert Fald noget, Esbjerg og Fanø kan tale med om. Her skal blot til Slutning anføres et Eksempel af de mange, som er meget karakteristisk:

„I Esbjerg fandtes et godt Bibliotek, som efter en ny Bibliotekslovs Vedtagelse foruden at være Folkebibliotek for Byen ogsaa kunde udvides til at være Centralbibliotek for hele det sydvestlige Jylland. Dette lod sig ogsaa gøre, da Staten forstrakte Biblioteket med betydelige Tilskud, ligesom Ribe Amtsraad ogsaa stil-

lede sig ret velvillig med Bidragydelse. Men Biblioteket manglede Lokale, især efter at Udvidelsen til Centralbiblioteket var ved at blive en Kendsgerning. Hidtil havde Biblioteket haft Plads i et lejet Skolelokale i Danmarksgade; nu var Pladsen blevet baade for lille og for upraktisk. Der maatte bygges. En Grund ejede Biblioteket selv paa Hjørnet af Torvegade og Nørregade, men Penge til en Bygning havde man ikke, og skulde der opføres en tidssvarende Biblioteksbygning, skulde der mange Penge til. Det var ikke nemt at se Udvej, men da tilbyder Konsul Lauritzen at forære sin store smukke Villa i Havnegade til Biblioteksbygning, eller — hvis Villaen ikke egnede sig til Formaålet — et Bidrag til en ny Bygning paa 50,000 Kr. — Skønt Villaen havde den smukkeste Beliggenhed, man kunde ønske sig, og at den ogsaa kunde blive rummelig nok til at huse Biblioteket, mente man dog, at Omlavningen af Villaen indvendig vilde blive for kostbar, ligesom man ansaa Beliggenheden i Byens Udkant mod Havet at være for afsides. Resultatet blev, at man opgav Villaen og med Tak modtog Pengebeløbet. — Nu var det første Bidrag ydet, senere kom der flere mindre Bidrag, og en Del Penge kunde der laanes paa Bygningen, naar den var opført. — I Aaret 1926 blev den nye, smukke praktisk indrettede Biblioteksbygning opført paa Hjørnegrunden ved Torve- og Nørregade. Ogsaa her var det Konsul Lauritzen, der saa Udvej og som ved sit store Bidrag gav Initiativet til Sagens Realisation.

Det sidste Aarstid, Lauritzen levede, skrantede han noget; han led af Mavesaar, og da der tilsidst stødte en Lungebetændelse til, blev det Døden.

Han døde Juleaftendag 1935, 76 Aar gammel, og efterlod sig Hustru og 6 Børn:

1. *Erik Lauritzen*, født 9. Juni 1894 i Esbjerg. I sine unge Aar var han beskæftiget mest med Kontorarbejde i Faderens Forretninger. Opholdt sig derefter en Del i Udlandet, sidst i Alberta i Kanada, hvor han nu — 1936 — er Farmer. Har været gift, men har ingen Børn.

2. *Anna Lauritzen*, født 18. August 1895 i Esbjerg. Gift med Ingeniør *Aage Lønborg-Holm*. Har Forretning med Skrivemaski-

Iver og Lilian Lauritzen.

Jørgen D. Lauritzen.

ner o. l. i København. De har to Børn: *Birgit Elisabeth Lønborg-Holm*, født 3. Februar 1935 i København, og *Christian Michael Lønborg-Holm*, født 21. Jan. 1940.

3. *Ivar Lauritzen*, født 29. November 1897 i Esbjerg og død den 15. Januar 1899.

4. *Ivar Lauritzen*, født 25. Marts 1900 i Esbjerg. Om ham oplyser Kraks blaa Bog 1936: „Lauritzen, Ivar, Skibsreder, født 25. Marts 1900 i Esbjerg, Søn af Konsul, Skibsreder Ditlev Lauritzen og Hustru Maren, f. Brejnholt, gift (25. Oktober 1924) med *Lilian L.*, født i København, Datter af Grosserer A. W. Kirkebye. Paa Niels Brocks Handelsskole; seks Aars Uddannelse i forskellige Firmaer i England, Spanien, Frankrig og Tyskland; Prokurist i Rederiet J. Lauritzen 1925, Medindehaver af samme 1932. Medlem af Bestyrelsen for Akts. Dampskibsselskabet „Vesterhavet“ 1927, for Akts. Esbjerg Tovværksfabrik 1931 (Formand 1936) og for Assurance-Compagniet Baltica 1936. Adresse: Ø. Alle 27, København Ø.“ — I Ægteskabet har de 1 Barn: *Jørgen Ditlev Lauritzen*, født 24. Maj 1926.

Om Fru Lilian Lauritzens Forældre oplyser Kraks blaa Bog 1936 følgende:

„Kirkebye, A. W., Grosserer, f. 13. Februar 1877 i Aarhus; Søn af afdøde Købmand Wilhelm Kirkebye; gift m. Helga Andriette K., Datter af afdøde Købmand Ditlev Petersen, Præsto. Handelsskoleexamen 1895, købmandsmæssig Uddannelse i Danmark 1893—98, i Tyskland, Amerika og England 1898—1902;

Anna Lønborg-Holm,
f. Lauritzen.

Inger Meincke,
f. Lauritzen.

Knud Lauritzen.

etablerede eget Firma i Hull 1902, tillige i København 1906. — Adresse: Villa „Strandhøj“, Strandvejen 415, Klampenborg.“

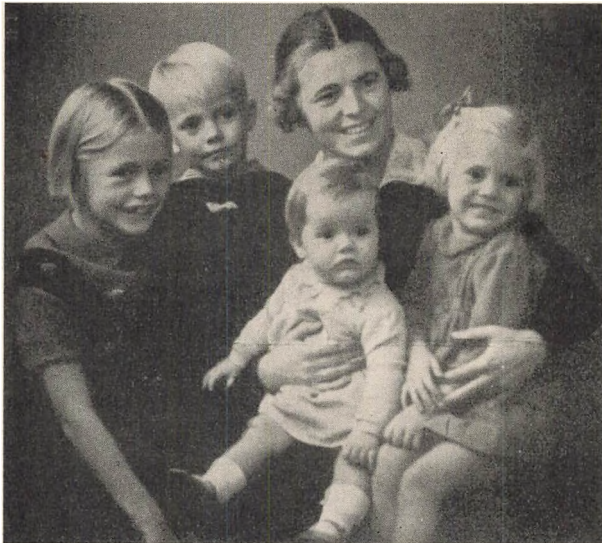
5. *Knud Lauritzen*, født 12. April 1904 i Esbjerg. Om ham oplyser Kraks blaa Bog 1936 følgende:

„Lauritzen, Knud, Skibsreder; f. 12. April 1904 i Esbjerg; Søn af Skibsreder, Konsul Ditlev Lauritzen og Hustru, Maren, f. Brejnholt. — Gift (30. Juli 1927) m. *Kirsten L.*, født 15. Juni 1902 paa Frederiksberg, Datter af Rektor Hans Hartvig-Møller (se denne). Student 1924; højere Handelsskoleexamen 1925. Uddannelse i forskellige Firmaer i Hamburg, London, Cardiff, Paris, Marseille og Valencia; Prokurist i Rederiet J. Lauritzen 1931; Medindehaver af samme 1932.

Medlem af Bestyrelsen for Akts. Dampskibsselskabet „Vesterhavet“, for Akts. Esbjerg Tovværksfabrik og for Esbjerg Bombebøsse. — Adresse: Gardes Allé 3, Hellerup.“ I Ægteskabet er der 5 Børn: 1. *Grethe Lauritzen*, født 24. September 1930. 2. *Ole Lauritzen*, født 23. August 1933. 3. *Inge Lise Lauritzen*, født 25. September 1936. 4. *Marianne Lauritzen*, født 18. Mars 1939. 5. *Kirsten Lauritzen*, født 27. Marts 1942. — Knud L. og Broderen, Ivar L., har efter Faderens Død overtaget Rederiet.

Om *Kirsten Lauritzen*s Forældre oplyser Kraks blaa Bog 1936 følgende:

„Hartvig-Møller, Hans, Rektor, R.; født 9. Februar 1873 i Nordborg paa Als; Søn af Apotheker L. Hartvig-Møller (død 1919) og Hustru, Julie, f. Bruhn (død 1896); gift 14. Juli 1898 m. *Karen Sophie H.-M.*, født 12. Februar 1872 i Aarhus, Datter

Skibsreder
Knud Lauritzens
Familie.

Fra v. t. højre:
Grete L., Ole L.,
Fru Kirsten L.
f. Hartvig-Møller
med Marianne
og Inge Lise
paa Skødet.

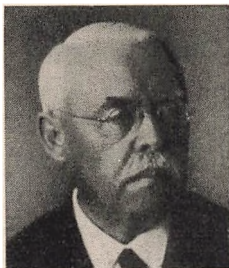
af, Arkitekt Ludvig Resen Stenstrup (død 1908) og Hustru Laura, f. Hansen (død 1921). Student (Aalborg) 1890; cand. theol. 1896; cand. mag. 1904; Lærer ved Schneekloths Skole 1896—1909; Leder af Hellerup Gymnasium (nu Statsskolen Gammel Hellerup Gymnasium) fra 1909.

Medlem af Studenterforeningens Seniorat 1902—03; Formand for Rejseforeningen for Danmarks Lærerstand 1909—1926; Medlem af Spejderkorpsets Bestyrelse 1910—17; og fra 1923 (Æresmedlem af Det danske Spejderkorps 1924), af de Forenede Skolers Bestyrelsesraad 1908—18 og af Comite international des voyages scolaires 1911—14. — Har udgivet: Lærebog i Historie for Mellemskolerne I., II.; Lommebog for Skoleelever (1907—20); Tidsskrifterne Spejderen og Fri; — Dansk Ungdoms Sangbog. Adresse: Frederikkevej 10, Hellerup.“

6. *Inger Lauritzen*, født 2. Juni 1907 i Esbjerg. Gift 1931 med Enkemand, Skibsreder *Hans Mejneke* i Bremen. De har i Ægteskabet 2 Børn: *Ralph Lauritz Meineke*, født 29. April 1932, og *Jan Erik Meineke*, født 4. Juni 1935.

c—3. *Marius Lauritzen*, født 20. Marts 1861 i Ribe, var Tømmerhandler Jørgen Lauritzens og Frederikke Pontoppidans anden

Søn. Han er cand. phil. Havde senere Forretning i Frederikshavn som Kulgrosserer. Var gift med *Dagmar Rasmussen*, født 23. August 1860 i København. Datter af Fuldmægtig, exam. jur. Christian Theodor

Marius Lauritzen.

Anna E. Brasch,
f. Lauritzen.

Evald Rasmussen og Hustru Emana Amalie Melchior i København. Hun døde den 28. September 1928 paa et Hospital i København, men blev begravet i Frederikshavn. Efter hendes Død afhændede Marius Lauritzen Forretningen og flyttede til København.

I Ægteskabet var der en Søn:

1. *Marius Lauritzen*, jun., født 22. September 1890 i København, men han døde den 16. Februar 1904 i Frederikshavn, kun 14 Aar gammel.

Marius Lauritzen og Hustru havde en dygtig Pige i Huset; hun hed Frk. Schrøder, var en Slægtning til Højskoleforstander Schrøder i Askov. Lauritzen bekostede hendes Uddannelse til Lærerinde paa Ribe Seminarium, hvorfra hun demitteredes med en god Eksamen. Derefter fik hun Ansættelse ved Frederikshavns Skolevæsen. Men da Lauritzens Hustru døde, og han rejste til København for at bosætte sig der, tog han Frk. Schrøder med sig som Husbestyrerinde; de var da begge ældre Folk. Det kneb noget for Frk. Schrøder at forlade sin Skolevirksomhed, men hun fik det godt i M. Lauritzens Hjem og fortrød ikke, at hun fulgte den gamle Mand til København, hvor hun blev ham en god Hjælp og Støtte i hans Alderdom. Marius Lauritzen døde den 27. Juli 1936 i København, men blev begravet ved Siden af sin Hustru og sin Søn. Han blev 76 Aar gammel. Han efterlod sig en betydelig Formue, der gik i Arv til hans Slægtninge; af denne Arv naede ogsaa en Del til hans Faders Fødeby Vilslev.

d—4. *Anna Eleonore Lauritzen*, født 1. August 1864 i Ribe. Hun var Tømmerhandler J. Lauritzen og Hustrus eneste Datter

Maren og Niels H. Pedersen.

3. Juli 1885 i Hjortlund med Landmand Hans Christensen, født 1. Februar 1835 i Hedegaard. Hun døde 1. Juli 1893 i Hedegaard.

C—3. *Maren Frandsen*, født 24. September 1831 paa Hillerupholm. Gift 1. Gang med *Jesper Jessen*, der er født i Grimstrup 1823. Hos Faster Maren har det sikkert været hyggeligt, da hendes Søskendebørn kom der meget, og hendes Broder Peder holdt til i Hjemmet, ligesom ogsaa hendes Moder tog Ophold hos hende paa sine gamle Dage.

Ejendommen, hun beboede sammen med sin første Mand, havde hun arvet efter en gammel Degn, Bastian Degn, som hun formodentlig har holdt Hus for. Navnet kunde ogsaa tyde paa, at han var en Slægtning. Jesper Jessen, hendes Mand, døde den 24. Februar 1865 i en ung Alder. Ejendommen blev derefter — kort Tid efter hendes ældste Broder Peders Død — solgt til hendes Broder Jens.

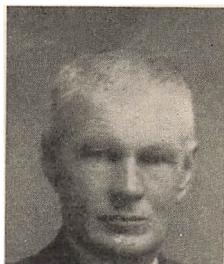
Maren Frandsen giftede sig anden Gang den 16. November 1867 med Gaardmand *Niels Hansen Pedersen* fra Tjæreborg, født 19. Marts-1831 i Tjæreborg, Søn af Gaardejer Peder Frandsen og Hustru Marie Nielsdatter. — Det var en stor og god Gaard, de overtog, saa Maren sad nu i gode Kaar. Her døde hun Lille Juleaftensdag den 23. December 1881. Hendes Mand overlevede hende i 29 Aar, han døde Langfredag den 25. Marts 1910.

I første Ægteskab havde Maren og Jesper Jessen 2 Børn:

a—1. *Bastian Andreasen Jessen*, født 29. Oktober 1858, og

b—2. *Thomas Peder Jessen*, født 21. November 1862.

Begge Sønner rejste som unge til Amerika, Bastian er gift og har 4 Børn. Om Thomas er gift, vides ikke. Det er forøvrigt kun sparsomme Oplysninger, der er tilflydt Familien herhjemme om eller fra dem.

Kristiane og Jesper Pedersen.

I andet Ægteskab havde Maren og Niels Hansen Pedersen 1 Barn:

c—3. *Jesper Pedersen*, født 7. Juni 1868. Gift 17. November 1892 med *Kristiane Hansen* fra Næsbjerg, hvor hun er født 14. Februar 1872. Datter af Gaardmand Niels Hansen og Hustru Kirsten. Jesper og Kristiane overtog hans Fødegaard i Tjæreborg efter Giftermaalet. Niels Hansen var jo op i Aarene og havde siddet Enkemand i næsten 12 Aar. Han blev hos de unge indtil sin Død.

Jesper og Kristiane beholdt ikke Gaarden saa længe; der var ingen Børn i Ægteskabet, og selv om Jesper var en dygtig Mand og af Natur en Slider, saa krævede den store Gaard dog mere Arbejde, end han kunde holde til. — I 1905 købte han en mindre Ejendom. Kort efter blev Gaarden solgt, og nye Bygninger blev opført til deres fremtidige Hjem. Her var Bedriften ikke større, end de selv kunde overkomme Arbejdet, og her følte de sig vel.

Jesper var en kraftig og gemytlig Mand, godmodig og afholdt af alle. Hans Yndlingssport i de sidste Aar var Lystfiskeri. I Sommertiden gik han ude i Havet med et „Faghus“ (Fiskeredskab) og fangede Aal og Bakskuld. Hele Vinteren igennem gik han ved Digegravnen med Aalejernet. En Del af Fangsten blev omsat i Husholdningen, medens Resten blev foræret bort. Han døde efter en ondartet Hjertelidelse den 29. Marts 1941. Baade han og Kristiane havde været gode Økonomer, saa de var formuende

Gaardmandsfolk. Kristiane overlever ham og driver endnu Ejendommen. Der er ingen Børn i Ægteskabet.

D—4. *Jens Frandsen*, født 1. Juli 1835 paa Hillerupholm. Gift 17. Oktober 1868 med *Ane Marie Mortensen*, født 6. December 1845 i Gjesing, Brøndum Sogn. Jens Frandsen og Ane overtog som foran omtalt Søsterens Maren Frandsens første Hjem i Tjæreborg 1867. Men Ægteskabet varede kun kort, idet Jens Frandsen døde efter 5 Aars Forløb den 12. Juli 1872, kun 37 Aar gammel.

I Ægteskabet var der 2 Børn, Døtre:

a—1. *Mariane Frandsen*, født 28. April 1870 i Tjæreborg. Gift første Gang 1891 med *Morten Mortensen*, født 10. Maj 1869 i Forum, Bryndum Sogn. Han var Smed og Søn af Smedemester Niels Peder Mortensen og Hustru Mette Kirstine, f. Mathiasen i Forum. Morten Mortensen døde den 10. Juli 1893 efter 2 Aars Ægteskab, i hvilket der var 1 Søn. — Efter Mandens Død lader Enken Mariane sig uddanne til Jordemoder og bliver derefter praktiserende Jordemoder flere Steder. Sidst som Distriktsjordemoder i Guldager, hvor hun bliver gift anden Gang den 3. November 1896 med Murer *Oluf Jensen Holm*, født 15. Maj 1874 i Ballum i Sønderjylland, Søn af Hans Kristian Holm og Hustru Karen Kirstine Marie, født Olsen. Faderen er født i Seem ved Ribe, og Moderen i Bilstoft, Næsbjerg Sogn. — Efter Ægteskabet fortsatte Oluf Jensen Holm som Murer og Mariane som Jordemoder. Oluf J. Holm beretter ret kuriøst, men vistnok saare betegnende om sin Hustru og hendes Stilling som Distriktsjordemoder følgende: „Mariane tog sin Embedseksamen den 4. Juli 1894. Var derefter praktiserende Jordemoder i Bramminge fra 1. November 1894 til 10. Januar 1896, en Del af den Tid var hun ogsaa Reservejordemoder i Ribe Amt og boede en Tid i Ribe, Grindsted og Agerbæk. Den 10. Januar 1896 flyttede hun til Guldager som Distriktsjordemoder og virkede her til 1. Juli 1935, da hun afgik med Pension. Det var en lang og streng Arbejdsdag i Guldager. I de ca. 40 Aar, hun var Distriktsjordemoder, har hun taget imod ca. 3000 Børn. Hun var ved sin Død 67½ Aar gammel, men hun var opslidt. — I den første Tid i Guldager var det meget smaat med Betalingen; hun har mange Gange siddet

ude ved en Patient 2 –3 Døgn og er kommet hjem med 1 Kr. eller 2 Kr., højst 5 Kr. Desuden havde hun 130 Kr. om Aaret i Løn og tillige fri Bøllig med Jord til en Kø og en So, men det gav ikke meget i Indtægt. — Naar hun havde en Bonde til at gøre en „Plovbed“, som vi kalder det, skulde der jo en god Frokost og flere Puncher til, men efterhaanden som Tiderne gik, blev den lave Takst forhøjet. I den sidste Tid af hendes Virke i Guldager, blev Betalingen betydelig forbedret. Hun blev hentet i Luksusbil, og Sygekassen betalte 25 Kr. for hver Fødsel — men det værste var, at da blev der næsten ingen Børn født.“

Oluf og Mariane Jensen Holm.

Mariane Holm, f. Frandsen, døde den 24. November 1937 i Guldager. I første Ægteskab havde Mariane og Morten Mortensen. 1 Søn:

1. *Jens Peder Mortensen*, født 27. April 1892. Gift med *Marie Runge*, Datter af Frederik Runge. Jens Peder døde den 16. September 1927. Ingen Børn.

I andet Ægteskab havde Mariane og Oluf J. Holm 3 Børn:

2. *Morten Kristian Holm*, født 2. November 1897. Gift 10. December 1919 med *Anna Jensen*, Datter af Smedemester Jens Peder Jensen og Hustru Marie, Guldager. Morten er Tømrer; de

Anna og Morten Kr. Holm.

har i Ægteskabet en Datter: *Henny Mariane Holm*, født 9. Oktober 1922 og gift 10. November 1942 med Gaardejer *Rejmar Jensen*, Bryndum.

3. *Hans Marius Holm*, født 20. Februar 1899.

Rejmar og Henny Jessen.

Hans M. Holm.

Gift 3. Maj 1925 med *Ameta Nielsen*, D. af Savskærer Kr. Nielsen, Horsens. Hans Marius er Grosserer, og de bor Gasvej 2, Horsens. I Ægteskabet er der 2 Børn: *Hugo Holm*, født 8. April 1927, og *Ellis Holm*, født 28. April 1934.

4. *Marie Kirstine Holm*, født 2. Februar 1906. Gift 6. Juni 1937 med *Hans Kristian Mathisen*, Søn af Hans Kr. Mathisen og Dorthea Cecilie. De bor Gormsgade 104, 1. Sal, Esbjerg.

b—2. *Jensine Marie Franden* blev født ca. 6 Uger efter sin Faders, Jens Frandsens Død den 21. August 1872. Hun rejste til Amerika som ung, og det er kun sparsomme Efterretninger, der kommer her hjem om hende. Gennem Sagfører Rambusch i Esbjerg er blevet oplyst, at hun, saavidt vides, er optaget paa et Asyl for Livstid, da hun ikke har fuldt Herredømme over sit Nervesystem.

Mariane og Jensine Frandsens Mor, Ane Marie, født Mortensen, giftede sig igen den 24. Oktober 1873 — godt et Aarstid efter sin 1. Mands, Jens Frandsens Død — med sin Tjenestekarl *Ib Thomsen*, født i Tranbjerg, Aarre Sogn, den 25. Oktober 1835. Hun døde 2. August 1876, 30 Aar gammel, og efter hendes Død blev Mariane og Jensine sat i Pleje hos Familien. Mariane var da 6 Aar og kom til

Marie og Hans Kr. Mathisen.

Gjesing i Hjemmet hos Morbror Hans Mortensen, medens Jensine, som var 3 Aar, kom om til sin Mors Søster, der var gift med Frands Jørgensen, „Højgaard“ i Guldager. — I dette andet Ægteskab var der en Søn, Morten Thomsen, født 17. Juni 1874 i Tjæreborg — død som Barn.

E—5. *Frands Frandsen*, født 27. November 1838 i Hillerupholm. Han kaldtes i daglig Tale mest Frands Fanniker. Ogsaa han fandt tilbage til sin Moders Fødeby Tjæreborg og har vel nok opholdt sig en Del hos sin Søster Maren, inden han blev gift. Han havde i 1864 deltaget i Krigen paa Dybbøl. — Datteren Johanne fortæller, at han gerne fortalte om Krigsbegivenhederne fra denne Tid, og selv om hun ikke mere kan huske Detailler, saa husker hun dog, med hvilken Begejstring de slugte Beretningerne. — Et Par Aar boede han hos en Gaardmand Niels Clausen i Tjæreborg. Han var af Profession Snedker, og selv om det var som Gaardmand, han kom til at virke, saa vedblev han dog alle Dage at have en vis Forkærlighed for Snedkeriet, som han senere syslede flittigt med i sin Fritid. Han var i det hele taget snild paa Haanden og blev meget benyttet, naar der skulde aarelades, og det lige meget, om det gjaldt Mennesker eller Dyr. Hans Svigerfader, der boede hos ham, efter at han havde overtaget Ejendommen, blev saaledes regelmæssig aareladt hver 14. Dag.

Den 23. April 1867 blev Frands Frandsen gift med *Karen Hansen*, der er født paa Fanø den 17. November 1843. — Da Karen var 2 Aar, havde hendes Forældre, Johanne og Hans Peter Jørgensen, den 3. østligste Gaard i Tjæreborg Sønderby. Den overtog nu Frands og Karen ved Ægteskabet, og Karens Forældre skulde naturligvis nyde Aftægt paa Gaarden, hvilket for Hans Peter Jørgensens Vedkommende blev i 30 Aar. Han hjalp vel nok lidt til i Bedriften, men han gik meget ud som „klog Mand“ og gjorde det ud for Byens Dyr læge. Hans Helbredelsesmetoder bestod vist mest i Aareladning og Udskylning. — Frands drev Snedkeriet lidt i de første Aar, efter at han havde overtaget Gaarden. Det vides saaledes, at han var med til at opføre Chr. Tofts Ejendom i Tjæreborg. — I Julen 1886 blev Frands heftig syg, og han blev ikke rask mere, men døde af Kræft den 30. Juni 1887,

Hans Peter Frandsen med Familie.

kun 49 Aar gl. At Frands Frandsen havde været en agtet og afholdt Mand i Byen er sikkert. De gamle ved kun godt at fortælle om ham. Hos Datteren Johanne opbevares en smuk Mindetavle, forfærdiget af den gamle Degn Leopold Bruun. Som Enke fortsatte Karen Bedriften bistaaet af sine dygtige Børn, af hvilke der i Ægteskabet havde været 6, heraf var en død som Barn

a—1. *Hans Peder Frandsen*, født 19. Marts 1868, var den ældste af Børneflokket, og det var ham, der kom til at forestaa Landbruget derhjemme under Faderens Sygdom og i et Par Aar efter hans Død. Den 8. Marts 1889 rejste han til Amerika, hvor han fik Arbejde paa en Terrakottafabrik i Porth Amboy. Han er senere avanceret til en ledende Stilling ved en Fabrik. I 1891 blev han gift med en danskfødt Dame, *Johanne*, med hvem han har 4 Børn:

1. *Karry*, der er gift i Amerika. 2. *Frank*, død under Krigen i Frankrig 1918. 3. *Viktor*, gift. 4. *Ida*. Udover Navnene ved man ikke stort om dem.

b—2. *Johanne Frandsen*, født 22. Oktober 1869 i Tjæreborg, er den ældste af Døtrene og den næstældste af Børneflokket. Hun blev gift den 26. September 1889 med en Gaardmandssøn fra Tjæreborg, *Søren Nielsen (Storgaard)*, Søn

Johanne og Søren Storgaard.

af Gaardmand *N. Nielsen (Storgaard)* og Hustru, *Ane Sørensen*, født i Hillerup, Juli 1822. Det blev *Johanne og Søren Storgaard*, som han altid kaldtes, der overtog Johannes Fødegård med alle dens Rettigheder og Forpligtelser. Den gamle Hans Peder Jørgensen levede endnu, og Karen kunde ikke komme paa Aftægt, før han var død, hvilket først indtraf i 1897. Karen blev gaaende i Hjemmet, til hun døde i 1912. Alle — baade gamle og unge — spiste ved samme Bord, og trods det, at der nu faktisk var 2 Sæt Aftægtsfolk, saa raadede der dog det smukkeste Forhold indenfor Gaardens 4 Vægge. De unge var dygtige og energiske, Jorden var god, men Bygningerne var gamle og afgav alt for lille Plads, og hvad værre var, de laa saaledes indeklemte mellem andre Gaarde, at der bogstavelig talt ikke var Plads til Udvidelse eller Opførelse af nye. — *Johanne og Søren Storgaard* besluttede derfor i 1892 at flytte Gaarden. 300 Meter vestligere i Byen købte de Bygninger og en Toft fra en udstykket Gaard, opførte ny Stald og Lade og indrettede deres nye Hjem, som de ønskede, det skulde være. Her var Plads for deres Virkestrang, og her udførte de deres Manddomsgerning. De arbejdede sig frem til at blive velstaaende Folk, ligesom de opdrog en stor Børneflokk, der alle har arvet Forældrenes Dygtighed og sidder i gode Stillingen rundt om i Landet.

Søren Storgaard blev en betroet Mand i sit Sogn og sad inde med forskellige Tillidsposter; han sad bl. a. i Sneum-Tjæreborg Sogneraad i 6 Aar, 1901—06. I Hjemmet blev der aldrig nydt Spiritus, og den gamle Mand, der ifølge Aftægtskontrakten skulde have sit aarlige Kvantum Brændevin, maatte nyde den inde hos sig selv. *Søren* var en stille Mand, en lun Natur, der

ikke brugte store Ord, men ofte med en rammende Vittighed satte Kulør paa Tilværelsen — en ægte Vestjyde.

Han havde i Aarenes Løb ved Jordtilkøb forøget Ejendommens Areal. I 1922 afstod han Gaarden til en Søn, men han tog 6 Tdr. Land fra og købte Nabohuset, hvortil der hørte ca. 2 Tdr. Land. Her opførte han et dejligt nyt Stuehus, og her nød Johanne og Søren et veltjent Otium.

Søren Storgaard døde den 13. April 1940, 81 Aar gammel, og blev begravet paa Tjæreborg Kirkegaard. Johanne bor nu ene, men har den Glæde, at den store Flok af Børn og Børnebørn er flittige til at besøge hende og vise hende den Opmærksomhed, som en rar Bedstemor fortjener. Hun er stadig det Samlingsmærke i den store Familie, som Faster Maren var i den foregaaende Generation.

I Ægteskabet var der 11 Børn:

1. *Karen Nielsen*, født 22. Januar 1894 i Tjæreborg. Gift 7. Januar 1923 med Smørgrosserer *Jacob Korsholm*, født 2. Juni 1894 i Varde, hvor hans Fader var Møllebygger og Maskinhandler. Korsgaard er uddannet som Mejerist og havde umiddelbart efter Giftermaalet selv Mejeri, som han kort efter afstod og tog Plads som Chauffør for en Ostegrosserer i København. I 1930 begyndte han en gros Handel med Smør, Æg og Margarine. Denne Forretning driver han endnu. — Der er ingen Børn i Ægteskabet.

2. *Niels Andreas Storgaard*, født 29. Marts 1895 i Tjæreborg, er den ældste af Sønnerne. Gift 7. April 1922 med *Inger Peters*, født 24. December 1900 i Holsted, Datter af Baneformand Peters, der i en lang Aarrække havde Tjeneste i Tjæreborg. Ved Giftermaalet overtog Niels Storgaard Fødegården,

Niels A. og Inger Storgaard.

ved hvilken han i 1939 har opført ny Stald og Lade, da de ældre Bygninger efterhaanden afgav for lidt Plads til den mere intensive Drift af Jorden. Gaarden er paa ca. 30 Td.

Land. Niels Storgaard er en dygtig Landmand og har ved Siden af Landbruget ogsaa faaet Tid til at røgte Tillidshverv. Han er bl. a. Formand for den stedlige Brugsforening. I 1935 fik han ved kgl. Bevilling Tilladelse til at føre Navnet „Storgaard“ som Efternavn.

I Ægteskabet er der 2 Børn: Ruth Storgaard, født 19. Juli 1924 i Tjærborg og Villy Storgaard, født 9. November 1931 i Tjærborg.

Frands Nielsen med Familie.

3. *Frands Anthonius Nielsen*, født 19. September 1896 i Tjærborg. Gift den 10. Maj 1922 med *Alma Nygaard*, født d. 5. April 1900 i Borris. Datter af Niels Nygaard og Hustru Margrethe. Frands og Alma boede det første halve Aars Tid hjemme hos Forældrene i Tjærborg, men købte saa en mindre Ejendom i Bejsnap, som han drev samtidig med, at han virkede som Graver og Ringer. Denne Plads havde han i ca. 5 Aar, indtil han overtog Svigerforældrenes Ejendom i Egknud ved Ølgod. Det er en god Gaard paa 30 Tdr. Land, paa hvilken han har et Dyrehold paa 30 Kreaturer og 3 Heste. Frands havde i sin Ungdom paa Grejsdalens Landbrugsskole uddannet sig som Kontrolassistent. Hans Viden herfra er kommet ham tilgode i hans praktiske Arbejde; han har dog aldrig haft Plads som Kontrolassistent.

I Ægteskabet er der 2 Børn: *Søren Elving Nielsen*, født 19. Juni 1922 i Tjærborg og *Anna Margrethe Nielsen*, født 25. November 1923 i Bejsnap.

4. *Anna Nielsen*, født 8. Juli 1898 i Tjærborg. Gift 2. Oktober 1925 med Gaardmand *Methinus Petersen*, „Højlund“,

Anna og Methinus Pedersen.

Tjæreborg, født 20. Maj 1889 i Allerup. Søn af Gaardmand Anders Petersen, Allerup. Anna og Methinus passede godt sammen, de var dygtige og paa-passelige, hvorfor Gaarden ret hurtig blev drevet op til en af de bedste i Sognet. — De var velstaaende Folk, og alle Ting tegnede sig godt og lyst for dem indtil 1940, da Methinus maatte have det ene Øje opereret væk. Han var en stærk og gemytlig Mand, saa han tog det med godt Mod, men det viste sig desværre ret hurtigt, at Sygdommen var af langt alvorligere Art, hvorfor han maatte lade sig indlægge paa Sct. Josephs Hospital i Esbjerg, hvor han døde den 10. Februar 1941. Anna fortsætter nu selv Driften af den store Gaard sammen med sine 2 dygtige Børn: *Jenny Petersen*, født 18. Maj 1927, og *Anders Petersen*, født 22. Juli 1930 i Tjæreborg.

5. *Helga Nielsen*, født 30. September 1899 i Tjæreborg. Gift den 18. December 1923 med Gaardmand *Hans Christian Jensen*, der overtog sin Fødegaard paa Nørremarken, en Gaard paa ca. 40 Tdr. Land, efter Giftermaalet. Det var gamle Bygninger, der krævede mange Reparationer og afgav for lidt Plads, hvorfor Stald- og Ladebygninger blev ombygget i 1927 og Stuehuset i 1939. Hans Christian og Helga har haft 2 Børn, men de er begge døde som smaa. *Dorthea Marie Jensen*, født 15. December 1925, død 28. April 1926, og *Johan Højbjerg Jensen*, født 1. Januar 1929, død 28. Februar 1929 i Tjæreborg.

6. *Agnes Nielsen*, født og død 1902 i T.

Helga og Hans Chr. Jensen.

7. *Agnes Nielsen*, født 23. Marts 1904 i Tjærborg — død som lille.

8. *Elly Nielsen*, født 30. September 1905 i Tjærborg. Gift 15. April 1930 i Tjærborg med *Søren Christensen*, født 29. September 1901 i Mjolden.

Erna og Vilhelm Jørgensen.

Han har været Arbejdsformand for forskellige Ingeniørfirmaer, hvorfor han til Stadighed maa rejse rundt til de forskellige vidtomkringliggende Arbejdspladser, hvor han leder Arbejdet ved Bro-, Jernbane-, Dige- og Vejanlæg. Familien bor nu i en Villa i Tjærborg. De har 1 Barn: *Inga Solveig Christensen*, født 24. Oktober 1932 i Hellrup og døbt i Vangede Kirke.

9. *Erna Nielsen*, f. 6. Febr. 1907 i Tjærborg. Gift 15. April 1933 i Tjærborg med *Vilhelm Jørgensen*, f. 5. Nov. i Ø. Terslev ved Randers. Vilhelm er vokset op i Vester Nebel hos Jens Kirkeby og Hustru, der ingen Børn havde, hvorfor de tog ham i Pleje, da hans Fader døde ganske ung. — Vilhelm og Erna har købt en stor Hedegaard paa godt 100 Tdr. Land i Lystbæk ved Ulfborg. En Del af Jorden ligger endnu i Hede, og en Del er tilplantet. Da Jorden er mager, udnyttes den navnlig til Kartoffelavl og Faarehold, hvilket har været ret indbringende i de senere Aar. Af Besætning har de kun 6 Køer, 2 Heste og lidt Svin til Husbehov.

I Ægteskabet er der 3 Børn: *Søren*, født 29. December 1935 i Lystbæk. *Bodil Margrethe*, født 22. Januar 1939 i Lystbæk, og *Knud Erling*, født 19. Juli 1942 i Lystbæk.

10. *Viktor Nielsen*, født i Marts 1909 — død som lille.

11. *Aage Storgaard*, født 30. Juli 1910 i Tjærborg. Gift 24. April 1936 i Ringkøbing med *Emma Hald*, født 27. December ????. Datter af Toldkontrollør Hald, Ringkøbing. Aage kom paa Statsskolen i Esbjerg i Sommeren 1922 og tog Studentereksamen derfra Sommeren 1929, fortsatte sine Studier ved Polyteknisk Lærestalt, hvorfra han gik ud som cand. polyt. i 1936.

1. *Frands Frandsen*, født 12. November 1903 i Askær Skole, Brande Sogn. Lærte efter sin Konfirmation Mølleriet paa Vejle Vindmølle; blev Soldat i Fredericia; arbejdede som Svend paa flere Møller indtil han 1927 rejste til Canada, hvor han har arbejdet ved Landbruget hele Tiden. Blev gift 1936 med „Nelly“, Datter af en Farmer. De bor i Manor, Saskatsendan, Canada.

2. *Svend Henrik Frandsen*, født 8. December 1904 i Askær Skole. Kom efter Komfirmationen i Købmandslære i Lendum, tog Handelsskoleeksamen med Udmærkelse i Aalborg 1925. Efter at have haft Kontorplads i Hobro, rejste han 1926 til Canada, hvor han efter nogen Tids Forløb blev Bestyrer paa en Kornsilø i flere Aar. Men Sygdom tvang ham til at give Afkald herpaa, og saa slog han sig paa Skovarbejde samt tog Uddannelse som Pilot. Var hjemme en Tur i 1935. — Er ugift.

3. *Karl Marinus Frandsen*, født 24. Januar 1910 i Grove Sogn. Arbejdede ved Landbruget til han 1928 rejste over til en Onkel i U. S. A. — Uddannede sig som Sømand, mest paa Lystyacter. Han faldt over Bord og druknede den 19. Maj 1938. Han blev begravet i Onkelens Familiegravsted i Porth Amboy den 21. Maj 1938.

4. *Viktor Emanuel Frandsen*, født 16. September 1912 i Simmelkær, Ørre-Simmelkær Kommune. Kom efter Konfirmationen i Handlslære i Billum Brugsforening ved Varde. Arbejdede i forskellige Forretninger, til han 1934 overtog den købte Forretning i Vissing pr. Lerbjerg. Gift 24. November 1935 i Vissing Kirke med *Kirstine Nielsen*, født 21. Juni 1914 i Rødning Sogn, Viborg Amt. Datter af Gaardejer Jens Kristian Nielsen og Hustru Jensine Nielsen, Rødning Sogn, nu Vissing. — Da Forretningen ikke svarede sig, solgte han den og er nu Repræsentant for Frøforretningen „Trifolium“ i Randers og bor Langgade 83, Randers. — 2 Børn: *Bent Frandsen*, født 9. September 1936, død 4. April 1937, og *Bent Frandsen*, født 18. Januar 1938.

e—5. *Bastian Hansen Frandsen*, født 14. April 1878 i Tjærborg og død den 5. August 1878.

f—6. *Maren Frandsen*, født 23. Marts 1880 og død den 7. Maj

1918 i Tjæreborg. Hun er den yngste af Frands Frandsens Børn. Den 8. September 1903 blev hun gift med Gaardmand *Hans Gerluf Jensen Hjort*, f. 14. December 1878 i Tjæreborg, med hvem hun levede sammen i 15 Aar. Hans Hjort var en opvakt ung Mand, der var stærkt præget af Højskolebevægelsen. Den gamle Slægtsgaard var blevet solgt efter Faderens tidlige Død; nu blev den købt tilbage, og her begyndte Maren og Hans Hjort deres Virke sammen. Det blev et smukt og harmonisk Ægteskab. De økonomiske Forhold var vel slet ikke for gode til at begynde med, men hvor der er Vilje, er der ogsaa Udvej, saa det varede ikke længe, før Kaarene var gode og alt saa lyst og let ud, men da Maren havde født sit fjerde Barn, begyndte hun at skrante. Hjertet var svagt — muligvis led hun ogsaa af Brystsyege — og da der i 1918 stødte en Lungebetændelse til, var det klart, at hun ikke kunde staa Sygdommen igennem.

Hun døde den 7. Maj 1918 fra 4 ukonfirmerede Børn:

1. *Johanne Hjort*, født 13. Oktober 1904 i Tjæreborg. Johanne har taget Uddannelse som Sygeplejerske og er nu 1943 Privat-sygeplejerske i København. Med Bopæl: Dosseringen 48, København N.

2. *Frands Hjort*, født 9. Oktober 1905 i Tjæreborg. Er uddannet til Mejerist. Efter at have været Førstemejerist nogle Aar søgte og fik han Stillingen som Mælkedommer i Ribe Amt, hvilken Stilling han har endnu.

3. *Carla Hjort*, født 27. August 1910 i Tjæreborg. Gift den 9. November 1934 med Kommis *Anders Laugesen Skaarup*, født 11. Oktober 1910 i Jerne. — Anders og Carla bor nu i Esbjerg, hvor han er ansat som Kontorist hos Grossistfirmaet Faarup og Sønderby.

De har 2 Børn: *Jonna Skaarup*, født 9. Oktober 1938 i Tjæreborg, og *Bruno Skaarup*, født 25. April 1940 i Esbjerg.

4. *Richardt Hjort*, født den 24. August 1913 i Tjæreborg. Gift den 26. Januar 1940 med *Signe Jepsen*, Lunde J. — Richardt har taget Uddannelse som Brugsforeningskommis og er nu ansat som Uddeler ved Brugsforeningen i Mejls ved Varde. De har 1 Barn: *Jens Jepsen Hjort*, født 16. November 1941 i Mejls.

MILIEU

NATUREN og Omgivelserne sætter sit Præg paa Menneskene; der er Forskel paa Folk fra blide og barske Egne, paa Øboer og Jyder, paa Nordjyder og Sydjyder, paa Østjyder og Vestjyder, ja fra Sogn til Sogn kan der mærkes Forskel i Sprog, Vaner og Temperament. Og Folk i Vilslev danner ingen Undtagelse.

Efterhaanden vil de moderne Trafik- og Samkvemsmidler, Jernbaner, Skibe, Biler og Flyvemaskiner, Post, Aviser, Telefon og Radio nok ophæve og udjævne de særprægede Folkeegenskaber i de forskellige Egne af Landet, og meget er der allerede sket i den Retning, men gamle indgroede Vaner er sejge at udrydde, og det vil tage Tid. I gamle Dage levede man meget mere isole-rede end nu. Skulde man fra Sted til Sted, maatte man færdes til Fods; gik det højt, kunde Mandfolkene ride, men det var ikke meget almindeligt; man kunde ogsaa køre med Heste og Vogn, men det gjorde man næsten kun i Nødsfald — efter Læge og Jorde-moder. Køretøjerne var jo kun simple træsteldede Vogne, der var ubehagelige til lange Ture; Hestene var mest magre, sindige Krik-ker, og Seletøjet alt andet end Stadstøj. Vejene var sandede, ofte fulde af store Huller, der var lige til at vælte i, og paa lave sum-pede Steder var Vejene til Tider helt ufremkommelige. Derfor blev man for det meste hjemme paa sine egne Enemærker. Nogle havde selvfølgelig Samkvem med Folk i de omliggende Sogne og Byer, hvortil man kun kunde komme til Fods og til Fest, men der var mange, der ikke kom uden for Sognets Grænser; de levede og døde i deres By. Man tilpassede sig efter Forholdene, og dette skabte efterhaanden de Vaner og Tilbøjeligheder, der gav Fol-kene deres Særpræg.

Man avlede og tilvirkede selv sine Livsfornødenheder, Føde og Foder, Klæder og Husgeraad, ja selv Redskaber og Huse fremstillede man selv, maaske med Bistand af en Smed eller Bød-ker og en haandsnild Mand, der ejede lidt Værktøj; ellers kla-

rede man sig, som man bedst kunde. Handel og Penge spillede ikke nogen Rolle, man kunde omtrent klare sig foruden disse Om-sætningsmidler. Saaledes var man i det hele næsten uafhængige af Omverdenen; man isolerede sig og klarede sig selv.

Vilslev Bys flade, vidtstrakte Marker var sandede og sure, og med de primitive Driftsmaader og -midler gav de kun smaa Afgrøder, men en utrolig Mængde Slid og Slæb. Folk lærte at blive nøjsomme og paapasselige, at være glade og tilfredse, naar der var avlet nok til Livets Behov; men var Avlen lille eller slaaet fejl, var man angstfyldte og bekymrede for at komme igennem til næste Høst. Derfor sørgede de fremmeligste altid for at have Forraad fra de gode Aar; det var godt at have noget at skyde til med, hvis der blev Misvækst. Det var ikke sjældent, at man kunde finde flere Aar gammelt Korn paa Lofterne i de gamle Gaarde. Rugen var den vigtigste Kornsort — det var Brødkornet — var den god og godt bjerget i Hus, saa var den væsentligste Del af Føden sikret for det kommende Aar. Rugen var den sikreste Afgrøde; den taalte bedst Vejrliget, kunde bedst klare sig i tørre Aar, og den var nøjsom som Bønderne selv. Men den kunde blive lille i Kernen, og slog det i med vanskeligt Høstvejr, saa den spirede i Hobene, kunde den næsten blive ubrugelig til Brødkorn. Brødene blev frafaldne og klasede — det vil sige, at Brødene kunde ikke bages ordentlig — der dannedes Skorpe om dem, naar de stod i Ovnen, medens Indholdet forblev en sejt, dejget, klæbrig Masse, der ikke smagte godt — noget sødlig. Det kunde hjælpe noget at ovntørre den spirede aftærskede Rug straks efter Høst, men godt Brød af spiret Rug blev der ikke. Man havde Ærbødighed for Rug og Rugbrød; det var Guds Gaver; det var disse, man bad om i den fjerde Bøn i Fadervor, og det var det vigtigste Fødemiddel i de gamle Landsbyhjem. Tabte et Barn en Skivē Brød paa Gulvet, maatte Barnet samle det op og kysse det, som en Undskyldning for, at det havde handlet let-sindigt med Guds Gave.

Skønt Byg næsten var et lige saa nødvendigt Fødekornt i Hus-holdningen som Rug, var Ærefrygten for denne Kornsort dog ikke nær saa stor. Maaske laa det noget i, at Byggen bedre kunde taale en vanskelig Høst; den spirede ikke saa hurtig i Hobene, og selv om den blev noget mørk paa Kernens Skal, gjorde det

ikke saa meget, den skulde jo pilles i Møllen, før den skulde bruges, og den kunde vist ogsaa bedre undværes end Rugen. — Til Brød var Byggen ikke god; men til Malt til Øl, til hele og halve Gryn, til Grød og Vælling, Kaal- og Frugtsuppe. Mel til Pandekager og Æbleskiver, til Melboller, Ovnkage og Budding og meget andet var Byggen god, ja slet ikke til at undvære. Blev Byggen ikke god, kunde Boghvede i nogen Maade erstatte den, og det var ofte saaledes, at hvis Byghøsten slog fejl, var Boghvedehøsten god.

Havre, Hø og Spergel var udelukkende Husdyrfoder. Engene i Marsken gav Sommergræs og Hø til Vinterbrug til Kvæget, ofte i rigelig Mængde, men Engene rummede ogsaa den store Fare. Naar Sydveststormen satte ind og drev Vesterhavets Vandmasser ind over Engene, ja undertiden helt ind i Byens Huse og Gaarde, hvor det ofte stod alenhøjt — da var der Fare og Nød paa Færde, da kunde Spændingen være frygtelig. Menneske- og Dyreliv stod paa Spil, Avl og alt, hvad man ejede, var udsat for Ødelæggelse. I saadanne Dage var den gensidige Hjælpsomhed stor, da lærte man at holde sammen, da blev der ikke regnet med Fjendskab eller Uvenskab, da var de daglige Smaakævlerier glemte. Naar Livet krævedes som Indsats, da blev alt andet kun Smaating.

I Byen laa de lave straatækte Huse saa tæt sammenbyggede, saa der kun var faa Alens Afstand imellem dem. Det havde sine Fordele; man kunde saa nemt række hinanden en hjælpende Haand, laane Nytte- og Brugsgenstande, som man ikke selv havde, af hinanden og faa sig en Hold Snak om, hvad der var passeret i Byen ved at aflægge Naboen en hastig Visit. Kom der Stimænd, Tyve, Bissere eller ondsindede Omstrefjere, var der ikke langt til Naboer om Hjælp og Bistand.

Men det nære Naboskab havde ogsaa sine Ulemper. Det var ikke altid let at holde Høns, Grise og Børn paa sine egne Ene-mærker; det gav ofte Anledning til Rivninger. Ligeledes førte det nære Naboskab med sig, at Folk kendte hinandens Lejlighed og Familieliv ud og ind, næsten til de mindste Enkeltheder. Dette gav let Anledning til Sladder, der ofte førte til Uvenskab mellem Naboerne. Dette Uvenskab kunde vare en Tid, men Forholdene gjorde, at det ikke kunde blive vedvarende, derfor var der jævn-

lig skiftevis Venskab og Uvenskab mellem Naboerne Byen over. Ja, man dannede undertiden Kliker med dette som Grundlag.

En anden Fare af meget alvorlig Art fremstod ogsaa af den tætte Bebyggelse, nemlig Faren for Ildebrand. Alle var klar over, at hvis der opstod Ildløs i et Hjørne af Byen, og Vinden bar med, vilde hele Byen i et Øjeblik kunde blive et Rov for Luerne. Brandforsikring kendte man ikke noget til, og en saadan Katastrofe vilde ruinere hele Byen. Noget til Værn derimod, saavel som til Værn imod Stimænd og Bissere, gjorde man ved at ansætte en Natvægter, der hver Nat gik fra Hus til Hus og sang de kendte Vægtersvers, der bl. a. ogsaa advarede mod uforsigtig Omgang med Lys og Ild.

Mærkelig nok blev den store Landsby ikke udsat for Ilds-vaade. Man mindes kun et Par Ildebrande fra gammel Tid: 1781 brændte Gaarden Matr. Nr. 25 ved Lynnedslag, men Gaarden laa længst til Nord i Byen, og Vinden bar fra, saa der skete kun Skade paa den nævnte Gaard. — Godt 100 Aar senere brændte der et Hus Matr. Nr. 65 i Østerbyen, men ogsaa der bar Vinden fra, og Ilden bredte sig ikke videre. — Et Par Gange har Lynet slaaet ned i Kirketaarnet. Den ene Gang lavede Lynet nogen Ravage uden at tænde Ild, men den anden Gang tændte Lynet, og der gik Ild i Taarnet; Ilden blev dog slukket, før der skete større Skade. Om denne Brand vidste man at fortælle, at hele Byen blev alarmeret; hver Mand mødte med sin Spand, og saa dannede man Kæde fra Kongeaaen og op i Kirketaarnet. I Aaen fyldtes Spandene med Vand, hvorefter de fyldte Spande passerede fra Haand til Haand langs hele Rækken op i Taarnet, medens de tømte Spande gik den modsatte Vej til Aaen igen for at fyldes paany. Paa denne Maade løb en stadig Vandstrøm op i Kirketaarnet, og det lykkedes at begrænse Ilden.

I Fællesskabets Tid var der ingen, der kunde komme til at gøre sig gældende; man maatte følge den givne Parole og de faste Vedtægter. Noget anderledes blev det efter den i 1760erne skete Udskiftning; nu fik hver Bonde sine egne Parceller og sine egne Jorder at dyrke efter Forgodtbefindende. Selv om dette var en Vinding, især for dem, der var Fremdrift i, medførte det dog betydelige Ulemper. En Gaard, der fik en Mark i hver Vang, og det gjorde de alle, kom til at bestaa af omkring 30 Parceller, der laa

spredte rundt om paa Byens Marker; hver Parcel, der kun havde et Areal af omkring et Par Tdr. Land i Agermarken og lidt mere i Engparcellerne, var uden Hegn, saa de laa som før Udskiftningen i „Fællig“ med de andre udskiftede Parceller. Markskellene mellem Parcellerne bestod bare af en „Rejn“, en Jordstrimmel, der aldrig blev pløjet, og som efterhaanden blev stærkt sammengroet af „Kvik“ og Naturgræs. I hver Ende af en saadan Rejn blev nedgravet en Kampesten — en „Duel“, som Skelmærke; den kunde jo ikke raadne eller forsvinde af sig selv. Ligesaa i Engene. Alle Grøfter og Fenneindhegninger, som kendes nu, eksisterede slet ikke. I Engene var der ikke andre Grøfter end de naturlige Vandløb, der besørgede Vandafledningen fra Engene til Aaen.

Alle disse Parcelinddelinger blev en stadig Kilde til Kiv og Strid. Pløjede en og anden en Fure af Agerrejen, der havde Tilbøjelighed til at brede sig, blev han anset for Jordtyv. Ikke sjældent, forskyldt eller uforskyldt, gik der Rygter om, at denne eller hin havde flyttet Skelstenene for at franarre sin Nabo Jord. Saa-danne Beskyldninger, med Rette eller Urette, bundfældede sig stærkt i Folks Bevidsthed og ansaas for at være en af de hæsligste Forbrydelser, der kunde begaas. Mangen en mistænkt fik ikke Ro i sin Grav, naar han var død, han blev en Genganger, der jævnlig ved Nattetid saas ved Aastedet for sin Forbrydelse, og han fik ikke Ro i Graven, før den fraranede Jord var gaaet over til sin rigtige Ejer igen. — Stod Faarene tøjrede paa de smaa Marker, kunde Lammene ikke let holdes fra at nippe i Havren paa Naboens Mark, og saa var der straks Anledning til Strid. Passede Hyrdedrengene ikke nøje paa, at de tøjrede Køer ikke holdtes tilstrækkeligt fjernede fra Markrejen, men at Tøjrslaget blev saa langt, at Køerne kunde naa at lave Ny- eller Halvmæaner i Naboens Korn, ja, saa var der god Anledning til Skændsmaal igen, og var det Bissevejr, ja, saa sled Køerne sig løse og satte lige igennem Kornmarkerne paa Vej mod Hjemmet. — Der var Anledninger nok til Kiv og Strid, og den Tilstand har holdt sig gennem Aarene til Trods for, at der er gjort meget for at undgaa disse Ulemper baade ved Hegn og Sammenlægning af Jord — Magelæg — til større Parceller. Skønt disse Stridigheder sjældent medførte Proces eller Rettergang, blev de dog Skyld i, at megen Bitterhed opstod mellem Bymændene. Spørgsmaalet om „mit og

dit“ var opstaaet saa ofte, at det gav Vilslevfolkene et Særpræg, det optog stadig deres Tanker og udartede til Retshaveri.

Politik i Nutidsforstand var et ukendt Begreb. Det var Kongens Sag at regere Riget og holde Orden paa Landets Sager. Ligesom det var Bondens Sag at raade i sin Gaard og holde Orden der. Ikke en Gang Grundloven gav Anledning til politiske Interesser, det var først i 1885, da Ministeriet Estrup med Landstingets Støtte gav sig til at regere i Landet med provisoriske Finanslove, at Bondestanden blev vaagen. Den voldsomme Forfatningskamp, der rejstes, rev Bønderne med sig og fik dem til at interessere sig for Politik, saaledes var det i hvert Fald i Vilslev. — Heller ikke Kommunalpolitik kendte man noget til. Selve Loven om Landkommunernes Styrelse af 6. Juli 1867 vakte ingen videre Interesse. Den første Sogneraadsformand var Sognepræsten, han kunde dog læse og skrive, hvad der var mere, end de fleste Bønder kunde, ja, der var adskillige, der næppe kunde skrive deres eget Navn. Og dog havde Vilslev By i umindelige Tider haft sin egen Forfatning, sine egne uskrevne Love — Vider og Vedtægter — og sit Grandestævne, der gjorde det ud for baade Rigsdag og Byraad eller Sogneraad med Oldermænd som Regeringsleder.

Betegnelsen Oldermænd er gennem Tiderne altid knyttet til Grandelaugets første Mand, og Navnet er sikkert derfra senere gaaet over til Laugsvæsenet i Byerne, hvor det ogsaa blev Navnet paa Haandværkerlaugets første Mand.

Men i Vilslev brugtes Navnet „Oldermænd“ ikke, der hed Grandelaugets første Mand altid „Poldemand“ eller „Poldmand“, og dette Navn bruges den Dag i Dag. Spurgte man de gamle i Byen om, hvordan det kunde være, at man sagde Poldemand i Stedet for Oldermænd, kunde man faa det Svar, at et vittigt Hoved nok en Gang havde moret sig med at sætte et „P“ foran Navnet Oldermænd, saa det blev til Poldermænd, og som saadan er det saa gaaet over i Sprogbruget og blevet til Poldemand.

Denne Forklaring, der ser ret besnærende ud, er dog næppe rigtig. Navnet Poldemand er helt almindeligt i Marskbyerne paa Grandelaugets første Mand, undertiden kaldes han dog ogsaa „Byens Ældste“; sammenlign ogsaa „Kirkeældste“ som Formand for Kirkebestyrelsen.

I Holland og Sydslesvig kalder man den gamle inddigede Marsk for „Kooge“, i Nordslesvig og Sydjylland, hvor Marsken er yngre, bruger man ikke Navnet Koog, men benævner den Marskenge. — Efter Øjenvidners skriftlige Beretninger laa Marsken mellem Kongeaa og Ribeeaa for godt et Par Hundrede Aar siden som større og mindre Polde omgivne af Vejler og Render, hvori der ofte stod Vand, og der blev gjort meget Arbejde for at faa disse Vejler og Render jævnet og Vandet ledet bort frá disse. Mændene, der stod for dette Arbejde, kaldtes altid Poldemænd, og da Tilsynet sammen med Tilsynet af Byens øvrige fælles Sager sandsynligvis har været underlagt Oldermænden, ligger det nær at antage, at Navnet Poldemand er blevet brugt i Stedet for Oldemand, og at Navneforandringen i Marskbyerne hidrører derfra. — Det er forøvrigt ret kuriøst, at Michel Jensen, der var Byens Poldemand omtrent saa længe, han ejede den gamle Gaard i Vilslev, ved sin Død i Kirkebogen har faaet Antegnelsen Gaardmand og „Opsynsmand“. Præsten har aabenbart været i Betyrk for at finde et Udtryk for Titlen „Poldemand“.

Grandestævnet har i umindelige Tider været det vigtigste Led i Byens Styrelse. Det holdes endnu, og paa dette drøfter man de Sager, som er fælles for Byens Beboere. Nu holdes det kun en Gang om Aaret, omkring eller paa Mortensaften den 10. November. Den gamle Sædvane tro bliver Byens Mark- og Engveje udlejet til Afgræsning. Markmanden, der om Sommeren skal føre Tilsyn med Husdyrene i Engene, fæstes. Trætter og Mellemværender udjævnes eller uddybes o. m. a., men der er selvsagt ikke nær saa meget at varetage nu som i fordums Dage, da Grandestævner afholdtes flere Gange om Aaret. — Indtil for godt en Menneskealder siden blev Grandestævnet indvarslet ved Trommeslagning i Byens Gader. Trommeslageren udraabte Mødetid og Dagsorden; nu sker Indvarslingen ved Budseddel, som bliver bragt rundt og oplæst i hvert Hus. Skønt der nu er meget mere offentlig og fælles Samvirke end før, har Grandestævnet dog tabt det meste af den Betydning, det i sin Tid har haft. — Sogneraad og andre offentlige Institutioner samt Interessentskaber og Andelsforeninger er traadt i Stedet.

I Fællesskabets Tid blev der paa Grandestævnet taget Bestemmelser om alt vedrørende den fælles Drift af Fæstegaardenes Jor-

der. Om Arbejdets Paabegyndelse for Pløjning, Gødningskørsel Kornsaaning, Høslet og Høst, om Løsdrift af Kvæget paa alle Byens Jorder, naar Høst og Slet var endt, om Vejes Istandsættelse og Vandløbs Rensning, Natvægteren skulde lejes, ligeledes Byhyrden til at passe Ungkvæg og Faar i Løsdriftstiden; denne blev bistaaet af Løbedrenge, der efter Tur skulde stilles til hans Raadighed og Hjælp fra Gaardene; alt dette og meget mere skulde ordnes paa Grandestævnet.

Efter Udskiftningen 1766 og endnu mere efter at Fæstegaardene i 1786 gik over til Selveje, forandredes Forholdene jo meget; Fællesskabet ophørte, og enhver kunde drive sin Ejendom, som han vilde uden Hensyn til sine Naboer. Men alligevel blev der nok at varetage af fælles Interesser paa Grandestævnet. Vandløbenes og Vejenes Vedligeholdelse var der fremdeles, ligesaa med Udlejningen af Byvejene; mange Boels- og Husmænd fandt paa disse billig Sommergræs til Køer og Faar, nogle af Engvejene kunde slaas, saa der kunde bjerges Hø til Vinterfoder. „Tyren“, der laa Syd for Vadkroge, blev udlejet eller overdraget til den Mand, der skulde have Bytyren i Foder. Denne Eng ligger nu i Jedsted Enge; ved en Regulering af Aaen blev den afskaaren fra Vilslev, men den ejes og udlejes fremdeles af Vilslev Bymænd paa Grandestævnet. Ogsaa den saakaldte „Flaujord“ blev og bliver udlejet til Græsning; det er en Fenne ved „Bramlandvad“, hvor alle — i hvert Fald Hovedparcelejerne — i Vilslev frit kunde grave Mønningsadder — $\frac{1}{2}$ Alen brede og 2 Alen lange Sadder — til Afdækning af Husmønningen med Straatag, hvortil de var fortrinlige. — En Vej, „Laksegaardsvej“, i Vester Langer, der førte ned til Aaen, hvor der en Gang havde været en Laksegaard til Fangst af Laks og Ørred, blev ogsaa udlejet; den kunde give et Par Læs godt Hø. Ogsaa „Fællesheden“ østligst i Vilslev Mose hørte hjemme under Fællesskabet, og om dens Benyttelse toges ogsaa Bestemmelse ved Grandestævnet, men denne var dog mest givet til fri Afbenyttelse for Fattigfolk, der her uden Vederlag kunde grave Lyngtørv; disse kunde godt bruges paa aaben Ildsted og i Kakkell- eller Bilæggerovnene. Fremdeles vedblev man paa Grandestævnet at leje Natvægter, medens Byhyrden, efter at Løsdriftens Tid var forbi, var blevet erstattet med en Markmand,

der ogsaa antoges paa Grandestævnet; denne skulde passe, at Folk holdt deres Husdyr paa deres egne Enemærker; sled et Dyr sig løs eller kom ind paa anden Mands Grund, skulde han bringe det tilbage igen, hvor det hørte hjemme og meddele det til Dyrets Ejer. Markmandens Løn var i mange Aar 1 Skill. (= 2 Øre) for hvert Faar, 2 Skilling for hvert Hornkvæg og 4 Skilling for hver Hest, han maatte genne tilbage til sin Ejers Mark. Naar han havde taget et Dyr paa fremmed Grund, blev det samme Dag meddelt Ejeren, og Markmanden slog da hos denne en Kridtstreg paa en Bjælke i Køkkenet eller Bryggerset, saa han altid havde sin Markmandsregning for Øje. Foruden denne Betaling i Penge skulde Markmanden have Kosten; denne tildeltes ham paa den Maade, at han gik rundt i Mading fra Gaard til Gaard. Reglen var, at han skulde have Kosten en Dag for hver Tønde Hartkorn, Gaarden eller Ejendommen havde. Var der Boelssteder, der kun havde $\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn eller mindre, skulde han der have Kosten 1 Dag i hver anden eller tredie Omgang. — Til Tider gik ogsaa Natvægteren i Mading. Ogsaa Fattiglemmer blev ofte forsørgt ved at gaa rundt i Mading efter samme Regel; var de Husvilde, havde man i Byen, i hvert Fald en Tid, en gammel Rønne, hvor de fandt Sovested under meget usle Forhold. Fattigfolk, som selv havde Hus, gik rundt og tiggede Fødevarer og andet som Brød, Smør, Ost, Kød, Flæsk, Æg, Mel og Gryn, til sine Tider ogsaa Uld. Mange kom hver Morgen og tiggede Mælk ved Stalddøren ved Malketid. Grandestævnet blev ogsaa benyttet til Forligsmægling og som Domstol, naar der var opstaaet Trætter eller Uenighed mellem Byfæller, ligesom de, der havde overtraadt Vedtægterne, blev idømt Bøder. Disse Bøder blev ofte omsat i Drikkevarer, der blev fortæret paa Stævnet; senere gik dog saadanne Bøder i den „Fri Fattigkasse“ og brugt til Hjælp for Fattigfolk. Den fri Fattigkasse blev efterhaanden en god Hjælp for mange fattige; det var ikke alene Bøderne, der tilfaldt denne, men ogsaa Indsamlingerne ved Gudstjenesten i Kirken, „Klinge-pungen“ og „Kirkebøsserne“, gav en Del Penge. — Ja, af nogle gamle Regnskaber fremgaar, at adskillige Gaardmænd har ydet frivillige Bidrag paa indtil 100 Kr. aarlig, hvad ikke var Smaabeløb den Gang. — Vilkaarene for Fattigfolk var haarde, og selv om der var megen Medlidenhed, var Hjælpeevnen ringe; det var

jo fattige Tider, men man kendte ikke andet og fandt sig tilrette med Forholdene.

Uden for Grandelaugets Omraade fandtes nogle mindre Interessenskaber, saaledes Teglovenene og Maltkøllen. Disse var opførte af nogle af Byens Gaardmænd, først til eget Brug og dernæst til Udleje for andre, som vilde benytte dem.

Hvert Aar ved Jule- eller Nytaarstid blev der holdt „Kølleregning“, det vil sige, alle Interessenter samledes en Aften hos den, der havde bestyret Maltkøllen i det forløbne Aar. Aarsregnskabet blev opgjort, og naar Lejeindkomsten havde været større end Udgifterne til Vedligehold m. m., deltes det overskydende Beløb mellem Interessenterne, men var Udgifterne større end Indkomsten, maatte disse dækkes af Kølleejerne. Ved denne Lejlighed gjorde den afgaaende Formand et Gilde, der var ret „hovres“, og saa gik Formandsbestillingen for det kommende Aar over til hans Nabo. Først naar der var gaaet saa mange Aar, som der var Interessenter, kom Formandsturen til ham igen. Dette kaldtes Ombud.

Forvaltningen af Teglovnene foregik vistnok paa lignende Maade.

Der har meget tidligt været noget Skoleholderi i Vilslev. Vistnok umiddelbart efter Forordningen af 23. Januar 1739 om Skoler paa Landet. Den første Skoleholder eller Lærer, som nævnes i Vilslev, hed Jacob Brun og afgik i 1756 paa Grund af Alder og Svaghed. Det var lige paa et hængende Haar, at han var blevet efterfulgt af Digteren Ambrosius Stub, der den Gang opholdt sig i Ribe. Det var sikkert nok Præsten Knud Lang, der havde ønsket ham som Lærer i Vilslev, især for hans gode Sangstemmes Skyld; han skulde jo baade være Skoleholder og Degn. Knud Lang kunde ikke synge, og det stod daarligt til med Sangen i Kirken. Ambrosius var her i Vilslev og vilde gerne have haft Embedet, men han blev syg og døde forinden. Jacob Brun blev erstattet med en ung Mand, som omtales af Biskop Brorsen efter en Visitats som en brugbar ung Mand, men hans Navn opgives ikke. I 1820 hed Skoleholderen Knud Simonsen; han havde da været Lærer i en Aarrække. I 1824 hed Skoleholderen Garymejer (eller Gardemejer); han er omtalt i Vilslevslægtens Historie, hvor han kom til at spille en Rolle. Han afløstes af Degnen og Læreren

Christoffer Frederich Therkildsen, der sad inde med Embedet til 1847. Han var opkaldt efter Herremanden, der sidst ejede Kjørgaard. — Denne Skolevirksomhed har næppe været meget bevendt. Almuens Læse-, Regne- og Skrivefærdigheder var daarlige, Skolens vigtigste Fag har vel nok været Religionsundervisningen.

Noget Begreb om Lovkyndighed og Juristeri havde de Vilslevbønder dog; de havde god Rede paa Indholdet af Fæstebreve, Aftægtskontrakter, Skifteforretninger og senere Skøder og Pantebreve. De vidste godt, hvad de skulde svare i Fæsteafgift, i Tien-der og Hoveri, de forstod at komme saa let om ved disse Forpligtelser som muligt; hvad der skulde udredes, vidste de godt, men de forstod som oftest at faa Pengeafgifter afviklede med Naturalydelse, og saa blev Varen den mindste og ringest mulige; de lærte, at det godt kunde betale sig at klynke og klage; de blev paa mange Maader ret durkdrevne ofte til Skade baade for Herremanden og dem selv. — Da Bønderne blev Selvejere, hørte en Del af dette vel op; nu blev Ydelserne jo afløst af Renter, Skatter og Tiender. — Tiderne blev bedre, men Durkdrevenheden sad dem alligevel i Blodet; det gjaldt om at slippe saa billigt som muligt.

Om Handel og Samkvem er der før fortalt noget. Det var ikke meget, der blev handlet, man var jo sevforsynende næsten paa alle Omraader, men noget maatte der alligevel købes. Humlemanden med den „gode fynske Humle“ var en præcis Gæst hvert Efteraar. Det samme var Tilfældet med Pottemanden, der indfandt sig hvert Efteraar før Slagtetiden med sine sorte Jydepotter til Henkogning af Madvarer, der skulde hengemmes længst muligt i fersk Tilstand; desuden solgte han Mælkesætter, graa Stenfade, hvori den nymalkede Mælk afsiedes og henstod til Flødeafsætning. Endvidere havde han brune Stentøjsmadfader til Servering af Maden ved Maaltiderne — disse var emallerede og prydede med Ornamentter i flere Farver — samt Potter, Pander, Skaale, Tallerkener og Krus, ja endog Kopper af Stentøj. Tillige medførte Pottemanden ofte Koste eller Limer lavede af Lyng eller Revlingsris; disse blev benyttede til Fejning i Stuerne saavel som i Lo og Lade; disse Limer var især fortrinlige til at feje afslaaede Aks og Vipper af den plejltærskede Sæd, før den skovledes sammen i Korndyngen. Det affejede kaldtes „Overfejning“ og var et godt Foder. Som Betaling for sine Varer modtog Potte-

manden gerne Pjalter og Ben, der afregnedes til et Par Øre pr. Pund, samt Haar fra Heste- og Kvæghele; disse Haar plejede at være ret dyre.

Pottemændene kørte meget med Studeforspand. Køretøjet var tit en meget simpel Vogn, der ikke taalte mange Stød, men det gjorde Potterne heller ikke, det var skøre Varer, han medførte. Ordsproget: „Gud hjælpe os alle tretten, sagde Pottemanden, han væltede med tolv Potter,“ var godt kendt.

Saa var der Bissekræmmerne; de kom til alle Aarets Tider, dog mest i Vinterhalvaaret; det var ikke sjældent unge Mænd, der forsøgte at tjene en Vinterløn ved at gaa rundt med Kramkisten. Mange af dem havde en forbavsende Færdighed i at faa deres Kram afsat. De var næsten altid velkomne, thi Nysgerrigheden og Forventningen til at se de Varer, de havde i Kramkisten, var stor. Naar Kræmmeren kom ind i Stuen, gik han hen til Bordet, som han vendte Ryggen til, sænkede sig i Knæene, saa Kramkisten kom til at staa paa Bordet, dernæst spændte han Remmene op, hvormed den var fastgjort til Ryggen, drog Skinddækket af og trak de smaa Skuffer ud af Kramkisten, hvori de forskellige Ting laa velsorterede. Der var Knapper, Hægter og Maller, Bændler og Baand, Naale og Traad, Haarnaale og Kamme, Krumkamme og andet Haarpynt, Pengepunge og Stads, Fingerbøl, Fingerringe, Brocher, Ørenringe og meget mere. Man forsynede sig med det nødvendigeste, Traad, Naale, Hægter, Knapper, og hvad man havde Brug for. Stadsen kunde undværes, men den var meget eftertragtet især af de unge Piger, og Kræmmeren havde gerne gode Evner til at faa det værdiløse Glimmer afsat til store Priser. Han stak Pigen en blank Ring paa Fingeren, mens han ikke forsømte at kærtegne hendes Hænder og Arme, hængte Ørenringe i hendes Øren — de fleste Piger havde den Gang Hullet i Ørerne til disse — satte hende en Broche i Kjolelinningen ved Halsen, redte hendes Haar og satte det op med en Krumkam. Efter den Behandling tog han et Spejl frem fra Kramkisten, at hun kunde se, hvor fin hun var blevet, og saa forsikrede han, at hun nu var meget kønnere og finere end Døtrene i den eller den store Gaard. Det var som oftest mere end et forfængeligt lille Pige hjerte kunde staa for, og hun ofrede gerne sine surt sammen sparede Skillinger til den belevne Kræmmer for hans værdiløse Stads.

efter og meget at drøfte; der boede den, og der boede den, en havde faaet en ny Staldlængde opført, en anden havde anlagt en Have, det saa godt ud — se ham Manden der bor, han har ellers gode Køer, og se til ham Naboen der, det er en Gris; Halm og Gødning flyder rundt om Gaarden, og se hvordan han har sit Redskabstøj liggende rundt omkring, hos ham er der ingen Orden. — Saa naaedes Plantagen ved Ribe, det var helt festligt og hyggeligt at køre i den lille Skov, snart kørte man over Ribe Bro og ind paa Købstadens Gader. Man havde sit bestemte Værts-hus, hvor man logerede, det var hos Gæstgiveren i Nørreport — Madam Andersen var saadan en rar og dygtig Kone, der altid sørgede godt for sine Gæster, og hvor Hestene havde et godt Bedested.

Var Hestene fraspændte, fik man travlt med at bringe Sagerne, der skulde til Reparation, ud i Byen til Haandværkerne, de skulde jo gøres færdig til Hjemturen; dernæst skulde Indkøbene besørges, det var ikke alene Hovedtøj til Børnene, man skulde have, man skulde maaske til BARNEDAAB der og til Bryllup hist, og det blev ogsaa nødvendigt med nyt Tøj til Børnene, saadan at man kunde være dem bekendt i Tøjet. Mutter trængte til et Par nye Brunels-Støvler, en Kapothat, og en ny Kappe havde hun ogsaa Brug for. Hun kunde ogsaa bruge en ny Kaabe eller et fransk Sjal, som var kommet paa Mode. Havde Avlen været god, kunde der maaske ogsaa blive Raad til Tøj til en sort Klædes Kjole — ja, der var saa meget, man gerne vilde have. — Var Indkøbene gjort færdige, Sagerne rundt omkring fra samlet sammen og læsset paa Vognen, saa maatte man ind til Madam Andersen og have en Gang Kaffe før den lange Hjemrejse; hun bød dem ind i sin pæneste Stue, hvor man sad saa blødt i de polstrede Møbler, og hun lavede saadan god Kaffe, hvortil der blev serveret rigeligt med Søsterkage og Wienerbrød, og saa var hun saa god til at holde Snak. — Det kan ikke nægtes, de gode Gaard-folk følte sig i et saadant Øjeblik som en lille bitte Smule Over-klasse-mennesker; de havde i Dagens Løb flottet sig lidt med Indkøb. Haandværkerne og de Handlende havde været meget høf-lige og nedladende, og selv Madam Andersen var særdeles elsk-værdig. De havde hele Dagen været sammen med Købstadfolk, der talte Købstadsprog, og de var blevet titulerede med „De“ og

„Hr. og Fru“ — jo, man havde for en Dag bevæget sig i en finere Verden, end man var vant til derhjemme i Landsbyen. Det havde været en dejlig Dag, men ogsaa en dyr Dag; nu længtes man mod Hjemmet og Børnene. Det skulde blive rart at komme hjem og faa alle de rare Sager pakket ud, eftersat og rigtig anvendt.

Havde man Slægtninge eller Paarørende, der boede i et andet Sogn, maatte man jo ogsaa en Gang imellem aflægge et Besøg hos disse. — En Sommersøndag, naar Vejret var godt, maatte Stadskøretøjet frem og gøres i Stand, medens Manden og Konen samt nogle af Børnene, der ofte var med paa en saadan Tur, kom i Stadstøjet, hvorpaa man steg til Vogns og kørte ud til de fremmede, man vilde besøge. Et saadant Besøg var for det meste uanmeldt, og det kunde være meget spændende, om man nu traf sine Slægtninge hjemme, ellers fik man jo ikke andet Udbytte af Rejsen end selve Køreturen frem og tilbage. For det meste traf man dem, og Modtagelsen blev gerne baade hjertelig og en glædelig Overtaskelse. — Et saadant Besøg var en Oplevelse baade for Værter og Gæster. Man spurgte Nyt fra fremmede Sogne og fortalte til Gengæld, hvad man vidste fra sin egen Omgangskreds. Mandfolkene gik en Tur gennem Stald og Mark for at se paa Besætningen og Afgrøderne, medens Kvinderne førtes rundt i Stuerne og blev gjort bekendt med, hvad der gemtes i Kister og Skabe og med, hvad der siden sidst var anskaffet af nyt Bohave og Husinventar. Imidlertid var der blevet dækket Kaffe bord, hvorom man samledes; der blev drøftet nyt og gammelt. Slægtsminder blev opfriskede og Fremtidsudsigter aabenbarede. Især hvis der var voksen Ungdom i Familierne, hvis Ve og Vel altid laa de gamle stærkt paa Sinde, det var en Hovedopgave at faa deres Fremtid betrygget. Det hændte ikke saa sjældent, at man under et saadant Besøg fik aftalt et Ægteskab mellem Børnene; det var almindeligt, at de gamle bestemte det, de havde jo Indsigt og Erfaring, de kendte hinandens personlige og økonomiske Forhold og kunde ved et fornuftigt Giftermaal mellem Børnene ikke alene betrygge deres Fremtid, men ogsaa bevare en opsparat Formue i Familiens Kreds uden at være udsat for, at den gik over paa fremmede Hænder, hvor den maaske vilde blive sat overstyr. Slægtsmedlemmerne derimod kendte hinanden, deres Indstilling

var ofte ens, og inden for Familiens Kreds gik det ofte lettere for de gamle at have Raadighed over de unge, der skulde overtage Arv og Ansvar efter dem.

Saadanne Familieægteskaber var en Tid ret almindelige, men efterhaanden opdagede man, at det ikke var saa godt endda, idet Børnene, der fødtes, hvor Mand og Kone var Søskendebørn, ofte blev baade aandelige og legemlige Svæklinge, der enten døde tidligt eller ogsaa forblev Særlinge, der ikke blev gift. De degenererede, uddøde eller forringede Slægten. Dette medførte, at man blev forsigtige med at stifte Slægtsægteskaber, ja tværtimod advarede de unge mod at indgaa Ægteskab med Familiemedlemmer, naar de var nær beslægtede. — „Ogge ja,“ de gamle havde Indsigt og Erfaring, men der var dog noget, der maatte læres endda.

Efter et saadant Besøg var det Værtsfolkenes Tur at gøre Gen-gæld, dette gjordes for det meste en Gang om Aaret.

Sligt Gæsteri følte aldrig som noget trykkende eller besværligt, tværtimod, man havde jo Madvarer nok baade i Spisekammer og Kælder, og Gæstfriheden var stor. Køretøjet havde man ogsaa selv, saa Pengeudlæg krævedes ikke, det eneste, hvortil der brugtes Penge ved en saadan Lejlighed, var maaske en Drikkeskilling til Staldkarlen for Fra- og Forspænding og Pleje af Hestene under Besøget.

Et saadant Besøg var altid en Oplevelse; var man kommet godt hjem og havde faaet Stads køretøjet paa Plads, havde man noget at tænke paa og noget at tale om i lang Tid.

Noget stærkt aandeligt Livsrøre har der næppe nogensinde været i Vilslev; de rationalistiske Præster, hvoraf flere har været meget dygtige Mænd, har sikkert nok ført en Forkyndelse, der har passet til Befolkningens Indstilling, Naturbørn som de var uden noget stærkt præget Følelsesliv. De religiøse Bevægelser, der rasede ude i den store Verden, og hvoraf enkelte Pust ogsaa gik ind over vort lille Land, naaede ikke til Vilslev eller dens Omegn; det drev over som Graavejrsskyer, der hverken gav Solskin, Regn eller Grøde. Baade Pietisterne, Baptisterne, Adventisterne og Hernhutterne prøvede paa at faa Indpas i Byen, men det blev kun ganske enkelte, der lod sig paavirke, og de faldt snart tilbage igen i de gamle Folder eller ogsaa forsvandt de fra

Eggen. I Slutningen af det 19. Aarhundrede fandt Grundtvigianismen noget Indpas, væsentligst i Form af Foredragsvirksomhed og Deltagelse i Højskolebevægelsen, mange af Byens unge Karle og Piger besøgte de grundtvigske Højskoler, og dette Røre kom i nogen Grad til at præge Byens Folk for en Tid, men de fleste af denne Højskoleungdom kom efterhaanden bort fra Byen, og man faldt helt eller delvis tilbage i de gamle Vaner igen. — Noget blev der dog hængende ved; man havde faaet Interesse for Læsning af Bøger og Blade og for, hvad der skete i Landet og ude i den store Verden. Man havde faaet sin Horisont udvidet.

Før den Tid levede man i sin egen lille Verden og havde nok i sig selv. Aviser kendtes ikke, og af Bøger havde man faa eller ingen. I de fleste Hjem havde man vel en Salmebog og maaske en Almanak, enkelte Steder fandtes en Bibel, hvori man opnoterede de vigtigste Begivenheder i Familien, Fødsel, Død o. l. — en saadan Bog kaldtes „Familiebibel“; hist og her fandtes ogsaa en „Bede-kæde“, en Bønnebog med Bønner til Brug i enhver Situation; man kunde ogsaa finde en enkelt haandskreven Sangbog og maaske en lille Samling trykte Markedsviser; ud over dette fandtes Lærebøgerne — Balles Lærebog, hvoraf alle, som havde lært den udenad, kendte og huskede Sætningen: „Menneskene er ikke saa gode, som de burde være.“ Senere kom Balslevs Lærebog, hvori Omkvædet til Forklaringen af Budene var, at „vi skulde frygte og elske Gud.“ Frygte det vi elske eller elske det vi frygtede — det lød som noget uforstaaelige Sludder. Men for de gamle Vilslevfolks Vedkommende var det en Kendsgerning, at de mere frygtede end elskede Gud.

Man troede paa Gud, om end ikke med nogen Inderlighed; der maatte være en Gud til, et højere Væsen, der var mægtigere end Mennesker, den Jord man traadte paa var ikke skabt af Mennesker; heller ikke den Himmel, som hvælvende sig over Jorden, var Menneskeværk, det samme gjaldt det Helvede, som fandtes under Jorden, og som Præsten prædikede om. Guds Lov, — Naturens Lov — var højere og bedre end Menneskers Lov, den kendte man, den lod sig ikke rokke eller forandre, den var en Regelmæssighed, som man bare havde at underkaste sig eller indordne sig under. Vaar og Høst, Sommer og Vinter, Dag og Nat, præcist det samme fra Aar til Aar. Der kunde ske Ulykker som

Misvækst paa Marken og Uheld i Besætningen, men dette var Guds Straf til Menneskene. Ogsaa en anden Hjem søgelse som Sygdom og Død ansaas for at være en Straffedom, der blev fuldbyrdet. Det var bare underligt, at dette ogsaa ramte Mennesker, som blev anset for fromme og uskyldige. Men én Ting var sikkert, en mægtig og streng Gud var der til, og det var bedst at have sine Forpligtelser over for ham i Orden. Dette med det hinsidige, med Himmel og Helvede, Opstandelse og evigt Liv, som Præsten prædikede om, forstod man sig ikke paa, men det maatte vel være saaledes; Præsten havde jo studeret disse Ting, han maatte forstaa det, og saa var det hans Pligt at ordne disse Ting for Menigheden, det fik han jo sin Betaling for.

Man betalte sin Tiende, ofræde paa Højtidsdagene, gik til Alters 2 Gange om Aaret, lod Børnene døbe og konfirmere og gik saa vidt muligt til Kirke hver Søndag. Det var en Regel, at der skulde nogen fra hver Gaard til Kirke paa alle Søn- og Helligdage. Kunde Manden og Konen ikke komme der, saa skulde nogle af Tjenestefolkene af Sted, og kunde eller vilde heller ikke disse, sendte man de større Børn eller Tjenestedrengen. Derfra hidrører Mundheldet: „Der skal jo nogen til det værste,“ sagde Drengen, han skulde til Kirke.“

Ved Siden af denne Rationalisme nærede man en Overtro saa stærk, at den ikke var til at rokke, den havde holdt sig igennem Aarhundreder og nedfældede sig i Slægtled efter Slægtled indtil vore Dage. Man troede paa Hekse og Trolde, paa Spøgeri og Varsler, paa Genfærd og Ligskarer, man saa Lys og hørte Lyd, der bebudede Død og Ulykke, og man fortalte hinanden derom med en Overbevisningens Styrke, der fyldte Sjælene med Angst og Rædsel. Selv Børnene var ofte saa forskræmte, at de næppe turde gaa ind i den anden Stue ved Aftenstid uden Lys; selv med Lys var man bange. Gengangeren eller Spøgelset kunde puste Lyset ud, hvad Trækvinden ofte besørgede med Tagllyset, naar man gik gennem Døren fra en varm til en kold Stue. Gik man paa Vej eller Gade, var man omgivet af Spøgeri og kunde gaa lige ind i en Ligskaar, som man maatte følge med til Kirkegaarden; man kunde slippe derfor ved at lægge sig fladt ned paa Jorden, da følte man Ligskaaren træde hen over sig, som om det var en Gaaseflok. Naar en Hund eller Ugle tudede, var det et

sikkert Tegn paa et snarligt Dødsfald. Et Læs Gødning maatte ikke staa læsset i Møddingstedet om Natten, thi saa skulde man snart komme til at køre Lig af Gaarden; fandt man en hvid Grønkaal i Haven — eller Asken paa den aabne Skorsten om Natten havde taget Form af et Lem, Haand eller Fod — var man forvisset om, at Dødsfald i Huset var nær forestaaende. — Var der nogen, der tvivlede paa Rigtigheden af denne Overtro, var han en ugudelig Krop, der havde sin Salighed forbrudt.

Aarsagen til, at den stærke Overtro kunde holde sig gennem Tiderne, maa sikkert søges i den daarlige Belysning, man havde i de lange, mørke Aftener samt i den elendige Folkeoplysning, der gaves baade i Børneskolen og senere i Livet. — Ogsaa Præsterne gav Overtroen Næring; de fleste af dem har sikkert selv været overtroiske. Først da Folkeoplysningen gennem Højskolebevægelsen slog igennem hos Almuen, og da desuden det elektriske Lys blev almindeligt paa Landet, gik Overtroen paa Retur.

Enkelte var der dog, der reagerede overfor Overtroen, mest Børn og unge Mennesker, hvis sunde Natur stred imod det urimelige. Et Par Smaatræk til Belysning heraf skal fortælles:

En ung Mand fra en fremmed Egn var blevet Gaardmand i Byen og gift med en af Byens unge Piger; han protesterede ofte mod alle disse Urimeligheder. En Aften i et Selskab, hvor han var med, blev der fortalt mange Varsels- og Spøgelseshistorier, bl. a. følgende: „En Mand fra Byen havde en Aften besøgt en gammel Husmand, der var syg og boede et Stykke Vej uden for Byen. Da han var paa Hjemvejen derfra, saa han en Ligskare — Vognrække — fjerne sig fra den syges Hus, for Ligvognen var der en hvid Hest, Manden kendte den hvide Hest saavel som Kuskens, der kørte den; det var den syge Mands Nabo og hans gamle, hvide Øg. Han var blevet overbevist om, at den syge ikke havde længe igen. Da han gik forbi Gaarden, hvor Manden med den hvide Hest boede, gik han ind til ham og fortalte, hvad han havde set. Denne hørte paa Fortællingen om Varslet og indrømmede, at den syge Nabo næppe havde længe igen, men skulde han komme til at køre med Ligvognen, skulde han „Fanden ta' mig“ nok være Mand for, at det hvide Øg ikke skulde komme for Ligvognen; det kunde de to brune bedre besørge. — Husmanden døde,*) og Naboen blev anmodet om at køre Ligvog-

*) Gamle Jeppe Mikkelsen, hvis Begravelse det var, døde 13. Juni 1888.

nen; men hvad sker, da de brune Heste skulde spændes for Vognen, var den ene blevet saa springhalt, at den næppe kunde gaa af Stalden, og den hvide Hoppe maatte spændes for Ligvognen. „Nej, det gik ikke an at trodse et Forvarsel; var det set, maatte det ske.“ Den unge Mand protesterede mod dette Ræsonnement; havde Manden med det hvide Øg ment, hvad han sagde, kunde han jo bare have skudt Øget; det var vel gammelt nok til det, og saa var det aldrig kommet for Ligvognen. En saadan Tale vakte Forargelse, og Manden blev anset for en Kætter, uagtet han var en rettroende og kristen Mand.

En anden Gang var der en „Aftenkomsammen“ i et af de gamle Hjem, hvor et Par Naboer og et Par Slægtninge med deres Ægtefæller var kommet i Besøg. Der var kort før sket en Ulykke; en ældre Mand fra Byen havde været i en Naboby, hvor han vistnok havde faaet sig en Rus; paa Hjemvejen om Natten var han faldet om paa Vejen, saa han kom til at ligge med Næse og Mund i et Vandhul, hvor man fandt ham druknet den følgende Morgen. Dette Tilfælde blev drøftet, og en af de tilstedeværende fortalte, at han for ca. 40 Aar siden havde tjent paa en Gaard i Nærheden af Ulykkesstedet; han havde den Gang flere Aftener i Træk set et Lys staa netop der, hvor Ulykken var sket. Det skulde altsaa være den gamle Mand fra Vilslev, der skulde slukke det Lys.

Snakken gik videre om Forvarsel paa Ildebrand, der var set, om Jedstedilden, som saa mange havde set, den fløj rundt paa de lave Marker vest for Jedsted By, og den forsvandt først, naar den naaede Kongeaaen Syd og Vest for Vilslev. En havde hørt en Landmaaler i mørke Aftener rasle med sin Maalekæde paa en Mark, han havde udmaalt, hvor han ikke havde øvet Ret og Skel; nu kunde han derfor ikke finde Ro i sin Grav. En anden havde en Nat, mens han laa i sin Seng, hørt fire dumpe Slag mod Loftet over Sengen, kort efter døde Gaardens Aftægtsmand, og da Snedkeren kom efter Brædderne til Ligkisten — disse laa paa Hanebjælkerne over Loftet i Stuehuset og blev skubbet ned fra Bjælkerne mod Loftet paa Enderne —, hørtes akkurat de samme fire Dump, som man havde hørt i Forvarslet. — En tredie havde en Dag set en kendt Kone i sort Kaabe med en Salmebog, omviklet med et hvidt Lommetørklæde, i sine foldede Hænder gaa forbi Køkkenvinduerne. Konen i Huset var da gaaet ud for at tage

imod hende, men da var hun pludselig forsvundet, det havde været saa underligt. — Nogle Dage senere løstes Gaaden, da Konen kom igen netop i det Udstyr, man havde set hende før, hun kom for at bede til Begravelse for en af sine Slægtninge. — Det havde altsaa været et Forvarsel, man havde set ved højlys Dag. Saaledes førtes Samtalen videre, Børnene, som overværede denne, hørte til med angstfyldte Øjne. Til sidst sagde Manden i Huset: „Ja, der er saa møj*) mellem Himmel og Jord, som èn èt forstor,**) kan du huske Svoger, da jeg mistede min røde Plag der ude i Storengen, den var druknet i Grøften; undervejs mens vi kørte derud for at faa den slæbt op, mødte vi dig og bad dig køre med for at række os en hjælpende Haand. Du fortalte, at du godt kunde fortælle os, hvor Hesten var druknet, det skulde være i Grøften lidt Syd for Indkørslen; thi der havde du set et Lys for 3 Aftener siden, og ganske rigtigt, da vi kom ud i Engen, fandt vi Plagen død paa det angivne Sted.“ — En 10 Aars Dreng, der havde staaet ved Siden af sin Mosters Stol og fulgt Samtalen med opspilede Øjne og Øren, udbød da ret uvilkaarligt: „Staar der da ogsaa Lys for Dyr, naar de skal dø?“ — Mosteren vendte sig mod Drengen og sagde: „Ja, det gør der, min Dreng, Dyrene er jo Guds Skabninger lige saa vel som Menneskene.“ — „Ja, men Moster, staar der da ogsaa Lys for de Lopper, du knækker i din Særk?“ — Selskabet blev paf, skulde man forarges eller le? — Men Moderen greb sin næsvise Dreng i Nakken, førte ham gennem Køkkenet og ind i Soveværelset, hvor han maatte klæde sig af og gaa i Seng; der laa han saa ene overladt til Mørket og Spøgelserne. — Stakkels Barn! Han er vel nok krøbet under Dynen, der var han bedst værnet mod Spøgeriet, indtil Sønnen tog ham.

I Byen var der ogsaa andre slemme indgroede Uvaner, der kunde virke frastødende paa Folk, som ikke var fortrolige med Forholdene. En Overgang har der været en Del Drikfældighed. I Sognets Kirkebøger findes saaledes for et Tidsrum en Del Dødsfald, hvor Dødsarsagen angives at være „Delirium tremens“. Det var i den Tid, da Hjemmebrændingen var almindelig og Brændevinen billig. Men om nogen overhaandtagende Drukenskab har der næppe nogensinde været Tale, bortset fra nogle

*) meget. — **) forstaar.

enkelte Drukkenbolte, som jo kunde findes overalt. Helt afholdne har i ældre Tider sikkert heller ikke ret mange været; man var nærmest maadeholdne, tog sig en Rus ved festlige Lejligheder, især ved Familiegilderne, Barsel og Bryllup, mens man til daglig Brug nøjedes med en Kaffepunch eller en Dram til Maden. Kom der fremmede paa Visit eller i Ærinde, blev de gerne budt en Dram eller et Glas Øl, det krævede Gæstfriheden. I Byen har der aldrig været Kro, og i det sidste halve Aarhundrede er langt de fleste af Byens Folk blevet helt afholdende.

En anden indgroet Vane er Kortspil. Saa længe, der kan huskes tilbage i Tiden, har der været spillet Kort i Byen af baade unge og gamle, Kvinder og Mænd, ja selv Børnene kendte Spillekortene, før de kendte Bogstaverne. Kortspillet har dog mest været brugt som Tidsfordriv i de lange Aftener og ved Besøg eller Komsammen, til Afveksling med Bysladder og Samtaler om Overtro. Der spilledes: Brus, Scherwenzel, Rakker, Røde Ane og Sorteper m. m., dertil brugtes aldrig Penge, men nogle brugte at spille om Smaabeløb, disse spillede: Lur, 3 eller 4 Kort, Fip, Fed og mager, Solo, Napoleon o. m. Dog har der næsten altid været en lille Kreds af Mænd i Byen, der spillede om større Beløb, det skal saaledes være hændt, at en Gaardmand har maattet levere en anden Gaardmand en god Ko af sin Besætning som Betaling for Spillegæld. Kortspillet kunde, foruden at bringe Tab, udarte til en Lidenskab, der optog Sindene saa stærkt, at meget andet, der var nødvendigt, blev forsømt.

Ogsaa Banden, Brug af Eder, var blevet en Vane, som ikke lod sig udrydde, dette brugtes baade af Kvinder og Mænd, Kvinderne brugte en mere afdæmpet Form som „Død og Pine“, „min Sjæl“ og „min Salighed“, s'gu, saamænd og lignende, medens Mandfolkene brugte mere kraftige Eder. Dette betød dog ikke ret meget, det hele var tankeløse Talemaader, som ingen tog videre Notits af eller regnede for noget, det var blevet til vante Talemaader, som man lod gaa ind ad det ene Øre og ud af det andet uden at ænse det. Oprindeligt har det vel nok været brugt som en Understregning af det, man fortalte, eller som en Bekræftelse paa et Udsagn. En Tid var denne Banden ved at udarte til noget specielt for den enkelte, man vedtog vistnok stiltiende at autorisere en bestemt Maade at bande paa, saa hver Mand fik sin

særegne Ed, som han altid brugte. Saaledes bandede Knud altid: „Saa Dævlen knæk mæ“, Frands: „Satan slaa mæ“, Jens: „Fanden pisk mæ“, Per: „Fanden annamme mæ“, Morten: „Dævlen partere mæ“ (mig) og saaledes videre blandt Bymændene, men denne lede Vane fik en ret morsom Ende, og det gik saaledes til: De smaa Hyrdedrenge, som vogtede Køerne og Faarene, laa for det meste i Eng- og Kærfennerne hele Dagen, hvor Køerne gik løse, de skulde jo passe paa, at disse ikke sprang over Grøfterne og aad Naboens Græs. For Tidkorts Skyld løb Drengene ofte sammen for at lege og more sig med hinanden, var der Lejlighed dertil, fiskede de i Aaen og Vandløbene med Snøre, Medetøj eller Garn. Undertiden samlede de tørre Kokasser sammen i Smaadynge, hentede Kartoffler paa en Kartoffelager, hvis en saadan fandtes ikke for langt borte, fyldte deres Huer og Lommer eller Trøjens tilbundne Ærmer med Kartoffler, hvorefter disse blev blandede imellem de tørre Kokasser, derpaa sattes Ild paa det hele med en Tændstik, og inden ret længe havde man stegte Kartoffler, som man aad med stor Appetit, ofte var Drengene helt sorte i Ansigterne efter et saadant Maaltid, det var de forkullede Kartoffelskind, der smittede af paa Hænder, Mund og Kinder.*) Under alt dette hændte det ikke saa sjældent, at Køerne gik over Grøfterne, men det tog man ikke saa nøje, naar bare ikke Husbonden var i Anmarch. Saa man en saadan i Farvandet, blev man meget aarvaagen og varskoede hans Ankomst til Kammeraterne ved Tilraab: „Saa, nu kommer saa Dævlen knæk mæ, Knud“, eller der kommer „Satan slo mæ, Frands“, eller „Fanden pisk mæ, Jens“! Man nævnede altid den antagne Ed sammen med Mandens Navn, saa vidste Drengene Besked. Dette blev hurtigt kendt til stor Morskab for hele Byen. Men det blev snart de gode Vilslevmænd for meget, at de skulde have Fandens Navn knyttet til deres gode kristne Døbenavn som Kendingsnavn, og efterhaanden vænnede man sig fra den Uvane at have sin specielle Maade at bande paa. Flere af disse Mænd maatte dog finde sig i at beholde det uhyggelige Navn saa længe, de levede.

Sundhedstiltanden maa vistnok i Almindelighed siges at have været god, skønt der har været en ret stor Børnedødelighed. De

*) De, som ikke har smagt saadan stegte Kartoffler, kender næppe den bedste Maade at tilberede Kartoffler paa.

fleste Familier havde indtil for en Menneskealder siden Ærinde paa Kirkegaarden, hvor de havde Børnegrave at pleje. — Difteritis, Strubehoste, Krampe og Slagtilfælde var oftest Dødsarsagen. — Blandt de voksne og ældre Folk har i hvert Fald til en Tid Tuberkulosen krævet mange Ofre. Dødsarsagerne angives i Kirkebøgerne at være Tæring, Brystsye og Svindsot, men Trods dette er Folk alligevel blevet gamle, 70 Aar og derover. Det er notorisk, at adskillige Tuberkulosepatienter er blevet næsten 100 Aar gamle, man kaldte dem sejlivede. — Denne Sygdom har sikkert haft stærkt Tag i Byens Folk, næsten de fleste led i kortere eller længere Tid — ja nogle i aarevis — af kronisk Hoste, de fleste var og blev magre Folk, men det er ligesom de ret hurtigt er blevet „immune“, d. v. s. modstandsdygtige, mod Sygdommen. Sikkert har den sunde kraftige Levemaade, de daglige lange Ture i de støvfrie, store Enge og det meget Ophold i den friske, rene Vesterhavsluft været medvirkende til at styrke Helbredet og hæmme Tuberkulosens Virkninger.

De hygiejniske Tilstande i Byen og i Hjemmene var alt andet end gode. Alt Spildevandet og Ajlen blev ledet til Gadegrøfterne, hvor det stod og duftede hele Aaret, dog var disse Grøfter om Sommeren dækket af et mægtigt Flor af Nælder og andet Ukrudt, der fandt rig Næring i det gødningsrige Slam, disse Ukrudtsplanter dækkede ikke alene over Vederstyggeligheden, men hjalp sikkert ogsaa til med at gøre Dunsterne mindre farlige. — I Hjemmene med de tilsømmede Vinduer, der ikke var til at aabne, med Alkovesengene og med Lergulvene i Stuerne, der støvede slemt, naar de blev fejede, saa Støvet lagde sig overalt, var Forholdene endnu mere usunde, det kunde jo blive rene Arnesteder for Smitstof. Bilæggerovnene gav ingen Ventilation, den eneste Maade, der kunde skaffes frisk Luft ind i Stuerne, var ved at aabne Dørene og skabe Gennemtræk, og det skete vel nok ogsaa ofte, naar man ikke havde Behov at spare paa Varmen. Desuden havde man den Uvane at spytte paa Gulvene, og man spyttede meget, dels som en Følge af Hoste, dels fordi man tyggede Tobak og dels af Vane. Lergulvene var jo lige til at spytte paa, de havde godt af lidt Fugtighed for ikke at blive for tørre, og var der saa Huller i Lergulvene, var disse jo udmærkede Bassiner at spytte i. Selv da Lergulvene blev erstattede med Bræddegulve, var det

ikke muligt at faa Spyntingen afskaffet; da man senere begyndte med at bruge Spyttebakker, vakte disse endog Uvilje.

Efter vore Dages Begreber maa disse hygiejniske Tilstande vel nok kaldes meget slette, og dog synes Levedygtigheden som sagt at have været god, en og anden gik vel nok i en for tidlig Grav, men det sker jo ogsaa endnu. Brug af Læger var ikke almindelig, man havde mere Tiltro til kloge Mænd og Koner. Blev en Læge hentet, var Patienten ofte saa syg, at Døden var vis. Det var en almindelig Mening, at Lægerne dræbte flere Folk, end de redede fra Døden. „Han brugte ingen Doktor, han dø' af sig sjel“, var en kendt Talemaade. De gamle Vilslevfolk var Naturbørn, stærkt prægede af Omgivelserne og Livsvilkaarene, med meget af den gamle Urkraft, der gør stærk og levedygtig, i Behold. De var som uslebne Diamanter, ru og haarde, de kunde skære og ridse, men blev en Kant sleben paa dem, kunde de godt baade skinne og finkle, de gemte ofte et blødt Sind under en ru og haard Skal.

RESUMÉ

II dette Milieu hørte Vilslevslægten hjemme, der havde den sin Rod, og der har den levet i umindelige Tider. Selv udgjorde den en stor Del af Byens Folk, og en endnu større Del var den beslægtet med. I Modsætning til Aschoulslægten, der efterhaanden gled over i andre Erhverv og næstendels kom bort fra Byen, var Vilslevslægten alle Dage Bønder, og de blev i Byen og dens Omegn som Bønder. Først i de allerseneste Aar er der enkelte, som er slaaet ind paa andre Erhverv uden for Bondestanden, har gjort Karriere flere Gange, endda en glimrende Karriere.

Den mest typiske og bemærkelsesværdige Repræsentant for de gamle af Slægten var den første Selvejergaardmand, Michel Jensen, han var en dygtig Mand med en god Forstand, han var karakterfast og viljestærk, handlekraftig og virkelysten, han var agtet og respekteret i sin By, men han har næppe just været afholdt og elsket; thi han var rethaverisk, streng og en haard Hals, der satte sin Vilje igennem, naar noget skulde fremmes. Han var desuden en ordentlig Mand, der hverken drak, spillede Kort eller bandede; at han i dette skilte sig ud fra de andre i Byen var vel nok noget efter Paavirkning af sin Hustru, Elisabeth Lauridsdatter. Hun var i Sind hans Modsætning, var ejegod, havde et stærkere Følelsesliv, en svagere Karakter og Viljestyrke end han. Men hun var en dygtig Husmoder, og hun var meget afholdt i sin Kreds. Hun var jo kommet fra de blidere østjydske Enge, der var vidt forskellige fra de vestjydske, som hun var blevet overført til. Trods Modsætningerne levede hun og Michel Jensen dog et eksemplarisk og godt Familieliv, de udfyldte hinanden, men flere af deres Efterkommere blev særprægede, nogle tog Arv efter Faderen, andre efter Moderen og nogle efter dem begge to.

De, der tog Arv efter Faderen, blev gennemgaaende dygtige Mennesker, der havde let ved at klare sig i Livet under de skif-

tende Tider og Forhold, og de var vel nok mere agtede end egentlig afholdte. De, der tog Arv efter Moderen, blev joviale, vellidte Mennesker, men var ofte vilje- og karaktersvage samt noget forfængelige. De havde vanskeligt ved at klare sig økonomisk. Nogle af dem, der til at begynde med ejede større Gaarde, og som fik begyndt under gode Forhold, blev slaaet ud, de fleste af dem rejste til Amerika,**) hvor de vel som Landmænd fik taalelige Livsvilkaar og kom paa Fode igen, men Nederlaget overvandt de aldrig helt. Af Breve fra dem ses det, at hele deres Liv i det fremmede Land var trykket af Længsel mod de hjemlige Egne. Andre af Efterkommerne har taget Arv efter dem begge, for nogle blev det en Svækkelse, for andre en Styrke.

En anden Mærkværdighed, der vistnok maa betragtes som en Slægtsarv, de „jydske Piger“ har bragt med sig ind i Vilslev- og Aschouslægterne, da det ikke findes i de andre Slægtslinjer, er, at der har været nogle — ca. en halv Snes — Slægtsmedlemmer, der som ældre Mænd selv har søgt Døden. Det er næsten altid sket, naar de har været højt oppe i Aarene, nogen paaviselig Grund til disse Handlinger er der ikke. De økonomiske og familiære Forhold har været gode, og noget personligt Udestaaende med andre har der tilsyneladende ikke været. Det ser næsten ud til, at naar deres Livsgerning har været Slut, naar de har afstaaet deres Virksomheder, har de følt sig som trætte Mænd, følt sig som en Byrde, de har været til overs, og da har de valgt at forlade Livet. — Noget Kendskab til de jydske Pigers Slægtslinjer paa deres Hjemegn haves, men derud af findes ikke noget, der bestyrker Tanken om denne uhyggelige Slægtsarv. Derimod er der nogen Sandsynlighed for, at deres Fader, Laurids Hansen fra Uldum, kan have berøvet sig selv Livet, ogsaa som gammel Mand. Man har et Fingerpeg om, at han ved den Tid, Smaapigerne foretog Flugten over Heden, har solgt Gaarden og er rejst med sin ældste Datter og sine to Smaadrenge til Ring ved Brædstrup, hvor Datteren blev gift. — Her forsvinder han, hvornaar, hvor eller hvordan han er død, har ikke kunnet opspores; udelukket er det ikke, at ogsaa han har følt sig tilovers og valgt Døden for egen Haand, og at den triste Slægtsarv kan findes i hans Slægtslinje. Ensartet-

***) Poul Lang, Alsbro. — Mikkellang, Gredsted. — Poul Christoffersen, Gredsted Mark, og Mikkellang, Christoffersen, Vilslev.

TILLÆG TIL VILSLEV-SLÆGTEN

(*Table 17*)

Skadeslægten.

DEN første Kvinde, man har Navn paa i Vilslevslægten, er Anna Michelsdatter, gift med Fæstegaardsmand Jens Jensen i Vilslev, hvis Navne staar indskaarne eller graverede paa Skiven af det gamle Stueuhr i Slægtsgaarden — Matr. Nr. 9 — i Vilslev.

Da Jens Jensen dør, bliver der 19. Juni 1780 afholdt Skifteforretning efter ham paa Gaarden. I denne oplyses, at Anna Michelsdatter har haft 2 Brødre: Peder og Morten Michelsen. — Der har maaske været flere Søskende, men de kendes ikke. — Vilslev Sogns Kirkebøger begynder først i Aaret 1727. — Der kunde vel nok ad anden Vej faas Oplysninger derom gennem Skifteprotokoller og Folketællingslister, men det er ret vanskeligt og tillige noget usikkert.

Man kan af disse 3 Søskendes Navne næsten med Sikkerhed slutte, at deres Faders Navn har været Michel — Mortensen eller Pedersen — Fornavnet fremgaar af Børnenes Efternavne, og da Børnene regelmæssigt blev opkaldt efter deres Bedsteforældre, kan man nok gaa ud fra, at en af Drengene har haft Farfaderens Navn, hvorefter Faderens Efternavn kan udledes.

Den ældste af Sønnerne var:

I. *Peder Michelsen*, født i Juli 1719 i Vilslev og død (begravet) 7. Oktober 1780 — 61 Aar og 3 Maaneder gammel. Gift 20. Juni 1754 med Enken *Jenny Jensdatter* i Vilslev, hvor hun er født i April 1723 — begravet 6. August 1796, 73 Aar og 4 Maaneder gammel. — „Jenye“ Jensdatter var en Søster til Jens Jensen, der var gift med Anna Michelsdatter; disse to Ægtepar var saaledes dobbelt beslægtede. Paa hvilken Ejendom i Vilslev, de har boet, vides ikke. De har vistnok ogsaa haft flere Børn, men af Kirkebogen kan med Sikkerhed kun udledes et Barn, en Pige,

Margrethe, født 1764. -- Det har ikke været let at finde Rede paa, om der skulde være Efterkommere efter dem; den kendte Datter kan være blevet gift i et andet Sogn, hun kan ogsaa være død; er dette Tilfældet, kan denne Slægtsgren godt være uddød.

Den anden af Sønnerne:

II. *Morten Michelsen* er født 25. Maj 1724 og død i August 1807 i Vilslev, 83 Aar gammel. (Da Fødselsaarene baade for ham og Søsteren Anna Michelsdatter, udregnet efter deres Dødsaar og Alder, for begge bliver 1724, maa de enten være Tvillinger eller ogsaa maa nogle af de opgivne Tal i Kirkebogen være forkerte.) Morten Michelsen var gift med *Margrethe Pedersdatter*; hun er født i Marts 1742 og død (begravet) 25. Juli 1801 i Vilslev, 59 Aar og 4 Maaneder gammel. De overtog hans Fødegaard i Fæste og købte den til Selveje ved Auktionen paa Kjærgaard den 26. Oktober 1786. Gaarden har sikkert været meget længe i Slægtens Besiddelse og var det indtil omkring Aaret 1900, da den blev udparcelleret og solgt. Gaarden var beliggende Øst for Vaasevejen, hvor denne munder ud i Byens Gade lige overfor Præstegaarden mod Syd og Skolen mod Vest. Ved Matriculeringen i 1844 fik Gaarden Matr. Nr. 24 i Vilslev. Morten Michelsen og Margrethe Pedersdatter havde i deres Ægteskab flere Børn. Af disse vides Besked om 3, hvoraf den yngste er en Datter, Johanne Mortensdatter, født den 28. Februar 1779, døde som Barn.

Den ældste:

1. *Peder Mortensen*, født 29. November 1767 i Vilslev. Han var ugift og blev gaende hjemme i Gaarden alle sine Dage, hvor han har hjulpet til med Gaardens Drift. Hans Broder ejede foruden Fødegaarden ogsaa en Gaard i Allerup, Sneum Sogn, saa der har været god Brug for Peder Mortensens Hjælp og Bistand paa Gaarden i Vilslev. Han blev meget gammel og boede i mange Aar i et Aftægtshus, der var beliggende mellem Gaardens Lade og Vaasevejen paa Nordsiden af Gaardens Opkørsel. Om hans Død beretter Kirkebogen: „Død den 3. Maj 1851, 84½ Aar gammel, som Aftægtsmand hos Peder Nielsen Skade i Vilslev.“ — Denne var gift med Broderdatteren „Margrethe“, med hvem han havde overtaget Slægtsgaarden.

2. *Michel Mortensen*, døbt 2. Februar 1770 i Vilslev. Gift 22. Oktober 1801 med Enken *Maren Laustdatter* i Allerup; med hende fik han ved Giftermaalet en temmelig stor Gaard i Allerup, som han altsaa ejede sammen med sin Fødegård i Vilslev. — Han drev begge disse Gaarde samtidig, og det fortælles, at han ofte tilbagelagde Vejen mellem Allerup og Vilslev paa en Ridehest om Natten. Det er derefter forstaaeligt, at Broderen Peder Mortensen har maattet tage sig af Gaardens Drift i Vilslev, indtil der kom en ny Mand paa Ejendommen.

Maren og Michel Mortensen opholdt sig mest paa Allerupgaarden, der saaledes blev deres Hjem; derfor maa Oplysningerne om Marens, født Laustdatters Data saavel som hendes Mands Michel Mortensens Dødsdag søges i Sneum Sogns Kirkebøger.

I Ægteskabet var der 2 Børn:

1. *Margrethe Michelsdatter*, født 21. Marts 1804 i Allerup, død 18. Juni 1851 i Vilslev. Gift omkring 1822 med *Peder Nielsen Skade*, født 14. Oktober 1782 i Vilslev og død der d. 24. April 1855. — Margrethe Michelsdatter og Peder N. Skade overtog eller arvede derefter Gaarden i Vilslev. — Peder Skade, som han altid kaldtes, var Søn fra Nabogaarden, Matr. Nr. 11 i Vilslev. — Han var betydelig ældre end Margrethe, men overlevede hende dog i flere Aar. I sine unge Aar deltog han i Napoleonskrigene i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede; han maa have gjort sig fortjent i Krigen, thi han var blevet dekoreret med St. Helena Medaljen; han havde været baade i Tyskland og Frankrig i sin Soldatertid og tilegnet sig en Del af disse Landes Sprog. Han læste meget og var efter sin Tids Forhold en meget kundskabsrig Mand, der sad inde med en betydelig Livserfaring. — Han blev ved Sideñ af sin Landmandsgerning ogsaa beskikket til at være Sognefoged. Under Krigen 1848—50 havde han paa Grund af sine Sprogkundskaber let ved at føre sine Forhandlinger med de fremmede Befalingsmænd i Byen. Han skal i det Hele have været en Mand, som hans Byfæller saa op til med Ærbødighed og Agtelse. En af hans yngre Bysbørn, Højskoleforstander Jesper Madsen, har i Historisk Samfunds Aarbog „Fra Ribe Amt“ for 1905 givet en meget sympatetisk Skildring af denne Mand.

Karen og Thomas Kr. Johansen.

I Ægteskabet var der
7 Børn:

A—1. *Karen Peder-
sen*, født 23. Septem-
ber 1823 i Vilslev. Gift
den 12. Oktober 1850
med *Thomas Kristian
Johansen*, født 7. April
1820 i Forum, Bryn-
dum Sogn ved Varde.

Karen havde ikke langt at flytte til sit nye Hjem, thi Thomas Kristian købte el. ejede Nabogaarden, Matr. Nr. 15 i Vilslev, der laa saa nær ind til Karens Fødegaard, at der kun var et Par Alen mellem Bygningerne, og Haverne løb sammen og ind i hinanden. Her boede de til omkring 1880; da solgte de nu snart aldrende Folk Gaarden til en ung Sønderjyde Knud S. Frank, der søgte til Danmark for at undgaa tysk Militærtjeneste. Det var ved den Tid, at Børnene efter danskfødte Forældre i Sønderjylland, der ved Krigen i 1864 var blevne tyske Undersaatter, skulde til at aftjene deres Værnepligt som tyske Soldater. For at undgaa dette søgte de i stort Tal at komme tilbage til Danmark, deres Forældres Fædreland. Mange af disse danske Sønderjyder var efterhaanden blevet ret velstillede Folk, og de var ikke saa smaatregnende med Priserne paa Ejendomme, naar de kunde købes i det sydlige Jylland i Nærheden af Grænsen. Der blev i disse Aar solgt mange Bøndergaarde i Byerne ved Kongeaaen til forholdsvis gode Priser. Det samme var ogsaa Tilfældet med Thomas Kristians og Karens Gaard. Da Gaarden var solgt, blev der til deres eneste Søn købt en Gaard, som laa længere Nord paa i Jylland, i Rindum ved Ringkøbing. Begge de gamle flyttede med Sønnen til den nye Ejendom, men Sønnen, der var ugift, havde kun denne Gaard i nogle faa Aar, før han døde. Efter hans Død blev ogsaa denne Gaard solgt, hvorefter de to gamle flyttede til Vilslev igen, hvor de tog Ophold hos deres yngste Datter og Svigersøn, der ejede Gaarden, Matr. Nr. 13 i Vilslev. Her stod en rummelig Aftægtslejlighed ledig efter Mandens Forældre, der begge var døde. Aftægtslejligheden var indrettet i Gaardens store nye Stuehus, og her levede Karen og Thomas Kristian, der var

blevet meget formuende Folk, deres sidste Aar; og de blev meget gamle, før de døde. Thomas Kristian Johansen døde den 11. September 1898, 78 Aar gammel. Karen overlevede ham i 6 Aar; hun døde den 12. November 1904, 81 Aar gammel. De er begravede paa Vilslev Kirkegaard. — I Ægteskabet var der 4 Børn:

a—1. *Johannes Nielsen Thomsen*, født 14. Juli 1851 i Vilslev. Døde som Gaardmand i Rindum ved Ringkøbing. Ugift.

b—2. *Margrethe Thomsen*, født 1. Februar 1854 i Vilslev. Hun døde som ældre Pige i Ringkøbing, hvor hun boede. Hun var ugift.

c—3. *Kirstine Mathilde Thomsen*, født 6. Juli 1855 i Vilslev. Hun var gift med *Gustav Sørensen*, Søn af Pastor Sørensen og Hustru, Dorteia Stampe, i Vilslev Præstegaard. Gustav Sørensen var Gartner, sidst i Lyngby ved København. De er begge døde for flere Aar siden. (Dette skrives 1940.) De efterlod sig 3 Børn: En Søn Thomas Vaagø Sørensen, som rejste til U. S. A., han bor i Arizona, hvor han er gift, hans Hustru hedder Frida Hopper og er fra København. (Hun er Søster til Laust M. Lauridsens Hustru Karen Hopper i Arizona. Se Vilslev-Slægstens Tavle 12). Thomas Sørensen og Frida har vistnok flere Børn. De to andre af Kirstine og Gustav Sørensens Børn bor vistnok begge i København, men yderligere Oplysninger om dem savnes.

d—4. *Petrea Thomsen*, født 9. Januar 1859 i Vilslev. Gift 1. November 1879 med Gaardejer *Jens Jørgen Andersen*, født 16. Juni 1844 i Vilslev, hvor de ejede hans Fødegaard, Matr. Nr. 13 i Vilslev. Jens Jørgen Andersen døde den 3. December 1922 i Vilslev. Petrea, f. Thomsen, der overlevede ham i 13 Aar, døde d. 22. November 1935 hos sin Datter Gunder Varming i Raahede; hun blev begravet den 27. November 1835 paa Vilslev Kirkegaard ved Siden af sin Mand. — I Ægteskabet var der 4 Børn:

1. *Gunder Andersen*, født i Vilslev, gift med Gaardejer *Mads Varming* i Raahede, Hvidding Sogn, hvor de ejer hans Slægtsgaard. De har mange Børn.

2. *Anders Andersen*, der ejer Nabogaarden, Matr. Nr. 17 i Vilslev. Gift med „Sine“ —? Hun var forældreløs og Plejedatter

hos sin Onkel, Gaardejer Jeppe N. Kristensen i Jedsted; hun var en Søsterdatter til hans Hustru, Bine, f. Andersen. — Sine Andersen døde imidlertid i en meget ung Alder, og Anders Andersen har nu — 1940 — været Enkemand i mange Aar. — I Ægteskabet er der 5 Børn: 1. *Petrea Andersen*, gift med Gaardejer *Laust Brok* i Vilslev, hvor de ejer Gaarden Matr. Nr. 16. De har 2 Pigebørn: Sine og Margrethe Brok paa henholdsvis 6 og 1½ Aar (Foraar 1943). — 2. *Anna Andersen*, gift med Lærer *Gustaf Lindstrøm*. De bor i Ladelund i Sønderjylland og har et Pigebarn: Gunhild Lindstrøm, ca. 2 ½ Aar gammel (1943). — 3. *Gunder Andersen*, gift med *Frode Thade Pedersen*, Bogbinder i Vejle. De har en Søn: Arne Thade Pedersen, ca. 1½ Aar gl. (1943). — 4. *Jens Jørgen Andersen* og 5 *Hans Andersen*, der begge er ugifte. — Alle 5 Børn er fødte i Vilslev.

3. *Karen Andersen*, gift med *Johannes Andersen*, Søn af Gaardejer Hans Ibsen Andersen og Hustru Sidsel, f. Helle, i Jedsted. De rejste i deres unge Aar til U. S. A., hvor de bor i Staten Arizona. De har 4 Børn: 3 Piger og 1 Dreng. Den ældste af Børnene hedder Cecilie Petrea Andersen og er opkaldt efter begge sine Bedstemødre.

4. *Thomas Andersen*, han boer ogsaa i Arizona, U. S. A. Gift 2 Gange, 1. Gang med *Vilmar Pearl de Bolt*, født i Kansas, død 1929 og efterlod sig et Pigebarn, Moerl Petrice Andersen, født 11. Marts 1922 i Arizona. Gift 2. Gang 1933 med Marva Vance og har med hende 2 Børn.

B—2. *Niels Skade Pedersen*, født 20. Juni 1825 i Vilslev. Han overtog Fødegaarden efter sine Forældre, Margrethe Michelsdatter og Peder Nielsen Skade. Han var gift 2 Gange. 1. Gang den 26. Oktbr. 1855 med *Ane Marie Jensen Hollænder*, født 30. April 1826 paa Lundagergaard i Hunderup Sogn. Efter et meget kort Ægteskab døde hun den 2. Marts 1857. De havde i Ægteskabet et Pigebarn med Navnet Margrethe Gyde Marie Skade, født 24. Februar 1856 og død 19. Juli samme Aar, 5 Maanedes gammel.

Niels Skade blev gift 2. Gang den 19. November 1859 med Genboens Datter, *Ane Jørgensen Brok*, født 29. Juli 1832 i Vilslev, Datter af Gaardejer Jørgen L. Brok og Hustru, Ingeborg, i

Gaarden Matr. Nr. 22 i Vilslev. De levede sammen i Ægteskabet paa hans Slægtsgaard i 30 Aar. Niels Skade var vistnok i sin Tid en af Byens fremmestligste Jordbrugere, han var saaledes den første i Byen, der brugte raa Kridt eller Kalk til Mergling af sin Jord, ligesom ogsaa den første meget primitive Ajlekule — en Slags Brønd i Møddingstedet og den første do. Ajlekasse fandtes og brugtes i hans Gaard. Han har ganske sikkert været den første i Vilslev, der har benyttet Ajle- eller Møddingvand til Gødning i Marken. — Efter flere

Ane og Niels Skade Pedersen.

Aars tiltagende Svaghed døde Niels Skade Pedersen den 19. Juni i 1889, 64 Aar gammel. Hans Hustru, Ane, f. Jørgensen Brok, overlevede ham i 8 Aar, hun døde den 16. Marts 1897, 65 Aar gammel. — De havde 6 Børn:

a—1. *Ane Marie Gyde Margrethe Skade*, født den 4. Februar 1861 i Vilslev. Gift 1889 med *Hans Hansen*, Hunderup Møllegaard, Søn af Gaardejer, Kreaturhandler Hans Peder Hansen og Hustru i Hunderup. — Ane Marie og Hans Hansen boede først nogle Aar i Hunderup i hans Hjem, men flyttede senere til Vilslev, hvor de ejede Gaarden Matr. Nr. 15, som blev købt efter Knud Frank; her døde Hans Hansen efter faa Aars Ægteskab og efterlod sig Enken med 2 smaa Drengbørn.

I Midten af 1890'erne bortbyttede Enken Ane Marie Skade denne Gaards Bygninger med sin Svoger Kristen S. Nielsen og overtog hans Fødegaard i Sejstrup, beliggende Nord for Byen ved Ribe-Bramminge Landevej. Her boede hun som Enke i flere Aar.

Ane Marie og Hans Hansen.

Peder Skade Hansen.

I Ægteskabet var der som nævnt 2 Børn:

1. *Peder Skade Hansen*, født 28. September 1890 i Hunderup. Gift med *Kirstine Hansen*, Datter af *Anneken* og *Martin Hansen*, Mejerigaarden i Gredsted. De har nu (1940) en Gaard i Vonsild ved Kolding, men har haft flere Landejendomme i Eje, før de kom til Vonsild. De har 2 Børn: 1 Søn og 1 Datter.

2. *Hans Niels Skade Hansen*, født 20. December 1892 i Hunderup. Han gik i sine Ungdomsaar Studie- og Eksamensvejen og blev cand. polyt. Han er gift, Hustruen hedder *Rigmor Gran*, og de har begge Ansættelse i Statistisk Departement i København. Han som Kontorchef og Hustruen som Ekspeditionssekretær. Hans N. S. Hansen er dekoreret med Ridderkorset. — De har ingen Børn.

Ane Marie Skade levede sammen med sin yngste Søn, Hans, i København, saalænge han læste, og indtil han fik Ansættelse og blev gift. Derefter tog hun Ophold hos sin ældste Søn Peder Skade og hans Hustru; hos dem har hun været siden og er der fremdeles.

Hans Skade Hansen.

Margrethe og Kristen Sørensen Nielsen.

b—2. *Peder Nielsen Skade*, født 10. September 1862 i Vilslev og død der 12. Juli 1864.

c—3. *Ingeborg Skade*, født 16. April 1865 i Vilslev og død der 1. Marts 1869.

d—4. *Margrethe Skade*, født 16. December 1867 i Vilslev. Gift 27. Oktober 1893 i Vilslev Kirke med *Kristen Sørensen Nielsen*, født 2. Juli 1865 i Sejstrup. De overtog hendes Fødegård i Vilslev efter Brylluppet. Kristen S. Nielsen, der var Søn af Gaardejer Mikkel Nielsen og Hustru Mette i Sejstrup, overtog ogsaa deres Gaard, men som før nævnt bortbyttede han denne til Svigerinden Ane Marie Skade med hendes Gaard, der laa Nabo til deres egen Gaard i Vilslev. Sine gamle Forældre fra Sejstrup tog Kristen Nielsen med sig til Vilslev, hvor der blev lavet Aftægtslejlighed til dem i den gamle Gaards Stuehus, hvor de kom til at nyde deres Otium. Margrethe og Kr. Nielsen tog selv Bolig i den tilbyttede Gaard, Matr. Nr. 15. Efter Moderen Ane J. Broks Død i 1897 blev den gamle Gaard, Matr. Nr. 24, udstykket og bortsolgt, Avlsbygningerne blev nedbrudte, saa kun et Hjørne af Stuehuset med Aftægtslejligheden blev tilbage. Denne Bygning sammen med nogle af Gaardens Parceller blev til Rest som en mindre Ejendom, der senere ogsaa blev solgt. — En stor Del af Materialet fra de nedbrudte Avlsbygninger blev købt af en Skrædermester, der paa en lille Parcel, „Jævne Jedsted“, som han ogsaa købte fra Gaarden, lod opføre en Beboelseslejlighed paa Nordsiden af Vejen til Gredstedbro Station. — Ogsaa Bygningerne fra den tilbyttede Gaard, Matr. Nr. 15, blev afhændet; de købtes af Genboen P. N. Brok, der var en Fætter til Margrethe Nielsen, da hans Gaards gamle Bygninger trængte haardt til Fornyelse. — Margrethe og Kr. Nielsen flyttede derefter til Ribe, hvor de boede en Tid, men købte senere Kærenggaard i Farup Sogn. Da de kom op i Aarene, blev denne Gaard overdraget til deres ældste Søn, hvorefter Margrethe og Kr. Nielsen lod opføre en stor smuk Villa i Gredstedbro Stationsby, hvor de har haft deres Hjem i mange Aar. Kristen Nielsen drev i nogle Aar en betydelig Hestehandel, ligesom han ogsaa til Tider handlede en Del med Kreaturer. Ogsaa Opkøb af Landejendomme, større Gaarde, der egnede sig til Udstykning, gav han sig af med, dog mest i

Niels Skade Nielsen.

Metha og Anna Skade Nielsen.

Kompagni med en eller flere, der dannede et Konsortium med det Formaal at udparcellere og bortsælge Jorden fra saadanne Ejendomme. — Kr. Nielsen var i en Aarrække Sogneraadsformand for Nr. Farup Kommune. I 19 Aar var han Medlem af Ribe Amtsraad, og efter at være flyttet til Gredstedbro var han i 8 Aar Medlem af Jernved Sogneraad. — Han er dekoreret med Ridderkorset. — I Ægteskabet er der 5 Børn:

1. *Niels Skade Nielsen*, født i Vilslev den 5. August 1894. Gift med *Elna Schultz*, Datter af Gaardejer Jørgen Schultz og Hustru i Nr. Farup. — De overtog Kærenggaard i Farup efter hans Forældre. — De har 6 Børn i Ægteskabet.

2. *Metha Nielsen*, født 22. August 1896 i Vilslev. Gift med Jørgen Jørgensen, Søn af afdøde Folketingsmand Jørgen Jørgensen i Kalvslund. Ved deres Ægteskab overtog de hans Fødegaard i Kalvslund. — I Ægteskabet er der 3 Børn.

3. *Anna Nielsen*, født 10. September 1898 i Ribe. Gift med Jørgen Hansen, Søn af Martin Hansen i Kalvslund. — De bor paa Kaptajnsgaarden, Nørre Holsted, som Jørgen Hansen havde købt, kort før de holdt deres Bryllup. — I Ægteskabet er der 3 Børn.

4. *Mikael Skade Nielsen*, født 21. Oktober 1900 i Ribe. Han gik paa Latinskolen i Ribe og tog derefter i 1926 Ingeniøreksamen i København. Derefter rejste han til Amerika, hvor han har arbejdet som Ingeniør ved store Dæmningsanlæg i Nevada, Californien og sidst, der er hørt fra ham, i Tennessee.

Mikael Sk. Nielsen.

Aage Sk. Nielsen.

Peder Nielsen Skade.

5. *Aage Peder Skade Nielsen*, født 28. Januar 1906 paa Kær-
enggaard i Nr. Farup Sogn. Han rejste til Amerika 1924, var
hjemme paa Besøg i 1930, men tog til Amerika igen. Han var en
lovende ung Mand, der var afholdt af alle, han kom i Berøring
med, men han døde, da han var 30 Aar gammel, i Amerika. Han
blev begravet paa den danske Kirkegaard i Reno.

e—5. *Peder Nielsen Skade*, født 16. Februar 1870 i Vilslev.
Han døde som Elev paa Ollerup Højskole ved Svendborg den 26.
Februar 1888, 18 Aar gammel. Dødsarsagen var en Brandbyld i
Halsen. Han er begravet paa Vilslev Kirkegaard.

f—6. *Ingeborg Skade*, født den 29. Maj 1873 i Vilslev og død
der den 1. Maj 1876.

C—3. *Michel Pedersen*, født 19. August 1829 i Vilslev. Han
døde i sin bedste Ungdom, 22 Aar gammel, den 7. Januar 1851.

D—4. Et Drengbarn, født 4. Maj 1832. Død. Udøbt.

E—5. *Søren Skade Pedersen*, død den 12. September 1835,
 $\frac{3}{4}$ Aar gammel, i Vilslev.

F—6. *Maren Pedersen*, død 29. August 1837, 1 Aar gammel,
i Vilslev.

G—7. *Simon Skade Pedersen*, født 13. April 1840 i Vilslev.
Gift med *Mette Kathrine Juhl*, født 9. Juni 1850 i Jedsted, Datter
af Gaardejer Jeppe Juhl og Hustru Kathrine i Jedsted. De købte
en Del af Jorden fra Simon Skades Morbroders Gaard, Morten

Mikkelsens Gaard i Allerup, hvorpaa de lod opføre nye Bygninger. Her levede og virkede de sammen i over 50 Aar, mens en Børneflokk voksede op omkring dem i Hjemmet. De blev meget gamle Folk, der i en lang Aarrække boede i en Aftægtslejlighed, der var indrettet i Gaardens Stuehus — vistnok fra omkring 1912 og til deres Død. Mette Kathrine døde den 8. Maj 1927 i Allerup, 77 Aar gammel, og Simon Skade, der overlevede hende i 3 Aar, døde den 22. August 1930 — 90 Aar gammel — i Bramminge, hvor han havde opholdt sig hos sin yngste Søn en Tid. — I Ægteskabet var der 6 Børn:

Simon Skade og Ane Marie Skade.

a—1. *Margrethe Kirstine Pedersen*, født 22. September 1875 i Jedsted, Vilslev Sogn. Gift 27. Oktober 1896 med Gaardejer *Mads Peter Madsen* i Ilsted, Gørding Sogn, hvor han i mange Aar har været Sogneraadsformand. — De har i Ægteskabet 2 Pigebørn:

1. *Ane Madsen*, født 9. December 1898 i Ilsted. Gift med Gaardejer *Janus Abildgaard* i Ilsted — og

2. *Astrid Madsen*, født 16. April 1910 i Ilsted. Gift med *Bjarne Mathiasen*. De bor i Stilde Plantage.

b—2. *Jeppe Pedersen*, født 31. Marts 1877 i Allerup. Gift den 14. September 1905. Hans Kone hedder *Maria* og er fra Bornholm. De havde Fødegården i Allerup i nogle Aar, efter at han forud havde været Godsforvalter paa Grev Ahlefeldt Laurvigens Gods „Eriksholm“ ved Holbæk i flere Aar. Men senere fik de

Mette Kathr. Skade.

Margrethe og M. P. Madsen.

en Ejendom fra Endrupholm, som de nu har afstaaet til en Søn, medens de selv bor i et mindre Hus i Størsbøl. Jeppe Pedersen er Sygekasseinkassator i Sognet. — I Ægteskabet er 4 Børn:

1. *Aage Pedersen*, født 25. Marts 1907 paa Sjælland.
2. *Kathrine Pedersen*, født 10. Juni 1913 i Allerup.
3. *Ella Pedersen*, født 6. Juli 1916.

4. *Poul Pedersen*, født 13. Maj 1919. — Nogle af Børnene er gifte, som nævnt har en Søn, som er gift, overtaget Ejendommen efter sine Forældre. En af Døtrene er ogsaa gift, hendes Mand er fra Koldingegenen; de bor og er beskæftiget i Guldager Plantage.

c—3. *Peder Micael Pedersen Skade*, født 1. Maj 1879 i Allerup. Gift 1916 med *Andrea Kristensen (Bjærg)*, født den 5. August 1879 paa Sneum Mark. De overtog Fødegården i Allerup efter Broderen Jeppe Pedersen; den ejede de indtil 1936, men da blev Gaarden solgt og gik over paa fremmede Hænder, hvorefter

Jeppe Petersen.

Anton og Maren Skade.

Andrea og Peter Micael Skade.

de købte et Hus i Terperager, hvor de har boet siden. De havde kun 1 Barn, 1 Søn, Simon Skade, som døde, da han var 16 Aar gl.

d—4. *Anton Jørgen Pedersen Skade*, født 18. Februar 1881 i Allerup. — De to sidstnævnte Brødre, Peder og Anton Skade, har begge købt Efternavnet „Skade“, som er et gammelt Kendingsnavn i Familien. — Anton Skade blev gift d. 18. November

1911 med *Maren Jørgensen*, født den 20. November 1884 i Vilslev, Datter af Landpost *Kristen Jørgensen* og Hustru i Vilslev. De boede paa Ilsted Mark indtil 1924, da de overtog et Statshusmandsbrug paa ca. 10 Tdr. Land ved Bramminge Stationsby, beliggende Sydøst for Byen ved Ribe Landevej. I 1920 var Anton Skade blevet ansat som Vejmand under Ribe Amts Vejvæsen ved den nævnte Landevej — Hovedvej Nr. 11. — Maren og Anton Skade har 2 Børn, begge Piger:

1. *Anna Skade*, født 1. April 1916 paa Ilsted Mark, og
2. *Metha Skade*, født 7. Januar 1921 paa Ilsted Mark, Gørding Sogn. — Metha blev gift den 18. Maj 1941 med Gaardmand *Kristian Jakobsen*, Vilslev Mark, „Møgelhøj“.

e—5. *Kathrine Pedersen*, født 28. Oktober 1883 i Allerup. Gift den 26. November 1907 med Gaardejer *Hans Nielsen Hollænder*, født 28. September 1877 i Hjortlund, hvor han den 14. Juli 1904 overtog sin Fødegård efter sine Forældre. — Hans Hollænder er en dygtig Landmand, der passer sin store Gaard godt, men desuden har han som et Vidnesbyrd om den Agtelse, han nyder blandt sit Fødesogns Beboere, ogsaa maattet tage sin

Del af Arbejdet i det offentlige Liv. Her skal blot nævnes, at han har været Medlem af Sogneraadet i 12 Aar, deraf i 8 Aar som Kommunekasserer.

Kathrine og Hans Hollænder har 4 Børn:

Kathrine og Hans Hollænder.

1. *Niels Hansen Hollænder*, født 25. August 1908 i Hjortlund. Gift 1936 med *Dora Hansen*, Datter af Gaardejer Simon Hansen og Hustru, Ane Hansen, i „Bæk“ i Hjortlund Sogn. — De unge nygifte overtog hendes Fødegaard i „Bæk“. De har 3 Børn: Nanna Kathrine Hollænder, født 5. December 1937. — Hans Simon Hollænder, født 21. Februar 1941 og et Pigebarn, født 15. Januar 1943; udøbt. Alle fødte i Hjortlund Sogn.

2. *Metha Hollænder*, født 11 December 1913 i Hjortlund.

3. *Karen Hollænder*, født 6. Januar 1917 i Hjortlund, og

4. *Simon Thomsen Hollænder*, født 6. Juli 1919 i Hjortlund.

f.—6. *Kirstine Pedersen*, født 14. Maj 1885 i Allerup. Gift 14. Maj 1912 med Lærer *Hans Sørensen* fra Lourup, Gørding Sogn, hvor hans Forældre var Bønder. Hans Sørensen var først Karetmager, drev som saadan i nogle Aar Forretning i Vilbjærg. Haandværket havde han lært i Tjæreborg, og her lærte han ogsaa Kirstine at kende, hun var da Lærerinde der i Byen. Efter Bryl-

Dora og Niels Hollænder.

Simon Hollænder.

Karen og Metha Holländer.

luppet i 1912 begyndte han Forretningen i Vilbjærg, som han drev indtil 1919, da solgte han denne og tog resolut paa Seminariet i Silkeborg, hvorfra han blev dimitteret i 1923. Vikarerede et Aar i Ø. Vedsted, blev derefter, 1924, kaldet til Førstelærer ved Lunde Skole i Skads Sogn. Hvor de har været siden.

I Ægteskabet er der kun 1 Barn, en Datter:

1. *Edith Sørensen*, født 6. December 1916 i Vilbjærg. Gift 22. September 1939 med *Holger Nøhr*, Gaardejer, Giesegaard pr. Sandved, Sjælland.

2. *Morten Michelsen*, født 25. November 1807 i Allerup. Han overtog Fødegaarden i Allerup efter sine Forældre, men som ældre Mand lod han Gaarden dele og solgte som nævnt den ene Del til sin Søstersøn Simon Skade fra Vilslev.

Morten Michelsen var 2 Gange gift og begge Gange under ret ejendommelige, næsten dramatiske Omstændigheder. — Sognefoged og Gaardejer Sillas Jensen i Allerup, der var lidt i Slægt med Morten Michelsens 2. Kone, fortæller følgende derom:

„Kromanden i Strandby Kro (Esbjerg) havde en Søn, der skulde være hans Afløser som Kromand. Han skulde selvfølgelig ogsaa have sig en Kone, der skulde være velskikket til Krokone.

Kirstine og
Hans Sørensen
med Datteren
Edith.

Kromanden i Bække Kro havde en Datter, der hed Marie Petrine Lund, og da de gamle Kromænd, der kendte hinanden, fandt, at der kunde blive et Par gode Krofolk af deres Børn, blev det bestemt, at Marie fra Bække Kro skulde giftes med Sønnen fra Strandby Kro og være Krokone der; hun havde jo godt Kendskab til Faget. — En skønne Dag bliver Marie kørt med Følge

Marie P. Lund.

af flere Vogne, der medførte hendes Udstyr, til Strandby Kro for at ægte Sønnen og blive Krokone. Men Ak og Ve! da hun kommer til Kroen, opdager hun snart, at den hende tiltænkte Mand var blevet Kæreste med Kroens Skænkepige. — Marie Petrine, der var en pæn, intelligent og velbegavet Kvinde, vilde efter denne Opdagelse ikke have mere med den hende tiltænkte Mand at gøre. — Det kunde selvfølgelig være trist nok for Marie at rejse tilbage med uforrettet Ærinde, det har vel nok ogsaa været trist og flovt for dem, der var rejst med hende, og som havde indledet den paatænkte Forbindelse. Sagen er nok blevet drøftet grundigt, der er søgt Raad for Uraad. Man bliver da gjort opmærksom paa Gaardmandssønnen Morten Michelsen i Allerup. Han var i giftemoden Alder, ejede den store Gaard, men han manglede en Kone. — Der blev indledet Forhandlinger, de unge syntes om hinanden, og saaledes blev Datteren *Marie Petrine Lund* fra Bække Kro, født 15. August 1815, gift med Morten Michelsen fra Allerup, hun blev Gaardmandskone og ikke Krokone. Ægteskabet maa være indgaaet i Midten af 1830erne, vistnok 1836 eller 37 —“.

I dette Ægteskab, der varede ca. 14 Aar, er der født 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døtre. Men Konen Marie blev med Aarene meget tungsindig og sær, hun vilde løbe bort fra Hjemmet, saa man maatte laase hende inde og sætte Jernstænger for Vinduerne i hendes Værelse — kort — hun blev alvorlig sindsyg. I Gaarden tjente der den Gang en Pige, der maatte tage sig af Børnene, Hjemmet og Husstyrelsen; hun var en Gaardmandsdatter fra Andrup i Skads Sogn og hed *Maren Sillasdatter*. Hun og Morten Michelsen, der plejede den sindssyge Marie med Omhu, blev under denne Gerning gode Venner, Kærester, og kom til at staa

i et Forhold til hinanden, der vilde faa Følger. Morten Michelsen søgte da og fik kgl. Bevilling til Skilsmisse fra sin Kone Marie Petrine Lund; hvorefter han den 5. Oktober 1852 indgik i et nyt Ægteskab med Maren Sillasdatter, der var født den 28. Februar 1822 i Skads Sogn. — Derom beretter Sneum Sogns Kirkebog følgende:

„1852 — 5. Oktober — Gaardmand Morten Michelsen, født den 25. November 1807 — 44 $\frac{3}{4}$ Aar — forevist kgl. Bevilling, dat. 3. Juli 1852, til, at Ægteskabet mellem ham og hans Kone, Marie Petrine Lund, er ophævet, og at han maa andet lovlig Ægteskab indgaa. — Pigen Maren Sillesdatter i Allerup, 30 Aar. Forlovere: Sillas Jensen, Gaardmand i Andrup, Skads Sogn. — Peder Andersen, Gaardmand i Allerup. Viet i Huset ved Kongebrev.“

Nu var det Maren Sillasdatter og Morten Michelsen, der var Mand og Kone i Gaarden i Allerup, men Marie Petrine og hendes Børn, hvoraf ingen endnu var konfirmerede, blev gaaende i Hjemmet. — Sindsygeanstalter eller Hospitaler var jo den Gang ikke meget kendte eller benyttede.

Maren og Morten Michelsen fik i deres Ægteskab 5 Børn, og disse voksede op sammen med Børnene af 1. Ægteskab og mærkeligt nok, alle Børnene, ogsaa Marens, sagde „Moder“ til Marie Petrine; hun passede alle Marens Børn, mens de var smaa. Man sagde, at „Maren fødte Børnene, men det var Marie, der var deres Moder“. Ogsaa Forholdet mellem de to Kvinder siges at have været godt, de kom godt ud af det med hinanden allesammen. — Til Marens første Barn, *Ane Marie Jensen*, f. 3. Marts 1849 i Andrup, blev der købt en anden Mand*) til at lade sig udlægge som Barnefader, thi ellers vilde den Kendsgerning, at hun var i Omstændigheder ved Morten Michelsen, have været en Hindring for Ægteskabets Indgaaelse. Men Morten Michelsen var til trods herfor Barnets Fader, hvad han selvfølgelig vedkendte sig.

Marie Petrine Lund blev paa Gaarden, ogsaa efter at hendes Børns Halvbroder Sillas Mortensen havde overtaget den, og her døde

*) Husmand Jens Jensen i Allerup. Sneum Sogns Kirkebog oplyser herom: Ane Marie Jensen, f. 3. Februar 1849, uægte Datter af Maren Silladsdatter i Andrup, for kort siden tjenende hos Morten Mikkelsen i Allerup. Udlagt Barnefader Husmand Jens Jensen i Allerup. Barnet f. i Andrup.

hun den 14. April 1887 og blev begravet paa Sneum Kirkegaard. Maren Sillasdatter døde 18. Oktober 1878 i Allerup, og Morten Michelsen, der overlevede hende i 12 Aar, døde den 28. Marts 1891 som Aftægtsmand hos Sønnen Sillas Jensen Mortensen i Allerup, 83 Aar gammel. De er begravede paa Sneum Kirkegaard.

Morten Michelsens og Marie Petrine Lunds 4 Børn:

A.—1. *Anders Michel Mortensen*, født 23. November 1838 i Allerup. Han blev gift, kom til at bo i „Fidde“ i Henne Sogn, hvor han havde en mindre Ejendom. Der var vistnok Børn efter ham, men Oplysninger savnes.

B.—2. *Maren Mortensen*, født 28. Marts 1841 i Allerup. Hun skal have været en smuk og velbegavet Pige, som i flere Aar var i Huset paa Endrupholm, hvor hun døde den 22. Januar 1861, kun 20 Aar gammel. Hun er begravet paa Sneum Kirkegaard.

C.—3. *Mette Bolette Mortensen*, født 19. Juni 1845 i Allerup. Hun var 2 Gange gift, hendes første Mand hed *Peter Vind*, de skal have boet syd for Ribe, i Seem eller Høm, men hendes Mand døde tidlig og efterlod hende som barnløs Enke. — Hun blev gift 2. Gang med en Mand, der hed Poul —?, han var en pæn og intelligent Mand, Søn af Kromanden i Grindsted. Han ejede Eg Mølle, vest for Grindsted; til Møllen hørte der baade Kro og Høkerhandel, men begge disse Forretninger blev opgivet. Mette Bolette egnede sig ikke til Krovirksomheden, og Poul kunde ikke lide det.

I Ægteskabet var der 2 Børn, men Efterretninger om dem savnes.

D.—4. *Michel Mortensen*, født 22. Februar 1848 i Allerup. Han var noget af en Spolt og Spilopmager, han rejste som ung til Australien for at forsøge sin Lykke der. — „Kan jeg blive gift med en rig „sort Pige“, saa tager jeg hende,“ sagde han ved Afrejsen. Men Michel lod sjældent eller slet ikke høre fra sig, og man troede tilsidst, at han var død og borte. En Arv efter sine Forældre eller maaske kun efter sin Moder paa 10,000 Kr. havde henstaaet i en Sparekasse og trukket Renter i over 20 Aar. Da

Sillas Mortensen.

hans Søskende, der antog, han var død, lod ham efterlyse, og denne Efterlysning intet Resultat gav, blev hans Arv derefter delt mellem hans efterlevende Søskende. Et Par Aar efter Skiftet kom der imidlertid Brev fra Michel Mortensen, han havde forladt Australien og var kommet til San Francisco i U. S. A. Han agtede at gøre en Rejse hjem til Danmark og spurgte bl. a. efter sin Arv.

Den ældste af hans Halvbrødre, Sillas Mortensen, meddelte ham da, at han havde været efterlyst, og da man mente, han var død, var Arven blevet delt mellem hans Slægtninge herhjemme. Siden har ingen hørt fra ham. Han var vistnok ugift.

Morten Michelsens og Maren Sillasdatters 5 Børn:

E.—5. *Sillas Jensen Mortensen*, født 17. Februar 1853 i Allerup. Han ejede i en Del Aar sin Fødegård i Allerup, men solgte den efter sin Faders Død, saa den kom paa helt fremmede Hænder, hvorefter han flyttede til Bramminge, hvor han erhvervede sig et Statshusmandsbrug, som han ejede og drev i en Del Aar, men saa blev ogsaa denne Ejendom afhændet. Han havde ikke rigtig Lyst til Landbruget, men han var en Mand, der sad inde med temmelig gode Kundskaber, og han interesserede sig en Del for det offentlige Liv, bl. a. var han i en Aarrække Formand for Bramminge Sogneraad. Paa sine ældre Dage var han ansat som Lokal-Redaktør af Dagbladet „Ribe Stiftstidende“ paa dets Kontor i Bramminge, en Stilling, han beklædte, til han blev 80 Aar. Han havde været knyttet til dette Blad som Medarbejder siden 1879 og som Lokal-Redaktør fra 1916—32. Ogsaa Afholdssagen viede han sine Kræfter, ligesom han deltog i flere andre af de Opgaver, der var fremme i hans Tid. Sillas Mortensen, der var ugift, blev en meget gammel Mand. Han døde paa Alderdomshjemmet i Bramminge.

F.—6. *Margrethe Mortensen*, født 15. September 1855 i Allerup. Hun var som ung Pige Mejerske paa Vejstrupgaard ved Skamlingsbanken hos Proprietær Dahl. Hun var gift 2 Gange. 1. Gang med *Nis Nissen?*, de ejede en Gaard i Glibstrup ved

St. Andst. De var ikke længe gift og havde ingen Børn. — Hun sad Enke i flere Aar, men giftede sig 2. Gang med *Mathias Ravn*, de havde en lille Ejendom paa Grønninghoved ud til Lillebælt, hvor de holdt Pensionat for Badegæster. Margrethe var en dygtig Kone, og hendes Mand var pæn og nobel, men ikke nogen dygtig Landmand. Han havde været i Amerika. De havde 2 Børn: 1 Søn, der blev Gartner og 1 Datter, der blev Jødemissionær i København.

G.—7. *Ane Mortensen*, født 1. December 1856 i Allerup. Gift med *Hans Christensen*, lille Hans Kalvslund,*) som han kaldtes, i Jedsted, hvor de ejede en Gaard østlig i Byen med Toft ned til Kongeaaen lige Vest for Kristen Janniksens Gaard. Ane Mortensen og Hans Christensen døde forholdsvis tidligt begge to. De efterlod sig 2 Børn: 1 Søn, der kom til Søs, og 1 Datter, som blev gift med en Statshusmand.

H.—8. *Laust Thomsen Mortensen*, født 26. September 1858 i Allerup. Laust var en stor og kraftig Karl. Han blev Stationsforstander paa Vemb-Lemvigbanen. Han var Forstander baade paa Ramme og Bonnet Stationer. Om hans Død hedder det ganske drastisk: „Han forsvandt, skød vist sig selv, ingen fandt hans Lig.“ — Han var ugift.

I.—9. *Ane Marie Jensen*, der er den ældste af de fem Søskende, er født 3. Marts 1849 i Andrup, Skads Sogn, død 22. Februar 1879 i Tjæreborg. Gift 11. April 1878 i Tjæreborg med Gaardejer og Sognefoged *Karl Anton Jensen* i Tjæreborg, født 16. Juli 1847 og Søn af Sognefoged Jens Christiansen og Ane Kathrine Laustdatter. Død 25. Maj 1907. 2 Børn (Tvillinger): *Martin Theodor Jensen*, f. 13. Januar 1879, død 14. Januar 1879; *Jens Marinus Jensen*, f. 13. Januar 1879. — Jens Sognefoged, som han i daglig Tale kaldes, overlever sine Forældre og bor i et lille Hus (nedlagt Missionshus) i Tjæreborg Østerby. Han er ugift, og da han er noget aandelig svækket, er han i Pleje hos Skomager Arnold Jørgensen. Han nyder Renterne af en Kapital, der en hensat til ham, og desuden faar han Invaliderente. Han er i Besiddelse af en fænomenal Evne til at huske Mærkedage.

*) Dette Navn hidrører fra, at han var opvokset og opdraget hos Sognefoged og Gaardejer Hans Hansen, kaldet Hans Kalvslund, i Jedsted.

JEPPE MIKKELSEN

TIL Afslutning paa min Moders Slægtshistorie skal anføres nogle Data og Oplysninger om den bedste levende Kilde, jeg har haft at øse af med Hensyn til, hvad der angaar Aschou- og Vilslev-Slægterne samt den gamle Slægtsgaard, Matr. Nr. 9 i Vilslev, nemlig Jeppe Mikkelsen. Som ung Knægt havde jeg en Anelse om, at han vist paa en eller anden Maade hørte med til Familien, dels paa Grund af hans store Kendskab til Slægten og dels paa Grund af den Navnelighed — „Mikkelsen“ — han havde med Slægten. En nærmere Undersøgelse angaaende hans Oprindelse og Herkomst godtgjorde imidlertid, at denne Anelse laa langt fra Virkeligheden. Derom oplyser Hunderup Sogns Kirkebøger:

„1814, den 15. September født, Jeppe Mikkelsen. Faderen er Ungkarl Mikkel Jepsen fra Kirkeby i Farup Sogn, og Moderen er Maren *Lauridsdatter* fra Teutløshus paa Kjærgaards Mark.“ Barnet, der saaledes var uægte født, fik en meget fin Daab i Hunderup Kirke, følgende ansete Personer stod Faddere til det: „Jomfru Fogtmann fra Kjærgaard bar Barnet. Kaptain von Vedel-sparre, ibd., Frederik Hansen, ibd., Poul Magnussen, Frøzig Mølle, Peder Hansen og Kathrine *Lauridsdatter* fra Teutløshus, og Maren Pedersdatter fra Frøzig Mølle.“

I 1838 boede Husmand Mads *Lauesen* og Hustru, Mette *Laustdatter*, paa Toftløshus, de har da faaet en Søn døbt „Peder Madsen“, som er født 16. Februar 1838. — Bemærk Navneligheden paa de fremhævede Navne. — Jeppe Mikkelsens Mor, Maren, og Kathrine *Lauridsdatter* er aabenbart Søstre, og Sandsynligheden taler for, at Mads *Lauesen* kan være en Broder, eller hans Hustru, Mette *Laustdatter*, en Søster til de to førstnævnte Kvinder; de kan dog ogsaa paa anden Maade være beslægtede. I 1842 var Toftløshus endnu i Familiens Eje. I Kirkebogen findes følgende: „*Laurids Pedersen*, død 18. August 1842, 88 Aar, var Af-

tægtsmand hos Svigersønnen Mads Larsen? (Lauesen), Toftløshus“. — Der som Navnene Mads Larsen og Mads Lauesen er Navne paa den samme Mand, hvad alting tyder paa, er Maren, Kathrine og Mettes Søstre og den afdøde Laurids Pedersen deres Fader og Morfar til Jeppe Mikkelsen.

Senere maa Huset være blevet solgt og kommet paa fremmede Hænder; thi videre hedder det i Kirkebogen: „Den 27. Januar 1859 døde Niels Mathiasen, Toftløshus, 64 Aar gl.“

Ane Sofie og Jeppe Mikkelsen.

Et halvt Aars Tid efter Niels Mathiasens Død, „den 25. Juni 1859 blev hans Enke Ane Sofie Hansen og Jeppe Mikkelsen ægteviede i Hunderup Kirke, de var da begge 44 Aar gamle.“

Jeppe Mikkelsen blev saaledes ikke blot Ejer af sit Fødested, men ogsaa af sin Slægts gamle Hjem i flere Generationer, Toftløshus. Dette har sikkert været en stærkt medvirkende Aarsag til hans Ægteskab med Ane Sofie. I sit første Ægteskab havde „Ansofi“, som hun kaldtes, en Søn, Hans Mathiasen, denne arvede senere Ejendommen Toftløshus, som havde et lille magert Jordtilliggende, da Jeppes og Ansofi's Ægteskab forblev barnløst. Ansofi var en lille, men til Tider en noget vanskelig Kvinde, og den kraftige, godmodige Jeppe havde det ikke altid godt i sit næsten 25-aarige Ægteskab med hende; men da Sønnen Hans Mathiasen var saa stor, at han kunde forestaa Driften af den lille Ejendom, søgte Jeppe Beskæftigelse uden for Hjemmet, især paa den gamle Gaard i Vilslev.

Ane Sofie, f. Hansen, døde den 4. Januar 1884, 68 Aar gammel. Jeppe Mikkelsen, der overlevede hende i 4 Aar, døde den 13. Juni 1888, 74 Aar gammel. De døde begge paa Toftløshus,

hvor de havde en lille Aftægtslejlighed, og er begravede paa Hunderup Kirkegaard.

Skønt Jeppe Mikkelsen altsaa slet ikke hører med til min Moders Slægt eller Familie, følte han sig dog som hjemme der, og han blev nærmest betragtet som hørende til Familien i Hjemmet. Han havde et indgaaende Kendskab til Slægtens Medlemmer, var opvokset med en Generation af den og havde hele sit Liv haft Tilhold i Gaarden. Her kom han i Tjeneste 1821, kun 6 Aar gammel, og her levede han sammen med 3 Slægtled. I de første 4 Aar var han hos Michel Jensen og Lisbeth vel nærmest som Hyrdedreng. Efter Michel Jensens Død var han i 7 Aar hos Enken Elisabeth og hendes Sønner. Derefter var han i 24 Aar Avlskarl i Gaarden hos den ældste Søn, Jens Michelsen. Efter hans Død var Jeppe i 2 Aar Gaardbestyrer for hans Enke Ablone, f. Christensdatter Helle, indtil Datteren Sidsel Jensen og Svigersønnen Niels Lauridsen (mine Forældre) i 1865 overtog Gaarden. Siden den Tid havde Jeppe ikke fast Tilhold i Gaarden, men han kom bestandig og hjalp til med dens Drift, dels som Daglejer og dels efter egen Tilskyndelse.

Med særlig Omhu tog han sig af Havernes Pasning lige fra det tidlige Foraar til sent Efteraar. Han var meget omhyggelig for Orden i Stalde og Avlsbygninger, ligesom der maatte være fejtet og rent omkring Huset og paa Gaardspladsen. Denne sidste kom han selv og lugede Græsset af mellem Brostenene hvert Efteraar, en ordentlig Hovedrengøring, der gerne tog en god Ugestid for ham; der skulde være pænt og pudset før Vinteren kom. I Hø- og Kornhøstens Tid var Jeppe altid en sikker Mand i Gaarden. Han satte næsten altid Kornet i Ladegulvene under Indkørselen. Var han forhindret, maatte min Moder besørge Hensætningen, dette ansaas for en meget betroet Bestilling. Kun i Klynetiden i Juni og først i Juli Maaned kom Jeppe kun paa Besøg om Søndagene, paa de Søgnedage stuede eller ringlede han Klyne i Kjærgaardsmose, et Arbejde, han var meget øvet i og dygtig til, og hvorved han kunde tjene en hel lille Sommerløn i et Par Maaneder. Om Vinteren kom han jævnlig for at holde Snak, han gjorde da gerne en Runde overalt i Gaarden for at se efter, om alt stod vel til. Her i Gaarden følte han sig stedbunden og hjemme, han havde jo næsten heller ikke kendt noget andet Hejm.

Jeppes var en knap middelhøj, bredskuldret, stærk og kraftig Mand af et roligt Temperament, en djærv Natur. Han forstod at sætte Fart i Arbejdet uden dog tilsyneladende at have travlt. Naar han i min Faders Tid kom i Gaarden, overlod Fader gerne Tøjerne eller Arbejdets Ledelse til Jeppes, hvad denne med synlig Glæde overtog. — Da min Fader ellers var en meget selvstændig Natur, forundrede dette mig noget. Jeg spurgte ham da en Gang, hvorfor han lod Jeppes lede eller føre an i Arbejdet, medens han selv fandt andet at varetage, og fik til Svar: „Jeppes er ældre i Gaarden end jeg, og han gør det godt.“ Jeg kunde godt lide denne min Faders ærbødige Opførsel over for den gamle Mand.

Personlig følte jeg ofte, at Jeppes viste mig særlig Venlighed, jeg skulde baade som Dreng og Voksen være med ham i Arbejdet baade i Have og Mark og andre Steder, hvor det foregik, han fortalte da gerne om Arbejdet i Gaarden i hans Tid og om de gamle i Slægten som mine Forbilleder, der var værd at agte paa. Kort før sin Død overlod han mig en Del af sine Sager, som han havde sat Pris paa; der iblandt var der flere velopbevarede Aargange af Ugebladet „Ugens Nyheder“, som Jeppes satte meget højt. Al denne venlige Opmærksomhed viste Jeppes mig næppe, fordi jeg var bedre end mine Søskende, men vistnok udelukkende fordi jeg bar min Bedstefaders, Jens Mikkelsens, Navn. Min Bedstefader og Jeppes var jo vokset op sammen i den gamle Gaard, de havde været Venner og arbejdet sammen i mange Aar. Jeppes omtalte ham altid med Beundring og Velvilje. Nu var det mig, han havde udset til at føre Arbejdet og Slægten videre i Hjemstavnen.

Det var dog ikke helt uafbrudt, at Jeppes virkede i den gamle Gaard i hele sit lange Liv. I et Par Aar maatte han være Bestyrer for en Enke i Nabogaarden, Matr. Nr. 11, hos Hans Simonsens Enke Bodil Marie, hvor han og min Fader tjente sammen. Efter et Par Aars Forløb giftede hun sig med en Gaardmandssøn fra Byen, hvorefter Jeppes flyttede tilbage til den gamle Gaard igen.

En anden Gang maatte han bestyre Gaarden for min Moders Søster, Kirstine, f. Jensen, paa Frøsiggaard, mens hendes Mand var paa en Amerikarejse.

Om Jeppes Forældre fortæltes: „Hans Mor var en ung og dygtig Pige, der havde tjent i Ribe i flere Aar, før hun kom i Tjeneste hos Gaardmandsenken i Nr. Farup, hvor hun blev Kæreste

med Sønnen Mikkel Jepsen. Moderen, der ikke vilde tillade Partiet, jog Pigen af Plads og lod hende og Barnet skøtte sig selv.

Mikkel Jepsen blev senere gift, men havde ingen Børn i sit Ægteskab. En Plejedatter, han havde, blev senere gift med Peder Bjørn i Farup.

Gerda og Arne Lauridsen
(skulde være indsat Side 247).

PERSONREGISTER

over

VILSLEV-SLÆGTEN

A		Side			Side
Aakjær, Elisa Lauridsen	358	Andersen, Hans	490
— Elisabeth J.	357	— Jens J. (1844)	489
— Hans Laurup	357	— Jens J.	490
— Henry	357	— Johannes	490
— Jørgen P.	358	— Karen	490
— Mette Marie	357	— Kirstine	274
— Peder	357	— Knud Erik	342
— Peder Hansen	357	— Maria	275
— Peder Lydiksen	355	— Moerl P.	490
— Svend Erik	357	— Petrea	490
Aakær, Amile A.	351	— Svend Aage	342
— Elisabeth S.	351	— Thomas	490
— Jes Peder C.	351	Andreasdatter, Mariane 97 og	435
— Jørgen L.	351	Andreasen, Andreas	351
— Jørgen Pedersen	349	— Kirstine L.	351
— Karen E.	351	Asmussen, Øllegaard K.	376
— Laurids	351			
— Laurine H.	352			
— Peder J.	351	B		
— Sofia	351	Baltzer, Maria	272
— Sofia Biane	351	Bang, Anna Kristine	280
Abildgaard, Janus	496	— Anton Rasmus	281
Andersdatter, Sidsel Marie	96	— Inger Marie	281
Andersen, Alfred	274	— Johannes	280
— Anna	490	— Peder Jepsen	281
— Anders	489	Barslund, Asta Kirst.	346
— Cecilie P.	490	— Egon H.	346
— Elna	274	— Hans Kr.	346
— Gunder	489	— Lars Kr.	346
— Gunder (Vejle)	490	— Vilhelm Tang N.	345
— Gurli	342	Bech, Ane Marie Margr.	339
			— Kirstine Sofia	339

	Side		Side
Bech, Laurids	338	Christensen, Inga S.	447
Bertelsen, Anna	353	— Inger Th.	399
— Jens (Fam.)	304	— Jens	399
— Mads	273	— Johannes	399
Bilde, Karen	211	— Joh. Lund	325
Birk, Else Hansen	220	— Kirsten Lund	326
Bolt, Vilmar P. de	490	— Lars J.	398
Bom, Signe Pedersen	243	— Niels Th.	399
Bonnemann, Axel Holm	229	— Peder	337
— Bente Juel	231	— Svend Th.	400
— Frede Juel	231	— Søren	447
Braagaard, Dorthea	287	Christiansen, Gjertrud Dora	260
Brasch, Carl Chr.	434	— Josephine	314
— Chr. H.	434	— Klara	314
Brejnholt, Maren	414	Christoffersen, Ann Else	282
Brok, Ablone Marie Jepsen	256	— Christian	266
— Ane J.	490	— Divert Lise	267
— Carl Jepsen	259	— Elisabeth	271
— Holden	260	— Jens	281
— Holden Jepsen	259	— Jes Peder	334
— Jeppe N. Jepsen	253	— Maren	279
— J. M. Jepsen	258	— Mikkel	267
— Jimmy	259	— Povl	270
— Johanne Bendixen	238	Clausen, Karen	160
— Kurt	260	— Marius	150
— Laust	490	Colding, Vilhelmine	305
— Margrethe	490		
— Meta Johanne Jepsen	257	D	
— Sine	490	Dalum, Inga Kathrine	246
— Viggo Fobian	259		
Bygebjærg, Kirstine	323	F	
C		Fischer, John B.	450
Christensdatter, Anna	102	— Marion B.	451
Christensen, C. L. (Fam.)	304	— Søren A.	450
— Ejnar	399	Flytkær, Dina Andrea	149
— Ellen	326	Fobian, Hansine J. M.	258
— E'se	400	Frandsen, Andreas B.	435
— Emil J.	399	— Arne	344
— Gerda M.	399	— Bent	452
— Grethe	337	— Broder	345
— Gunder H.	399	— Dorthea	344
— Hans	505	— Frank	442
— Harald V.	399	— Frands (1838)	441
		— Frands (1903)	452

	Side		Side
Frandsen, Frands Cl.	344	Grøndal, James	338
— Frands P.	451	— Jens Mikkelsen	337
— Hans Peder (1868)	442	— Jes Peder	338
— Hans Peder (1894)	344	— Karen Maria	338
— Ida	442	— Herman Peder	337
— Jens	438	Gødtze, Hedevig	329
— Jensine M.	440		
— Johanne	443	H	
— Julius Cl.	345	Haahr, Frederikke L.	375
— Karen Cl.	344	Hald, Emma	447
— Karl M.	452	Handler, Ane	367
— Karry	442	— Jens	390
— Kathrine M.	345	Hansdatter, Karen Marie	335
— Lissi Marie	354	— Kirsten	298
— Maren (1831)	436	— Maren	95
— Maren (1880)	452	Hansen, Agathe Marie	281
— M. (Jordemoder)	438	— Anders Nissen,	127
— Mariane	448	— André Kurt	323
— Mary Laura	344	— Andreas R.	371
— Niels	354	— Ane Kirstine	345
— Olav	344	— Ane Sofie	507
— Ole	343	— (Termansen), Anna	127
— Peder Joensen	435	— Anna Ketty	278
— Rita	354	— Anna Lise	322
— Ritha Karen	344	— Anna Maria	336
— Svend Erik	354	— Anne Elisabeth	150
— Svend H.	452	— Anton Andreas	281
— Viktor	442	— Apoline	150
— Viktor E.	452	— Bodil Maria	341
Frederiksen, Niels	305	— Dora	499
— Poul Niels	305	— Ejnar	390
Friis, Hans Peder	360	— Gerda Kirstine	274
— Jes Peder	359	— Gurli M.	390
— Johanne Pedersen	312	— Hans	340
— Karen Marie	359	— Hans (Hunderup)	492
— Lauge Hansen	358	— (Termansen), Hans	124
		— (Puggaard) Hans Chr.	96
G		— Hans Eskild	323
Geertsen, Milo	281	— Hans Nissen	149
Gejl, Ane Kirstine	270	— H. N. Skade	492
Gran, Rigmor	492	— Hans Peder Lydiksen	340
Gravesen, Peder	372	— Jens Kr.	277
Grejsen, Mathilde	304	— Jeppe Lang	323
Grøndal, Henrik Hansen	337	— Jes Peder	341

	Side		Side
Jensen, Jens Jørgen	275	Jeppesen, Ingeborg	303
— Jens M.	505	— Peder Jacob	225
— Jørgen L.	413	— Petra Juel	228
— Karl Anton	505,	Jepsdatter, Anna	301
— Ketty	352	— Anne Marie	102
— Kirstine	348	— Else Marie	97
— Knud Baungaard	275	Jepsen, Agathe Marie	281
— Kristen	351	— Anna Kathrine	280
— Kristian V.	365	— Anton	280
— Leonora	370	— Børge Poulsen	278
— Marius L.	414	— Frida Andrea	281
— Martin	352	— Gjertrud Margr.	373
— Metha E.	366	— Hans	280
— Michel	80	— Jacob	279
— Niels	275	— Jacobine	281
— Niels Kr.	410	— Jeppe	102
— Poul	275	— Jeppe Nielsen	249
— Poul Baungaard	275	— Kirstine A.	281
— Sidsel	162	— Maren	280
— Viktor	370	— Nicolaj Peder (1827)	279
Jepesen, Pederlene	295	— Nikolaj Peder (1894)	280
— Signe	453	— Peder	295
Jessen, Ane	364	— (Kjær) Peder	101
— Ane Johanne	347	— -Kjær, Peder	102
— Ane Margr.	358		
— Bastian A.	436	Jepsen, Pederlene	295
— Birthe Marie	347	— Signe	453
— Elisabeth	372	Jessen, Ane	364
— Jens (Alsbro)	332, 362	— Ane Johanne	347
— Jens (1889)	372	— Ane Margr.	358
— Jens (1918)	371	— Bastian A.	436
— Jens Handler	368	— Birthe Marie	347
— Jes Peder	348	— Elisabeth	372
— Jes Peder (Darum)	367	— Jens (Alsbro)	332, 362
— Jesper	436	— Jens (1889)	372
— Johanne Marie	371	— Jens (1918)	371
— Karen	340	— Jens Handler	368
— Kirsten	348	— Jes Peder	348
— Kristian	348	— Jes Peder (Darum)	367
— Laura	370	— Jesper	436
— Lisbeth	349	— Johanne Marie	371
— Mette	347	— Karen	340
— Mette (1872)	365	— Kirsten	348
— Mikkel Jensen	335	— Kristian	348
— Niels Lang	370	— Laura	370
— Nielsine	368	— Lisbeth	349
— Poul Lang	347	— Mette	347
— Reimar	439	— Mette (1872)	365
— Thomas P.	437	— Mikkel Jensen	335
Joensen, Peder	89	— Niels Lang	370
Johansen, Bartholine	369	— Nielsine	368
— Edna Marie	223	— Poul Lang	347
— Elisabeth	370	— Reimar	439
— Elias	370	— Thomas P.	437
— Hans Kr.	369	Joensen, Peder	89
— Helga	369	Johansen, Bartholine	369
— Jens (1905)	369	— Edna Marie	223
— Jens (1937)	370	— Elisabeth	370
— Karen	369	— Elias	370
— Kristian	370	— Hans Kr.	369
— Kristian D.	368	— Helga	369
— Margrethe L.	369	— Jens (1905)	369
— Maria	370	— Jens (1937)	370
— Niels	100	— Karen	369
		— Kristian	370
		— Kristian D.	368
		— Margrethe L.	369
		— Maria	370
		— Niels	100

	Side		Side
Johansen, Niels L.	369		
— Nielsine	370		
— Thomas Kr.	488		
— Tove	370		
Jokumsen, Alf Jens	305		
— Alfred	305		
— Emil	305		
— Jens	305		
Josefsen, Abelone	278		
— Frands Olav	344		
— Holger	344		
— Karl	344		
— Laura	344		
— Magnus	344		
Juhl, Mette Kathr.	495		
Juncher, Christian H.	342		
— Hans	342		
— Lisbeth N.	342		
Jørgensdatter, Ane Marie	382		
Jørgensen, Ane Karoline	342		
— Arne	343		
— Bent	311		
— Bodil Margr.	447		
— Bodil Marie	342		
— Egild Stenstrup	311		
— Gjertrud M.	291		
— Gunnar	343		
— Hans Jørgen	342		
— Ida	311		
— Jørgen	494		
— Karen	343		
— Kathrine	357		
— Knud E.	447		
— Maren	316		
— Maren (Skade)	498		
— Martin	311		
— Niels Broder	311		
— Ove	343		
— Rasmus	341		
— Richard	342		
— Søren	447		
— Tove	311		
— Valborg	323		
— Vilhelm	447		
		K	
		Kirkebyc, Lilian	430
		Kirkegaard, Petra	377
		Knudsen, Ane Kirstine	236
		— Bent	354
		— Bodil Marie	342
		— Egon G.	354
		— Elin Dorth.	354
		— Erik Peder	354
		— Knud	354
		Korsholm, Jacob	444
		Kristensen, Anders Kr.	362
		— Andrea	497
		— Dagny M.	362
		— Kr. A.	362
		— Mathilda	369
		— Signe Kr.	362
		Kristiansen, Maria	376
		Kræmer, Gjertrud	294
		— Nis	294
		L	
		Lang, Ane Nielsen	328
		— Laura Nielsen	315
		— Niels Nielsen	315
		— Samuel	303
		Larsen, Anna Brinch	449
		— Anna Lang	331
		— Astrid	332
		— Cecilie Beck	246
		— Hans Marius	331
		— Ingrid Gerda	345
		— Karen Lang	331
		— Karen M.	399
		— Lars Nygaard	409
		— Maria	303
		— Mette	318
		— Mette Jessine	318
		— Niels Peder	332
		— Poul	325
		— Rasmus	330
		— Rudolf	345
		— Sonja	345
		Lassen, Holger	346

	Side		Side
Lassen, Karen A.	346	Lauridsen, Johanne M.	294
— Lars Hansen	346	— Jørgen S. (1894)	293
— Laur. Hansen	346	— Jørgen S. (1923)	293
— Martin	366	— Karen	290
— Svend Høgsbro	366	— Karen Elisabeth	222
Laugesen, Laurids J.	377	— Kjeld Vejrup	222
— Marinus N.	377	— Kjæld (1890)	290
— Ruth	377	— Kjæld (1941)	246
Lauridsdatter, Gunder	384	— Kristen J. N.	291
— Karen	383	— Kristen N.	289
— Lisbeth	81	— Laurids Brok	239
Lauridsen, Abline	240	— Laurids Th.	231
— Anders N.	291	— Laust	294
— Andreas Brok	239	— Laust M. (Fam.)	293
— Ane Kathr.	224	— Laust N.	289
— Anna	290	— Maria (1878)	240
— Arne	247	— Marie (1917)	358
— Axel	293	— Marie Bilde	223
— Bodolf Sigfred	246	— Martha Marie	221
— Børge	246	— Mette	295
— Dagmar	290	— Mikkel	291
— Dorthea	290	— Mikkel Jensen	297
— Edna	290	— Morten J.	377
— Eleonora	293	— Niels (1833)	162
— Frede Juel	222	— Niels (1892)	290
— Georg W.	378	— Niels (1908)	221
— Gjerluf	293	— Niels „Trekroner“	287
— Graves (1881)	242	— Niels Chr. Jannik	219
— Graves (1941)	247	— Niels Rasksen	245
— Gudrun	248	— Niels Frederik	237
— Hans N.	291	— Oskar G.	377
— Hans Peder	294	— Peder	383
— Harald (1893)	290	— Peder Bilde	222
— Harald (1914)	325	— Peder H.	297
— Helga Maria	294	— Peder N.	290
— Henning G.	378	— Pederlene	293
— Henry	290	— Pederlene N.	291
— Ingrid	248	— Rosa	290
— Jens (1831)	291	— Ruth	294
— Jens (1918)	293	— Signe Rom	247
— Jens Birk	220	— Sigrid Frederikke	239
— Jens Jepsen	222	— Sigurd M.	220, 401
— Jens Kr.	248	— Søren	294
— Jens Mikkelsen	168	— Tage	248

	Side		Side
Lauridsen, Thomas L.	377	Madsen, Elisabeth	278
— Thora J. M.	293	— Ellen Margr.	279
Lauritzen, Anna	429	— Jens	379
— Anna E.	433	— Juliane	273
— Erik	429	— Karla	399
— Grethe	431	— Karen Elisabeth	278
— Inge Lise	431	— Kirstine Margrethe	275
— Inger	432	— Kirstine Marie	400
— Ivar	430	— Mads Christoffersen	278
— Johanne M.	413	— Mads P.	496
— Jørgen	411	— Magdahl M.	279
— Jørgen Ditlev	430	— Margrethe	278
— Kirsten	431	— Povl	271
— Knud	431	— Poula	279
— L. Ditlev (Konsul)	414	— Sofia Kathr.	378
— Marianne	431	— Thomanna	278
— Marius (1861)	432	Martinussen, Henrikke	451
— Marius (1890)	433	Mathiasen, Bjarne	496
— Ole	431	— Maren	411
Laurup, Anna P.	355	Mathisen, Hans Kr.	440
Laustdatter, Maren	487	Matzen, Betty	357
Lindegaard, Maria	277	Meibom, Aksel	408
Lindholm, Ane Margr.	360	— Arne	408
— Karen Marie	360	— Poul	408
— Thomas	359	Meineke, Jan Erik	432
— Tommi	360	— Ralph L.	432
Lindstrøm, Gunhild	490	Mejneke, Hans	432
Lindstrøm, Gustaf	490	Michelsdatter, Anna (1724)	75
Lorenzen, Andreas	362	— Anna (1793)	265
— Martin	362	— Ingeborg	372
— Tommy L.	362	— Margr.	487
Lund, Marie P.	501	— Mette	332
Lønborg-Holm, Aage	429	Michelsen, Jens	119
— Birgit	430	— Laust	284
— Chr. M.	430	— Morten (1724)	486
Lønne, Niels	311	— Morten (1807)	500
— Ruth Jørgensen	311	— Niels Lang	298
		— Peder	485
		— Povl Lang	89
		Mikkelsdatter, Anna (1864)	270
		Mikkelsen, Alfbine Margr.	337
		— Anders	278
		— Ane Else	337
		— Ane Kirstine	338

M

Madsen, Ane	496
— Anna	276
— Astrid	496
— Charlotte A.	378
— Christoffer	378

	Side		Side
Mikkelsen, Anne Marie	342		
— Bodil Kathrine	342		
— Christoffer	270		
— Hans Lauge	336		
— Jacob Conrad	270		
— Jeppe	506		
— Jes Peder	336		
— Karen Marie	337		
— Lauge Peder	336		
— Lars Kr.	342		
— Lars Rasmus	342		
— Morten	337, 361		
— Svend Aage	342		
— Søren Hansen	270		
Mortensen, Andrea M.	390		
— Ane	505		
— Ane Kirst.	389		
— Ane Marie	438		
— Anders M.	503		
— Ejvind	390		
— Else M.	390		
— Emil	357		
— Grethe	390		
— Gudrun Kathr.	357		
— Hansine E.	390		
— Jens P.	439		
— Jytte	357		
— Laust Th.	505		
— Maren	503		
— Margr.	504		
— Marie M.	390		
— Martin J.	390		
— Merry K.	390		
— Michel (1770)	487		
— Michel (1848)	503		
— Mette B.	503		
— Morten	438		
— Orla	390		
— Peder	486		
— Peder Th.	390		
— Sillas J.	504		
Mouridsen, Ane Marie	278		
Møller, Christine	279		
Møllerup, Inger	305		
		N	
		Nielsdatter, Anne	100
		— Appelone	100
		— Johanne Marie	103
		— Mette Cathrine	100
		— Pederlene	284
		Nielsen, Aage Skade	495
		— Aarlo Lang	311
		— Agathe	310
		— Ameta	440
		— Ane Else	402
		— Ane Kirstine (Oxvang)	302
		— Ane Kirstine	313
		— Ane Lang	322
		— Ane Nielsine	311
		— Anna (Holsted)	494
		— Anna (Tjæreborg)	445
		— Anna Margr.	445
		— Anna Kirst.	305
		— Anna Lang	326
		— Anne	354
		— Anton	376
		— Arne Lang	326
		— Bent Lang	326
		— Betty E. Møller	276
		— Bodil Kirstine	305
		— Carl	320
		— Christine Lang	303
		— Claus Hj.	401
		— Dagmar	322
		— Dorthea L.	376
		— Ehlers Lang	323
		— Eli Lang	326
		— Elisabeth	332
		— Elly	447
		— Elly Marie	322
		— Elna Lang	326
		— Erna	447
		— Frands A.	445
		— Gabriel Friis	358
		— Hans	100
		— Hans (Lang)	302
		— Helga	446
		— Ingeborg Lang	305

	Side		Side
Nielsen, Inger	376	Nielsen, N. Skade	494
— Irene Lang	325	— Ove	322
— Ivar Ole	311	— Peder	320
— Jenny Lang	325	— Peder (Braand')	327
— Jens	312	— Peder Hansen	384
— Jens Lang (Fam.)	304	— Peder Hj.	402
— Jeppe Hansen (1839)	316	— Peder Lang	327
— Jeppe Hansen (1911)	323	— Petra	400
— Jeppe Peder (Fam.)	303	— Petra Lang	325
— Johanne M.	402	— Petrine	323
— Julie	320	— Poul Jensen	323
— Jørgen	317	— Poul Lang (1830)	304
— Karen (1863)	304	— Poul Lang (Fam.)	304
— Karen (1894)	444	— Povl Lang (1874)	311
— Karen P. M.	370	— Richard Lang	321
— Kirsten	316	— Sine	344
— Kirsten (Braand')	326	— Svend Lang	326
— Kirstine (1869)	273	— Søren Elving	445
— Kirstine (1914)	452	— Sørine	313
— Kirstine Agathe	307	— Terkild Kr.	303
— Kirstine Andrea	304	— Thora J. N.	353
— Kirstine Lang	324	— Thyra	354, 402
— Kristen S.	493	— Virginia	321
— Kristian Jeppe	318	Nissen, Anna	280
— Kristian Nissen	312	— Stella	390
— Lilly Lang	325	Nygaard, Alma	445
— Lisbeth Lang	362	Nøhr, Holger	500
— Mads Jensen (Fam.)	311		
— Marvin	320	O	
— Mathilda Birthe	311	Olesen, Else Kirstine	267
— Metha	494	— Frederikke	362
— Mikael Skade	494	— Hans	267
— Mikkel J. Lang	302	— Johanne Margr.	361
— Mildred Mathilda	311	— Klausine P.	362
— Milliam	321	— Kristian	360
— Morten Lang (Fam.)	304	— Mette Laura	361
— Niels (1818)	305	— Søren	267
— Niels (1862)	307	Olsen, Hans Ejnar	248
— Niels (1936)	320	— Johanne	337
— Niels Lang (1857)	303	Otsen, Niels Aage	242
— Niels Lang (1869)	311	— Erik	242
— Niels Lang (Darum)	317	— Søren	241
— Niels Mar.	324	— Vagn	242
— Niels P. Th.	327	Overgaard, R.	278

	Side		Side
P			
Pallesen, Kristian	364	Pedersen, Hans Kr. Jensen	276
Pedersdatter, Anna	96	— Hans P.	401
— (Kjær), Anna	101	— Ingeborg O. K.	377
— Anna Marie	96	— Jacob C. E. Joh.	97
— Ingeborre	102	— Jenny	446
— (Kjær), Maren	102	— Jenny Lang	330
— Margr. (1742)	486	— Jens	96
— Margrethe (1772)	96	— (Kjær), Jens	102
Pedersen, Aage	497	— Jens A.	353
— Abline Kathr.	293	— Jens Michael	96
— Alfred	324	— Jens Peder	328
— Alma Vejrup	318	— Jeppe	496
— Anders	446	— (Kjær), Jeppe	101
— Anders C. Aage	449	— Jeppe S.	408
— Ane	375	— Jesper	437
— Ane Kathr.	401	— Jessie	354
— Ane M.	409	— Joen	95
— Ane Marie	387	— Johan Peder	375
— Anna (1839)	378	— Johanne M.	221, 401
— Anna (1907)	375	— Johannes	339
— Anna Cecilie	277	— Johannes M.	354
— Anna Edith	278	— Jørgen	325
— Anna K.	376	— Jørgen P. Aakjær	353
— Anna M.	376	— Karen	488
— Arne	377	— Karoline Elisabeth	277
— Arne Thade	490	— Kathrine (1883)	498
— Axel	375	— Kathrine (1913)	497
— Carl	354, 402	— Ketty V.	377
— Carl Kr.	353	— Kirstine	499
— Christine	304	— Kirstine M.	410
— Edith Maria	277	— Kr. Lindegaard	277
— Elisabeth	354	— Laura	332
— Ella	497	— Laura Aakjær	354
— Erna	377	— Laurids	278
— Flemming	325	— Laust	96, 380
— Frands	97, 435	— Lisbeth	373
— (Kjær), Frands	102	— Louise H.	376
— Fr. Thade	490	— Margrethe (1841)	378
— Gerda	377	— Margrethe	290
— Graves	373	— Margr. K.	496
— Grethe Kjær	354	— Maria Lang	330
— Gunder M.	398	— Marius A.	367
— Gunnar M. H.	278	— Marius T.	377
		— Meta	277

	Side		Side
Pedersen, Methinus	445	Poulsen, Kirstine.	270
— Michael M.	376	— Maria	270
— Mikkel Jensen	373	— Peder Thomsen	270
— Niels (1850)	391	— Poulina Kjerstine	270
— Niels (1907)	400	Prahl, Johanne	315
— Niels H.	436	— Kirstine	315
— N. Skade	490	— Vilhelm	315
— Peder	337		
— Peder Caspersen (1876)	352	R	
— Peder Caspersen (1927)	353	Rasmussen, Dagmar	433
— Peder Caspersen (1931)	354	— Jorgine Marie	338
— Peder Gravesen	373	— Karen Marie	360
— P. Gravesen (Postbud)	375	— Kirsten	304
— Peder H.	400	— Mikkel	338
— Peder Lang	329	— Niels	339
— Peder Madsen	376	— Sine	303
— Peder Martin	449	— Theodor	360
— Per Graves	377	Ravn, Elsabe Marie	399
— Petra	311	— Mathias	505
— Petrea	244	Rich, Søren	278
— Poul (1889)	277	Runge, Marie	439
— Poul (1919)	497		
— Ruth	377	S	
— Ruth C.	354	Schneider, Sophie Aloisia	321
— Simon Skade	495	Schultz, Elna	494
— Sofia Kathr.	377	Severinsen, Ingeborg	331
— Sofia Kristine	354	Silladsdatter, Maren	501
— Solveig	377	Skaarup, Anders L.	453
— Sørine	403	— Bruno	453
— Thorleif	377	— Jonna	453
— Ude H.	377	Skade, Ane Marie	491
— Villads Peder	97	— Anna	498
— Villy	278	— Anton J. P.	498
— Villy C.	354	— Margrethe	493
Peters, Inger	444	— Metha	498
Pontoppidan, Frederikke	411	— P. Micael P.	497
Poulsdatter, Anna	270	— Peder N. (1782)	487
— Ingeborg	270	— P. Nielsen (1870)	495
Poulsen, Astrid	305	Skov, Aage Friis	314
— Christoffer (1788)	265	— Aksel K. Joh.	314
— Christoffer (1857)	270	— Dorothy Louise	314
— Emilie Jessie	353	— Josephine Kirst.	314
— Ingeborg	327	— Kristian Lang	313
— Karen	270	— Niels Nielsen	313

	Side		Side
Skov, Viggo Smidt	314	Sørensen, Knud E.	402
Slot, Ole Sørensen	267	— Lydia V.	365
Smidt, Anna Maria	273	— Mikkel Hjort	364
— Astrid	273	— Nicoline	342
— Birte M.	435	— Niels H.	411
— Hans Jensen	280	— Severine	273
— Iver	271	— Svend E.	402
— Iver Nielsen	272	— Søren Th.	410
— Kirstine Kathrine	273	— Rudolf	390
— Knud A.	273	— Th. Vaagø	489
— Lisbeth	272		
— Maria (o. 1860)	341	T	
— Maria (1896)	274	Termansen, Hansine K. H.	161
— Maria (1916)	273	— Jenny M. H.	162
— Mary	273	Thastrup, B. C.	279
— Mary Anne	274	— Steen Ove	279
— Niels	280	— Tom	279
— Niels Iversen (1852)	272	Terkildsen, Gunder	389
— Niels Iversen (1919)	273	Therkildsen, Dorth. M.	390
— Søren	273	— Maria Dorth.	389
— Villads Jepsen	280	— Peder Th.	387
Sonnichsen, Ida J.	450	— Sofia Kathr.	374
Stensig, Aage	161	— Terkel H.	391
— Lone	161	Thomsen, Else Marie (1926)	369
Storgaard, Aage	447	— Else Marie (1930)	366
— Lars	448	— Erling S.	450
— Niels A.	444	— Frands J.	449
— Ruth	445	— Gerda	366
— Søren (1859)	443	— Hans Hillerup (1871)	365
— Søren (1939)	448	— Hans Hillerup (1927)	366
— Villy	445	— Ib	378
Svendsen, Jørgine	351	— Jenny	449
Sørensen, Alma V.	365	— Jenny E.	366
— Anna Fr.	399	— Jens Alsbro	366
— Dorthea	267	— Johannes N.	489
— Edith	500	— Johnny Willy	449
— Erik E.	402	— Kathrine	449
— Gustav	489	— Kirstine Marie	366
— Hans	499	— Kirstine Math.	489
— Hans Sillesen	307	— Kristian	369
— Hansine M.	410	— Margr.	489
— Henrik	402	— Martin S.	450
— Johanne M.	391	— Mette E.	366
— Kirsten	347	— Minna	450

	Side		Side,
Thomsen, Niels Kr.	369	Vance, Marva	490
— Peder	366	Varming, Mads	489
— Petra	390	Vejrup, Elin	222
— Petrea	489	— Gerda	222
— Preben Fr.	450	— Metha Maria	317
— Sonnich	448	Vestergaard, Ane Kathr.	364
— Thomas	369	— Elisabeth	364
— Thora	450	— Jensine	365
— Willy S.	450	— Kristen	364
Thyregaard, Anton	403	Villadsen, Richardt	377
— Herdis	408	Vind, Peter	503
— Karen M.	408	Wiuuff, Adolf Jepsen	281
— Niels	403	— Anni Cicilie	281
Truelsen, Hans Kr.	281	— Hans	281
— Niels	281	Værnhøj, Magda	348
		— Poula	349
U			
Uhre, Anna Aakjær	357	Ø	
— Jeppe	357	Ørnborg, Marinus	352
— Niels Thomsen	357	— Villy Emil	352
V, W			
Wakthien, Frederik	362	Østrup, Anna Maria	322
Vallentin, Ole Christian	96	— Jens Jørgen	322
		— Karl	322
		— Kjeld	322

TRYKFEJL, RETTELSER OG TILFØJELSER

ASCHOU-SLÆGTEN

(Bind I)

- Side 28 Linie 2, 4 og 5 fra neden staar Den læs Det.
- 29 - 19 fra neden staar alid læs altid.
 - 43 - 18 fra neden staar sidste læs næstsidste.
 - 59 - 4 fra neden staar ²⁸/₉ 1834. I Tavle 1 staar ²⁷/₉ (Stamtavlen forkert).
 - 60 - 3 fra oven staar 16. Juni læs 21. Juni (Stamtavlen rigtig).
 - 72 - 3 fra neden staar 18. Novbr. 1927. I Tavle 2 staar ¹⁸/₁₁ 1867 (Stamtavlens Aarstal forkert).
 - 74 - 1 fra oven staar 13. April 1825 læs 13. April 1828.
 - 76 - 4 fra oven og flg. Stykke er gentaget Linie 15 og flg.
 - 79 - 17 fra neden staar 19. Febr. 1887. I Tavle 4 staar ¹²/₂ 1887 (Stamtavlen forkert).
 - 82 - 7 fra oven staar 1876 læs 1877.
 - 91 - 7 fra oven staar 28. Decbr. I Tavle 4 staar ²²/₁₂ (Stamtavlen forkert).
 - 98 - Billederne af Jens H. Jensen og Hustru Klare J. forkert placeret).
 - 105 - 3 fra oven staar 10. April. Paa Tavle 7 staar ¹⁹/₄ (Stamtavlen forkert).
 - 110 - 20 fra oven staar Arne Bortmann Voss. Paa Tavle 8 staar Anne Andersen (Stamtavlen forkert).
 - 110 - 3 fra neden staar Ulla Margit Bortmann Voss. Paa Tavle 8 staar Ulla Andersen (Stamtavlen forkert).
 - 112 - 4 fra oven staar selv, Ordet selv udgaar.
 - 114 - Billederne af Hans Aschou og Hustru Ingeborg Aschou forkert placeret.
 - 115 - 2 fra neden staar 31. Januar (Stamtavlen forkert).

VILSLEV-SLÆGTEN

(Bind II)

- Side 11 Linie 18 fra oven staar stadfæste læs stedfæste.
- 14 - 17 fra oven staar sammenpresset læs sammenbygget.
 - 39 - 5 fra neden staar Storebensgrød læs Storbenedgrød.
 - 56 - 15 fra oven staar „e“ læs et.
 - 63 - 8 fra oven staar begynde læs begyndte.

Side 74 Linie 12 fra neden staar 1841 læs 1741.

- 81 - 1 fra neden staar „Efter Jeppe Mikkelsen og Dorthe Brogaard“ (i Fodnoten).
- 87 - 14 fra oven staar Beplantning. Tilføjes i en Fodnote: Med Star- el. Halvgræsser.
- 97 - 5 fra neden staar døbt 12. Januar 1792 læs født.
- 101 - 4 fra oven staar 1753 læs 1755.
- 107 - 9 fra neden staar Lutzen læs Lützen.
- 120 - 6 fra neden staar østlige læs østligste.
- 122 - 11 fra oven staar Manken læs Mannen.
- 128 - 1 Fodnoten staar 2 Gange 1894 læs 1884.
- 134 - 1 fra oven staar Haven læs Haver.
- 149 - 3 fra oven staar opstemmet læs opstammet.
- 152 - 4 fra neden staar norlige læs nordlige.
- 153 - 7 fra neden staar Christen læs Christian.
- 154 - 3 fra neden staar dens læs dets.
- 156 - 2 fra oven staar paa læs aa (aa betyder igennem Bunden = Gulvet i Vognen).
- 157 - 13 fra oven staar Appels læs Appel.
- 170 - 10 fra oven staar Skoleundervisning læs Skriveundervisning.
- 170 - 16 fra neden staar 7 Aar læs 9 Aar.
- 175 - 10 fra oven staar hundrede læs Hundrede.
- 185 - 12 fra neden staar værte læs været.
- 203 - 5 fra neden staar blev læs blive.
- 229 - 5 fra neden staar melem læs mellem.
- 235 - 11 fra neden staar den læs det.
- 237 - 10 fra neden staar den læs det.
- 238 - 5 fra oven staar Par yngre læs Par Aar yngre.
- 245 - Andet Stykke paa Siden: „Alle Børnene voksede“ osv. skal ombyttes med første Stykke: „Børnene i 1. Ægteskab: Signe Bom og Gr. Lauridsens 4 Børn“.
- 246 - 11 fra oven staar Række Mølle læs Rækker Mølle.
- 247 - 1 og 10 fra oven Billeder af Arne Lauridsen og Hustru Gerda mangler (er indsat Side 510).
- 247 - 11 fra oven Rousthøj læs Rousthøje.
- 251 - 1 fra oven staar hørt til hendes læs hørt til i hendes.
- 279 - 1 fra oven læs Paula Madsen. Gift 22. Novbr. 1920 med B. C. Thastrup, f. 28. Aug. 1893.
- 292 - 11 fra oven staar saaden læs saadan.
- 300 - 18 fra oven staar de skal være det.
- 302 - 15 fra neden staar Kristen læs Kirsten.
- 321 - 6 fra oven staar Aloisa læs Aloisia.
- 332 - 17 fra neden staar Michesdatter læs Michelsdatter.
- 345 - 2 fra neden Kommaet efter Nielsen slettes.
- 346 - 14 fra neden staar hundrede læs Hundrede.
- 353 - 3 fra oven staar Kavslund læs Kalvslund.
- 373 - 2 fra oven staar Tommerby læs Tømmerby.

Side 381 Linie 14 fra oven staar Døter skal være Døtre.

- 408 - 4 fra oven staar Thyregod læs Thyregaard.
 - 409 - 7 fra neden mangler b i København.
 - 439 - 4 fra oven 5 er ulæselig.
 - 443 - 10 fra oven læs Søren Nielsen (Storgaard) f. 24. Marts 1859.
 - 447 - 15 fra oven staar Hellrup skal være Hellerup.
 - 447 - 17 fra oven staar Terslev læs Tørslev.
-

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	5
Den gamle Gaard	7
Grundrids af den gamle Gaard	24
Kvindernes Arbejde i den gamle Gaard	28
Bykort over Vilslev	40
Mændenes Arbejde i den gamle Gaard	44
Formen for Besiddelse og Brug af Ejendom	65
Fæstebrev	69
Tavle 9 : Jens Jensen og Anna Michelsdatter	74
Sønnen Michel Jensen	80
Michel Jensens Søskende (fortsat Side 380)	89
Michel Jensens Børn	103
» 10 : Jens Michelsen	119
Et gammeldags Bondebryllup i Vilslev	128
Gredstedbro Kro	150
Jens Mikkelsen Lauridsen	168
Aftægtskontrakt	231
» 11 : Anna Michelsdatter	265
» 12 : Laust Michelsen	284
» 13a: Niels Lang Michelsen og Kirsten Hansdatter	298
» 13b: » » » og Kirsten Nielsen	316
» 14 : Mette Michelsdatter	332
» 15 : Ingeborg Michelsdatter	372
» 16a: Laust Pedersen (Joensen), Maren Jensdatters Slægt fortsat fra Side 96 Nr. 5 og 11)	380
» 16b: Frands Pedersen	435
Milieu	434
Resumé	480
Tavle 17: Tillæg til Vilslev-Slægten	485
Jeppe Mikkelsen	504
Personregister	511

Slægtstavler.

Jens Jensen, Gaardfæster i Vilslev, * i August 1720 i Vilslev, † i Maj 1780, begravet 26. Maj, i Vilslev. Trolovet $21/7$ 1748 og gift Fredagen d. $18/10$ 1748 med Anna Michelsdatter af Vilslev, * der 1724 og begravet $3/2$ 1790.

5 Børn:

I. *Maren Jensdatter*, døbt $27/4$ 1749 i Vilslev, † $17/6$ 1825. Gift $17/7$ 1769 med Peder Joensen, Gdrm. i Vilslev, døbt $30/6$ 1728 og begravet $3/1$ 1793, 64 Aar gl., i Vilslev.

11 Børn:

- 1) *Joen Pedersen*, døbt $20/9$ 1769, † $21/10$ 1820, 51 Aar gl. i Vilslev. Gift $2/5$ 1788 med Maren Hansdatter af Vilslev, * 1761, † $10/8$ 1822, 61 Aar gl., i Vilslev. 8 Børn.
- 2) *Anna Pedersdatter*, * $20/1$ 1771, begravet $3/2$ 1771 i Vilslev.
- 3) *Margrethe Pedersdatter*, døbt $2/2$ 1772 i Vilslev, †?
- 4) *Jens Pedersen*, døbt $14/9$ 1773, † $14/8$ 1832. Gift $28/8$ 1824 med Enke Sidsel Marie Andersdatter, * 1795. Ingen Børn. —
- 5) *Laust Pedersen*, * $20/10$ 1775 og † $25/4$ 1855 i Vilslev. Gift $2/4$ 1814 med Anna Maria Jørgensdatter, * $20/11$ 1785, † $23/2$ 1834 i Vilslev. 3 Børn. Se Tavle 16 a.
- 6) *Anna Pedersdatter*, * $26/11$ 1777 i Vilslev, † $22/1$ 1852 i Farup. Gift $9/1$ 1808 i Kærbøl med Hans Chr. Hansen (Puggaard) Søn af Hans Hansen (Puggaard) til Nygaard og Ane Kathrine Christensen, * 1762, † $22/12$ 1820.
- 7) *Anne Marie Pedersdatter*, * $2/7$ 1780 i Vilslev. Gift med Smed Vallentin i Vilslev.
- 8) *Jens Micael Pedersen*, * $22/12$ 1782, † $27/2$ 1830 i Vilslev Spange.
- 9) *Jacob Carsten Egidius Johannes Pedersen*, * $13/11$ 1785 i Vilslev. Yderligere Opl. savnes.
- 10) *Villads Peder Pedersen*, * $20/12$ 1788, † $1/2$ 1868 i Vilslev. — Ugift.
- 11) *Frands Pedersen*, * $20/1$ 1792 i Vilslev, Gaardmand i Hillerupholm, Gredstedbro. Gift $25/6$ 1826 med Mariane Andreasdatter fra Tjæreborg, * $2/2$ 1797, † $9/12$ 1877.

5 Børn:

- A¹) *Peder Frandsen*, * $23/9$ 1827 i Nr. Farup, † $15/8$ 1867 i Tjæreborg. — Ugift.
- B²) *Andreas Bastian Frandsen*, * $11/10$ 1828 i Farup. Gift $4/9$ 1865, † $10/9$ 1878. — Ingen Børn.
- C³) *Maren Frandsdatter*, * $24/9$ 1831 i Farup. Gift $10/11$ 1867, † $23/12$ 1881 i Tjæreborg. 3 Børn.
- D⁴) *Jens Frandsen*, * $1/7$ 1835 i Farup. Gift $17/10$ 1868, † $12/7$ 1872. — 2 Børn.
- E⁵) *Frands Frandsen*, * $27/11$ 1838 i Farup, † $31/6$ 1897 i Tjæreborg. Gift $23/4$ 1867. — 5 Børn.

II. *Johanne Jensdatter*, døbt $25/7$ 1751 i Vilslev, † $21/3$ 1809 i Hillerup. Gift $28/4$ 1779 med Niels Hansen af Vilslev, * 1737 (i Hillerup?) begravet $4/7$ 1806 i Vilslev.

6 Børn:

- 1) *Mette Cathrine Nielsdatter*, * $5/9$ 1779.
- 2) *Anne Nielsdatter*, * $21/10$ 1781.
- 3) *Appelone Nielsdatter*, døbt $22/2$ 1784. Gift $7/11$ 1818 med Niels Johansen, * 1784. Boelsmand i Hillerup.
- 4) *Hans Nielsen*, * $21/1$ 1787. Boelsmand i Hillerup.
- 5) *Jens Nielsen*, * $5/7$ 1789, † som Barn.
- 6) 1 Søn — Navnet i Kirkebogen overklæbet — født $1/1$ 1793, † før 1806.
- 7) Der har desuden vistnok været en Søn mere med Navnet Jens, der er død som spæd.

III. *Anna Maria Jensdatter*, døbt $1/11$ 1753 i Vilslev Kirke, † $29/1$ 1832 i Vilslev. Gift 1780? (Vielsen findes ikke i Vilslev eller Darum Kirkebøger) med Peder Jepsen Kjær fra Darum, begravet $3/7$ 1805 i Vilslev, 60 Aar gl., altsaa født 1745.

6 Børn:

- 1) *Jeppe Pedersen (Kjær)*, døbt $25/5$ 1783 i Vilslev, † $8/7$ 1821. Gift $3/12$ 1814 med Bonde-enke af Vilslev Anne Christensdatter, 33 Aar gl., altsaa født 1781. 3 Børn: 1. Anne Marie Jepsdatter, * $4/7$ 1815. 2. Peder Jepsen Kjær, * $9/2$ 1818. 3. Jeppe Jepsen, * $23/8$ 1821.
- 2) *Anna Pedersdatter*, * $23/10$ 1785 i Vilslev.
- 3) *Ingeborre Pedersdatter*, * $14/10$ 1787 i Vilslev.
- 4) *Jens Pedersen*, * $24/1$ 1790 i Vilslev.
- 5) *Maren Pedersdatter*, * $1/4$ 1791 i Vilslev.
- 6) *Frands Pedersen* (Navnet overklæbet i Kirkebogen), * $22/3$ 1795 i Vilslev.

IV. *Michel Jensen*, Gaardmand i Vilslev, * 1760 og † $2/5$ 1825, 66 Aar gl. Gift $11/5$ 1792 med Elisabeth Lauridsdatter, døbt 2. Paaskedag $4/4$ 1763 i Uldum, † $20/2$ 1832.

7 Børn:

- 1) *Anna Michelsdatter*, * $7/10$ 1793 og † $7/4$ 1865, 71 Aar gl. i Vilslev. Gift $3/5$ 1817 med Christoffer Poulsen, * 1788 og † $1/8$ 1866, 78 Aar gl., Bødker og Boelsmand i Vilslev. — 7 Børn. Se Tavle 11.
- 2) *Jens Michelsen*, døbt $2/11$ 1795, † $12/10$ 1856 i Vilslev. Gift $5/11$ 1831 med Abalone Christensdatter Helle, Darum, * $30/4$ 1805 i Darum, † $31/7$ 1878 i Vilslev. 7 Børn. Se Tavle 10.
- 3) *Laust Michelsen*, døbt $3/12$ 1797, † $26/4$ 1854 i Vilslev. Gift $7/6$ 1828 med Pederlene Nielsdatter, * 1802, † 1866 i Vilslev. — 6 Børn. Se Tavle 12.
- 4) *Niels Lang Michelsen*, døbt $25/8$ 1799 i Vilslev, † $19/1$ 1870 i Darum. Gift 1. Gang $2/9$ 1826 med Kirsten Hansdatter i Darum, † $23/10$ 1836 i Darum. — Gift 2. Gang $28/1$ 1837 med Anne Jepsdatter af Darum, † 1868. — 6 Børn i 1. og 4 Børn i 2. Ægteskab. Se Tavle 13a og b.
- 5) *Mette Michelsdatter*, døbt $20/11$ 1801 i Vilslev, † $28/12$ 1891 paa Alsbro. Gift 1. Gang $12/6$ 1824 med Enkemand Jes Peder Christoffersen, Alsbrogaard, * 1781, † $10/5$ 1847 paa Alsbro. — Gift 2. Gang $17/3$ 1848 med Laue Hansen fra Tjæreborg, * $20/7$ 1810 i Tjæreborg, † $23/1$ 1873 paa Alsbro. I 1. Ægteskab 7 Børn i 2. ingen Børn. Se Tavle 14.
- 6) *Ingeborg Michelsdatter*, døbt $2/4$ 1804 i Vilslev, † $12/3$ 1889. Gift $9/4$ 1831 med Enke- og Gaardmand Peder Gravesen af Jedsted, * $13/3$ 1789, † $13/6$ 1870 i Jedsted, 81 Aar gl. — 5 Børn. Se Tavle 15.
- 7) *Poul Lang Michelsen*, døbt $10/11$ 1805 og død $10/12$ 1805, 6 Uger gl., i Vilslev.

V. *Jens Jensen*, Gaardmand i Darum, * 1763 i Vilslev, † $19/5$ 1804 i St. Darum. Trolovet $30/6$ 1791 og gift $21/10$ 1791 med Enken Johanne Marie Nielsdatter i St. Darum, † $29/12$ 1812, 59 Aar gl., altsaa født 1753 el. 54. Ingen Børn.

Signe Lauridsen, * $20/10$ 1915 i Darum. Gift $29/6$ 1942 i Vilslev Kirke med Hans Ejner Olsen, * $9/12$ 1905 i Haarbølle, Møen. — Graves L. gift 2. Gang $27/11$ 1918 i Darum med Petrea Pedersen fra Arden, * $2/6$ 1882. 4 Børn: 1. Ingrid Lauridsen, * $10/7$ 1919. 2. Gudrun Lauridsen, * $23/8$ 1921. 3. Jens Kristian Lauridsen, * $19/3$ 1923 og 4. Tage Lauridsen, * $1/6$ 1925. — Allefødte i Darum.

2. *Jens Michelsen*, Gaardmand i Vilslev, døbt $\frac{2}{11}$ 1795, † $\frac{12}{10}$ 1856 i Vilslev. Gift $\frac{5}{11}$ 1831 med Ablone Christensdatter (Helle) i Darum Kirke, * $\frac{30}{4}$ 1805 i Darum, † $\frac{31}{7}$ 1878 i Vilslev.

7 Børn:

- A¹⁾ og B²⁾ Tvillinger, * $\frac{15}{7}$ 1833. Den ene dødfødt, den anden døbt Michel Jensen, død 2 Aar gl.
- C³⁾ *Elisabet Jensen*, * $\frac{4}{6}$ 1835, † $\frac{12}{11}$ 1893 i Vilslev. Gift $\frac{20}{10}$ 1859 med Hans Hansen Termansen, * $\frac{15}{5}$ 1822 og † $\frac{9}{9}$ 1904 i Vilslev.
8 Børn:
a 1) *Anne Hansen Termansen*, * $\frac{16}{9}$ 1860 i Vilslev, † $\frac{8}{8}$ 1933 i Bramminge. Gift $\frac{25}{10}$ 1884 i Vilslev med Anders Nissen Hansen, * $\frac{13}{10}$ 1858 i Emmerlev i Slesvig, †, begravet $\frac{20}{6}$ 1925 i Bramminge. 3 Børn: 1. Hans Nissen Hansen, * $\frac{13}{2}$ 1886 i Vilslev, † $\frac{25}{2}$ 1930 i Bramminge. Ugift. — 2. Terman Hansen, * $\frac{28}{12}$ 1887 i Vilslev. Gift $\frac{10}{11}$ 1931 med Dina Andrea Flytkjær fra Østrup v. Ringkøbing, * $\frac{24}{12}$ 1893. 1 Barn: Anna Elisabeth Hansen, * $\frac{12}{7}$ 1932 i Bramminge. 3. Marius Ejnar Hansen, * $\frac{21}{11}$ 1894 i Vilslev.
b 2) *Apolone Hansen Termansen*, * $\frac{21}{9}$ 1862, † $\frac{4}{3}$ 1865 i Vilslev.
c 3) *Anne Marie Hansen Termansen*, * $\frac{21}{9}$ 1864, † $\frac{15}{3}$ 1865 i Vilslev.
d 4) *Apoline Hansen Termansen*, * $\frac{21}{1}$ 1866. Gift $\frac{28}{10}$ 1896 med Kroejer Marius Clausen, Gredstedbro, * $\frac{27}{6}$ 1861, † $\frac{2}{7}$ 1923 i Gredstedbro. 1 Barn: Karen Clausen, * $\frac{9}{2}$ 1898 i Gredstedbro. Gift $\frac{9}{11}$ 1924 med Ingeniør Aage Stensig, København, * $\frac{10}{3}$ 1898 i Vilslev. 1 Barn: Lona Stensig, * $\frac{10}{11}$ 1929 i Kbhvn.
e 5) *Hans Thue Sørensen Hansen Termansen*, * $\frac{31}{8}$ 1868, † $\frac{4}{6}$ 1869 i Vilslev.
f 6) *Hansine Kirstine Hansen Termansen*, * $\frac{28}{5}$ 1870 i Vilslev. — Ugift.
g 7) *Jenny Maria Hansen Termansen*, * $\frac{12}{9}$ 1872 i Vilslev. — Ugift.
h 8) *Hans Hansen Termansen*, * $\frac{20}{8}$ 1875, † $\frac{5}{4}$ 1877 i Vilslev.
- D⁴⁾ *Sidsel Jensen*, * $\frac{25}{3}$ 1837, † $\frac{10}{12}$ 1838, $\frac{11}{2}$ Aar gl., i Vilslev.
- E⁵⁾ *Sidsel Jensen*, * $\frac{4}{5}$ 1839, † $\frac{23}{12}$ 1921 i Vilslev. Gift $\frac{4}{11}$ 1865 med Niels Lauridsen, * $\frac{27}{10}$ 1833, † $\frac{14}{3}$ 1930, 97 Aar gl., i Vilslev.
9 Børn:
a 1) *Ablone Lauridsen*, * $\frac{23}{8}$ 1866, † $\frac{11}{4}$ 1869 i Vilslev.
b 2) *Jens Mikkelsen Lauridsen*, * $\frac{24}{4}$ 1868, † $\frac{2}{8}$ 1869 i Vilslev.
c 3) *Ablone Kathrine Lauridsen*, * $\frac{16}{2}$ 1870, † $\frac{23}{2}$ 1870 i Vilslev.
d 4) *Jens Mikkelsen Lauridsen*, * $\frac{10}{4}$ 1871. Gift 1. Gang $\frac{26}{9}$ 1896 med Martha Maria Janniksen, * $\frac{19}{11}$ 1876 i Jedsted, † $\frac{17}{2}$ 1903 paa Møllevang. 2 Børn: 1. Niels Christen Jannik Lauridsen, * $\frac{11}{1}$ 1900. Gift $\frac{9}{11}$ 1934 i Kbhvn. med Else Hansen Birk, * $\frac{31}{5}$ 1905 i Kbhvn. 1 Barn: Jens Birk Lauridsen, * $\frac{3}{10}$ 1935 i Vejle. 2. Sigurd Magnus Lauridsen, * $\frac{7}{1}$ 1903 paa Møllevang. Gift $\frac{9}{12}$ 1941 i Gredstedbro Kirke med Johanne Maria Pedersen, * $\frac{14}{9}$ 1909 i Gredstedbro. — Gift 2. Gang $\frac{25}{11}$ 1906 med Karen Bilde, * $\frac{10}{5}$ 1883 i Voldby ved Grenaa. 5 Børn: 1. Martha Maria Lauridsen, * $\frac{1}{2}$ 1907, 2. Niels Lauridsen, * $\frac{24}{9}$ 1908. Gift $\frac{20}{4}$ 1941 i Esbjerg med Elin Vejrup, * $\frac{20}{4}$ 1917 i Darum. 1 Barn: Kjeld Vejrup Lauridsen, * $\frac{29}{6}$ 1942 i Ribe. 3. Peter Bilde Lauridsen, * $\frac{28}{9}$ 1910. Gift $\frac{31}{5}$ 1936 i Darum med Gerda Vejrup, * $\frac{20}{12}$ 1910 i Darum. 2 Børn: Karen Elisabeth Lauridsen, * $\frac{10}{3}$ 1937 og Jens Jepsen Lauridsen, * $\frac{18}{6}$ 1938 paa Møllevang. 4. Frede Juel Lauridsen, * $\frac{23}{10}$ 1912. Gift $\frac{28}{9}$ 1940 i Svendborg med Edna Maria Johansen, * $\frac{23}{5}$ 1916. 5. Marie Bilde Lauridsen, * $\frac{30}{8}$ 1919 paa Møllevang.
e 5) *Ane Kathrine Lauridsen*, * $\frac{20}{2}$ 1873. Gift $\frac{18}{9}$ 1896 i Vilslev med Lærer Peder Jacob Jepsen, * $\frac{14}{8}$ 1866 i Overkærby, Kerteminde, † $\frac{3}{6}$ 1899 i Hou v. Odder. 2 Børn: Frede Juel Jepsen, * $\frac{23}{9}$ 1897, † $\frac{13}{1}$ 1901 og Petra Juel Jepsen, * $\frac{7}{11}$ 1899 i Vilslev. Gift $\frac{27}{10}$ 1933 i Vilslev med Axel Holm Bonnemann, * $\frac{20}{3}$ 1898 i Darum. 2 Børn: Benthe Juel Bonnemann, * $\frac{27}{10}$ 1934 og Frede Juel Bonnemann, * $\frac{19}{7}$ 1937 i Vilslev.
f 6) *Laurids Thomsen Lauridsen*, * $\frac{3}{2}$ 1875, † $\frac{8}{10}$ 1927. Gift $\frac{31}{10}$ 1906 med Ane Kirstine Knudsen, * $\frac{10}{1}$ 1881 i Vilslev. 2 Børn: 1. Niels Frederik Lauridsen, * $\frac{6}{10}$ 1907. Gift $\frac{17}{5}$ 1935 i Vilslev med Johanne Bendixen Brok, * $\frac{8}{8}$ 1913. 2 Børn: Laurids Brok Lauridsen, * $\frac{29}{12}$ 1936 og Andreas Brok Lauridsen, * $\frac{13}{5}$ 1941. 2. Sigrid Frederikke Lauridsen, * $\frac{26}{5}$ 1909. Gift $\frac{2}{8}$ 1933 med Hans Holdensen, * $\frac{20}{8}$ 1902 i Sejstrup. 3 Børn: 1. Annette Holdensen, * $\frac{21}{12}$ 1934. 2. Laura Frederikke Holdensen, * $\frac{21}{7}$ 1937. 3. Niels Holdensen, * $\frac{10}{8}$ 1940.
g 7) *Ablone Lauridsen*, * $\frac{20}{9}$ 1876, † $\frac{3}{3}$ 1925, 49 Aar gl., i Vilslev.
h 8) *Maria Lauridsen*, * $\frac{30}{6}$ 1878. Gift $\frac{20}{10}$ 1911 i Vilslev med Søren Otsen, * $\frac{21}{5}$ 1883 i Hillerup. 3 Børn: 1. Erik Otsen, * $\frac{14}{11}$ 1913. 2 og 3. Vagn og Niels Aage Otsen, Tvill., * $\frac{7}{2}$ 1918 i Hillerup.
i 9) *Graves Lauridsen*, * $\frac{22}{10}$ 1881 i Vilslev. Gift 1. Gang $\frac{31}{10}$ 1911 i Darum med Signe Petersen Bom, * $\frac{5}{1}$ 1882 i Darum, † $\frac{25}{10}$ 1915 i Darum. 4 Børn: 1. Niels Rasken Lauridsen, * $\frac{10}{8}$ 1912 i Darum. Gift $\frac{27}{9}$ 1940 med Inga Kathrine Dalum, * $\frac{24}{1}$ 1918 i Kongens Tisted. — 2. Bodolf Sigfred Lauridsen, * $\frac{12}{9}$ 1913 i Darum. Gift i Grimstrup Kirke $\frac{3}{8}$ 1940 med Cecilie Beck Larsen, Rousthøje, * $\frac{4}{8}$ 1921. 2 Børn. 3. Arne Lauridsen, * $\frac{27}{11}$ 1914 i Darum. Gift $\frac{6}{8}$ 1940 i Grimstrup Kirke med Gerda Kirstine Jensen, Rousthøje, * $\frac{10}{9}$ 1917. 1 Barn: Graves Lauridsen, * $\frac{9}{9}$ 1941. 4. Signe Lauridsen, * $\frac{20}{10}$ 1915 i Darum. Gift $\frac{29}{6}$ 1942 i Vilslev Kirke med Hans Ejner Olsen, * $\frac{9}{12}$ 1905 i Haarbølle, Møen. — Graves L. gift 2. Gang $\frac{27}{11}$ 1918 i Darum med Petrea Pedersen fra Arden, * $\frac{2}{6}$ 1882. 4 Børn: 1. Ingrid Lauridsen, * $\frac{10}{7}$ 1919. 2. Gudrun Lauridsen, * $\frac{25}{8}$ 1921. 3. Jens Kristian Lauridsen, * $\frac{19}{8}$ 1923 og 4. Tage Lauridsen, * $\frac{1}{6}$ 1925. — Allefødte i Darum.
- F⁶⁾ *Ane Marie Jensen*, * $\frac{14}{3}$ 1841 og † $\frac{13}{6}$ 1861 i Vilslev. — Ugift.
- G⁷⁾ *Ane Kirstine Jensen*, * $\frac{14}{6}$ 1843 i Vilslev, † $\frac{24}{9}$ 1912 i Bramminge. Gift $\frac{23}{10}$ 1869 i Vilslev med Jeppe Nielsen Jepsen, * $\frac{27}{8}$ 1843 i Vilslev, † $\frac{22}{10}$ 1884 i Darum.
5 Børn:
a 1) *Jep Nielsen Jepsen Brok*, * $\frac{13}{7}$ 1870 i Vilslev. — Ugift.
b 2) *Ablone Maria Jepsen Brok*, * $\frac{10}{10}$ 1872 i Vilslev. — Ugift.
c 3) *Mette Johanne Jepsen Brok*, * $\frac{14}{8}$ 1874 i Vilslev, † $\frac{18}{11}$ 1940 i Bramminge. — Ugift.
d 4) *Jens Mikkelsen Jepsen Brok*, * $\frac{1}{4}$ 1877 i Frøsiggaard. Gift $\frac{11}{8}$ 1921 med Hansine Johanne Maria Fobian fra Skjellebjerg v. Slagelse, * $\frac{10}{9}$ 1885 i Verup v. Slagelse. — 3 Børn: 1. Jimmy Brok, * $\frac{28}{11}$ 1921 i St. Louis, U. S. A. 2. Carl Jepsen Brok, * $\frac{8}{12}$ 1922 i St. Louis. 3. Viggo Fobian Brok, * $\frac{10}{5}$ 1924 i St. Louis, U. S. A.
e 5) *Holden Jepsen Brok*, * $\frac{12}{5}$ 1880 i Frøsiggaard, Hunderup Sogn. Gift $\frac{28}{1}$ 1921 i U. S. A. med Gertrud Dora Kristiansen, * $\frac{19}{10}$ 1898 i Eilenburg i Tyskland af danske Forældre. — 2 Børn: 1. Holden Brok, * $\frac{10}{12}$ 1921 i U. S. A. 2. Kurt Brok, * $\frac{1}{7}$ 1927 i St. Louis, U. S. A.

1. *Anna Michelsdatter*, * $\frac{7}{10}$ 1793 og † $\frac{7}{4}$ 1865, 71 Aar gl. i Vilslev. Gift $\frac{3}{5}$ 1817 i Vilslev med Christoffer Poulsen, * 1788 og † $\frac{1}{3}$ 1866 i Vilslev.

7 Børn:

A¹) *Christian Christoffersen*, * $\frac{21}{10}$ 1815 og † $\frac{23}{6}$ 1879 i Vilslev. — Ugift.

B²) *Divert Lise Christoffersen*, * $\frac{10}{3}$ 1818 i Vilslev. Gift $\frac{20}{12}$ 1838 med Enke- og Husmand Ole Sørensen (Slot) i Vilslev.

3 Børn:

a 1) *Søren Olesen*, * $\frac{22}{6}$ 1838 i Vilslev.

b 2) *Hans Olesen*, * $\frac{21}{10}$ 1841 i Vilslev.

c 3) *Else Kirstine Olesen*, * $\frac{17}{1}$ 1844 i Vilslev.

Familien flyttede fra Vilslev. Oplysninger om den findes ikke i Vilslev Sogns Kirkebøger efter 1844.

C³) *Mikkel Christoffersen*, * $\frac{29}{7}$ 1820 i Vilslev. Gift $\frac{15}{12}$ 1854 med Enken Dorthea Sørensen, * 1825.

4 Børn:

a 1) *Søren Hansen Mikkel- sen*, * $\frac{27}{6}$ 1855 i Vilslev.

b 2) *Jakob Conrad Mikkel- sen*, * $\frac{23}{12}$ 1856 i Vilslev.

c 3) *Christoffer Mikkelsen*, * $\frac{3}{7}$ 1861 i Vilslev.

d 4) *Anna Mikkelsen*, * $\frac{21}{12}$ 1864 i Vilslev.

Hele Familien rejste til Amerika.

D⁴) *Poul Christoffersen*, * $\frac{25}{8}$ 1823 i Vilslev. Gift med Ane Kirstine Gejl * 1830 i Vilslev. Ikke viiede i Vilslev.

8 Børn:

a 1) *Anna Poulsdatter*, * $\frac{13}{8}$ 1853, † $\frac{25}{12}$ 1874.

b 2) *Ingeborg Poulsdatter*, * $\frac{24}{7}$ 1855.

c 3) *Christoffer Poulsen*, * $\frac{24}{9}$ 1857.

d 4) *Kirstine Poulsen*, * $\frac{17}{4}$ 1860.

e 5) *Maria Poulsen*, * $\frac{2}{12}$ 1862.

f 6) *Karen Poulsen*, * $\frac{4}{1}$ 1865.

g 7) *Peder Thomsen Poulsen*, * $\frac{9}{9}$ 1867.

h 8) *Pouline Kjerstine Poulsen*, * $\frac{10}{6}$ 1870.

Børnene er vist alle fødte i Gredsted, Jernved Sogn, men døbte i Vilslev Kirke.

Hele Familien rejste til Amerika.

E⁵) *Elisabet Christoffersen*, * $\frac{2}{2}$ 1826 i Vilslev, †, begravet $\frac{10}{11}$ 1888 i Hunderup. Gift 1. Gang 1851 med Farver Iver Smidt i Fole v. Gram. — Gift 2. Gang 1858 med Skræder Poul Madsen, Sejstrup.

I 1. Ægteskab 1 Søn:

a 1) *Niels Iversen Smidt*, * $\frac{5}{1}$ 1852. Gift 1885 med „Maria“, Datter af Knud Baltzer i Sejstrup, † Sommeren 1894. — 4 Børn: 1. Iver, * $\frac{19}{6}$ 1886. 2. Lisbeth, * $\frac{12}{5}$ 1888. 3. Knud, * $\frac{27}{4}$ 1889 og 4. Anna, * $\frac{23}{2}$ 1893. — Gift 2. Gang $\frac{9}{8}$ 1896 med Kirstine Nielsen (Trolund), * $\frac{9}{8}$ 1869 i Vilslev. 2 Børn: Maria, * $\frac{5}{11}$ 1896 og Mary, * $\frac{18}{6}$ 1898 i Sejstrup. — Niels I. Smidt † $\frac{29}{1}$ 1919 i Sejstrup.

I 2. Ægteskab 5 Børn:

b 2) *Kirstine Margrete Madsen*, * $\frac{15}{10}$ 1858 i Sejstrup, † 1927 i Tømmerby. Gift $\frac{20}{11}$ 1888 med Jens Jørgen Jensen, Tømmerby, *?, † 1925. 4 Børn: 2 Pigebørn, der døde smaa og 2 Drengene: Niels Jensen, Lærer i Røde Kro, Sdrj., og Poul Jensen, der har Ejendommen i Tømmerby. — Begge er gifte.

c 3) *Anna Madsen*, * $\frac{20}{1}$ 1861 og † $\frac{11}{7}$ 1911 i Sejstrup. Gift $\frac{24}{4}$ 1888 med Hans Kristian Jensen Pedersen, * $\frac{20}{7}$ 1857 i Ballum, Sdrj., †, begravet $\frac{18}{8}$ 1940 i Hunderup. 4 Børn: 1. Poul Pedersen, * $\frac{17}{10}$ 1889 i Sejstrup. Gift 1. Gang $\frac{5}{3}$ 1918 med Maria Lindegaard fra Hjortkær, † $\frac{21}{10}$ 1923. 1 Barn: Kristian Lindegaard Pedersen, * $\frac{6}{2}$ 1919. Gift 2. Gang $\frac{20}{4}$ 1925 med Meta Pedersen fra Sejstrup. 2 Børn: Anna Cecilie Pedersen, * $\frac{14}{6}$ 1931 og Edith Maria Pedersen, * $\frac{20}{6}$ 1937 paa Ribe Avlsgaard. 2. Karoline Elisabeth Pedersen, * $\frac{3}{12}$ 1891 i Sejstrup. Gift $\frac{3}{8}$ 1914 med Jens Kr. Hansen, L. Darum, Ægteskabet opløst 1928. 1 Barn: Anna Ketty Hansen, * $\frac{15}{9}$ 1915 i Sejstrup. Gift $\frac{20}{11}$ 1936 med Børge Poulsen Jepsen, Sejstrup. 3. Laurids Pedersen, * $\frac{13}{4}$ 1894 i Sejstrup. Gift $\frac{20}{4}$ 1920 med Ablone Josefsen, Tjæreborg. 3 Børn: Villy, * $\frac{10}{1}$ 1922, Anna Edith, * $\frac{5}{8}$ 1924 og Gunnar Magnus Henry, * $\frac{21}{8}$ 1929. 4. Elisabet Pedersen, * $\frac{21}{6}$ 1896, † $\frac{12}{7}$ 1913 i Sejstrup.

d 4) *Karen Elisabet Madsen*, * $\frac{10}{5}$ 1863, † $\frac{5}{5}$ 1878 i Sejstrup.

e 5) *Juliane Madsen*, * $\frac{2}{1}$ 1866 i Sejstrup. Gift 1889 med Skræder Anders Mikkelsen i Gørding. Han døde i Marts 1933. — Ingen Børn.

f 6) *Mads Christoffer Madsen*, * $\frac{11}{8}$ 1868 i Sejstrup. Gift $\frac{27}{4}$ 1894 i Nr. Nebel med Ane Marie Mouridsen, * $\frac{22}{9}$ 1871 i Sædding v. N. Nebel, † $\frac{14}{6}$ 1941. 6 Børn: 1. Margrethe Madsen, * $\frac{7}{8}$ 1895 i Nr. Nebel, † $\frac{27}{4}$ 1905. 2. Elisabeth Madsen, * $\frac{13}{6}$ 1897. Gift med R. Overgaard, Aulum, bor i Lyhne ved Ølgod. 3. Thomana Madsen, * $\frac{10}{8}$ 1899. Gift med Søren Rich, * $\frac{20}{5}$ 1899 i Lunde. Fuldmægtig ved Odsherreds Banen i Holbæk. 4. Paula Madsen, * $\frac{1}{6}$ 1901. Gift $\frac{22}{9}$ 1920 i N. Nebel med B. C. Thastrup. 2 Børn: Ove Thastrup, * $\frac{17}{6}$ 1922 og Tom Thastrup, * $\frac{21}{2}$ 1929. 5. Magdal Mouridsen Madsen, * $\frac{13}{4}$ 1907, Fuldmægtig i Varde Bank, Varde, ugift. 6. Ellen Margrethe Madsen, * $\frac{17}{4}$ 1910, Kontorist paa Papfabriken i Holbæk.

F 6) *Maren Christoffersen*, * $\frac{30}{6}$ 1829 i Vilslev, † i Juni 1902 i Terp. Gift 1851 med Nikolaj Peder Jepsen, Vest-Terp, * $\frac{25}{2}$ 1827 i Kløjeng, † $\frac{20}{4}$ 1899 i Terp.

2 Børn:

a 1) *Jacob Jepsen*, * $\frac{2}{9}$ 1852, † $\frac{10}{9}$ 1925 i V. Terp. Gift $\frac{22}{11}$ 1879 i Nr. Løgum Kirke m. Kristine Møller, * $\frac{8}{1}$ 1861 i Travsted ved Tønder. — Ingen Børn.

b 2) *Anton Jepsen*, * $\frac{22}{7}$ 1863 i Terp, † $\frac{24}{3}$ 1915. Gift $\frac{7}{11}$ 1892 i Terp med Anna Nissen, * $\frac{10}{6}$ 1869 i Aabenraa. 9 Børn: 1. Nikolaj Peder Jepsen, * $\frac{10}{2}$ 1894, faldt i Frankrig $\frac{31}{7}$ 1917. 2. Maren Jepsen, * $\frac{7}{4}$ 1895 i Terp. Gift Efteraar 1920 med Niels Smidt i Brøns, 2 Børn: Hans Jensen Smidt, * $\frac{1}{1}$ 1921 og Vildads Jepsen Smidt, * $\frac{6}{6}$ 1923. 3. Hans Jepsen, * $\frac{17}{12}$ 1897, ugift. 4. Anne Kathrine Jepsen, * $\frac{22}{9}$ 1899. Gift i August 1921 med Johannes Bank, Egebæk v. Horsens. 4 Børn: Anne Kirstine Bank, * $\frac{22}{6}$ 1923. 2. Anton Bank, * ? 1925. 3. Ingrid Bank, * ? 1927 og 4. Peter Bank, * $\frac{18}{5}$? 5. Kirsten Amanda Jepsen, * $\frac{30}{9}$ 1900. Gift $\frac{2}{6}$ 1925 med Niels Truelsen, V. Terp. 2 Børn: Hans Kristian Truelsen, * $\frac{20}{12}$ 1926 og 1 Datter død udøbt. 6. Agathe Marie Jepsen, * $\frac{2}{7}$ 1903 — ugift. 7. Jakobine Jepsen, * $\frac{6}{8}$ 1905. Gift $\frac{2}{8}$ 1923 med Lærer Hans Viuf, * $\frac{4}{6}$ 1899 i Haderslev. 2 Børn: Adolf Jepsen Viuf, * ? $\frac{2}{2}$ 1926 og Anne Cecilie Viuf, * $\frac{1}{5}$ 1927. 8. Frida Andrea Jepsen, * $\frac{19}{11}$ 1911 i V. Terp. Gift i Januar 1935 med Kristen Hansen, Løgumgaard, * 1903. 1 Barn: Hans, død lille. 9. Jakob Jepsen, † 8 Uger gl.

G⁷) *Jens Christoffersen*, * $\frac{23}{4}$ 1833 i Vilslev. Gift med Enke Ane Else i V. Terp. Ingen Børn.

3. *Laust Michelsen*, Vilslev, døbt $\frac{3}{12}$ 1797, † $\frac{20}{4}$ 1854 i Vilslev. Gift $\frac{7}{6}$ 1828 med *Pederlene Nielsdatter*, * 1802 og † $\frac{20}{4}$ 1866 i Vilslev.

8 Børn:

<p>A¹⁾ <i>Niels Lauridsen</i>, * $\frac{8}{9}$ 1828 i Vilslev, † $\frac{15}{11}$ 1905 i Vilslev. Gift $\frac{19}{12}$ 1862 med <i>Dorthea Braagaard</i>, Jernvedlund, * $\frac{27}{9}$ 1836, † $\frac{11}{4}$ 1925 i Ribe.</p> <p>7 Børn:</p>	<p>B²⁾ <i>Michel Lauridsen</i>, * $\frac{24}{12}$ 1829 i Vilslev, † 1841 i Vilslev, 11 Aar gl.</p>	<p>C³⁾ <i>Jens Lauridsen</i>, * $\frac{23}{9}$ 1831 i Vilslev, † $\frac{31}{11}$ 1900 i Vilslev. Gift $\frac{12}{12}$ 1884 med <i>Gjertrud Maria Jørgensen</i>, * $\frac{25}{4}$ 1858 i Gjesing, † $\frac{22}{4}$ 1934 i Jedsted.</p> <p>4 Børn:</p>	<p>D⁴⁾ <i>Søren Lauridsen</i>, * $\frac{30}{10}$ 1833 i Vilslev, † $\frac{25}{12}$ 1899 i Vilslev. Ugift.</p>	<p>E⁵⁾ <i>Laust Lauridsen</i>, * $\frac{21}{10}$ 1835 i Vilslev, † $\frac{24}{8}$ 1921 i Vilslev. Ugift.</p>	<p>F⁶⁾ <i>Mette Lauridsen</i>, * $\frac{26}{2}$ 1838 i Vilslev, † $\frac{14}{9}$ 1912 i Vilslev. Gift $\frac{22}{10}$ 1880 med <i>Peder Jepsen</i>, * $\frac{4}{2}$ 1850 i Vilslev, † $\frac{25}{3}$ 1932 i Vilslev. 1 Barn: <i>Pederlene Jepsen</i>, * $\frac{29}{11}$ 1880, † $\frac{16}{5}$ 1916 i Vilslev. Ugift.</p>	<p>G⁷⁾ <i>Peder Hansen Lauridsen</i>, * $\frac{30}{11}$ 1840 i Vilslev, † som lille Barn.</p>	<p>H⁸⁾ <i>Mikkel Jensen Lauridsen</i>, * $\frac{8}{3}$ 1843 i Vilslev, † $\frac{29}{6}$ 1908 i Vilslev. Ugift.</p>
---	--	--	--	---	---	---	---

a 1) *Laust Nielsen Lauridsen*, * $\frac{10}{3}$ 1863 i Vilslev. — Ugift.

b 2) *Kristen Nielsen Lauridsen*, * $\frac{24}{6}$ 1864 i Vilslev, † 3 Aar gl.

c 3) *Peder Nielsen Lauridsen*, * $\frac{25}{8}$ 1866 i Vilslev. Gift $\frac{14}{11}$ 1889 med *Margrethe Pedersen*, Darum. Er Farmer i Jowa, U. S. A. — 10 Børn: 1. *Kjæld Lauridsen*, * $\frac{14}{1}$ 1890. 2. *Dorthea Lauridsen*, * $\frac{14}{5}$ 1891. 3. *Niels Lauridsen*, * $\frac{9}{11}$ 1892. 4. *Harald Lauridsen*, * $\frac{8}{10}$ 1893. 5. *Karen Lauridsen*, * $\frac{28}{12}$ 1897. 6. *Henry Lauridsen*, * $\frac{7}{12}$ 1898. 7. *Rosa Lauridsen*, * $\frac{5}{1}$ 1902. 8. *Anna Lauridsen*, * $\frac{21}{12}$ 1903. 9. *Dagmar Lauridsen*, * $\frac{1}{11}$ 1906. 10. *Edna Lauridsen*, * $\frac{29}{1}$ 1910. — Alle gifte — 1933 —. Den ældste Søn er Mekaniker, de øvrige 9 Børn er beskæftigede ved Landbrug i U. S. A.

d 4) *Kristen Jensen Nielsen Lauridsen*, * $\frac{3}{1}$ 1868, † $\frac{13}{5}$ 1889, død 21 Aar gl. i Vilslev, Skrædder. — Ugift.

e 5) *Anders Nielsen Lauridsen*, * $\frac{19}{9}$ 1869, † $\frac{11}{11}$ 1892 i Vilslev, 23 Aar gl. — Ugift.

f 6) *Hans Nielsen Lauridsen*, * $\frac{13}{12}$ 1871, † $\frac{23}{3}$ 1897, 26 Aar gl. i Vilslev, Musiker. — Ugift.

g 7) *Pederlene Nielsen Lauridsen*, * $\frac{22}{9}$ 1873. — Ugift.

a 1) *Pederlene Lauridsen*, * $\frac{21}{7}$ 1886 i Vilslev, † $\frac{23}{3}$ 1921 i Vilslev, 35 Aar gl. — Ugift.

b 2) *Laust Mikkelsen Lauridsen*, * $\frac{22}{11}$ 1890 i Vilslev. — Rejste 1908 til Arizona, U. S. A. — Gift 1917 i U. S. A. med *Karen Hopper* fra København, Farmer. 6 Børn: *Henrik*, *Gjertrud*, *Laurenza* og *Else Lauridsen* og 2, der er fødte efter 1920, hvis Navne ikke kendes.

c 3) *Jørgen Sørensen Lauridsen*, * $\frac{14}{8}$ 1894 i Vilslev. Rejste til U. S. A. 1914. Gift $\frac{19}{5}$ 1916 i Phoenix, Arizona, U. S. A. med *Ablin Kathrine Pedersen*, * $\frac{11}{2}$ 1886 i Vilslev Spange. J. L. og Hustru kom hjem 1920 og overtog hans Fødegaard i Vilslev. 9 Børn: 1. *Thora Jensine Maria Lauridsen*, * $\frac{3}{3}$ 1917 i U. S. A. — Gift. 2. *Jens Lauridsen*, * $\frac{7}{9}$ 1918 i U. S. A. 3. *Eleonora Lauridsen*, * $\frac{6}{2}$ 1920 i U. S. A. 4. *Axel Lauridsen*, * $\frac{28}{9}$ 1922 i Vilslev. — 5. *Jørgen Sørensen Lauridsen*, * $\frac{6}{9}$ 1923 i Vilslev. 6. *Gjerluf Lauridsen*, * $\frac{26}{2}$ 1925 i Vilslev, 7. *Hans Peder Lauridsen*, * $\frac{12}{5}$ 1927 i Vilslev. 8. *Ruth Lauridsen*, * $\frac{23}{7}$ 1928 i Vilslev, † $\frac{27}{7}$ 1936. 9. *Helga Maria Lauridsen*, * $\frac{14}{8}$ 1931 i Vilslev.

d 4) *Johanne Maria Lauridsen*, * $\frac{12}{12}$ 1896 i Vilslev. Gift $\frac{12}{12}$ 1931 med *Maler Nis Kræmer* i Askov v. Vejen. — 1 Barn: *Gjertrud Kræmer*, * $\frac{15}{5}$ 1932 i Askov.

4. *Niels Lang Michelsen*, Darum. Døbt $26/8$ 1799 i Vilslev, † $19/1$ 1870, 70½ Aar gl., i Darum.

Gift 1. Gang $2/9$ 1826 med Kirsten Hansdatter, * $18/7$ 1806 i Darum og † der $28/10$ 1835, 29 Aar gl.

6 Børn:

Gift 2. Gang $28/1$ 1837 med Anna Jepsdatter, Darum Sønderby, * $23/4$ 1810 og † $20/4$ 1768, 58 Aar gl., i Darum. — 4 Børn. — Se Tavle 13 b.

A¹⁾ *Hans Nielsen*, Oxvang, * $31/8$ 1827 i Darum, † $?/12$ 1896 i Oxvang ved Esbjerg. — Gift med Ane Kirstine fra Oxvang, hvor de ejede hendes Fødegaard.

Ingen Børn.

B²⁾ *Mikkel Jensen Lang Nielsen*, Gredsted, * $14/7$ 1828 i Darum, † 1912 i U. S. A. Gift $22/8$ 1856 med Ingeborg Jeppesen i Gredsted, * $17/8$ 1833, † $18/8$ 1918 i Dannebrog, Nebraska, U. S. A.

10 Børn:

a 1) *Karen Nielsen*, * $11/8$ 1856 i Gredsted, †.

b 2) *Niels Lang Nielsen*, * $25/10$ 1857 i Gredsted. † Decbr. 1898. Gift. 2 Børn. Præst i Visconcin.

c 3) *Terkild Kristian Nielsen*, * $6/5$ 1859 i Gredsted, † 1908 i Nebraska. Gift. 8 Børn.

d 4) *Jeppe Peder Nielsen*, * $15/8$ 1861 i Gredsted. †

e 5) *Jeppe Peder Nielsen*, * $9/5$ 1862 i Gredsted, er nu Septbr. 1939 †. Gift. — 9 Børn.

f 6) *Karen Nielsen*, * $10/10$ 1863 i Gredsted. Gift m. Jens Bertelsen. — 5 Børn.

g 7) *Jens Lang Nielsen*, * mellem 1863–68 i Gredsted, † 1939. Gift. — 6 Børn.

h 8) *Kirstine Andrea Nielsen*, * $20/8$ 1868 i Gredsted. Gift m. C. L. Christensen. — 3 Børn.

i 9) *Poul Lang Nielsen*, * efter 1870 i Gredsted. Gift m. Christine Petersen. — 4 Børn.

j 10) *Morten Lang Nielsen*, * $18/10$ 1872 i Gredsted. Gift 2 Gange. 3 Børn.

C³⁾ *Paul Lang Nielsen*, Ribe, * $9/5$ 1830 i Darum, † $22/10$ 1870 i Ribe. Gift $22/11$ 1862 med Mathilde Grejsen, * $3/9$ 1838 og † $19/12$ 1916 i Ribe.

2 Børn:

a 1) *Bodil Kirstine Nielsen*, * $16/3$ 1865 og † $2/3$ 1939 — 74 Aar gl. — i Ribe. Gift m. Avlsbruger Jens Jokumsen. Grønnegade, Ribe. * $18/2$ 1860 i Lintrup Sogn. — 2 Børn: 1. Alfred Jokumsen, * $9/10$ 1891 i Ribe. Gift $28/8$ 1918 m. Vilhelmine Colding fra København, * $17/9$ 1899. J. var Bogtrykker i Vamdrup, hvor han døde $11/4$ 1940. — Ingen Børn. 2. Emil Jokumsen, * $16/6$ 1900 Gift $27/10$ 1929 med Inger Møllerup fra Holbæk, * $28/4$ 1900. — 1 Barn: Alf. Jens Jokumsen, * $18/2$ 1930.

b 2) *Anna Kirstine Nielsen*, * $28/1$ 1868 i Ribe. — Gift $8/11$ 1894 med Lygtetænder Niels Frederiksen i København. — Ægteskabet opløst 1915. — Anna døde 1916. — 1 Barn: Poul Niels Frederiksen, * $22/12$ 1895 i København. — Gift $8/12$ 1918 med Astrid Poulsen fra Holbæk, * $9/4$ 1892. Han er Politibetjent i København. — Ingen Børn.

D⁴⁾ *Ingeborg Lang Nielsen*, * $18/1$ 1832 i Darum. † $4/8$ 1922 i Tjæreborg. Gift $8/2$ 1861 med Niels Nielsen, Gammelby, * $18/4$ 1818, † $26/12$ 1895, Hovmark, Tjæreborg.

8 Børn:

a 1) *Niels Nielsen*, * $1/9$ 1862, † $1/12$ 1893. Ejede Fødegaarden. — Ugift.

b 2) *Kirstine Agathe Nielsen*, * $7/1$ 1864. Gift $6/3$ 1903 med Enkemand, Gdr. Hans Sillasen Sørensen i Allerup, * $11/8$ 1853 paa Rørdamgaard i Tjæreborg. — Død $20/8$ 1923, druknet under Stormflod. Ingen Børn.

c 3) *Agathe Nielsen*, * $26/6$ 1865 og † $20/8$ 1929 i Tjæreborg. — Syerske. Ugift.

d 4) *Ane Nielsine Nielsen*, * $28/8$ 1867 i Tjæreborg. Gift $9/8$ 1894 med Martin Jørgensen, Oxvang, han døde $28/6$ 1929. — 2 Børn: 1. Niels Broder Jørgensen, * $14/11$ 1894. — Maler i Tarp. Gift med Petra Pedersen, Stenstrup, Sjælland, * $7/6$ 1896. — 3 Børn: Egild Stenstrup J., * $28/7$ 1922. — Bendt J., * $19/8$ 1927, og Tove Jørgensen, * $21/11$ 1929. — 2. Ida Jensine Poulina Jørgensen, * $4/10$ 1898. Gift $9/12$ 1929 med Niels Lønne fra Bryndum. De bor i Oxvang. 1 Barn: Ruth Jørgensen Lønne, * $11/12$ 1933.

e 5) *Niels Lang Nielsen*, * $1/1$ 1869, † $4/6$ 1935 i Amerika. — Ugift.

f 6) *Mads Jensen Nielsen*, * $18/1$ 1871. Gift i Amerika. — Konen hed Dora, † $5/2$ 1938. — 3 Børn: Pyrl, Maria og Theodor Nielsen. Pigerne er gifte (1935).

g 7) *Poul Lang Nielsen*, * $18/8$ 1874. Gift i Amerika, Konen hedder Karoline, er fra Fyn. — 3 Børn: Ivar Ole Nielsen, * $9/2$ 1914 i Jowa. Gift $3/11$ 1933 m. Mathilde Bertha Nielsen. 1 Søn: Aarlo Lang Nielsen, * $9/4$ 1935 i Battle Creek, Jowa. 2. Mildur Mathilde Nielsen, * $15/11$ 1915 og Poul Lang Nielsen, * $18/8$ 1922.

h 8) *Birthe Kirstine Hansine Nielsen*, * $24/5$ 1876 og † $18/6$ 1882 — 6 Aar gl. — i Tjæreborg.

E⁶⁾ *Jens (Lang) Nielsen*, * $25/10$ 1833 i Darum, † $18/4$ 1864. Skudt i Dybbøl Skanser.

F⁶⁾ *Kristian Nissen Nielsen (Lang)* i Høe, * $17/10$ 1835 i Darum, † i Juli 1910 i Høe, Brm. S. Gift Sommeren 1865 med Johanne Petersen Friis, * $10/12$ 1834 i Egholdt v. Kolding. † i Septbr. 1910 i Høe, Bramminge Sogn.

4 Børn:

a 1) *Sørine Nielsen*, * $20/6$ 1867 og † 1889 i Høe.

b 2) *Ane Kirstine Nielsen*, * $29/4$ 1869 i Høe. — Gift $5/4$ 1892 m. Bygmester Nielsen Skov i Bramminge, * $6/2$ 1860 i Brøns, Slesvig. — 4 Børn: 1. Kristian Lang Skov, * $20/5$ 1893. Gift $1/5$ 1920 m. Laura Hansen, * $21/10$ 1899 i Odense. Barnevognsfabrikant i Odense. — Ingen Børn. 2. Viggo Smidt Skov, * $11/4$ 1896. Gift Aug. 1923 med Josefina Christiansen. — 1 Barn: Baade Mor og Barn døde i Barselseng $11/11$ 1926. Gift 2. Gang i 1927 m. (Konens Søster) Klara Christensen. — 2 Børn: Josefina Kirstine Skov, * $29/8$ 1927 og Dorothy Louisa Skov, * $28/3$ 1932 i Oregon, U. S. A. — 3. Aage Friis Skov, * $10/8$ 1899. Rejst til Oregon, U. S. A. Ugift. 4. Axel Carl Johannes Skov, * $28/5$ 1903. Var hos Brødrene i Amerika, men kom syg hjem 1926. — Ugift.

c 3) *Laura Nielsen Lang*, * $16/5$ 1871. Gift $3/11$ 1909 m. Vilhelm Prahll, * $6/6$ 1877 i Hjortlund. — Ejede Fødegaarden i Høe. Bor nu i Omvraa v. Filskov St. — 2 Børn: 1. Johanne Petra Prahll, * $6/8$ 1910. Gift $20/1$ 1935 m. Gdr. N. Kristian Haugsted, Simmelgaard v. Billund. 2. Kirstine Prahll, * $12/4$ 1911 i Høe.

d 4) *Niels Nielsen Lang*, * $17/6$ 1875 i Høe. Gift $18/12$ 1905 m. Maren Jørgensen i Skærbæk v. Ølufvad Varde. — Nielsen Lang døde $29/4$ 1929 i Skærbæk. — Ingen Børn.

4. *Niels Lang Michelsen*, Darum, døbt $26/8$ 1799 i Vilslev,
† $19/1$ 1870, 70 Aar gl. i Darum.

Gift 1. Gang $2/9$ 1826 med Kirsten Hansdatter, Darum, * $18/7$
1806 og † $23/10$ 1835 i Darum. — 6 Børn. Se Tavle 13 a.

Gift 2. Gang $28/1$ 1837 med Anna Jepsdatter i Darum Sønder-
by, * $28/4$ 1810 og † $30/4$ 1868, 58 Aar gl. i Darum.

4 Børn:

A¹) *Jeppe Hansen Nielsen*, Darum, * $10/8$ 1839 og † $5/7$ 1896 i Darum. Gift
 $6/12$ 1870 med Kirsten Nielsen, * $7/1$ 1851 i Guldager, begravet $21/12$ 1920
i Darum.

6 Børn:

a 1) *Niels Lang Nielsen*, * $18/11$ 1871 i Darum, † $10/4$ 1923 i Aarhus, begr. i
Nr. Farup. Gift $9/12$ 1896 i Nr. Farup med Meta Marie Vejrup, * $28/1$ 1874
i Nr. Farup, † 1929 i Nyby, Læborg Sogn, begr. i Farup. Ingen Børn.

b 2) *Jørgen Lang Nielsen*, * $9/8$ 1873, † $7/1$ 1922 i Sønderager. Gift $16/8$ 1896
med Mette Larsen, * $18/8$ 1873 i Sønderho, Fanø, og † der $15/8$ 1898. —
2 Børn: 1. Kristian Jeppe Nielsen, * $12/7$ 1897. Gift $10/8$ 1920 m. Alma
Vejrup Pedersen, Tjæreborg, * $18/10$ 1900. Bor i Tjæreborg. Ingen Børn.
— 2. Mads Nielsen, † som lille. — Jørgen Lang gift 2. Gang $14/10$ 1900
med Mette Jessine Larsen, * $25/4$ 1872, Sønderho, † $5/5$ 1918 i Kjæringsing.
— 5 Børn: Peter Nielsen, * $17/7$ 1901 i Sønderho. Gift $4/8$ 1927 m. Julie
Nielsen, * $9/6$ 1908 i Hygum v. Esbjerg. Farm i Amerika. 2 Børn: Mar-
vin Nielsen, * $22/9$ 1929 og Niels, * $22/7$ 1936. — Carl Mads Larsen
Nielsen, * $28/2$ 1903 i Sønderho. Gift $3/11$ 1931 m. Sophie Aloisia Schnei-
der, * $26/1$ 1907 i Mødling, Østrig. 1 Barn: Richard Lang Nielsen, * $28/12$
1936 i Tjæreborg. — 3. Milliam Nielsen, * $15/6$ 1904 i Sønderho. Gift
 $28/1$ 1931 m. Virginia Nielsen, * $11/5$ 1911 i Hygum v. Esbjerg. — 2 Børn:
Elly Nielsen, * $18/10$ 1932 og Ove, * $20/7$ 1938. — 4. Christine Nielsen,
* $18/9$ 1907 og † $9/12$ 1907 i Andrup. — 5. Dagmar Nielsen, * $4/8$ 1914
i Andrup. Gift $10/9$ 1936 med Carl Østrup. Husmand i Hjerm v. Hol-
stebro. 3 Børn: Kjeld, * $28/2$ 1937, Jens Jørgen, * $12/4$ 1940, Anna Maria,
* $3/9$ 1941.

e 3) *Ane Lang Nielsen*, * $19/8$ 1875 i Darum. Gift $17/6$ 1897 m. Thomas Jen-
sen Hansen, Ørnelund, Darum S., * $15/11$ 1872. Fiskehandel i Bramminge.
— 2 Børn: 1. Severin Knudsen Hansen, * $5/10$ 1897. Gift $10/11$ 1929 m.
Clara Jensen, Bramminge. 2 Børn: Thomas Severin Jensen Hansen, * $30/5$
1931 og Anna Lise Hansen, * $28/12$ 1934. — Jeppe Lang Hansen, * $26/9$
1900. Gift $10/10$ 1924 med Valborg Jørgensen, Bramminge Mark. Slagter
i Andst. 2 Børn: Anna Lise Hansen, * $23/12$ 1927 og Andre Kurt Han-
sen, * $18/9$ 1931, begge i Andst.

d 4) *Poul Jensen Nielsen*, * $5/12$ 1876 i Darum. Gift $27/8$ 1907 med Kirstine
Bygebjærg, * $21/10$ 1882 i Moshus, Sdr. Stenderup v. Kolding. — 2 Børn:
1. Petrine Nielsen, * $27/8$ 1908 i Skads. Gift $6/8$ 1935 m. Hans Eskild
Hansen, * i Faurskov, Fyn. — 2. Jeppe Hansen Nielsen, * $12/8$ 1911 i
Skads.

e 5) *Ehlers Nielsen*, * $19/6$ 1881 i Darum. Ugift. Fra 1904 bosiddende Farmer
i Jowa, U. S. A.

f 6) *Kirstine Lang Nielsen*, * $20/9$ 1884 i Darum. Gift $20/7$ 1907 i Skads med
Smedemester Niels Marius Nielsen i Esbjerg, * $25/5$ 1885 i Lem. 13 Børn:
1. Kristine Pauline Lang Nielsen, * $28/8$ 1908 i Skads. Gift $8/5$ 1932 i
Kbhvn. m. Alfred Pedersen, * $6/1$ 1907 v. Randers. 2 Børn: (Tvillinger)
* $25/8$ 1935. — 2. Lilly Lang Nielsen, * $12/7$ 1909, † $14/7$ 1909 i Jerne.
— 3. Lilly Lang Nielsen, * $7/2$ 1911 i Jerne. Gift $1/9$ 1935 med Poul
Larsen, * $17/10$ 1910 i København. — 4. Petra Lang Nielsen, * $14/7$ 1912 i
Jerne. Gift $14/4$ 1941 m. Politib. Harald Lauridsen, Roskilde. — 5. Irene
Lang Nielsen, * $5/12$ 1913 i Lem. — 6. Jenny Lang Nielsen, * $7/9$ 1915
i Bramminge. — 7. Eli Lang Nielsen, * $16/9$ 1916, † $22/10$ 1916 i Bram-
minge. — 8. Eli Lang Nielsen, * $2/12$ 1917 i Bramminge. Gift $16/6$ 1941
i Esbjerg m. Ellen Christensen, Esbjerg. — 9. Elna Lang Nielsen, * $1/4$
1919 i Esbjerg. — 10 og 11. Svend og Anna Lang Nielsen, * $15/11$ 1920
i Esbjerg. Tvillinger. — 12. Arne Lang Nielsen, * $29/8$ 1922 i Esbjerg. —
13. Bendt Lang Nielsen, * $12/3$ 1928 i Esbjerg.

B²) *Kirsten Nielsen*,
Brandgaarde, Da-
rum, * $20/8$ 1841,
† $17/6$ 1932 i Da-
rum. Gift $9/11$
1867 med Peder
Nielsen, Ørne-
lund, Darum, *
 $28/8$ 1841, † $5/9$
1911 i Darum.

1 Søn:

a 1) *Niels Peder Ther-
skildsen Nielsen*,
* $20/10$ 1872 paa
Ørnelund og †
der $18/9$ 1904. —
Ugift.

C³) *Peder Lang Nielsen*, Darum,
* $18/10$ 1843 i Darum og †
der $11/11$ 1929. Gift $12/10$
1872 med Ingeborg Poul-
sen, * $24/4$ 1849 i Skads, †
 $20/12$ 1930 i Darum.

5 Børn:

hvoraf a 1) Niels, b 2) Niels,
c 3) Ane og e 5) Poul døde
som ganske smaa.

d 4) *Ane Nielsen Lang*, * $24/4$ 1876
i Darum. Gift 1. Gang $12/10$
1894 med Jens Peder Peder-
sen, * $11/7$ 1871 i Ansager
Sogn, † $2/8$ 1898 i Darum.
4 Børn: 1. Peder Lang Pe-
dersen, * $24/1$ 1895 i Darum.
Gift $17/9$ 1923 med Hede-
vig Gøtzche i Viborg, * $30/7$
1895. 1 Barn: Preben Lang-
Darum, * $17/10$ 1924 i Viborg.
2. Maria Lang Pedersen, *
 $5/10$ 1896, † i Juli 1925 i
Darum. Ugift. — 3. Inge-
borg Lang Pedersen, * $2/8$
1897 i Darum, † 5 Aar gl.
4. Jenny Lang Pedersen, *
 $20/12$ 1898 i Darum. Gift
 $14/4$ 1931 med Jens Sigurd
Jacobsen i Skjern, * $18/8$
1904. 1 Barn: Robert Lang
Jacobsen, * $31/1$ 1932 i Skjern.
Ane Nielsen Lang, gift 2.
Gang $24/4$ 1901 i Darum
med Rasmus Larsen, * $11/2$
1869 i Espe, Vantinge Sogn,
Fyn, † $24/9$ 1941. I dette
Ægteskab er 3 Børn: 5.
Hans Marius Larsen, * $10/5$
1902 i Darum. Gift $26/1$ 1930
Ingeborg Severinsen, * $20/5$
1910 i Starup v. Gørding
St. 6. Astrid Larsen, * $6/9$
1904 i Darum. 7. Niels
Peder Larsen, * $11/4$ 1906 i
Darum.

D⁴) *Elisabeth Nielsen*,
Alsbro, * $18/10$
1843 i Darum.
(Tvillingsøster til
foregaaende), †
 $15/6$ 1922 i Als-
bro, Hunderup
S. Gift $23/8$ 1871
med Jens Jessen,
Alsbro, * $28/4$ 1842
og † $27/12$ 1911
paa Alsbro.

8 Børn:

a 1) *Ane Jessen*, * $18/8$
1871.

b 2) *Mette Jessen*, *
 $26/12$ 1872.

c 3) *Jes Peder Jessen*,
* $20/2$ 1875.

d 4) *Nielsine Jessen*, *
 $27/1$ 1880.

e 5) *Laura Jessen*, *
 $2/4$ 1882.

f 6) *Niels Lang Jes-
sen*, $2/4$ 1884.

g 7) *Elisabeth Jessen*,
* $21/10$ 1885.

h 8) *Jens Jessen*, * $30/5$
1889. — Alle fød-
te i Alsbro.

Se forøvrigt Vilslev-
Slægten Tavle 14.

5. *Mette Michelsdatter*, Alsbrogård. Døbt $20/11$ 1801 i Vilslev,
† $28/12$ 1891, 90 Aar gl., Alsbro.

Gift $12/8$ 1824 med *Jes Peder Christoffersen*, Alsbrogård, * 1781
og † $10/5$ 1847, 66 Aar gl.

8 Børn:

Gift 2. Gang $17/8$ 1848 med *Laue Hansen* fra Tjæreborg, * $20/7$
1810 i Tjæreborg og † $28/1$ 1873, 62 Aar gl. Alsbrogård.

Ingen Børn.

A¹) *Mikkel Jensen Jessen*, Alsbro, * $10/4$ 1825, † $15/10$ 1909 i Alsbro.
Gift $18/11$ 1854 med *Karen Marie Hansen*, Tjæreborg, * 1822, † $14/6$ 1857, Alsbro. Gift 2. G. $22/5$ 1858 med *Ane Marie Hansen*, Tømmerby, * $10/8$ 1836, † $4/11$ 1894, Alsbro.

I 1. Ægteskab 1 Barn:

a 1) *Jes Peder Mikkelsen*, * $5/1$ 1855, Alsbro, † $27/4$ 1934 i U. S. A. Gift og flere Børn.

I 2. Ægteskab 8 Børn:

b 2) *Hans Lauge Mikkelsen*, * $14/2$ 1859, rejste til U. S. A., 2 Gange gift. Flere Børn.

c 3) *Lauge Peter Mikkelsen*, * $22/9$ 1860, † 1923 i U. S. A. Gift, flere Børn, Nebraska.

d 4) *Karen Maria Mikkelsen*, * $20/5$ 1862, † $31/5$ 1864, Halsssyge, i Alsbro.

e 5) *Karen Maria Mikkelsen*, * $23/9$ 1865, † 1912 i U. S. A., Gift, Manden Smed. Ingen Børn.

f 6) *Morten Mikkelsen*, * $3/5$ 1868, Alsbro. Gift $17/10$ 1902 med *Johanne Olsen*, * $19/8$ 1872 i Sejstrup. Boer i Hemmet. Landmand. Ingen Børn.

g 7) *Ane Else Kirstine Mikkelsen*, * $30/5$ 1874, Alsbro, † $31/7$ 1938, Tømmerby. Else har 7 Børn: Før Ægteskab 1. *Alfbine Margrethe M.*, * $30/5$ 1898, † $10/3$ 1930. Gift m. P. Christensen, Esbjerg. 1 Barn: *Grethe Chr.*, * $3/6$ 1918 i Esbjerg. Else gift $12/10$ 1899 m. *Herman Grøndal*, Rebelsig. Ægteskabet opløst. 5 Børn: 2. *Henrik G.*, * $9/7$ 1900, †. 3. *Henrik G.*, * $19/12$ 1902, †. 4. *Jens Mikkelsen G.*, * $5/6$ 1905. 5. *Karen G.*, * $10/1$ 1907, †. 6. *Jes Peder Gr.*, * $9/7$ 1909. Else gift 2. Gang $16/2$ 1916 med *Mikkel Rasmussen*. 1 Barn. 7. *Jørgine R.*, * $11/8$ 1919.

h 8) *Christoffer Frederik Mikkelsen*, * $6/4$ 1877, † $18/4$ 1877.

i 9) *Ane Kirstine Mikkelsen*, * $23/10$ 1879. Gift $28/11$ 1906 med *Laurids Beck*, * $30/8$ 1878 i Brændstrup. 2 Børn: *Sofie Bech*, * $12/9$ 1902 og *Ane Bech*, * $4/11$ 1909. Begge gifte 1933 og 1935.

B²) *Karen Jessen*, Tremgaard, Tjæreborg, * $1/9$ 1827 i Alsbro, begravet $5/9$ 1901 i Tjæreborg. Gift $18/11$ 1854 med *Hans Hansen*, Tremgaard, Tjæreborg, * $17/9$ 1823, begr. $13/8$ 1907 i Tjæreborg.

6 Børn:

a 1) *Hans Peter Lydiksen Hansen*, * $7/6$ 1855 i Tjæreborg, † i Foraaret 1877. 22 Aar.

b 2) *Bodil Marie Hansen*, * 1857, † 1861.

c 3) *Jes Peder Hansen*, * $11/2$ 1860. Gift 1884 med *Maria Smidt* fra Sverrig. 4 Børn: 3 Dreng og 1 Pige — den ene Dreng er død. *Maria Smidt* døde omkring 1920. *Jes Peder H.* er Lokomotivfører i Amerika.

d 4) *Bodil Marie Hansen*, * $5/9$ 1863 i Tjærebr., † $9/1$ 1928. Gift $27/11$ 1884 med *Rasmus Jørgensen*, Fjellerup, Fyn, * $20/4$ 1854, † $25/12$ 1934 i Obbekær v. Ribe, Grænsegendarm. 3 Børn. 1. *Ane Karoline Jørgensen*, * $5/1$ 1886. Gift $20/9$ 1916 med *Sadelmager Lars Kristian Mikkelsen*, Esbjerg. 4 Børn: *Lars Rasmus*, *Svend Aage*, *Bodil Kathrine* og *Anne Marie Mikkelsen*. 2. *Hans Jørgen Jørgensen*, * $16/8$ 1889. Gift $20/6$ 1912 med *Nikoline Sørensen* fra Grænaegnen, * $6/10$ 1888, † $28/8$ 1931. 4 Børn: *Bodil Maria*, * $7/6$ 1912, *Ricardt*, * $15/7$ 1913, *Ove*, * $16/8$ 1914 og *Arne J.*, * $18/4$ 1927. 3. *Karen Jørgensen*, * $3/11$ 1891. Ugift.

e 5) *Mette Laura Hansen*, * $9/4$ 1866. Gift $20/8$ 1894 med *Ole Frandsen*, * $3/10$ 1862. De har Tremgaard. 6 Børn: 1. *Hans Hansen*, * $9/2$ 1894. 2. *Frands Clausen*, * $17/2$ 1896. 3. *Karen*, * $23/6$ 1898. 4. *Kathrine Marie*, * $20/2$ 1901. 5. *Broder*, * $26/2$ 1903 og 6. *Julius Clausen Frandsen*, * $5/2$ 1906 i Tjæreborg.

f 6) *Ane Kirstine Hansen* *). * $14/3$ 1868 † $10/6$ 1938, Sejstrup. Gift $25/10$ 1892 med *Holden Jørgen Holdensen* i Sejstrup, * $15/10$ 1866, † $3/5$ 1896. 1 Barn: 1. *Ane Jørgine Marie Holdensen*, * $26/11$ 1894. Gift 2. G. $15/6$ 1897 med *Skomager Lars Hansen Lassen*, * $16/1$ 1859 i V. Vedsted. 3 Børn: 2. *Holger L.*, * $6/10$ 1898 i Sejstrup. 3. *Laurids Hansen L.*, * $21/11$ 1900 i Sejstrup. 4. *Karen Amalie L.*, * $30/8$ 1906 i Sejstrup.

*) Se ogsaa Aschoustægten, Tavle 2.

C³) *Christoffer Jessen*, Alsbro, * $31/8$ 1829, † $18/11$ 1834, 5 Aar, Alsbro.

D⁴) *Peder Lydiksen Jessen*, Alsbro, * $29/10$ 1831, † $30/9$ 1856, 25 Aar. Ugift.

E⁵) *Poul Lang Jessen*, Alsbrogård, * $10/3$ 1834, † 1904 i Amerika. Gift 1. G. 1861 med *Kirsten Sørensen* fra Briksbøl, * 1838, † $15/11$ 1869, 31 Aar gl. Gift 2. G. $18/11$ 1872 m. *Kirstine Jensen* fra Skads, * $15/8$ 1850, † $9/8$ 1876.

I 1. Ægteskab 4 Børn:

a 1) *Mette Jessen*, * $10/8$ 1862.

b 2) *Birthe Maria Jessen*, * $30/6$ 1864.

c 3) *Ane Johanne Jessen*, * $14/7$ 1866.

d 4) *Kirsten Jessen*, * $15/11$ 1869 i Alsbro. — De 3 ældste Piger rejste til Amerika. *Birthe Marie* var gift. De er nu, 1934, alle døde.

I 2. Ægteskab 3 Børn:

e 5) *Jes Peder Jessen*, * $17/11$ 1872. Rejste til U. S. A., var gift. 1 Drengbarn.

f 6) *Kirsten Jessen*, * $11/5$ 1874, † 4 Aar gl.

g 7) *Kristian Jessen*, * $5/7$ 1876, Alsbro. Ansat v. Grænsegendarmeriet. Gift 2 Gange. 1. *Hustru Mine*, 2 Døtre, hvoraf den ene døde ugift, den anden gift med en Skovfoged i Nordsjælland. 2. *Hustru Magda*. 1 Datter: *Paula Værnhøj*. — *Kristian Jessen* købte $20/11$ 1903 Navnet „Værnhøj“ som Familienavn.

F⁶) *Lisbeth Jessen*, Darum, * $3/2$ 1837 i Alsbro, † $25/8$ 1915 i Darum. Gift $20/4$ 1866 med *Jørgen Pedersen Aakjær*, * $12/5$ 1839 i V. Lindet, † $25/11$ 1912 i Darum.

8 Børn:

a 1) Et dødfødt Barn.

b 2) *Jes Peder Christoffersen*, Aakjær, * $29/11$ 1867, † $25/8$ 1908. Ugift.

c 3) *Peder Jørgensen Aakjær*, * $11/8$ 1869. Rejste til U. S. A., er gift og har 10 Børn.

d 4) *Sofie Biane Aakjær*, * $9/5$ 1871, † $2/8$ 1898 i Kiel. Var gift. 1 Barn og flere Børnebørn.

e 5) *Laurine Hansine Aakjær*, * $14/1$ 1873. Gift $10/10$ 1899 med *Peder Caspersen Pedersen*, * $22/3$ 1876 i Føvling. Har 6 Børn og flere Børnebørn.

f 6) *Peder Lydiksen Aakjær*, * $20/7$ 1875. Gift $8/7$ 1900 m. *Anna Pedersen Lourup*, * $27/5$ 1879 i Løsegumkloster, † $7/7$ 1917 i Darum. 5 Børn. — Gift 2. Gang $20/5$ 1920 m. *Hansine Marie Kathrine Jørgensen*, * $10/8$ 1886 i Gaansager. Ingen Børn.

g 7) *Christoffer Aakjær*, * $5/7$ 1876, † som lille Barn.

h 8) *Martin Mikkelsen Aakjær*, * $28/6$ 1877, † $14/1$ 1889.

Alle 8 Børn er fødte i Gredsted.

G¹) *Ane Margrethe Jessen*, Sejstrup, * $1/9$ 1839, † $27/2$ 1926 i Nr. Bork. Gift $1/12$ 1858 m. *Gabriel Friis Nielsen*, * $9/9$ 1831 i Vejrup, † $24/5$ 1870 i Sejstrup. — Gift 2. Gang $22/5$ 1872 med *Christian Olsen*, Alsbro Mark, * $25/5$ 1850 i Sejstrup, † $27/7$ 1932 i Nr. Bork.

I 1. Ægteskab 5 Børn:

a 1) *Lauge Hansen Friis*, * $4/9$ 1859, † $2/1$ 1870.

b 2) *Jes Peder Friis*, * $11/10$ 1861, † 1902.

c 3) *Carl Marinus Friis*, * $4/1$ 1864, † $3/9$ 1864.

d 4) *Karen Maria Friis*, * $14/7$ 1865.

e 5) *Hans Peter Friis*, * $7/10$ 1868, † Juni 1886, 17 Aar gammel.

I 2. Ægteskab 4 Børn:

f 6) *Johanne Margrethe Olsen*, * $10/8$ 1872. Gift $17/10$ 1902 m. *Fætteren Morten Mikkelsen*.

g 7) *Mette Laura Olsen*, * $14/6$ 1874. Ugift.

h 8) *Frederikke Olsen*, * $19/4$ 1876 i Hjortkjær. Gift 1908 m. *Frederik Wakthien*, New York. — Ingen Børn.

i 9) *Klausine Petrine Olsen*, * $4/6$ 1880. Gift $24/10$ 1899 med *Anders Kristian Kristensen*, * $9/8$ 1872 i Nr. Bork. De bor i Nr. Nebel. — 5 Børn: 1. *Kristian Sigfred*, * $16/7$ 1900, † $20/12$ 1901. — 2. *Signe Kristine*, * $26/11$ 1902, † $7/4$ 1904. — 3. *Signe Kristine*, * $24/11$ 1905. Gift, 2 Børn. — 4. *Kristian Arne Manfred Kristensen*, * $1/4$ 1914. — 5. *Dagny Maria Kristensen*, * $9/8$ 1917.

H⁸) *Jens Jessen*, Alsbro, * $23/4$ 1842 og † $27/12$ 1911 paa Alsbro. Gift $28/8$ 1871 med sin Kusine *Lisbeth Lang Nielsen*, * $13/10$ 1843 i Darum, † $15/6$ 1922, Alsbro.

8 Børn:

a 1) *Ane Jessen*, * $18/8$ 1871. Gift $4/12$ 1896 med *Kristen Vestergaard* i Sejstrup, * $26/8$ 1860 i Arnum. — 3 Børn: 1. *Ane Kathrine V.*, * $28/2$ 1898. — 2. *Elisabet V.*, * $30/10$ 1902. — 3. *Jensine V.*, * $16/10$ 1908. Er alle gifte.

b 2) *Mette Jessen*, $20/12$ 1872. Gift $22/6$ 1897 m. *Hans Thomsen Hillerup Thomsen*, * $12/4$ 1871 i Hillerup. 4 Børn: 1. *Peter Thomsen*, * $4/6$ 1898 Gift og 4 Børn. 2. *Jenny Elisabeth*, * $14/8$ 1900. Gift og 4 Børn. 3. *Kirstine Marie*, * $9/6$ 1903. Gift, 1 Barn. 4. *Jens Alsbro Thomsen*, * $25/10$ 1905, † $11/8$ 1929.

c 3) *Jes Peder Jessen*, * $20/2$ 1875. Gift $15/4$ 1905 med *Ane Handler*, * $7/6$ 1881. — 1 Barn: *Jens Handler Jessen*, * $15/4$ 1910 i Darum.

d 4) *Nielsine Jessen*, * $27/1$ 1880, † $12/4$ 1912. Gift $10/11$ 1902 med *Urmager Kristian Didrik Johansen*, * 1870 i V. Vedsted. — 6 Børn: 1. *Bartholine J.*, * $14/2$ 1904. Gift 3 Børn. 2. *Jens J.*, * $19/8$ 1905. Gift, 4 Børn. 3. *Elisabeth J.*, * $16/10$ 1907. Gift, 1 Barn. 4. *Kristian J.*, * $9/5$ 1909. 5. *Elias J.*, * $31/10$ 1910 og 6. *Nielsine J.*, * $28/1$ 1912.

e 5) *Laura Jessen*, * $2/4$ 1882, Alsbro. Ugift.

f 6) *Niels Lang Jessen*, * $2/4$ 1884. Gift $2/3$ 1917 med *Karen Petra Mary Nielsen*, * $4/7$ 1894. — 2 Børn: 1. *Jens Jessen*, * $5/1$ 1918. — 2. *Johanne Maria Jessen*, * $26/6$ 1920, Alsbro.

g 7) *Elisabeth Jessen*, * $21/10$ 1885. Ugift.

h 8) *Jens Jessen*, * $30/5$ 1889. — Ejer Fødegaarden. Ugift.

5. *Laust Pedersen (Joensen)*, Vilslev, døbt $20/10$ 1775 og død $25/4$ 1855 i Vilslev. Gift $2/4$ 1814 med Anna Maria Jørgensdatter, * $20/11$ 1785 og død $28/2$ 1834 i Vilslev.

3 Børn:

A¹) <i>Peder Lauridsen</i>, Vilslev, * $10/2$ 1816, † $10/1$ 1876. Gift $31/10$ 1851 m. Karen Lauridsen, * $1/5$ 1814 i Vilslev. — Ingen Børn.	B²) <i>Gunder Lauridsdatter</i>, Vilslev, * $4/6$ 1818 og død $19/1$ 1903 i Vilslev. Gift $9/1$ 1847 med Peder Hansen Nielsen, * $22/4$ 1814 i Darum, † $15/6$ 1904 i Vilslev. 2 Børn: a 1) <i>Ane Maria Pedersen</i>, * $4/5$ 1848 og † $11/4$ 1886 i Vilslev. Gift $12/8$ 1874 med Peder Thøgersen Therkildsen, Vilslev, * $31/12$ 1843 i Hjortlund, † 1926 i Sønderho, Fanø, $82\frac{1}{2}$ Aar gl. 4 Børn: 1) <i>Maria Dorteia Therkildsen</i>, * 1875 i Vilslev. Rejste 1894 til Amerika. Blev gift. Ægteskabet opløst. — Ingen Børn. 2) <i>Gunder Therkildsen</i>, * $16/10$ 1877 i Vilslev. Gift $6/12$ 1899 med Jens Larsen Mortensen i Darum, * $31/8$ 1875, † $1/12$ 1935 i Sønderho. 9 Børn: A. Ane Kirstine Mortensen, * $10/6$ 1900 i Darum, Sygeplejerske. B. Martin Jensen Mortensen, * $18/1$ 1903 i Darum. Gift $9/6$ 1929 med Petra Thomsen, Bryndum, * $5/11$ 1901. 2 Børn: Ejvind, * $18/6$ 1930 og Orla Mortensen, * $31/10$ 1931. C. Peter Thøgersen Mortensen, * $9/1$ 1905 i Darum. Gift $7/8$ 1930 i Ølgod med Stella Nissen, * $18/8$ 1908. 1 Barn: Grethe M., * $7/4$ 1932 i Esbjerg. D. Andrea M., * $18/7$ 1906, † $4/5$ 1907, Fanø. E. Andrea Marie M., * $25/10$ 1907, Fanø. Gift $28/8$ 1932 m. Ejnar Hansen, Verst, * $11/11$ 1908. 1 Barn: Gurli Marie Hansen, * $7/5$ 1933. F. Merry Kirstine M., * $10/8$ 1910, Fanø. Gift $22/12$ 1933 m. Rudolf Sørensen, Kbhvn, * $28/11$ 1909. G. Hansine Elisabeth M., * $15/4$ 1913, Fanø. H. Maria Margrethe M., * $17/3$ 1917, Fanø. I. Else Maria Mortensen, * $5/2$ 1921, Sønderho, Fanø. 3) <i>Dorthea Maria Therkildsen</i>, * $18/6$ 1880 i Vilslev. Gift $7/10$ 1908 med Jens Handler i Høe, * $15/10$ 1869, død $28/6$ 1924 i Bramminge. — 1 Barn: Andreas Petersen Handler, * $23/7$ 1924, død 3 Dage gl. 4) <i>Therkild Hansen Therkildsen</i>, * $18/9$ 1883 i Vilslev. Rejste til Oregon i U. S. A. — Var 2 Gange gift. 1. Kone hed Elisabet. Ingen Børn. 2. Kone, en norsk Enke. De har vist 1 Barn.	C³) <i>Jørgen Lauritzen</i>, Ribe, * $28/11$ 1821 i Vilslev, † $7/10$ 1903 i Ribe. Gift 1. Gang $27/12$ 1855 med Maren Mathiasen, * $16/8$ 1836 og † $11/10$ 1857 i Ribe. Gift 2. Gang $14/1$ 1859 med Frederikke Sofia Pontoppidan, * $28/10$ 1831, † $20/11$ 1917. I første Ægteskab 1 Barn: a 1) <i>Johanne Marie Lauritzen</i>, * $10/9$ 1856 i Ribe, † i Februar 1926 i Ribe. Gift $28/9$ 1881 med Anton Jensen, * $14/12$ 1844 i Ribe. — 2 Børn: 1. Jørgen Lauritzen Jensen, * $4/7$ 1882. 2. Marius Lauritzen Jensen, * $6/2$ 1844 i Ribe. I 2. Ægteskab 3 Børn: b 2) <i>Lauritz Ditlev Lauritzen</i>, * $23/11$ 1859 i Ribe, † $24/12$ 1935 i København. Gift $29/8$ 1893 med Maren Brejnholt, * $26/1$ 1869 i Damgaard paa Mors. — 5 Børn: 1. Erik Lauritzen, * $9/6$ 1894. Ugift. 2. Anna Lauritzen, * $18/8$ 1895. Gift med Aage Lønborg-Holm, * $8/2$ 1935. 3. Ivar Lauritzen, * $25/8$ 1900 Gift med Lilian Kirkebye. 1 Barn: Jørgen Ditlev Lauritzen, * $24/5$ 1926. 4. Knud Lauritzen, * $12/4$ 1904. Gift med Kirsten Hartvig Møller. 5 Børn: Grethe L., * $24/9$ 1930. Ole L., * $23/8$ 1933. Inge Lise L., * $25/9$ 1936. Marianne L., * $18/8$ 1939. Kirsten L., * $27/8$ 1942. — Inger Lauritzen, * $2/6$ 1907. Gift m. Hans Meinche. 2 Børn: Ralph Lauritz Meinche, * $29/4$ 1932 og Jan Erik Meinche, * $4/6$ 1935. c 3) <i>Marius Lauritzen</i>, * $20/8$ 1861 i Ribe, † $27/7$ 1936 i København, begravet i Frederikshavn. Gift m. Dagmar Rasmussen, * $23/8$ 1860, † $28/9$ 1928 i København, begravet i Frederikshavn. 1 Barn: 1. Marius Lauritzen, jun., * $22/9$ 1890 i Kbhvn., † $10/2$ 1904 i Frederikshavn. d 4) <i>Anna Eleonora Lauritzen</i>, * $1/8$ 1864 i Ribe, † i August 1921. Gift $11/7$ 1902 med Christian Henrik Brasch i Esbjerg, * $25/12$ 1860, † Juli 1914. 1 Barn: 1. Christian Brasch, * $14/8$ 1903.

11. *Frands Petersen*, Hillerupholm, * 20/1, døbt 5/2 1792 i Vilslev, † 8/3 1868 i Hillerup. Gift 25/6 1826 i Vilslev med *Mariane Andreasdatter*, * 2/2 1797 i Tjæreborg, † 6/12 1877 i Hillerup. — Begravet 18/12 i Farup.

5 Børn:

- A¹) *Peder Joensen Frandsen*, * 23/9 1827 i Hillerupholm, † 15/8 1867 i Tjæreborg. Ugift.
- B²) *Andreas Bastian Frandsen*, * 11/10 1828 i Hillerup, † 10/9 1878 i Hillerup. Gift 4/9 1865 med *Birthe Marie Smidt*, * 1834 i Raahede, Hviding Sogn, † 1/7 1893 i Hedegaard, Hjortlund Sogn. — Ingen Børn.
- C³) *Maren Frandsen*, * 24/9 1831 i Hillerup, † 23/12 1881 i Tjæreborg. Gift 1. Gang med *Jesper Jessen*, * 1823 i Grimstrup, † 24/2 1865 i Tjæreborg. Gift 2. Gang 10/11 1867 med *Niels Hansen Pedersen*, * 10/3 1831 i Tjæreborg, † 25/3 1910 i Tjæreborg.
I 1. Ægteskab 2 Børn:
- a 1) *Bastian Andreasen Jessen*, * 29/10 1858 i Tjæreborg. Gift i Amerika med en Datter af *Simon Rechnitzer*. 4 Børn.
- b 2) *Thomas Peder Jessen*, * 21/11 1862 i Tjæreborg. Rejste som ung sammen med Broderen til Amerika.
I 2. Ægteskab 1 Barn:
- c 3) *Jesper Pedersen*, * 7/8 1868 i Tjæreborg, † 29/8 1941. Gift 17/11 1892 med *Kristiane Hansen*, * 14/2 1872 i Næsbjerg. — Ingen Børn.
- D⁴) *Jens Frandsen*, * 1/7 1835 i Hillerupholm, † 12/7 1872 i Tjæreborg. Gift 17/10 1868 i Gjesing med *Ane Marie Mortensen*, * 6/12 1845 i Gjesing, Bryndum S., † 2/8 1876 i Tjæreborg.
2 Børn:
- a 1) *Mariane Frandsen*, * 28/4 1870 i Tjæreborg, † 24/11 1937 i Guldager. Gift 1. Gang 1891 med *Morten Mortensen*, * 10/5 1869 i Forum, Bryndum S., † 10/7 1893 i Forum, Bryndum S. Gift 2. Gang 3/11 1896 med *Oluf Jensen Holm*, * 15/5 1874 i Ballum, Sdrj.
I 1. Ægteskab 1 Søn:
- 1) *Jens Peder Mortensen*, * 27/4 1892, † 10/9 1927. Gift 6/8 1916 med *Kirstine Marie Runge*, * 2/8 1891 i Esbjerg. Ingen Børn.
I 2. Ægteskab 3 Børn:
- 2) *Morten Kristian Holm*, * 2/11 1897 i Guldager. Gift 10/12 1919 med *Anna Jensen fra Guldager*. — 1 Barn: *Henny Marie Mariane Holm*, * 9/10 1922. Gift 10/11 1942 med *Rejmar Jessen*, Bryndum.
- 3) *Hans Marius Holm*, * 20/2 1899. Gift 3/5 1925 med *Ameta Nielsen*, Horsens. 2 Børn: *Hugo Holm*, * 3/4 1927 i Horsens og *Ellis Holm*, * 28/4 1934 i Horsens.
- 4) *Marie Kirstine Holm*, * 2/2 1906 i Guldager. Gift 9/6 1937 med *Hans Kristian Mathiasen*. — Ingen Børn.
- b 2) *Jensine Marie Frandsen*, * 21/8 1872 i Tjæreborg. Rejste som ung til Amerika.
- E⁵) *Frands Frandsen*, (*Frands Fanikker*), * 27/11 1838 i Hillerup, † 30/6 1897 i Tjæreborg. Gift 23/4 1867 i Tjæreborg med *Karen Hansen*, 17/11 1843 paa Fanø, † 7/5 1912 Tjbg.
6 Børn:
- a 1) *Hans Peder Frandsen*, * 10/3 1868 i Tjæreborg. Gift i Amerika m. *Johanne*. — 4 Børn: 1. *Karry F.*, gift. — 2. *Frank F.*, † i Frankrig 1918. — 3. *Viktor F.*, gift. — 4. *Ida F.*
- b 2) *Johanne Frandsen*, * 22/10 1869 i Tjæreborg. Gift 20/9 1889 med *Søren Nielsen* (*Stor-gaard*), * 24/3 1859 i Tjæreborg, † 18/4 1940 i Tjæreborg. Gdr. — 11 Børn: 1. *Karen Nielsen*, * 22/1 1894 i Tjbg. Gift 7/1 1923 i Tjbg. m. *Smørgrosserer Jacob Korsholm*, * 2/6 1894 i Varde. Bor i København. Ingen Børn. — 2. *Niels Andreas Storgaard*, * 20/8 1895, Tjbg. Gift 7/4 1922 i Tjbg. m. *Inger Peters*, * 24/12 1900 i Holsted. Grdm. i Tjbg. 2 Børn: *Ruth*, * 19/7 1924 i Tjbg. og *Villy Storgaard*, * 9/11 1931 i Tjbg. — 3. *Frands Anthonius Nielsen*, * 10/9 1896 i Tjbg. Gift 10/5 1922 med *Alma Nygaard*, * 3/4 1900 i Borris. Grd. i Egknud. 2 Børn: *Søren Elving*, * 10/6 1922 i Tjbg. og *Anna Margrethe Nielsen*, * 25/11 1923 i Bejsnap. — 4. *Anna Nielsen*, * 8/7 1898 i Tjbg. Gift 2/10 1925 med Grdm. *Methinus Pedersen*, * 20/5 1889 i Allerup, † 10/2 1941 i Tjbg. Grdm. 2 Børn: *Jenny P.*, * 18/5 1927 og *Anders P.*, * 22/7 1930. — 5. *Helga Nielsen*, * 30/9 1899 i Tjbg. Gift 18/12 1923 med Gdr. *Hans Christian Jensen*, * 20/9 1891 i Tjbg. Gdr. i Tjbg. 2 Børn: *Dorthea Maria J.*, * 18/12 1925, † 28/4 1926 og *Johan Højbjerg Jensen*, * 1/1 1929, † 28/2 1929 i Tjbg. — 6. *Agnes Nielsen*, * og † 1902. — 7. *Agnes Nielsen*, * 23/3 1904, † spæd. — 8. *Elly Nielsen*, * 30/9 1905 i Tjbg. Gift 15/4 1930 i Tjbg. m. *Søren Christensen*, * 20/9 1901 i Mjolden. Arbejdsformand. 1 Barn: *Inga Solveig Christensen*, * 24/10 1932 i Hellerup. — 9. *Erna Nielsen*, * 6/2 1907 i Tjbg. Gift 15/4 1933 i Tjbg. med *Vilhelm Jørgensen*, * 5/11 1903 i Øster Tørslev. Grdm. i Lystbæk. 3 Børn: *Søren*, * 20/12 1935. *Bodil Margrethe*, * 22/1 1939 og *Knud Erling J.*, * 10/7 1942. — 10. *Viktor Nielsen*, * i Marts 1909, † lille. — 11. *Aage Storgaard*, * 30/7 1910 i Tjbg. Gift 12/4 1936 i Ringkøbing med *Erna Hald*, * 27/12 19? i Ringkøbing. Civilingeniør i København. 2 Børn: *Søren*, * 20/8 1939 og *Lars*, * 21/11 1942.
- c 3) *Mariane Frandsen*, * 10/6 1871 i Tjbg. Gift 25/9 1892 m. *Fotograf Sonnick Thomsen*, * 10/1 1858 i Sønderho, † 9/1 1933. — 7 Børn: 1. *Frands Jørgen Thomsen*, * 11/7 1893. Gift i 1920erne i New York, U. S. A., med *Agnes*, * 28/9 omkr. 1900. Restauratør i New York. — 2. *Jenny Thomsen*, * 30/7 1897 i Sønderho, † 27/10 1914. Ugift. — 3. *Kathrine Thomsen*, * 9/7 1900 i Sønderho. Gift 2/8 1929 i Nordby m. *Baadsmænd Anders Carl Aage Pedersen*, * 21/11 1901. 2 Børn: *Aase Sonnicka Mariane P.*, * 11/10 1933, † 13/10 1933 og *Peder Martin P.*, * 25/6 1935. — 4. *Johnny Willy Thomsen*, * 1/8 1902 i Sønderho. Gift 5/10 1930 m. *Anna Brinck Larsen*, * 21/10 1905 i Sønderho. Kriminalbetjent i Esbjerg. 2 Børn: *Erling Sonnick T.*, * 2/2 1936 i Ringkøbing og *Preben Frank T.*, * 12/11 1938 i Esbjerg. — 5. *Martin Sigvald Thomsen*, * 24/11 1904 i Sønderho. Gift 23/9 1930 i Kbhvn. m. *Ida Johanne Sonnicksen*, * 28/9 1900 i Sønderho. Ravsliberi i Brønshøj. 2 Børn: *Minna T.*, * 10/4 1934 og *Willy Sonnick T.*, * 17/9 1935. — 6. *Thora Thomsen*, * 27/11 1908 i Sønderho. Gift 16/8 1931 i Detroit m. *Søren Andersen Fischer*, * 20/2 1904 i Sønderho. Mekaniker i Michigan. 2 Børn: *John Brinck F.*, * 18/2 1933 i Flint og *Marian Brinck F.*, * 28/6 1934 i Flint. — 7. *Johnny Willy Thomsen*, * 18/3 1895 og † der ca. 2 Aar gl. 1897.
- d 4) *Frands Peder Frandsen*, * 16/11 1874 i Tjbg. Gift 18/6 1903 m. *Henrikke Dahl Marthinussen*, Kollemorten, Nykirke Sogn, * 12/2 1882. Lærer i Simmelkær. — 4 Børn: 1. *Frands Frandsen*, * 12/11 1903 i Askær. Gift 1936 m. *Nellye*. Rejst til Canada 1927 og bor i Manor, Saskatchewan. — 2. *Svend Henrik Frandsen*, † 8/12 1904 i Askær. Rejst til Canada 1926, ugift. — *Karl Marinus Frandsen*, * 24/1 1910 i Grove. Rejste 1928 til U. S. A. Sømand. Drukede 10/3 1938. Ugift. — 4. *Viktor Emanuel Frandsen*, * 10/9 1912 i Simmelkær. Gift 24/11 1935 i Vissing m. *Kirstine Nielsen*, * 21/8 1914 i Rød-ding. Repræsent. 2 Børn: *Bent F.*, * 9/9 1936, † 4/4 1937 og *Bent F.*, * 18/1 1938.
- e 5) *Bastian Hansen Frandsen*, * 14/4 1878 i Tjæreborg, † der 5/8 1878.
- f 6) *Maren Frandsen*, * 23/8 1880 i Tjæreborg, † 7/5 1918 i Tjbg. Gift 8/9 1903 m. Grd. *Hans Gerluf Jensen Hjort*, * 14/12 1878 i Tjæreborg. — 4 Børn: 1. *Johanne Hjort*, * 13/10 1904 i Tjbg. Ugift. — 2. *Frands Hjort*, * 9/10 1905 i Tjbg. Ugift. — 3. *Carlo Hjort*, * 27/8 1910 i Tjbg. Gift 9/11 1934 m. *Anders Laugesen Skaarup*, * 11/10 1910 i Jerne. Kontorist i Esbjerg. 2 Børn: *Jonna S.*, * 9/10 1938 i Tjbg. og *Bruno S.*, * 25/4 1940 i Esbjerg. — 4. *Richardt Hjort*, * 24/8 1913 i Tjbg. Gift 20/1 1940 m. *Signe Jepsen*, Lunde J. Brugsforeningsuddeler i Mejls. 1 Barn: *Jens Jepsen H.*, * 16/11 1941 i Mejls.

3 Børn, antagelig flere:

- I. *Peder Michelsen*, * 1719 i Julen i Vilslev, død, begravet $\frac{7}{10}$ 1780 i Vilslev, 61 Aar 3 Mdr. gl. Gift $\frac{20}{6}$ 1754 med *Jenny Jensdatter*, Enke, * i April 1723, begravet $\frac{0}{8}$ 1796 i Vilslev.
- II. *Morten Michelsen*, * $\frac{25}{5}$ 1724, † i August 1807, 83 Aar gl. i Vilslev. Gift med *Margrethe Pedersdatter*, * i Marts 1742, død, begravet $\frac{25}{7}$ 1801 i Vilslev, 59 Aar, 4 Mdr. gl. — De overtog hans Fødegaard — Nr. 24 — i Vilslev.
- III. *Anna Michelsdatter*, * 1724 og begravet $\frac{3}{2}$ 1790, 66 Aar gl. i Vilslev. Gift $\frac{18}{10}$ med *Jens Jensen*, Fæster af Gaarden Matr. Nr. 9 i Vilslev.

3 Børn, maaske flere:

Se Vilslev-Slægten Tavle 9.

1. *Peder Mortensen*, * $\frac{20}{11}$ 1767, † $\frac{3}{5}$ 1851 84½ Aar gl. i Vilslev.
2. *Michel Mortensen*, døbt $\frac{2}{2}$ 1770, † $\frac{14}{11}$ 1848 i Allerup. Gift $\frac{22}{10}$ 1801 med *Maren Laustdatter* i Allerup, † $\frac{25}{2}$ 1839 i Allerup.
3. *Johanne Mortensdatter*, * $\frac{28}{2}$ 1779 i Vilslev, død som Barn.

2 Børn:

- 1) *Margrethe Michelsdatter*, * $\frac{21}{8}$ 1804 i Allerup, † $\frac{18}{6}$ 1851 i Vilslev. Gift omkring 1822 med *Peder Nielsen Skade*, * $\frac{14}{10}$ 1782 og † $\frac{24}{4}$ 1855 i Vilslev.
- 2) *Morten Michelsen*, * $\frac{25}{11}$ 1807 i Allerup og død der $\frac{28}{3}$ 1891. Gift 1. G. med *Marie Petrine Lund* omkr. 1835, Ægteskabet opløst $\frac{3}{7}$ 1852, † $\frac{14}{4}$ 1887. Gift 2. Gang $\frac{5}{10}$ 1852 med *Maren Silladsdatter* fra Andrup, * $\frac{28}{2}$ 1822 i Andrup og † $\frac{18}{10}$ 1878 i Allerup.

7 Børn:

I 1. Ægteskab 5 Børn:

A¹) *Karen Pedersen*, * $\frac{23}{9}$ 1823 og † $\frac{12}{11}$ 1904 i Vilslev. Gift $\frac{12}{10}$ 1850 med *Thomas Kristian Johansen*, * $\frac{7}{4}$ 1820 i Forum, † $\frac{11}{9}$ 1898 i Vilslev. 4 Børn: a—1. *Johannes Nielsen Thomsen*, * $\frac{14}{7}$ 1851. b—2. *Margrethe Thomsen*, * $\frac{1}{2}$ 1854. c—3. *Kirstine Mathilde Thomsen*, * $\frac{6}{7}$ 1855 og d—4. *Petrea Thomsen*. * $\frac{9}{1}$ 1859.

B²) *Niels Skade Pedersen*, * $\frac{20}{9}$ 1825 og død $\frac{19}{6}$ 1889 i Vilslev. Gift 1. G. $\frac{26}{10}$ 1855 med *Ane Marie Jensen Hollænder*, * $\frac{30}{4}$ 1826 paa Lundagergaard og død $\frac{2}{3}$ 1857 i Vilslev. a. 1 Barn: *Margrethe Gyde Marie Skade*, * $\frac{24}{2}$ 1856, † $\frac{10}{7}$ 1856. *Niels Skade*, gift 2. G. $\frac{19}{11}$ 1859 med *Ane Jørgensen Brok*, * $\frac{20}{7}$ 1832 og død $\frac{16}{3}$ 1897 i Vilslev. — 6 Børn: a—1. *Ane Marie Gyde Margrethe Skade*, * $\frac{4}{2}$ 1861. b—2. *Peter Nielsen Skade*, * $\frac{10}{9}$ 1862 og † $\frac{12}{7}$ 1864. c—3. *Ingeborg Skade*, * $\frac{16}{4}$ 1865 og † $\frac{1}{3}$ 1869. d—4. *Margrethe Skade*, * $\frac{10}{12}$ 1867. e—5. *Peder Nielsen Skade*, * $\frac{16}{2}$ 1870 i Vilslev, † $\frac{20}{2}$ 1888 paa Ollerup Højskole. f—6. *Ingeborg Skade*, * $\frac{20}{5}$ 1873, † $\frac{1}{5}$ 1876.

C³) *Michel Petersen*, * $\frac{19}{8}$ 1829 og død $\frac{7}{1}$ 1851 i Vilslev.

D⁴) En Dreng, dødfødt $\frac{4}{5}$ 1832.

E⁵) *Søren Skade Pedersen*, † $\frac{12}{9}$ 1835, $\frac{3}{4}$ Aar gl.

F⁶) *Maren Pedersen*, † $\frac{20}{8}$ 1837, 1 Aar gl.

G⁷) *Simon Skade Pedersen*, * $\frac{13}{4}$ 1840 i Vilslev, † $\frac{22}{8}$ 1930 i Bramminge. Gift med *Mette Kathrine Juul*, * $\frac{9}{6}$ 1850 i Jedsted, † $\frac{9}{5}$ 1927 i Allerup. 6 Børn: a—1. *Margrethe Pedersen*, * $\frac{22}{9}$ 1875. b—2. *Jeppe Pedersen*, * $\frac{31}{3}$ 1877. c—3. *Peder Micael Pedersen*, * $\frac{1}{5}$ 1879. d—4. *Anton Jørgen Pedersen Skade*, * $\frac{18}{2}$ 1881. e—5. *Kathrine Pedersen*, * $\frac{28}{10}$ 1883 og d—6. *Kirstine Pedersen*, * $\frac{14}{5}$ 1885, alle fødte i Allerup, Sneum Sogn.

A⁰) *Michel Mortensen*, * $\frac{20}{11}$ 1836 i Allerup, † $\frac{6}{2}$ 1838.

A¹) *Anders Michael Mortensen*, * $\frac{23}{11}$ 1838 i Allerup. Gift i Henne Sogn.

B²) *Maren Mortensen*, * $\frac{28}{3}$ 1841 i Allerup, † $\frac{22}{1}$ 1861 paa Endrupholm.

C³) *Mette Bolette Mortensen*, * $\frac{19}{6}$ 1845 i Allerup. Gift 2 Gange. 2 Børn.

D⁴) *Mikkel Mortensen*, * $\frac{22}{2}$ 1848 i Allerup. Rejste til Australien.

I 2. Ægteskab 5 Børn:

E⁵) *Ane Maria Mortensen*, * $\frac{3}{8}$ 1849 i Andrup. Gift med Sognefoged og Gaardejer *Anton Jensen* i Tjæreborg. 2 Børn (Tvillinger).

F⁶) *Sillas Jensen Mortensen*, * $\frac{17}{2}$ 1853 i Allerup, † meget gl. i Bramminge. Ugift.

G⁷) *Margrethe Mortensen*, * $\frac{15}{9}$ 1855. Var gift. 2 Børn: Hendes Søn var Gartner. De boede paa Grønninghoved ved Lillebælt.

H⁸) *Ane Mortensen*, * $\frac{1}{12}$ 1856. Gift med Gdm. *Hans Christensen*, Jedsted. 1 Barn.

I⁹) *Laust Thomsen Mortensen*, * $\frac{26}{9}$ 1858. Stationsforstander. Ugift.

6. *Ingeborg Michelsdatter*, Jedsted, døbt $\frac{2}{4}$ 1804 i Vilslev; død $\frac{12}{8}$ 1889, 85 Aar gl. i Tømmerby. Gift $\frac{9}{4}$ 1831 med Enkemand *Peder Gravesen* i Jedsted, født $\frac{13}{8}$ 1789 og død $\frac{13}{6}$ 1870, 81 Aar gl., i Jedsted.

6 Børn:

A¹) *Graves Pedersen*, Jernved, * $\frac{30}{6}$ 1832 i Jedsted, † $\frac{28}{6}$ 1912 i Jernved. Gift $\frac{20}{8}$ 1872 med Gjertrud *Margrethe Jepsen*, * $\frac{26}{6}$ 1849 i Hunderup, † $\frac{9}{1}$ 1927 i Jernved.

1 Barn:

a 1) *Peder Gravesen Pedersen*, * $\frac{17}{11}$ 1872 i Jedsted. — Ugift.

B²) *Lisbeth Pedersen*, * $\frac{18}{6}$ 1834 i Jedsted, † $\frac{12}{2}$ 1889 i Tømmerby, Sypige. — Ugift.

C³) *Mikkel Jensen Pedersen*, Mulvad, * $\frac{19}{8}$ 1837 i Jedsted, † $\frac{12}{12}$ 1923 i Bramminge. Gift $\frac{22}{11}$ 1866 med *Sofia Kathrine Therkildsen*, * $\frac{18}{12}$ 1847 i Mulvad, † $\frac{9}{9}$ 1911 i Bramminge.

5 Børn:

a 1) *Johan Peder Pedersen*, * $\frac{19}{1}$ 1868 i Mulvad, Mejeribestyrer i Hald ved Hadsund. Gift 1. Gang 1899 med *Ane Pedersen* fra Ørum, død 1901. 2 Børn, der døde som smaa. Gift 2. Gang 1903 med *Kirsten* ? * paa *Mariagergaard*. 2 Børn: 1. *Axel Pedersen*, * 1904, Mejeribestyrer i Borum ved *Mundelstrup*, ugift 1934. — 2. *Anna Pedersen*, * 1907, ugift 1934.

b 2) *Peder Gravesen Pedersen*, * $\frac{16}{2}$ 1871 i Mulvad, Postbud i Bramminge. Gift $\frac{23}{9}$ 1892 med *Frederikke Louise Haahr*, * $\frac{24}{8}$ 1867 i Kragelund. — 6 Børn: 1. *Micael Marinus Pedersen*, * $\frac{24}{1}$ 1893, Overportør. Gift $\frac{23}{6}$ 1922 med *Øllegaard Kristine Asmussen* fra *Todsbøl v. Tinglev*, * $\frac{7}{8}$ 1892, † $\frac{29}{7}$ 1936. — 2 Børn: *Anne Maria Pedersen*, * $\frac{22}{12}$ 1922 og *Louise Haahr Pedersen*, * $\frac{8}{7}$ 1924. 2. *Anna Kirstine Pedersen*, * $\frac{20}{11}$ 1895. Gift $\frac{5}{4}$ 1918 med *Anton Nielsen*, Aarre, * $\frac{13}{1}$ 1891, bor i *Rousthøje*. 2 Børn: *Dorthea Louise Nielsen*, * $\frac{10}{11}$ 1922 og *Inger Nielsen*, * $\frac{12}{6}$ 1924. 3. *Peder Madsen Pedersen*, * $\frac{28}{1}$ 1898, Musiker i *Esbjerg*. Gift $\frac{28}{6}$ 1921 med *Maria Kristiansen*, *Stavanger, Norge*, * $\frac{12}{4}$ 1895. 7 Børn: 1. *Per Graves Sneum P.*, * $\frac{22}{9}$ 1921. 2. *Thorleif Torein Sneum P.*, * $\frac{19}{4}$ 1923. 3. *Solveig P.*, * $\frac{18}{4}$ 1924. 4. *Ruth P.*, * 1925 — † i Aug. 1931 — 5 Aar gl. 5. *Gerda P.*, † 1926, 1 Aar gl. 6. *Arne P.*, * $\frac{2}{8}$ 1929 og 7. *Erna Pedersen*, * $\frac{26}{2}$ 1931. — 4. *Sofia Kathrine Pedersen*, * $\frac{7}{5}$ 1900. Gift $\frac{12}{7}$ 1922 m. *Marinus Nielsen Laugesen*, * $\frac{25}{12}$ 1901, Remisearbejder i *Skjern*. 2 Børn: *Laurids Jensen Laugesen*, * $\frac{4}{12}$ 1922 og *Ruth Laugesen*, * $\frac{22}{2}$ 1931. — 5. *Ude Haahr Pedersen*, * $\frac{27}{9}$ 1902, Skomager i *Bramminge*. Ugift. — 6. *Ketty Viola Pedersen*, * $\frac{9}{11}$ 1908.

c 3) *Marius Tobias Pedersen*, * $\frac{28}{4}$ 1873 i Mulvad, † $\frac{26}{6}$ 1934 i Bramminge, Skræder i *Bramminge*. Ugift.

d 4) *Ingeborg Oline Kirstine Pedersen*, * $\frac{21}{8}$ 1878 i Mulvad, † som lille Barn.

e 5) *Ingeborg Oline Kirstine Pedersen*, * $\frac{4}{5}$ 1880 i Mulvad. Gift $\frac{27}{11}$ 1901 med *Isenkræmmer Morten Jepsen Lauridsen*, * $\frac{26}{6}$ 1864 i *V. Vedsted*, † $\frac{26}{9}$ 1927 i *Bramminge*, 63 Aar gl. — Bilulykke. — 9 Børn, hvoraf de 6 døde smaa. De 3 efterlevende: — 1. *Thomas Lincoln Lauridsen*, * $\frac{29}{1}$ 1903 i *Bramminge*, gift $\frac{9}{9}$ 1938 i *Sneum Kirke* m. *Johanne Kristensen*, * $\frac{24}{9}$ 1901 i *Esbjerg*. — 2. *Oskar Garfield Lauridsen*, * $\frac{2}{4}$ 1905. Gift 1933 m. *Petra Kirkegaard fra Vemb*. 1 Barn: *Henning Garfield Lauridsen*, * $\frac{30}{9}$ 1937. — 3. *Georg Washington Lauridsen*, * $\frac{15}{12}$ 1909 i *Bramminge*. Gift $\frac{7}{4}$ 1940 med *Karen* ?

D⁴) *Anna Pedersen*, Gredsted, * $\frac{1}{10}$ 1839 i Jedsted, † $\frac{4}{8}$ 1869 i Gredsted. * Gift $\frac{10}{11}$ 1860 med *Christoffer Madsen*, Gredsted, * $\frac{6}{4}$ 1832, † $\frac{27}{6}$ 1908 i *Esbjerg*. — De ejede „*Damgaard*“, Gredsted *Vestermark*.

5 Børn:

a 1) *Charlotte Amalie Madsen*, † 1862, 3 Aar gl.

b 2) *Peder Gravesen Madsen*, * $\frac{12}{6}$ 1864, † 1865.

c 3) *Sofia Cathrine Madsen*, * $\frac{9}{10}$ 1865 i Gredsted. † $\frac{9}{10}$ 1938 paa *Ribe Alderdomshjem*. Ugift.

d 4) *Charlotte Amalie Madsen*, * $\frac{11}{7}$ 1867. Gift $\frac{2}{11}$ 1900 med *Hans Nielsen* i *Darum*, * 1849 og † 1941 i *Darum*. Ingen Børn.

e 5) *Ane Madsen*, * først i *Marts* 1869, † ca. 1 Aar gl.

E⁵) *Margrethe Pedersen*, *Tjæreborg*, * ? Gift 2 G. 1. Mand hed *Ib Thomsen*. Ejede en Gaard syd f. *Tjæreborg Station*. 2. Mand, *Jens Madsen* fra *Krogsgaardsmark*. Der var Børn i begge Ægteskaber, men de døde alle ugifte. *Margrethe Pedersen* * omkr. 1877.

F⁶) *Ole Christian Pedersen*, * $\frac{21}{4}$ 1842. Er vistnok død som Barn.